HIRVEKÜTT

Originaali tiitel:
James Fenimore Cooper
THE DEERSLAYER
OR
THE FIRST WAR-PATH
G. P. PutnarrTs Sons
New York and London
The Knickerbocker Press
Tõlkinud J. Seilofital Illustreerinud E. Maissaar

LUGEJAILE

James Fenimore Cooper sündis 1789. aastal Atlandi ookeani lähedal kveekerist mõisniku perekonnas. Ta isa oli terve linnakese omanik, mida tema järgi nimetatiga Coopertowniks, Ja võis uhkustada, et 40000 hinge elab tema 'maa peal. Lapsepõlve ja noorusaastad veetis tulevane kirjanik ses põlismetsade piiril asuvas «piiriasunduses».

Juba lapsepõlves õppis Cooper armastama metsikut loodust, selgeid, pakaseid, rohke lumega talvi, kiiresti saabuvat kevadet ja purpurpunast sügist. Ta tutvus metsaavarustega, seal hulkuvafe jahimeestega, kes said talle hiljem eeskujuks Nahksuka juttude loomisel.

1806. a. astus James laevastikku, kus teenis rea aastaid. 1826.—29. aastani oli ta Ameerika Ühendriikide konsuliks Lyonis, seejärel rändas reas Euroopa riikides ja 1833. a. pöördus jäädavalt tagasi oma kodumõisa, kus elas kuni surmani 1851. a.

Cooper on oma eluajal kirjutanud hulk romaane, milledest parimad on raamatutetsükkel Punanahkadest, n. n. «Nahksuka jutud»: «Hirvekütt», «Viimne mohikaanlane», «Rajaleidja», «Pioneerid» ja «Preeria». Nende romaanide peakangelaseks on piirivööndi kütt Natty Bumppo ja indiaanlased Tšingatšguk ning tema poeg Unkas, viimne molrkaanlane.

Vene progressiivsed kirjanikud rrndasjd Cooperi loomingut väga kõrgelt. V. G. Belinski kirjutas: «Vaevalt küll võiks kõigi tuntud romaanide seast viidata loomingule, mis paistakgid silma niisuguse ideede sügavuse, mõtete julguse, elutäiuslikkuse ja geeniuse küpsuse poolest.»

Hoolimata paljudest eksivaadetest, suutis Cooper ühes küsimuses oma kirjanduslikest kaasaegsetest vastuvaidlematult kõrgemale tõusta. Tema hakkas esimesena rääkima Ameerika indiaanlaste vaprusest ja õilsusest, selle häviva rahva saatusest, kes olid süüdi ainult selles, et nende isade maad läks vaja Euroopa kolonistidele.

Tuleb meeles pidada, et valged pidasid esimesest Ameerika mandrile astumise päevast alates alalist ja halastamatut sõda indiaanlastega, Ameerika avaruste põliste peremeeste vastu.

Inglismaa alustas Ameerika koloniseerimist juba XVII sajandil. Kolonistid asusid elama väikeste omavalitsuslike kolooniatena esialgu piki ookeanirannikut, hiljem aga merde suubuvate jõgede orgudesse, nihkudes üha kaugemale ja kaugemale metsade sügavusse.

Peaaegu samaaegselt inglise asunikega kes asusid elama Hudsoni jõe orgu ja Atlandi ookeani rannikule, ilmusid Pohja-Ameerikasse ka prantsuse kolonistid.

Juba XVII sajandi teisel poolel tungisid prantslased St. Lawrence'i jõe orgu ning rajasid Uues Maailmas prantsuse kolomaalvalduse.

Ingla'ste ja prantslaste võistlus Põhja-Ameerikas kujunes üsna peagi pikaajaliseks

relvastatud võitluseks. Inglased ja prantslased püüdsid teineteist karusnahkade poolest rikastest rajoonidest välja suruda, ehitasid forte ja kindlustusliine, et takistada vaenuliku poole kaupmehi ja jahimehi alles läbiuurimata läänealadele tungimast. Mõlemad pooled aga orjastasid maa põliselanikke — indiaanlasi.

Kolonistid asusid elama indiaanlaste maadele. Nad raiusid ja põletasid maha metsad, ajasid laiali ja hävitasid jahiloomad, omastasid vallutatud maad ning kihutasid maa põliselanikud — indiaanlased neilt minema.

Indiaanlaste laostumises, orjastamises ja väljasuremises etendasid suurt osa vägijoogid. Piirituse eest said valged indiaanlastelt vastu poolmuidu hinnalisi karusnahku. Pealikuid purju jootes meelitasid valged neid loovutama hiiglasuuri maa-alasid. Piiritus oli peamine kaup, mida valged kaupmehed indiaanlaste asundustesse tõid. Suure tähtsusega prantslaste ja inglaste vahelises võitluses Põhja-Ameerikas oli inglise ja prantsuse piiritusekaupmeeste võistlus. Isegi siis, kui indiaanlased ise palusid inglise võimusid piiritusega kauplejaid indiaanlaste asundustesse mitte lasta, keeldusid inglased seda tegemast.

Meie ajani on säilinud protokoll väga huvitavast nõupidamisest inglise võimude ja inglastega liidus olevate mohaukide suguharu pealikute vahel. See nõupidamine toimus 1754. aastal Albany linnas. Üks mohauki pealikuist ütles: «Vennad, veel on küsimus, mis paneb meie südamed kuumalt tuksuma ning erutab meie mõistust sügavalt: see on rummi müük meie külades. Rumm laostab meie hulgast paljusidki — nii vanu kui noori, me palume juuresolevaid ülemusi, et nad keelaksid rummi sissevedamise meile, viiele hõimule. Vennad, me palume samuti, et neil teie hulgast, kes on asunud meie sekka elama, keelataks meie inimestele rummi müümine. Rummi tõttu jääma me vaeseks, ta teeb meid laisaks ja halbadeks, ja kui meie inimesed on endale soetanud raha või kaupu, annavad nad need rummi eest ära.»

Koloniaalvõimude vastus oli lühike: inglased ei saa rummi müümist indiaanlastele keelata, sest niisuguse keelu kasutaksid ära prantsuse piiritusekaupmehed.. Indiaanlased palugu prantsuse võime piiritusega kauplemine ära keelata ja siis keelavad ka inglased inglise kaupmeestel rummi sissevedamise.

Selletaolise palvega prantsuse võimude poole pöördumine oli niisama kasutu.

Kanada prantsuse vaimulikkond oli igati indiaanlastele piirituse müümise piiramise vastu. Nii kuulutas Kanada prantsuse piiskop: «Indiaanlased võivad sattuda katoliku kiriku mõju alla ainult siis, kui nad tulevad prantsuse asulaisse viina ostma. Kui nad ei saa

viina hankida Kanada prantsuse asundustest, hangivad nad seda Uus-Inglismaa inglise asundustest ja väga võimalik, et satuvad inglise kiriku mõju alla. Niisiis, kas prantsuse brändi ja võimalik pääsemine või inglise rumm ja kindel äraneedmine.»

Surunud prantslased välja, jätkasid inglased Põhja-Ameerika pärismaalaste purjujootmist, paljaksröövimist ja hävitamist.

Meeleheitele viidud indiaanlased hakkasid inglise ja prantsuse vallutajaile relvastatud vastupanu osutama. Algas'd indiaanisõjad, mis kestsid lakkamatult peaaegu XIX sajandi lõpuni ja lõppesid suurema osa Põhja-Ameerika Ühendriikide indiaanlaste hävitamisega.

Indiaanlased, kes kaitsesid oma jahimaid, oma järvi ja jõgesid, oma elamuid, oma õigust elada kodumaal, olid kolonistidele ohtlikud vastased.

Indiaani sõdurid ilmutasid üllatavat mehisust ja leidlikkust. Nad tundsid täiuslikult paikkonda ning oskasid ülih-ästi luurata ja end peita, leidsid vaenlased alati üles ning tungisid neile ootamatult kallale.

Algul olid eurooplased suures ülekaalus tulirelvade tõttu. Peale selle ässitasid inglased ja prantslased üksikud indiaanihõimud üksteise kallale ning neis omavahelistes sõdades hukkusid mõttetult parimad indiaani sõdurid.

Kuid valged kolonistid ei piirdunud ainult sellega. Inglased ja prantslased kasutas'd laialdaselt indiaanlasi omavahelistes sõdades ülemvõimu pärast Põhja-Ameerikas. Varustades

indiaanlaste salku tulirelvadega, neid rummiga purju jootes, saatsid nad neid oma vaenlaste asundustesse. Eurooplased ergutasid igati indiaanlaste julmust ja tervitasid eriti vaenlaste skalpeerimist.

Inglased ässitasid indiaanlasi hankima prantslaste ja nende indiaanlastest liitlaste škalpe. Prantslased vastasid inglastele sama mõõduga. Muide õppisid valged kolonistid ise ka üsna ruttu oma vaenlasi skalpeerima.

Kolonistide hulgas tekkisid isegi spetsialistid — skalbikütid. Selletaolisi skalbikütte kirjeldabki Cooper oma «Hirvekütis».

Kolonistid arvasid, et indiaanlasi peab hävitama nagu marukoeri. Uus-Inglismaa asunike seas oli laialdaselt levinenud kõnekäänd: «Ainult surnud indiaanlane on hea». On loomulik, et valged kolonistid olid meeleldi valmis kuulma ja kõnelema indiaanlastest kõike halba ning esitama nende vastu igasuguseid valesüüdistusi. Valgete asundustes omandas sõna «indiaanlane» julma, kättemaksuhimulise ning salakavala röövli ja mõrtsuka tähenduse.

See kujutlus indiaanlastest juurduski tugevasti paljudele ameeriklastele.

Poola kirjanik Henryk Sienkiewicz läks 1876. aastal ühe oma reisi ajal Ameerika Läände ühes raudteejaamas indiaanlaste salga juurde ning hakkas nendega sõbralikult rääkima. Kui ta rongi tagasi pöördus, tormasid kõik ameeriklased temale kallale, sellepärast et ta rääkis «nende lurjuste, punaste kuradite, röövlitega» nagu inimestega.

Sienkiewicz lisab: «Raske on kujutleda, kui kaugele võib minna piiriäärsete ameeriklaste vihkamine ja põlastus indiaanlaste suh-

tes. Tõsi küll, alaline võitlus elu ja surma peale, riisumine ja röövimine ajasid vastastikused suhted teravaks, kuid tõsi on ka see, et piiriäärsed valged ei pea indiaanlasi üldse inimesteks ja mõtlevad, et neid hävitades osutavad nad inimkonnale suure teene. Nende arusaamise kohaselt on valgel inimesel nisamasugune õigus hävitada punanahkasid nagu madusid, kärusid ja teisi kah-julikke loomi.»

Peab ütlema, et ka Ameerika tänapäeva niinimetatud «tsiviliseeritud» esindajaist ei ole paljudki oma eelkäijaist palju kauge-male jõudnud, kuna nad seavad indiaanlase madalamale astmele. Selle elavaks tõendiks on indiaanlaste sunniviisiline paigutamine «reservatsioonidesse», tühjadesse viljatutesse kõrbetesse, kus nad on määratud paratamatult pikaajalisele väljasuremisele. Suurepäraseks dokumendiks indiaanlastesse suhtumisest möödunud sajandi teisel poolel on Ameerka tänapäeva progressiivse kirjaniku Howard Fasti romaan «Viimne piir» (Eesti Riiklik Kirjastus, Tallinn, 1951). Selle tõendiks on samuti suhtumine neegreisse kui alamasse rassi, neegrite orjastamine, põlgamine, neilt paljude poliitiliste õiguste võimine, ja lõpuks nõndanimetatud lintšikohus.

Romaani «Hirvekütt» tegevus toimub XVIII sajandi keskpaiku. Selles romaanis tutvub lugeja noore Hirvekütiga — Natty Bumppoga ja indiaanlase Tšingatšgukiga. Ja raske on otsustada, kumb neist, kas valge või indiaanlane on üllam, vapram ja ausam.

Cooperi indiaanitüübid kutsusid kriitikute seas esile rohkesti vaidlusi. Need, kes oma rassivihas kõigi «värviliste» rahvaste vastu propageerisid indiaani suguharude hävitamist, arvasid, et Cooper ilustas, idealiseeris Tšingatšgukki ning tema hõimlasi. Meie kõik näeme Cooperi teenet selles, et ta andis indiaanlastele objektiivse Irnnangu ning võime teda süüdistada ainult selles, et omistanud Natty Bumppo sõpradele ja liitlastele, Tšingatšgukile ja tema hõimukaaslastele kõik voorused, mustas ta samal ajal huroone. — Nahksuka vaenlasi — ning kirjutas nende arvele kõik indiaanlaste tõelised ja väljamõeldud negatiivsed jooned.

Igal juhul on Cooper esimene kirjanik, kel oli julgust protestida mehise, ausa ja õilsa rahva hävitamise vastu.

I PEATÜKK

Kuis pakub naudingut suur roheline laas,
ja rõõmu lainte kohin kaldavees;
see on kui muusika, ja valdab mind ekstaas,
kui särab kaunis loodus silme ees.
Mull' meeldib inimene, salata ei saa,
kuid loodus hinge õndsaks muudab,
ja seda nähes unustan kõik halva ma.
Mis tunnen? Sõnul õgida ma ei suuda,
kuid hoopis ütlemata jätta ka ei saa.
Byron «Childe Harald»

Sündmused avaldavad inimlikule kujutlusvõimele niisamasugust toimet nagu aegki. Seepärast kaldub inimene, kes on kaugel käinud ja palju näinud, hõlpsasti kujutlema, et ta on kaua elanud, ja mida rikkam on ajalugu tähtsate sündmuste poolest, seda' kiiremalt omandab ta kauge mineviku maigu. Milgi muul viisil ei saa me seletada seda auväärset hõngu, mis on juba kogunemas Ameerika ajaraamatute ümber. Kui me vaimus pöördume tagasi koloniaalajaloo algaegadesse, tun-

dub see ajajärk kaugena ja hämarana, tuhanded muudatused, mis kogunevad mälestusluude ümber, paiskavad rahvuse sünni nii kaugesse minevikku, et see näib kaduvat kaugete aegade uttu; ja ometi piisas vaid neljast tavalise kestusega elueast, et rahvapärimuste kujul suust suhu edasi anda kõike, mida tsiviliseeritud inimene on saavutanud meie vabariigi piirides. Kuigi New Yorgi osariigis üksinda on elanikke tegelikult rohkem kui ükskõik millises Euroopa neljas, kõige väiksemas kuningriigis või kogu Šveitsi Konföderatsioonis kokku, on sellest möödunud pisut enam kui kaks sajandit, kui hollandlased, kes rajasid esimese asunduse, päästsid selle piirkonna metsikust seisundist. See, mis tundub suure hulga muudatuste tõttu igivanana, saab lähedaseks, niipea kui me hakkame teda tõsiselt vaatlema üksnes ajalises perspektiivis.

See pilk minevikku vähendab pisut lugeja imestust, mida ta muidu tunneks, vaadates meie poolt kujutatavat pilti; ja mõningad lisaseletused võivad ta vaimus tagasi viia selle ühiskonna elutingimuste juurde, millest me siinkohal tahame jutustada. Ajalooliselt on täiesti kindel, et ainult sada aastat tagasi ei peetud niisuguseid Hudsoni ' idakaldal olevaid asundusi, nagu näiteks Claverack, Kinderhook ja isegi Poughkeepsie[2], kindlaiks indiaanlaste kallaletungide eest; ja praegugi veel seisab sellesama jõe kaldal kõigest musketilasu kaugusel Albany [3] kaidest Van Rensselaeride[4] noorema haru residents, millele on tehtud laskepilud kaitseks sellesama kavala vaenlase vastu, kuigi ehitus on pärit hoopis hilisemast ajajärgust. Teisigi selletaolisi meie maa lapse-põlve-mälestusmärke võib leida kõikjal neis paigus, mida peetakse praegu Ameerika tsivilisatsiooni keskusteks. See tõestab kõige selgemini, et kõik meie kaitse-

[1] H u d s o n — New Yorgi lahte suubuv jõgi on saanud oma nimetuse inglise meresõitja Henry Hudsoni järgi, kes 1609. aastal sõitis jõge mööda üles kuni Alhany linnani.

[2] P o u g h k ee p s i-e — linnake Hudsoni jõe ääres. Asutatud hollandlaste poolt 1690. a.

[3] A l b a n y — Ameerika Ühendriikide üks vanemaid linnu. New Yorg[1]' osariigi pealinn. Rajatud hollandlaste poolt 1623. a.

[4] V a n R e n s s e l a e r i d — hollandi päritoluga suurmaaomanikud. Asusid Albany lähedusse 1630. a.

vahendid vaenulike kallaletungide ja vägivallategude vastu on loodud ainult pisut pikema

aja jooksul kui seda on ühe inimese eluiga.

Selles jutustuses esinevad sündmused toimusid 1740. ja 1745. aastate vahel, kui New Yorgi koloonia asustatud alad piirdusid ainult nelja Atlahdi-äärse krahvkonnaga, kitsa maaribaga mõlemal pool Hudsonit, selle suudmest kuni allikate läheduses olevate koskedeni, ja paari kaugema «naaberalaga» Mohawki ' ja Schoharie[2] jõgede ääres. Laiad ürgmetsavööndid ulatusid Mohawki jõe kallastele ja koguni sellest üle ning tungisid sügavamale Uus-Inglismaale[3] varjates melsatihnikuis pärismaalasest sõdurit, kes sammus hääletute mokassiinidega[4] salajast ja verist sõjarada. Linnulennult vaadates oleks kogu Mississipist ida pool asuv piirkond näinud siis ainsa ääretu metsadealana, mida palistasid mere ääres võrdlemisi kitsad haritud maaribad, kirjasid sirendavad järvepinnad ja lõhestasid väänlevad jõgede-jooned. Säherduse piduliku üksinduse suurejoonelise pildi taustal tunduks see maanurk, mida meie kavatseme kujutada, üpris tühisena. Kuid me tunneme end olevat julgustatud jätkama kirjeldust veendumusega, et kei õnnestub luua enanvvähem täpne kujutus selle metsiku piirkonna ühest osast, saab üsna tõepärase ettekujutuse temast tervikuna, kui mitte arvesse võtta väiksemaid ja ebaolulisi erinevusi.

Millised ka oleksid muudatused, mida inimene ette võtab, aastaaegade igavene ringkäik jääb muutumatuks. Suvi ja talv, külviaeg ja lõikus järgnevad üksteisele kindlaksmääratud korras ülima täpsusega, andes inimesele õilsa võimaluse nautida kõikjale küündiva mõistuse üllast jõudu, kui ta püüab mõista neid seadusi, mis juhivad nende lõpmatut ühetoonilisust ja aimata nende

[1] Mohawk — Hudsoni lisajõgi, suubub viimasesse pisut põhja pool Albanyt.

[3] Schoharie — Mohawki lisajõgi.

[3] Uus-lnglismaa (New England) — Ameerika Ühendriikide kirdeosas vastu Atlandi ookeani asuvad krahvkonnad. Esimestena asustasid selle ala Inglismaalt tulnud kolonistid.

' Mokassiinid — lootnanahast valmistatud indiaanlaste jalatsid, kaunistatud pärlite, värvilisest nahast ja riidest ribadega.

igavest ringkäiku. Sajandeid oli suvepäike soojendanud ühtede ja samade suursuguste tammede ja mändide latvu ning saatnud oma soojust isegi sitketele juurtele, kui kuuldi hääli üksteist hõikavat metsatihnikus, mille lehiskate kümbles pilvitu juunipäeva sädelevas valguses, samal ajal kui puutüved kerkisid oma sünkjas väärikuses nende all olevais varjudes. Hääled kajasid erinevalt, kuulusid ilmselt kahele mehele, kes olid eksinud ja otsisid teed erinevais suundades. Lõpuks teatas üks hõige edust ja kohe tungis hiigelkasvu mees väikeste mülgaste labürindist metsalagendikule, mis näis olevat tekitatud osalt tuule, osalt tule hävitustöö tõttu. Kuigi see väike lagendik oli üleni käetud kuivanud puudega, oli siit taevas hästi näha. See lagendik laius ühe kõrge

künka või madala mäe küljel, mis ulatus läbi peaaegu kogu selle paikkonna.

«Siin on juba ruumi hingata!» hüüdis vabadusse jõudnud metsaelanik, niipea kui leidis end lahtise taeva all, ja rapu-tas oma hiigelkogu nagu verekoer, kes on parajasti lumehangest välja roninud. «Hurraa! Hirvekütt, lõpuks ometi näeme päevavalgust ja järve ka!»

Vaevalt jõudis ta need sõnad lausuda, kui teine metsaelanik rabapõõ-sad kõrvale lükkas ja samuti lagendikule astus. Seadnud kiiresti korda oma relvad ja rõi-

vad, ühines ta oma kaaslasega, kes oli juba hakanud peatuseks ettevalmistusi tegema.

«Kas sa tunned seda paika?» küsis Hirvekütiks kutsutu, «või kisendad sa ainult sellepärast, et näed päikest?»

«Nii üht, kui ka teist, poiss, ma tunnen seda paika ja ma pole põrmugi kurb, et näen jälle nii ustavat sõpra nagu päike. Nüüd on meil jälle kõik kompassi rumbid silme ees ja nüüd on meie oma süü, kui nad meil jälle segamini lähevad, nagu praegugi juhtus. Argu olgu mu nimi Harry Välejalg, kui see pole seesama paik, kus maakütid ' olid möödunud suvel laagris ja elasid terve nädala. Näed! seal ongi nende lehtmaja kuivanud oksad, ja siin on allikas. Nii kuidas ma ka päikest armastan, poiss, pole mul vajadust tema järele, et endale öelda, kas praegu on lõunaaeg; mu kõht on parim ajanäitaja, mida üldse võib koloonias leida, ja see näitab juba pool üks. Niisiis ava paun ja kinnitame keha järgmiseks kuuetunniliseks matkaks.»

Selle nõuande peale asusid mõlemad vajalikke ettevalmistusi tegema oma tavaliseks kasinaks, kuid tugevaks söögiajaks. Me kasutame seda vestluses tekkinud pausi selleks, et anda lugejale mõningane ettekujutus nende meeste välimusest, kelledest kummalegi on määratud etendada meie jutustuses tähtsat osa. Raske oleks olnud leida jõulise mehisuse üllamat eeskuju, kui see esines selles isikus, kes kutsus end Harry Välejalaks. Ta tõeline nimi oli Henry March; kuid kuna piiriasukad olid laenanud indiaanlastelt tava anda inimestele igasuguseid hüüdnimesid, siis kasutati tema suhtes Välejala hüüdnime kaugelt sagedamini kui ta pärisnime, ja tihtigi nimetati teda Pillapallaks. Selle pilkenime oli ta saanud oma tormaka, hoolimatu, muretu iseloomu ja Jüüsilise püsimatuse tõttu, mis sundis teda alaliselt rändama ja mille tõttu ta oli tuntud kõigis laialipillatul asundustes, mis asusid Briti valduse ja Kanada vahei. Harry Välejalg oli kasvult üle kuue jala nelja toll'[1]

Maaküttideks nimetati tollal inimesi, kes rändasid ürgmetsa. des ja otsisid viljakaid maid. Leidnud viljaka maa, tegid naa seitel alepõldusid ja pärast selle viljakandmatuks jäämist rändasid jälle edasi uute maade otsinguil.

pikk ', kuid sealjuures ebatavaliselt hea kehaehitusega ja ta jõud vastas täiel määral kujutelmale, mille oli loonud tema hiigelkogu. Nägu ei teinud kõigele muule häbi ja oli nii healoomuline kui ka kena. Ta käitus vabalt ja kuigi ta kommetes paratamatult avaldus piirimaade karmust, .takistas nii ülla välimusega keha suursugune rüht seda täiesti vulgaarseks muutumast.

Hirvekütt, nagu Välejalg .oli oma kaaslast kutsunud, oli nii välimuselt kui ka iseloomult täiesti teistlaadi inimene. Kasvult oli ta umbes kuus jalga pikk ning ta keha võrdlemisi kerge ja sale, kuigi igal liigutusel paistsid lihased, mis tõotasid ebatavalist.väledust, kui mitte just ebatavalist jõudu. Ta nägu kõneles küll vaevalt millestki muust kui noorusest, kuid ta ilme võlus kõiki, kes võttis vaevaks teda lähemalt uurida, ja sisendas usaldust. Ta ilme, mis tunnistas kavaluseta tõemeelest ja mida toetas sihikindlus ning otsekohesus, oli tähelepanuväärne. Algul tundus see meeleausus nii lihtsana, et tekkis kahtlus, kas ei paista selle taga varjatud kavalus; kuid vähe oli neid, kel lähemal tõsisel kokkupuutel temaga ei oleks hajunud usaldamatus tema arvamuste ja kavatsuste suhtes.

Mõlemad need piiriasukad olid alles üsna noored, Välejalg oli jõudnud aastat kuuskaheksa üle kahekümne, kuna Hirvekütt oli temast mitu aastat noorem. Nende riietus ei vaja erilist kirjeldamist, kuigi oleks paras lisada, et see koosnes suurelt osalt hirvenahkadest, ja see oli selge märk, et nende omanikud veedavad oma elu tsiviliseeritud ühiskonna ja ääretute metsade vahemail. Hirveküti rõivastuses oli ometigi pisut tähelepanu pööratud toredusele ja maalilisusele, eriti märgatavalt aga selles osas, mis puutus tema relvadesse ja varustusse. Ta püss oli eeskujulikus korras, jahinoa käepide oli kaunilt nikerdatud, ta püssirohusarve kaunistasid asjakohased joonised, mis olid kergelt lõigatud sarvesse, ja ta haavlikott oli ehitud vampumiga.[2] Harry oli seevastu — kas loomupärasest hoo-

[1] s. o. 190 sentimeetrit.

[3] Vampum — mitmesuguste kombinatsioonidega köidetud konnakarpide kimp, mille

kujunditel oli alati oma kindel tähendus. Vampumeid tarvitati teadete edasiandmiseks.

limatusest või selle salajasest tunnetusest, kui vähe tema välimus vajab kunstlikku ehtimist — riietatud muretult, lohakalt, otsekui oleks ta tundnud üllast põlgust tühiste rõivaste ja ehete vastu. Võib-olla see loomulik ja põlglik ükskõiksus pigemini suurendas kui vähendas tema kena kuju ja pika kogu erilist mõju.

«Tule, Hirvekütt, kuku vihtuma ja tõesta, et sul on delavaari vats, kui sa ütled, et oled saanud delayaari kasvatuse,» hüüdis Harry. Sõbrale eeskuju andes avas ta suu- ja hammustas niisuguse kämaka külma ulukiliha, millest oleks Euroopa talupojale piisanud terveks lõunaks,

«Hakka vihtuma ja tõesta selle vaese emahirve kallal oma mehisust hammastega sama hästi, kui sa tegid seda püssiga.»

«Ei, ei, Harry, emahirve tapmiseks on vähe mehisust vaja ja pealegi pole praegu jahiaeg; pantri[2] või ilvese tapmine — selleks läheb juba mehisust vaja,» sõnas teine vastu, näidates, et on valmis tema eeskujule järgnema. «Sain oma nime delavaaridelt rohkem terava silma ja väledate jalgade pärast, kui julge südame pärast. Hirve küttimine ei tarvitse veel argust tähendada, kuid kindel on seegi, et selleks pole vaja ka teab mis julgust.»

«Delavaarid ise pole kellegi kangelased,» pomises Välejalg läbi hammaste, sest ta suu oli liiga täis, «muidu poleks nad iial seda lubanud, et hulkurid mingod[3] said neid naisteks teha.»

«Seda küsimust ei tunne õieti keegi — pole iial õieti selgeks saadudki,» ütles Hirvekütt tõsiselt, sest ta oli niisama ustav sõber kui ta kaaslane oli ohtlik vaenlane,

[1] D e l a v a a r i d — XVII—XVIII sajandeil Delavari jõe orus (Hudsoni ja Susquehannah' jõgede vahel) ning Atlandi ookeani rannikul elutsenud indiaanlashõim. Lõid võimsa hõimuliidu võitluseks huroonide hõimuliidu vastu. Delavaarid olid inglaste liitlased, kuna huroonid olid liidus prantslastega.

[2] P a n t r e i d Ameerikas ei elutse, kuid euroopa kolonistid kutsusid sageli puumat ehk kuuguari pantriks.

[3] M i n g o d — huroonide hüüdnimi. Huroonid olid võimas hõim ja kuulusid irokeeside hõimuliitu. XVIII saj. elasid Ontario ja Huroni järve ning St. Lawrence'! jõe kallastel. Olid vaenujalal delavaaridega ja toetasid prantslasi.

«mingod täidavad kõik metsad oma valedega ja väänavad sõnu ning lepinguid. Ma olen elanud kümme aastat delavaaride hulgas ja tean, et nad on niisama mehised nagu iga teine rahvas, kui löömaks läheb.» .

«Kuule, master Hirvekütt, kui meil sellest kord juttu on, siis võime väga hästi avada oma südamed teineteisele nagu mees mehele; vasta mulle ühele küsimusele: sul on olnud nii rängalt jahiõnne, et näikse olevat sel alal kuulsaks saanud, kuid kas oled sa kunagi lasknud, ühtki inimest või mõistusega olendit; kas oled sa kunagi vajutanud päästikule vaenlase pihta, kes võis samuti sihtida sinu pihta?»

See küsimus manas noormehe rinnus esile omalaadilise kokkupõrke solvumise ja õiglustunde vahel, mida võis hõlpsasti jälgida tema avala näo tõmblemise järgi. Võitlus oli siiski lühike; südamesiirus sai peagi jagu võltsuhkusest ja piiriasuka suurustlemisest.

«Tõele au andes pole ma seda iial teinud,» vastas Hirvekütt, «kuna pole selleks sobivat juhust olnud. Delavaarid on elanud kõigiga rahus sellest saadik, kui mina nendega olen koos viibinud ja ma pean ebaõigeks võtta inimeselt elu muidu kui ainult avalikus ja seaduslikus sõjas.»

«Mis! Kas sa pole kunagi tabanud mõnd selli sinu lõksude ja nahkade varastamiselt ning mõistnud talle oma kätega kohut, säästes seega kohaliku kohtuniku vaeva ja kelmi enda kohtukulusid.»

«Ma pole trapper [1], Välejalg,» vastas noormees uhkelt. «Ma hangin endale elatist püssiga, relvaga, ega anna selle valitsemises alla ühelegi minu aastates mehele Hudsoni ja St. Lawrence'i jõe vahel. Ma ei ole iial müünud ühtki nahka, millel oleks peas olnud ühtki auku rohkem kui need, mis loodus ise on teinud nägemiseks või hingamiseks.»

«Ja-jah, see kõik on väga hea jahi seisukohalt võttes, kuid see ei kõlba kuhugi, kui jutt on skalpidest ja varitsemisest. Lasta varitsuspaigast indiaanlast, tähendab toimida tema oma põhimõtete järgi, ja lisaks on meil praegu, nagu sa nimetad, seaduslik sõda, ja mida varem

[1] Trapper — karusnahakütt.

sa pühid selle häbipleki oma südametunnistuselt, seda tervem on sul uni, kas või juba sellest teadmisest, et metsas hulgub üks vaenlane vähem. Ma ei viibi su seltsis kaua, sõber Natty, kui sa ei leia peale neljajalgse looma kedagi, kelle kallal oma püssi proovida.»

«Meie teekond on peaaegu lõpule jõudmas, tead isegi, master March, ja me võime täna õhtul lahku minna, kui arvad selle vajaliku olevat. Mind ootab siin sõber ja tema ei põlga põrmugi inimest, kes pole veel ühtki ligimest tapnud.»

«Ma tahaksin teada, mis on tolle nuuskuri delavaari nii varasel aastaajal siia maanurka toonud,» pomises Välejalg endamisi, näoga, mis väljendas üheaegselt nii umbusku kui ka põlgust. «Kus pidi see noor pealik sinuga kohtuma?»

«Väikese ümmarguse kalju juures, järve kaelas. Räägitakse, et suguharud käivad seal koos lepinguid sõlmimas ja sõjakirveid maha matmas. Ma olen kuulnud delavaare sageli seda kaljut mainivat, kuigi järv ja kalju on mulle endale ühtmoodi võõrad. Seda maad valitsevad ühiselt nii mingod kui ka mohikaanid' ja rahuajal on ta ühine kalastus- ja jahiala, kuid jumal ise teab, mis tast sõja ajal saab.»

«Ühismaa!» hüüdis Välejalg valjusti naerdes. «Ma tahaksin teada saada, mida Ujuv Tom Hutter selle kohta ütleb? Tema loeb järve oma omandiks viieteistkümne aastase valdamise alusel ega loovuta seda tõenäoliselt võitluseta ei mingodele ega delavaaridele.»

«Aga mis ütleb koloonia[2] niisuguse tüli kohta? Tervel sellel maal peab olema mingisugune omanik, sest mõisnikud on suunanud oma saagiiha isegi ürgmetsadesse, kuhu nad ise iial ei julge ninagi pista, et oma mõisu üle vaadata.»

«See võib õige olla koloonia teistes osades, Hirvekütt. kuid mitte siin. Ükski olevus, välja arvatud ainult jumal, ei oma siin ümbruses ühtki jalatäit maad. Sulg pole

[1] Mohikaanid — indiaanlashõim Hudsoni alamjooksul Kuulusid delavaaride hõ:muliitu. Käesoleval ajal täielikult välja surnud.
[2] Koloonia, s. t. koloonia pealinn Albany

iial puudutanud paberit siinsete orgude või küngaste kirja panemiseks, nagu ma olen kuulnud vana Tomi mitmel korral kõnelevat, ja seepärast on temal suurem õigus seda endale nõuda kui ühelgi teisel hingelisel; ja kui Tom juba midagi nõuab, siis oskab ta ka kindlasti selle'eest hea seista.»

«Selle järgi, mis ma sinu käest olen kuulnud, Välejalg, peab see Ujuv Tom olema mingi ebatavaline surelik; ta ei ole mingo, ei ole delavaar ega kahvanägu. Sinu jutu järgi on see järv ka kaua tema omanduses olnud, peaaegu üle piiriasuka ea. Mis mees ta siis on? Missuguse iseloomuga ta on'?»

«Noh, mis puutub vana Tomi loomusesse, siis ei sarnane see mitte teiste inimeste loomusele, vaid pigem mõne muskusroti loomusele, kuna ta eluviisidelt sarnaneb rohkem sellele loomale kui ühelegi teisele olendile. Mõned arvavad, et noorpõlves hulkunud ta soolastel vetel ja olnud kellegi Kiddi[1] kaaslane, kes poodi mere-röövimise eest üles ammu enne seda, kui

meie sinuga sündisimegi või tuttavaks saime, ja et ta tulnud siia kanti, oletades, et kuninga ristlejad ei pääse kunagi üle mägede ja et ta võib kokkuriisutud varast rahulikult metsades elada.»

«Siis ta eksis, Välejalg; eksis rängasti. Inimene ei saa röövitud varast kuskil rahulikult elada.»

«Tema teeb seda tõenäoliselt just rahulikult. Ma olen näinud inimesi, kes tunnevad elust rõõmu ainult siis, kui see on üks suur lõbupidu, ja jällegi teisi, kes tunnevad kõige suuremat naudingut nurgas istumisest. Mõni inimene ei leia rahu, kui ta ei röövi, ja mõni jällegi ei suuda seda endale kuidagi andestada, kui ta kunagi kellegi paljaks röövib. Inimloomus on kentsakas neis asjus. Vana Tom ei näi olevat üks ega teine. Kokkuriisutud vara, kui tal seda tõesti ikka on, kasutab ta koos tütardega väga vaikselt ja mugavalt ega soovigi midagi rohkem.»

«Ah, tal on siis tütredki? Ma olen kuulnud siin kandis küttivailt delavaaridelt terveid lugusid neist neidudest. Kas neil ema pole. Välejalg?»

Kidd — mereröövel.

«Kunagi oli; kuid ta suri ja uppus juba aastat kaks tagasi.»

«Kuidas?» ütles Hirvekütt, vaadates oma kaaslasele üllatunult otsa.

«Surnud ja uppunud, ütlen ma, ja ma arvan, et küllaltki korralikus inglise keeles. Vanamees laskis oma eide järvepõhja, kui nägi, et ta ots käes oli. Seda võin ma tunnistada, kuna olin selle tseremoonia pealtnägija; kuid kas Tom tegi seda selleks, et pääseda haua kaevamisest, mis pole mitte kerge töö metsas keset juurteräga, või arvas ta, et vesi peseb patud hõlpsamini minema kui maa, seda ma juba enam öelda ei tea.»

«Kas oli vaene naine siis nii suur patune, et mees ei tahtnud tema põrmuga vaeva näha?»

«Mitte sugugi; kuigi ka temal olid omad vead. Ma arvan, et Judith Hutter oli niivõrd õrn ja tõenäoliselt niivõrd hea ümmardaja kui võib olla naine, kes on elanud nii kaua eemal kirikukellade helinast; ja ma järeldan, et vana Tom laskis ta põhja niisamavõrd vaeva ja valu säästmiseks, kuivõrd selle tundmiseks. Naise iseloomus oli tublisti terast, tõsi küll, ja kuna vana Hutter on ehtne räni, siis lendasid nende vahel mõnikord sädemed, kuid üldiselt võib öelda, e.t nad elasid üsna sõbralikult. Kui nad tõesti põlema läksid, õnnestus kuulajail heita pilku nende minevikku, samuti nagu inimene võib näha metsa hämarusse, kui eksinud päikesekiir leiab tee alla puujuurte juurde. Kuid Judithit austan ma alati, kuna ühele naisele on juba küllaldaseks soovituseks, see, et ta on niisuguse olendi ema, nagu seda on ta tütar Judith Hutter!»

«Jah, delavaarid mainisid Judithi nime, kuigi nad hääldasid seda omal viisil. Nende kõneluste järgi otsustades ei usu ma, et tüdruk oleks väga minu maitse järgi.»

«Sinu maitse järgi!» hüüatas March, süttides ühevõrd oma kaaslase ükskõiksusest kui ka ülbusest. «Mis pär-gel on tegemist sinu maitsega, kui jutt on Judithi-taolisest tüdrukust? Sina oled lihtsalt poisike — roheline võsuke, kes on alles vaevalt juure maasse ajanud. Judithil käisid kosilased juba siis, kui ta oli kõigest aasta viieteistkümnene; sellest on nüüd juba ligi viis

aastat tagasi; ja ta ei heida isegi pilku sinusugusele kollanokale, piimahabemele!»

«Praegu on juunikuu ja ainustki pilve pole meie ja päikese vahel, Välejalg, seepärast pole kogu seda tulisust põrmugi vaja,» vastas teine täiesti rahulikult, «igaühel võib olla oma maitse ja oravalgi on õigus ütelda oma arvamist ilvese suhtes.»

«Njaa, kuid poleks temast kuigi tark ilvesele sellest teatada,» torises March. «Kuid sina oled noor ja mõtlematu ning ma andestan sulle sinu rumaluse . .. Kuule, Hirvekütt,» lisas ta pärast lühikest mõtlemist heasüdamliku naeruga, «kuule, Hirvekütt, me tõotasime olla sõbrad ega hakka tülitsema ühe kergemeelse tuulepea pärast ainult sellepärast, et ta juhtumisi kena on; seda enam veel, et sa pole teda kunagi näinudki. Judith on loodud niisuguse mehe jaoks, kes on juba kõik piimahambad murdnud, ja minust oleks rumalus karta mõnd poisikest... Mis need delavaarid siis räägivad selle tüdruku kchta? Lõppude lõpuks võib indiaanlasel olla samuti oma arvamine naisterahvast nagu valgelgi mehel.»

«Nad ütlesid, et ta on kena välimusega ja meeldiva jutuga, kuid armastab liialt austajaid enda ümber ja on kergemeelne.»

«Nemad on kuradid inimese nahas! Lõpuks ei saa ühtegi koolmeistrit võrrelda indiaan-lasega looduse tundmises. Mõned inimesed ütlevad, et indiaanlased on tublid ainult jahiajal või sõjas, kuid mina ütlen, et nad on filosoofid ja tunnevad meest niisama hästi nagu nad tunnevad kobrast, aga naist mitte halvemini kui nad tunnevad neid mõlemaid kokku. Judithi iseloom on just täpselt niisugune! Kui sulle tõtt öelda, Hirvekütt, ma oleksin nainud plika kaks aastat tagasi, kui poleks olnud kahts asjaolu, milledest üks oli just seesama kergemeelsus.»

«Ja mis oli siis teine?», küsis kütt, süües edasi nagu mees, kes tunneb jutuajamise vastu hoopis vähe huvi.

«Teine asi oli see, et ma polnud kindel, kas ta tahab mulle tulla. Tüdruk on ilus ja ta ise teab seda. Oi poiss, siin küngastel pole ühtki puud, mis oleks temast sirgem või mis voogaks tuule käes õrnema kummardusega, ega

üle sa kunagi näinud emahirve, kes hüppaks loomulikuma kergusega. Kui see oleks kõik nõnda, siis laulaks iga keel temale kütust; kuid tal on sääraseid puudusi, mida ma leian vaevalt olevat võimaliku silmapaari vahele jätta ja vahel vannun ma, et ei külasta enam iial seda järve.»

«Mis põhjusel sa siis alati tagasi tuled? Miski asi pole veel muutunud kindlamaks selle tõttu, et seda vannutakse.»

«Ah, Hirvekütt, sina oled alles kollanokk neis küsimustes; sa oled ikka niisama ustav oma heale kasvatusele nagu poleks sa kunagi asundusest lahkunudki. Minuga aga on teine lugu ja niipea, kui mulle tuleb mõni mõte pähe, olen ma kohe valmis selle pärast vanduma. Kui sina teaksid Judithi kohta kõike seda, mis mina tean, siis mõistaksid sina ka, et vahel on õigus veidi kir.uda. Nojah, ohvitserid sõidavad vahel Mohawki kindlusest järvele kalastama ja küttima, ja siis on see olevus endast väljas! See paistab sellest, kuidas ta ennast ehib ja kui upsakaks ta muutub austajate juuresolekul.»

«See ei sobi vaese inimese tütrele,» vastas Hirvekütt tõsiselt, «ohvitserid on kõik aadlikud ja võivad vaadata Judithi-taolisi tüdrukuid ainult halbade kavatsustega.»

«See ajab mind marru ja ühtlasi rahustab! Mul on kahtlusi ühe kapteni suhtes ja Jude ei tohi teha etteheiteid kellegi muu kui omaenda lollusele, kui mul pole õigus. Kuid üldiselt tahaksin ma näha teda tagasihoidliku ja korraliku tüdrukuna, kuigi pilved, mis ujuvad nende mägede kõhal, pole ka temast muutlikumad. Vaevalt on enam kui tosin valget meest teda näinud pärast seda, kui tal lapsepõlv seljataha jäi, aga vaata ainult, kuidas ta ohvitseride ees eputab!»

«Ma ei mõtlekski enam niisugusest naisest, vaid pühenduksin täiesti metsale; mets juba sind ei peta, sest teda juhib ja valitseb käsi, mis iial ei värise.»

«Kui sina tunneksid Judithit, siis sa mõistaksid, kuivõrd hõlpsam on seda ütelda kui teha. Kui 'mul oleks süda rahul ohvitseride pärast, siis viiksin ma plika vägisi Mohawki, sunniksin ta minule naiseks tulema hoolimata tema tujukusest, ja jätaksin vana Tomi ta

noorema tütre Hetty hoolde, kes, kuigi ta pole küll nii kena ja nii terava mõistusega kui ta õde, on see-eest hoopis kohusetundlikum.»

«On's selles pesas veel teine lind?» küsis Hirvekütt, tõstes silmad pooliti ärganud uudishimuga. «Delavaarid kõnelesid mulle ainult ühest.»

«See on täiesti loomulik, kui kõne alla tulevad Judith Hutter ja Hetty Hutter. Hetty on ainult armas, kuna tema õde, ma ütlen sulle, poiss, on niisugune, et teist temataolist ei leia sa siit mereni. Judith on teravmeelne, jutukas ja kaval nagu mõni vana indiaani kõnemees, kuna vaene Hetty on ainult niisugune «nagu kompass näitab».»

«Kuidas?» päris jällegi Hirvekütt.

«Noh, ohvitserid kutsuvad teda niiviisi «nagu kompass näitab». Minu arvates tähendab see seda, et ta püüab alati minna õiges suunas, kuid vahel ei tea, kuidas seda teha. «Kompass» tähendab suunda ja «näitab» eesmärki. Ei, vaene Hetty on niisugune, mida mina kutsun rumaluse tipuks, ja mõnikord ta komistab õigest teest ühele poole, mõnikord teisele poole.»

«Need olevused on jumala «erilise hoole all»,» ütles Hirvekütt pühalikult, «sest ta jälgib hoolikalt kõiki neid, kellele pole osaks saanud paras jagu mõistust. Punanahad austavad ja avaldavad lugupidamist neile, kellele taevas on andnud selle vooruse, teades, et Kuri Vaim armastab rohkem pesitseda kavalas kehas kui niisuguses, millel puudub igasugune salakavalus, millega mõjuda.».

«Ma vastaksin selle peale, et ta ei jää kauaks vaese Hettyga, sest vaene laps on «natuke tuule järgi», nagu ma sulle ütlesin. Vana Tom armastab tüdrukut väga ja samuti Judith, kuigi ta ise on arukas ja uhke; muidu ma ei vastutaks tema julgeoleku eest niisuguste meeste hulgas, nagu neid vahel satub siia järve kaldale.»

«Mina mõtlesin, et siinsed veed on hoopis tundmatud ja vähekülastatud alad,» tähendas Hirvekütt, kes oli ilmselt rahutu selle mõtte puhul, et on sattunud muule maailmale liiga lähedale.

«See on tõsi, poiss, et vaevalt kahekümne valge mehe silmad on teda näinud, ometigi võivad kakskümmend

ehtsat piiriasukat — jahimehed ja karusnahakütid, luurajad ning nendetaolised — üsnagi palju paha teha, kui tahavad. Ma oleksin meeleheitel, Hirvekütt, kui leian, et Judith on pärast minu kuuekuulist äraolekut abiellunud!»

«Kas tüdruk on siis sulle truudust tõotanud, või kuidagi teisiti sulle lootust andnud?»

«Ei hoopiski! Ma ei mõista, milles on asi. Ma olen ju kena välimusega poiss, — nii mulle vähemalt paistab, kui vaatan allikasse, millele paistab päike, — aga ometi ei ole ma suutnud plikat niikaugele saada, et ta oleks andnud lubaduse minule tulla, või meelitada talt isegi . südamlikku nõusolevat naeratust, kuigi ta on muidu valmis lõkerdama tundide viisi. Kui ta julgeks abielluda minu äraolekul, siis teadku, et tal tuleb maitsta lesepõlve rõõmusid juba enne kahekümnendat eluaastat.» «Kas suudaksid sa teha halba mehele, kelle ta endale on valinud, Harry, lihtsalt sellepärast, et ta on leidnud selle rohkem oma meele järgi olevat kui sinu?»

«Aga miks mitte? Kui vaenlane tuleb mulle teele ette, kuidas ei peaks ma teda siis maha lööma! Vaata mulle otsa! Kas ma olen niisugune mees, kes lubaks mõnd petist närust karusnahakaupmeest lüüa minu nahka üle nii tähtsas küsimuses nagu Judith Hutteri armastus? Peale selle, kui me elame väljaspool seadusi, siis peame ise olema oma kohtunikud ja timukad. Ja kui mõni mees peaks metsast leitama surnult, kes siis ütleb, kes on ta tapnud, isegi kui oletada, et Koloonias võetakse asi käsile ja tehakse sellest suurt kära?»

«Kui tapetu peaks olema Judith Hutteri mees, siis pärast kõike seda, mis sa mulle oled kõnelnud, võin mina vähemalt suunata kogu Koloonia õigetele jälgedele.»

«Sina! — Kollanokk, varesekütt, jõmpsikas! Sina julged mõelda, et Välejalg Harry peale kaebamine on niisama lihtne nagu mõne saarma või linnu kaela kahekorra käänamine?»
«Ma julgen kõnelda tõtt, Välejalg, puutugu see sinusse või üldse kellesse tahes.»
March vaatas oma kaaslasele hetke vaikse üllatusega otsa: siis, haarates tal kähe käega kõrist kinni, raputas

tema võrdlemisi habrast kogu niisuguse ägedusega, nagu oleks tahtnud tal kõik kondid purustada. Ta ei naljatanud, sest viha leegitses hiiglase silmist ja oli märke, mis ähvardasid veelgi tõsisemaga, kui peaks selle järel vajadus tekkima. Mis March tõeliselt kavatses? Võib oletada, et tal polnudki mingit kavatsust, kuid kindel on see, et ta oli ebatavaliselt ärritatud; ja enamus inimesi, keda kägistab niisugune hiiglane niisuguses meeleolus, ja pealegi nii sügavas ja tühjas ürgmetsas, oleksid ära kohkunud ja tundnud kiusatust isegi õige asja puhul järele anda. Kuid Hirvekütt polnud niisugune mees. Tema nägu jäi muutumatuks; ta käsi ei väriseud, kui ta vastas häälel, millesse ei ilmunud tugevamaid toone isegi mitte selleks, et näidata hääle omaniku otsusekindlust.
«Sa võid mind raputada, Harry, kuni sa raputad maa tasa mäed,» ütles ta rahulikult, «kuid ometi ei raputa sa minust välja midagi peale tõe. Tõenäoliselt pole Judith Hutteril ühtki meest, keda sa võiksid tappa, ja sul pole iial võimalust teda oma teelt kõrvaldada. Muidu räägiksin ma tüdrukule sinu ähvardusest esimesel kokkupuutumisel.»
March vallandas sõrmed ja istus ning vaatles kaas-last üllatunult.
«Ma mõtlesin, et me oleme sõbrad,» lisas ta lõpuks, «kuid see on minu viimane saladus, mida sa minu suust kuuled.»
«Ma ei tahagi neid teada, kui nad.on kõik selletaolised. Ma tean, et me elame metsades, Välejalg, ja et meie loeme end olevat vabad inimlikest seadustest, — ja võib-olla on see osalt õige, kui asja lähemalt vaadata. Kuid siiski on olemas seadus ja seadustetegija, kes valitseb kogu maailma. See, kes neid ei austa, ei tarvitse mind nimetada oma sõbraks.»
«Kurat võtaks, Hirvekütt, ma poleks uskunud, et oled südamelt vaid Moraavia vend ', aga mitte, aus otsekohene kütt, nagu sa ennast ütled olevat,»

[1] Moraavia vennad — usulahk, rajatud Tšehhis XV sajandil. XVIII saj. tegid misjonitööd Põhja-Ameerika indiaanlaste, esijoones delavaaride hulgas.

«Kas ausameelne või mitte, Välejalg, igal juhul olen niisama otsekohene tegudes, nagu ma olen sõnadeski. Kuid see äkilisele vihale maadandmine on rumal ja näitab, kui vähe sa oled elanud punanahkade hulgas. Judith Hutter on kahtlemata alles vallaline ja sa räägid seda. mis lihtsalt keelele tuleb, aga mitte nii nagu süda ütleb. Säh, minu käsi, ja me ei kõnele ega mõtle enam sellest.»
Välejalg oli veel enam üllatatud kui enne; siis aga puhkes ta nii valjult ja südamlikult naerma, et talle tungisid pisarad silmi. Seejärel surus ta pakutud kätt ja mõlemad said jälle sõpradeks.
«Oleks rumal tülitseda tühise mõtte pärast,» hüüdis March, asudes uuesti toidu kallale. «See sobib rohkem linna seadusmeestele kui mõistlikele meestele metsas. Mulle on jutustatud, Hirvekütt, et merepoolsemates krahvkondades tekkivat inimestel mõtete pärast palju paksu verel ja et vahel minevat nad nende pärast äärmuseni.»
«Nõndaks see on, — nõndaks see on... aga samuti muudegi asjade pärast, mida on parem jätta puudutamata. Ma olen kuulnud Moraavia vendi rääkivat, et on olemas maid, kus inimesed tülitsevad isegi oma usu pärast; ja kui neil süttivad kired juba niisuguse asja pärast, siis halastagu nendele issand. Kuid meil pole mingit vajadust võtta neilt eeskuju, eriti veel mehe pärast, keda Judith Hutter võib-olla kunagi ei näe ega tahagi näha. Mina isiklikult

tunnen rohkem huvi nõdra õe kui sinu kaunitäri vastu. Inimene ei saa jääda ükskõikseks, kui ta puutub kokku ligimesega, kel on küll täie aruga sureliku välimus, kuid kes tegelikult pole niisugune mõistuse puudumise pärast. See on raske isegi mehele, aga kui see juhtub naisterahvaga, noore ning võib-olla võluva olevusega, siis äratab see inimeses kõige kaastundlikumaid mõtteid, mis üldse võivad südames peituda. Jumal ise näeb, Välejalg, et need vaesekesed on küllaltki juba kaitsetud isegi siis, kui tal aru alles on; kuid hirmus saatus ootab neid, kui suur kaitsja ja juhataja neile selja pöörab.»

«Kuule, Hirvekütt, — sa tead ju, mis inimesed jahimehed ja trapperid ning karus-nahakaupmehed üldiselt

28

on; nende parimad sõbradki ei salga, et nad on jonnakad ja käivad oma teed, ilma et nad palju arvestaksid teiste inimeste õigusi või tundeid, — ja ometigi ma ei mõtle, et kogu siinses ümbruskonnas leiduks ühtki meest, kes teeks haiget Hetty Hutterile, kui ta seda võikski; ei, isegi mitte ükski punanahk ei söandaks seda teha.»

«Selles teed sa, sõber Välejalg, delavaaride ja kõigi nende liitlassuguharude kohta küll õige otsuse, sest punanahk peab niisugust, keda jumala vägevus on rabanud, eriti enda hoole all olevaks. Mul ,on siiski heameel seda kuulda, mis sa ütled, mul on lausa rõõm seda kuulda; aga kuna päike hakkab käiduma juba õhtupoolikusse, kas meil poleks mitte parem uuesti teele asuda, et meil avaneks võimalus neid toredaid õdesid näha.»

Harry March nõustus heameelega ja söögiriismed korjati peagi kokku; siis heitsid rändurid oma kompsud õlale, võtsid püssid kätte, ja tungisid väikest päikesepaistelist metsalagendikku seljataha jättes jälle sügavasse metsatihnikusse.

II PEATÜKK

«Maha jätad kauni jahimaja,

ootama jääb järvepind;

lahkud suvelille õitsemise ajal,

tütar, maha jätad mind!»

«Naiste mälestused»

Meie kahel sõbral ei tulnud enam kaua käia. Välejalg tundis suunda, niipea kui ta oli leidnud metsalagendiku ja allika, ja nüüd liikus ta edasi kindla sammuga nagu inimene, kes teab, kuhu ta läheb. Mets oli küll pime, kuid põõsastik ei tõkestanud enam teed, ja jalgrada oli kõva ning kuiv. Käinud umbes miili maad, March peatus ja hakkas ümbruskonda küsiva pilguga silmitsema, uuris hoolikalt ümbrust ja peatas vahetevahel pilgu ümberkukkunud puutüvedel, mis katsid üleni maad, nagu seda sageli esineb Ameerika metsades, eriti seal, kus puit pole veel hinda läinud.

«See peaks olemagi seesama kõht, Hirvekütt,» tähendas March lõpuks, «siin on pöökpuu kanada kuuse kõrval, kolm mändi käeulatuse kaugusel, ja seal murdunud ladvaga valge käsk; aga ometi ei näe ma mingisugust kaljut ega ühtki allapoole painutatud oksa, millest ma sulle rääkisin.»

30

«Murtud oksad on ebakindlad teetähised, kuna ka kõige väiksemate kogemustega inimene teab, et oksad murduvad harva iseendast,» vastas teine, «ja nad viivad ka kahtlustele ning juhivad jälgedele. Delavaarid usaldavad murdunud oksi ainult rahu ajal ja lahtisel teerajal. Mis puutub aga pöökpuudesse ja mändidesse ning kanada kuuske, siis võib neid igal pool näha, ja

mitte ainult kahe- ja kolmekaupa, vaid ka kümneti ja sadandeti.»

«Täiesti tõsi, Hirvekütt, kuid sina ei arvesta kunagi nende asendit. Siinsamas on ju pöökpuu ja kanada kuusk.»

«Jah, ja seal kasvavad teine pöökpuu ja kanada kuusk armsalt teineteise kõrval nagu kaks venda või vist, õigemini öeldes, armsamalt kui nii mõnedki vennad; ja seal .on jällegi teised, sest siitkandi metsades pole kumbki puu mõni haruldus. Ma kardan, Välejalg, et sa oled osavam piibrit püüdma ja karu laskma kui juhtima säärasel pilkasel rajal... Ahaa! Seal siis lõpuks ometi on see, mida sa otsid!»

«Noh, Hirvekütt, see on jälle sinu delavaari uhkustlemine. Poo mind kas või üles, kui ma näeksin siin midagi muud peale nende puude, mis näivad meie ümber kerkivat kõige imelikumal ja meelisegavamal viisil.»

«Vaata siit, Harry — siit, ühes joones musta tammega, — kas sa ei märka kõverat puuvõsu, mis on kinni jäänud niinepuu okstesse sdle lähedal? Noh, see puuvõsu oli ükskord lumekoorma all, ja vajus selle raskuse all kõverasse; ta ei ajanudki end enam sirgu ja kinnitas end pärnapuu okste vahele nii nagu sa näed. Inimkäsi tegi selle heateo tema eest.»

«See oli minu käsi!» hüüdis- Välejalg. «Ma leidsin õrna noore puukese kummardumas maa ligi, otsekui mõni õnnetu olend, keda mure on surunud vastu maad, ja tõstsin ta püsti nõnda nagu sa teda praegu näed. Kõige järgi otsustades, Hirvekütt, pean ma tunnistama, et metsas on sul ebatavaliselt terav silm.»

«Ta areneb, Välejalg — ta areneb pikkamööda, olen nõus; kuid mul on ainult lapse silm, kui võrrelda mind mõne teisega, keda ma tunnen. Võtame kas või Tame-nundi; noh, kuigi ta on nüüd juba vana mees, et ainult

vähesed veel mäletavad teda, kui ta oli oma parimas õitseeas; Tamenund ei lase midagi mööda libiseda pilgust, mis sarnaneb rohkem jahikoera haistmisele kui inimese nägemisele. Siis Unkas, Tšingatšguki isa ja mohikaanide seaduslik pealik, on teine niisugune, kelle pilgu eest on peaaegu lootusetu märkamatult mööduda. Ma teen edusamme, ma tunnistan seda — ma teen edusamme, kuid praegu olen veel kaugel täiuslikkusest.»

«Ja kes on see Tšingatšguk, kellest sa nii palju räägid, Hirvekütt?» küsis Välejalg, kui ta liikus kättenäidatud puuvõsu suunas. «Hulkur punanahk, kõige rohkem, ma parem ei küsigi?»

«Sugugi mitte nõnda, Harry, kuid ta on parim hulkureist punanahkadest, nagu sina neid kutsud. Kui tema saaks kätte oma seaduslikud õigused, siis ta oleks suur pealik; kuid praegu on ta ainult vapper ja õiglane delavaar; tõsi küll, ta on kõigi poolt lugupeetud ja mõnes asjas võetakse isegi tema sõna kuulda, kuid ta on väljasurevast suguharust ja kuulub kaduva rahva hulka. Ah! Harry March, südamel hakkab soe, kui istud talveööl nende vigvamis ja kuulad jutte mohikaanlaste muistsest suurusest ja jõust.»

«Kuule, sõber Nathaniel,» ütles Välejalg peatudes ja vaatas oma kaaslasele otse stlma, selleks et sõnad omandaksid suurema kaalu, «kui inimene usuks kõike, mida teised inimesed arvavad heaks oma käsuks kõnelda, siis võib tal tekkida liiga suur arvamine nendest ja liiga väikene arvamine iseendast. Punanahad on tuntud suurustlejad, ja minu arvates on üle poole nende juttudest lihtsalt loba.»

«Sinu sõnades on tõttki, Välejalg, ma ei eita seda, sest ma olen seda näinud ja usun seda. Nad tõesti suurustlevad, kuid see on siiski neil looduse and ja patt on takistada looduse ande. Näe, see ongi koht, mida me otsime!»

See märkus katkestas kõneluse ja mõlemad mehed pöörasid nüüd kogu tähelepanu vahetult nende ees olevale puule. Hirvekütt näitas kaaslasele hiiglasuure pärna tüve, mis oli oma aja ära elanud ja oli omaenda raskuse

[1] Vigvam — indiaanlaste elamu.

tõttu ümber kukkunud. Nagu miljonid teised tema suguvennad, lamas seegi puu seal, kuhu ta oli kukkunud ja mädanes aastaaegade aeglase, kuid kindla mõju käes. Mädanemine oli siiski haaranud puu südant juba siis, kui ta oli seisnud sirgena täies oma kasvu uhkuses, õõnestanud tema südame, nõnda nagu mõni salahaigus hävitab mõnikord inimese elujõu, samal ajal kui kõrvalt-vaatleja näeb ainult toredat välimust. Miüd lamas tüvi maas, ligi sada jalga pikk, ja jahimehe terane pilk uuris tema iseärasusi ning tundis mõningate tunnuste järgi, et see ongi see puu, mida March otsis.

«Ahaa, siin ongi see, mida. meil vaja,» hüüdis Välejalg, vaadates pärna jämedamast otsast sisse. «Kõik on niisama korralikult, nagu oleks ta jäetud vanaeide kappi. Tule aita mind, Hirvekütt, ja poole tunni pärast oleme vee peal.»

Selle hüüde peale ühines jahimees temaga ja mõlemad asusid tööle otsustavalt ning osavasti nagu inimesed, kes on vilunud niisuguse tööga. Kõigepealt eemaldas Välejalg mõned kooretükid, mis katsid suurt avaust puutüves, ja mis Hirveküti ütluse järgi olid pandud nii, et see oleks rohkem äratanud tähelepanu kui varjanud midagi, kui mõni hulkur oleks siit mööda läinud. Siis tõmbasid nad kahekesi välja koorest kanuu, millel olid istmed, aerud ja muud vajalikud esemed, isegi kala-õnged ja ridvad. Sõiduk polnud kaugeltki väike, kuid ta oli võrdlemisi kerge, ja Välejalg oli niisuguse hiigla-jõuga, et võttis kanuu õlale ilmse kergusega, keeldudes igasugusest abist, isegi siis, kui tõstis selle loodis asendisse, milles ta pidi teda hoidma.

«Mine sina ees, Hirvekütt,» ütles March, «ja lükka põõsad laiali, kõige muuga tulen ma isegi toime.»

Teine kuulas sõna ja mehed asusid teele. Hirvekütt rajas kaaslasele teed ja keeras kord paremale, kord vasakule, nii kuidas viimane juhatas. Umbes kümne minuti pärast sattusid nad mõlemad äkki säravasse päikesepaistesse, madalale kruusasele liivasaarele, mida vesi uhtus peaaegu pooles tema pikkuses.

Üllatushüüe pääses Hirveküti huultelt, — tõsi küll, tasane ja ettevaatlik, sest tema oli hoolikam ja ettevaatlikum kui hulljulge Välejalg — kui ta järve aarde jõu-

des märkas silmade ees ootamatult avanevat pilti. See oli tõepoolest niivõrd rabav, et väärib lühikest kir-jeldamist. Neemega ühel tasapinnal laius avar vetepind, nii rahulik ja läbipaistev, et paistis puhta mägiõhu sängina, mis oli surutud küngaste ja metsade raamistusse. Järve pikkus oli umbes kolm penikoormat, kuna laius oli ebaühtlane, paisudes poole penikoormani või neeme vastas veel rohkemgi, ja ahenedes lõuna pool vähem kui poolele nimetatud vahemaast. Järve piirjooned olid muidugi ebakorrapärased, moodustasid hulk lahti ja palju esiletungivaid, madalaid neemi. Järve põhjapoolses või lähemas otsas piiras teda üksik mägi, millest ida ja lääne poole laius madalam mää, muutes vaatepildi meel-divalt mitmekesisemaks. Ometigi oli maa üldine iseloom mägine; kõrged künkad või madalad mäed tõusid veest järsult tervelt üheksa kümnendikku rannajoone ulatuses. Erandid muidugi tegid maastiku ainult pisut vahelduvamaks; ja isegi nendes kohtades, kus kallas oli võrdle-misi laugjas, oli tagapõhi kõrge, kuigi asus hoopis kaugemal.

Kuid selle vaatepildi kõige üllatavamaks iseärasuseks oli tema pidulik üksindus ja meeldiv rahu. Kõikjal, kuhu silm iganes ulatus, ei leidnud ta muud kui peeglitaolist järvepinda, rahulikku taevapiltt tihedate metsade raamistuses. Metsa piirjooned olid nii lopsakad, et vaevalt oli näha ühtki lõhet, kõikjal ümaraist mäetippudest kuni veepiirini laius üks katkematu roheline vaip. Kuid taimestik poleks nagu veelgi leppinud nii täieliku võiduga, puud rippusid koguni järve kohal, sirutudes valguse poole; ja idakaldal oleks võinud paat tervete miilide kaupa sõita tumedate rembrandtlike kanada kuuskede, «värihaabade», ja nukrate mändide all. Ühe sõnaga, inimese käsi polnud veel eales rikkunud ega muutnud seda metsikut loodust, mis uppus päikesevalgusse, seda suurejoonelist pilti ülevoolavast metsailust, mida pehmendas juunikuu mahedus ja rõhutas nii avara vetevälja kaunis mitmekesisus.

«See on suurepärane! See on pühalik! Ise muutud paremaks, kui seda näed!» hüüdis Hirvekütt, toetudes oma püssile ning vaadates paremale ja vasemale, põhja ja lõunasse, üles taevasse ja alla maa peale, igasse

suunda, kuhu ta pilk aga küündis. «Isegi mitte punanaha käsi pole puudutanud ühtki puud, niipalju kui mina leian, vaid kõik on jäetud elama ja surema nii kuidas jumal on selle korraldanud oma tahtmist ja seadusi mööda! Välejalg, sinu Judith peaks olema vooruslik ja arukas neiu, kui ta on viibinud pool eluaega, nagu sa mainisid, niisuguses õnnistatud paigas.»

«See on sulatõde; ja ometi on plikal oma vigurid. Kogu aja ei ela ta mitte siin, kuna vanal Tomil on komme — ja oli enne juba kui mina teda tundma õppisin — minna talveks asunike naabrusse või fortide kahu-rite kaitse alla. Ei, ei, Jude on õppinud asunikelt rohkem, kui see talle käsuks tuleb, ja eriti kergatseilt ohvitseridelt.»

«Kui see nii on — kui see tõesti nii on, Välejalg, siis see on iseendast kool, mis paneb talle jälle õige aru pähe. Kuid mis asi see on, mis mulle siit paistab, otse meie kõhal? Saareks näib liiga väike ja paadiks liiga suur, kuigi ta seisab keset järve?»

«Noh, peenutsev aadel kindlusest kutsub seda Kopra lossiks; ja vana Tom ise irvitab seda nime kuuldes, mis iseloomustab nii hästi tema harjumusi ja iseloomu. See on alaline paigalseisev maja; seal on neid kaks; see, mis kunagi ei liigu paigalt, ja teine, mis ujub ja on vahel järve ühes ja vahel teises osas. Viimast nimetatakse Noalaevaks, kuigi selle sõnattähendus on rohkem, kui mina oskan sulle seletada.»

«See sõna peab pärit olema misjonäridelt, Välejalg, keda minagi olen kuulnud rääkivat ja lugevat niisugusest asjast. Nad räägivad, et maailm olevat kunagi olnud üleni vee all ja et Noa pääsenud oma lastega uppumisest sel teel, et ehitanud laeva, mille pardale ta asus õigel ajal. Osa delavaare usub seda pärimust, teised aga eitavad seda; kuid meil kui valgetel meestel on sünnis seda uskuda. Kas sa ei näe kuskil sellest laevast jälgi?»

«Ta on kahtlemata all lõunas või seisab ankrus mõnes lahes. Kuid meie kanuu ongi valmis, ning kaks niisugust aerupaari nagu minul ja sinul viivad meid viieteistkümne minutiga ,lossi.»

Selle ettepaneku peale aitas Hirvekütt kaaslast paigutada mitmesuguseid esemeid kanuusse, mis oli juba

vette lastud. Seejärel istusid mõlemad asukad kärmusse ja lükkasid kerge veesõiduki tugeva tõukega kaheksa või kümme küünart kaldast eemale. Välejalg võttis nüüd istet päras, kuna Hirvekütt asus ettepoole ja paat libises aeglaselt, kuid tugevate aerutõmmetega üle vaikse veepinna ebatavalise välimusega ehituse suunas, mida Välejalg oli kutsunud Kopra lossiks. Mehed peatasid sõudmise mitmel korral ja silmitsesid ümbritsevat maastikku, kui uued vaatepildid avanesid neemede tagant ja võimaldasid neil näha kaugemale järvele, või saada avarama ülevaate metsaga käetud mägedest. Muutusid siiski ainult küngaste kuju, lahtede kaared, kaugele lõunasse ulatuv org; kogu maa näis olevat rüütatud lehtede pidu-ehteisse.

«See vaatepilt tõesti soojendab südant!» hüüdis Hirvekütt, kui nad olid nõndaviisi neljandat või viiendat korda peatunud. «Järv näib olevat nagu loodud selleks, et me võiksime vaadata ülevate metsade sügavusse; ja maa ning vesi tõendavad ühteviisi jumaliku ettenägemise ilu! Kas sa ütlesid, Välejalg, et keegi ei nimeta end kogu selle ilu seaduslikuks omanikuks?»

«Ei keegi muu peale kuninga, mu poiss. Temal võib olla mõningaid õigusi sellele loodusele, kuid tema on nii . kaugel, et tema nõuded ei vaeva iialgi vana Tom Hutteri südant,

kes on selle peremeheks hakanud ja kavatseb peremees olla senikaua kui elupäevi on. Tom pole mitte mõni skvatter[1] — kuna ta ei ela maa peal; ma kutsun teda vee-elanikuks.»

«Ma kadestan seda meest! Tean, et see on vale, ja ma püüan selle tunde maha suruda, kuid ometi kadestan ma seda meest! Ara mõtle, Harry, et ma hauduksin mõnd plaani, kuidas end seada tema mokassiinidesse, sest selletaolist mõtet ei mahu mulle pähe; kuid ma ei saa midagi parata väikese kadeduse vastu. See on loomulik tunne, ja kõige paremailgi meist on niisugused loomulikud tunded, ja nad annavad neile vahetevahel voli.»

«Sul tarvitseb ainult Hettyga abielluda, et pärida pool mõisa,» hüüdis Välejalg naerdes. «Plika on väga armas,

[1] Skvatter — ürgmetsas asuv ja alepõldusid hariv kolonist.

ei, kui tal poleks õde oma iluga võistlemas, võiks ta olla isegi kena; kuid aru on tal nii napilt, et sa võid teda panna kõigis asjus mõtlema nii, nagu sina tahad. Kui sina võtad Hetty ara, võin mina kindlustada, et vanamees loovutab sulle õiguse igale põdrale, mis sa suudad maha lasta viie miili kaugusel ümber järve.»

«Kas jahiloomi on siin ohtrasti?» küsis äkki Hirvekütt, kes osutas vähe huvi Mareni nöökamise vastu.

«Ümbrus on siin igal pool jahiloomade päralt. Vaevalt on kunagi ühtki pauku nende suunas lastud; ja mis puutub trappereisse, siis seda piirkonda külastavad nad harva. Ma ise ei peaks samuti mitte niipalju siin viibima, kuid Jude tõmbab ühele poole ja kobras tõmbab teisele poole. Rohkem kui sada hispaania dollarit on see olevus mulle viimase kähe aasta jooksul maksma läinud ja ometi ei suuda ma vabaneda soovist vaadata veel kord tema näokest.»

«Kas punanahad külastavad seda järve sageli, Välejalg?» küsis Hirvekütt, jätkates oma mõttekäiku.

«Nad tulevad ja lähevad; mõnikord huigati ja mõnikord üksinda. Maa ei kuulu nähtavasti ühelegi pärismaalaste suguharule ja seepärast ongi ta sattunud Hutteri suguharu kätte. Vanamees rääkis, et mõned kavalad mehed olevat välja meelitanud mohaukidelt mingi indiaanlaste lepingutähe, et saada Kooloonialt õigust sellele maale; kuid sellest ei ole midagi välja tulnud, kuna senini pole leidunud ühtki meest, kes oleks olnud küllalt tugev, et oma nina sellesse asja pista. Küttidel on siinsetes ürgmetsades tänapäevani vaba voli.»

«Seda parem, seda parem, Välejalg. Kui mina oleksin Inglismaa kuningas, saadaksin ma iga inimese, kes raiub siin ühegi puu, ilma et tal oleks kibedat tarvidust puude järele, kõige mahajäetumasse ja üksikumasse piirkonda, kus pole ükski neljajalgne iial astunud. Ma olen päris rõõmus, et Tšingatšguk määras meile kohtamise sellele järvele, sest senini pole minu silm veel niisugust toredat vaatepilti näinud.»

«See tuleb sellest, et sa oled elanud nii kaua delavaa-ride hulgas, kellede maal ei ole järvi. Noh, kausemale põhja ja lääne poole on niisuguseid veekogusid külluses; sina oled noor ja võid elus veel neidki näha. Aga kuigi

võib-olla on teisi järvi, Hirvekütt, ei ole ühtki teist Judith Hutterit!»

Ta kaaslane naeratas selle märkuse puhul ja siis vajutas ta oma aeru vette, nagu mõistes armastaja tõtlikkust. Mõlemad sõudsid nüüd täiest jõust, kuni jõudsid sajakonna jardi kaugusele «lossist», nagu Välejalg naljaks oli Hutteri maja kutsunud. Siin lakkasid nad uuesti sõudmast, Judithi austaja talitses oma kärsitust seda hõlpsamini, et nägi ehituse praegu tühja olevat. See uus peatus võimaldas Hirvekütil silmitseda ainulaadset ehitust, mis oli oma ehituslaadilt nii uudne, et väärib erilist kirjeldamist.

Kopra loss, nagu keegi peiar ohvitser oli maja naljatledes nimetanud, seisis keset lahtist järve veerand miili kaugusel lähimast kaldast. Teistes külgedes ulatus vesi hoopis

kaugemale, põhjapoolse otsani oli miili kaks, ja idakaldani oli terve miil, kui mitte enam. Siin polnud vähimatki jälge saarest, maja seisis vaiadel ja vesi loksus selle all. Hirvekütt oli juba märganud, et järv on väga sügav, ja palus selle imeliku asjaolu kohta selgitust. Harry selgitas mõistatuse, öeldes talle, et siin kohas kerkib pikk, kitsas liivaleede, mis ulatub mõnisada jalga põhja- ja lõunasuunas, kuue või kaheksa jalani veepinnast arvates, ja et Hutter oli ramminud sellesse vaiad . ja ehitanud neile oma eluaseme julgeoleku eesmärgil. «Indiaanlased ja kütid põletasid vanamehe kolmel korral paljaks; ja ühes kokkupõrkes punanahkadega kaotas ta oma ainukese poja; sellest ajast peale asuski ta kindluse pärast vee peale. Teda saab siin rünnata ainult paadist ja saak ning skalbid on vaevalt väärt kanuu õõnestamist. Pealegi ei ole sugugi kindel, kes selles kähmluses peale jääb, sest vana Tom on hästi varustatud relvade ja laskemoonaga, ja lossi seinad, nagu sa ise näed, on küllalt tugevad, et kaitsta kuulide vastu.»

Hirvekütil oli mõningaid teoreetilisi teadmisi piirialade sõjakunstist, kuigi tal polnud kunagi olnud vajadust tõsta vihas kätt kaasinimese vastu. Ta nägi, et Välejalg ei hinnanud sugugi üle selle positsiooni tugevust sõjalisest seisukohast võttes, kuna oleks olnud raske rünnata seda, ilma et ründajad ise poleks sattunud piiratute tule

alla. Suurt oskust paistis ka sellest, kuidas olid asetatud palgid, millest hoone oli ehitatud ja mis pakkus selletõttu hoopis suuremat kaitset kui tavaline piiriasuka palkmaja. Külje- ja otsaseinad oli püstitatud umbes üheksa jala pikkustest jämedatest männitüvedest, mis olid asetatud püsti, mitte aga rohtsalt, Hagu siin kandis oli kombeks. Palgid olid tahutud kolmest küljest ja kummaski otsas olid neil suured tapid. Massiivsetesse alustaladesse, mis olid kinnitatud vaiade ülemiste otste külge, olid tahutud õnarad ja neisse olid kinnitatud tugevasti püstpalkide alumised tapid. Püstpalkide üla-otstele olid asetatud plangud, mis püsisid paigal samasugusel viisil. Hoone nurgad olid hästi kinnitatud plankude ja aluspalkide külge tappide ja neetidega. Põrandad olid tehtud väiksematest kandiliseks tahutud palkidest, ja katus oli. valmistatud kergetest lattidest; mis olid tugevasti ühendatud ja hästi puukoorega käetud. Kogu selle leidlikkuse tulemusel sai omanik maja, millele sai läheneda ainult vett kaudu. Ta seinad koosnesid tihedasti kokku varatud palkidest, mis, olid kaks jalga läbimõõdult kõige õhemastki kõhast ja mida võis lahutada ainult inimkäte pingeline töö või aeglane aja-hammas. Väliselt oli ehitus jäme ja näotu, kuna palgid olid erineva jämedusega; kuid seestpoolt siledaks tahutud seinte ja põranda pinnad olid küllalt tasased nii käega katsudes kui ka silmaga vaadates. Ahi ja korsten olid lossi tähelepanuväärsused, rrfillele Välejalg juhtis oma kaaslase tähelepanu ning selgitas saamal ajal, kuidas see oli ehitatud. Materjaliks oli sitke, korralikult läbisõtkutud savi, mis oli tambitud vitstest vormi ja lastud kõvaks kuivada, jalg või kaks korraga, alates talast. Kui kogu korsten oli niiviisi üles ehitatud ja välistala-dega korralikult seotud, tehti alla tugev tuli ja hoiti see alal seni, kui ahi oli muutunud punase tellise taoliseks. See polnud kerge töö ja polnud ka täielikult õnnestunud; kuid täites praod värske saviga, saadi lõpuks tugev kolle ja korsten. See osa ehitusest seisis palkpõrandal, mida toetas alt lisa vai. Elamul oli paar teistki omapärasust, millest on parem kõnelda edaspidi.

«Vanal Tomil on kavalad plaanid,» lisas Välejalg, «ja ta andus kogu südamega oma korstna ehitamisele,

mis ähvardas mitu korda täiesti kokku variseda; kuid visadus saab kõigest jagu, ja nüüd on tal mugav onn, kuigi ta kunagi võib süttida lõkkele nagu takukoonal.» «Sina näid tundvat kogu lossi ajalugu, Välejalg, kõige tema korstna ja seintega,» ütles Hirvekütt naeratades. «On armastus nii võimas; et sunnib meest uurima oma kallima eluaseme ajalugugi?»

«Osati nii, poiss, ja osati olen ma oma silmaga näinud,» vastas heasüdamlik hiiglane naerdes. «Sel suvel, kui vanamees ehitas, oli meid järvel koos suur hulk, ja me abistasime teda töös. Suur osa nendesamade püst-palkide raskusest on minu õlgadega kantud, ja ma võin sulle kinnitada, master Natty, et kirved välkusid õhus, kui me askeldasime kaldal puude keskel. Vana kurat pole kitsi toiduga ja kuna me olime nii sageli söönud tema koldel, siis otsustasime, et ehitame talle mugava eluaseme, enne kui oma karusnahkadega Albanysse läheme. Jah, hulga toidupoolist olen minagi õginud Tom Hutteri onnis; ja kuigi Hetty on nõdravõitu, käsitab ta imehästi panni ja küpsetusvarrast!»

Sedaviisi vesteldes jõudis kanuu «lossile» nii lähedale, et piisas ühestainsast aerutõrnbest, ja nad olidki lautri ääres. Lautri ülesannet täitis umbes kahekümne ruutjala-suurune põrandataoline platvorm sissekäigu ees.

«Vana Tom kutsub seda lautrit oma õueks,» tähendas Välejalg kanuud kinni köites, pärast seda, kui oli ühes kaaslasega sellest välja astunud, «aga kindluse keigarid on selle ristinud lossi kohtukojaks, ehkki ma ei oska sulle ütelda, mis on siin kohtukojaga peale hakata, kuna siin pole mingeid seadusi... Ongi nii, nagu ma arvasin; mitte ühtki hinge pole kõdus, vaid kogu pere on ara läinud uurimisretkele.»

Seni kui Välejalg askeldas «õuel», uurides ahinguid, õngeritvu, võrke ja teisi selletaolisi piiriäärse maja varustusesemeid, astus Hirvekütt, kelle kombed olid üldse laitmatumad ja vaiksemad, hoonesse ja laskis pilgu ringi käia uudishimuga, mida ei avalda tavaliselt need inimesed, kes on pika aja jooksul indiaanlaste komme-tega harjunud. «Lossi» s'semus oli laitmatult puhas ja ta välimus jättis ebahariliku mulje. Üks ruum, umbes nelikümmend korda kakskümmend jalga suur, oli jao-

tatud mitmeks väikeseks magamistoaks; ruum, millesse Hirvekütt kõigepealt astus, oli eelanikele ühtaegu elutoaks ja köögiks. Mööbel oli väga mitmekesine, nagu seda sageli esineb sisemaa kaugetes kolgastes. Enamik esemeid olid jämedad ja ülimal määral algelised; kuid nurgas oli muide kell kenas tumedast puust kastis, kaks või kolm tooli, söögilaud ning büroolaud, mis olid ilmselt pärit mõnest rohkem kui tavaliste nõudmistega majast. Kell tiksus usinasti, kuid ta tinavärvilised osutid ei teinud häbi nende tumedale välimusele, sest nad näitasid üheteistkümnendat tundi, kuigi päikese järgi oli selge, et aeg oli juba kaugelt üle' keskpäeva. Toas seisis ka tume massiivne kirst. Kööginõud olid kõige lihtsamat sorti ja neid oli üsna kasinalt, kuid iga ese oli omal kõhal ja tunnistas, et ta eest oli korralikult hoolitsetud.

Pärast seda, kui Hirvekütt oli eestoa põgusalt üle vaadanud, tõstis ta puust' pööra ja astus kitsasse koridori, mis jagas maja sisemise osa kaheks võrdseks pooleks. Piiriasukate kombed ei ole just väga piinlikult täpsed, ja kuna noormehe uudishimu oli tugevasti üles erutatud, siis avas ta ukse ja leidis end magamistoast. Esimesest pilgust oli selge, et siin elavad naisterahvad. Jämedal koikul, mis kerkis ainult jalavõrd põrandast kõrgemale, lebas metšhanesulgedega lõhkemiseni täidetud voodikott. Ühel pool voodit rippusid puuvarnadel kleidid, mis olid ehitud lintide ja teiste kaunistustega, ja olid hoopis kõrgema kvaliteedig% kui oleks võinud oodata selletaolises kõhas. Ei puudunud sün ka peened kingad kenade hõbepannaldega, niisuguseid nagu tollal kandsid jõukamad naised; ja tervelt kuus kirevat lehvikut seisid poollahtistena niiviisi, et paelusid pilkusid oma kuju ja värvidega. Isegi padi voodi sellel küljel oli käetud peenema püüriga kui ta kaaslane ja oli ehitud väikeste püssidega. Selle kõhal rippus edvistavalt lintidega ehitud tanu ja paar pikki kindaid, niisuguseid, mida tollal töötavasse klassi kuuluvad naised harva kandsid; need olid kinnitatud nõelaga voodi peatsisse, otsekui näitamiseks, kuna neid ei saadud näidata omaniku käes.

Kõike seda nägi Hirvekütt ja pani tähele niisuguse täpsusega, mis oleks teinud au tema sõprade delavaaride tähelepanuvõimele.

41

Samuti ei jäänud tal märkamata erinevus kähe voodipoole välimuse vahel, mille peats seisis vastu seina. Äsjakirjeldatud seina vastasküljel oli kõik lihtne ja mitteahvatlev, välja arvatud ainult selle piinlik puhtus. Paar kleiti, mis rippusid samuti varnas, olid jämedamast materjalist ja väga lihtsa tegumoega, ja miski ei paistnud olevat valmistatud näitamise jaoks. Lehvikuid polnud üldse, samuti mitte tanu ega rätte, isegi mitte niisuguseid, mida Hutteri tütardel oleks olnud täielik õigus kanda.

Sellest oli juba mitu aastat, kui Hirvekütt oli viimast korda astunud ruumi, mis oli eriti määratud tema värvi ja rassi naisterahvastele. See pilt äratas tas lapsepõlvemälestuste tulva; ja ta viibis ruumis õrnustundega, millest oli juba kaua võõrdunud. Ta mõtles oma emast, kelle lihtsaid rõivaid ta oli näinud varnades rippumas samuti nagu needki, mis arvatavasti kuulusid Hetty Hutterile; ja ta mõtles oma õest, kelle tekkiv ja loomupärane ehtimisiha oli avaldunud samal viisil nagu Judithil, kuigi küll vähemal määral. Need sarnased pisijooned äratasid kaua peidetud heldimus-tunde ja ta lahkus ruumist kurva ilmega. Ta ei vaadanud enam, vaid pöördus aeglaselt ja mõtlikult «õue».

«Vana Tom on vaimud endale uue ameti ja on hakanud proovima osavust püünistega,» hüüdis Välejalg, kes oli asjalikult uurinud piiriasuka tööriistu. «Kui ta sellega nõus on ja sinul endal on tahtmist siia jahile jääda, siis võime suve veeta üpris lõbusalt; senikaua kui mina vanamehega kopraid luuran, võid sina kalastada ja põtru maha kõmmutada, et hoida keha ja vaimu ärkvel. Me anname alati kõige kehvemalegi kütile vähemalt pool osa, kuid sinutaolisel tublil ja osaval kütil on õigus saada tervet saaki.»

«Tänan sind Välejalg, tänan sind kogu südamest — kuid minagi tahan kopraid püüda, kui selleks avaneb paras juhus. Tõsi küll, delavaarid kutsuvad mind Hirvekütiks, kuid mitte niipalju sellepärast, et ma olen üsna ohtlik kütt, kuivõrd sellepärast, et ma olen tapnud nii palju hirvi ja põtru, kuid pole veel üheltki inimeselt elu võtnud. Nad ütlevad, et nende pärimustes ei kõnelda

42

ühestki teisest, kes oleks valanud niipalju loomade verd, kuid kes pole valanud tilkagi inimese verd.»

«Ma loodan, et nad ei pea sind argpüksiks, poiss? Ara südamega mees on nagu sabata kobras.»

«Ma ei usu, Välejalg, et nad peaksid mind teab kui araks, kuigi nad võib-olla ei pea mind ka teab kui vapraks. Kuid ma pole riiakas; ja kui elad küttide ja puna-: nahkade hulgas, on see parim viis, kuidas oma käsi mitte määrida verega; ja lisaks, Harry March, ei määri sa niiviisi ka oma südametunnistust verega.»

«Noh, minu meelest on jahiloom, punanahk ja prantslane — kõik üks ja sama. Ometigi olen mina ise nii rahuarmastav inimene, et pole teist säärast kogu meie koloonias. Ma põlgan riiukukke samuti nagu õuekrantsi; kuid inimene ei pea olema liiga hella sisetundega, kui on õige aeg päästikule vajutada.»

«Mina vaatan sellele nagu enamik inimesi, kes talitavad õiguse järgi, Harry.. . Kuid see on imeilus paik ja mu silmad ei väsi iial seda vaatamast!»

«See on sinu esimene tutvus järvega; ja niisugused mõtted haaravad meid kõiki niisugustel puhkudel. Järved on kõik üldiselt ühesugused, kõikjal on palju vett ja maad, neemesid ja lahti.»

Kuna need sõnad ei vastanud kuidagi neile tunnetele, mis täitsid noore küti südant, siis ei vastanud ta kõhe, vaid seisis ja vaatas vaikses naudingus tumedaid künkaid ja peegelsiledat vett.

«Kas on kuberneri või kuninga amelnikud andnud ... juba mõne nime sellele järvele?» küsis ta äkki, otsekui rabatud uuest mõttest. «Kui nad pole hakanud siin veel püsti panema oma

teibaid ja üles seadma oma kompasse ega oma kaartisid joonistama, siis pole nad tõenäoliselt veel mõelnud loodust mõne nimetusega rikkuda.»

«Nad pole veel nii kaugele jõudnud; ja viimane kord, kui ma käisin seal nahku müümas, päris üks kuninga maamõõtjaid mult pikalt-laialt siinsete piirkondade, kohta. Ta oli kuulnud, et siin kandis olevat järv ja oli saanud selle kohta mõningaid üldisi teateid, umbes selletaolisi, et siin on vett ja künkaid; ent kui palju on

kumbagi, ei teadnud tema rohkemgi kui sina mohauki' keelt. Ma ei avanud lõksu põrmugi laiemale kui see oli vajalik, andes talle ainult mõista, et farmide rajamise ja metsaraiumise lootused on siin kehvad. Lühidalt, ma jätsin talle niisuguse mulje sellest maast, nagu inimene saab mudase vee allikast, mille juurde viib nii porine rada, et läheneja määrib jalad, enne kui sellele teele asubki. Ta ütles mulle, et nad pole seda kohta veel oma kaartidele märkinud, ja ma arvan, et siin on tehtud mingi viga, kuna ta näitas mulle pärgamenti, millel on kujutatud järv seal kohal, kus pole tegelikult mingisugust järve, vaid mis on miili viiskümmend sellest kohast, kus see peaks olema, kui nad ikka seda järve mõtlesid. Ma ei usu, et minu jutustus paneks teda mingeid parandusi tegema.»

Siinkohal puhkes Välejalg südamest naerma; sellised vigurid olid eriti meeltmööda inimestele, kes pidasid tsivilisatsiooni lähenemist oma seadusteta kuningriigi kärpimiseks. Jämedad vead, mis esinesid tolleaegsetel kaartidel — need olid kõik valmistatud Euroopas, olid nende alalisteks pilkeobjektideks. Kuigi nad polnud küllalt haritud, et ise paremaid kaarte valmistada, oli neil küllaldaselt kohapealt hangitud andmeid, et märgata suuri vigu olemasolevatel kaartidel. Igaüks, kes võtab vaevaks lähemalt uurida seda vaieldamatut tõde ja võrrelda meie isade möödunud sajandi topograafilist osavust uue aja täpsemate kaartidega, näeb kohe, et kolonistidel oli täielik õigus suhtuda kriitiliselt koloniaal-valitsuse oskuste sellesse harusse, mis asetas kõhklemata mõne jõe või järve kraadi ehk kaks kõrvale, isegi kui see oli asustatud paigast kas või terve päevateekonna võrra eemal.

«Mul on heameel, et sellel järvel pole veel nime,» lõpetas Hirvekütt, «või vähemalt mingit kahvanäoliste poolt antud nime, sest nende ristimine ennustab alati rüüstamist ja hävingut. Ometigi nimetavad teda kuidagi punanahad, kütid ning trapperid; nendele meeldib anda kohtadele mõistlikud ja sobivad nimed.»

[1] Mohaukid — Hudsoni ja selle lisajõe Mohawki kallastel elutsenud indiaanlashõim. Kuulusid irokeesi hõimuliitu selle kõige tähtsama liikmena.

«Mis puutub indiaanlaste suguharudesse, siis on igaühel neist oma keel ja igaüks nimetab neist järve omamoodi, ja selle maailma nurgakesega talitavad nad samuti nagu kõigi teistegagi. Omavahel oleme meie hakanud kutsuma seda kohta «Vilkuvaks Peegliks», sest kogu ta pinda ääristab sageli kaldaäärsete mändide peegeldus; paistab, otsekui ripuksid künkad tippudega allapoole.»

«Järvel peab olema väljavool; ma tean, et kõigil järvedel on olemas väljavoolud, ja kalju, mille juures ma pean kokku saama Tšingatšgukiga, on väljavoolu lähedal. Kas ka sellele pole Koloonfa veel seni mingit nime andnud?»

«Selles suhtes on nad meist ette jõudnud, hoides üht otsa — ja pealegi kõige suuremat — enda käes; nad on talle andnud nime, mis on leidnud endale tee üles kuni allikani; nimed siirduvad alati vastu voolu üles. Sina, Hirvekütt, oled kahtlemata näinud Susquehannah jõge delavaaride maal?»

«Olen küll, ja olen tema kallastel sadu kordi küttinud.»

«See on tegelikult üks ja sama jõgi, ja ma arvan, et ta kannabki sama nime. Mul on

heameel, et nad on sunnitud säilitama punanahkade poolt antud nimesid, sest oleks liiga karm röövida neilt nii maa kui ka nimed!»

Hirvekütt ei vastanud midagi; kuid ta seisis püssi najale toetudes ja silmitses rõõmustavat vaatepilti. Lugeja ei tohi siiski arvata, et see oli üksjies maalilisus, mis tema tähelepanu nii tugevasti köitis. Paik oli tõesti väga ilus, ja seda vaadati samuti kaunil hetkel, mil järvepind oli parajasti sile nagu peegel ja läbipaistev nagu puhas õhk, peegeldades vastu kogu idakalda pikkuses mägesid, mis olid rüütatud tumedaisse mändidesse; puud rippusid neemedel peaaegu rõhtsalt vee kohal ning moodustasid lehtedest ja okstest siin ja seal võlve, mille alt paistis sädelevaid lahti. See oli sügav rahu, üksildus, mis vestis inimese kätest puutumata mägedest ja metsadest — ühe sõnaga looduse kuningriik, mis valmistas niipalju siirast rõõmu Hirvekütile, vastates tema harjumustele ja meelelaadile. Ühtlasi tundis ta samal ajal, võib-olla isegi alateadlikult, sama, mida tunneb luule-

taja Talle valmistas naudingut tundma õppida metsade salapärasust ja vormiderikkust, nõnda nagu need avanesid talle ääretuina ja ebaharilikuna. Igale inimesele teeb ju heameelt vaadelda ääretut avarust, mis on kaua tema meeli köitnud. Samuti haaras teda selle maastiku sisemine hurm ja temagi tundis seda vaikset lohutust, mida tavaliselt pakub looduse püha rahulik vaatepilt.

III PEATÜKK

«Metslinde tuleks minna küttima?

Pean tunnistama, mul on nendest hale,

sest siin on nende rumalate kodu,

kuid ometi nüüd nende suliskehi

peab läbistama nool.»

Shakespeare «Kuidas see teile meeldib?»

Harry Välejalg mõtles rohkem Judith Hutteri ilust kui Vilkuva Peegli ja teda ümbritseva maastiku kaunidusest. Niipea kui ta oli küllalt põhjalikult tutvunud Ujuva Tomi kalariistadega, kutsus ta oma kaaslase kanuu juurde, et minna teise järve otsa perekonda otsima. Enne paati asumist uuris ta siiski veel hoolikalt kogu järve põhjapoolset kallast viletsa[1] merepikksilmaga, mis moodustas osa Hutteri varast. Uurides ei jätnud ta ühtki osa järvekaldast vahele; lahtedele ja neemedele pühendas ta suuremat tähelepanu kui ülejäänud osale metsaga käetud silmapiirist.

«Ongi nii nagu ma arvasin,» ütles Välejalg pikksilma kõrvale asetades, «vanamees purjetab selle ilusa ilmaga lõunapoolses otsas ja on jätnud lossi saatuse hoolde. Noh, nüüd me vähemalt teame, et ta pole siin ülal ja

meil on väike asi sõuda järve otsa ja otsida ta üles oma peidupaigast.»

«Kas isand Hutter peab vajalikuks end ses ümbruses peita?» küsis Hirvekütt, kui ta oma kaaslasele kanuusse järgnes. «Minu arvates on siin niisugune üksildus, kus inimene võib avada kogu oma hinge, tarvitsemata karta, et keegi segaks ta mõtteid või ta palvust.»

«Sa unustad ara oma sõbrad mingod ja kõik prantsuse metslased. Kas on siin maa peal ühtki paika, Hirvekütt, kuhu need rahutud võllaroad ei tungiks? Kas on kuskil mõni järv või isegi põdrasoolak, mida need petised üles ei otsi; ja kui nad selle juba üles on leidnud, kas ei värvi nad varem või hiljem selle vee verega?»

«Ma ei o!e neist muidugi midagi head kuulnud, sõber Välejalg, kuigi mul pole seniajani küll

veel juhust olnud kohata neid või samuti ühtki teist surelikku sõjateel. Ma julgen öelda, et vaevalt küll niisugused rüüstajad poleks märganud selletaolist kena kohta; kuigi ma ise pole kunagi tülli sattunud ühegi irokeeside suguharuga, on delavaarid mulle jutustanud neist niipalju, et mul on neist kujunenud pilt kui paadunud kurjategijatest.»

«Sa võid rahuliku südametunnistusega öelda sama iga teise metslase kohta, keda sa juhtud kohtama.»

Siinkohal hakkas Hirvekütt protestima ja kui nad järve teise otsa sõudsid, käis edasi äge vaidlus kahva-nägude ja punanahkade vooruste ümber. Välejalg jagas kõiki valgete küttide eelarvamusi ja vastumeelsust, kes üldiselt näevad indiaanlastes oma loomulikke võistlejaid ja sageli ka loomulikke vaenlasi. Muidugi kõneles ta valju häälega, käratses, tegi kõige kohta huupi otsuseid ega esitanud mitte kunagi tõsiseid argumente. Hirvekütt käitus seevastu täiesti erinevalt; oma tagasihoidliku jutu, oma vaadete õilsuse ja oma lihtsate arutustega tõi ta esile oma tugeva sünnipärase õiglustunde ja siiruse, millel puudus igasugune kalduvus kasutada sõnalisi konkse, et kaitsta oma arvamist või mõnd eelarvamust. Ent ta polnud siiski täiesti vaba eelarvamuste mõjust. See inimmõistuse türann, mis tungib oma ohvrile tuhandeid teid kaudu kallale peaaegu kõhe, kui inimesed hakkavad mõtlema ja tundma, ja mis harva loovutab oma raudse võimu enne, kuni inimesed enam ei mõtle ega

tunne, oli avaldanud mõningat mõju selle isiku õiglastele kalduvustele, kes selles küsimuses siiski arvatavasti pakkus imekaunist näidist selle kohta, mida võivad teha noore inimesega sünnipärane headus, halva eeskuju ja pahale teele ahvatlevate kiusatuste puudumine.

«Tunnista, Hirvekütt, et iga mingo on rohkem kui pool kuradit,» hüüdis Välejalg ja sattus vaieldes õhinasse, mis oli lähedane pöörasusele, «kuigi sa tahad mulle selgeks teha, et delavaaride suguharu koosneb peaaegu tervenisti ainult inglitest. Kuid mina omalt poolt vaidlen vastu, et see pole õige isegi ka valgete inimeste juures. Kõik valged inimesed pole ka patuta ja sellepärast ei saa ammugi kõik indiaanlased olla süütud. Ja seepärast ei ole sinu väide juba algusest peale pennigi väärt. Minu arvates on aga lugu nõnda: maa peal on kolm värvi — valge, must ja punane. Valge on kõige parem värv ja sellepärast on valge inimene kõige parem; järgmiseks tuleb must värv, ja ta on seatud elama valge inimese naabrusesse, ta on täiesti talutav ja käsutamiseks sobiv; punane on kõige viimasel kohal, mis näitab, et need, kes ta lõid, ei lootnud kunagi, et indiaanlast võiks pi-dada rohkem kui poolinimeseks.»

«Jumal lõi kõik kolm ühetaolisteks, Välejalg!»

«Ühetaolisteks! Kas sa siis pead neegrit ühesuguseks valgega või mind indiaanlasega?»

«Sa lähed kõhe ägedaks ega kuula mind lõpuni. Jumal lõi meid kõiki — valged, mustad, ptfnased; ja kahtlemata olid tal oma targad kavatsused, andes neile erinevad nahavärvid. Kuid ometigi lõi ta

meid tunnete poolest kõik ühesugusteks; kuigi ma ei eita, et igale rassile andis ta oma erilised anded. Valge inimese anded seisavad ristiinimese vaimus, kuna punanahal on kõik tema võimed kohandunud metsikus looduses elamiseks. Nõnda näiteks on valgele suur patt surnut skalpeerida, indiaanlasele aga lausa vägitegu. Või jällegi: valge mees ei või sõjaajal naistele ja lastele varitsusest kallale tungida, punanahk aga võib. See on küll julm, ma 'tunnistan seda; kuid nende meelest on see õige tegu, kuna samal ajal oleks see meie meelest alatu.»

«Kõik sõltub sellest, kes su vaenlane on. Vaenlase skalpeerimine või isegi ta naha seljast nülgimine on

minu meelest niisama hea kui hundi kõrvade äralõikamine tasu saamiseks või karunaha nülgimine. Ja sa arvatavasti eksid rängasti, kui hakkad kaitsma puna-nahku, sest et isegi Koloonia annab autasu selle töö eest; nad maksavad seal ühtemoodi hundi kõrvade, varese pea ja indiaanlase skalbi eest.»

«Kuid see on siiski vastik, Välejalg. Isegi indiaanlased ütlevad, et see on valgetele häbiks, nähes, et see käib valge inimese kommete vastu. Ma ei hakka vaidlema, nagu oleks kõik, mida valged inimesed teevad, tõepoolest ristiinimese kohane ja kooskõlas neile antud vaimuvalgusega; sel juhul oleksid nad niisugused nagu -nad peaksid olema. Kuid me teame, et nad pole seda. Ma tahan aga väita, et kombed, harjumused ja nahavärv ning seadused erinevad rasside vahel nii suuresti, et ulatuvad vaimuanneteni. Ma ei eita, et indiaanlaste hulgas on tõepoolest mõningaid suguharusid, kes on loomult rikutud ja pahelised, nagu on mõned rahvad valgetegi hulgas. Esimeste hulka arvan ma mingod ja teiste hulka Kanada prantslased. Seadusliku sõja ajal, nagu me hiljuti pidasime, on meie kõhus, maha suruda igasugune kaastunne elava vaenlase vastu. Kuid skalbid on hoopis iseasi.»

«Ole nii hea ja võta mõistust kuulda, Hirvekütt, ja ütle mulle, kas võib Koloonia välja anda seadusevastast seadust? Kas pole seadusevastane seadus rohkem Ibomuvastane kui metslase skalpeerimine? Seadus ei või olla seadusevastane, samuti nagu tõde ei või olla vale.»

«See kõlab küll nagu arukalt, kuid viib meid kõige arulagedamatele järeldustele, Välejalg. Kõiki seadusi ei anna välja üks ja sama asutus. Jumal on meile andnud oma seadused ja mõned annab Koloonia, ja teised on pärit kuningalt ja parlamendilt. Kui Koloonia seadused ja isegi kuninga seadused käivad jumala seaduste vastu, siis on nad seadusevastased ja neile ei tule alluda. Ma arvan, et valge inimene peab austama valgeid seadusi, senikaua kui nad põrkavad kokku mõne teise kõrgema seadusega; punanahkne inimene on aga kohus-tatud kinni pidama oma punanaha kommetest ja harjumustest samasugusel tingimusel. Aga vaidlemine on

kasutu, kuna igal inimesel on õigus mõtelda, kuidas ta tahab, ja kõnelda seda, mis ta mõtleb. Otsime parem üles sinu sõbra Ujuva Tomi, sest muidu me möödume temast, kui ta on peidus neis kaldapadrikuis.»

Hirvekütt ei nimetanud järve kaldaid asjata nõnda. Kogu kalda pikkuses rippusid väiksemad puud vee kohal ja nende oksad ulatusid sageli läbipaistvasse vette, Kaldad olid järsud ja piirasid isegi kitsast liivariba; ja kuna taimestik paratamatult püüab valguse poole, siis oli' tulemuseks just see, millest oleks võinud unistada maaliliste maastikuvaadete armastaja, kui nende lopsakate rikkalike metsatihnikute korraldamine oleks olnud antud tema kätte. Arvukad neemed ja salmed muutsid kaldajoone katkeliseks ja kääruliseks. Kanuu. hoidus järve läänekalda lähedusse, kavatsusega — nagu Välejalg oli kaaslasele selgitanud — aegsasti teostada luuret vaenlaste suhtes, enne kui usaldada liiga avalikult nähtavale ilmuda; mõlema seikleja tähelepanu oli alaliselt pingul, kuna kumbki ei võinud ette öelda, mis ootab neid lähema neemetipu taga. Nad liikusid kiiresti edasi, sest Välejala vägilasjõud võimaldas tal mängida kerge paadiga nagu udusulega ja ta kaaslase osavus peaaegu tasakaalustas nende niivõrd erinevad looduspärased anded.

Igakord, kui kanuu möödus mõnest neemetipust, vaatas Välejalg ringi, lootuses näha noalaeva lahel ankrus või triivimas. Kuid talle oli määratud pettuda; ja nad olid jõudnud juba ligi miili kaugusele järve .lõunatipust või peaaegu kähe miili kaugusele «lossist», mis oli nüüd pilgu eest varjatud pooletosina etteulatuva neeme taha, kui Välejalg äkki lakkas sõudmast, otsekui ei teadnud ta enam, mis suunas edasi tüürida.

«Väga võimalik, et vanamees lipsas jõkke,» ütles Välejalg pärast seda, kui oli tähelepanelikult uurinud läbi .kogu idakalda, mis asus neist umbes miili kaugusel ja avanes tema uurivale pilgule rohkem kui peoles oma pikkuses, «sest viimastel aegadel on ta läinud üle peamiselt lõksudega küttimisele ja paisutanud tammidega vee üles. Nüüd võis ta jõge mööda üles sõita miili või selle ümber, kuigi tal tagasisaamisega on täbar lugu!»

«Kus su äravoolukoht siis on?» küsis Hirvekütt. «Ma ei näe ühtki ava ei kaldal ega puude vahel, kust Susque-hannah' taoline jõgi pääseks välja jooksma.»

«Ah, Hirvekütt, jõed on nagu surelikud inimesedki: algul on nad hoopis väikesed, aga lõpuks kasvab neile lai selg ja suur suu. Sa ei näe väljavoolu sellepärast, et see jookseb kõrgete järskude kallaste vahel ja männid ning kanada kuused ning põõsastik ripuvad ta kõhal nagu katus maja kõhal. Kui vana Tomi ei ole Roti-abajas, siis peab ta olema jõkke pugenud; otsime teda esiteks abajast, siis läheme risti üle järve jõe väljavoolu juurde.»

Edasi sõudes selgitas Välejalg, et naabruses on madal laht, mille moodustab pikk kitsas madal

neem, ja mis on saanud Rotiabaja nime sellest, et oli vesirottide lemmikpaik. Abajas pakkus noalaevale nii täielikku varju, et selle omanik armastas viibida seal igal sobival juhul.

«Kuna sa siinkandis kunagi et tea, kes võiksid sind külastada,» jätkas Välejalg, «siis on väga soovitav, kui saad neid teraselt silmitseda enne, kui nad jõuavad liiga lähedale. Praegu on sõda, ja sellepärast on niisugune ettevaatus eriti kohane, kuna mõni kanadalane või mingo võib ronida ta onni, ilma kutsumist ootamata. Kuid Hutter on suurepärane valvur ja haistab ohtu peaaegu sama hästi nagu jahikoer haistab looma.»

«Minu arvates seisab loss nii lahtiselt, et see kindlasti meelitab juurde vaenlasi, kui mõni juhtuks järve üles leidma; see on küll minu meelest vähe tõenäoline, sest järv asub kindlusesse ja asundusse viivaist teedest eemal.»

«Noh, Hirvekütt, mina olen jõudnud veendumusele, et vaenlasi kohtab inimene hoopis hõlpsamini kui sõpru. Otse õudne on mõelda, kui paljudel põhjustel sa võid saada endale vaenlasi ja kui vähestel põhjustel sõpru. Ühed haaravad tomahoogi[1] sellepärast, et sa ei mõtle nõnda nagu nemad mõtlevad; teised jällegi sellepärast, et sa jõuad nende mõtetest ette; ja kord tundsin ma üht hulkurit, kes läks oma sõbraga tülli sellepärast, et see

[1] Tomahook — indiaanlaste sõjakirves.

ei pidanud teda ilusaks. Noh, pole sinagi just iluduse eeskuju, Hirvekütt, ja ometigi poleks sa nii mõistmatu, et saaksid minu vaenlaseks sellepärast, et ma sulle seda näkku ütlen.»

«Ma olen niisugune, nagu jumal on mu loonud ega taha olla ei parem ega halvem. Erilist ilu mul vististi ei ole; vähemalt mitte sel määral, mida igatsevad kerge-meelsed ja tühised inimesed; kuid loodan, et minulgi ei puudu mingisugune veetlus tänu minu heale käitumisele. Vähe leidub üllama välimusega mehi kui sina, Välejalg, |a ma mõistan, et vaevalt küll keegi , pööraks pilku minule, kui võib sinusugust vaadata; kuid ma ei tea, kas maksab arvata, nagu ei oskaks kütt püssiga nii osavasti ümber käia või saaks vähem saaki sellepärast, et ei taha peatuda iga ettejuhtuva sätendava allika juures ja uurida oma. palet vees.»

Siinkohal puhkes Välejalg valjusti naerma. Olles liiga muretu, et mõtelda oma ilmsest füüsilisest üleolekust, oli Välejalg sellest siiski ise teadlik, ja nagu enamik inimesi, kes kas sünni või looduse poolest on õnnistatud mõne eelisega, mõtles ta sellest teatud mõnuga, kui see talle juhuslikult pähe tuli.

«Ei, ei, Hirvekütt, sa pole mingi iludus ja sa võid selles ise veenduda, kui vaatad üle kanuu ääre,» hüüdis ta. «Jude ütleb sulle seda otsekohe näkku, niipea kui sa teda puudutad, sest teravamat keelt ei leidu ühelgi plikal ei meie asunduses ega väljaspool seda, kui sa ahvatled teda .seda tarvitama. Minu nõuanne on sulle: ära sa kunagi Judithit narrita; kuid Hettyle sa võid öelda, mida tahad, ja ta

kuulab kõike vaguralt nagu talleke. Ei, parem ärgu olgu Jude see, kes ütleb sulle oma arvamust sinu välimuse kohta.»

«Ja kui ta seda teebki, Välejalg, siis pole tal mulle rohkem ütelda, mida sina juba ütlesid.»

«Ma loodan, Hirvekütt, et sa ei võtnud minu väikest märkust ninasse — ma ei mõtelnud sellega midagi halba. Sa pole ju iludus, nagu sa isegi peaksid teadma, ja miks ei peaks sõbrad mitte üksteisega vestlema niisugustest tühistest asjadest? Kui sa oleksid iludus või sinnapoolegi, oleksin mina esimene, kes sulle seda ütleb, ja see peaks sind rahuldama. Aga kui Jude mulle

ütleks, et ma olen näotu nagu surmapatt, peaksin ma seda edvistamiseks ega mõtleks teda uskudagi.»

«Neil, keda loodus on hellitanud, on kerge naljatada niisuguste asjade üle, Välejalg, kuigi teistele võib-olla on see mõnikord raske. Ma ei eita, et minagi olen vahel tahtnud olla ilusam; jah olen tahtnud; kuid ma olen alati suutnud endas selle tunde maha suruda, mõeldes sellele, kui palju olen ma kohanud kena välimusega inimesi, kel pole sisimas millegagi uhkustada. Ma ei salga, Välejalg, et olen sageli soovinud olla kaunis ja sinu sarnane; kuid olen selletaolised tunded alati maha surunud, tuletades meelde, kuivõrd ma olen mitmes suhtes parem nii paljudest kaassurelikest. Ma oleksin võinud sündida lombakana ja poleks siis olnud suuteline isegi oravajahti pidama; oleksin võinud sündida ka pimedana, mis oleks mu teinud koormaks niihästi mulle endale kui ka mu sõpradele; ehk kurdina, mis oleks teinud mu täiesti kõlbmatuks sõjas või luureretkel, seda aga pean ma iga meesterahva kohuseks rasketel aegadel. Jah, jah; ma tunnistan, et ei ole sugugi mugav vaadata neid, kes on sinust kenamad ja et neid võetakse paremini vastu ja austatakse rohkem kui sind; kuid kõike seda võib taluda, kui inimene vaatab oma õnnetusele otse silma ega unusta, missugused on tema vaimuanded ja kohustused.»

Välejalg oli üldiselt heasüdamlik ja healoomuline inimene ning kaaslase enesealandus surus tühja isekuse tema peast täiesti välja. Ta kahetses oma ettevaatamatuid vihjeid kaaslase välimuse kohta ja püüdis seda väljendada ohtralt, kuigi ta tegi seda kohmakusega, mille poolest paistavad silma kõik piiriasukate kombed ja arvamused.

«Ma ei tahtnud öelda midagi halba, Hirvekütt,» vastas ta paluva tooniga, «ja loodan, et sa unustad kõik, mida ma ütlesin. Kui sa pole just lausa ilus, siis on sul ometi niisugune ilme, mis kõneleb selgemini kui mingisugused sõnad, et su südames on kõik korras. Sa ei pane suurt rõhku välisele küljele ja andestad seda kiiremini iga pisivihje sinu välimusele. Ma ei ütle, et Jude satuks sinust liigsesse vaimustusse, sest see võiks sünnitada ootusi, mis võivad lõppeda pettumusega, kuid on ju ole-

mas Hetty, kes heameelega vaatleb sind nagu iga teistki meesterahvast. Lisaks oled sina liiga tõsine ja

kaalukas, et võiksid Jüdithist suurt hoolida. Kuigi tüdruk on ebatavaliselt ilus, on ta püsimatu oma imetelus, mistõttu ühelgi meesterahval pole põhjust rõõmustada, kui tüdruk talle juhtumisi naeratab. Ma mõtlen vahel, et tüdruk armastab maailmas üle kõige iseennast.»

«Kui see nii on, Välejalg, siis kardan ma, pole ta küll rohkem väärt kui enamik kuningannasid oma troonidel! ja suursugused daamid linnades,» vastas Hirvekütt naeratades ja pöördus jälle oma kaaslase poole, kusjuures igasugused rahulolematuse jäljed kadusid tema ausalt ja avalalt näolt. «Ma ei tunne ühtki delavaari, kelle kohta sa võiksid sedasama öelda. Kuid siin ongi pika neeme ots, mida sa mainisid, ja Rotiabajas ei või enam .kaugel olla.»

See neem ei ulatunud kaugele järve nagu kõik teised, vaid kulges rööbiti kaldaga, mis moodustas siin kaares sügava ja vaikse lahe, pöördus veerand miili kaugusel jällegi lõunasse ja lõikas läbi oru, moodustades veele lõunapoolse tõkke. Välejalg oli peaaegu kindel, et ta leiab siit laeva, mis kitsast neemeriba katvate puude taga ankrus seistes võis kogu suveks vaenlase luurava pilgu eest peitu jääda. Tõepoolest, see koht oli varjatud nii hästi, et neeme taha rannalähedasse lahesoppi viidud paati võis näha ainult ühest küljest, ja nimelt kaldalt, kus kasvas tihe mets ja kuhu võõras vaevalt kunagi sattus.

«Me peaksime nüüd varsti Noalaeva rtägema,» ütles Välejalg, kui kanuu libises ümber neemetipu, kus vesi oli nii sügav, et näis täiesti mustana. «Ta armastab pugeda kõrkjastikku ja me oleme viie minuti pärast tema pesas, kuigi vanamees ise võib olla oma püüniste juures.»

March osutus valeprohvetiks. Kanuu käänas ümber neemenuka ja kähe ränduri pilgule avanes kogu abajas või laht, sest see oli tõenäoliselt kõige viimane, kuid nähtavale ei tulnud ühtki muud eset peale nende, mis loodus oli sinna asetanud. Sile veepind laius kauni kaarena, kõrkjad paindusid vaikselt veepinna suunas ja puud rippusid ta kõhal nagu alati; rahustav ja üllas

üksildus valitses kõige üle. Iga luuletaja või kunstnik oleks sattunud vaimustusse sellest maastikust, kuid Harry Välejalale ei avaldanud see mingit mõju. Ta põles kärsitusest kiiremini kõhata oma kergemeelset kaunitari.

Kanuu liikus peaaegu vaikselt või täiesti vaikselt kuna piiriasukad olid harjunud sooritama iga liigutust ettevaatlikult ja paat näis nüüd peegelsiledal veel hõljuvat nagu õhus ning olevat osa hingavast vaikusest, mis nagu täitis kogu ümbrust. Sel hetkel kuuldus kuiva oksa praksumist kitsal maaribal, mis eraldas lahte järvest. Mõlemad seiklejad võpatusid ja kumbki sirutas käe püssi järele, kuna relv oli alati käe ulatuses.

«Mingi väiksema looma kohta oli see luga tugev praksatus,» sosistas Välejalg, «ja see kostis inimese sammuna.»

«Ei sugugi mitte, ei sugugi mitte nii,» väitis Hirvekütt vastu, «see oli, nagu sa ütlesid, liiga

raske looma ja liiga kerge inimese kohta. Pane aer vette ja jäta kanuu selle puutüve juurde; ma lähen maale ja lõikan ara selle olevuse taganemistee neemel, olgu see siis mmgo või vesirott.»

Välejalg täitis käsu ja Hirvekütt oli peagi kaldal, kus ta liikus tihnikusse hääletute mokassiinidega jalas ja ettevaatusega, mis vältis vähimatki kära. Veidi aja pärast oli ta juba keset kitsast maariba ja liikus pikkamisi selle otsa poole; põõsastik manitses äärmisele ettevaatlikkusele. Kui ta oli parajasti jõudnud tihniku keskele praksusid kuivad oksad uuesti ja see hääl hakkas korduma lühikeste vaheaegadega, just nagu oleks mõni elav olevus liikunud pikkamisi neeme tipu poole. Välejalg kuulis samuti neid hääli, tõukas kanuu keset lahte, haaras püssi ja ootas, mis edasi tuleb. Järgnes hinge kinni panev ootusehetk, mille järel üllas põder tuli välja tihnikust, astus uhke sammuga neeme liivasele tipule ja hakkas järveveega janu kustutama. Välejalg kõheles silmapilgu; tõstis siis püssi kähku palgesse, sihtis ja tulistas. Efekt, mida saavutati niisuguse paiga pühaliku vaikuse äkilise rikkumisega, osutus üheks tema kõige rabavamaks iseärasuseks. Lask

ise kõlas nagu tavaliselt teravana, lühikesena ja järsu püssipauguna: aga äkilisele paugule järgnesid mõningad vaikushetked, mille jooksul hääl lendas vee kohal ja jõudis vastaskalda kaljudeni, kus õhuvõnkumised koondusid ja kaja veeres miilide viisi mööda künkaid nõost nõkku, otsekui oleks ta äratanod metsas magavad äikesed. Põder ainult raputas pead paugu ja kuuli vihina peale, kuna ta polnud inimestega iial varem kokku puutunud; kuid küngaste vastukaja äratas temas umbusaldust, ja ta hüppas ettepoole, jalad surutud vastu keha, kukkus kohe sügavasse vette ja hakkas ujuma järve alumise otsa poole. Välejalg hõikas ja hakkas teda taga ajama; paar-kolm minutit kees vesi jälitaja ja jälitatava ümber. Esimene sööstis juba ümber neemenuka, kui Hirvekütt ilmus kaldaliivale ja andis kaaslasele märku tagasi pöörduda.

«Sinu poolt oli see väga ettevaatamatu tegu enne päästikule vajutada, kui me polnud kallast läbi uurinud ja kindlaks teinud, et läheduses ei asu ühtki vaenlast,» ütles Hirvekütt, kui ta kaaslane aeglaselt ja vastu tahtmist järele andis. «Niipalju olen ma vähemalt delavaaridelt õppinud, kuulates nende õpetusi ja pärimisi, kuigi ma ise pole veel kunagi viibinud ühelgi sõjateel. Pealegi pole praegu õige aastaaeg tappa põtra ja me ei vaja ka toitu. Mind kutsutakse Hirvekütiks, tean seda isegi, ja võib-olla olen ma selle hüüdnime ara teeninud, kuna ma tunnen selle looma harjumusi ja sihin osavasti; kuid mind ei saa süüdistada ainsagi looma tapmises, kui pole .tarvidust liha või käia järele. Ma võin tappa, see on tõsi, kuid ma pole lihunik.»

«See oli hirmus viga, et ma selle põdra käest ära lasksin!» hüüdis Välejalg, võttis peast mütsi ja tõmbas sõrmed läbi kenade, kuid sassis kiharate, otsekui oleks ta tahtnud seeläbi oma umbe jooksnud mõtteidki lahti päästa.

«Nii käpard pole ma olnud veel kordagi sellest ajast peale, kui ma sain viieteistkümne aastaseks.»

«Ära sellepärast kurda. Looma surm poleks meile kummalegi kuigi suurt kasu toonud, kuid oleks võinud meile teha ainult kahju. See kaja on minu kõrvadele kohutavam kui sinu möödalaskmine, Välejalg — sest ta

kostab nagu looduse hääl, kes protestib niisuguse eesmärgita ja läbimõtlematu teo vastu.»

«Seda häält kuuled sa veel paljugi kordi, kui sa siin kandis kauem elad, poiss,» vastas teine naerdes. «Kaja kordab peaaegu kõike, mis öeldakse või tehakse Vilkuval Peeglil niisuguse vaikse suveilmaga. Kui aer kukub, kuuled sa seda ikka ja jälle, otsekui pilkaksid künkad su saamatust; ja naer või vilistamine kostab mändide kandist, otsekui oleksid nad lõbusas vestlustujus, otsekui tahaksid nad sind uskuma panna, et nad tõepoolest võivad sinuga vestelda.»

«Seda enam on meil põhjust olla ettevaatlikud ja vaiksed. Ma ei usu, et vaenlane on juba leidnud tee neile küngastele, sest ma ei tea, mida nad seeläbi võidaksid. Kuid kõik delavaarid kõnelesid mulle, et kui julgus on sõjamehe esimene voorus, siis ettevaatus on ta teine voorus — ühest säherdusest hõikest mägedes on küllalt, et paljastada tervele suguharule meie siia-saabumise saladus.»

«Kui sellest pole muud kasu, siis ta vähemalt hoiatab vana Tomi, et ta paneks poti tulele, ja ühtlasi teatab talle, et külalised on lähedal. Tule, poiss, istu paati ja püüame laeva üles otsida, senikaua kui veel valge on.» Hirvekütt andis järele ja kanu-u hakkas liikuma. Tääv oli suunatud risti üle järve ja osutas järve kagunurka. Selles suunas ei olnud järvekaldani või lõpuni, kuhu nad tüürisid, miiligi maad, paat liikus edasi väga kii-resti osavate ja kergete aerulöökidega. Kui neil oli juba pool teed seljataga, tõmbas nõrk kähin nende pilgud lähima käida poole ja nad nägid, et põder tuli just järvest välja ja sammus käida poole. Hetk hiljem raputas suursugune loom vett külgedelt maha, vaatas üles puude kasvude poole, hüppas kaldale ning kadus metsa.

«See olevus lahkub tänutundega südames,» ütles Hirvekütt, «sest loodus ütleb temale, et ta on pääsenud suurest ohust. Sina peaksid tundma sedasama, Välejalg, kui -pealegi mõelda, et su silm pettis sind ja käsi polnud kindel; mingit kasu poleks toonud lask, mis oli kavatsetud rohkem küll mõtlematusest kui mõistusest.» «Ma pole nõus, et silm ja käsi mind petsid,» hüüdis March mõningase ägedusega. «Sul on delavaaride hul-

gas oma väleduse ja jahiosavuse tõttu teatud kuulsus. Kuid ma tahaksin näha, kuidas sa seisad ühe niisuguse männi taga ja üleni kirjuksvõõbatud mingo teise taga, mõlemal kuked vinnas, ja kumbki varitseb parajat hetke! Ainult niisuguses olukorras on sobiv proovida silma ja kätt, sest see paneb närvid proovile. Looma tapmist ei pea ma kunagi vägitööks, kuid metslase tapmine on seda. Varsti

tuleb aeg, kus sul tuleb oma kätt proovida, kuna jälle läheb lööminguks lahti, ja peagi näeme, mis jahimehe kuulsus maksab võitlustandril. Ma ei usu, et mu silm või käsi kumbtahes oleks olnud ebakindel. Kõiges oli süüdi põder, kes jäi paigale seisma, kui ta oleks pidanud just edasi liikuma, ja seepärast ma lasksingi tal eest mööda.»

«Olgu siis sinu arvamine, Välejalg. Ma ainult väidan, et see on meie õnn. Ma julgen öelda, et ma ei suuda sureliku pihta lasta nii kerge südamega nagu looma pihta.»

«Kes kõneleb üldse surelikest või üldse inimestest, Hirvekütt? Sul tuleb ju tegemist teha indiaanlastega. Muidugi, igal inimesel võivad olla oma seisukohad, kui jutt on teise olevuse elust või surmast; kuid indiaanlaste puhul ei teki sääraseid hingepiinu; kogu küsimus seisab selles, käs sina tabad teda või tema tabab sind.»

«Mina pean punanahku niisamasugusteks inimesteks nagu oleme meie sinuga, Välejalg. Neil on oma loomulikud vaimuanded ja oma usk, see on tõsi, kuid see ei tähenda lõppude lõpuks midagi, sest igaühe üle tuleb otsustada tema tegude, aga mitte tema naha järgi.»

«See on päris misjonäride jutt, mida ei hakka keegi kuulamagi siin kandis, kuhu Moraavia vennad pole veel jõudnud asuda. Nahk on siiski see, mis teeb inimese. See on tõsi; kuidas saaksid siis inimesed teisiti üksteise üle otsustada? Nahk on kõigil seljas selleks, et kui oled vaadanud tähelepanelikult mõnd looma või surelikku, siis on kõhe selgesti näha, kellega sul on tegemist. Naha järgi eraldad sa alati karu metsseast ja halli orava mustast oravast.»

«Tõsi, Välejalg,» ütles teine üle õla tagasi vaadates ja naeratades, «kuid ometigi on nad mõlemad oravad.»

«Kes seda eitabki? Kuid sa ei taha ometi ütelda, et punanahk ja valge on mõlemad indiaanlased?»

«Ei, kuid seda ütlen ma, et nad mõlemad on inimesed. Küll erinevat rassi ja värvi, mitmesuguste erinevate vaimuannete ja kommetega inimesed, kuid üldiselt on neil loomus ühesugune. Mõlemal on hing; ja mõlemad vastutavad oma tegude eest siinses elus.»

Välejalg kuulus selletaoliste «teoreetikute» kilda, kes pidasid kõiki värvilisi inimesi alaväärtuslikuks. Tema arusaamised polnud selles suhtes just väga selged ega olnud tema argumendid samuti liiga täpsed: kuid see-ecst olid tema arvamused seda dogmaatilisemad ja kirg-likumad. Südametunnistus süüdistas tedapaljudeski ebaseaduslikes toimingutes indiaanlaste suhtes ja ta oli leiutanud erakordselt hõlpsa viisi selle rahustamiseks, seades kogu punanahkade pere mõttes väljapoole inimõiguste kategooriat. Midagi ei vihastanud teda rohkem, kui keegi kahtles tema vaadete õigluses, eriti siis, kui ta esitas neile kahtlustele lisaks täiesti arukaid väiteid. Seepärast ta ei kuulanudki oma kaaslase märkusi ega kavatsenudki talitseda oma tundeid ega. nende väljendusviisi.

«Sa oled lihtsalt poisike, Hirvekütt, kelle pea on segi ajanud delavaaride vigurid ja misjonäride rumalus,» hüüdis ta oma tavalise ükskõiksusega sõnade valiku suhtes, mis juhtus temaga alati,

kui ta oli ärritatud. «Sina võid ennast ju pidada punanahkade vennaks, kuid mina arvan neid kõiki loomade hulka, kel pole midagi inimlikku peale kavaluse. Kavalust neil on, seda ma tunnistan, kuid samuti on seda rebasel ja isegi kärul. Ma olen sinust vanem ja olen sinust kauem metsades elanud või, õigemini, olen alati seal elanud, ja minule ei maksa selgitada, mis asi indiaanlane on ja mida ta pole. Kui sa tahad, et sind metslaseks peetaks, siis tarvitseb sul ainult seda öelda ja ma teatan sellest Judithile ning vanamehele ja eks me siis näe, kuidas nad sind vastu võtavad.»

Siin osutas Välejala elav kujutlusvõime talle mõningaid teeneid ja jahutas ta viha. Kujutledes, kuidas tema kahepaikne tuttav võtab vastu külalist, keda ta esitab säärase soovitusega, puhkes ta südamest naerma.

Hirvekütt teadis liiga hästi, et asjatu on veenda niisugust inimest, milleski, mis kõneleb vastu tema eelarvamustele, ega tundnud mingisugust soovi taolist ülesanet enda peale võtta. Ta ei kurvastanud, et ta mõtted said uue suuna samal ajal, kui kanuu lähenes järve kagu-kaldale. Nad olid nüüd üsna lähedal sellele kohale, kus Marchi sõnade järgi jõgi järvest välja jooksis, ja mõlemad hakkasid ringi vaatama uudishimuga, mida veelgi suurendas lodja leidmise ootus.

Lugejale võib näida kummalisena, et inimesed, kes asuvad kõigest kahesaja jardi kaugusel, köhast, kus kahekümne jala kõrguste kallaste vahel kulgeb üsna lai säng, oleksid võinud selle olemasolus kahelda. Tuleb siiski meelde tuletada, et siin rippusid kõikjal vee köhal nagu kõikjal mujalgi puud ja põõsad, ümbritsedes järve nagu narmaspitsiga, mis varjas ara kõik selle väiksemad käänakud.

«Ma pole juba kahel viimasel suvel ühtejärge saanud järve siiapoole otsa,» ütles Välejalg, tõustes kanuus täies pikkuses püsti, et paremini ringi vaadata. «Ahaa, seal on kalju, mis tõstab oma lõuga vee köhale, ja ma tean, et jõgi algab kuskil tema läheduses.»

Mehed vajutasid jälle aerudele ja olid peagi kaljust paari jardi kaugusel. Kalju polnud suur, kõigest viis või kuus jalga kõrge, kusjuures ainult pool sellest ulatus pealepoole veepinda. Vee alaline tegevus sajandite jooksul oli ta ladva niivõrd ümmargusefts uhtunud, et ta sarnanes oma korrapärase ja ühtlase kujuga suurele mesipuule. Paat ujus aeglaselt mööda ja Välejalg tähendas, et see kalju oli kõigile indiaanlastele siin ümbruskonnas hästi tuntud ja tavaliselt käsutavad nad seda märgina, mille lähedusse nad määravad oma kohtumiskoha, kui lahkuvad jahile ja sõjakäikudele erinevaisse suundadesse.

«Ja siin ongi jõgi, Hirvekütt,» jätkas ta, «kuigi niivõrd puude ja põõsaste varjus, et sarnaneb rohkem mõnele varitsuspaigale kui väljavoolule niisugusest järvest nagu seda on Vilkuv Peegel.»

Välejalg polnud halvasti kirjeldanud seda paika, mis tõesti näis sarnanevat varitsuses olevale jõele. Kõrged kaldad võisid olla mõlemad vähemalt saja jala kõrgu-

sed; kuid lääneküljes ulatus väike madal maariba nii kaugele ette, et surus jõe poole kitsamaks. Kuna põõsad rippusid alla vee kohale ja kirikutornide kõrgused männid sirutusid valguse poole kuni nende oksad segunesid, siis oli silmal lähedagi maa pealt raske märgata kaldal ühtki nõgu, mida mööda jõgi oleks võinud voolata. Järsul kaldal kasvavast metsast polnud samuti näha ühtki jälge järve väljavoolust, kõik kokku paistis ühe ääretu lehtvaibana. Kanuu liikus voolust kistuna pikkamisi edasi ja sattus puudevõlvide alla, kuhu päikesevalgus vaevu läbi harvade avauste tungis, valgustades nõrgalt all valitsevat hämarust.

«See on ehtne varitsuspaile,» sosistas Välejalg pooliti, otsekui oleks ta tundnud, et niisugune koht on määratud saladustele ja ettevaatlikkusele. «Sellepärast ongi vana Tom oma noalaevaga pugenud kuhugi siia. Me laskume pisut maad allavoolu ja leiame ta üles.»

«Kuid siin pole niisuguste mõõtudega laeval kuhugi peitu pugeda,» vastas teine, «mulle tundub, et ,meie kanuulgi on siin vaevalt ruumi liikuda.»

Välejalg naeris sellepeale vastuseks ja nagu varsti selgus, täiesti põhjendatult. Vaevalt olid rändurid möödunud päris järve kaldal kasvavate põõsaste pitsist, kui nad leidsid end kitsast, kuid ' sügavast jõest, ja läbipaistev vesi voolas kiiruga lehtkatuse all, mida hoidsid ülal vanade puude tüvedest koosnevad võlvid. Põõsad palistasid kaldaid nagu tavaliselt, kuid nende vahele jäi umbes kahekümne jala laiune vaba läbikäik ja ees avanes umbes kaheksa-kümme korda pikem perspektiiv.

Kumbki meie seikleja ei käsutanud aerusid, vast ehk ainult niipalju, et hoida kerget paati keset jõge. Mõlemad vaatlesid kuva valvsusega iga jõekäänakut, missuguseid oli kaks-kolm tükki juba esimese saja jardi peal. Käänak järgnes käänakule ja kanuu oli ujunud juba tükk maad mööda jõge, kui Välejalg haaras põõsast kihni, ja peatas paadi liikumise nii äkki ja vaikselt nagu oleks ta tahtnud näidata, et selleks toiminguks oli mingi ebatavaline põhjus. Hirvekütt asetas käe püssipärale, niipea kui seda toimingut märkas, kuid see sündis pigem jahimehe harjumusest kui kartusest.

«Seal see vanamees ongi!» sosistas Välejalg, osutades kuhugi sõrmega ja kogu südamest naerdes, kuigi ta hoidus hoolikalt vähimatki häält tegemast. «Püüab rotte, nagu ma arvasin! Sumab põlvini vees ja poris, vahib oma lõkse ja söötasid üle. Kuid võta või pea maha, ma mitte ei märka laeva; kuigi olen valmis kihla vedama iga viimase naha peale, mis ma sel suvel saan, et Jude ei söanda oma kauni jalakesega astuda niisugusesse porisse. Plika tõenäoliselt palmitseb oma juukseid mõne allika kaldal, kus ta võib vaadata oma kaunist nägu ja kcguda põlgust meiesuguste meeste vastu.»

«Sa teed noortele naisterahvastele ülekohut — jah, tõesti, Välejalg — sa liialdad nende puudustega kõneldes nõndasamuti, nagu nemad ise liialdavad oma täiuslikkusega hoobeldes. Ma julgen öelda, et

Judith tõenäoliselt pole sugugi niisugune eneseimetleja ega niisugune meessoo vihkaja nagu sina näid arvavat; ja et ta arvatavasti töötab oma isa heaks kõdus, samal ajal kui see töötab tema heaks kuskil püüniste juures.»

«Kui meeldiv on kuulda tõtt meesterahva suust kas või üksainus kordki tütarlapse elus,» kostis meeldiv, kõlav ja ometigi pehme naisehääl nii kanuu lähedalt, et mõlemad kuulajad tahtmatult võpatasid. «Aga mis puutub teisse, Välejalg, siis on igal õiglasel sõnal nii raske üle teie huulte pääseda, et ma ei loodagi neid enam teie suust kuulda. Viimane niisugune sõna, mis te laususite, oleks teil peaaegu kurku kinni jäänud ja teid peaaegu lämmatanud. Kuid mul on heameel näha teid paremas seltskonnas kui varemalt, ja et inimesed, kes oskavad austada ja kõhelda naisterahvaid, ei häbene rännata teie seltsis.»

Pärast neid sõnu vaatas ebatavaliselt ilus ja noor naisenägu välja Hirveküti aeru ulatuses asuvast lehtede-vahelisest avast. Selle näo omanik naeratas õrnalt noormehele, ja vihane pilk, kuigi teeseldud ja pilklik, mille ta Välejalale heitis, tegi ta ilu veelgi üllatavamaks, tuues esile tema muutliku ja tujuka näo kõik mitmekesised mänglemised, näo, mis näis üsna hõlpsasti ja ükskõikselt muutuvat pehmest rangeks, lustakast etteheitvaks. Järgmine pilk selgitas üllatuse põhjuse. Mehed

olid sattunud märkamatult noalaeva kõrvale, mida varjasid selleks otstarbeks korraldatud ja lõigatud põõsad, ja Judith Hutteril tarvitses lihtsalt kõrvale lükata lehed, mis katsid akna, et näidata oma nägu ja nendega kõnelda.

IV PEATÜKK

Arglik hirveke jooksu ei lähe,

kui kohtab mind metsa vilus;

ja ma seisatan, kuulatan vahe —

vaatan mailille, mõte loob pähe:

kuis looduses kõik oh ilus!

Bryant

Noalaev nagu Hutterite ujuvat elamut üldiselt kutsuti oli ehitatud väga lihtsalt. Lai lamedpõhjaline praam moodustas sõiduki alumise osa; keskosas, mis hõlmas kogu laiuse ja ligi kaks kolmandikku

pikkusest seisis madal, «lossi» meenutav ehitis. Praami küljed olid piut kõrgemad kui veesõidukil tavaliselt. Kajut oli võrdlemisi madal, nii et seal oli võimalik parajast püsti seista. Kogu ehitus tervikuna aga ei olnud väga kohmakas ega väga pealetükkiva välimusega. Lühidalt öeldes ei erinenud noalaev kuigi palju tänapäeval mööda kanaleid sõitvaist lamedapõhjalistest praamlaevades kuigi oli ehitatud jämedamalt ja oli laiem kui tavaliselt Kooregakaetud palkseinad ja katus andsid tunnistust tema elanike poolmetsikust eluviisist. Lodja ehitamine oli nõudnud suurt oskust, kuna ta oli oma tugevuse kohta

võrdlemisi kerge ja hõlpsasti juhitav. Kajut oli vaheseinaga kaheks jagatud. Üks pool oli söögitoaks ja isa magamistoaks, teises elasid tütred. Väga lihtne majakraam seisis köögis, mis asus lodja teises otsas lausa lahtise taeva all; peab meeles pidama, et lotja kasutati eranditult suvi-eluasemena.

On kergesti seletatav, miks Välejalg nimetas seda kohta peidikuks. Paljudes kohtades rippusid järskudel, kõrgetel kallastel suuremad põõsad ja madalamad puud jõe kohal, ulatudes okstega sageli vette. Mõnes kõhas kasvasid nad kolme-neljakümne jala pikkuselt peaaegu vertikaalselt. Vesi oli ühteviisi sügav kallaste lähedal, kus kaljud olid kõrged ja peaaegu püstloodis. Seetõttu ei valmistanud Hutterile mingeid raskusi peita lotja niisuguse katuse alla, kus ta seisis ankrus ja oli täiesti varjatud. Julgeolek nõudis sääraseid ettevaatusabinõusid, kui vaadata asjale tema seisukohalt. Kui laev oli kord juba puude ja põõsaste all, siis piisas sellest, kui seoti paar kivi okste külge, et need vajuksid sügavale jõkke. Paar mahalõigatud ja osavalt paigutatud põõsast tegid kõik ülejäänu. Nagu lugeja on juba näinud, oli see maskeering niivõrd osav, et viis eksitusse isegi mõlemad mehed, kes olid harjunud metsaeluga ja kes samal ajal just otsisid ärapeidetud laeva.

Lodja leid avaldas meie kahele seiklejale erisugust mõju. Niipea, kui kanuu oli sõitnud ümber noalaeva otse sissekäigu juurde, hüppas Välejalg pardale ja vestles hetk hiljem Judithiga rõõmsalt, kuid pisut salvavalt, olles nähtavasti unustanud kõik muu maailmas. Hoopis teisiti käitus Hirvekütt. Ta astus aeglase ja ettevaatliku sammuga praamile, ning silmitses selle ehitust ja maskeeringut tähelepanelikult ja uurivalt. Tõsi küll, ta heitis Judithile vaimustatud pilgu, mille kutsus esile neiu pimestav ja erakordne ilu, kuid isegi see ilu ei nõrgestanud ainsaks sekundikski tema huvi Hutterite elamu vastu. Samm-sammult uuris ta seda ainulaadset ehitust, katsus selle kinnisteid ja ühendusi, tutvus kaitsevahen-ditega ega jätnud üldse ühtki pisiasja vahele, mis võisid huvitada inimest, kelle mõtted keerlesid alati samasuguste asjade ümber. Ta ei jätnud maskeeringutki tähele panemata. Ta uuris seda üksikasjaliselt ja aeg-

ajalt pomises endamisi oma tähelepanekuist. Kuna piiriasukate kombed oma lihtsusega lubavad suuri vabadusi, siis käis ta kajutid läbi, nagu ta oli ennisti «lossis» käinud, avas ukse ja läks lodja teisele poole otsa. Siin leidis ta eest teise õe, kes istus lehtedest katuse all ja oli ametis mingisuguse lihtsama käsitööga.

Lõpetanud ülevaatuse, toetas Hirvekütt oma püssipära põrandale, nõjatas mõlema käega rauale ja hakkas vaatlema tütarlast säärase huviga, mida polnud ära-tanud isegi tema õe ebatavaline ilu. Ta oli Välejala märkustest tulnud järeldusele, et Hettyle on antud vähem aru kui tavaliselt langeb osaks inimolendile, ja kasvatus indiaanlaste hulgas oli teda õpetanud suhtuma neisse eriti õrnalt, keda saatuse käsi oli tabanud nii rängasti. Samuti polnud, nagu seda nii sageli juhtub, Hetty Hutteri välimuses midagi, mis oleks võinud mõjuda eemaletõukavalt. Nõdrameelseks selle sõna tõsises mõttes ei tohtinud teda hoopiski nimetada. Tema mõistus oli nõrk ainult selles mõttes, et ta oli kaotanud enamusele normaalsetele inimestele omase kavaluse ja silmakirjalikkuse, kuid oli säilitanud lihtsameelsuse ja tõearmastuse. Need vähesed, kes olid teda näinud ja oskasid niisuguste asjade kohta midagi öelda, tähendasid tihti, et tema õiglusemõisted olid peaaegu vaistlikud, ja vastikus kõige väära vastu moodustas tema silmapaistva iseloomujoone, mis otsekui ümbritses teda puhtaima kõlbluse õhkkonnaga. Eriti sageli esineb see iseärasus inimestel, keda tuntakse nõrgamõistuslikena. Hetty oli nägus, kuna meenutas oma õe tagasihoidlikku ja alandlikku koopiat. Tal ei olnud Judithi välist sädelust, see-eest aga võlus tema vagura näo rahulik, vaikne, peaaegu pühalik ilme iga vaatlejat; ja kõik need vähesed, kes olid teda kauem vaadelnud, hakkasid tundma tema vastu sügavat ja püsivat kaastunnet. Hetty näol ei olnud tavaliselt värvikust; lihtne meel ei sünnitanud tema peas mõtteid, millest tema põskedele oleks võinud süttida puna; tagasihoidlikkus oli temale niivõrd omane, et näis muutvat tüdruku olendiks, kes seisis kõrgemal tavalistest inimlikest nõrkustest. Loodus ja eluviisid olid teinud Hetty lihtsameelseks, süütuks, kavaluseta olevuseks ning saatus kaitses teda kurja eest normaalse valguse säraga,

nagu öeldake, «vaigistas tuult pügatud tallekesele puhumast».

«Teie olete Hetty Hutter?» küsis Hirvekütt nagu alateadlikult iseendalt. Ta rääkis nii lahke tooniga, et kaht-. lemata pidi võitma tütarlapse usalduse. «Harry Välejalg on mulle teist jutustanud ja minu teada olete teie alles täiesti laps.»

«Jah, ma olen Hetty Hutter,» vastas tütarlaps vaikse meeldiva häälega, millest loodus koos kasvatusega oli ärä hoidnud labase tooni. «Mina olen Hetty, Judith Hutteri õde ja Thomas Hutteri noorem tütar.»

«Niisugusel juhul ma tean teist kõik; kuna Välejalg Harry on teist mulle palju kõnelnud. Juttu

on temal ju laialt, kui ta leiab teise inimese, kellele puhuda. -Kas teie elate suuremalt osalt järvel, Hetty?»

«Aga muidugi. Ema on surnud, isa läks oma püüniste juurde, meie Judithiga istume kodus. Kuidas on teie nimi?»

«Seda küsimust on hõlpsam esitada kui vastata. Ma olen veel nii noor, aga mul on olnud rohkem nimesid kui mõnel kõige suuremal pealikul kogu Ameerikas.»

«Kuid teil on nimi siiski olemas — teie ei heida enne üht nime minema, kui pole teist ausalt ara teeninud?»

«Loodan, et mitte, tütarlaps. Oma hüüdnimed olen saanud ma täiesti loomulikul viisil, ja ma mõtlen, et see, mis ma praegu kannan, ei püs# kaua, kuna delavaa-rid harva annavad inimesele alalise hüüdnime enne, kui tal avaneb võimalus näidata oma tõelisi loomust nõupidamisel või sõjateel. Minu aeg pole veel tulnud. Esimeseks, ma ei ole mitte sündinud punanahana ja mul pole õigust osa võtta nende nõupidamistest, ja samal ajal olen ma liiga tähtsusetu, et minu arvamist küsiksid minu oma nahavärviga suursugused inimesed. Teiseks, see on esimene sõda, mis on puhkenud minu eluajal ja senini pole veel ükski vaenlane tunginud niivõrd kau-gele Kolooniasse, et teda võiks tabada isegi pikem käsi kui seda on minu oma.»

«Ütelge mulle oma nimed,» jätkas Hetty talle avameelselt otsa vaadates, «ja võib-olla ütlen ma teile, missugune on teie iseloom.»

«Ei eita, et see on võimalik, kuigi see igakord ei

õnnestu. Inimesed eksivad sageli, kui otsustavad teiste iseloomu üle ja annavad neile nimesid, mida need sugugi ei ole ara teeninud. Teie võite selles veenduda, kui tuletate meelde mingode nimesid, mis nende keeles tähendavad sedasama, mis delavaaride nimed, — vähemalt, nii mulle räägiti, sest ma ise tunnen seda suguharu vähe, — kuid otsustades kuuldu järgi ei saa keegi nimetada neid ausaks, õiglaseks rahvaks. Sellepärast ei anna ma nimedele suurt tähtsust.»

«Ütelge mulle siiski kõik oma nimed,» kordas tütarlaps tõsiselt, kuna tema mõistus oli liiga lihtne, et eraldada asju nende nimetustest, ja ta omistas ka nimedele suurt tähtsust.

«Ma tahaksin teada, mida teist arvata.» «Hea küll; ma ei vaidle vastu, te saate kõik minu nimed teada. Kõigepealt olen ma ristiinimene ja sünnilt valge, nagu teiegi, ja vanemad andsid mulle nime, mis läheb isalt pojale, nagu pärandiosa. Minu isa kutsuti Bumppoks ja mind nimetati loomulikult tema järgi, ja ristimisel anti mulle nimeks Nathaniel ehk Natty, nagu mind kutsub

enamik inimesi…»

«Jah, jah, Natty ja Hetty!» katkestas teda tütarlaps kiiresti ja tõstis uuesti naeratades pilgu käsitöölt. «Teie olete Natty, aga mina olen Hetty, kuigi te olete Bumppo, ja mina olen Hutter. Bumppo ei ole nii ilus kui Hutter, eks ole?»

«Noh, see on maitse asi. Olen nõus, Bumppo ei kõla just väga suursuguselt, aga ometi on inimesed oma elu selle nimega ara elanud. Mina pole seda nime siiski mitte väga kaua kandnud; delavaarid märkasid peagi, või neile võib-olla ainult näis nii, et ma ei valeta ja nad kutsusid mind esiteks Tõekeeleks.»

«See on tubli nimi,» katkestas Hetty teda tõsiselt ja veendunult. «Ärge teie öelge mulle, et nimed ei tähenda midagi!»

«Seda ma ei ütlegi, sest võib-olla olen ma pälvinud selle hüüdnime, kuna vale ei õnnestu mul nii hästi nagu mõnedel teistel. Mõne aja pärast nägid nad, et ma olen välejalgne ja andsid mulle hüüdnimeks Tuvi, sellepärast et, nagu te teate, tuvil on kured tiivad ja ta lendab alati otsejoones.»

«Missugune ilus nimi!» hüüatas Hetty. «Tuvid on ilusad linnud!».

«Enamik jumala poolt loodud olendeid on omamoodi kaunid, armas tütarlaps, kuigi inimesed sageli rikuvad nad ära ja sunnivad neid muutma oma iseloomu ja välimust. Pärast seda, kui ma mõnd aega olin teeninud sõnumiviijana ja käinud tallamata radu, hakati mind jahile kaasa võtma, sest arvati, et ma, leian jahiloomi osavamalt ja kiiremini kui enamik poisse, ja siis anti mulle hüüdnimeks Lontkõrv, sellepärast et, nagu nad ütlesid, mul olevat jahikoera haistmine.»

«See pole enam nii ilus,» vastas Hetty. «Ma loodan, et te ei kandnud seda nime kaua ...»

«Ainult senikaua, kui sain nii rikkaks, et jaksasin püssi osta,» vastas kaasvestleja mõningase uhkusega, mis tungis äkki läbi tema tavalisest rahulikust ja talitsetud käitumisest. «Siis nähti, et ma võin vigvami jahiloomade lihaga varustada, ja peagi sain ma Hirveküti nime, mida ma kannan senini; kuigi ta on inetu nende meelest, kes peavad ligimese skalbist rohkem lugu kui põdra sarvedest.»

«Noh, Hirvekütt, mina ei ole nende külast,» vastas Hetty lihtsalt. «Judithile meeldivad sõdurid ja punased vormikuued, ja toredad sultaanid, kuid minu meelest on need kõik tühised. Tema ütleb, et ohvitserid on suursugused, lõbusad ja maheda jutiga; aga mulle ajab nende vaatamine lausa judinad üle selja, sest nende elukutseks on ligimese tapmine. Teie tegevus meeldib mulle enam ja teie viimane nimi on väga ilus — palju ilusam kui Natty Bumppo.»

«See on loomulik teie mõttelaadi juures, Hetty, ja just nii nagu ma oleksin seda oodanud. Räägitakse, et teie õde on kena, ebatavaliselt ilus tavalise sureliku kohta; aga ilu otsib alati imetlemist.»

«Kas teie pole Judithit kunagi näinud?» küsis tüdruk ootamatu tõsidusega. «Kui ei ole, siis astuge kõhe ja vaadake teda. Isegi Välejalg Harry pole välimuselt nii ilus, ehkki Judith on naine ja Harry on mees.»

Hirvekütt vaatas tütarlast ühe hetke meelehärmiga. Tütarlapse kahvatu nägu oli pisut punaseks tõmbunud

ja silmadki, mis tavaliselt olid nii pehmed ja selged, lõid kõneldes särama ja reetsid erutust.

«Ah, Välejalg Harry!» ümardas Hirvekütt endamisi, kui ta läks läbi kajuti laeva vastaspoolsesse otsa. «Vaat mis tähendab kena välimus ja libe keel. On kerge näha, kuhupoole kaldub selle vaese olevuse süda, kuidas oleksidki lood sinu Judithiga.»

Siinkohal katkestas Välejala lipitsemise, tema kallima edvistamise, Hirveküti mõttemõlgutused ja Hetty tagasihoidlikud tunded noalaeva omaniku kanuu ilmumine kitsasse avausse põõsaste vahel, mis oli nagu tema eluaseme mingisuguseks rinnatiseks. Hutter ehk Ujuv Tom, nagu jahimehed, kes tema harjumusi tundsid, teda lihtsalt kutsusid, tundis nähtavasti ara Välejala lootsiku, sest ta ei imestanud põrmugi, kui ta leidis ta praamilt. Vastuoksa, ta tervitas teda mitte ainult rõõmsalt, vaid ilmse mõnuga, millega segunes kerge pettumus selle üle, et Harry ei olnud ilmunud mõni päev varem.

«Ma ootasin sind juba möödunud nädalal,» ütles ta pooliti torisedes, pooliti teretades, «ja olin väga pettunud, et sa ei tulnud. Siit läks läbi kuller, kes hoiatas trappereid ja kütte, et Koloonia oli jälle Kanadaga tülli läinud. Ja mina tundsin end juba üksildasena siin mägedes, kui on pealegi kolrrTskalpi valvata, ja ainult üks kätepaar neid kaitsmas.»

«See on arusaadav,» vastas March. «Nii peabki isa tundma. Kui minul oleks kaks niisugust tütart nagu Judith ja Hetty, siis oleksin mina kahtlemata öelnud sedasama, kuigi üldiselt on see minule täiesti ükskõik, kas lähim naaber elab viiekümne miili taga või on ta kuuldekaugusel.»

«Siiski pidasid sa targemaks tulla siia ürgmetsa kahe-kesi, teades, et Kanada metslased luusivad vististi ringi,» ütles Hutter, heites Hirvekütile umbuskliku ja samal ajal uuriva pilgu.

«Aga milleks seda? Öeldakse, et isegi halb seltsimees aitab teed lühendada. Aga seda noormeest pean ma üsna mõistlikuks teekaaslaseks. Tema nimi on Hirvekütt, vana Tom, ta on kuulus kütt delavaaride hulgas, ristiinimesena sündinud ja ristiinimesena kasvatatud, nagu sina ja minagi. Noormees pole küll kaugeltki täiuslik,

kuid seal kandis, kust tema tuleb, on temast halvemaidki inimesi ja tõenäoliselt leiab ta siitki kandist mõnegi, kes pole parem. Kui meil tuleb kaitsta oma püüniseid ja valdusi, on noormehest see käsu, et ta' kõiki meid toidab, kuna ta on meister põtrade küttimisel.»

«Tere tulemast, noormees,» urahtas Tom, sirutades kõva, kondise käe noormehe poole, otsekui oma siiruse pandiks. «Niisugusel ajal on iga valge inimene sõber, ja ma loodan sinu toetusele. Mõnikord .teevad lapsed isegi kivist südame pehmeks, ja tütred kahekesi teevad mulle rohkem muret kui kõik mu püünised, loomanahad ja õigused sellele maale kokku.»

«See on ju loomulik!» hüüatas Välejalg. «Jah, Hirvekütt, meie sinuga ei tea seda veel oma kogemuste põhjal, Kuid sellegipoolest ma pean seda loomulikuks. Kui meil oleksid tütred, siis me tunneksime tõenäoliselt samu tundeid, ja ma austan inimest, kes seda tunneb. Mis puutub Judithisse, vanaisa, siis ma juba astusingi tema juurde sõduriks ning Hirvekütt aitab sul Hettyt valvata.»

«Tänan teid väga, master March,» vastas kaunitar kõlava sügava häälega. Ta hääldamine ja väljendusviis olid samuti nagu õelgi täiesti õiged ja näitasid, et ta oli saanud parema kasvatuse kui ta isa eluviisid ja välimus oleksid andnud põhjust oodata. «Ma olen teile väga tänulik, kuid Judith Hutteril tin küllaldaselt mehisust ja kogemusi, et loota rohkem endale kui teietaolistele ilusatele tuulelippudele. Kui meil tufeb metslastega kokku põrgata, siis teie juba minge koos minu isaga kaldale, selleasemel, et pugeda onni meie, naiste, kaits-mise ettekäändel, ja ...»

«Tüdruk, tüdruk,» segas isa vahele, «talitse oma keelt ja kuula tõesõna! Metslased luusivadki juba kuskil järve kaldal, ja keegi ei oska öelda, kui lähedal nad meile selsamal praegusel hetkel on või kui pea me neist rohkem kuuleme!»

«Kui see tõsi on, master Hutter,» ütles Välejalg, kelle näol toimunud muudatus näitas, kui tõsiseks ta pidas seda teadet, ehkki ta ei avaldanud mingisugust argust ega hirmu, «kui see tõsi on, siis on sinu noalaev äär-miselt ebamugaval positsioonil, sest kuigi maskeering

võis viia eksitusse mind ja Hirvekütt!, siis vaevalt küll võib ta silmapaari vahele jääda puhtaverelistele indiaanlastele, kes on tõsiselt skalpide jahile asunud!» «Olen sinuga täiesti nõus, Välejalg, ja sooviksin kogu südamest, et me asuksime praegu ükskõik kus, mitte aga selles kitsas käänulises jões. Tõsi, praegu ta küll varjab meid, kuid saab tingimata saatuslikuks, kui meid ainult avastatakse. Metslased on pealegi lähedal ja meil on raske jõest välja pääseda, ilma et meid ei lastaks maha nagu jahiloomi joogikoha juures.»

«Kuid kas te olete kindel, master Hutter, et punanahad, keda te kardate, on tõepoolest Kanadast siia tulnud?» küsis Hirvekütt tagasihoidlikult, kuid tõsiselt. «Kas teie olete neist ühtki näinud? Kas teie võite kirjeldada nende värvi?»

«Ma sattusin nende jälgedele naabruses, kuid ei ole näinud ühtki indiaanlast ennast. Ma sõitsin mööda jõge alla umbes miili või selle ümber, vaatasin oma püüniseid üle, kui märkasin

värskeid jälgi, mis põikasid üle rabanuka ja suundusid põhja poole. Keegi mees oli siit vähem kui tunni aja eest läbi läinud ja jala suuruse ning sissepoole suunatud varvaste järgi tegingi ma silmapilkselt kindlaks, et see oli indiaanlase jalajälg, isegi ennem, kui leidsin kantud mokas-siini, mille ta omanik oli kõlbmatuse pärast ara visanud. Ma koguni leidsin köha, kus indiaanlane oli peatunud, et punuda endale uus; see oli kõigest mõni jard sellest paigast eemal, kus ta vana oli ara visanud.»

«See ei paista olevat nagu punanahk, kes käib sõjateed,» ütles Hirvekütt pead raputades. «Kogenud sõjamees oleks igal puhul niisugused asitõendid kas ära põletanud, maha matnud või jõkke uputanud; ja väga võimalik, et te sattusite rahulikule jäljele. Mu süda läheks palju kergemaks, kui teil oleks tulnud meelde see kaasa tuua. Ma ise tulin siia, et noore indiaanipealikuga kokku saada ja ta pidi minema umbkaudu samas suunas, millest te rääkisite. Võib-olla et need olidki tema jäljed.»

«Harry Välejalg, ma loodan, et sa tunned hästi seda noormeest, kes määrab kokkusaamisi metslastega niisuguses kohas, kus ta iialgi varem pole käinud?» küsis

Hutter tooniga, mis selgesti väljendas küsimuse toelist mõtet. Temataolised jämedakoelised inimesed kõhklevad harva oma tunnete näitamisega. «Reetmine on indiaanlaste voorus, ja valged, kes elavad kaua indiaanlaste suguharude hulgas, võtavad neilt nende kombed ja pruugid ruttu üle.»

«Tõsi, tõsi nagu piibel, vana Tom, kuid see ei maksa Hirveküti suhtes, sellepärast et tema on aus noormees, kuigi tal pole muid voorusi. Mina vastutan tema aususe eest, vana Tom, kuigi ei saa anda pead tema vapruse eest lahingus.»

«Ma tahaksin teada, mis tal oli asja siia isevärki maanurka?»

«Seda on lihtne seletada, master Hutter,» ütles, noormees inimese rahulikkusega, kel on südametunnistus täiesti puhas. «Muuseas, ma mõtlen, teil on täielik õigus seda küsida. Kahe tütre isal, kes elab järvel nagu teie, on samasugune õigus küsida võõra järele, kes on asunud tema naabrusesse, samuti nagu Koloonial on õigus nõuda prantslastelt seletust, mispärast nad on seadnud niipalju uusi rügemente meie piirile. Ei, ei, ma ei eita, et teil on õigus teada, mispärast võõras inimene on ilmunud teie elukohta või maale niisugusel äreval ajal nagu praegu.»

«Kui teie niiviisi mõtlete, sõber, siis jutustage mulle oma elulugu ara ilma liigseid sõnu paiskamata.»

«Seda on hõlpus teha, nagu ma juba ütlesin, ja ma jutustan teile kõik ausalt. Ma olen noor ja pole senini veel kordagi käinud sõjateed. Kuid niipea kui delavaa-rideni jõudis teade, et varsti saadetakse lõuna-suguharudele vampum ja tomahook, tegid nad mulle ülesandeks minna oma ihuvärvi inimeste juurde ja saada kõige kohta täpsemad andmed. Seda ma tegingi ja peale selle, kui olin tagasi

jõudnud ning pealikutele oma jutu ära rääkinud, kohtasin ma Schoharie's kuninga ohvitseri, kes viis raha kaugemal lääne pool elavatele sõbralikkudele suguharudele. Tšingatšguk, noor pealik, kes pole veel ühtki vaenlast maha löönud, ja mina otsustasime, et nüüd avaneb soodus juhus minna koos esmakordselt sõjateele. Ja üks vana delavaar andis meile nõu määrata kohtumine ühe kalju juures selle järve otsa lähedal.

Ma ei salga, et Tšingatšgukil on veel ka teine eesmärk, kuna sellel ei ole siinolijatega midagi ühist ja see on tema oma saladus, aga mitte minu; sellepärast ma rohkem ei räägigi. ..»

«Siis on tegemist mõne noore naisterahvaga,» ütles Judith.ruttu vahele ja puhkes samas naerma oma ülemeelikusest ja punastaski veidi teadmisest, et säherdune mõte just temale pähe tuli. «Kui see pole seoses ei sõja ega jahiga, siis peab olema asjasse segatud armastus.»

«Einoh, kes on noor, ilus ja kuuleb sageli armastusest, on kohe valmis oletama, et kõige aluseks on südametunded, kuid ma ei ütle selle kohta mitte midagi. Tšingatšguk peab kohtuma minuga homme õhtul tund aega enne päikeseloojakut kalju juures, ja pärast seda lähme me koos oma teed edasi, kedagi puutumata, välja arvatud kuninga vaenlased, kes on seaduse järgi ka meie vaenlased. Tundes ammust ajast Välejalga, • kes kunagi püüniseid ka meie jahimaadele pani, ja sattudes temaga kokku Schoharie'1, kui ta kavatses just parajasti siia tulla, leppisime kokku, et matkame koos. Mitte niivõrd hirmust mingode ees, kuivõrd selleks, et saada, hea seltsimehe ja, nagu ta ütleb, koos pikka teed lühendada.»

«Ja teie mõtlete, et jälg, mida ma nägin, võib olla teie sõbra oma?» küsis Hutter.

«Minu arvates küll. Võib-olla ma eksin, aga võib-olla ka mitte. Kui ma näeksin mokassiini, ma ütleksin teile kohe, kas ta on punutud delavaaride moodi või ei.»

«Siin ta ongi,» ütles kure taibuga Judith, kes oli juba jõudnud käia lootsikust seda otsimas.

«Öelge, keda ta meile tõotab — sõpra või vaenlast? Ma pean teid ausaks inimeseks ja mina usun kõike, mis te ütlete, hoolimata sellest, mida ka minu isa kujutaks.»

«Sina, Judith, leiad ikka sõpru seal, kus mina arvan olevat vaenlasi,» torises Tom. «Noh kõnelge, noor inimene, ja öelge meile, mis te sellest mokassiinist arvate.»

«See ei ole delavaaride tehtud,» vastas Hirvekütt ära kantud ja kõlbmatuks muutunud jalavarju tähelepanelikult silmitsedes. «Ma olen sõjateel veel liialt kogene-

matu, et öelda midagi kindlasti, kuid mulle näib, et see mokassiin on punutud põhjas ja on pärit teiselt poolt Suurte Järvede maad.»

«Kui nii on, siis ei tohi me siia jääda minutikski kauem kui vajalik,» ütles Hutter lehiskatuse alt

välja vaadates, nagu oleks ta juba lootnud .näha vaenlast kitsa ja käänulise jõe vastaskaldal, «öö tulekuni on jäänud umbes tund aega ja pimeduses on võimatu käratult liikuda. Kas te kuulsite paugu kaja mägedes poole tunni eest?»

«Jah, vanaisa,» vastas Välej alg, kes alles nüüd kujutles, missuguse ettevaatamatu' sammu ta oli astunud. «Mina kuulsin pauku ennastki, sest minap see olingi, kes püssikuke valla päästis.»

«Mina kartsin, et tulistavad prantsuse indiaanlased. See võis siiski nad teha valvsaks ja juhatada meie jälile. Halvasti tegid, et kõmmutasid sõja ajal ilma asjata.»

«Seda ma hakkan isegi mõtlema, onu Tom. Ja siiski, kui inimene tuhandete ruutkilomeetrite suuruses tihnikus ei julge lasta hirmu pärast, et vaenlane võiks seda kuulda, mis kasu on siis püssi kaasas kandmisest?»

Hutter pidas mõlema külalisega tükk aega nõu, mille järele kaasvestlejad jõudsid lõpuks tekkinud olukorras õigele otsusele. Vanamees tegi neile selgeks, kui raske oleks praami pimedas käratult välja viia niisugusest kitsast ja kurest jõest; see kostakl tingimata indiaanlaste kõrvu. Kestahes nende naabruses ringiluusijad ka oleksid olnud, igal juhul hoiduvad nad järve või jõe lähedusse. Kuid paljudes kohtades olid jõe kaldad soised; lisaks olid nad nii käärulised ja nii põõsaid täis kasvanud, et oli täiesti võimalik sõita päevavalgel, kart-mata vaenlase silma alla sattuda. Sellepärast tuli karta vististi rohkem kõrvu kui silmi, eriti senikaua, kuni lodi oli lühikestes, tiheda lehestikuvõlviga käetud jõekäärude piirkonnas.

«See koht on väga sobiv püüniste väljapanemiseks ja on uudishimulike pilkude eest ka hoopis kindlam kui

[1] Suurte Järvede maa — Ontario, Erie ja Huroni järve rannikuala.

järv, kuid mina ei tule siia kunagi, ilma et ei võtaks enne tarvitusele abinõusid, kuidas siit uuesti välja saada,» jätkas vana veidrik. «Ja siit on hoopis kergem välja pääseda sikutades kui tõugates. Ankur asub jõe suudme juures avajärvel, ja siin näete trossi, millega võime end järvele välja tõmmata. Kuid ilma teie abita, ainult ühe kätepaari jõul oleks niisugust praami küllaltki raske ülesvoolu tõmmata. Mul on olemas midagi vintsi taolist, mis hõlbustab vajaduse puhul tõmbamist. Jude oskab kasutada ahtriaeru sama hästi kui mina; ja kui me ei karda vaenlast, siis ei tee jõest väljapääsemine meile palju tüli.»

«Aga mis me sellega võidame, master Hutter, kui vahetame positsiooni?» küsis Hirvekütt väga tõsiselt. «Siin me oleme hästi varjatud ja kajuti sisemusest võime tugevasti vastu panna. Ma ise pole küll kunagi veel lahingutest osa võtnud ja tean neist ainult kuulduste järgi, kuid mulle tundub, et me võiksime niisuguste kindluste kaitse all jagu saada paaristkümnest mingost.»

«Eh-hee! Pole kunagi veel lahingutest osa võtnud ja teate neist ainult kuulduste järgi! Seda on kõhe märgata, noormees. Kas teie olete kunagi näinud sellest järvest laiemat järve, enne kui koos Välejalaga siia tulite?»

«Ei või öelda, et oleksin näinud,» vastas Hirvekütt tagasihoidlikult. «Nooruses tuleb õppida, ja ma ei kavatse sugugi häält tõsta nõupidamisel, kuni pole kogu-nud küllaldaselt kogemusi.»

«Tubli. Sel juhul teen ma teile selgeks, mis halbused on sellel positsioonil võitlemisel ja kõik paremused, mis on avajärvel. Siin, kas näete, teavad metslased, kuhu iga oma lasu sihtida, ja oleks liiga palju loota, et mõni kuul ei leiaks teed läbi palkidevaheliste pragude. Meil aga vastuoksa tuleb tulistada metsatihnikusse huupi. Lisaks pole me siin julged tule eest, sest katuse toht on -sama hea kui tulesüüde. Peale selle võidakse minu äraolekul loss vallutada ja paljaks rüüstata, ja siis on kogu minu varandus läinud. Kui me kord juba oleme järvel, võidakse meile kallale tungida ainult paatides ja parvedel — meie oleme vaenlaste suhtes soodsamal

positsioonil ja võime lossi lodja abil kaitsta. Kas teile on kõik need põhjused arusaadavad, noormees?»

«See kõlab hästi — jah, see kõlab mõistlikult ja ma ei hakka sellele vastu vaidlema.»

«Hea küll, vana Tom!» hüüdis Välejalg. «Kui me peame siit kaduma, siis mida kiiremiui me sellega algust teeme, seda varem saame teada, kas võime oma skalpe kasutada öömütsiks või mitte.»

See ettepanek oli niivõrd endastmõistetav, et keegi ei hakanud sellele vastu vaidlema. Pärast lühikesi ettevalmistavaid selgitusi ruttasid kolm meest nüüd täie tõsidusega praami paigast ara nihutama. Kerged kin-nitusköied vabastati kähku ja raske mürakas ujus meeste tõmbamisel aeglaselt peidust välja. Niipea kui ta vabanes takistusest, mida avaldasid oksad, surus veevool ta peaaegu vastu läänekallast.

Kõigil tõmbus praami pardal süda murelikult kokku, kui laev oksi murdes liikus läbi läänekalda põõsaste ja puude, sest keegi ei teadnud, millal ja kust võib päevavalgele ilmuda saladuslik, ohtlik vaenlane. Hämar valgus, mis ikka veel tungis läbi allarippuva lehekatte või rajas endale tee läbi kitsa, linditaolise avause, mis näis ülal õhus tähistavat all voolava jõe sängi, suurendas hädaohutunnet, sest et kõik oli küll esimesel pilgul nähtav, kuid piirjooned olid siiski ähmased. Päike ei olnud veel täiesti loojunud, kuid ta kured ei tunginud enam otse orgu ja õhtused varjud hakkasid tihenema, muutes sellega metsahämaruse veelgi süngemaks ja nukramaks. Mehed pingutasid trossi ning loHi liikus aeglaselt ja peatuseta edasi. Lodjal oli väga lai põhi, sellepärast ei istunud .ta vees sügavalt ega avaldanud kiiresti voolavale veele kuigi suurt takistust.

Kogemus oli Hutterile õpetanud lisaks veelgi ühe ettevaatusabinõu. See oleks teinud au igale meremehe-legi ja vältis täielikult takistused, mis muidu oleksid neid oodanud iga lühikese

jõekäänaku juures.

Kui lodi sõitis allavoolu, laskis Hutter trossi külge seotud rasked kivid otse jõe keskkohta vette. Selle tõttu tekkis ankrute ahelik, milles iga kivi püsis kõhal, kuni selleni jõuti. Kõige ülemine kivi toetus aga juba järves olevale ankrule. Nende ankrute abil ujus lodi kalda-

nukkadest riivamatult mööda, mille taha ta oleks muidu paratamatult igal käänakul kinni jäänud ja tekitanud raskusi, millest Hutter üksinda oleks suure vaevaga

jagu saanud.

Kasutades selle ettenägeliku riuka kõiki paremusi ja kartes kohata indiaanlasi, vedasid Ujuv Tom ja tema mõlemad vägilasjõuga seltsimehed lotja vastu voolu niisuguse kiirusega, nagu seda võimaldas trossi tugevus. Jõe igal käänakul tõsteti kivi põhjast üles, mille järel lodi võttis kursi järgmisele kivile. Niiviisi liikus Hutter edasi otsekui poidega tähistatud kanalis, nagu ütleks meremees, ja sundis vaikse summutatud häälega sõpru kogu oma jõudu pingutama; aeg-ajalt aga hoiatas ta neid liigse agaruse eest, mis antud juhul oleks võinud ohtlikuks saada.

Vaatamata sellele, et mehed olid metsadega harjunud, suurendas tihedasse võssa kasvanud ning varjuka jõe sünge iseloom neis peituvat rahutust. Ja kui lodi jõudis lõpuks välja Susquehannah' esimese käänakuni ja silmale avanes lai järvepind, tundsid kõik kergendust, kuigi keegi ei tahtnud seda tunnistada. Siin tõsteti põhjast viimane kivi üles; tross tõmbus pingule otse ankru suunas, mis oli heidetud, nagu Hutter selgitas, sinna, kus jõgi alguse sai.

«Tänu jumalale!» hüüatas Välejalg. «Lõpuks ometi päevavalgus ja peagi avaneb meil võimalus näha meie vaenlasi, kui peaksime nendega kokku puutuma!»

«Seda ei või sina ega keegi teine ütelda,» torises Hutter. «Otse lähte juures on kaldal koht, kus võib varjul olla terve jõuk. Kõige ohtlikum hetk jõuab kätte siis, kui oleme möödunud neist puudest ja jõuame lahtisele veele, sest vaenlased jäävad varjatuks, meie aga jääme lagedale. Judith, mu tüdruk, teie koos Hettyga pange aerud käest ja minge kajutisse ja pidage meeles, et te oma nägu aknast ei näita. Need, kes meid nüüd näevad, ei hakka teie ilu kütma... Ja nüüd, Välejalg, lähme õige meiegi välimisse ruumi ja hakkame vedama trossi läbi ukse, seal vähemalt oleme kindlad igasuguste» üllatuste eest. Sõber Hirvekütt, siin on vool nõrgem ja tross on täiesti otse, sellepärast on targem, kui te liigute akna juurest akna juurde. Kuid pidage hoolt, et te

pead ei näita, kui teile elu armas on. Keegi ei tea, millal või kus me oma naabritest kuulda

saame.»

Hirvekütt täitis käsku tundega, millel polnud midagi ühist hirmuga. Kuid ta oli uuest olukorrast täiesti huvitatud ja suuresti erutatud. Esmakordselt elus oli ta vaenlaste läheduses või tal oli vähemau olemas põhjused seda oletada. Kui ta asus oma kohale aknakese juurde, pidi lodi parajasti läbima vooluse kõige kitsama koha, kust algasjõgi selle sõna tõelises mõttes ja kus puud ülal kokku põimusid, mistõttu jõgi tormas otsekui rohelisse võlvialusesse.

Praam läbis juba selle lehiskoridori viimast käänakut, kui Hirvekütt, kes oli läbi uurinud kõik,' mis oli olnud võimalik näha jõe idakaldal, asus vastasaknale läänekallast jälgima. Tema ilmumine sellesse vaatluspunkti toimus just õigel ajal: ta ei jõudnud veel silma pilu juurde asetada, kui nägi vaatepilti, mis oleks tingimata võinud ehmatada nii noort ja kogefiemata luurajat. Noor puu rippus kaares vee kõhal; algul oli ta kasvanud valguse poole, kuid pärast oli lume raskus surunud ta alla — nagu see sünnib sageli Ameerika metsades. Ja selle puu otsa oli juba ilmunud vähemalt kuus indiaanlast, teised valmis neile järgnema, niipea kui eelmised ruumi annavad. Nähtavasti kavatsesid indiaanlased, kes olid puutüvele roninud, hüpata lodja katusele, kui laev nende alt läbi ujub. Seda polnud kuigi raske teha, kuna mööda längus puud oli kerge edasftliikuda ja oksad olid küllaldaseks toeks kätele, ja niisugusest kõrgusest alla hüpata oli tühine, asi. Hirvekütt silmas seda jõuku siis, kui see parajasti ilmus metsast välja ja hakkas mööda kõige lähemat puutüve üles ronima. Kauaaegne indiaanlaste kommete tundmine ütles jahimehele silmapilkselt, et võõrad olid täielikult lahinguvärvides ja kuulusid vaenulikku suguharru.

«Sikuta, Välejalg,» hüüdis ta, «sikuta oma elu eest, kui sa Judith Hutterit armastad! Sikuta, mees, sikuta!»

Noor jahimees teadis, et ta pöördub selle hüüdega inimese poole, kellel on hi-iglase jõud. Hüüe oli tõsine ja hoiatav. Hutter ja March mõlemad tundsid, et see pole niisama muidu öeldud ja sikutasid trossi kõige ohtlikumal hetkel kogu jõust. Lodi hakkas liikuma kaks

korda kiiremini ja libises puu alt läbi, justkui oleks ta mõistnud peakohal rippuvat ohtu.

Märganud, et nad on avastatud, lasksid indiaanlased kuuldavale kohutava sõjahüüu, jooksid puu otsas edasi ja hüppasid oma ihaldatava saagi suunas. Kuus meest olid puu otsas ja igaüks proovis õnne. Kuid kõik peale nende juhi kukkusid jõkke, kes lodjale lähemale, kes kaugemale, olenevalt sellest, kas nad varem või hiljem hüpata jõudsid. Ainult pealik, kes oli asunud kõige ontlikumale kohale kõige ette, mistõttu tal oli võimalus teistest varem hüpata, kukkus just praami ahtrisse. Ent kukkumine oli osutunud oodatust tugevamaks ja lõi ta pisut uimaseks; hetkeks jäi ta poolkummargil seisma ega taibanud, mis temaga sünnib. Sel hetkel sööstis Judith kajutist välja, erutusest punetavate põskedega ja ilusam kui iialgi varem, võttis kokku kogu jõu ja tõukas indiaanlase ainsa ropsuga üle parda, peadpidi jõkke. Vaevalt oli ta jõudnud selle otsustava sammu sooritada, kui temas ärkas

naine. Ta vaatas üle ahtri, soovi-
82
des teada saada, mis oli mehest saanud, ja tema silmade ilme muutus pehmeks. Ta punastas häbist ja üllatusest oma julguse üle ja puhkes siis naerma oma lõbusat ja meeldivat naeru. Kõik see sündis vähem kui ühe minuti jooksul. Siis haaras Hirveküti käsivars ümber ta piha ja tõmbas ta kärmesti kajutisse varju. Nad taganesid just parajal ajal. Vaevalt olid nad jõudnud varju, kui kogu mets täitus kisaga ja kuulid hakkasid kopsama vastu palke.

Praam liikus kogu aeg kiiresti edasi ja pärast seda pisisündmust oli ta juba väljaspool ohtu. Niipea kui esimene vihapuhang oli möödas, lõpetasid metslased tulistamise, mõistes, et kulutavad ainult asjata laskemoona. Kui lodi jõudis viimase ankru kohale, tõmbas Hutter selle veest välja, et liikumist mitte takistada. Jõevool oli siin vaikne ja laev ujus aeglaselt edasi senikaua, kui jõudis avajärvele, kuigi ta oli kaldale veel niivõrd lähedal, et püssikuulid võisid olla ohtlikud. Hutter ja March pingutasid palkseinte varjul aerusid ning varsti oli praam kaldast nii kaugel, et vaenlased kaotasid lootuse neile uuesti kallale tungida.

V PEATÜKK

Hirv sureb, kuul kui teda salvab,
kui terveks jääb, siis kepsu lööb.
Kui magab üks, siis teine valvab, -
nii käib me elu, meie töö ...

Shakespeare «Hamlet»

Laeva vööris toimus uus nõupidamine, millest võtsid osa ka Judith ja Hetty. Otsene oht ei ähvardanud neid enam ja ärevus oli maad andnud rusuvale teadmisele, et järvekaldal on palju vaenlasi, kes muidugi ei lase mööda ühtki võimalust neid hävitada. Oli täiesti loomulik, et Hutter tajus neid tõdesid kõige sügavamalt, tütred aga, kes olid kõiges harjunud lootma isale, ei taibanud täiel määral ähvardava ohu suurust. Hutter teadis, et mõlemad külalised võivad ta igal parajal hetkel maha jätta. Nagu tähelepanelik vaatleja märgata võis, tegi see kartus talle kõige enam muret ja see paistis juba ka tema kõige esimesest märkusest.

«Meil on suur paremus irokeeside ja kõigi teiste vaenlaste ees, kes nad ka poleks,» ütles ta, «sellepärast et me oleme lahtisel järvel. Järvel ei ole ühtki paati, mida mina ei teaks, kuhu see peidetud on. Oma kanuu tõid sa siia, Välejalg, kaldale on jäänud nüüd ainult kolm paati ja need on peidetud puude õõnsustesse nii

hästi, et vaevalt neid indiaanlased sealt üles leiaksid, otsigu nad kui kaua tahes.»

«Noh, sellele ei või kindel olla — keegi ei oska seda öelda,» tähendas Hirvekütt. «Kui punanahk on juba võtnud nõuks midagi üles otsida, siis muutub tal haistmine paremaks kui koeral. Kui see jõuk on tulnud skalpide jahile või röövima, või au teenima vastavalt nende arusaamisele, siis vaevalt küll võib mingisugune puuõõnsus lootsikut nende silme eest varjata.»

«Sul on õigus, Hirvekütt!» hüüdis Harry March. «Niisugustes asjades oled sa eksimatu nagu evangeelium ja mul on hea meel, et minu paadiloks on siin mu oma käe-jala juures. Ma oletan, vana Tom, et kui nad tõsiselt kavatsevad meid siit välja suitsetada, siis on nad juba enne homset õhtut kõik paadid üles leidnud, ja sellepärast tuleb meil kohe aerude juurde asuda.»

Hutter ei vastanud kõhe. Ta vaatas hetke vaikides ümberringi, uuris taevast, järve ja seda kõigist külgedest tihedalt piiravat metsavööndit, otsekui neilt märkidelt nõu küsides. Kuskil ei märganud ta ärevust tekitavaid tunnuseid. Ääretud metsad tukkusid sügavas rahus. Taevas oli rahulikult selge ja teda kuldas veel loojuva päikese valgus ning järv paistis veel ilusamana ja rahulikumana kui päeval. See oli täiesti rahustav vaatepilt; ta hällitas inimkirgi, suigutas neid pühalikku rahusse. Missugust mõju ta avaldas lodja elanikele, selgub meie jutustuse edasisest käigust.

«Judith,» ütles isa, olles lõpetanud lühikese, kuid tähelepaneliku vaatluse, «öö on peagi käes. Otsi meie sõpradele süüa. Pikk teekond teeb isu.»

«Meil pole kõhud tühjad, master Hutter,» tähendas March, «sest et me laadisime end põhjalikult täis, enne kui järve aarde jõudsime. Ja mis minusse puutub, siis eelistan ma Jude'i seltskonda isegi tema poolt valmistatud õhtusöögile. Niisugusel vaiksel õhtul on meeldiv tema kõrval istuda.»

«Loodus jääb looduseks,» tähendas Hutter, «ja kõht nõuab oma osa ... Judith, valmista midagi söögipoolist: ja võta õde endale appi. .. Mul on, sõbrad, teiega väike jutuajamine,» jätkas ta, niipea kui tütred olid kuulde-

kaugusest väljas, «ma ei taha, et tütarlapsed selle juures oleksid. Te näete, missuguses seisukorras ma olen. Ma tahaksin kuulda teie arvamist selle kohta, kuidas on parem toimida.

Juba kolm korda on mind paljaks põletatud, kuid see oli kaldal. Ma arvasin end olevat täielikult väljaspool ohtu sest ajast alates, kui ehitasin lossi ja laeva. Varem juhtusid mul kõik õnnetused rahu ajal, need olid lihtsalt tühiasjad, millele peab valmis olema igaüks, kes elab metsas. Kuid nüüd on asi võtnud tõsise pöörde ning ma loodan, et teie arvamused kergendavad mu südant suuresti.»

«Minu arvamine on niisugune, vana Tom, et sa ise, sinu osmik, sinu püünised kui ka kõik sinu maad on sattunud täbarasse olukorda,» vastas Välejalg asjalikult, kes ei pidanud tarvilikuks midagi varjata. «Niipalju kui mina aru saan, pole neil täna pooltki seda väärtust, mis neil oli eile; Mina ei annaks nende eest põrmugi rohkem, kui seda tuleks isegi nahkades arvestada.»

«Lisaks on mul lapsed!» jätkas isa niisuguse tooniga, et isegi kõige erapooletuma pilguga vaatlejal oleks olnud raske ütelda, et kumb see oli, kas osavasti maha-pandud sööt või siiras isamure väljendus. «Tütred, nagu sa, VäJejalg, tead, ja lisaks tublid tütarlapsed, julgen ma ütelda, kuigi olen nende isa.»

«Igaühel on õigus rääkida kõike, mida ta tahab, master Hutter, eriti kui tal on rasked ajad. Sul on ka tõesti kaks tütart, nagu sa ütled, ja ühel neist pole ilu poolest võrdset kogu piirimaal, kuigi ta kombed võiksid olla hoopis paremad. Aga mis nüüd puutub vaesesse Hettysse, siis on ta Hetty Hutter ja see on kõik, mida võib tema vaesekese kohta ütelda. Mina palun sinult Jude'i kätt, kui tema käitumine ainult vastaks tema välimusele.»

«Ma näen, Harry March, et sinule ei või eriti loota. Tõenäoliselt mõtleb sinu sõber samuti,» vastas vanamees mõningase uhkusega, millel ei puudunud ka väärikust.

[1] Kogu piirimaal — s. t. laialdasel maa-alal, kus eurooplastest asunike maad piirnesid ürgmetsadega. See piir nihkus kogu aeg idast läände.

«Hea küll, pean lootma saatusele, kes võib-olla ei jää kurdiks isa palvetele.»

«Kui te saite nii aru, et Välejalg kavatseb teid maha jätta,» ütles Hirvekütt lihtsameelse tõsidusega, mis andis tema sõnadele mitmekordse kaalu, «siis ma mõtlen, et te teete tema suhtes ülekohut. Samuti olete te ebaõiglane ka minu vastu, oletades, et ma järgnen temale, kui tema oleks nii südametu ja jätaks oma nahavärviga perekonna hädasse. Ma tulin selle järve äärde, master Hutter, et sõbraga kohtuda. Ja ma tahaksin, et ta oleks ise siin. Ma ei kahtle, et homme päikeseloojanguks on veel üks püss lisaks teid kaitsmas. Tõsi, see püss on samuti nagu minu omagi alles lahingus kogenematu, ent ta on juba nii sageli näidanud oma osavust jahil nii väikeste kui ka suurte metslindude peale, et ma võin vastutada tema eest ka surelike suhtes.»

«Kas ma võin siis loota, et te jääte minu ja mu tütarde juurde?» küsis vanamees isalikus ärevuses.

«Võite, Ujuv Tom, kui te lubate end nii nimetada, ja seisan nagu vend õe eest, nagu mees

naise eest või nagu peigmees oma armsama eest. Selles küsimuses võite te minule loota kõiges, ja ma arvan, et Välejalg teeb häbi oma iseloomule ja oma soovidele, kui ei ütle teile sedasama.»

«Mis te temalt veel ei nõua,» hüüdis Judith, oma kauni näo ukse tagant esile pistes. «Ta on loomult niisama väle nagu ta hüüdnimigi ja lippab kiiresti minema, kui tunneb, et tema kena kuju on ohus. Ei «vana Tom» ega tema «plikad» looda nii väga master Marchile, sest nad tunnevad teda hästi. Kuid teile nad loodavad, Hirvekütt, sest teie aus nägu ja aus süda on selle tagatiseks, et te täidate oma lubaduse.»

Kõik see oli öeldud Välejala kohta pigemini teeseldud vihaga kui siiralt. Ometigi kostis tütarlapse sõnades ehtsat tunnet. Judithi väljendusrikas- nägu kõneles sellest küllaltki selgesti. Kuigi Marchile tundus, et ta polnud veel kordagi näinud sellel näol tugevat põlastust — tunne, millele iludusel oli eriline kalduvus — siis polnud see nägu kahtlemata veel kordagi säranud niisuguse naiseliku pehmuse ja tundlikkusega, kui

tol silmapilgul, kui ta kõnelevad helesinised silmad vaatasid otsa tema matkakaaslasele.

«Jäta meid üksinda, Judith!» käskis Hutter karmilt, enne kui kumbki noormees jõudis vastata. «Jäta meid ja ara enne siia ilmu, kui tuled liha ja käiaga. Tütarlaps on ara hellitatud ohvitseride meelitustest, kes mõnikord tulevad siia, master March, ja sa ara solvu tema rumalate sõnade pärast.»

«Iial pole sa öelnud veel targemat sõna, vana Tom!» ütles Välejalg, kel oli valus Judithi märkusest.

«Garnisoni nolgid oma kuratlike keeltega on ta ära rikkunud! Ma tunnen Jude'i veel vaevalt ära ja hakkan varsti tema õe austajaks, kes on mulle hoopis rohkem meele järgi.»

«Mul on heameel seda kuulda, Harry, ja ma näen selles märki, et sul hakkab aru pähe tulema. Hettyst saab palju ustavam ja arukam elukaaslane kui Jude'ist, ja tõenäoliselt kuulab ta palju meelsamini sinu kurameerimist, kuna ma kardan väga, et ohvitserid on tema sõsarakese pea segi ajanud.»

«Maailmas ei või olla truumat naist kui Hetty,» ütles Välejalg naerdes, «kuigi ma ei vastuta selle eest, et tema oleks just kõige arukam. Kuid ükskõik, Hirvekütt ei eksinud, kui ütles, et te leiate mind mu postilt. Ma ei jäta sind maha, onu Tom, missugused minu tunded ja kavatsused sinu vanema tütre suhtes ka ei oleks.»

Välejalal oli oma vapruse tõttu seltsimeeste hulgas teenitud kuulsus ja sellepärast kuulas Hutter, tema lubadust varjamatu mõnuga. Välejala hiigeljõud oli hindamatuks toeks isegi nüüd, kui oli vaja lotja edasi lükata, aga veelgi enam võis seda tarvis minna metsas käsikähmluste aegu, mis olid nii sagedased! Ja ükski väejuht, kes oli raskes seisukorras, ei oleks abiväe saabumisest kuuldes rõõmustanud rohkem kui Ujuv Tom, kuuldes, et võimas liitlane ei jäta teda maha. Hetk enne seda oli Hutter valmis ohuga leppima ja piirduma ainult kaitsega, kuid niipea kui ta tundis end selles

punktis julgemana, meelitas mingi rahutu vaim teda mõtlema sõjalise tegevuse üleviimisest vaenlase territooriumile.

«Mõlemal pool lubatakse skalpide eest suuri preemiaid,» tähendas ta sünge naeratusega, otsekui tundes

kiusatuse kogu jõudu, ja samal ajal mõista andes, et ei pea kuigi sündsaks teenida raha viisil, mis sisendab kõigile tsiviliseeritud inimestele vastikust. «Võib-olla pole küll täiesti õige inimvere eest raha võtta, aga siiski, kui inimesed juba on hakanud üksteist maha nottima, ei tee suurt kahju, kui väike nahatükike lisada ülejäänud saagi juurde? Mis sa arvad, Välejalg?»

«Mõtlen, et sa tegid ränga vea, vanamees, nimetades metslase verd üldse inimvereks! Punanaha skalp on minu meelest seesama, mis hundi kõrvapaar, ja mina olen valmis niisama kerge südamega vastu võtma raha nii ühe kui teise eest. Valgete inimestega on teine asi, sest neil on sünnipärane vastikustunne skalpeerimise vastu. Indiaanlased aga samal ajal ajavad ise endal pea paljaks noa ootuses ja kasvatavad endale tuka pähe, et oleks hõlpsam sellest kinni haarata.»

«See on juba mehejutt; ja ma tundsin otsekohe, et niipea kui saame sinu meie poolele, siis hakkad appi nii nõu kui ka jõuga,» lausus vastu Tom, heites kõrvale igasuguse tagasihoidlikkuse, sest tal oli tekkinud juba usaldus Välejala vastu. «See punanahkade röövretk võib veel lõppeda nii, nagu nad ei võinud uneski näha. Hirvekütt, ma mõtlen, et te olete Harryga ühel seisukohal ja arvate, et sel moel võib raha teenida niisama ausalt nagu püüniste või küttimisega.»

«Ei, ma ei tunne sellele kaasa ega soovigi tunda,» vastas Hirvekütt. «Ma võin teha ainult seda, mis sobib minu usu ja nahavärviga. Ma olen teie seltsis, vanaisa, olgu see laevas või lossis, kanuus või metsas, kuid ma ei või niivõrd loomastuda, et võtaksin omaks kombed, mis jumal on määranud teisele rassile. Kui teie Väle-jalaga kavatsete teenida kulda, mida Koloonia on lubanud, siis minge ja hankige seda ise, naised aga jätke minu hoolde. Kuigi minu vaated lähevad teie mõlema omadest valgete inimeste kohustuste suhtes lahku, oleme me sdles ühel nõul, et tugevama kõhus on nõrgemat kaitsta, eriti kui esimene kuulub nende hulka, kellele loodus on andnud mehe jõu ja õrnuse kaitsta ning lohutada.»

«Välejalg Harry, see on õppetund, mille te peaksite pähe õppima ja käsutusele võtma,» kostis kajutist

Judithi meeldiv, kuid tarmukas hääl, mis tõendas, et ta oli kogu senist vestlust pealt kuulanud.

«Aitab juba rumalustest, Judeb hüüdis isa tigedalt. «Mine kaugemale, me räägime asjust, mis naistele ei ole sünnis kuulata.»

Ent Hutter ei teinud ühtki sammu, et veenduda, kas tema käsk täideti või mitte. Ta ainult natuke tasandas häält ja kõneles edasi.

«Noormehel on õigus, Välejalg,» ütles ta, «ja me võjme jätta lapsed tema hoolde. Minul on niisugune mõte, ja ma arvan, et sa leiad selle mõistliku ja õige olevat. Kaldal on suur jõuk metslasi ja. nende hulgas ka naisi. Ma ei rääkinud sellest küll tütarlaste juuresolekul, sest nad on ikkagi naisterahvad ja võivad.muretsema hakata, kui läheb päris tööks lahti. Ma. tean seda. mokassiini jälgede järgi; väga võimalik, et need indiaanlased on lihtsalt jahimehed, kes on nii kaua ara olnud, et ei 'tea veel midagi sõjast ega preemiaist skalpide eest.»

«Mispärast nad niisugusel juhul, vana Tom, siis kohe esimeseks tervituseks tahtsid meil kõrid läbi lõigata?» küsis Harry.

«Me ei tea, kas nende plaanid olid nii verejanulised. Indiaanlased on harjunud varitsusest ootamatult kallale tungima; kahtlemata tahtsid nad esiteks tungida laeva pardale ja seejärel esitada meile oma tingimused. Et pettunud metslane meid tulistas, see on tavaline asi ja ma ei omista sellele mingit tähtsust. Kui palju kordi on nad rahu ajal mu paljaks põletanud, minu püünised tühjaks röövinud ja mind tulistanud!»

«Ma tean, et need lurjused armastavad teha säherdusi tükke ja meil on õigus tasuda neile sama mõõduga. Naised tõepoolest ei käi meeste järel sõjateel, nii et sul on vist õigus.»

«Kuid jahimehed ei oleks siis lahinguvärvides,» vaidles Hirvekütt. «Ma nägin neid mingosid hästi- ja tean, et_ nad tulid jahti pidama inimestele ja mitte piibreile või põtradele.»

«Mis sa nüüd kostad, vanamees?» lõi sekka Välejalg. «Mis puutub silmade teravusse, siis ma usun varsti seda noormeest mitte vähem kui kõige vanemat

asunikku terves koloonias. Kui tema ütleb, et indiaanlased on lahinguvärvides, siis järelikult nad seda ka on.»

«Siis on jahisalk kohtunud sõjasalgaga, sest nende hulgas peab kahtlemata olema naisi. Kuller, kes tõi sõjateate, läks siit läbi kõigest paari päeva eest ja võibolla tulid sõjamehed siia selleks, et naisi ja lapsi tagasi saata ning anda esimesena löök.»

«Igasugune kohus on sellega nõus ja see on sula-tõde!» hüüdis Välejalg. «Sina mõistatasid ara, vana Tom, ja ma tahaksin kuulda saada, mida sa soovitad ette võtta.»

«Teenida võimalikult rohkem preemiat,» vastas kaasvestleja külmalt ja süngelt, tema nägu väljendas pigemini südametut ahnust kui kurjust või kättemaksu. «Kui seal on naisi, siis on ka

lapsi; ja skalbid on nii suurtel kui ka väikestel. Koloonia maksab kõikide eest ühteviisi ...»

«Seda häbistavam talle,» ütles Hirvekütt vahele, «seda häbistavam talle, et ta ei hinda inimese väärtust ega pööra suuremat tähelepanu jumala tahtele.»

«Ootan'd ikka, poja, ja ara karju, enne kui sa pole seda asja hästi järele mõelnud,» vastas Välejalg rahulikult. «Metslased skalpeerivad sinu sõpru — delavaare või mohikaanlasi, olgu nad muide kes nad on; mispärast ei peaks me omakorda skalpeerima? Tunnistan, et see oleks väga seaduse vastu, kui me sinuga läheksime skalpide jahile valgete asundustesse. Kuid mis puutub indiaanlastesse, siis see on hoopis iseasi. See inimene argu võtku skalpe, kes pole valmis selleks, et sobival juhul tal endal peanahk maha võetakse. Üks heategu väärib teist heategu, see on teada kõigile. Minu arvates on see täiesti mõistlik, ja loodan, et ei ole vastuolus usuga.»

«Ah, master March!» kostis uuesti Judithi kõlav hääl. «Kas see on usk, kui te ütlete, et üks h a l b tegu pälvib teist?»

«Ma ei vaidle teile kunagi vastu, Jude, kuna te võidate mind oma iluga, kui te ei suuda mind võita mõistlike vastuväidetega. Kanada prantslased maksavad oma indiaanlastele skalpide eest, mispärast ei peaks meiegi maksma.»

«O m a indiaanlastele!» hüüdis tütarlaps, puhkedes nukralt naerma. «Isa, isa, jäta see mõte ja kuula Hirveküti nõuannet; temal on südametunnistus alles. Seda ei saa ma ütelda ega mõelda Harry Marchi kõht a.»

Hütter tõusis nüüd püsti, astus kajutisse, käskis tüt-reil minna kõrvalruumi, sulges mõlemad uksed ja tuli tagasi. Siis jätkasid nad Välejalaga vestlust. Kuna nende vestluse sisu selgub edasisest jutustusest; siis pole vajadust seda siinkohal üksikasjaliselt kirjeldada. Nõupidamine "kestis senikaua, kui Judith ilmus ja kandis lauale lihtsa, kuid maitsva' õhtusöögi. .March märkas pisut üllatunult, et Judith pani parimad palad Hirveküti ette, otsekui soovides sellega näidata, et peab teda aukülaliseks. Välejalg ei tundnud sellest erilist meelehärmi, sest ta oli juba ammu harjunud kaunitari tuulepäise edvistamisega ja ta hakkas silmapilkselt hea isuga sööma, isuga, mida ei rikkunud põrmugi mingisugused kõlblad kaalutlused. Vaatamata mehisele söögiajale, mis nad olid hommikul metsas jaganud, ei andnud Hirvekütt seltsimehele põrmugi alla ja andis roogadele, mis roogade kohus.

Tunni aja pärast oli ümbritsev maastik tugevasti muutunud. Järv oli endiselt vaikne ja peegelsile, kuid suveõhtu pehme poolvalgus oli maad andnud ööpimedusele ja kõik, mida piiras tume metsaderaamistus, lebas sügavas öörahus. Metsast ei kostnud laulu, hõikeid ega isegi sosinat; puud vaatasid pühalikus vaikuses küngastelt alla kaunile järvele, mida nad ümbritsesid. Kuuldus ainult, kuidas korrapäraselt loksusid aerud, mille abil Välejalg ja Hirvekütt laeva kiirustamata «lossi» suunas sõudsid. Hütter oli läinud ahtrisse tüürima, kuid nähes, et noormehed tõmbasid ühtlaselt ja püsisid tema abitagi õigel kursil, laskis aeru käest lahti, istus ahtrisse ja süütas piibu. Ta sai

seal istuda ainult mõne minuti, kui Hetty tuli vargsi kajutist või «majast», nagu nad tavaliselt laeva seda osa kutsusid, ja istus tema jalge juurde väikesele pingile, mille oli kaasa toonud. Tomi nõrgamõistuslik laps käitus sageli niiviisi ja vanamees ei pööranud sellele erilist tähelepanu; ta pani käe lahkelt ja armastavalt tütarlapse pea peale,

kes võttis selle soosinguavalduse vastu vaikse alandlikkusega.

Pärast mõneminutilist pausi hakkas Hetty äkki laulma. Tema hääl oli tasane ja värisev, kuid tõsine ja pidulik. Sõnad ja viis olid lihtsad ja loomulikud. Sõnad olid vaimuliku laulu omad, mille ema oli talle õpeta-

nud, ja niisuguse loomuliku viisiga, mis alati ja kõikjal meeldivad kõikidele inimestele, sest nad on sündinud tunnetest ja äratavad jällegi tundeid. Seda lihtsat viisi kuulates tundis Hutter alati, kuidas ta süda läheb pehmemaks; tütar teadis seda väga hästi ja käsutas seda sageli mingi vaistu tõttu, mis tihti juhib nõrgamõistuslikke, eriti kui nad tahavad midagi head teha.

Kõhe niipea, kui kostis Hetty tasane, meeldiv hääl, vaikis aerude solin ja vaimulik laul helises üksildaselt värelevas vaikuses. Sedamööda kuidas Hetty julgust kogus, muutus ta hääl üha tugevamaks, ja kuigi miski ei seganud ta laulu, kasvas selle tugevus ning nukker õrnus, kuni kogu õhk oli täidetud selle süütu hinge lihtsa kiidulauluga. Eespool asuvad noormehed ei jäänud selle liigutava viisi suhtes tundetuks: nad vajutasid aer.ud uuesti vette alles siis, kui laulu viimased mahedad helid olid hääbunud imekaunitel kallastel, mis sel nõiduslikul tunnil kandsid inimhääle tasasemadki toonid rohkem kui miili kaugusele. Hutter ise oli tugevasti liigutatud, sest kui toores ta ka oli varasemate harjumuste tõttu ja kui julmaks ta oli muutunud kaua-sest elamisest metsikus ümbruses, oli ta loomus jäänud niisuguseks hea ja kurja seguks, mis nii sageli moodustab inimese kõlbla palge.

«Sa oled täna õhtul kurb, laps,» ütles isa. Kui Hutter kõneles noorema tütrega, siis näitasid ta sõnad, et ta oli nooruses saanud mõnesugust haridust. «Me pääsesime asja vaenlase käest ja peaksime pigem rõõmustama.»

«Sa ei tee seda ometi iialgi, isa!» ütles Hetty vaikse etteheitva tooniga ja võttis tema pahkliku kõva käe oma pihku. «Sa rääkisid kaua Harry Marchiga, kuid teil kummalgi ei jätku julgust seda teha.»

«Sina ei saa niisugustest asjadest aru, rumal laps... Sa olid sõnakuulmatu, et kuulasid meie juttu pealt või sa ei saanud midagi aru.»

«Mispärast te Harryga tahate inimesi tappa — eriti naisi ja lapsi?»

«Tasem, tüdruk, tasem! Praegu on sõda ja me peame kohtlema oma vaenlasi niisamuti nagu nad kohtlevad meid.»

«See on vale, isa! Ma kuulsin, mida rääkis Hirvekütt. Te peate oma vaenlasi kohtlema nii, nagu te tahaksite, et nad kohtleksid teid. Mitte ükski inimene ei taha, et vaenlased ta ara tapaksid.»

«Sõja ajal me tapame oma vaenlasi, tüdruk, muidu tapavad nemad meid. Keegi peab ju algama, ja see, kes algab esimesena, saavutab tõenäoliselt võidu. Sina ei taipa neist asjadest midagi, vaene Hetty, ja sellepärast ole parem vait.»

«Judith ütleb, et see on halb, isa, ja Judith on minust targem.»

«Jude ei julge minule rääkida niisugustest asjadest; ta on tõepoolest sinust targem ja teab, et ma ei salli seda. Mida sa siis paremaks pead, Hetty: kaotada oma skalp, mis prantslastele müüakse, või et meie tapame oma vaenlasi ja sellega takistame neid, et nad ei saaks meile kahju teha?»

«Ma ei taha ei seda ega teist, isa! Ara tapa neid ning nad ei puutu meid. Kauple karusnahkadega ja teeni rohkem, kui saad, kuid ära kauple verega.»

«Hea küll, hea küll, lapsuke! Räägime parem niisugustest asjadest, millest sina ka aru saad. Kas sul on hea meel, et näed jälle meie vana sõpra Marchi? Sa armastad Välejalga ja pead teadma, et ühel ilusal päeval võib temast saada sinu vend, aga võib-olla ka veel, lähem kui vend.»

«See pole võimalik, isa,» ütles tütarlaps pärast pikemat vaikimist. «Välejalal olid-juba isa ja ema. Inimesel ei ole neid kunagi kaks korda.»

«Nii näib sinu nõdrale arule, Hetty. Kui Jude abiellub, siis tema mehe isa saab tema isaks ja mehe õde tema õeks. Kui ta abiellub Välejalaga, saab viimasest sinu vend.»

«Judith ei abiellu Välejalaga iialgi,» vastas tütarlaps alandlikult, kuid otsustavalt. «Judith ei armasta Väle] alga.»

«Seda ei või sina teada, Hetty. Harry March on kõige ilusam, kõige tugevam ja kõige julgem noormees kõikide nende hulgast, kes on kunagi järvel viibinud. Ja kuna Jude on silmapaistvalt ilus, siis ma ei mõista, mispärast nad ei võiks mitte abielluda? Ta juba sama-

hästi kui andis lubaduse, et on nõus koos minuga töötama, kui ma annan oma nõusoleku.»

Hetty hakkas keha edasi-tagasi kõigutama ja muul viisil oma hingelist erutust avaldama, kuid ta ei vastanud midagi enam kui minuti jooksul. Isa, kes oli tema iseärasustega harjunud ja kes ei mõistrrud tema mure tõelist põhjust, jätkas rahulikult suitsetamist, mis näis kuuluvat tema eriliste naudingute hulka.

«Välejalg on väga, väga ilus, isa!» ütles Hetty väljendusrikkalt ja puhtsüdamlikult, mida ta iialgi poleks teinud, kui ta oleks harjunud rohkem arvestama teiste inimeste arvamisi.

«Ütlesin sulle, lapsuke,» pomises vana Hutter piipu suust võtmata, «et ta on siitkandi kõige nägusam noormees ja Jude on kõige ilusam noor naine, keda ma olen näinud sellest ajast peale, kui tema vaene ema oli oma õitseeas.»

«Kas on väga halb olla inetu, isa?» küsis Hetty.

«Inimene võib olla süüdi veel hullemaiski asjus, kuid sina pole sugugi inetu, kuigi mitte just nii nägus kui Jude.»

«Kas Judith on sellepärast õnnelikum, et ta nii ilus on?»

«Võib-olla jah, lapsuke, aga võib-olla ka mitte. Kuid räägime nüüd millestki muust, kuna sa sellest suurt midagi ei taipa, vaene Hetty. Kuidas sulle meeldib meie uus tuttav, Hirvekütt?»

«Ta pole ilus, isa. Välejalg on Hirvekütist palju ilusam.»

«See on tõsi. Kuid räägitakse, et ta on kuulus kütt. Kuulsus temast on jõudnud minuni enne, kui ma teda nägingi, ja loodan, et ta on ka niisama vahva sõjamees nagu ta on osav hirvi laskma. Siiski pole kõik meesterahvad ühesugused, lapsuke, ja ma tean oma kogemuste järgi — et see nõuab aega, kuni inimese süda karastub metsapadrikus elamiseks.»

«Aga kas minu süda on karastatud, isa, ja kas Välejalal on ka?»

«Sa esitad vahel kentsakaid küsimusi, Hetty! Sul on hea süda, laps, ja see on loodud rohkem elamiseks asun-

dustes kui metsas, kuna samal ajal sinu mõistus sobib rohkem metsa kui asunduste jaoks.»

«Mispärast on Judith targem kui mina, isa?» «Aidaku sind taevas ise, lapsuke, — niisugusele küsimusele ei oska mina vastata. Jumal ise jagab meile nii mõistust kui ka välimust. Ta annab neid nõnda, kuidas peab tarvilikuks. Aga kas sa oleksid tahtnud targem olla?»

«Oh ei! Isegi minu napp mõistus teeb mulle muret. Mida rohkem ma mõtlen, seda õnnetumana rna ennast tunnen. Mõtlemisest pole mulle suurt kasu, kuid ma oleksin tõesti tahtnud olla niisama kena nagu Judith!»

«Milleks, vaene lapsuke? Sinu õe ilu võib teda õnnetusse viia, nagu kunagi tema ema. Sellest pole mingit käsu, Hetty, kui oled millegi poolest nii silmapaistev, et see tekitab teistes kadeduse või et nad sind taga ajavad rohkem kui teisi.»

«Kuid ema oli hea ja ühtlasi ilus,» vastas tüdruk, ja pisarad voolasid tal silmist, mis juhtus alati, kui talle meenus kadunud ema.

Vana Hutter ei erutunud oma naise meeldetuletamise juures, kuid süngestus siiski ja vajus vaiksesse mõtiskellu. Ta suitsetas edasi ega soovinud nähtavasti mitte vastata enne, kui tema lihtsameelne tütar oli korranud oma sõnu, oletades, et isa pole temaga ühel arvamisel. Siis koputas

ta piibust tuha välja, asetas käe kohmaka lahkusega tütre pea peale ja lausus vastuseks:

«Sinu ema oli selle maailma jaoks liiga hea, kuigi teised võib-olla ei mõtle nii. Ilus välimus ei toonud talle sõpru ja sul pole mõtet leinata, et sa pole temale nii sarnane nagu sinu õde. Mõtle vähem ilust ja rohkem oma kohustustest, ja siis võid sa siin järvel olla niisama õnnelik kui võiksid olla kuningalossis.»

«Ma tean seda, isa, kuid Välejalg ütleb, et noorele naisterahvale on ilu peaasi.»

Hutteri suust kostis rahulolematuse hüüatus ja ta läks läbi kajuti laeva ninasse. Hetty lihtsameelne tunneteavaldus Marchi suhtes tegi talle muret küsimuses, millele ta kunagi varem polnud tulnud ja ta otsustas külalise käest viivitamata selgitust nõuda. Otsekohesus ja

otsustavus olid selle toore iseloomu parimad omadused. Hariduse poolt külvatud seemned näisid temas alaliselt võitlevat neid lämmatavate umbrohtudega. Elu, täis karmi võitlust olemasolu ja julgeoleku eest, oli muutnud teraseks ta tunded ja karastanud ta iseloomu.

Jõudnud laeva ninasse, vahetas ta Hrrveküti aerudelt ja saatis ahtrisse tüürima. Vanamees ja Välejalg jäid jällegi silm silma vastu, kui noor jahimees läks laeva teise otsa.

Hetty oli kadunud, kui Hirvekütt ilmus oma uuele postile. Mõnda aega juhtis ta aeglast laeva liikumist üksinda. Ent varsti tuli Judith kajutist, otsekui oleks ta tahtnud lahutada võõra meelt, kes oli osutanud teene nende perekonnale. Tähtede valgus oli niivõrd hele, et võimaldas lähemal olevaid asju selgesti eraldada ning neiu säravad silmad väljendasid noormehe silmadega kõhtudes säherdust õrnust, et viimane pidi neid märkama. Judithi kohevad juuksed raamisid tema hingestatud õrna nägu, mis näis sel tunnil veel ilusamana, samuti nagu roos on kõige kaunim, kui ta puhkab keset omaenda lehtede varjusid ja kontraste.

«Ma mõtlesin, et suren naerust, Hirvekütt,» algas kaunitar kõhe edvistades, «kui nägin, kuidas see indiaanlane vajus jõkke! See oli iseenesest väga kena välimusega metslane,» lisas neiu, pidades füüsilist ilu nagu mingiks isiklikuks teeneks. «Kahju, et me ei saanud peatuda ja veenduda, kas tema värv fyett kannatab.»

«Aga mina kartsin, et nad tapavad teid oma püssidega, Judith,» ütles Hirvekütt. «Naisterahvale oli väga ohtlik joosta varjust välja terve tosina mingode silme all.»

«Kas te sellepärast siis tulitegi ise kajutist välja ega hoolinud nende püssidest?» küsis neiu ja ilmutas selle juures rohkem huvi, kui ta oleks tahtnud, kuigi küll tehtud hoolimatusega, mis oli kaasasündinud kavaluse ja kauase vilumuse tulemus.

«Meesterahvas ei või näha naisterahvast hädaohus ja jätta temale appi tulemata. Iga mingo teab seda.»

See oli öeldud täiesti lihtsalt, kuid suure tundeküllusega ning Judith tasus selle nii armsa naeratusega, et isegi Hirvekütt, kes oli Välejala juttude põhjal loonud

endale sellest neiust ebasoodsa eelarvamuse, tundis tema hurma, hoolimata sellest, et pool sellest võlust läks nõrgas valguses kaotsi. Kõhe tekkis sellest nende vahel vastastikune usaldus ning vestlus jätkus, kusjuures kütt ei märganud sugugi metsade kaunitari edvistamist, millega see keskustelu kindlasti oli alanud.

«Ma näen selgesti, et teie sõnad ei lähe tegudest lahku, Hirvekütt,» jätkas kaunitar noore jahimehe jalgade juures istet võttes. «Loodan, et meie saame headeks sõpradeks. Harry Välejalal on libe keel, ja kuigi ta on hiiglane, räägib ta palju rohkem kui teeb.»

«March on teie sõber, Judith, aga sõpradest ei tohi rääkida nende seljataga halba.»

«Me kõik teame, mida Välejala sõprus maksab! Kiitke aga kõiki tema tujusid takka ja temast saab armastatuim noormees terves Koloonias; kuid katsuge talle «kannale astuda», nagu öeldakse, siis ei suuda ta end enam vaos hoida. Ma ei armasta just nii väga Välejalga, Hirvekütt, ja õigust öelda, ma mõtlen, et ta ei räägi minust mitte paremini kui mina temast.»

Viimaseid sõnu lausus ta varjatud kibedusega. Kui kaasvestleja oleks paremini elu ja inimesi tundnud, oleks ta võinud märgata kõrvalepööratud näo, väikese jala närvilise koputamise ja muude tunnuste järgi, et Marchi arvamine polnud Judithile kaugeltki nii ükskõik nagu ta teeskles. Kas selle taga peitus midagi muud peale tavalise naiseliku eneseuhkuse, mis tunneb end olevat teravasti puudutatud isegi siis, kui selleks pole mingit põhjust, või tuli see sügaval juurduvast õige ja väära äratundmisest, mille jumal ise on istutanud meie südamesse, et me oskaksime vahet teha hea ja kurja vahel, see saab lugejale jutu edaspidises käigus selgemaks. Hirvekütt tundis hämmeldust. Ta mäletas väga hästi Marchi umbusklikke tigedaid süüdistussõnu. Ta ei tahtnud sõbrale halba teha ja tema vastu pahameelt tekitada, samal ajal aga ei osanud ta üldse valetada. Sellepärast oli tal raske vastata, ilma et ta oleks öelnud rohkem või vähem, kui tahtis öelda.

«March ütleb kõige kohta otsekoheselt välja, mis südamel pakitseb, olgu see sõber või vaenlane,» vastas jahimees aeglaselt ja ettevaatlikult. «Tema on niisugu-

seid inimesi, kes räägivad alati seda, mis parajasti keelele tuleb, kuid sageli erineb see sellest, mis nad oleksid öelnud siis, kui oleksid võtnud aega järelemõtlemiseks. Kuid delavaarid, Judith, kaaluvad alati oma sõnu. Alalised ohud on teinud nad ettevaatlikuks ja väle keel pole nende nõupidamislõkete ääres au sees.

«Julgen ütelda, et Marchi keel on küllalt väle, kui jutt on Judith Hutterist ja tema õest,» ütles neiu, tõustes püsti hooletu põlguseilmega. «Noorte tütarlaste hea nimi on mõnelgi lemmikkõneaineks, kes ei julgeks sugugi nii vabalt suud pruukida, kui tütarlastel oleks vend. Master March võib küll tunda lõbu meie laimamisest, kuid varem või hiljem ta kahetseb seda.»

«Noh, Judith, teie võtate seda liiga tõsiselt. Kui alata kas või sellest, et Välejalg ei ole kunagi lausunud ühtki sõna, mis oleks võinud heita halba varju Hetty heale nimele.»

«Mõistan, mõistan,» katkestas Judith ärritatult. «Mina olen see, keda ta leiab olevat sobiva solvata oma mürgise keelega. Tõepoolest Hetty… Vaene Hetty!» jätkas ta ja hääl jäi üha vaiksemaks, kähisevamaks, kuni järgmised laused tundusid teda lämmatavat. «Tema seisab Välejala . salakavalast keelepeksust kõrgemal. Maakamar pole veel kandnud puhtamat olendit kui on Hetty Hutter, Hirvekütt.»

«Ma võin seda uskuda, jah, seda jõin ma uskuda, Judith, ja loodan väga, et sedasama võib öelda ka tema kauni õe kohta.»

Hirveküti häälest kostis siirust, mis liigutas neitstun-deid; samuti ei avaldanud väiksemat mõju vihje tema ilule, kuna ta teadis liiga hästi, milline jõud on isiklikul võlul. Sellest hoolimata ei vaikinud südametunnistuse tasane hääl ja dikteeris talle vastuse, mille ta lausus pärast mõningat kõhklemist:

«Küllap vist Välejalg lubas endale mõningaid inetuid märkusi garnisoni inimeste arvel. Ta teab, £t nad on aadlikud ja tema ei suuda ühelegi inimesele andestada, et see on niisugune, kelleks tema ise ei või kunagi saada.»

«March ei saaks muidugi kuninga ohvitseriks, Judith, kuid tõtt öelda, mispärast ei võiks olla koprakütt niisama

lugupeetav inimene nagu kuberner? Kui te juba kord ise sellest rääkima hakkasite, siis ma ei eita, ta kaebas tõesti, et teietaoline lihtne tütarlaps armastab üleliia punaseid mundreid ja siidsalle. Kuid see oli armukadedus, mis temas rääkis, ja ma mõtlen, et ta kurvastas pigemini oma mõtete pärast, niisamuti nagu ema võib kurvastada oma lapse pärast.»

Hirvekütt võib-olla ei mõistnudki täiel määral oma tõsiste sõnade tähendust. Ta ei märganud kindlasti puna, mis kattis Judithi kena näo ega mõistnud kurbust, mis asendas selle surnukahvatusega. Minutit paar möödus sügavas vaikuses; ainult veeloksumine segas vaikust; siis tõusis Judith püsti ja haaras jahimehe käe peaaegu kramplikult oma pihku.

«Hirvekütt,» ütles ta kurelt, «mul on heameel, et jää meie vahel on murdunud. Räägitakse, et ootamatu sõprus lõpeb kauase vaenuga, kuid ma ei usu, et meiega seda juhtub. Ei tea, millega seda seletada, kuid te olete esimene meesterahvas, keda olen kohanud ja kes ilmselt ei taha mind meelitada, kes ei püüa mind hukutada, ega ole mu salajane vaenlane. Kuid ärge kõnelge midagi. Välejalale ja kunagi teinekord meie veel vestleme sellest teiega.»

Tütarlaps laskis käe lahti ja kadus kajutisse, jättes hämmastunud noormehe tüüri juurde seisma liikumatuna nagu männid künkal. Ta mõtted olid nii laiali, et ta taipas oma tõelist olukorda alles siis, kui Hutter hõikas teda ja käskis lotja hoida õigel kursil.

VI PEATÜKK

Nii rääkis ingel, see, kes oli eksind teelt;

ta nagu suurustas, kuid ise heitis meelt.

Mitton «Kootutud paradiis»

Varsti pärast Judithi äraminekut tõusis kerge lõunatuul ja Hutter hiivas suure ruudukujulise purje. Kunagi oli see lehvinud mereluubi raadel, kuid ookeani tuuled olid käristanud temasse augud; puri praagiti välja ja müüdi maha. Kerge, sitke tamarakipuust lati küljes oli teda kerge heisata ja selle lihtsa vahendi tõttu paisus puri nüüd täies suuruses. Enam polnud vajadust sõuda ja tunni-kahe pärast hakkas pimedusest paistma «loss», mis kerkis veest saja jardi kaugusel. Siis lasti puri alla ja laev ujus hooga edasi, sildus maja esisel ja seoti siia kinni.

Pärast Välejalga ja tema teekaaslast polnud siin keegi käinud. Majas valitses kesköine vaikus. Kuna vaenlased olid lähedal, siis keelas Hutter tütardel tule süütamise. See oli luksus, mida nad soojal ajal endile väga harva lubasid, sest et tuli oleks võinud olla vaenlastele teed näitavaks majakaks.

«Päevavalgel ei karda ma tervet metslaste vägegi nende jämedate palkide taga,» lisas Hutter, selgitades

külalistele, miks ta oli keelanud tule süütamise, «sest alati on mul siin laetult valmis kolm-neli tublit püssi, eriti aga see pikk «põdratapja», mis kunagi mööda ei lase. Kuid öösel on teine asi. Pimeduses võib kanuu nähtamatult meile juurde pääseda ning metslastel on niipalju igasuguseid riukaid, kuidas kallale tungida, et ma eelistan nendega tegemist teha heledal päevavalgel. Ma ehitasin selle elamu selleks, et hoida neid püssilasu kaugusel, kui asi peaks jälle tüliks minema. Mõned arvavad, et maja on ehitatud liialt lagedale ja nähtavale, kuid minule meeldib istuda siin, võimalikult kaugemal > padrikust ja põõsastest, ja ma mõtlen, et see on kõige ohutum ankrupaik.»

«Ma olen kuulnud, et sa oled kunagi olnud meremees, ; vana Tom,» küsis Välejalg oma tavalise järsu tooniga, kuna teda üllatasid paar-kolm mereasjandusse puutuvat väljendit vanamehe suust. «Ja mõned arvavad, et sa võiksid jutustada meile nii mõnegi imevärki loo lahingutest ja laevahukkumistest, kui sa ainult tahaksid rääkida kõigest, mida tead.»

«Kas vähe on maailmas inimesi, Välejalg,» vastas Hutter põiklevalt, «kes oma nina alati teiste asjadesse topivad,'j a mõni niisugune on vist leidnud ka tee meie metsadesse. Kes rna olin ja mis ma oma nooruspäevil tegin, see pole praegu hoopiski nii tähtis kui see, et metslased on läheduses!

Palju tähtsam on teada, mis juhtub lähema kahekümne nelja tunni jooksul kui lobiseda sellest, mis juhtus kahekümne nelja aasta eest.» «See on õige, eks ole, Hirvekütt, see on täiesti õige. Siin on meie juures Judith ja Hetty, keda me oleme kohustatud kaitsma, rääkimata juba meie oma peanuppudest. Mis puutub minusse, siis võin ma magada kesk-päevase päikese paistel niisama hästi kui pimedas. Ma ei tunne sugugi muret, kas on valge või pime, kui oma silmad sulgen.»

Kuna Hirvekütt pidas harva vajalikuks seltsimehe naljadele vastata ja Hutter ilmselt ei tahtnud enam seda teemat puudutada, siis lõppeski jutuajamine selle märkusega. Viimane ei mallanud tegelda mälestustega. Ta tütred ei läinud magama enne, kui Hutter palus mehi laeva asuda. Siin tuli vanamees oma plaaniga välja,

jättes meelega mainimata need kavatsused, mida ta mõtles täide viia ainult Välejalaga kahekesi.

«Meie olukorras on kõige tähtsam pidada enda käes ülevõimu vee peal,» algas ta. «Senikaua, kui järvel pole teist pargast, on meie oma sõjalaeva väärt, kuna pole kerge ujudes lossi juurde pääseda. Siin ümbruses on ainult viis paati, milledest kaks kuuluvad mulle ja üks Harryle. Kõik need kolm on siin: üks saisab dokis maja all ja teised kaks on seotud pargase külge. Ülejäänud kanuud on kaldal õõnsatesse puutüvedesse peidetud, kuid metsl-ased on niisugused kavalad tõprad, et ei jäta kindlasti hommikul ühtki nurgakest läbi tuhnimata, kui nad tõsiselt en nõuks võtnud meie skalpideni jõuda . ..»

«Noh, sõber Hutter,» katkestas teda Välejalg, «seda indiaanlast pole veel sündinud, kes oskaks leida hästi peidetud kanuud. Sain seda hiljuti omal nahal tunda ja Hirvekütt teab, et ma oskan paadi nii ära peita, et ise ka ei suuda seda enam üles leida.»

«Täiesti tõsi, Välejalg,» kinnitas Hirvekütt, «kuid sa unustad selle asjaolu, et kui sina omaenda jälge ei märganud, siis märkasin seda mina. Mina olen master Hutteriga täiesti ühel arvamisel ja arvan, et on palju targem karta metslaste head nina kui loota nende tähelepanematusele. Meil tuleb need kaks kanuud siia lossi juurde tuua ja mida kiiremini me seda teeme, seda parem.»

«Ja teie olete nõus meid abistama?» küsis Hutter, kes oli sellest ettepanekust nähtavasti üllatatud ja rõõmus.

«Muidugi ma olen valmis osa võtma igast ettevõttest, mis on sünnis valgele inimesele. Loodus käsib meid oma ja teiste elu kaitsta, kui selleks avaneb võimalus ja juhus. Ma järgnen teile, Ujuv Tom, kas või mingode laagrisse ja püüan täita oma kõhust, kui asi peaks tüliks minema. Kuid ma pole iialgi lahingutest osa võtnud ega julge lubada rohkem kui suudan täita. Me kõik teame oma tahtmisi, kuid oma jõudu saame, proovida alles siis, kui seda tegelikult rakendada tuleb.»

«See on alles tagasihoidlikult ja arukalt öeldud, noormees!» hüüdis Välejalg. «Sa pole veel kunagi ühtki vaenlase püssipauku kuulnud ja luba endale öelda, et see erineb niisama palju

jahimehe püssipaugust nagu

105

Judith Hutteri naer, kui ta on lõbusas tujus, vana hollandi perenaise torisemisest Mohawkil. Ma ei looda, Hirvekütt, et sa oleksid suurem asi sõdur, kuigi põdrapullide ja emahirvede jahis pole sulle vastast siinsetes paikades. Aga kui asi läheb tõsiseks, siis näitad sa minu arvates päkkasid.»

«Eks näeme, Välejalg, eks näeme,» vastas noormees rahulikult ja võis märgata, et ta polnud põrmugi häiritud tema käitumise kohta avaldatud kahtlustustest, missuguses punktis inimesed on harilikult just nii hellad, kuivõrd nad tunnevad oma vigu. «Kuna ma pole kunagi varem sõdinud, siis ma ootan, kuni tuleb aeg, ja siis võin enese kohta öelda õige arvamise. Siis on asi kindel ja mul ei tarvitse enam kiidelda. Ma olen kuulnud inimestest, kes on enne lahingut julged, kuid lahingus ei paista millegagi silma; ja olen kuulnud neist, kes ei rutta oma julgust kütma, kuid tegelikkuses pole sugugi nii viletsad nagu mõned arvavad.»

«Igal juhul me teame, et te oskate sõuda, noormees,» ütles Hutter, «ja see on kõik, mida teilt täna öösel nõutakse. Me ei hakka kallist aega raiskama, vaid asume kanuusse ja läheme sõnadelt üle tegudele.»

Hutter asus oma plaani teostamisele ja kanuu oli varsti ärasõiduvalmis. Välejalg koos Hirvekütiga istusid aerudele. Enne paati asumist astus vanamees siiski majja ja kõneles mõne minuti Judithiga. Siis istus ta kanuusse, mis järgmisel hetkel laeva külje alt eemaldus.

Kui siia üksildasse paika oleks keegi püstitanud jumalakoja, siis oleks selle kell löönud parajasti südaöötundi, kui mehed teele asusid. Pimedus oli tihenenud, kuigi öö oli endiselt väga selge ning tähtede valgusest piisas meie seiklejatele täielikult igaks otstarbeks. Hutter üksinda teadis kohti, kuhu kanuud olid peidetud, sellepärast juhtis paati tema, samal ajal kui mõlemad vägilaskogudega sõudjad ettevaatlikult aerusid tõstsid 'ja vette lasksid, et hääl ei kostaks öövaikuses üle järvepinna vaenlaste kõrvu. Paat oli niivõrd kerge, et nad aerutasid ilma erilise pingutuseta, kusjuures jõud andis maad osavusele, ja umbes poole tunni pärast lähenesid nad kaldale miili kaugusel «lossist».

106

«Pange aerud käest, sõbrad,» ütles Hutter tasase häälega, «ja vaatame õige pisut ringi. Nüüd peame hoidma silmad ja kõrvad lahti, kuna neil lojustel on ninad otsekui jahikoertel.»

Järvekallas uuriti tähelepanelikult läbi, püüti leida kas või .kõige väiksematki tulelõkke vilkumist; mehed pingutasid pimeduses silmi, lootes näha suitsujuga, mis võiks kerkida kuskilt mäekülgedelt kustuvatelt sütelt, ent ei märganud midagi erilist. Kuna nad asusid tükk maad eemal jõesuudmest või sellest kohast, kus nad metslasi olid kohanüd, siis arvasid nad, et võivad ohutult

randuda. Aerud pandi uuesti tööle ja varsti puudutas kanuu kiil vaevaltkuuldava krudinaga kaldakruusa. Hutter ja Välejalg hüppasid viivitamatult kaldale, kusjuures viimane võttis mõlemad püssid kaasa. Hirvekütt jäeti kanuud valvama. Õõnes puutüvi asus kalda lähedal mäenõlval ja Hutter liikus ettevaatlikult selle suunas, iga kolme-nelja sammu takka peatudes ja kuulatades, kas kuskilt ei kosta vaenlase astumist. Ent kõikjal valitses endiselt surmavaikus ja nad jõudsid kõhale ilma ühegi ebameeldiva vahejuhtumita.

«Siin ta on,» sosistas Hutter ja asetas jala maha-langenud pärnatüvele. «Kõigepealt ulata mulle aerud ja tõmba siis paat ettevaatlikult välja, sest lõppude lõpuks võisid need lurjused jätta ta meile söödaks.»

«Hoia, vana, mu püss laskevalmis, laega minu poole,» vastas March. «Kui nad tungivad kallale parajasti siis, kui ma paati kannan, tahaksin ma vähemalt ühe laengu nende pihta lasta. Katsu, kas püssirohupann on täis.»

«Kõik on korras,» sosistas Hutter. «Kui oled paadi selga upitanud, siis liigu pikkamisi, ja las ma näitan sulle teed.»

Välejalg tõmbas kanuu suurima ettevaatusega tüvest välja, tõstis selle õlale ja mehed hakkasid kaldale tagasi minema, liikudes samm-sammult ja hoidudes järsul nõlvakul libisemast. Minna polnud palju, kuid laskumine oli äärmiselt raske. Enne selle lühikese teekonna lõppu tuli Hirvekütilgi kaldale tulla ja aidata neil kanuud läbi tiheda padriku tassida. Tema abiga viisid mehed ülesande edukalt lõpule ja varsti kukus kerge paat esimese kanuu kõrval. See sündis alles pärast seda, kui kõik

kolm kaaslast olid kaldaäärseid künkaid ja metsi ärevalt uurinud, oodates, et vaenlane tungib metsast välja või tormab mäest alla. Kuid endiselt valitses kõikjal vaikus ja nad sõitsid edasi niisamasuguse ettevaatlikkusega nagu maabumiselgi.

Mutter hoidis nüüd kurssi otse järve keskkoha suunas. Kaldast paras jagu eemal päästis vanamees asja kättesaadud kanuu lahti, teades, et nüüd triivib see kerge lõunatuule käes aeglaselt piki järve ja tagasiteel pole raske seda üles otsida. Vabanenud niiviisi koormast, võttis vanamees koosi üle järve ja tüüris paadi otse selle neeme suunas, kus Välejalg oli päeval nii saamatult põtra tulistanud. Kuna neemest polnud jõesuudmeni miiligi maad, siis tuli neil järelikult maabuda samahästi kui vaenlase territooriumil ja tegutseda äärmiselt ettevaatlikult. Nad jõudsid neemetipule ja maabusid õnnelikult meile juba tuttaval kruusasel rannal. Erinevalt eelmisest kõhast, kust nad asja olid tulnud, polnud siin tarvis mööda järsku kallakut üles tõusta, kuna mäed paistsid hämaruses umbes veerand miili kaugusel lääne , pool, jättes jalami ja ranniku vahele tasandikuriba. Pikk, kõrgete puudega kaetud liivane neem oli peaaegu r tasane ja mõnest kõhast

ainult paari jardi laiune. Nii nagu esimeselgi korral, läksid Hutter ja Välejalg kaldale, jättes kaaslase paati valvama.

Seekord asus puutüvi, millesse lootsik oli peidetud ja mida nad otsima olid tulnud, neeme keskel. Teades, et vesi asub siin temast vasakul, otse kõrval, astus vanamees julgelt, kuid siiski ettevaatlikult piki neeme kallast. Ta oli maabunud otse neemetipus, et saada selget pilti lahest ja kindlaks teha, kas kaldal kedagi pole; muidu oleks ta randunud otse õõnsa puu kõhal. Selle leidmine ei teinud mingeid raskusi. Kanuu tiriti sellest välja nagu varemgi ja selle asemel, et tassida seda sinna, kus Hirvekütt ootas, lasksid nad paadi lähimas sobivas kõhas vette. Niipea kui kanuu oli vees, istus Välejalg sellesse ja sõudis ümber neeme, kuna Hutter läks samal ajal tagasi kaldale. Mehed tundsid end hoopis kindlamana, kui kõik paadid olid järvel nende valduses. Nad ei tundnud enam endist palavikulist soovi rutemini kal-dalt lahkuda ega pidanud enam vajalikuks olla äärmiselt

ettevaatlikud. Lisaks asusid nad pika kitsa maariba tipul, mistõttu vaenlane võis neile ligineda ainult ühest suunast, ja neid oleks praeguse valvsuse puhul kindlasti õigel ajal märgatud.

Kõik see suurendas julgeolekutunnet ja kõik kolmekesi tulid kruusasel madalal neemenukal määte ning hakkasid nõu pidama.

«Noh, näib, et me jõudsime neist kurjustest ette,» ütles Välejalg itsitades, «ja kui nad tahavad nüüd meie lossi külastada, siis tehku nad seda ujudes. Vana Tom, sinu mõte järvele peitu pugeda polnud tõesti halb. Paljudki mõtlevad, nagu oleks maa veest kindlam, kuid lõppude lõpuks tõendab mõistus meile, et see pole sugugi nii. Piibrid, rotid ja teised arukad loomad päästavad end vees, kui asi kibedaks läheb. Meil on nüüd kindel positsioon ja võime välja kutsuda kogu Kanada.»

«Aerutagem piki lõunakallast,» ütles Hutter, «ja vaatame, kas kuskil pole märki laagrist. Kuid kõigepealt lubage mul heita pilk lahe sügavusse, sest keegi meist pole olnud nii kaugel ega tea, mis selles osas sünnib.»

Hutter vaikis ja paat hakkas liikuma tema poolt nimetatud suunas. Kuid vaevalt silmasid aerutajad lahe lõppu, kui mõlemad heitsid aerud korraga käest, sest
nähtavasti oli mingisugune ese köitnud nende tähelepanu ühel ja samal hetkel. See oli ainult kustuv lõkketuli, mis heitis värisevat nõrka valgust; kuid niisugusel ajal ja niisuguses kohas näis see niisama tähelepanuväärsena kui «heategu sellessinatses kurjas maailmas». Polnud mingit kahtlust, et see lõke põleb indiaanlaste laagris. Tuli oli läidetud niiviisi, et seda võis näha ainult ühest küljest, ja sedagi ainult väga läheda maa pealt, — ja see näitas, et asukoha varjamisega oli oldud ettevaatlikum kui harilikult. Hutter teadis, et ligiduses oli joogivee-allikas ja samuti oli siin järve kõige kalarikkam koht, sellepärast otsustas ta, et laagris peab olema
naisi ja lapsi.

«See pole sõjalaager,» urahtas ta Välejalale. «Selle lõkke ümber magab niipalju skalpe, et võib saada ränka raha. Saada noormees kanuude juurde, sest temast ei ole niisuguse ettevõtte juures mingisugust kasu, ja asume silmapilk asja juurde nagu mehed.»

«Sinu jutt on arukas, vana Tom, ja mulle üpris meelepärane. Hirvekütt, sa istu õige lootsikusse, sõua järve keskkohta tühja kanuuga ja lase see seal pärivoolu lahti niisamasugusel viisil nagu me tegime esimesega. Siis sõua lahesopi suudmele nii lähedale kui pääsed, ainult ära mine ümber neemenuka ja hoidu roost kaugemale. Sa kuuled meid, kui meil sind tarvis on; aga kui sind kähku vaja läheb, siis hõikan nagu kaur. Jah, olgu nii, kauri hüüd on leppesignaaliks. Kui kuuled püssipaukusid ja tunned tahtmist sõdida, mis siis ikka, võid kaasa lüüa ja siis näeme, kas sul on metslastega niisama täpne käsi nagu põtradele jahti pidades.»

«Kui te minu nõuannet kuulda tahate, siis ärge parem võtke seda asja ette, Välejalg.»

«Tõsi ta ju on — keegi ei eita seda, pojuke, kuid keegi ei taha sinu soovi kuulda võtta — ja asi tahe! Niisiis sõida järve keskkohta ja selleks ajaks, kui tagasi jõuad, on laagris juba möll lahti.»

Noormees haaras vastumeelselt ja raske südamega aerud kätte. Ometi tundis ta liiga hästi piiriasukate kombeid ega proovinudki neile vastu vaielda. Muide, praeguses olukorras oleks see olnud nii käsutu, kui isegi ohtlik. Seepärast sõudis ta vaikselt ja endise ettevaatlikkusega peegelsileda vetevälja keskkohale tagasi ja laskis seal lahti asja kättesaadud paadi, mis kerge lõunatuulega «lossi» poole triivima hakkas. Nagu varem, nii ka nüüd tehti seda kindlas veendumuses, et tuul ei kanna kergeid paate enne valge tulekut rohkem kui paari miili kaugusele ja nende leidmine pole raske. Et mõni hulkuv metslane ei saaks lootsikuid käsutada, kuigi ujuks nende juurde, mis oli küll võimalik, kuid vähe tõenäoline, siis korjati kõik aerud ettenägelikult ära.

Jätnud tühja kanuu voolu hoolde, pööras Hirvekütt oma kanuu otsekohe neeme suunas, mille Välejalg oli talle kätte näidanud. Väike paat liikus nii kergesti ning nii kindel oli ta peremehe aerutamine, et ei möödunud kümmet minutitki, kui ta uuesti lähenes maale, olles selle lühikese aja jooksul läbi sõitnud vähemalt pool miili. Niipea kui Hirveküti silmad seletasid pimeduses kõikuvat pilliroogu, mille puhmastikud kasvasid kaldast sajakonna jala kaugusele, peatas ta kanuu, haarates

kinni ühe pilliroo nõtkest, kuid tugevast varrest. Ta jäigi siia kergestimõistetava erutusega riskantse ürituse tulemusi ootama.

Neile, kes pole seda ise kunagi oma silmaga näinud, oleks raske kirjeldada üksildase vaikuse

ülevust, mis valitses praegu Vilkuval Peeglil. Praegusel hetkel suurendas seda ülevust ööpimedus, mis heitis oma varjude fantastilisi kujutusi järve ümbruse metsadele ja küngastele. Kogu järv oli inimmeelte vallas, kuna juba ainsa pilguga avanes nii mõjuv pilt, et sellest jätkus kõige sügavamate muljete tekkimiseks.

Nagu me juba ütlesime, oli see esimene järv, mida Hirvekütt oli oma elus näinud. Senini olid tema koge-mused piir'dunud ainult jõgede ja väikeste ojakestega, ja iialgi polnud veel tema pilgule avanenud nii ääretut metsaavarust, mida ta nii armastas. Olles siiski harjunud metsadega, võis ta lehiskatet vaadeldes endale ette kujutada kõiki selle varjatud saladusi. Peale selle võttis ta esmakordselt osa tegevusest, mille tulemusest olenes inimelu. Ta oli sageli kuulnud jutustusi piiriäärsetest sõdadest, kuid polnud veel iialgi sattunud ühegi vaenlasega silm silma vastu.

Seepärast mõistab lugeja kergesti, missuguse kanna-tamatusega soovis noormees oma, üksildases kanuus istudes tabada vähimatki heli, mille järgi ta oleks võinud otsustada, mis toimub kaldal. Hirvekütt oli saanud suurepärase ettevalmistuse, niivõrd kui seda võib anda teooria, ja vaatamata erutusele, mis on algajale iseloomulik, oleks tema enesevalitsus võinud teha au igale veteranile. Sellest kõhast, kus kanuu asus, polnud võimalik näha vähimaidki märke laagrist või lõkketulest ja ta oli sunnitud tegutsema ainult kuulmismeele järgi. Ta ei tundnud kärsitust, sest saadud õppetunnid olid talle õpetanud kannatlikkuse voorust ja veelgi enam ettevaatlikkuse vajadust indiaanlastele salaja kallale-tungimisel. Kord näis talle, et kuskilt kostis kuivanud oksa praksumist, kuid ootuspinge võis ka teda petta. Nii möödus minut minuti, järel piinavas ootuses, kuni oli möödunud terve tund sellest ajast, mil ta lahkus oma kaaslastest. Hirvekütt ei teadnud, kas niisuguse viivitamise pärast rõõmustada või kurvastada, sest kui see kindlustas tema kaaslastele ohutuse, siis samal ajal ennustas see hukku nõrkadele ning süütuile olevustele. Lõpuks, umbes tundi poolteist pärast seda, kui Hirvekütt oli oma seltsimeestest lahkunud, kuulis ta häält, mis täitis ta ühteviisi meelepaha ja üllatusega. Kauri värisev hüüd kostis järve vastaskaldalt, nähtavasti jõesuudme lähedal. Selle linnu hääles ei saanud eksida, sest seda tunneb igaüks, kes on sõitnud Ameerika järvedel. Läbitungiv, värisev, vali ja küllalt pikk, tundub ta just hoiatushüüdena. Erinevalt metsa teiste suliselanike häältest võib seda sageli kuulda öösiti. See oligi põhjus, miks Välejalg valis just selle signaaliks. Muidugi oli möödunud juba küllalt niipalju aega, et mõlemad seiklejad võisid ammu jõuda maad mööda selle kohani, kust, kuuldus kokkulepitud hüüd, kuid ei olnud tõenäoline, et nad oleksid niisuguse teekonna ette võtnud. Kui laagris; poleks kedagi olnud, oleksid nad Hirveküti kaldale ktu> sunud ja kui seal oleks olnud inimesi, siis poleks olnud: mingit mõtet minna nii kaugelt ringi selleks, et paati istuda. Kui ta võtab kuulda signaali ja sõidab esialgsest randumispaigast nii kaugele, siis võib nende elu, kes temale loodavad, ohtu sattuda. Aga kui oletada, et tõesti hõigati ja ta sellele hüüdele ei vasta, võivad tagajärjed olla sama hukatuslikud. Ta ootas kõheldes ja lootes, et hüüd, olgu ta loomulik või kunstlik, peab varsti kor-duma. Ta ei eksinud. Mõne minuti pärast kostis sama läbitungiv ja hoiatav hüüd uuesti sealtsamast järveosast. Sel korral oli Hirvekütt valvas ja meeled ei võinud teda petta. Kuigi ta oli

sageli kuulnud kauri hääle imestamisväärselt osavaid järeleaimamisi ja kuna ta ise ka oskas teha neid vibreerivaid helisid, oli ta täiesti kindel, et Välejalg ei suuda iialgi nii täiuslikult ja edukalt loodust jäljendada. Sellepärast otsustas ta seda hüüdu mitte tähele panna ja oodata teist, vähem sarnast ja lähemat hüüdu.

Vaevalt oli Hirvekütt jõudnud sellele otsusele, kui sügavat öövaikust ja üksindust läbis niisugune õudne karjatus, mis peletas kuulaja ajust igasugused mälestused nukrast kauri hüüdest. See oli agoonia-karjatus, mis tuli kas naisterahva või nii noorukese poisi suust, kel polnud veel mehe häält. Selle karje mõtet oli hõlpus

mõista. Selles kõlas surmahirm või koguni agoonia; ja seda esile kutsunud kehaline või hingeline valu oli sama ootamatu kui õudne.

Noormees laskis pilliroo käest lahti ja vajutas aeru vette. Kuid ta ei teadnud, mis teha, kuhu tüürida. Tema kõhklus kadus siiski mõne silmapilgu «pärast. Täiesti selgesti oli kuulda okste murdumist, kuivanud oksakeste praksumist ja sammude müdinat. Need hääled nähtavasti liginesid veele, kuigi mõnevõrd risti kaldale viiva suunaga ja põhja pool sellest paigast, mille lähedale oli kästud Hirvekütti hoiduda. Järgides sellele käsule, sõudis noormees kanuud edasi ega pööranud tähelepanu sellele, et teda võidakse märgata. Ta jõudis peagi selle kõhani, kus üsna kõrged kaldad tõusid peaaegu püstloodis üles. Paistis, et mingisugused inimesed tungisid kaldaveerel kasvavate põõsaste ja puude vahelt läbi ja jooksid kallast mööda, tõenäoliselt otsides sobivat kohta allalaskumiseks. Just sel hetkel prahvatasid korraga viis või kuus püssi ja vastaskalda künkad vastasid, nagu alati, pika kõmiseva kajaga kuivale tulistamisraginale. Kõhe selle järel kostsid üks-kaks karjatust, mis libisevad kõige hulljulgematelgi ootamatu ehmumise puhul üle huulte ja põõsastes algas uuesti sagimine; seal nähtavasti võitles mees mehega.

«Libe, saatan!» hüüdis Välejalg raevunud pettumusega. «Tal on nahk rasvaga kokku võitud! Ma ei saa kinni haarata! Säh, võta oma kavaluse eest!»

Neid sõnu saatis mingi raske eseme kukkumine väikeste puude vahel, mis ümbritsesid kallast, ja Hirvekütt taipas sellest, et tema hiiglasest sõber oli paisanud selle viisakusetu võttega endast vaenlase eemale. Siis algas jälle põgenemine ja jälitamine ja seejärel nägi nooruk, kuidas kellegi kogu tormas künkanõlvalt alla ja jooksis mõne jardi vette. Inimene jooksis ülepeakaela ega pööranud tähelepanu enda poolt tekitatud kärale, sest ta märkas paati, mis oli sel kriitilisel momendil juba käida ligidal. Hirvekütt mõistis, et kui üldse peab kaaslased paati võtma, siis just siin, ja ta tõttas kanuuga neile appi. Kuid ta ei jõudnud teha kaht aerulöökigi, kui Välejala hääl täitis õhu sõimusõnadega ja ta ise veeres kitsale kaldaribale, vaenlased sõna tõsises mõttes kuh-

Jana otsas. Maas lamades ja oma vaenlaste poolt peaaegu lämmatatuna aimas vägilane kauri hüüet nii oskamatult järele, et vähem ohtlikes olukordades oleks see ainult naeru esile kutsunud. Inimene, kes oli juba vees, paistis äkki kahetsevat oma põgenemist ja pöördus kaldale tagasi kaaslasele appi, kuid siis kargasid talle kuus uut jälitajat kallale, kes just samal hetkel hüppasid kaldast alla.

«Laske lahti, kirjuksmaalitud elajad, laske mind lahti!» karjus Välejalg, olles sattunud selleks liiga täbarasse olukorda, et veel väljendusi valida. «Kas sellest on veel vähe, et ma kukkusin nagu saepakk, et te lisaks mind veel kägistate!»

Nendest sõnadest järeldas Hirvekütt, et tema sõbrad õlid vangi võetud ja et kaldaleminek tähendab jagada nende saatust. Ta oli kaldast kõigest sada jalga eemal ja mõned õigeaegsed aerutõmbed suurendasid kuus või kaheksa korda vahemaad, mis lahutas teda vaenlastest. Hirvekütt poleks saanud taganeda nii karistamatult, kui indiaanlased poleks tema õnneks jälitamise ajal püsse maha visanud; pealegi polnud ükski neist võitluse esimeses segaduses kanuud märganud.

«Hoidu kaldast kaugemale, noormees!» hüüdis Hutter. «Tüdrukutel jääb nüüd üle ainult sinule loota. Kogu sinu kavalust läheb tarvis selleks, et end nende metslaste käest päästa. Sõida minema ja jumal hoidku sind, kui sa mu lapsi aitad.»

Seniajani polnud Hutteri ja noormehe vahel olnud erilist sümpaatiat, kuid kehaline ja hingeline piin, mis kostis selles karjatuses, sundis Hirvekütti ainsa hetkega unustama kõik vanamehe puudused. Ta nägi ainult kan-natavat isa ja otsustas kohe anda piduliku tõotuse hoolitseda tema huvide eest ja ka oma sõna pidada.

«Ärge muretsege, Hutter!» hõikas ta. «Ma hoolitsen teie tütarde ja lossi eest. Vaenlane on vallutanud käida, seda ei saa eitada, kuid ta pole veel vallutanud vett. Me oleme saatuse meelevallas ega tea, mis meiega võib juhtuda. Mul on küll vähe kogemusi, kuid rna teen kõik mis suudan.»

Umbes 30 meetrit.

«Oh, Hirvekütt,» vastas Välejalg oma valju kõuehäälega, millest tema tavaline lõbusus oli kadumas, «oh, Hirvekütt, sinu plaanid on küll head, kuid mida suudad sina teha? Isegi parimatel aegadel oli sinust vähe käsu, ja sinusugune inimene suudab vaevalt imet teha. Oleks siin kaldal üks metslane, aga siin on 'vähemalt nelikümmend, ja niisuguse väega ei tule sina enam toime. Minu arvates on kõige parem, kui sõidad, otseteed tagasi lossi juurde, pane seal tüdrukud kanuusse, võta natuke toidupoolist kaasa ja sõida siis sellest järvenurgast, kus me olime, otse Mo-

hawki. Lähima paari tunni jooksul ei tea need kuradid, kust sind otsida, aga. kui saavadki teada, peavad nad ümber järve otsa jooksma, et sind kätte saada. Niisugune on minu arvamine asja.kohta, ja kui vana Tom tahab siinsamas oma testamenti teha ja oma tütarde käsuks viimast soovi avaldada, siis peab ta ütlema sedasama.»

«Ara tee seda, noormees,» vaidles Hutter vastu. «Vaenlasel on igal pool luurajad väljas kanuusid otsimas, sind nähakse kõhe ja võetakse vangi. Usalda lossi ja ära mingil tingimusel lähene maale. Pea nädal aega vastu ja kindluse soldatid kihutavad metslased minema...»

«Ei möödu kahtkümmend nelja tundigi, vanamees, kui need rebased sõidavad juba parvedel sinu lossi vallutama!» segas Välejalg niisuguse ägedusega vahele, mida oleks vaevalt võinud oodata inimeselt, kes oli vangi võetud ja kinni seotud ning kelle konta võis öelda, et tal olid vabaks jäänud ainult arvamised ja keel. «Sinu nõuanne tundub arukana, kuid viib õnnetusse. Kui mina või sina oleksime koju jäänud, siis oleksime võinud vahest mitu päeva vastu pidada. Kuid pea meeles, et see nooruk pole tänaseni näinud veel ainustki vaenlast, ja sa ise ütlesid, et ta on asunduse südametunnistusega; kuigi mina küll mõtlen, et meie asundustes elavate inimeste südametunnistus pole palju parem kui neil, kes elavad metsas.. . Hirvekütt, metslased käsivad mind märkide abil kutsuda sind kanuuga kaldale, kuid seda ma ei tee, sest see on rumalus. Mis puutub minusse ja vanasse Tomi, siis keegi peale vanakuradi enda ei tea, kas nad skalpeerivad meid täna öösel, hoiavad homsem tulel piinamiseks või viivad ära Kanadasse. Mul on nii-

sugune võimas kahupea, et metslased arvatavasti tahavad teha tast kaks skalpi, sest autasu on ahvatlev asi, või muidu poleks meiegi vana Tomiga sattunud sellesse õnnetusse . .. Ahaa, nad teevad mulle uuesti märke, kuid kui mina soovitan sul kalda juurde sõita, siis võivad nad mind pärast küpsetamist isegi ära õgida. Ei, ei, Hirvekütt, hoidu kaugemale, ja kui hakkab köitma, siis ära mingil juhul tule kaldale lähemale kui kakssada jardi. ..»

Selle Välejala hõike katkestas kellegi käsi, mis lõi talle toorelt vastu suud; selge märk, et mõni indiaanlastest mõistis niipalju inglise keelt, et taipas lõpuks, kuhu need kõned on sihitud. Otsekohe kadus jõuk metsa, kusjuures Hutter ja Välejalg ei osutanud nähtavasti mingit vastupanu. Ent parajasti kui okste pragin vaik'is, kostis isa hääl uuesti.

«Hoia mu lapsi, ja jumal aitab sind, noormees!» olid viimased sõnad, mis kostsid Hirveküti kõrvu.

Pärast seda leidis ta end üksinda ja mõistis, et tal endal tuleb otsustada, kuidas edasi tegutseda.

Mitu minutit möödus surmavaikuses pärast seda, kui indiaanlased olid kadunud kaldalt metsa. Kaldani oli üle kahesaja jardi ja ööpimeduses .suutis Hirvekütt vaevalt eraldada metslaste jõuku ning selle edasiliikumist, kuid isegi need ähmased inimkujude piirjooned elustasid

mõnevõrra maastikku ja olid kontrastiks edasisele täielikule üksindusele. Kuigi noormees sirutas end hinge kinni pidades ettepoole ja muutus tervenisti kuulmismeeleks, ei ulatunud tema kõrvu enam mitte ühtki heli, mis oleks andnud tunnistust inimolendite lähedusest. Tundus, nagu oleks ümberringi valitsenud jällegi vai-i, kus, mida keegi polnud kunagi rikkunud, ja sel silmapilgul oleks isegi see läbilõikav karjatus, mis oli nii hiljuti metsavaikust lõhestanud, või Marchi kirumised olnud lohutuseks noorele kütile, keda oli haaranud täielik. mahaj äetusetunne.

Niisuguse hingelise ja füüsilise laadiga inimene nagu Hirvekütt ei saanud siiski kauaks jääda sellesse vaimsesse ja kehalisse halvatusseisundisse. Surudes aeru vette, pööras ta kanuu nina ümber ja hakkas aeglaselt, otsekui sügavas mõttes järve keskkoha poole tagasi

sõudma. Kui ta uskus end olevat jõudnud paigani, kus ta viimase kanuu oli jätnud voolu hoolde, muutis ta kursi põhja poole, hoides kerge tuuleõhu võimalikult selja taha. Sõudnud umbes veerand miili selles suunas, märkas ta järvel endast pisut paremal mingisugust tumedat eset, jia vabakslastud kanuu oli varsti paadi külge kinnitatud. Hirvekütt uuris nüüd taevast, määras kindlaks tuule suuna ja selgitas välja kähe teise kanuu asukoha. Kui ta ei leidnud midagi, mis oleks teda sundinud oma plaani muutma, heitis ta pikali ja otsustas mõne tunni magada.

Kuigi julged ja tugevasti väsinud inimesed magavad sügavasti isegi ohtude keskel, möödus tükk aega, enne kui Hirvekütil õnnestus unustushõlma langeda. Selle öö sündmused olid mälus alles värsked ja ta jätkas poolteadvusetus seisundiski neile mõtlemist, viibides otsekui mingis ilmsi unenäos. Äkki virgus ta täiesti ja jäi hoolega kuulatama, sest talle tundus, nagu oleks Välejalg andnud signaali kaldale liginemiseks. Kuid kõik muutus jälle vaikseks kui haud. Kanuud triivisid aeglaselt põhja poole, mõtlikud tähed vilkusid maheda ülevusega peakohal, metsaga palistatud veteavarus puhkas mägede vahel nii vaikselt ja nukralt, nagu poleks tuuled ta»pinda kunagi säbardanud ega keskpäevane päike sellel sillerdanud. Kauri värisev hüüd kostis veel kord järve lähte juurest ja Hirvekütt mõistiski, mis oti teda äratanud. Ta kohendas oma kõva peaalust, sirutas end lootsiku põhjal välja ja uinus.

VII PEATÜKK

Oo imekaunis sile järvepind!
Sa nagu rohtu mure vastu teaks'
ja nagu targalt manitseksid mind,
et vaikseid vooge otsima ma peaks!

Nüüd valge puri nagu vaikne tiib
mind rahuvete poole lennul veab.
Ta ookeani mürast kaugele mind viib,
mis nagu etteheide kostma peab
ja igavesti mässu-minevikku neab!
Byron «Childe Harold»

Oli juba suur köit, kui noormees, kelle me jätsime eelmises peatükis kirjeldatud olukorda, uuesti silmad avas. Ta kargas sedamaid üles ja vaatas teravasti ümberringi, otsekui mõistes, kui tähtis on välja selgitada oma täpne asukoht. Tema uni oli olnud sügav ja rahulik; ta ärkas värske peaga ja selgete mõtetega, mis oli kujunenud olukorras äärmiselt vajalik. Tõsi küll, päike polnud veel tõusnud, kuid taevalaotus oli täis õrnu värve, mis märgivad päeva algust ja lõppu, ja kogu õhk helises linnulaulust. Need hääled hoiatasid Hirvekütt! kõhe teda ähvardava ohu eest.

Kerge tuuleõhk — sest päris tuuleks võis seda vaevalt nimetada — oli küll alles tasane, kuid öö jooksul pisut tugevnenud, ja kuna kanuud olid vee peal kerged otsekui suled, siis olid nad ujunud kaks korda kaugemale kui kütt oli arvestanud; ja mis oli veelgi ohtlikum, olid triivinud nii lähedale idakaldal järsult kerkivale mäejala-mile, et Hirvekütt kuulis linnulaulu juba selgesti. Kuid see ei olnud veel kõige hullem. Kolmas kanuu oli võtnud sama kursi ja triivis nüüd aeglaselt neeme poole, kuhu ta pidi tingimata kaldale jooksma, kui ainult äkiline tuule suuna muutumine või inimkäed teda kõrvale ei pööra. See välja arvatud, polnud midagi häirivat märgata. «Loss» sejsis endiselt oma liivikul kanuudega peaaegu ühel joonel, kuna nad olid öö jooksul mitu miili edasi triivinud, ja laev, mis oli köiega posti külge seotud, kukus sealsamas, nii nagu ta oli mitme tunni eest sinna jäetud.

Endastmõistetavalt köitis Hirveküti tähelepanu esmalt kõige kaugemal olev kanuu. See oli peaaegu päris nee-menuka juures ja piisas juba mõnest aerulöögist, kui ta nägi, et kanuu puudutab kallast enne, kui tema suudab sellele järele jõuda. Just sel hetkel tõusis tuul järsku täiesti ebasobival ajal ja kerge paadike liikus veelgi kiiremini maa poole'. Mõistes, et ta ei suuda vältida paadi kaldale ajamist, otsustas noormees jõudu säästa. Vaadanud eelkõige üle oma püssi süütepanni, lähenes ta aeglaselt ja ettevaatlikult neemele, pöörates paadi ettenägelikult nii, et tema pihta oleks saadud sihtida ainult ühest küljest.

Triiviv kanuu, mida ei juhtinud keegi, ujus edasi ja põrkas vastu väikest veealust kivi kolme või nelja jardi kaugusel kaldast. Just sel hetkel jõudis Hirvekütt neeme köhale ja pööras oma paadi nina maa suunas; täieliku liikumisvabaduse säilitamiseks päästis ta kõigepealt kolmanda puksiiris oleva lootsiku lahti. Eespool olev kanuu kõikus hetke kivi otsas, seejärel kerkis ta

juuksekarva võrra silmale peaaegu märgatamatu laine harjal, pööras ringi, ujus jälle vabalt ja jooksis kaldaliivale.

Noormees märkas kõike seda, kuid ta pulss ei kiirenenud ja käteliigutused jäid endiselt rahulikuks. Kui keegi oli end lootsikut oodates ära peitnud, siis oli teda,

Hirvekütti, nähtud ja ta pidi kaldale lähenema äärmiselt ettevaatlikult; kui kedagi varitsemas ei olnud, siis polnud kiirustamiseks mingit põhjust. Kuna neem oli peaaegu otse indiaanlaste laagripaiga vastas järve kaldal, siis lootis ta viimasele võimalusele, kuigi just esimene võimalus oli tõenäoline, sest indiaanlased olid oma sõjapidamisviiside kohaselt arvatavasti mitu luurajat kõikjale välja saatnud, et üles otsida paate, millega «lossi» sõita. Ainsast pilgust mõnelt kõrgendikult järvele oleks piisanud, et näha kõige pisematki eset tema pinnal; sellepärast võis vaevalt loota, et ükski kanuu oleks märkamata läbi pääsenud; ja iga indiaanlane võis tuule suuna järgi kindlaks määrata, kuhupoole paat või palk ujub.

Maale lähenedes sõudis Hirvekütt üha aeglasemalt, ta pilk muutus valvsamaks, kõrvad ja ninasõõrmed'otse -laienesid, et ähvardavat ohtu õigel ajal märgata. Algajale oli see raske hetk. Arad inimesed muutuvad vahel julgemaks, kui teavad, et neid jälgitakse ja pärast neist räägitakse, kuid Hirvekütil puudus isegi see julgustus. Ta oli täiesti üksinda, võis loota ainult omaenda jõule ja kellegi sõbralik pilk ega ergutav hääl ei julgustanud teda. Sellele vaatamata poleks kõige kogenenum metsa-sõja veteran toiminud paremini. Noor jahimees ei ilmutanud hulljulgust ega kõhklust. Ta liikus edasi läbimõeldult ja ettevaatlikult, pöörates kogu oma tähelepanu ainult sellele, mis võis soodustada tähendatud eesmärgi saavutamist. Nii algas selle inimese sõjatee, kes oli pärastpoole oma võimaluste ja harjumuste piirides omamoodi sama kuulus kui paljud kangelased, kelle nimed ehivad hoopis kuulsamate teoste lehekülgi, kui meie lihtne jutustus.

Jõudnud umbkaudu saja jardi kaugusele kaldast, tõusis Hirvekütt kanuus püsti, tegi kolm-neli tugevat aeru-lööki, et vene jõuaks kaldale välja, heitis siis aeru kii-resti käest ja haaras sõjariista. Ta tõstis parajasti püssi, kui kõlas vali püssipauk, mida saatis kuuli vingumine — seelendas noormehe kehast nii lähedalt mööda, et pani ta tahtmatult võpatama. Järgmisel silmapilgul Hirvekütt komistas ja kukkus täies pikkuses kanuu põhja pikali. Sedamaid kostis üksiku hääle läbilõikav kisa, indiaanlane kargas põõsastest välja neemenukal asuvale muru-.

lagendikule ja hüppas lootsiku poole. Noormees ootaski seda silmapilku. Ta tõusis uuesti püsti ja sihtis püssi kaitsetule vaenlasele. Kuid ta sõrm peatus enne kui päästikule vajutada. See väikene viivitus arvatavasti päästiski indiaanlase elu, kes hüppas tagasi varju niisama kärmelt nagu ta oli sealt välja käranud. Selle ajaga lähenes Hirvekütt kiiresti maale, ja kanuu jõudis

neemele just samal hetkel, kui vaenlane kadus.. Kuna keegi ei juhtinud paati, siis randus ta mõne jardi teisest paadist eemal. Kuigi indiaanlane polnud veel arvatavasti jõudnud oma püssi» laadida, oli Hirvekütil liiga vähe aega, et oma saaki kinni haarata ja see ohutusse kaugusse viia, enne kui kõlab teine lask. Seetõttu tormas jahimees silmapilgukski peatumata metsa ja otsis varju.

Päris neeme tipul oli väike, osalt rohtu kašvanud, osalt .liivane lagendik, mille üht külge palistasid tihedad põõsad. Kui see kitsas kääbustaimede vöönd jäi seljataha, satuti kõhe kõrgete ja süngete metsavõlvide alla. Kallas oli mõnesaja jardi ulatuses ühtlaselt laug-I jas ja kerkis siis järsaku mäeküljena. Kõrged, jämedad puud, mille all põõsastikku ei kašvanud, meenutasid ebaühtlaselt paigutatud hiigelsambaid, mis hoidsid lehe-võlvi ülal. Kuigi nad seisid oma vanuse ja mõõdete tõttu küllaltki tihedasti üksteise lähedal, ulatus silm nägema üsna kauge maa peale ja inimene, kel oli terav silm ja küllaldane vilumus, võis suurema vaevata näha isegi inimesi, kes seisid puude varjus.

Hirvekütt teadis, et tema vastane laeb praegu püssi, kui ta ära ei olnud põgenenud. See oletus osutus tõeks, sest noormees ei jõudnud veel puu taha astuda, kui nägi viivuks suure tamme taha peitunud indiaanlase kätt, mis parajasti kuuli püssirauda lükkas. Kõige lihtsam oleks olnud edasi tungida ja relvata vaenlasele sealsamas lõpp peale teha, kuid Hirveküti südametunnistus hakkas mässama niisuguse sammu vastu, sellest l hoolimata, et teda ennast oleks asja redust maha lastud. Ta oli alles harjumata metslaste halastamatute' sõjakom-metega, millest ta teadis ainult kuulduse järgi ja talle tundus ebaausana relvata vaenlasele kallale tungida. Tal oli puna näkku tõusnud, kuJmud kortsus, huuled kokku surutud, kuid selle asemel, et kiiremini tulistada, seadis

ta püssi laskevalmis ja pomises endamisi, ilma et oleks isegi märganud oma valjusti lausutud sõnu:

«Ei, ei! Nii võivad sõdida küll punanahad, kuid see ei sobi ristiinimese väärikusega. Las see pagan laadib oma püssi ja siis võitleme nagu mehed, sest kanuud ei pea ta saama ega saagi. Ei, ei, las ta laadida, ja jumal ise otsustagu, kellel on õigus!»

Kogu aja oli indiaanlane nii süvenenud oma tegevusse, et ei märganud isegi seda, et vaenlane oli metsas. Ta kartis ainult, et äkki viiakse lootsik kaldalt ära enne, kui temal õnnestub seda takistada. Ta oli harjumusest otsinud varju, kuid asus ainult mõne jala kaugusel põõsastikust ja võis ainsa silmapilguga olla metsaäärel, niipea kui saab püssi laskevalmis. Vaenlane oli temast umbes viiekümne jardi kaugusel, ja puud peale nende kähe, mille taga kumbki seisis, oli loodus asetanud niiviisi, et ei takistanud nägemist.

Jõudnud lõpuks püssi laadimisega valmis, vaatas metslane enda ümber ja hakkas lähenema

ettevaatlikult oma vaenlase oletatavale positsioonile, kuid ta tegi seda siiski ettevaatamatult. Siis Hirvekütt astus varjust välja ja hõikas talle:

«Siia, punanahk, siia, kui sa mind otsid! Ma olen sõjamehena alles noor, kuid siiski küllalt vana, et jääda lagedale kaldale, kus mind võib maha lasta nagu öökulli päevavalgel. Ainult sinust üksinda oleneb, kas meie vahel on rahu või sõda, sest ma tunnen enda kui valge inimese väärtust ja ma pole nende hulgast, kes peavad üksiku inimese tapmist vapruseks.»

Metslane kohkus tublisti, kui märkas, missugusesse ohtu ta oli sattunud. Ta oskas siiski pisut inglise keelt ja sai aru sõnade üldisest mõttest. Lisaks oli ta ka liialt hästi välja koolitatud, et oma kohkumist reeta, vaid toetas usaldava ilmega püssilae maha ja tegi käega tervitusliigutuse. Sellejuures ei kaotanud ta meelekindlust ja enesevalitsemist, mis on omane inimesele, kes on harjunud ennast kõige kõrgemaks pidama. Kuid tema rinnas raevutsev vulkaan pani ta silmad leegitsema ja sõõrmed laienema nagu mõnel metsloomal, keda on ootamatult segatud saatusliku hüppe tegemisel.

«Kaks kanuu,» ütles ta madala kurguhäälega, mis on

omane tema rassile ning sirutas igasuguse eksituse ära-hoidmiseks kaks sõrme välja: «Üks mulle, teine sulle.»

«Ei, ei, mingo, see ei lähe läbi! Lootsikud pole sinu omad ja sa ei saa neist kumbagi, niikaua kui mina saan seda takistada. Ma tean, et praegu on sõda sinu ja minu rahva vahel, kuid see pole veel põhjuseks, et inimesed peaksid üksteist tapma nagu metsloomad, kes metsas kokku saavad. Mine sina oma teed ja las mina lähen oma teed. Maailmas on küllalt ruumi meie mõlema jaoks, aga kui meie kohtume ausas lahingus, las siis vanajumal ise otsustab meie saatuse.»

«Hea küll!» hüüdis indiaanlane. «Minu vend misjonär olema. Palju rääkima. Muudkui Manituust[1].»

«Ei, ei, olen sõjamees. Ma ei ole Moraavia vennaks küllalt hea, kuid igasuguseiks hulKiireiks, kes metsi mööda ringi jutlustavad, olen ma jälle liiga hea. Ei, ei, seni olen ma ainult jahimees olnud, kuigi ehk enne rahutegemist tuleb mulgi juhtumisi mõni mees sinu suguharust maha lüüa. Kuid ma tahaksin seda siiski teha ausas võitluses, aga mitte mingisuguse tühise lootsiku pärast tülitsedes.»

«Hästi! Minu vend väga noor, kuid väga tark. Vilets sõdur, aga hästi rääkima. Mõnikord nõupidamise pealik.»

«Seda ma ei tea ega seda ma ei ütle, indiaanlane,» vastas Hirvekütt, punastades kergelt indiaanlase sõnades peituva ja halvasti varjatud pilke pärast. «Ma tahaksin kogu oma elu metsas elada ja olla rahus. Kõik noormehed peavad käima sõjateed, kui selleks, avaneb juhus, kuid sõda ei tarvitse olla mõttetu tapmine. Täna öösel nägin ma seda juba küllalt ja mõistsin, et saatus

mõistab selle hukka. Sellepärast ma soovitan sulle minna oma teed ja mina lähen oma teed, ja ma loodan, et me lahkume sõpradena.»

«Hästi! Minu vennal on kaks skalpi — hallid juuksed mustade all. Vana tarkus, noor keel.»

Siinjuures lähenes metslane usaldava ilmega, käsi otse välja sirutatud ja naeratava näoga ning kogu ta käitumine väljendas sõprust ja lugupidamist. Hirvekütt võttis

kõrgeima vaimu nimetus mõningail indiaani sugu-

[1] Manituu harudel.

tema poolt pakutud sõpruse vastu samasuguses vaimus ja nad raputasid südamlikult teineteise kätt ja kumbki püüdis teisele kinnitada oma siirust ja rahusoovi.

«Igaühel olgu oma,» ütles indiaanlane, «minu kanuu minu oma, sinu kanuu sinu oma. Lähme vaatame; kui sinu oma, võta endale, kui minu oma, võtan endale.»

«Olgu nii, punanahk, kuigi sa eksid, mõeldes, et kanuu kuulub sulle. Eks oma silm ole kuningas. Läki kaldale ja seal võid näha oma silmaga, kui sa mind ei usu.»

Indiaanlane hüüatas uuesti «Hästi!» ja nad sammusid kõrvuti kalda poole. Kumbki neist ei väljendanud teise suhtes vähimatki umbusaldust; indiaanlane läks ees nagu oleks ta soovinud oma kaaslasele näidata, et ta ei karda temale selga pöörata. Kui nad jõudsid lagedale kohale, osutas metslane Hirveküti kanuule ja ütles rõhutades:

«Pole minu — kahvanäo kanuu. See punanaha oma. Ei tahtma võõra mehe kanuu — oma tahtma.»

«Sa eksid, punanahk, sa eksid rängasti. See kanuu oli jäetud vana Hutteri peidukohta ja kuulub kõigi valgete ja punaste seaduste kohaselt temale, kuni omanik tuleb seda tagasi nõudma. Heida pilk istepinkidele ja tohu-õmblustele, need kõnelevad ise enda eest. Keegi pole veel kuulnud, et indiaanlased oleksid niisuguse valmis teinud.»

«Hästi! Minu vend pole mitte palju vana, aga väga tark. Indiaanlased ei tee niisuguseid. Valge mehe töö.»

«Mul on heameel, et sa nii mõtled, sest vastupidisel puhul oleks see tekitanud paksu verd meie vahel. Aga nüüd on igaühel oma, ja ma lükkan kohe kanuu vaidluspiirkonnast kaugemale, kuna see on kõige kiirem viis, kuidas tüli lõpetada.»

Nende sõnade juures pani Hirvekütt jala vastu kerge paadi nina ja lükkas ta tugeva tõukega järvele saja või rohkemgi jala kaugusele, kus ta voolust haaratuna pidi neemest mööduma ega olnud enam kaldale sattumise ohus.' Metslane võpatas seda otsustavat sammu nähes. Hirvekütt märkas, kuidas indiaanlane heitis Kiire ja raevuse pilgu teisele paadile, milles olid aerud. Punanaha nägu muutus muide ainult hetkeks, siis tegi irokees uuesti sõbraliku näo ja naeratas rahulolevalt.

«Hästi!» kordas ta veelgi väljendusrikkamalt. «Noor pea, vana mõistus. Teab, kuidas tülisid lahendada. Hüvasti, vend. Sõida oma veemajja, vesiroti pessa. Indiaanlane läheb oma laagrisse, ütleb pealikule: — ei leidnud kanuu.»

Hirvekütt kuulas seda ettepanekut suure mõnuga, kuna ta ei mallanud enam oodata, millal saab kiiremini tütarlaste juurde ning võttis indiaanlase poolt pakutud käe meelsasti vastu. Lahkumissõnad olid sõbralikud, ja samal ajal kui punanahk sammus rahulikult metsa poole tagasi, püssi kaenla all kandes ja ainsat kordagi rahutult või umbusklikult tagasi vaatamata, liikus valge inimene kohalejäänud paadi poole, kandes püssi samal rahulikul viisil, kuid jälgis teravasti iga indiaanlase liigutust. See usaldamatus näis siiski ebakohasena ja nagu häbenedes pöördus noormees ümber ja astus' muretult oma paadi juurde. Siin hakkas ta paati kaldalt eemale tõukama ja tegema teisi lahkumisettevalmistusi. Nii võis mööduda ligi minut, kui ta pööras näo juhuslikult maa poole ja ta Kiire ning eksimatu pilk märkas kõhe hirmsat ohtu, mis ähvardas tema elu. Metsmehe mustad julmad silmad, mis olid nagu hüppevalmis tiigril, vaatasid teda läbi väikese ava põõsaste vahel ja püssi-suue oli juba laskunud nooruki kehaga ühele joonele.

Siin osutasid Hirveküti pikaajalised jahimehe-koge-mused talle tubli teene. Olles harjunud põtru jooksul tulistama, kusjuures looma keha tžpne asend tuli määrata sageli pigemini sisemise tunde järgi, käsutas Hirvekütt ka nüüd sedasama võtet. Ainsa hetke jooksul ja ainsa liigutusega tõstis ta püssi ja tõmbas kuke vinna, tulistas peaaegu sihtimata põõsastesse, kus tema teada pidi asuma keha, mis kandis õlgadel seda kõhutavat nägu, mis üksnes oli nähtav. Ei olnud enam aega püssi kõrgemale tõsta või täpsemalt sihtida. Ta liigutused olid nii Kiired, et mõlemad pooled tühjendasid oma püssid ühel ja samal hetkel ning kähe paugu mürin liitus üheks heliks. Mäed muidugi vastasid ainult ühe kajaga. Hirvekütt langetas püssi ja seisis püstipäi, kindlalt nagu mänd tuulevaikse1 juunihommikul ja ootas oma laskmise tulemusi; samal ajal karjatas indiaanlane läbilõikavalt, oma 'kõhutava mõju poolest ajalooliseks saanud hää-

lega. Ta kargas põõsaste tagant välja ja jooksis toma-hooki vibutades üle lagendiku. Hirvekütt seisis ikka veel liikumata, laadimata püss vastu õlga, kuna käed kobasid jahimeheharjumusest masinlikult püssirohusarve ja laadimisvarrast. Lähenenud vaenlasele umbes neljakümne jala kaugusele, viskas metslane tema pihta terava kirve, kuid mingo pilk oli juba nii tuhmunud, käsi nii nõrk ja värisev, et noormees püüdis temast möödalendava tomahooki vartpidi kinni. Sel hetkel hakkas indiaanlane vaaruma ja prantsatas kogu pikkuses maha.

«Ma teadsin seda, seda ma teadsin!» hüüdis Hirvekütt, kes valmistus uut kuuli püssirauda

lükkama. «Ma teadsin, et see sellega lõpeb, niipea kui tabasin selle tõpra pilgu. Inimene märkab kõike silmapilkselt ja tulistab väga osavalt, kui tema elu on ohus. Jah, ma teadsm, et see sellega lõpeb. Ma jõudsin temast ühe sajandiku sekundi võrra ette, muidu oleks minul läinud räbalasti! Kuul riivas just minu külge, öelge, mis tahate, kuid punanahk ei käi püssirohu ja kuulidega iial nii osavasti ümber nagu valge inimene. Nähtavasti puudub neil selleks and. Isegi Tšingatšguk, olgu ta muudes asjades nii osav kui tahes, ei ole püssilaskmises surmkindel.»

Selleks ajaks oli püss laetud ja Hirvekütt viskas tomahooki kanuusse. Ta astus oma ohvri juurde ja seisis tema kõhal kurvas mõtiskluses püssile nõjatudes. Ta nägi esmakordselt lahingus langenud inimest ja see oli esimene ligimene, kelle vastu ta oli käe tõstnud. Tunne oli ' temale täiesti uudne ja võidurõõmuga segunes kahetsus. Indiaanlane polnud veel surnud, kuigi kuul oli läbistanud ta keha. Ta lamas liikumatult selili; kuid ta silmad' jälgisid võitja iga liigutust täies teadvuses, nagu kinni-püütud linnu silmad jälgivad linnupüüdja liigutusi. Ta ootas tõenäoliselt, et vaenlane annab talle surmahoobi, enne kui hakkab skalpi maha võtma; või ehk kartis, et see julm tegu toimub enne, kui ta hinge heidab. Hirvekütt aimas tema mõtteid ja leidis nukrat rahuldust abitu metslase lohutamisest.

«Ei, ei, punanahk,» ütles ta, «sul pole enam tarvis midagi karta. Skalpe võtta pole mul kombeks. Ma olen ristiinimene ja skalbivõtmine ei sobi minu väärikusega.

Ma korjan ainult sinu püssi ära ja siis tulen tagasi ning teen sinu heaks kõik, mis suudan. Muuseas, ma ei tohi siia liiga kauaks jääda, kuna kolm pauku järjest meelitavad arvatavasti mõnegi teie kuradi minu kallale.»

Viimased sõnad lausus noormees endamisi, kui läks otsima mahakukkunud püssi. Ta leidiski selle sealtsamast, kuhu omanik oli ta pillanud, ja viis selle kohe kanuusse.

Asetanud oma püssi indiaanlase püssi kõrvale, pöördus Hirvekütt surija juurde tagasi.

«Igasugune vaen meie vahel on lõppenud, punanahk,» ütles ta. «Su süda võib rahule jääda skalbi või muude tooruste suhtes. Loodan, et oskan käituda nõnda, nagu on sünnis valgele.»

Kui pilk oleks võinud täielikult väljendada mõtteid, siis oleks Hirveküti süütule hooplemisele oma nahavärviga saanud osaks väike etteheide, kuid tema luges sureva metslase silmist välja ainult tänulikkust ega märganud kibedat pilget, mis võitles õilsama tundega.

«Vett!» hüüdis janunev õnnetu olend. «Anna vaesele indiaanlasele vett!»

«Noh, vett pead sa saama, kui sa jooksid kas või terve järve tühjaks. Ma viin su kohe järve äärde ja siis joo niipalju kui tahad. Mulle on jutustatud kõigist haava
tuist, et vesi olevat neile suurimaks lohutuseks ja rõõmuks.»

Seda öeldes tõstis Hirvekütt indiaanlase sülle ja viis ta järve aarde. Siin aitas ta kõigepealt tal kustutada piinavat janu, siis istus kivile, pani haavatud vaenlase pea oma põlvele ja püüdis tema

piinu vaigistada, kuidas oskas.

«Patt oleks minu poolt ütlemata jätta, et sinu aeg on täis saanud, sõjamees,» algas ta. «Sa oled juba jõudnud üle keskea ja sinu eluviise silmas pidades, oled arvatavasti mõndagi korda saatnud. Nüüd on peaasi mõelda sellest, mis sind ees ootab. Punanahad nagu valgedki oma suures enamuses ei mõtle igavesele unele, vaid mõlemad loodavad teises maailmas edasi elada. Igaühe üle meist mõistetakse selles maailmas kohut tema tegude järgi. Ma arvan, et sa tead hästi seda ega vaja jutlusi, kui

kätte jõuab katsumishetk. Sina leiad oma õnnelikud jahimaad, kui oled olnud õiglane indiaanlane, aga kui mitte, ! siis aetakse sind kõrbesse. Minul on selles suhtes jälle natuke teistsugused arusaamised. Kuid sina oled liiga vana ja kogenud selleks, et vajada minusuguse noormehe õpetusi.»

«Hästi,» pomises indiaanlane, kelle hääl säilitas jõu isegi siis, kui elu hakkas kustuma. «Noor pea, vana tarkus.»

«Kui lõpp kätte jõuab, siis on vahest lohutav teada, et inimesed, kellele me oleme kurja teinud või oleme kavat-senud kurja teha, meile andestavad. Noh, mis minusse puutub, siis mina olen unustanud täiesti, et sa tungisid' minu elu kallale: esiteks sellepärast, et sa ei saanud •mulle teha mingisugust kurja; teiseks sellepärast, et sulle pole mitte midagi muud õpetatud ja ma poleks tohtinud sind üldse usaldada, ja lõpuks, ja see on peaasi, sellepärast, et ma ei saa viha künda ühegi surija vastu, olgu ta pagan või kristlane. Nii et ole rahul, mis minusse puutub; seda aga tead sa ise paremini kui mina, missugused asjad su südant vaevavad või mis sulle sel raskel silmapilgul trööst toovad.»

Surija mõtles nagu enamik tema rahva inimesi ja paljud meietaoliste seast nende Heakskiidule, kelle hulgast ta lahkus, kui saatusele, rnis teda hauataga ootab. Kui Hirvekütt kõneles, oli indiaanlane pisut hämmastunud, kuigi ta mõistis, et ta kavatsused olid head; ja kui ta vaikis, siis indiaanlane kahetses, et keegi tema suguharust ei ole tunnistamas, kui mehiselt ta talub kehalisi piinu ja missuguse meelekindlusega ta läheb vastu möödapääsmatule lõpule. Ta püüdis oma tänulikkust väljendada sünnipärase viisakusega, mis on nii sageli omane indiaanlasest sõdurile, kuni seda pole jõudnud ära rikkuda liigne läbikäimine halvemat liiki valgete inimestega, ja ühtlasi talle mõista andes, et ta tema mõtteid hindab.

'«Hästi!» kordas ta, kuna seda ingliskeelset sõna tarvitavad indiaanlased väga sageli. «Hästi! Noor pea ja noor süda. Vana süda kõva, ei vala pisarad. Kuula indiaanlast, kui sureb ja kui tal pole tarvis valetada. Kuidas on su nimi?»

«Praegu kannan Hirveküti nime, kuigi delavaarid on ütelnud, et kui sellelt sõjateelt tagasi pöördun, siis saan mehisema hüüdnime, lootes, et selle ära teenin.»

«See on hea nimi poisile — paha nimi sõdurile. Vist saad parema. Ära karda!» Indiaanlane sai tugevast erutusest küllalt jõudu, et tõsta kätt ja patsutada noormehele vastu rinda. «Terav silm, sõrm on välk, sihtimine on surrn ... Varsti suur sõdur... Mitte Hirvekütt, vaid Haukasilm .. . Haukasilm .. . Haukasilm ... Hauka-silm.. . Surun su kätt.»

Hirvekütt ehk Haukasilm, nagu indiaanlane teda esmakordselt nimetas — sest seda hüüdnime kandis ta hiljem aastaid kogu ümbruskonnas — võttis metslase käe, kes tõmbas viimast korda hinge, vaadates imetlusega võõrale näkku, kes oli ilmutanud niipalju kärmust, osavust ja kindlust temale ühevõrd raskes ja uudses olukorras. Kui lugeja mäletab, et suurim tasu, mida indiaanlane võib saada, on see, et ta näeb oma vaenlast nõrkust ilmutavat, siis oskab ta paremini hinnata indiaanlase käitumist sel hetkel.

«Ta hing on ära lennanud,» ütles Hirvekütt vaikse ja kurva häälega. «Häda mulle! Noh, meie kõigiga juhtub see varem või hiljem, ja kõige õnnelikum on see, kes oma nahavärvile vaatamata läheb sellele silmapilgule vastu paremini. Siin lamab kahtlemata vahva sõduri keha, aga tema hing lendab juba taevasse või põrgusse, olgu need siis õnnelikud jahimaad,"mis on rikkad jahiloomadest, õndsatemaa, nagu õpetab Moraavia vendade usutunnistus, või tuleleegid! Juhtub vahel sedagi! Vana Hutter ja Harry Välejalg sattusid täbarasse olukorda; neid ähvardab võib-olla piinamine ja surm — ja kõik sellesama tasu pärast, mida juhus mulle praegu pakub paljudegi arvates kõige seadusepärasemal ja ausamal viisil. Kuid ei! Mitte ainsat krossigi niisugust raha ei pea minu käest läbi käima. Valgena olen ma sündinud ja valgena tahan ma surra; sellest pean mina kinni viimase hingetõmbeni, kuigi tema kuninglik majesteet, tema kubernerid ja kõik nõunikud nii oma kodumaal kui ka koloonias unustavad, milleks nende nahavärv neid kohustab, ja kõike seda pisikasude pärast sõjas. Ei, ei, sõjamees, minu käsi ei puuduta sinu skalpi ja sinu hing

võib puhata rahus, sest võid ilmuda oma vaimuderiiki viisaka välimusega.»

Hirvekütt tõusis püsti, niipea kui ta oli seda öelnud. Siis seadis ta surnu istuvasse asendisse seljaga vastu väikest kivi ja püüdis hoolitseda selle eest, et ta ei kukuks, või üldse anda talle asend, mis ei tunduks ebasündsana indiaanlaste selles suhtes väga tundlikule, kuigi küll metsikule arusaamisele. Selle kohuse täitnud, seisis noormees kurvas mõtiskluses ja vaatles oma langenud vaenlase sünget nägu. Olles harjunud elama metsas täielikus üksinduses, hakkas ta jällegi valjusti kõnelema teda erutavaist mõtteist ja tundeist.

«Ma ei tahtnud sinu elu, punanahk,» ütles ta, «kuid sa ei jätnud mulle muud valikut, kui kas tappa sind võil olla ise tapetud. Kumbki meist tegutses minu arvates, oma harjumuste kohaselt ja kumbki ei saa teisele etteheiteid teha: Sa tegutsesid äraandlikult, vastavalt teie sõjakornmetele,

aga mina olin pisut ettevaatamatu, sest usun inimesi liialt kergesti. Hüva, see on minu esimene., kuigi tõenäoliselt mitte viimane lahing teise inimesega,. Ma olen võidelnud peaaegu kõigi metsloomadega — karude, huntide, pantrite ja kaljukassidega, — aga nüüd tuli algust teha inimesega. Kui ma oleksin sündinud indiaanlasena, võiksin ma sellest lahingust jutustada ja tuua skalbi ning kiidelda oma vägiteoga terve suguharu juuresolekul; või kui vaenlane oleks olnud isegi ainult karu, oleks loomulik ja sünnis olnud jutustada kõigile sellest, mis oli sündinud. Aga nüüd, tõtt öelda, ei tea ma, kuidas ma pühendan isegi Tšingatšguki sellesse saladusse, et ta ei peaks seda valge inimese hooplemiseks. Ja miks peaksin ma sellega lõpuks kiitt-lema? Kas sellepärast, et ma tapsin inimese, kuigi see oli metslane; ja kust ma tean, kas ta oligi õige indiaanlane, või kas ta ei sattunud äkki kuhugi mujale, kui õnnelikele jahimaadele? Ja senikaua kui pole selge, kas o»n tehtud head või kurja, on kõige õigem mitte uhkustada, aga siiski tahaksin ma, et Tšingatšguk teaks, et ma ei ole häbi teinud delavaaridele, kes mind on kasvatanud!!» Osa sellest oli ta lausunud valjusti, osa aga oli pomisenud ainult enda nina alla; ta enesekindlaile arvarmu-sile sai osaks esimene saatus, kuna kahtlusi avaldas Ita

ainult viimasel kombel. Selle monoloogi ja mõtiskluse katkestas teise indiaanlase ootamatu ilmumine järvekaldale, neemenukast mõnesaja jardi kaugusel. See mees, nähtavasti samuti luuraja, kelle olid meelitanud siia arvatavasti püssipaugud, väljus metsast nii vähese ette-vaatlikkusega, et Hirvekütt nägi teda Esimesena. Kui metslane sekund hiljem jahimeest märkas, tõi ta kuuldavale läbitungiva kisa, millele vastas tosin valju häält mäenõlva mitmest küljest. Enam ei tohtinud viivitada; hetk hiljem eemaldus paat kaldalt pikkade ja tugevate aerutõmmele jõul.

Niipea kui Hirvekütt uskus end olevat ohutus kauguses, lakkas ta aerutamast ja jättis lootsiku voolu hoolde, ise aga hakkas ruttamata ringi vahtima. Esimesena lahti lastud kanuu triivis temast veerand miili eespool, ja olrkaldale ligemal kui ta soovis praegu, kus indiaanlased asusid läheduses. Lootsik, mille ta oli neemest eemale tõuganud, asus kõigest mõne jardi kaugusel, kuna ta ise oli kaldalt lahkudes võtnud kursi selles suunas. Surnud indiaanlane istus sünges rahus endisel kõhal; sõdur, kes oli end metsast näidanud, oli juba kadunud, ja metsad ise olid vaiksed ja tühjad. See sügav vaikus vältas muide ainult mõne hetke. Kui vaenlase luurajad olid jõudnud ümbruse läbi vaadata, tormasid nad tihnikust lagedale neemele ja hakkasid oma surnud sõpra nähes raevunult halama. Karjumisele järgnesid kõhe rõõ-muhõiked, kui indiaanlased jõudsid surnukeha juurde ja piirasid ta ümber. Hirvekütt tundis hästi indiaanlaste kombeid ja mõistis kõhe nende meeleolu muutuse põhjust. Halamine väljendas kaastunnet sõduri surma puhul, aga rõõmuhõisked väljendasid rõõmu, et võitja polnud jõudnud skalpi võtta, ja ilma selle võidumärgita loeti võitu

poolikuks. Lootsikud asusid nii kaugel, et paganad ei teinud katsetki võitlejale kallale tungida; nagu ta oma kodumetsade pantergi, tungib indiaanlane harva vaenlasele kallale, kui ta pole juba ette edus kindel.

Noormehel polnud enam mõtet neeme läheduses viibida ja ta valmistus kanuusid kokku korjama, et need «lossi» juurde pukseerida. Lähim paat oli peagi slepis, ja Hirvekütt püüdis teisele paadile järele jõuda, mis triivis

kogu aja järvel. Jahimees üllatus, kui oli terasemalt vaadanud: talle tundus, et paat on kaldale hoopis ligemal, kui ta oleks pidanud olema ainult kergest tuulevinest aetuna. Noormees hakkas kahtlema, et selles kõhas on mingisugune nähtamatu veealune voolus, ja hakkas kiiremini sõudma, et kanuud kätte saada, enne kui see jõuab metsale ohtlikku lähedusse. Lähenedes märkas Hirve-kütt, et kanuu liigub silmanähtavalt kiiremini kui vesi, ja pööranud külje vastu tuult, suundub maa poole. Paar tugevat aerutõmmet viisid ta veelgi lähemale, ja mõistatus oligi lahendatud: kanuu teisel küljel nagu liigutas miski; lähemal vaatlusel selgus, et see on alasti inimkäsi. Paadipõhjas lamas indiaanlane ja sõudis seda aeglaselt, kuid kindlasti käida poole, kätt aeruna käsutades. Hirvekütt taipas silmapilkselt kogu kavalust. Sel ajal kui tema õiendas neemel oma vaenlasega, oli teine metslane ujunud paadi juurde, selle kinni võtnud ja püüdis nüüd seda kaldale viia.

Veendunud selles, et indiaanlasel pole paadis kaasas mingisugust relva, sõudis Hirvekütt rahulikult peaaegu täiesti eemalduva paadi kõrvale, ilma et oleks pidanud vajalikuks püssigi tõsta. Niipea kui lamav indiaanlane kuulis sõudmisest tekkinud veesulinat, kargas ta jalule ja hüüatas ehmunult, mis näitas, kui üllatatud ta oli. «Kui sa oled lootsikus küllalt lõbutsenud, punanahk,» ütles Hirvekütt külmavereliselt ja peatas oma paadi just parajal ajal, et ära hoida kahe paadi kokkupõrget, «kui sa oled lootsikus küllalt lõbutsenud, siis on sinust kõige targem tegu uuesti järve hüpata. Mina olen arukas inimene ega janune sinu verd, kuigi paljud oleksid näinud sinus pigem maksutähte raha saamiseks skalbi eest kui inimest. Kao silmapilk järve, või muidu läheb tüliks!»

Metslane ei mõistnud sõnagi inglise keelt, kuid taipas Hirveküti jutu üldist mõtet tema žestide ja silmade ilme järgi. Võib-olla lisas ka kahvanäo käe all lamava püssi nägemine indiaanlasele kiirust. Igal juhul ta tõmbus küüru nagu hüppele valmistuv tiiger, karjatas, ja järg-misel hetkel kadus ta alasti keha vette. Kui ta vee peale tõusis, et hingata, siis oli ta kanuust juba mitu jardi eemal ja üle õla tagasi heidetud põgus pilk näitas, kuidas ta kartis saatusliku läkituse saabumist oma vaenlase

püssist. Kuid noormees ei ilmutanud mingeid vaenulikke kavatsusi. Sidunud kanuu tugevasti teiste külge, hakkas ta kaldast eemale sõudma ja selleks ajaks, kui indiaanlane jõudis kaldale ja raputas end veest välja ronides, asus tema kardetud vaenlane väljaspool püssilasu ulatust ja sõitis «lossi» suunas. Harjumuse kohaselt ei lasknud Hirvekütt mööda minna juhust, et iseendaga kõigest juhtunust kõnelda.

«Hüva, hüva,» algas ta, «oleks olnud väär tappa inimene ilma igasuguse põhjuseta. Skalbid mind ei veetle ja elu on seilaks liiga kallis, et teda inimeselt halastamatult võtta. Tõsi küll, see metslane 'oli mingo ja ma ei kahtle, et ta on praegu ja tulevikus, niikaua kui elab, elajas ja hulkur. Kuid see pole veel põhjus, et ma peaksin oma väärtuse ja nahavärvi unustama. Ei, ei — las ta minna. Kui me kunagi uuesti kohtume, püssid käes, eks siis vaatame, kellel on kõvem süda ja kärmem silm. Haukasilm! Pole sugugi halb nimi sõdurile ja kõlab hoopis mehisemalt ja suursugusemalt kui Hirvekütt. Alguse jaoks pole see mitte halb hüüdnimi ja ma olen selle täiesti ära teeninud. Kui Tšingatšguk oleks olnud minu asemel, oleks ta koju tagasi minnes hoobelnud oma vägiteoga ja pealikud oleksid otsekohe andnud talle nimeks «Haukasilm». Kuid minul kui valgel ei ole sünnis hoobelda ja sellepärast on raske ütelda, millisel viisil see asi võiks teatavaks saada, kui ma seda ise ei tee. Nojah, kõik on saatuse kätes, nii see kui teised asjad, ja seepärast usaldan ma kõik tema hoolde.»

Ilmutanud neis sõnades oma iseloomu nõrka kohta, jätkas noormees usinasti sõudmist ja nii kiiresti, kui see oli võimalik kähe puksiiris oleva paadi tõttu. Selleks ajaks oli päike juba ammu tõusnud, kerkinud idapoolsete mägede kõhale ja puistas särava valgusega üle seni veel ilma nimeta veevälja. Kogu ümbrus pimestas oma iluga, ja võõras, kes polnud tavalise metsaeluga harjunud, poleks iialgi uskunud, et siin oli alles asja toimunud julm ja metsik kuritöö. Kui Hirvekütt ligines vana Hutteri elamule, mõtles ta, või pigemini tundis, et selle välimus on kummalisel viisil kooskõlas kogu ümbrusega. Kuigi ehitaja polnud silmas pidanud midagi muud peale tugevuse ja ohutuse, oleksid jämedad, massiivsed koo-

rimata palgid, etteulatuv katus ja selle ehituse kuju paistnud igas olukorras maalilistena, lisaks andis hoone asukoht talle erilise uudsuse ja ilmekuse.

Ent kui Hirvekütt «lossile» lähenes, köitsid teised esemed tema tähelepanu ja varjutasid silmapilkselt kogu järve ja ehituse ainulaadse ilu. Judith ja Hetty seisid ukse ees platvormil, mida Harry oli nimetanud õueks, ja ootasid murelikult tema kohalejõudmist. Judith vahtis aeg-ajalt sõudjat ja kanuusid vana laeva-pikksil-maga, millest on juba juttu olnud. Arvatavasti polnud see tütarlaps kunagi paistnud nii pimestavalt ilusana kui sel hetkel. Murest ja ärevusest tekkinud puna

leegitses eredalt ta põskedel, sellal kui silmade pehme ilme, mis oli omane ka vaesele Hettyle, oli ärevusest ja murest veelgi sügavamaks muutunud. Nii vähemalt näis noormehele, kui kanuud jõudsid laeva kõrvale. Siin sidus Hirvekütt kõik kolm paati hoolikalt kinni, enne kui platvormile astus.

VIII PEATÜKK

Ta sõnad pühad nagu vandetõotus,
ta armastus on aus ja mõtted õiged,
ta pisarad on puhtast südamest,
ta valest kaugel nagu taevas maast...
Shakespeare «Kaks härrasmeest Veronast»

Neiud ei lausunud sõnagi, kui Hirvekütt ilmus nende ette üksinda ja näoga, millelt võis lugeda tema muret kähe puuduva mehe saatuse pärast.

«Isa?» karjatas Judith, tehes meeleheitliku pingutuse, et seda sõna lõpuks lausuda.

«Temaga juhtus õnnetus ja asjatu oleks seda varjata,» vastas Hirvekütt oma otsekohesel ja lihtsal viisil. «Tema ja Välejalg sattusid mingode kätte ja ainult taevas ise teab, millega see kõik lõpeb. Ma sain kõik kanuud kätte ja see on väike lohutus, sest need hulgused peavad nüüd kas parve ehitama või ujudes siia tulema. Päikeseloojanguks jõuab meile appi Tšingatšguk, kui mul õnnestub teda kuidagi paati võtta; ja ma arvan, et' sel juhul suudame me kahekesi kaitsta lossi ja laeva senikaua, kui garnisoni ohvitserid sellest sõjakäigust kuulda saavad, mis varem või hiljem ikkagi juhtub, ja siis võime abi loota sealtpoolt, kui mitte mujalt.»

135

«Ohvitserid!» hüüdis Judith kärsitult, kusjuures ta põsed tõmbusid veelgi punasemaks ja silmad väljendasid tugevat, ent üürikest erutust. «Kes võib nüüd mõtelda või kõnelda neist südametuist keigareist! Meid on endidki küllalt, et lossi kaitsta. Kuid mis on saanud minu isast ja vaesest Harry Välejalast?»

«See on loomulik, et te tunnete muret oma isa pärast, Judith, ja samuti on minu arvates loomulik, et olete mures ka Harry Välejala pärast.»

Nüüd jutustas Hirvekütt lühidalt, kuid selgesti kõigest sellest, mis oli öö jooksul juhtunud, ilma et oleks kuidagi salanud seda, missugune õnnetus oli tabanud tema kaaslasi või varjanud oma isiklikku arvamust võimalike tagajärgede suhtes. Tüdrukud kuulasid teda sügava tähelepanuga, kuid kumbki neist ei ilmutanud naiselikku kartust ja muret, mille säärane teade oleks esile kutsunud nende juures, kes on vähem harjunud piiriäärse elu ohtude ja juhtumitega. Hirveküti

üllatuseks näis Judith hoopis tugevamini kurvastavat. Hetty kuulas innukalt, kuid ei väljendanud millegagi oma tundeid ja näis juhtumi üle endamisi nukralt mõtisklevat. Judithi ärevuse kirjutas noormees kõhe Välejala vastu tuntava huvi kui ka lapsearmastuse arvele, kuna Hetty näilise ükskõiksuse põhjuseks pidas ta seda vaimset hämarust, mis teatud määral tumestas ta mõistust ja arvatavasti takistas tal kõiki tagajärgi mõistmast. Muide piirdusid mõlemad neiud ainult mõne sõnaga ja asusid kõhe hommikusööki valmistama, nõnda nagu inimesed, kellele kõdune majapidamine on harjumuseks muutunud, jätkavad masinlikult tegevust isegi kannatades ja piineldes. Lihtsat, kuid toitvat hommikueinet söödi sünges vaikuses. Tütarlapsed vaevalt puudutasid toitu, kuid Hirvekütis tuli ilmsiks veel üks tubli sõduri omadus: ta tõendas, et ta säilitab söögiisu isegi kõige ärevamas ja raskemas olukorras. Hommikueine oli juba peaaegu lõpetatud, kuid keegi polnud ühtki sõna lausunud. Viimaks hakkas Judith kõnelema takerdudes ja kiirustades, nagu juhtub siis, kui tunded saavad võitu enesevalitsemisest.

«Isa arvatavasti oleks seda käia kütnud!» hüüdis ta.

«Ta ütleb, et siinsetes järvedes pole lõhe sugugi halvem kui merelõhe.»

«Mulle jutustati, Judith, et teie isa on merega hästi tuttav,» vastas noormees, heites tütarlapsele uuriva pilgu, kuna tema tundis samuti nagu kõik teisedki, kes Hutterit teadsid, mõningat huvi tema varasema mineviku vastu. «Harry Välejalg rääkis mulle, et teie isa olevat kunagi meremees olnud.»

Algul Judith nagu hämmeldus, siis aga muutus ta mingi temale täiesti uue tunde mõjul ootamatult jutukaks.

«Kui Väjejalg midagi minu isa minevikust teab, siis on kahju, et ta sellest mulle ei ole jutustanud!» hüüdis ta. «Mõnikord näib mullegi, et isa on kunagi meremees olnud, teinekord jällegi mõtlen, et see pole tõsi. Kui see kirst oleks avatud või kui ta võiks rääkida, siis jutustaks ta tõenäoliselt meile kogu selle loo. Kuid tema lukud on liiga tugevad, et neid saaks purustada nagu sidumisnööri.»

Hirvekütt pöördus küsivalt kirstu poole ja uuris seda esmakordselt tähelepanelikult. Kuigi kirstu värv oli luitunud ja ta oli hooletu kohtlemise tulemusel üleni kriimustustega käetud, nägi Hirvekütt, et see oli tehtud heast materjalist osava meistri poolt ja oli hoopis parem kui iga teine kirst, mis ta senini oli näinud. Kallis tume puu oli kunagi olnud hästi poleeritud, kuid hooletu ümberkäimise tõttu oli ta pinnale vähe läiget järele jäänud; kõikvõimalikud kriimustused ja mõlgid andsid tunnistust sellest, et kast oli kokku põrganud veel kõvemate asjadega kui ta ise. Nurgad olid tugevasti-rautatud; tervenisti kolm lukku ja hinged oleksid võinud oma kuju ja töötlemise poolest tähelepanu äratada isegi antiikmööbli-kaupluses. Kirst oli väga suur, ja kui Hirvekütt tõusis, haaras massiivsest käepidemest kinni ja katsus üht otsa üles tõsta, leidis ta, et kirstu kaal

vastas täielikult selle välimusele.

«Kas te olete kunagi seda kirstu avatuna näinud?» küsis noormees tavalise piiriäärse elaniku lihtsusega, sest niisugustes asjades ei tuntud tsivilisatsiooni ääre-mail tollal suurt piinlikkust.

«Ei iialgi. Isa ei ole seda kunagi minu juuresolekul avanud, kui ta seda üldse kunagi on avanud. Ükski

hing peale isa pole siin näinud seda kaant tõstetuna, ja samuti ei tea ma, kas ta ise on teda kunagi vaadanud.» «Selles sa eksid, Judith,» vastas Hetty rahulikult. «Isa tegi kääne lahti ja mina nägin seda.»

Meheau sundis Hirvekütt! vaikima; tal polnud põrmugi piinlik vanemalt õelt pärida, kuid talle tundus pisut ebaausana noorema õe nõrgamõistuslikkust kuritarvitada. Kuid Judithil ei olnud sääraseid kahtlustusi, tema pöördus kärmesti Hetty poole ja päris:

«Millal ja kus sa nägid, et see kirst oli avatud, Hetty?»

«Siinsamas ja mitmel korral. Isa avab kirstu sageli, kui sind pole kodus, kuna ta minu juuresolekust ei tee väljagi, ja ma näen kõik, mida ta teeb ja kuulen kõik, mida ta räägib.»

«Ja mida ta siis teeb ja mida ta siis räägib?»

«Seda ma ei saa sulle öelda, Judith,» tähendas õde vaikse, kuid kindla häälega. «Isa saladused pole minu saladused.»

«Saladused? See on siiski kummaline, Hirvekütt, et isa avab oma saladused Hettyle, kuid ei kõnele neist minule!»

«Selleks on tal oma põhjused, Judith, kuigi sa neid ei tunne. Isa pole praegu siin enda eest vastamas ja mina ei räägi sellest enam ühtki sõna.»

Judith ja Hirvekütt vaatasid teineteisele üllatunult otsa ja hetkeks näis, et Judith solvus. Kuid ta võttis end äkki kokku, pööras otsekui kaastundest tema nõrkuse vastu õele selja, ja ütles noormehele:

«Te jutustasite meile ainult poole oma loost,» ütles ta, «ja katkestasite sellel kohal, kus te uinusite kanuus, või õigemini seal, kus te ärkasite, kui kuulsite kauride hüüdu. Meie kuulsime kah kauride hüüdu ja mõtlesime, et see ennustab tormi, kuigi sel aastaajal juhtub järvel tormisid harva.»

«Tuuled puhuvad ja tormid uluvad nagu jumal tahab — mõnikord ühel aastaajal, teinekord teisel,» vastas Hirvekütt, «ja kaurid räägivad seda, mida nende loomus käsib. Oleks parem, kui inimesed käituksid niisama ausalt ja avameelselt. Pärast seda, kui ma tõusin ja kuulatasin linnu

hüüdu ja sain aru, et see ei võinud olla Välejala signaal, heitsin pikali ja uinusin. Kui hakkas

138

koitma, ärkasin üles ja asusin kaht kanuud otsima, et mingod neid.kätte ei saaks.»

«Te ei jutustanud meile kõike, Hirvekütt,» ütles Judith tõsiselt. «Me kuulsime püssipaukusid idapoolse mäe juures; kaja oli kõmisev ja pikk ja kostis nii ruttu pärast paukusid, et nähtavasti pidi tulistatama kuskil kaldal või üsna käida ligidal. Meie kõrvad on harjunud niisuguste helidega ja meid ei saa petta.»

«Sel korral tegid püssid oma töö, tütarlaps. Jah, täna loomulikult nad täitsid oma kõhust. Täna hommikul sai sihitud ja päästikule vajutatud, kuigi mitte nii sageli, kui seda oleks võinud teha. Üks sõdur on läinud oma õnnelikele jahimaadele ja see ongi kõik. Valgele inimesele ei ole sünnis kelkida oma vägitegudega ega uhkustada skalpidega.»

Judith kuulas teda peaaegu hinge kinni pidades.

Kui Hirvekütt oma tavalisest tagasihoidlikkusest tahtis nähtavasti vestluse sellel teemal katkestada, tõusis Judith püsti, läks üle toa ja istus tema kõrvale. Tüdruku käitumises ei olnud midagi pealetükkivat; see näitas ainult vaistlikku naiselikku kiindumust ja naisesüdame sõbralikku lahkust. Ta võttis koguni jahimehe kõva käe, pigistas seda võib-olla endalegi ebateadlikult ning vaatas tõsiselt ja isegi etteheitvalt tema päevitunud näkku.

«Te võitlesite metslastega, Hirvekütt, täiesti üksinda ja ilma igasuguse abita!» ütles ta. «Soovides kaitsta meid — Hettyt ja mind, te võib-olla võitlesite vaenlasega vapralt, ilma et keegi oleks teid näinud või oleks olnud teie hukkumise tunnistajaks, kui saatus oleks lasknud sündida niisuguse suure õnnetuse!»

«Ma võitlesin, Judith, jah, ma võitlesin vaenlasega ja pealegi esimest korda oma elus. Niisuguseid asju juhtub ja niisugused asjad kutsuvad meis esile kurbuse ja pidulikkusega segatud tunded. Inimloomus on minu arvates võitlev loomus, sest kõik rahvad tapavad lahinguis ning meie peame ustavaks jääma oma õigustele ja väärikusele. Kõigil, mis on seni juhtunud, pole suuremat tähtsust; aga peaks Tšingatšguk täna õhtul kaljule tulema, nagu meie vahel kokku lepitud, ja kui mina saan ta paati võtta metslastele märkamata või isegi kui nad seda märkavad, kuid vastu nende tahtmist ja soove, siis tõe-

139

poolest võime alustada midagi sõja taolist, ennekui min-god suudavad vallutada lossi, laeva või teid endid.»

«Kes see Tšingatšguk on? Kust ta tuleb ja mispärast nimelt ta tuleb siia?»

«Küsimused on loomulikud ja õiglased, nagu ma oletan, kuigi noormehe nimi on oma

kodukohas juba laialt tuntud. Tšingatšguk on vere poolest mohikaanlane ja elab sõpruses delavaaridega nagu kogu tema suguharugi, kes on juba ammu murdunud valgete rõhumise all. Ta põlvneb suurte pealikute perekonnast. Tema isa Unkas oli kuulus sõdur ja oma rahva nõuandja. Isegi vana Tamenund austab Tšingatšgukki, kuigi teda peetakse alles liiga nooreks, selleks et sõjas juhtida, ja lisaks on see rahvus nii hõredaks ning väheseks jäänud, et pealiku nimetus on neil ainult veel tühine sõnakõlks.

Niisiis, niipea kui praegune sõda tõsiselt peale algas, leppisime Tšingatšgukiga kokku, et kohtume täna õhtul päikeseloojaku ajal kalju juures, et asuda koos meie esimesele sõjakäigule mingode vastu. Mispärast meie just selle koha valisime — see on meie saladus. Kuigi meie oleme alles noored sõjateel, kuid nagu teie isegi võite arvata, ei tee meie midagi kaalutlemata ja targu läbi mõtlemata.»

«Delavaaril ei tarvitse olla vaenulikke kavatsusi meie suhtes,» ütles Judith pärast-mõningat kõhklust, «ja meie teame, et teie olete meie sõber.»

«Loodan, et reetmine on viimne kuritegu, milles mind võidaks süüdistada,» vastas Hirvekütt, solvunud sellest umbusalduse välgatusest, mis vilksatas läbi Judithi sõnade, «ja vähemalt oma nahavärviga inimese suhtes.»

«Keegi ei kahtlusta teid, Hirvekütt!» hüüatas neiu ägedalt. «Ei, ei, teie aus nägu on küllaldaseks pandiks tuhande südame tõe eest! Kui kõik mehed oleks harjunud niisamuti tõtt rääkima ega lubaks iial seda, mida nad ei kavatse täita, oleks maailmas hoopis vähem kurjust ja mehed toredate tuttide ning punaste kuubedega ei tarvitseks õigustada alatust ja pettust.»

Tütarlaps rääkis tugeva, ei, koguni vapustava tundega. Tema ilusais silmades, mis tavaliselt olid nii pehmed ja ahvatlevad, välkus tuli, kui ta lõpetas. Hirvekütt ei saanud jätta tähele panemata seda ebatavalist erutust.

Kuid taktitundega, mis oleks võinud au teha igale õukondlaselegi, hoidus ta sellele vihjamast ja suutis varjata, millist mõju see avastus temale avaldas. Judith rahunes kord-korralt, ja kuna ta ilmselt tahtis näida loormehe silmis paremas valguses, siis suutis ta vestilust peagi uuesti alustada nii rahulikult, nagu poleks iidse midagi juhtunud.

«Mul pole õigust oma nina pista teie saladustesse või teie sõbra saladustesse, Hirvekütt,» jätkas ta, «ja ma Dlen' valmis kõiki teie sõnu tõena võtma. Kui meil tõepoolest õnnestub veel ühe meesterahva liitlaseks saada sel raskel ajal, oleks see meile suureks .abiks; ja ma loodan, kui metsinimesed veenduvad, et me suudame järve enda käes hoida, siis pakuvad nad vange, vahetuseks nahkade või vähemalt püssirohutünni vastu, mis meil majas on.»

Noormehel olid juba huultel sõnad nagu «skalbid» ja «preemia», kuid kuna ta ei tahtnud

tütarde tundeid häirida, otsustas ta mitte vihjata saatusele, mis nende isa tõenäoliselt ootas. Ent ta oli petmisekunstis niivõrd vilumatu, et taiplik Judith, kelle vaimu olid teritanud ohud ja eluviisid, luges selle mõtte kõhe ta näolt ara.

«Ma mõistan, millest te mõtlete,» jätkas tüdruk kiirustamata, «ja mis te oleksite öelnud, kui te poleks kartnud kurvastada mind .. . see tähendab meid mõlemaid, kuna Hetty ei armasta isa vähem kui mina. Kuid meie mõtleme indiaanlastest teisiti. Nad ei skalpeeri iialgi vangi, kes on sattunud nende „ kätte tervelt ja vigastamata, vaid jätavad ta ellu — muidugi, kui metsik piinamiskirg neile ootamatult peale ei tule. Isa skalbi pärast ma ei karda ja tema elu pärast ka mitte nii väga. Kui indiaanlastel oleks õnnestunud öösi meie kal-lale hiilida, oleksime üsna tõenäoliselt oma skalpidest ilma. Kuid avalikus lahingus vangi võetud meeste kallal tarvitatakse harva vägivalda, vähemalt senikaua, kuni jõuab kätte piinamise aeg.»

«Jah, niisugune on nende kõmme ja nii nad tavaliselt toimivad, kuid, Judith, kas te teate, mispärast teie isa ja Välejalg läksid metslaste laagrisse?»

«Tean, see oli julm tegu! Kuid mis teha? Mehed jäävad meesteks ja isegi mõned nende seast, kes uhkeldavad

kulla ja hõbedaga tikitud mundreis ning kannavad kuningakirja taskus, on sama julmad.» Judithi silmis välgatas uuesti tuluke, kuid meeleheitliku pingutusega sai ta endast jagu. «Ma vihastan alati, kui mõtlen, kui alatud on mehed,» lisas ta, teeseldes naeratust, mis tal aga halvasti õnnestus. «See kõik on rumalus! Mis tehtud, see tehtud, ja nutulauludega asja ei paranda. Kuid indiaanlased omistavad valatud verele nii vähe tähtsust ja hindavad vahvust nii kõrgeks, et kui nad teaksid, mis tagamõttega vangid tulid, siis nad hakkaksid neid selle eest pigemini austama, kui neile midagi viga tegema.»

«Teatud aja, Judith, jah, .teatud aja küll. Kuid kui see tunne möödub, siis tuleb asemele kättemaksujanu. Meie Tšingatšgukiga peame püüdma ja vaatama, -kuidas me saame Välejala ja teie isa vabastada, sest min-god kahtlemata veedavad järve ääres veel mõnegi päeva, et saavutada täielikku edu.»

«Tähendab, te mõtlete, et seda delavaari võib usaldada, Hirvekütt?» küsis neiu mõtlikult.

«Nõnda nagu mind ennast! Te ütlesite ju, et te ei kahtle minus, Judith?»

«Teis?» Judith haaras jälle tema käe ja surus seda kuumusega, mis oleks võinud. äratada edevuse mõnes lihtsameelsemas inimeses, kel on kalduvus uhkustada oma voorustega. «Ma oleksin niisama hästi võinud kaht-lustada oma lihast venda! Ma tunnen teid ainult ühe päeva, Hirvekütt, kuid see üks päev on rninus äratanud usalduse, mida teine poleks suutnud äratada

terve aasta jooksul. Muide, teie nimi polnud mulle täiesti tundmatu. Garnisoni keigarid jutustasid sageli õppetundidest, niis te olete neile andnud jahil, ja kõik kõnelevad teie aususest.»

«Kas nad on kunagi rääkinud laskmisest, tüdruk?» küsis Hirvekütt huviga ja hakkas naerma oma vaikset südamlikku naeru. «Kas nad on rääkinud laskmisest? Mind ei huvita, mis nad minust on rääkinud, sest ma pole halb laskur, kuid mida ütlevad ohvitserid oma laskmise kohta? Relvad, nagu nad neid ise nimetavad, on

[1] Kuningakiri — ohvitseri auastme toend; tollal müüdi Inglise-sõjaväes madalamaid ohvitseri-auastmeid.

nende tööriistad, aga ometigi ei oska mõned neid üldse kasutada.»

«Loodan, et see ei käi teie sõbra Tšingatšguki kohta... Muuseas, mis see indiaani nimi inglise keeles tähendab?»

«Suur Madu — nii kutsutakse teda tema suure tarkuse ja kavaluse pärast. Unkas on tema õige nimi, tema perekonnas kannavad kõik Unkase nime senikaua, kui nad teenivad oma vägitegudega teise hüüdnime.»

«Kui ta tõepoolest on nii tark, siis võime loota, et saame temast kasuliku sõbra, kui ainult tema oma asjad ei takista teda meid aitamast.»

Lõppude lõpuks ei ole selles midagi halba, kui ma teile kõik ära jutustan, kuna teiegi ehk võite leida abinõusid, kuidas meid abistada. Sellepärast ma avaldan selle saladuse teile ja Hettyle, lootuses, et te hoiate seda kui oma isiklikku saladust. Pean teile ütlema, et Tšingatšguk on väga kena indiaanlane, ja tema suguharu noored naised heidavad talle sageli silma nii ta perekonna kui ka ta enda pärast. Noh ja nii, seal on olemas üks pealik ja pealikul on Ua-ta-Ua nimeline tütar, mis inglise keeles tähendab: «Tasem, oh tasem!». See on kõige ilusam neiu delavaaride maal ja kõik noored sõjamehed igatsevad ja unistavad sellest, et teda endale naiseks saada. Nojah, teiste hulgas ka Tšingatšguk hakkas Ua-ta-Uad armastama ja Ua-ta-Ua Tšingatšgukki armastama.»

Hirvekütt vaikis silmapilguks, sest Hetty.Hutter tõusis oma kohalt, tuli küti juurde ja jäi ta põlve najale seisma ning kuulas tähelepanelikult ja vaimustunult nagu laps ema muinasjuttu

«Jah, Tšingatšguk hakkas teda armastama ja tema hakkas Tšingatšgukki armastama,» jätkas Hirvekütt, kui oli heitnud süütule ja lihtsameelsele neiule sõbraliku ja heakskiitva pilgu. «Ja kui asi juba nõnda on ja vanemad vastu ei ole, siis on harva võimalik niisugust noorpaari lahutada. Loomulikult ei saanud Tšingatšguk säärast auhinda kätte, ilma et ei oleks kogunud endale hulgaliselt vaenlasi nende hulgast, kes igatsesid tüdrukut nagu temagi. Keegi Kibuvitsaokas, nagu teda inglise keeles hüütakse, või Jokommon, nagu indiaanlased teda

kutsuvad, võttis seda kõige rohkem südamesse, ja me kahtlustame, et tema käsi on mängus kõiges selles, mis nüüd edasi juhtus. Kähe kuu eest läks Ua-ta-Ua koos isa ja emaga lõhepüügile Lääne jõgede äärde, kus, nagu kõigile teada, on rikkalikult käia, ja seal läks tütarlaps äkki kaduma. Mitu nädalat me ei saanud temast mingisuguseid teateid, kuid päeva kümme tagasi tõi kuller, kes tuli läbi delavaaride maa, meile teate, et Ua-ta-Ua on oma vanemate juurest ära varastatud — me arvame, kuigi kindlasti ei tea, et Kibuvitsaokka käsi on siin mängus, — ja on nüüd vaenlaste võimuses, kes võtsid ta enda keskele ja tahavad ta noorele mingole mehele panna. Kuller kõneles, et selle suguharu jahimehed kavatsevad paar kuud siinsetes metsades viibida, .enne kui Kanadasse tagasi lähevad, ja kui meie saame neile siinkandis jälile, siis läheb meil võib-olla korda tüdrukut ära päästa.»

«Aga mis see teisse puutub, Hirvekütt?» küsis Judith mõningase rahutusega.

«Aga niipalju, et kõik, mis puudutab minu sõpra, puutub ka minusse. Ma tulin siia Tšingatšgukile appi, ja kui meil õnnestub tema armastatud tütarlast päästa, siis pakub see mulle peaaegu samasugust rahuldust, nagu oleksin ma vabastanud omaenda kallima.» «Ja kus on siis teie kallim, Hirvekütt?» «Ta on metsas, Judith, ta langeb puuokstelt koos vihmatilkadega — ta on rohul kastes — ta ujub koos pilvedega sinitaevas — ta laulab koos lindudega laanes — ta voolab vulisevate ojadena, millest ma janu kustutan — ta on kõigis neis kinkides, mille eest-me oleme tänu võlgu loodusele!»

«Te tahate öelda, et teie pole senini armastanud ühtki naist ja olete armastanud ainult jahti ja elu metsas?»

«Just nii, just nimelt nii! Ma olen valge inimene ja mul on valge inimese süda ega või arusaadavail põhjustel armastada punanahkset tütarlast, kel on punanaha süda ja tunded. Ei, ei, seda tõbe pole ma veel põdenud ja loodan, et püsin tervena vähemalt kuni selle sõja lõpuni. Tšingatšguk ise teeb selletagi juba liiga palju muret, et ma veel võtaksin liigset koormat endale kaela, enne kui see asi on lahendatud.»

«Neiu, kes teid ükskord võidab, Hirvekütt, võidab vähemalt ausa südame, — südame, mis ei tunne petmist ega kavalust. Niisugust võitu võib kadestada iga naine.»

Kui Judith seda ütles, tõmbus ta .ilus nägu vihale ja kibe naeratus libises üle huulte. Ometi jäi ta endiselt kauniks. Kaasvestleja märkas seda ja kuigi ta polnud harjunud mõistatama naise südamesalajdusi, ütles talle tema loomupärane peenetundlikkus, et parem on vestluse teemat

muuta.

Kuna tund, millal oodati Tšingatšguki saabumist, oli veel kaugel, jäi Hirvekütil küllalt aega «lossi» kaitse-võimet uurida ja käsutusele võtta lisaabinõusid, mis olid talle jõukohased ja mis tundusid antud olukorras vajalikkudena. Hutteri suured kogemused ja ettenägelikkus polnud jätnud selles suhtes enam suurt midagi teha; siiski tundusid mõningad ettevaatusabinõud noormehe meelest vajalikud olevat, kuna ta oli uurinud piirialade sõjakunsti selle rahva pärimuste ja juttude kaudu, kelle hulgas ta oli nii kaua elanud.

«Loss» asus lähimast kaldapunktist nii kaugel, et kaldalt lastud püssikuuli ei olnud vaja karta. Tõsi küll, maja asus teatud mõttes musketikuuli kaugusel, kuid täpsest sihtimisest ei saanud siin juttugi olla, ja isegi Judith suhtus ohtu sellest küljest täiesti ükskõikselt. Niisiis, senikaua kui kindlus jäi nende valdusesse, ei ähvardanud neid mingi oht, kui ainult kallaletungijad ei leia mingi vahendi, kuidas ujuda «lossi» juurde, vallutada see tule või tormijooksuga või mõne muu indiaanlaste viguri või salakavala riuka abil. Kuid süütamise-ohu vastu oli Hutter võtnud tarvitusele kõik vajalikud ettevaatusabinõud, ja hoone ise, välja arvatud kasetohust katus, ei süttinud kuigi kergesti. Põrandasse oli tehtud mitu ava ja panged nööridega olid igaks juhtumiks käepärast. Tulekahju puhul võis ükskõik kumb tüdruk tule kerge vaevaga ära kustutada, eeldades, et see .liiga suureks ei paisu. Judith, kes näis tundvat kõiki isa kaitse-plaane ja oli küllalt julge selleks, et nende rakendamisest osa võtta, seletas Hirvekütile kõik need üksikasjad ära ja säästis tal sellega hulga jõudu ning aega, mis oleksid kulunud isikliku ülevaatuse teostamiseks.

145

Päeval polnud karta midagi. Peale kanuude ja laeva, mis olid nende valduses, ei leidunud kogu järvel ühtki sõidukit. Hirvekütt teadis ometi, et parve võis ehitada üsna kiiresti, sest kuivanud puid vedeles vee ääres külluses, ja kui indiaanlased ikka tõsiselt kavatsesid rünnata, siis polnud kuigi raske leida selleks vajalikke abinõusid. Tuntud ameerika kirves kui tööriist, millel pole üldse võistlejat, ei olnud tollal veel kuigi laialdaselt tuntud ja punanahad ei olnud sõjatapri-taolise aseaine käsitsemises kuigi osavad; ometigi olid nad küllalt vilunud jõgede ületamises sel viisil ja võis kindel olla, et nad ehitavad parve, kui peaksid.pidama tarvilikuks riskida kallaletungiga. Nende sõduri äsjane surm võis lisada tuld, aga võis ka mõjuda hoiatavalt; kuid Hirvekütt pidas rohkem kui võimalikuks, et saabuv öö kujuneb kriitiliseks. Selle tõttu sooviski noormees nii väga oma mohikaanlasest sõbra peatsemat kohalejõudmist ja abi ning ootas päikeseloojakut suureneva kärsitusega.

Päeva jooksul mõtlesid lossi elanikud kaitseplaanid läbi ja tegid vajalikke ettevalmistusi. Judith oli väga agar ja talle nähtavasti meeldis oma uue külalisega kõige üle nõu pidada. Hirveküti ükskõiksus ohu suhtes, tema mehine andumus õdedesse, ta lihtsameelsus ja tundesiirus kütkestasid peagi Judithi. Hirvekütile näis, et aeg liigub väga pikkamisi, kuid Judith ei märganud

seda, ja kui päike hakkas laskuma läänepoolsetele metsaga kaetud künkaharjadele, tundis ja väljendas ta imestust, et päev jõuab nii ruttu õhtule. Hetty seevastu oli mõttes ja vaikne. Ta ei olnud iialgi väga jutukas või kui ta juhuslikult muutus sõnaohtramaks, siis ainult mingisuguse ajutise sündmuse mõjul, mis äratas tema kavaluseta mõistuse; kuid sel mälestusväärsel päeval oli ta mitmeks tunniks keele tarvitamise otsekui unustanud. K-artust isa saatuse pärast ei peegeldunud kummagi õe käitumises. Samuti ei näinud kumbki tõsiselt kartvat midagi hullemat kui vangilangemine, ja paaril korral, kui Hetty kõneles, väljendas ta lootust, et Hutter leiab tee, kuidas end vabastada. Kuigi Judith polnud selles suhtes nii rahulik, lootis temagi, et indiaanlased teevad ettepaneku vangid välja lunastada, kui veenduvad, et nad ei suuda lossi mingisuguste sõjakavaluste ega

riugastega vallutada. Hirvekütt pidas siiski kõiki neid lootusi lihtsalt tütarlaste fantaasiaks ja jätkas niisama järjekindlalt ettevalmistusi kaitseks ning haudus tuleviku suhtes niisama tõsiseid mõtteid, nagu poleks neid sõrm kunagi üle tütarlaste huulte libisenudki.

Viimaks jõudis kätte tund, millal nad .pidid minema kõhale, kus oli määratud kohtumine mohikaanlasega või delavaariga, nagu Tšingatšgukki tavaliselt kutsuti. Kuna Hirvekütt oli tegevusplaani läbi kaalunud ja mõlemale õele üksikasjaliselt selgeks teinud, asusid kõik kolm üksmeelselt «ja püüdlikult selle teostamisele.. Hetty läks laeva, sidus kaks kanuud kokku, ja astunud ühesse,. sõudis need mõlemad ehitust ümbritseva pihtaia värava-taolise ava juurde ja tõi nad mõlemad sealt läbi. Siis sidus ta mõlemad paadid maja alla kettide külge, mis olid teist otsa pidi maja sisemusse kinnitatud. Pihtaed koosnes palkidest, mis olid tugevasti savisse rammitud, ja täitis kahekordset eesmärki: ta ümbritses väikest eraldatud ala, mida võis käsutada mitmesugusteks vajadusteks ja takistas ühtlasi vaenlasi lähenemast paatidel käe ulatusse. Sel viisil olid kanuud, mis olid paigutatud dokki, teatud määral kaitstud võõraste pilkude eest, ja tugevasti suletud ning lukustatud väravate tagant poleks neid olnud kerge välja viia. Ent enne väravate sulgemist tuli Judith kolmanda kanuuga samuti pihtaeda, jätnud Hirveküti hooleks kõigi akende ja uste sulgemise majas. Kuna kõik oli massiivne ja tugev ja riivideks kasutati noorte puude tüvesid, oleks nõudnud pärast seda, kui Hirvekütt oli lõpetanud oma töö, veel paar tundi tööd, et ehitusse sisse murda, isegi kui oletada, et piirajad oleksid käsutanud mingeid muid tööriistu peale sõjakirveste ega oleks kohanud mingisugust vastupanu. Kõik need ettevaatusabinõud oli Hutter välja mõelnud pärast seda, kui valged hulkurid olid paaril korral maja tema sagedaste äraolekute ajal paljaks röövinud.

Niipea kui elamu oli seestpoolt kõvasti kinni,pandud, ilmus Hirvekütt luugi juurde ja laskus Judithi kanuusse. Sellejärel sulges ta ukse massiivse lati ja tugeva taba-lukuga. Siis võeti Hetty kanuusse, mis ujus pihtaiast välja. Järgmiseks ettevaatusabinõuks oli väravate lukustamine,

kusjuures võtmed viidi laeva. Nüüd võis ela-

musse pääseda ainult sissemurdmise teel või sama teed kaudu, kust noormees oli välja tulnud.
Hirvekütt oli pikksilma aegsasti kaasa võtnud ja vaatas nüüd tähelepanelikult kogu ranna üle, niipalju kui ta asukoht seda võimaldas. Kuskil polnud näha ainustki elusolendit, välja arvatud paar lindu, ja needki lendasid puude varjus, otsekui pärastlõunase kuumuse eest varju otsides. Eriti hoolega uuris Hirvekütt üle kõige lähemad paigad, et selgitada, kas kusagil ei valmistata parve. Kuid kõikjal valitses vaikne üksildus. Siin peame mõne sõnaga selgitama, milles seisis meie seltskonna suurim kimbatus. Sel ajal, kui nad ise olid vastase valvsate pilkude all, olid vaenlase kõik liikumised tiheda metsa-kattega varjatud. Kujutlusvõime suurendas tahtmatult tihnikus peidusolevate vaenlaste tegelikku arvu, kuna samal ajal nende oma nõrkus oli selge igaühele, kes juhtus nende suunas pilku heitma.

«Senini pole keegi end liigutanud!» hüüdis Hirvekütt, kui langetas lõpuks pikksilma, kavatsedes laeva minna. «Kui hulgused tõepoolest kavatsevad kurja, siis on nad liiga kavalad, et avalikult tegutseda. Võib-olla nad juba meisterdavadki metsas parve, kuid pole seda veel järve äärde toonud. Nad ometi ei või arvata, et me kavatseme lossi maha jätta, ja kui nad seda arvasid, siis pole neil võimalik teada, kuhu me kavatseme sõita.»

«Täiesti õige, Hirvekütt,» vastas Judith, «ja nüüd, kus kõik on valmis, võime kohe teele asuda, kartmata tagaajamist, sest muidu hilineme.»

«Ei, ei, see asi nõuab ettevaatust. Kuigi metslased ei tea, et Tšingatšguk ootab meid kaljul, on neil silmad ja jalad. Nad näevad, kuhu me sõidame ja kindlasti järgnevad meile. Ma püüan neid siiski tüssata ja juhin pargase kord sinna, kord tänna, seni kui nad väsivad meile järele jooksmast.»

"Hirvekütt täitis oma lubadust niivõrd kui suutis. Ei möödunud viit minutitki, kui sõbrad olid laevas ja purjetasid lossist eemale. Põhjast puhus kerge tuuleõhk. Julgelt purje hiivanud, seadis noormees kohmaka laeva nina niisugusesse suunda, et allatuule triivimist arvesse võttes oleksid nad pidanud randuma idapoolsele kaldale paar miili lossist allpool. Laev ei paistnud silma eriti

Kiire käigu poolest, ja kuna ta oli madala süvisega, siis polnud raske teda liikuma saada ja purjetada kolme-nelja-miililise tunnikiirusega. Lossi ja kalju vahet oli pisut üle kahe miili.

Tundes indiaanlaste täpipealsust, arvestas kütt aega väga täpselt, et olenevalt oluordadest jõuda kokkulepi-tud kõhale väikese hilinemisega või isegi natuke varem kindlaks määratud kellaajast.

Kui nosr kütt hiivas purje, seisis päike veel üsna kõrel läänepoolsete küngaste kõhal; loojakuni oli jäänud veel rohkem kui kaks tundi aega ja mõnest minutist oli Hirvekütile küllalt mõistmiseks, et pargase kiirus vastab täiesti tema ootustele.

Oli imekaunis juunikuu õhtupoolik ja kunagi polnud see üksildane veteväli tundunud vähem võitluse ja verevalamise areenina. Kerge tuuleõhk laskus harva järvepinnani, enamasti hõljus ta selle kõhal, otsekui poleks ta tahtnud segada selle sügavat vaikust või häirida ta peegelsiledat pinda. Isegi metsad näisid päikesepaistes tukkuvat ja üksikud pilvevoonad olid juba tundide viisi seisnud liikumatult põhjapoolsel vaateveerul, otsekui oleksid nad sinna paigutatud lihtsalt maastiku kaunistuseks. Paar veelindu libises üle järve ja vahetevahel oli näha üksikut kaarnat, kes tiirutas kõrgel puude kõhal ja pidas all olevat metsa teravalt silmas, et aegsasti leida iga elusolendit, keda 'salapärased metsad talle saagiks andsid.

Lugeja on arvatavasti märganud, et vaatamata Judithi otsekohesusele ja järsule käitumisele, mis andsid tunnistust piirialadel omandatud harjumustest, kõneles ta hoopis haritumat keelt kui tema meeskaaslased, sealhulgas ka tema oma isa. .

Kasvatuselt erinesid Judith ja õde tunduvalt nende klassi kuuluvatest neidudest kogu siinsel piirialal; lähima garnisoni ohvitserid nii väga ei liialdanudki, kui meelitasid Judithit ja kinnitasid, et isegi limrades on vähe niisuguste kommetega daame. See oli sõnasõnalisest tõest küll üsna kaugel, kuid küllaltki lähedane sellele, et anda põhjust komplimendiks.

Oma kasvatuse eest võlgnesid tüdrukud tänu emale, kuna nad olid omandanud temalt juba lapsepõlves seda,

mida pärastpoole ei suuda anda ükski õppimine. Kes oli nende ema, või õigemini oli olnud, teadis ainult, vana Mutter üksi. Ta oli surnud kähe aasta eest ja oli maetud järve, nagu Välejalg oli kinnitanud.

Piiriala elanikud olid sageli omavahel arutanud, mispärast ta niiviisi oli talitanud: kas põlgusest eelarvamuste vastu, või ei viitsinud ta end hauakaevamisega vaevata.

Judith ei olnud iialgi külastanud seda kohta, kus ta ema vette lasti. Kuid Hetty oli viibinud matusel ja sõudis kanuuga sageli loojaku aegu või kuuvalgel sinna ja vaatas tundide kaupa läbipaistvasse vette, otsžkui lootes näha korrakski seda, keda ta oli õrnalt armastanud lapsepõlveaastaist kuni kurva lahkumistunnini.

«Öelge, kas me tõesti peame jõudma kalju juurde täpselt loojakuhetkeks?» küsis Judith noormehelt, kui nad seisid kõrvuti ja Hirvekütt hoidis käes tüüriaeru ning Judith tikkis kleidile mingisugust kaunistust, mis kuidagi ei sobinud tema olukorraga ja oli siin metsades

ennekuulmatu asi. «Kas mõned minutid enne või pärast võivad muuta asja? On väga ohtlik kauem peatuda nii käida lähedal nagu see kalju!»

«Nõndaks see on, Judith; selles kogu see raskus seisabki! Kalju asub neemest just püssitule kaugusel ja sellepärast ei tohigi sellele liiga lähedale sõita ega sinna väga kauaks jääda. Kui teil on tegemist indiaanlasega, peate kõike ette kaalutlema ja rehkendama, kuna punanahkadel on juba kord niisugune iseloom, et nad armastavad igasugust-kavalust. Nüüd mõistate, Judith, et ma ei juhi laeva üldse kalju suunas, vaid sellest tunduvalt ida poole, et metslased jookseksid sellesse külge ja väsitaksid asjata jalgu.»

«Tähendab, te mõtlete siis, et nad näevad meid ja jälgivad meie liikumisi, Hirvekütt? Aga mina siiski lootsin, et nad võib-olla läksid tagasi metsa ja jätsid meid mõneks tunniks rahule.»

«Oh ei! Ainult naised võivad niiviisi mõtelda. Sõjateel olles ei lakka indiaanlane kunagi vaenlast jälitamast ja nende silmad on praegusel hetkelgi suunatud meile, kuigi järv meid kaitseb. Me peame sõitma kalju juurde täpse ajaarvestusega ja juhtima vaenlased vale-

jälgedele. Räägitakse, et mingodel olevat hea nina, kuid valge inimese mõistus võib nende vaistuga alati võistelda.»

Sel ajal, kui Judith oma kaasvestlejaga meeleldi juttu ajas, istus Hetty vaikides ja mõtteisse süvenenult. Ainult ühe korra tuli ta Hirveküti juurde ja küsis pisut lähemalt tema kavatsuste kohta ja kuidas ta neid kavatseb täide viia. Niipea, kui ta lihtsad küsimused olid vastatud — ja ta sai neile kõigile täieliku ja lahke vastuse — pöördus tütarlaps oma kõhale tagasi ja hakkas tasakesi kurba Laulu ümisedes uuesti õmblema jämedat kuube isale ja ohkas sageli.

Nii möödus aeg ja kui päike punas, läänepoolseid künkaid katvate mändide taga, teisiti öeldes, minutit kaks-kümmend enne päris-loojakut, oli laev neeme kõhal, kus Hutter ja Välejalg olid vangi sattunud. Loovides kord ühele, kord teisele poole järve, õnnestus Hirvekütil tõelist sõidusihti varjata; ja metslased, kes tema manöövreid kahtlemata jälgisid, viidi kindlasti arvamisele, et tema eesmärgiks oli astuda nendega läbirääkimistesse selles paigas või selle paiga lähedal ja nad ruttasid selles suunas lootuses soodsat juhust ära käsutada. See kavalus oli hästi välja mõeldud: jälitajail oleks tulnud teha suur ring ümber lahe käärulise ja madala soise ranniku, mistõttu laev oleks jõudnud kalju juurde enne, kui nemad oleksid jõudnud sinna maad kaudu. Vaenlaste eksiteele viimiseks hoidus Hirvekütt läänepoolsele kaldale võimalikult lähemale ja seejärel, kui ta oli Judithil ja Hettyl käskinud minna kajutisse, ja ise kükitanud ahtri toestiku varju, pööras ta äkki laeva nina ringi ja võttis kursi otse jõesuudme suunas. Õnneks tõusis tuul ja laev liikus niisuguse kiirusega, mis tõotas Hirvetapja plaani täielikku kordaminekut, kuigi laeva vähjataoline liikumine sundis tüürimeest vaatama hoopis teises suunas kui see, kuhu ta tegelikult liikus.

IX PEATÜKK

«Su imekaunis naeratus
on võluvam kui miski muu.
Sind õnnelikult tervitab
nüüd terve maailm suur;
sest õnn, mis sina kaasa tõid
merd, mandrit kõikjal täita võib.»
«Taevad»

Lugejal on selle peatüki sündmusi kergem mõista, kui tal on silme ees kas või põguski visand ümberkaudsest maastikust. Tuleb meeles pidada, et järv oli ebakorrapäraste piirjoontega, üldiselt ovaalse kujuga, kuid lahed ja neemed mitmekesistasid ja kaunistasid ta kaldaid. Imekauni veevälja pind sädeles nagu kalliskivi õhtupäikese viimastes kurtes ja kogu maastik — lopsakasse metsarohelusse rüütatud künkad — näisid nagu muhelevat sädelevat naeratust, mida kirjeldavad kõige paremini käes-oleva peatüki ette asetatud kaunid read. Kal-dad kerkisid veest enamasti järsult, ja isegi neis kohta-des,. kus künkad vaatepiiri ei varjanud, rippus järve kõhal katkematu leheäärestus. Järsakuil kasvavad puud küünitasid end valguse poole, kuna paljudes kohtades nende pikad oksad ja sirged tüved moodustasid maaga teravnurga. Me kõneleme ainult metsahiiglastest, saja

kuni saja viiekümne jala kõrgustest mändidest, kuna väiksemad puud olid nii längus, et ujutasid alumisi oksi lihtsalt vees.

Laev oli nüüd kõhal, kust lossi ja kogu järve põhjapoolset osa varjas kaugeleküündiv neem. Üsna kõrge metsaga kaetud mäekuppel piiras vaadet selles suunas. Ühes eelmises peatükis kirjeldasime juba, kuidas vesi järvest välja voohs jõekaldaid palistavajte puude lehes-tikuvõlvi varjus, ja samuti oleme rääkinud, et kalju, mis oli kogu ümbruses armastatud kohtumispaigaks ja kus Hirvekütt lootis nüüdki oma sõbraga kokku saada, asus sealsamas ja võrdlemisi käida ligidal. See oli suur üksik kivi, mille alumine osa puhkas järve põhjas ja oli nähtavasti jäänud siia neist aegadest, kui veed endale jõkke teed rajades uhtusid tema ümbert ära pehmema maa. Seejärel oli ta sajandite jooksul loodusjõudude toimel saanud oma praeguse kuju. Selle kalju kõrgus veepinnalt oli vaevalt üle kuue jala ja kujult meenutas ta mesilastaru või heinasaadu. Kõige parem on teda võrrelda just heinasaoga, kuna see annab pildi nii tema kujust kui ka mõõdetest. Kalju seisis ja seisab tänapäevani, sest meie kirjeldame tõelist maastikku, viiekümne jala kaugusel kaldast ja kõigest kähe

jala sügavuses vees, kuigi muudel aastaaegadel oli see ümar kivi täiesti vee all. Mõned puud ulatusid nii kaugele ette, et kalju ja kallas sulasid isegi läheda maa pealt vaadates Ühte. Eriti kaugele ulatus üks pikk mänd, mis rippus kalju kõhal ja moodustas suurepärase baldahhiini, mille all olid paljudki metsade pealikud pidulikult koos istunud paljude sajandite vältel, kui Ameerika ja kõik, mis temas oli, elas alles salapärases üksinduses, omaette maailmas.

Kahe-kolmesaja jala kaugusel kaldast rehvis Hirvekütt purje kokku ja heitis ankru sisse, niipea kui leidis, et laev ujub otse kalju tuulepoolse külje suuraas. Laev hakkas mõnevõrd aeglasemalt liikuma ja pööras nina vastu tuult. Nüüd andis Hirvekütt trossi järele ja laskis laeval aeglaselt käida poole triivida, nii kiiresti kui kerge tuul teda tõugata suutis. Kuna laev istus madalalt vees, siis õnnestus see manööver peagi ja

noormees peatas triivimise, kui märkas, et ahter on viieteistkümne-kaheksateistkümne jala kaugusel soovitud kohast.

Hirvekütile oli selle toimingu juures iga minut kal-lis, kuna ta ei kahelnud põrmugi, et vaenlased ei lase teda silmist ja järgnevad talle mööda kallast. Ent ta uskus, et tal oli õnnestunud mingosid oma näilise ebakindlusega segadusse viia, ja ta teadis, et vaevalt võisid nood aimata, et kalju oli tema sõidu eesmärk, kui ainult üks vangidest polnud 'tema saladust reetnud. Kuid niisugune võimalus näis Hirvekütile ebatõenäolisena. Kuigi Hirvekütt kiirustas, ei söandanud ta enne kaldale läheneda, kui võttis tarvitusele mõningad ettevaatusabinõud puhuks, kui tuleks kiiresti taganeda. Hoides ise trossi, asetas ta Judithi kaldapoolse akna juurde, kust tüdruk võis kaljut ja kaldavõsastikku silmas pidada ja õigel ajal teatada nii sõbra kui ka vaenlase lähenemisest.

Hetty pandi samuti valvama, kuid tema hooleks anti puulatvade silmaspidamine, ki^na mõni vaenlane võis puu otsa ronida ja seeläbi täielikult laeva sisemuse enda võimusesse saada, mis oleks-teinud kajuti kaitsmise võimatuks.

Päike oli juba järve ja oru kohalt kadunud, kui Hirvekütt peatas laeva eespool kirjeldatud viisil. Täieliku loojakuni oli siiski jäänud veel mõni minut, ja kütt tundis indiaanlase täpsust liiga hästi selleks, et oma sõbralt oodata arga rutakust. Kogu küsimus seisis selles, kas vaenlastest ümberpiiratud Tšingatšgukil oli õnnestunud nende püünistest läbi pääseda. Viimase kahekümne nelja tunni sündmused olid talle saladuseks, ja lisaks oli ta sõjateel alles kogenematu nagu Hirvekütt isegi. Tõsi küll, ta teadis, et tal tuleb kokku puutuda indiaanlastega, kes olid tema mõrsja röövinud, kuid ta ei võinud ette näha ohu tõelist suurust ega sõprade ning vaenlaste täpset asukohta. Ühe sõnaga, tuli loota ainult indiaanlase ettevaatlikkusele ja sünnipärasele arukusele, kuna niikuinii polnud võimalik kriitilist ohtu vältida.

«Kas kedagi pole kaljul, Judith?» küsis Hirvekütt niipea, kui ta peatas laeva liikumise, kuna ta ei pida-

nud arukaks minna ilma erilise vajaduseta liiga käida lähedale. «Kas ei. ole näha delavaaride pealikut?»

«Kedagi pole näha, Hirvekütt. Ei kaljul, kaldal, puude otsas ega järvelpole jälgegi inimesest.»

«Varjake end paremini, Judith, varjake end paremini, Hetty — püssil on terav silm, väledad jalad ja surmav keel. Varjake end paremini, kuid vaadake tähelepanelikult ja olge valvel. Mind kurvastaks südame põhjani, kui teiega peaks, juhtuma midagi halba.»

«Aga teie ise, Hirvekütt!» hüüdis Judith, eemaldanud oma ilusa näoftese akna juurest, et heita noormehele sõbralik ja tänulik pilk. «Kas teie varjate end ja hoolitsete selle eest, et, metslased teid ei märkaks! Kuul võib teid tappa niisama hästi kui igaüht meist, ja teid tabanud hoop tabab ka meid kõiki valusalt.»

«Ärge minu pärast kartke, Judith, ärge kartke, mu tubli tüdruk. Ärge vaadake siiapoole, .kuigi teie olete nii armas ja kena, vaid vaadake üksisilmi kaljut, kallast ja... »

Hirveküti lause katkestas neiu vaikne kiljatus, kes, alistudes kuulekalt tema käeliigutustele kui ka sõnadele, oli kõhe pööranud pilgu vastassuunda.

«Mis on, mis on, Judith?» küsis Hirvekütt kähku. «Kas teie nägite midagi?»

«Kaljul on inimene! Indiaani sõjamees sõjavärvides ja püssiga.»

«Kus ta kannab kotkasulge?» küsis Hirvekütt erutatult, trossi järele lastes, olles valmis kohtujniskohale sõitma. «Kas otse pealael või vasaku kõrva kohal?»

«Vasaku kõrva kohal, nagu teie ütlete; ta naeratab seal ja ütleb sõna «mohikaan».»

«Tänu jumalale! Lõpuks ometi on Madu kõhal!» hüüdis noormees, lastes trossi läbi pihkude libiseda, kuni kuulis kerget hüpet laeva teisele otsale. Siis peatas ta köie silmapilkselt ja hakkas uuesti aeglaselt trossi tõmbama, teades, et siht on saavutatud.

Samal hetkel avanes kajuti uks kiiresti ja indiaani sõjamees tuli sisse. Ta astus Hirveküti ette ja sõnas tasakesi: «Huh!» Järgmisel silmapilgul kiljatasid Judith ja Hetty valjusti ja kogu õhk kajas kahekümne metslase kisast, kes hüppasid välja kalda kohal rippu-

vate okste vahelt. Mõned neist kukkusid tõtates pea ees otse vette.

«Tõmmake, Hirvekütt!» kisendas Judith, sulgedes kuruga kajuti ukse, et vaenlased ei pääseks sama teed kaudu sisse, kust Tšingatšguk asja oli tulnud. «Tõmmake, elu ja surma nimel! Kogu järv on metslasi täis, kes kahlavad meile järele.»

Noormeestele — Tšingatšguk tuli oma sõbrale viivitamata appi, — ei olnud vaja teist käsku, vaid nad asusid tööle õhinaga, mis näitas, kui ohtlikuks nad olukorda peavad. Ei olnud sugugi kerge äkki ületada niisuguse raske müraka inertsi; aga kui laev juba kord liikus, oli teda hõlpus mööda vett

vajaliku kiirusega edasi hiivata.

«Tõmmake, Hirvekütt, taeva pärast!» hüüdis Judith uuesti akna juurest. «Need lurjused tormavad vette nagu jahikoerad saagi järele! Ah, — laev liigub! Ja nüüd ulatub vesi esimesel indiaanlasel juba kuni kaenla alla, kuid sellele vaatamata tungivad nad edasi ja tahavad laeva vallutada!»

Siis kuuldus tüdruku suust nõrk kiljatus ja seejärel lõbus naer; esimese põhjuseks olid olnud jälitajate meeleheitlikud pingutused, naerma oli ta pahvatanud aga nende ilmse ebaõnnestumise üle. Laev, mida nüüd oli. õnnestunud liikuma saada, libises sügavas vees edasi kiirusega, mis ajas kõik vaenlaste plaanid nurja. Kajuti asukoht takistas mehi nägemast, mis ahtri taga sündis, ja nad olid sunnitud endiselt küsima tütarlastelt, kuidas tagaajamine areneb.

«Noh, kuidas on nüüd, Judith? Mis edasi? Kas min-god ajavad meid ikka veel taga või saime seks korraks neist lahti?» küsis Hirvekütt, kui tundis köit järele andvat, mis ütles, et laev liikus kiiresti edasi, ja kui kuulis neiu karjatust ning samas kõhe naeru.

«Nad on kadunud! Viimane just lipsas kaldapõõsastikku — näe, praegu kadus puude varju! Te saite nüüd oma - sõbraga kokku, ja nüüd oleme kõik väljaspool ohtu!»

Kaks meest tegid veel ühe tugeva pingutuse, tõmbasid laeva kiiresti ankru juurde ja hiivasid selle. Kui oli sõidetud natuke maad, heitsid nad uuesti ankrusse

alles siis lubasid nad endile esmakordselt pärast kohtumist lühikese puhkuse. Kuna ujuv elamu oli nüüd kal-dast mõnisada jalga eemal ja pakkus ühtlasi kindlat kaitset kuulide eest, siis ei olnud enam ohtu ega vajadust endiselt pingutada.

See, kuidas sõbrad teineteist tervitasid, oli neile ülimalt iseloomulik. Tšingatšguk, mehine, pikk, ilus noor jõulise kehaga indiaani sõdur, uuris kõigepealt hoolikalt oma püssi ja avas püssirohupanni, et kindlaks teha, kas püssirohi ei ole niiskunud; ja veendunud selles tähtsas tõsiasjas, heitis ta põgusa, kuid tähelepaneliku pilgu enda ümber — isevärki elamule ja kahele neiule. Kuid ta,ei lausunud seejuures sõnagi ja püüdis eelkõige mitte-näidata naiselikku uudishimu küsimuste esitamisega.

«Judith ja Hetty,» ütles Hirvekütt oma sundimatu loomuliku viisakusega, «see ongi mohikaani pealik, kellest ma teile olen rääkinud. Teda kutsutakse Tšingatš-gukiks, mis tähendab Suurt Madu. Selle nime sai ta oma tarkuse, ettevaatlikkuse ja kavaluse eest. Tema on minu kõige vanem ja kõige lähedasem sõber. Ma tundsin ta ära haukasule järgi vasaku kõrva kõhal, kuna teised sõdurid kannavad seda pealael.»

Ja Hirvekütt puhkes südamest naerma; ta oli erutatud rohkem küll rõõmust, et oli sõbraga kokku saanud nii ohtlikes olukordades, kui mõnest pähetulnud heast mõttest. Kuigi Tšingatšguk s*ai hästi aru ja kõneles inglise keelt, avaldas ta nagu enamik indiaanlasi oma mõtteid selles keeles vastu tahtmist. Vastanud Ju-dithi südamlikule käepigistusele ja Hetty sõbralikule tervitusele viisakalt, nagu see oli sobiv pealikule, läks ta kõrvale, nähtavasti oodates hetke, mil sõber peab võimalikuks

pühendada teda oma tulevikuplaanidesse ja jutustada kõigest, mis on juhtunud pärast nende lahkumist. Hirvekütt mõistis tema mõtteid ja leidis tee, kuidas asja lahendada ning pöördus neidude poole.

«See tuul vaibub täiesti, niipea kui päike loojub,» ütles ta, «sellepärast pole nüüd mõtet vastu tuult aerutada. Kõige rohkem poole tunni pärast on kas täielik tuulevaikus või tuul hakkab puhuma kaldalt ja siis alustame tagasiteekonda lossi juurde. Senikaua aga me

arutame delavaariga asju ja lepime kokku selles suhtes, mis edaspidi ette võtta.»

Keegi ei vaielnud sellele ettepanekule vastu ja neiud läksid kajutisse õhtusööki valmistama, noormehed aga võtsid istet praami ninas ja hakkasid vestlema. Nad rääkisid delavaaride keeles. Aga kuna isegi õpetlased seda murrakut vähe tunnevad, siis anname nii praegu kui ka edaspidi jutuajamise edasi inglise keeles, säilitades niivõrd, kui see on võimalik, idioome ja kõne omapärasusi, selleks et neid lugejale kõigö ilmekamalt edasi anda.

Pole mõtet tungida kõneluse alguse kõigisse üksikasjadesse, kus Hirvekütt jutustas lühidalt sündmustest, mis on meie lugejale juba teada. Märgime ära ainult seda, et jutustaja puudutas neid sündmusi ainult üldjoontes ega meenutanud ainsa sõnaagi oma kokku-puutumist irokeesiga ja võitu tema üle, samuti mitte oma pingutusi mahajäetud neidude pärast. Kui Hirvekütt lõpetas, hakkas delavaar omakorda rääkima, kõneldes mõjukalt ja suure väärikusega. Tema jutustus oli selge ja lühike ja seda ei ehtinud mingisugused vahejuhtumid, mis otseselt ei puudutanud seda, kuidas ta oli lahkunud oma suguharu küladest ja saabunud Susquehannah' orgu. Jõudnud selle jõe kallastele, mis asusid kõigest poole miili võrra lõuna pool lähet, oli ta peagi märganud jälge, mis näitas talle vaenlaste arvatavat lähedust. Olles niisuguseks juhuks juba ette valmistatud, kuna ta teekonna siht otse selles seisiski, et üles leida irokeese, keda teati siinkandis olevat, oli ta oma avastuse üle õnnelik ja võttis käsutusele vajalikud ettevaatusabinõud. Minnes esiteks mööda jõge üles kuni lähteni, ja kindlaks teinud kalju asukoha, leidis ta veel teise jälje ja jälgis oma vaenlasi mitu tundi järjest, varitsedes parajat juhust oma armsamaga kohtumiseks või vaenlase skalbi saamiseks; ja on veel küsimus, kumba ta rohkem soovis. Kogu aja hoidus ta järve lähedusse ja tuli vahel kaldale nii ligidale, et võis näha kõike, mis järvel toimus. Ta oli näinud laeva ja jälginud seda sellest hetkest peale, kui see oli nähtavale ilmunud, kuigi ta ei teadnud, et just selle veidra ehitise pardal saab teoks tema ihaldatud kohtumine

sõbraga. Laeva liikumise ebakindlus ja see, et seda kahtlemata juhtisid valged, lubas tal siiski tõde aimata. Kui päike silmapiirile lähenes, pöördus ta kalju juurde tagasi ja nägi metsast välja tulles oma üllatuseks uuesti laeva, mis nähtavasti ootas teda. Tema lagedale ilmumine ja laevale tulek on meil juba» teada.

Kuigi Tšingatšguk oli mõned tunnid vaenlasi tähelepanelikult jälginud, oli nende äkiline kallaletung sel hetkel, kui ta laevale tuli, samasuguseks üllatuseks temale nagu ta sõbralegi. Ta võis seda seletada ainult sellega, et Vaenlasi on arvult palju rohkem, kui ta oli esialgu oletanud, ja et nad hulguvad salkadena, millest ta ei teadnud. Nende alaline ja püsiv laager — kui sõna «püsiv» võib tarvitada laagripaiga kohta, kus hulkuv salk kavatses tõenäoliselt veeta kõige rohkem mõne nädala — oli selle köha lähedal, kus Hutter ja Välejalg olid nende kätte vangi sattunud, ja muidugi allika naabruses.

«Hea küll, Madu,» lausus Hirvekütt, kui indiaanlane lõpetas oma lühikese, kuid elava jutustuse, «hüva, Madu. Kuna sa hiilisid ümber mingode laagri, siis võibolla jutustad meile midagi vangidest: nende noorte naiste isast ja noormehest, kes, nagu ma arvan, on ühe neiu peigmees.»

«Tšingatšguk nägi neid. Vanamees ja noor sõdur — kõdunev kuusk ja sihvakas mänd.»

«Noh, mitte just täiesti nii; sul läks natuke märgist mööda, delavaar: Vana Hutter on tõesti kõdunemas, kuid niisugusest tüvest võib veel palju tugevaid notte tahuda. Mis aga puutub Harry Välejalasse, siis võib teda kasvult, jõult ja ilult kutsuda lausa inimmetsa uhkuseks. Kas nad olid kinni seotud või kas piinati neid kuidagi? Ma küsin noorte naisterahvaste nimel, kes, julgen öelda, tahaksid meeleldi kõigest teada saada.»

«Ei, Hirvekütt, mingosid on selleks -liiga palju, et oleks vaja saaki puuris hoida. Ühed valvavad, teised magavad, kolmandad luurel, mõned jahil. Täna koheldakse kahvanäolisi nagu vendasid, homme kaotavad nad skalbid.»

«Jah, niisugune on punanaha loomus ja sellega tuleb

leppida! Judith ja Hetty, teile on rahustav uudis: dela-vaar räägib, et teie isal ja Harry Välejalal polevat midagi viga, ja kui vabadusekaotus kõrvale jätta, siis ei tunne nad end halvemini kui meie siin. Nad muidugi hoitakse laagris, aga nad teevad, mida tahavad.»

«Rõõm on seda kuulda, Hirvekütt,» vastas Judith. «Ja kuna nüüd on meiega liitunud teie sõber, siis ei kahtle ma põrmugi, et meil õnnestub varsti vange välja osta. Kui laagris on ükski naine, siis leidub mul rõivaid, milledest neil silmad põlema süttivad; ja peaks asi võtma kõige halvema pöörde, siis võime avada kirstu, kus minu arvates on hoiul asju, mis võivad ahvatleda isegi pealikuid.».

«Judith,» ütles noormees, vaadates talle otsa naeratades ja elava uudishimuga, mis õhtuhämarusele vaatamata ei jäänud neiu tähelepanelikule pilgule märkamata, «kas teil on südant loobuda oma ehteist, et vange vabastada, kuigi üks neist on teie lihane isa, ja teine palub teie kätt?»

Tütarlapsele tõusis puna näkku, osalt meelepahast, kuid vististi veelgi enam uudsest õrnast tundest, mis tema tujukalt isemeelse maitse tõttu oli muutnud ta kiiresti hoopis tundelisemaks Hirveküti kui mõne teise isiku hea arvamuse suhtes. Surudes vihatunde vaistliku kuruga alla, vastas ta kähku tõsise ilmega, mis sundis ta õde talle lähemale nihkuma ja kuulatama, ehkki Hetty oli kaugel

sellest, et mõista nii reetliku, nii ebakindla ja oma tunnetes nii ägeda südame tujukusi nagu oli seda sel rikutud ja meelitatud kaunitaril.

«Hirvekütt,» vastas Judith pärast hetkelist peatust, «ma olen teiega otsekohene. Tunnistan, et oli aeg, kus ma üle kõige maailmas hindasin ehteid. Kuid mõnd aega tunnen ma endas muutust. Kuigi Harry Välejalg ei tähenda mulle midagi ega võigi tähendada, annaksin ma kõik, mis mul on, et teda vabastada. Ja kui ma olen valmis seda tegema kiidukuke, tülinorija, lobasuu Välejala heaks, kellel peale ilusa välimuse pole midagi head, siis võite kujutleda, mida ma olen valmis tegema oma isa heaks.»

«See kõlab ilusasti ja vastab täiel määral naiselikule loomusele. Niisuguseid tundeid leidub isegi delavaaride

neidudel. Ma.olen sageli, vägagi sageli näinud, kuidas nad ohverdavad oma edevuse südame pärast. Ja nii see peabki olema; ma arvan, et nii on see kõikidel naistel. Nemad on ju loodud tunnetele ja selleks, et lasta end tunnetest juhtida.»

«Aga kas metsinimesed lasevad meje isa vabaks, kui mina ja Judith kõik oma paremad kleidid ära anname?» küsis Hetty oma süütu, malbe häälega.

«Nende naised võivad end sellesse asjasse segada, armas Hetty; jah, nende naised võivad end niisugusel puhul asjasse segada... Kuid ütle mulle, Madu, kas nende lurjuste hulgas on palju skvoosid[1], kas neil on palju naisi laagris?»

Delavaar kuujfes ja mõistis kõik, mis tema juuresolekul räägiti, kuigi ta istus nagu indiaanlased alati: kinnine ja kaval, pilk kõrvale pööratud, ega näinud põrmugi. huvi tundvat vestluse vastu, mis otse temasse ei puutunud. Ent nüüd vastas ta siiski talle omase napisõnalisusega.

«Kuus,» ütles ta, sirutades ettepoole kõik ühe käe sõrmed ja teise käe pöidla. «Ja veel üks.» Siinjuures surus ta käe väljendusrikkalt vastu südant, märkides selle poeetilise ja ühtlasi loomuliku žestiga oma armsamat.

«Kas sa nägid teda, pealik? Võib-olla sul õnnestus näha tema armast näokest või pääseda temale nii lähedale, et võisid laulda temale ta lemmiklaulu?»

«Ei, Hirvekütt, seal oli liiga palju puid ja lehed katsid oksi nagu pilved katavad äikese ajal taevast. Kuid,» siinkohal pööras noor sõdur oma tõmmu näo sõbra poole ja naeratus valgustas sooja inimliku tunde ereda helgiga tema värvitud ja looduse poolest kärme näojooni, «Tšingatšguk kuulis Ua-ta-Ua naeru, ta tundis selle irokeesi naiste naeru hulgast ära. See kõlas ta kõrvus nagu käosulase vidistamine.»

«Noh, selles mõttes võin ma usaldada armunu kõrva, ja delavaari kõrv eraldab kõiki hääli, mida ta kunagi on metsas kuulnud . .. Ma ei tea, miks see nii on, Judith, aga kui noored mehed — ja ma julgen öelda, et aama maksab ka neidude kohta, — kui nad hakkavad kandma

indiaanlanna.

õrnu tundeid, siis paneb lihtsalt imestama, kui meeldiv tundub neile kallima naer või hääl. Ma olen näinud, kuidas karmid sõjamehed kuulatasid noorte neidude lobisemist ja naeru otsekui kirikumuusikat, mida võib kuulda vanas hollandi kirikus Albany' peatänaval. Ma olen seal käinud palju kordi karusnahku ja jahiloomi muigamas.»

«Aga teie, Hirvekütt,» ütles Judith kiiresti ja temale võõra tõsidusega, «kas teie tõesti ei ole siis iialgi tundnud, kui meeldiv on armsa neiu naeru kuulda?»

«Jumal hoidku, Judith! Ma pole ju oma nahavärvi inimeste seas elanud nii kaua, et kogeda niisuguseid tundeid — ei, iialgi! Tõenäoliselt on nad loomulikud ja seadusepärased, kuid minu .jaoks ei ole magusamat muusikat kui tuule ohked puude latvades või sädeleva, värske, läbipaistva oja vulisemine. Vahest,» jätkas ta pead hetkeks mõtlikult langetades, «meeldib mulle veel muidugi kuulata hea linnukoera heledat haukumist, kui satun rammusa põdra jälgedele. Aga koera hääl, kel pole haistmist, ei eruta mind mitte põrmugi, kuna niisugune klähvib ilma asjata, talle on ükskõik, kas põder jookseb ees või mitte.»

Judith läks aeglaselt ja mõtlikult minema. Kerge värisev ohe tungis iseenesest tema huulilt, kuid see ei olnud tema tavaline, peenelt kavatsetud edvistamine. Hetty aga kuulas nagu ikka lihtsameelse tähelepanuga, kuigi talle tundus imelik, et noormehele meeldib metsade viis enam kui neidude laulud või süütu lõbus naer. Olles siiski harjunud kõiges järgnema õe eeskujule, läks ka tema peagi kajutisse, kus ta istet võttis ja hakkas pingeliselt mingit salämõtet heietama.

Jäänud üksi, jätkasid Hirvekütt ja sõber vestlust.

«Kas noor kahvanäoline kütt tuli siia järvele ammu?» küsis delavaar pärast seda, kui oli viisakalt oodanud, et teine hakkaks esimesena kõnelema.

«Alles eile keskpäeval, Madu, kuigi olen selle aja jooksul juba palju näinud ja palju teinud.»

Pilk, mille Tšingatšguk kinnitas oma kaaslasele, oli nii terav, et näis, tihenevast öõhämarusest läbi tungivat. Vaadanud vargsi indiaanlast, nägi Hirvekütt temale suunatud kaht musta silma, mis olid nagu pantri või püünise nurka aetud hundi silmaterad. Ta mõistis selle

leegitseva pilgu tähendust ja vastas põiklevalt, nagu tema arvates oli sünnis valge inimese vä-ärikusele ja tagasihoidlikkusele.

«Nii see oli, nagu sa kahtlustad, Madu, jah, midagi selletaolist. Ma sattusin vaenlasega kokku ja võin öelda, et võitsin ta.»

Indiaanlane hüüatas äkki rõõmsalt ja vaimustatult ja pani käe sõbra õlale. Kärsitult küsis ta, kas tal oli õnnestunud skalpi saada.

«Noh, sejles suhtes olen ma valmis kogu delavaaride suguharule, vanale Tamenundile ja sinu isale, suurele Unkasile teatama, et see ei sobi valgele. Nagu näed, Madu, on minu skalp alles ja see oli ainuke skalp, mis oli ohus, kui üks võitlev pool oli valge ja ristiinimene.»

«Kas sõjamees ei langenudki? Hirvekütt ei ole saanud oma nime selle eest, et on aeglase pilguga või ei oska püssiga ümber käia!»

«Noh ei, selles sa eksid! Võin ütelda, et üks mingo langes.»

«Kas pealik?» küsis indiaanlane kirgliku kärsitusega.

«Ei, see on juba rohkem kui mina tean või saan sulle ütelda. Ta oli väga osav ja kaval ning kõva südamega, ja ta võis olla kuulus oma rahva hulgas, et teenida seda aunimetust. Mees sõdis vahvalt, kuigi ta silm polnud küllalt Kiire, et ette jõuda sellest, kes on õppuse läbi teinud sinu seltsis, delavaar.»

«Minu sõbral ja vennal õnnestus keha kätte saada?»

«Selleks polnud mingisugust vajadust, kuna mingo suri minu kätel. Nüüd pean avaldama kogu tõe: ta võitles nii nagu on sobiv punanahale, aga mina võitlesin nii nagu sobib valgele.»

«Hästi! Hirvekütt on kahvanägu ja temal on kahva-näo käed. Delavaar võtab skalbi maha, riputab selle teiba otsa ja laulab laulu Hirveküti auks, kui me oma rahva juurde tagasi läheme. Au kuulub suguharule, seda ei tohi kaotada.»

«Seda on kergem öelda kui teha. Mingo keha jäi tema sõprade kätte ja on kahtlemata peidetud mingisugusesse auku, kust isegi sinul kogu sinu delavaari kavaluse juures vaevalt õnnestub skalpi kätte saada.»

Noormees jutustas siis sõbrale hommikustest sündmustest lühidalt, kuid selgelt, midagi varjamata, kuid püüdes võimaluse piirides vältida indiaanlastel kombeks olevat kätlemist. Tšingatšguk väljendas uuesti oma rahuldust, kui oli saanud teada, missugust au tema sõber väärib. Seejärel tõusid mõlemad püsti, kuna jõudis kätte tund, millal oli targem laev julgeoleku pärast kaldast kaugemale viia.

Oli juba täiesti pime; taevas oli kattunud pilvedega ja tähed kustunud. Põhjatuul oli vaibunud nagu alati pärast päikeseloojakut ja lõunast hakkas puhuma kerge tuul. Kuna see muutus oli Hirveküti kavatsusele soodus, hiivas ta ankru; praam Hakkas kõhe märgatavalt järve keskkoha poole triivima. Kui puri üles tõsteti,-suurenes laeva kurus kuni kähe miilini tunnis. Kuna nüüd polnud mingit vaja-dust sõuda — toiming, mida ükski indiaanlane poleks armastanud —, võtsid Hirvekütt, Tšingatšguk

ja Judith istet laeva ahtris ning kütt võttis aeru kätte ja juhtis laeva liikumist. Siin ajasid nad juttu oma tulevikukavatsustest ja sellest, mis edasi ette võtta ja kuidas sõbrad vabastada.

Judith võttis sellest vestlusest elavalt osa. Delavaar sai ilma vaevata kõigest aru, mis Judith ütles, kuid ta vastas oma keeles, ja Hirvekütt tõlkis tema nappe, lühikesi vastuseid ning märkusi. Järgmise poole tunni jooksul võitis Judith palju oma kaasvestleja silmis. Ta lahendas küsimusi kiiresti, esitas julgeid ja veenvaid plaane, ja kõik tema arutlused olid sügavalt läbi mõeldud ja andsid –tunnistust vaprusest ning arukusest. Need mõlemad iseloomujooned olid siinsete meeste silmis suures aus. Pärast nende kohtumist toimunud sündmused, neiu üksindus ja tema sõltuv seisukord sundisid teda suhtuma Hirvekütt! kui vanasse sõpra; ja nii noormehe iseloomu kui ka tunnete puhtsüdamlik ausus — lausa ennenägematu omadus meeste juures, kui otsustada tema kogemuste seisukohalt — olid võitnud Judithi nii täielikult, et noormehe voorused äratasid temas uudishimu ja sünnitasid usalduse, mida polnud temas äratanud senini ükski mees. Seniajani oli Judith asunud meestega suhtlemisel kaitseseisundis, ja millise eduga, seda teadis ta ise kõige paremini, kuid nüüd oli ta sat-

tunud noormehe seltskonda ja kaitse alla, kel polnud tema suhtes nähtavasti halbu kavatsusi, otsekui oleks ta olnud tema oma vend. Hirveküti mõtete puhtus, naiivne tunnete poeesia ja ehtsus, ja isegi tema väljenduste omapärasus — kõigil neil oli oma^mõju ja need soodustasid kiindumuse tekkimist, mille Judith leidis olevat niisama puhta kui äkilise ja sügava. Välejala ilus nägu ja mehine kuju ei suutnud tema käratsevat ja jämedat iseloomu kunagi üles kaaluda ja Judithi suhtlemine ohvitseridega oli teda õpetanud tegema võrdlusi, mille puhul isegi Harry suured loomulikud eelised alla jäid. Kuid just see läbikäimine ohvitseridega, kes vahetevahel käisid järvel kalastamas ja küttimas, ärataski temas praegused tunded noore tundmatu vastu. Need mehed olid küll rahuldanud tema edevust ja äratanud temas tugeva enesearmastuse, kuid olid sundinud teda neid tutvusi sügavasti kahetsema,- — kui mitte koguni neid salaja leinama, — sest oli võimatu, et temataoline erksa vaimuga inimene poleks märganud, kui õõnsaks jäi ülema ja alama inimese seltsimine, ja et isegi parimate kavatsustega ja kõige ausameelsemad punakuuelised imetlejad vaatasid talle ainult kui jõudetundide kaunile mängukannile, aga mitte kui võrdsele ja sõbrale. Hirvekütil sellevastu oli nagu aken rinnas, millest paistis tema aususe valgus ja isegi tema ükskõiksus Judithi ilu vastu, mis oli kõikides meeste^ vaimustuse esile kutsunud, kõditas tüdruku edevust ja puhus temas veelgi enam lõkkele õrna tundesädeme, mida mõni teine mees, kes oli looduse poolt isegi rohkem õnnistatud, poleks suutnud teha.

Niiviisi möödus ligi pool tundi, mille jooksul laev libises aeglaselt mööda vett. Ümbritsev pimedus üha tihenes. Järve lõunakaldal hakkasid tumedad metsamassiivid juba kaduma kaugusse, ja kauni veekogu aari palistavad rnäed heitsid varju, mis kattis peaaegu kogu järve. Muide, keskkohal, kus

veepinnale langes veel taevast voolav ähmane valgus, kulges kitsas veeriba otsejoones põhjast lõuna. Mööda seda kitsast, nagu peegeldunud linnutee taolist rada, kus pimedus ei olnud nii tihe kui mujal, liikuski laev edasi ja tüüril olija teadis kindlasti, et see kulges suunas; kuhu ta tahtis minna. Lugeja ei

pea siiski arvama, nagu poleks üldse mingeid raskusi olnud õige kursi hoidmisega. Seda oleks võinud määrata ka õhu liikumise järgi, kui poleks olnud võimalik näha mägesid, samuti tumeda avause järgi Iqunas, mis märkis oru asukohta selles suunas. Need iseärasused paelusid lõpuks Judithi ja Hirveküti tähelepanu ning nad lõpetasid keskustelu, et võimaldada teineteisel vaadelda pidulikku vaikust ning nautida sügavat looduserahu.

«Kui pime öö!» tähendas tüdruk pärast mõneminutilist pausi. «Ma loodan, et meie leiame ikka lossi üles.»

«Seda küll ei maksa karta, et me tast mööda läheksime, kui me püsime ikka samal kursil, otse järve kesk-kohal,» vastas noormees. «Loodus ise on meile siia tee teinud ja nii pime kui siin ka ongi, pole meil mingeid raskusi kursil püsimisega.»

«Kas teie ei kuule midagi, Hirvekütt? Mulle tundub, nagu loksuks vesi kuskil siin üsna meie ligidal.»

«Tõepoolest liigub midagi vees. Arvatavasti kala. Need elukad kütivad üksteist täpselt samuti nagu inimesed või maismaa loomad. Nähtavasti hüppas üks neist õhku ja kukkus seejärel uuesti vette tagasi. Ükski meist, Judith, argu proovigu oma keskkonnast lahkuda, sest loodus nõuab alati oma osa... Tss! Kuulake! See sarnaneb ju aeru solksumisele, mida tarvitatakse äärmiselt ettevaatlikult...»

Sel hetkel kummardus delavaar üle poordi ja näitas sõrmega paljutähendavalt kuskile pimedusse, nagu oleks ta silm äkki midagi tabanud. Hirvekütt ja Judith vaatasid mõlemad näidatud suunas ja mõlemad nägid üheaegselt kammd. Selle ootamatu naabri piirjooned olid väga ähmased ja võisid vähem vilunud pilgu käest ker-gesti ära libiseda. Kuid laeval olijad nägid selgesti kanuud ja selles seisis täies pikkuses püsti keegi inimene ja sõudis. Arusaadavalt ei olnud võimalik kindlaks teha, kui palju teisi lamab veel paadi põhjas peidus. Põgeneda aerude abil kerge puukoorest kanuu eest, mida % sõudsid tugevad ja osavad käed, oli võimatu, ja mõlemad mehed haarasid kokkupõrke ootuses püssid.

«Aerutaja võin ma hõlpsasti maha kõmmutada,» sosistas Hirvekütt, «kuid esiteks me hõikame teda ja küsime, mis tal tarvis on.»

Seejärel jätkas ta häält kõrgendades pühaliku tooniga: «Seis! Kui sa lähened, olen ma sunnitud vastu oma tahtmist tulistama ja sind ootab siis paratamatu surm. Jäta sõudmine ja vasta!»

«Tulistage ja tapke vaene kaitsetu tütarlaps,» vastas pehmo ja värisev naisehääl, «kuid jumal ei andesta teile seda iialgi! Minge oma teed, Hirvekütt, ja lubage minul minna oma teed.»

«Hetty!» hüüatasid jahimees ning Judith korraga ja Hirvekütt Jormas silmapilk sinna kohta, kuhu ta oli sidunud kanuu, mida nad puksiiris vedasid. Kanuu oli kadunud ja noormees mõistis korrapealt, .milles asi seisis. Mis puutub põgenejasse, siis kohkus ta ähvardusest, lakkas sõudrnast ja nüüd paistis ta ähmaselt nagu mingi vee köhal seisev viirastuslik inimkogu. Puri lasti silmapilkselt alla, et laev ei mööduks kanuust. Kahjuks võeti see samm ette liiga hilja, sest raske sõiduki inerts ja tuulesurve ajasid laeva peagi mööda ja Hetty jäi allatuult. Kuid ta paistis siiski veel.

«Mis see tähendab, Judith?» küsis Hirvekütt. «Mispärast teie õde võttis kanuu ja jättis meid maha?»

«Teie teate ju, et ta on nõrgamõistuseline. Vaene tüdruk! Ja tema saab omamoodi aru sellest, mida tuleb teha. Ta armastab isa rohkem kui tavaliselt lapsed armastavad oma vanemaid — ja peale selle...»

«Mis on peale selle, tütarlaps? Praegu on otsustav hetk; praegu peab õigust rääkima!»

Judith tundis .suuremeelset ja naiselikku kahetsus-tunnet ega tahtnud o m a õe saladust reeta, ja ta kõhkles, enne kui hakkas uuesti kõnelema. Kuid andes järele Hirveküti pealekäimisele ja mõistes ka ise, missugusesse ohtu n a d kõik satuvad Hetty ettevaatamatuse tõttu, ei võinud ta kauem vaikida.

«Ma arvan, et vaene nõdrakene Hetty pole suuteline nägema Harry Välejala ilusa näo ja kauni sihvaka kuju taga peituvat edevust, tühimeelsust ja tuulepäisust. Hetty räägib temast unes ja väljendab mõnikord oma tundeid koguni ilmsi.»

«Tähendab, te arvate, Judith, et teie õde on nüüd oma isa ja Välejala päästmiseks mõelnud välja mingisuguse

hullumeelse plaani; plaani, mis kõigi tõenäosuste kohaselt annab ühe meie kanuudest mingode kätesse?»

«Kardan, et see on nõnda, Hirvekütt. Vaevalt on vaesel Hettyl niipalju kavalust, et ta suudaks metslasi üle trumbata.»

Kogu selle aja paistis kanuu ähmaselt läbi hämaruse, Hetty kuju ahtris püsti; kuid laeva kiirema liikumise tõttu muutusid kanuu piirjooned iga hetkega ähmase-maks. Oli ilmne, et ei tohi kaotada aega või muidu kaob ta täielikult hämarusse. Pannud kõrVale püssid kui käsutud esemed, haarasid mehed aerud ja hakkasid laeva kanuu suunas pöörama. Judith, kes oli taolise tööga harjunud, jooksis

laeva teise otsa ja asus millelegi kaptenisilla taolisele kõrgendikule. Hetty kohkus neist ettevalmistustest, mida tahtmatult saatis kära, ja võpatus nagu linnuke, keda heidutab ootamatu oht.

Kuna Hirvekütt ja tema sõber sõudsid kõigest jõust nagu s-uutsid ja Hetty jõudu nõrgendas närviline põgenemissoov, siis arvatavasti oleks tagaajamine lõppenud peagi põgeniku kinnipüüdmisega, kui tütarlaps poleks mitu korda täiesti ootamatult suunda muutnud. Need pöörded võimaldasid tal aega võita ja sundisid ühtlasi laeva ja kanuud siirduma kord-korralt sügavamasse pimedusse, mille heitsid järvele mäeküngaste varjud. Järk-järgult suurenes vahemaa põgeniku ja tema tagaajajate vahel, kuni Judith lõpuks spovitas sõpradele sõudmise lõpetada, sest ta oli kanuu täiesti silmist kao-tanud.

Kui ta selle kurva tõsiasja teatavaks tegi, asus Hetty tegelikult alles nii lähedal, et kuulis õe iga sõna, kuigi Judith püüdis ettevaatlikkusest rääkida nii tasa kui vähegi võimalik. Hetty lakkas samal hetkel sõudmast ja ootas hinge kinni pidades, mis edasi saab. Surmavaikus valitses järve kõhal. Laevas olijad pingutasid nägemist-kuulmist, püüdes kanuu asukohta üles leida. Judith kummardus poordi kohale, lootes tabada mõnd heH, mis reedaks suuna, kuhu ta õde eemaldus; samal ajal püüdsid tema kaks kaaslast end alla källutades vaadata veepinna kõrguselt, et niiviisi märgata mistahes veepinnal ujuvat eset. Ent kõik oli asjata, sest nende pingutusi ei krooninud edu. Kogu selle aja seisis Hetty

täies pikkuses püsti, taipamata paadi põhja laskuda, sõrm huultele surutud ja vaadates sellesse külge, kust kostsid hääled. Nii sarnanes ta raidkujule, mis kehastab sügavat ja kartlikku tähelepanu. Tal oli jätkunud taipu üksnes kanuu lahtipäästmiseks ja laevast kähratult eemale sõudmiseks, kuid sellega näis tema taip. selleks korraks otsas olevat. Isegi kanuu pöörded olid tingitud pigem käte ebakindlusest ja närvilisest erutuselt kui osavusest või teadlikust arvestusest.

Paus kestis mõne minuti, mille jooksul Hirvekütt ja delavaar pidasid nõu indiaani keeles. Siis asusid nad uuesti aerudele, ja laev hakkas liikuma nii tasa kui iganes võimalik, suundudes läände, kaldudes pisut lõuna poole või vaenfase laagri suunas. Kui ta oli jõudnud üsna kalda ligidale, kus pimedus oli maa läheduse tõttu eriti tihe, seisis laev paigal ligi tund aega Hettyt oodates. Jahimees ja indiaanlane oletasid, et niipea kui tüdruk arvab, et teda enam ei ähvarda jälitamine, suundub ta nimelt sinnapoole. Ent ka seda väikest manöövrit ei krooninud edu, ükski heli ega möödavilksatav vari ei näidanud kanuu lähenemist. Sellest ebaõnnestumisest pettununa ja mõistes, kui tähtis on kindlusse tagasi pöörduda, enne kui vaenlased selle vallutavad, võttis Hirvekütt kursi «lossi» suunas, murelikult mõeldes, et tema püüded kõiki kanuusid oma valdusse saada on nõrgamõistuselise Hetty ettevaatamatu sammu tõttu nurja läinud.

X PEATÜKK

«Kuid selles padrikus
kes usaldada silmi, kõrvu võiks?
Siin järsud nõlvakud ja sünged koopad,
kus lehekahin, öised linnuhääled;
kord praksub oks, siis vingub tuuleiil, mis kajab kaua vastu.»
Joanna Baillie

Hirm, niisama palju kui kaine arvestuski, oli sundinud Hettyt aerud käest ära panema, kui ta leidis, et jälitajad ei tea, missuguses suunas edasi liikuda. Ta jäi paigale seni, kuni laev sõitis indiaanlaste laagri lähedusse, nagu kõnelesime eelmises peatükis. Pärast seda asus ta uuesti aerudele ja sõudis ettevaatlike aerutõmmetega läänekalda poole. Jälitajate petmiseks, kes, nagu ta õieti aimas, võisid peagi ise olla siinsamas kalda lähedal, suunas Hetty kanuu nina pisut kaugemale põhja poole, olles otsustanud maabuda neemel, mis tungis järve umbkaudu miili kaugusel lähtest. Muide, ta ei tahtnud ainult jälgi segada: kogu oma vaimunõtrusele vaatamata oli Hetty Hutteril suurel määral seda vaistlikku ettevaatlikkust, mis nii sageli hoiab õnnetuse eest neid, keda issanda käsi on tabanud. Tütarlaps mõistis väga hästi, kui tähtis on hoida kanuud irokeeside kätte sattumast; ja ammuaegne tutvus järvega ütles talle, kui-

das seda tähtsat ülesannet saab kõige lihtsamini tema kavatsustega ühendada.

Kõnesolev neem ulatus järve sellel poolel kaugele ja siit järvele lükatud kanuu oleks lõunatuulega kindlasti kaldast eemale triivinud ning polekski olnud suureks eksimuseks tõenäosuse vastu oletada, et« see võiks isegi lossini jõuda, mis asus peaaegu sirgjoones allatuult. Hetty kavatseski niiviisi toimida ja ta tuli liivase neeme lõpul suure haralise tamme all kaldale, kindla otsusega kanuu kaldast eemale tõugata, et see triiviks otse tema isa saar-ehamu juurde.

Ta teadis vahetevahel järvel ujuvate puutüvede järgi, et kui kanuu pimeduses «lossist» möödubki, siis tuul koidu ajal tavaliselt pöördub, enne kui kanuu jõuab järve põhjapoolsele kaldale, ja et Hirvekütil jääb küllalt aega paati .kinni püüda, kui ta hakkab pikksilmaga tähelepanelikult järve ja selle metsaga kaetud kaldaid vaatlema.

Tüdrukul oli kulunud ligi tund aega neemeni jõudmiseks, sest kaugus ja pimedus takistasid teda ühevõrd. Astunud liivasele kaldale, valmistus ta juba kanuud eespoolmainitud viisil järvele tõukama. Kuid ta ei jõudnud veel tõugata, kui kuulis äkki tasaseid hääli, mis näisid kostvat tema selja taga seisvate puude vahelt. Ootamatust ohust kohkudes tahtis Hetty uuesti kanuusse hüpata, et otsida pääsu põgenemises, kui talle tundus, et ta tunneb ära Judithi meloodilfse hääle. Kummardudes ettepoole, et helisid

paremini tabada, mõistis Hetty, et hääled kostsid ilmselt järvelt ja et laev lähenes lõunast ning peab niiviisi läänekalda läheduses mööduma neemest, kus ta seisis, kahekümne jardi kaugusel. Siin oli siis kõik olemas, mida ta võis soovida; kanuu tõugati järvele ja see jättis oma hiljutise omaniku üksinda kitsale rannaribale.

Olles sooritanud selle endaohverdamise akti, ei pidanud Hetty tarvilikuks eemalduda. Naabruses asuvate puude ja põõsaste rippuv lehestik oleks teda varjanud isegi päevavalgel; aga selles pilkases pimeduses oli täiesti võimatu mõnd niiviisi varjus asuvat eset näha isegi mõne jala kauguselt. Põgenemine oli samuti üpris hõlpus, sest paarikümnest, sammust oleks olnud küllalt,

et metsa sügavusse kaduda. Sellepärast jäi Hetty paigale, oodates erutatult oma kavaluse tulemust ja kavat-ses hõigata teistele, et juhtida nende tähelepanu kanuule, kui nad peaksid kanuud märkamata mööda sõitma.

Laev lähenes uuesti täies purjes; Hirvekütt seisis Judithi kõrval ninas ja delavaar tüüril. Nähtavasti oli laev naaberlahes läinud liiga käida ligidale lootuses Hettyt tabada, sest põgenik kuulis laeva lähenedes selgesti, kuidas noor jahimees käskis oma kaaslast kurssi muuta, et mitte neemele kinni joosta.

«Pööra nina kaldast kaugemale, delavaar,» kordas Hirvekütt kolmandat korda inglise keeles, et ka ta kaunis kaaslane saaks tema sõnadest aru, «pööra nina kaldast kaugemale, me olemegi siin kinni jäänud, ja tarvis on vabastada mast puudeokstest... Judith, näe, seal on kanuu!»

Hirvekütt lausus viimaseid sõnu suurima tõsidusega ja ta käsi haaras kõhe püssi, enne kui sõnad õieti huultelt pääsesid. Kuid taibukas neiu mõistis silmapilkselt, milles on asi, ja ütles oma kaaslasele, et see paat on kindlasti seesama, milles tema õde põgenes.

«Hoia pargas otse, delavaar! Tüüri otse nagu lendab põdra pihta lastud kuul... Sooh, ongi käes!»

Kanuu haarati kinni ja seoti jälle viivitamatult laeva poordi külge. Järgmisel hetkel lasti puri alla ja laev peatati aerude abil.

«Hetty!» hüüdis Judith. Tema häälest kõlas mure ja isegi armastus. «Kas sa kuuled mind, õde? Vasta, jumala nimel, vasta, et ma veel kord võiksin kuulda sinu häält! Hetty, armas Hetty!»

«Ma olen siin, Judith, siin, kaldal! Asjata on mind taga ajada, ma niikuinii peidan end metsa.»

«Oh, Hetty, mis sa küll teed! Pea meeles, et varsti on kesköö, ja et mets on täis metslasi ja kiskjaid loomi.»

«Keegi ei tee kurja vaesele rumalale tütarlapsele, Judith. Ma lähen appi oma isale ja vaesele Harry Väle-jalale, keda piinatakse ja kes ka tapetakse, kui keegi ei tunne muret nende pärast.»

«Me kõik muretseme nende pärast ja kavatseme homme saata neile vaherahulipu ja nad välja osta. Tule

tagasi, õde! Usu meid, me oleme sinust targemad ja teeme isa heaks kõik, mis võimalik.»

«Ma tean, et te olete minust targemad, Judith, sest mina olen tõesti väga rumal. Kuid ma pean isa ja vaese Harry Välejala juurde minema. Aga teie koos Hirvekütiga hoidke lossi oma käes, õde. Mind aga jätke jumala hoolde.»

«Jumal on meiega kõikjal, Hetty: nii kaldal kui ka lossis. Oleks patt mitte loota tema heldusele. Sa ei saa teha 'mitte midagi pimedas; sa eksid metsas teelt ja hukkud näljast.»

«Jumal ei lase seda sündida vaese lapsega, kes läheb oma isale appi. ,Ma püüan metsinimesed üles leida.»

«Tule tagasi ainult selleks ööks. Hommikul me laseme su kaldale ja laseme sind tegutseda nii nagu sa õigeks pead.»

«Sa räägid küll nii, Judith, ja mõtled ka niiviisi, kuid sa ei tee niiviisi. Sinu süda läheb araks ja sa hakkad mõtlema ainult, tomahookidest ja skalpimisnugadest. Peale selle tahan öelda indiaanlaste pealikule üht asja, mis vastab kõigi meie soovidele; ja ma kardan, et võin selle ära unustada, kui talle seda ei ütle kõhe. Küll sa näed, ta lubab isal är,a minna, niipea kui kuuleb minu sõnu!»

«Vaene Hetty! Mida võid sa ütelda julmale metslasele, et sundida teda verejanulistest mõtetest loobuma?»

«Ma ütlen talle sõnad, mis tema ära hirmutavad ja sunnivad teda meie isa vabaks laskma,» .vastas lihtsameelne tütarlaps otsustavalt. «Küll näed, õde, ta muutub sõnakuulelikuks nagu laps.»

«Aga kas te, Hetty, ei ütleks minule, mis te kavatsete temale ütelda?» küsis Hirvekütt. «Ma tunnen metslasi hästi ja võin kujutleda, missugused sõnad võivad mõjuda nende verejanulisele loomusele.»

«Noh, hea küll,» vastas Hetty ja ta madaldas häält usaldavalt; öö vaikus ja laeva lähedus võimaldas seda teha nii, et ta sõnad siiski kuulda olid. «Hea küll, Hirvekütt — ja kuna teie olete nähtavasti aus ja tubli noormees, siis ma ütlen teile. Ma ei kavatse öelda ühelegi metslasele enne mitte üht sõna, kui mind ei seata nägu näo vastu nende pealikuga. Tüüdaku nad mind küsi-

mustega, nii palju kui neile meeldib! Ei, ma ei vasta neile midagi, vaid ainult nõuan, et mind viidaks nende kõige targema ja kõige vanema mehe juurde. Siis ma, Hirvekütt, ütlen temale, et jumal ei andesta tapmist ja röövimisi. Ja et kui isa ja Välejalg tõesti läksid irokeeside skalpide jahile, siis peab ta tasuma kurja heaga; sest nõnda käsib piibel, aga kes seda ei täida, see langeb igavese karistuse

alla. Kui pealik minu sõnu kuuleb ja mõistab, et see on tõsi, — kui kaua läheb siis teie arvates aega, kuni ta saadab isa, minu ja Välejala ära lossi vastas asuvale kaldale ja ütleb meile, et me võime rahus minna oma teed?»

Hetty esitas viimase küsimuse lausa võidurõõmuga» Seejärel hakkas lihtsameelne tütarlaps naerma, kujutades endamisi, missugust muljet avaldab tema plaan kuulajaile. Hirvekütt oli lausa jahmunud sellest puhtsüdamliku nõrgamõistuslikkuse tõendusest. Kuid Judithil tuli äkki'mõte, kuidas seda metsikut plaani nurja ajada,, mõjutades neidsamu tundeid, mis selle plaani olid sünnitanud. Ilma et ta oleks vastanud viimasele küsimusele või naerule, hüüdis ta kiiresti õde nimepidi, otsekui kavatsedes talle ütelda midagi väga tähtsat. Kuid see hüüd jäi vastuseta.

Otsustades okste praksumise ja lehtede sahina järgi-oli Hetty ilmselt juba kaldalt lahkunud ja tungis metsa sügavusse. Tagaajamine oleks olnud mõttetu, kuna põgeniku kinnipüüdmine oleks niisuguses pimeduses janii tihedas lehestiku varjus olnud ilmselt võimatu; pealegi oleks neid endid iga minut ähvardanud vaenlaste kätte sattumise oht.

Pärast lühikest nukrat nõupidamist hiivasid nad purje ja laev liikus oma tavalise ankrupaiga poole. Hirvekütt õnnitles end vaikides kanuu kättesaamise puhul ja arutas mõttes homse tegevusplaani läbi. Tuul tõusis, niipea kui laev neemest eemaldus, ja nad jõudsid «lossi» juurde vähema kui tunni aja pärast.

Siinleiti kõik olevat endiselt; majja minekuks tuli ümberpöördud järjestuses korrata kõike seda, mida oli tehtud majast lahkumisel. Judith heitis sel ööl magama üksinda ja niisutas patja pisaratega, kui mõtles süütust. ja seniajani enda hooleks jäetud olendist, kes oli lapse-

east peale olnud talle kaaslaseks; kibe kahetsus piinas teda ja ta uinus, kui väljas hakkas juba peaaegu köitma. Hirvekütt ja delavaar puhkasid laevas ja me jätamegi nad sinna puhkama ausate, tugevate ja julgete inimeste sügavat und, ning pöördume tagasi tütarlapse juurde, keda me viimast korda nägime keset metsatihnikut.

Kaldalt lahkudes suundus Hetty kõhklemata metsa, kartes jälitamist. Õnneks oli see suund parim, millele oleks võinud sattuda, et oma plaani ellu viia, sest see oli ainuke tee, mida mööda ta neemelt välja pääses. Puude all vaütses nii pilkane pime öö, et edasiliikumine edenes ainult väga aeglaselt ja pärast esimesi samme läks ta huupi edasi. Maastiku reljeef ei lasknud teda siiski valitud suunast kaugele kõrvale kalduda. Üht.kätt piiras tema teed järsk kingunõlv, teiselt küljelt oli teejuhiks järv. Kaks tundi järgemööda tungis kavaluseta ja lihtsameelne tütarlaps läbi metsapadriku, mõnikord leidis ta end kaldaveerult, mis ulatus otse vee äärde, teinekord jällegi mööda nõlvakut ronimas, mis oli talle hoiatuseks, et ei tohi selles suunas enam edasi minna, kuna see kulges risti teed. Ta jalad libisesid sageli ja ta kukkus mitugi korda, kuigi ei saanud seejuures haiget. Lõpuks väsis

Hetty nii ära, et tal ei jätkunud enam jõudu edasi minna. Puhkus oli möödapääsmatu ja ta asus külmavereliselt endale aset valmistama nagu inimene, keda mets ei kohutanud mingisuguste kujuteldavate õudustega.

Tütarlaps teadis, et metsloomi hulgub ümberkaudsetes metsades küll ringi, kuid et kiskjad, kes inimestele jahti peavad, olid neis paikades haruldased, mürgiseid madusid aga ei olnud samahästi kui üldse. Kõike seda oli isa talle õpetanud, ja kõike, mis ta nõder aru üldsevastu võttis, võttis ta nii usaldavalt, et talle ei jäänud mingisugust kahtlusest tingitud rahutustunnet. Üksilduse suursugusus pigemini rahustas teda kui hirmutas ja ta valmistas endale lehtedest aseme niisuguse» ükskõiksusega olukorras, mis oleks ajanud igasugused unemõtted enamiku tema sookaaslaste peast, otsekui oleks ta heitnud magama isa katuse all.

Niipea kui Hetty oli kogunud küllalt kuivanud lehti, et kaitsta end maa niiskuse eest, heitis ta maha ja andis

end une võimusesse. Ta riietus, mis oli küll aasta-aja kohane, oli tavaliseks otstarbeks küllaltki soe, kuid metsas on alati jahe, ja siinsetel kõrgmaadel on ööd alati jahedad, mis teeb riietuse vajalikumaks kui tavaliselt madalamail maadel. Hetty oli seda ette näinud ja võtnud endaga kaasa paksu, raske talvemantli, mis peale võetuna asendas kergesti vaipa. End niiviisi kinni katnud, uinus ta paari minuti jooksul ja nii rahulikult, otsekui oleks teda valvanud hoolikas ema, kes oli temalt alles nii hiljuti igaveseks ära võetud. Selles s-uhtes valitses üllatav vastuolu tema tagasihoidliku peaaluse ja tema õe unetu padja vahel.

Tund möödus tunni järel ja miski ei seganud tütarlapse rahulikku ning segamatut puhkust. Ta malbed silmad ei avanenud kordagi, seni kui koidueelne hämarus tungis läbi puude latvade, langes ta laugudele ning koos suvehommiku värskusega äratas ta nagu alati. Tavaliselt tõusis Hetty sängist enne, kui esimesed päikesekiired puudutasid mäetippe. Kuid täna oli ta väsimus nii suur ja uni nii sügav, et tavalised hoiatused ei avaldanud oma mõju. Tütarlaps ainult ümises midagi läbi une, sirutas käe välja,-naeratas armsalt nagu laps hällis, kuid magas edasi. Selle ebateadliku liigutuse puhul puudutas ta käsi mingisugust sooja eset, ja asudes poolalateadlikus seisukorras, ühendas ta selle asjaolu oma harjumustega. Järgmisel hetkel toksas miski tütarlast vastu külge, otsekui oleks mingi tuhniv loom pistnud kärsa ta külje alla, et sundida teda asendit muutma, ja siis, sosistades Judithi nime, ärkas ta lõpuks. Kui koh-kunud tütarlaps istukile tõusis, märkas ta, et mingisugune tume kogu hüppas tema juurest eemale lehti laiali puistates ja mahalangenud oksi kuruga purustades. Avanud silmad ja esimesest segadusest ning oma olukorra imestamisest pisut toibunud, nägi ta tavalise Ameerika pruunkaru poega, kes taarus tagakäppadel ja vaatas teda nagu kaheldes, kas pole mitte ohtlik temale uuesti läheneda. Hetty oli mitugi niisugust karupoega üles

kasvatanud ja seepärast oli esimeseks mõtteks joosta ja väike olend kinni võtta, kuid vali urin hoiatas teda selle sammu ohtlikkuse eest. Põrgates paar sammu tagasi, vaatas tütarlaps kähku ringi ja nägi enda lähe-

176

dal karuema, kes tigedate silmadega jälgis kõiki tema liigutusi. Õõnes puutüvi, mis oli kunagi olnud mesilaste varjupaigaks, oli hiljuti tormist ümber kukkunud ja karuema kähe pojaga maiustas meekärgede kallal, mida loodusõnnetus oli temale andnud, samal ajal jälgis ta kuvalt kolmandat, uisapäisa toimivat jõmpsikat.

Inimmõistusele on mõistetamatud ja kättesaamatud kõik need ajed, mis juhivad loomade toiminguid. Kuigi emakaru on tavaliselt yäga metsik, kui ta arvab oma poegi ohus olevat, ei ilmutanud ta antud juhul vähimatki kavatsust tütarlapse kallale tungida. Ta jättis mee sinnapaika ja lähenes Hettyle paarikümne jala kaugu-sele ja tõusis tagakäppadele, keha kõigutades, vihaselt urisedes, kuid ei tulnud lähenjale. Hetty õnneks ei põgenenud. Seejärel laskus .karuema varsti neljale käpale, kogus pojad enda ümber ja lubas neil imema asuda. Hetty oli vaimustatud, nähes seda õrnuseavaldust looma juures, kes üldiselt pole tuntud tundehelluse poolest. Kui üks karupoegadest läks ema juurest eemale ja hakkas tema ümber vallatult kukerpallitama ning hüppama, tundis tütarlaps jälle tugevat soovi teda sülle haarata ning temaga mängida. Kuid hoiatatud urinast, loobus ta õnneks sellest ohtlikust kavatsusest. Kui talle seejärel tuli meelde oma rännaku siht, pööras ta kärudele selja ja hakkas minema puude vahel sädeleva järve kalda suunas. Tema imestuseks, kuigi mitte kohkumiseks, tõusis kogu karupere jalule]a järgnes talle, hoidudes väikese vahemaa kaugusel. Loomad jälgisid ilmselt tähelepanelikult iga tema liigutust, nagu oleks kõik, mida ta tegi, neid äärmiselt huvitanud.

Nii käis tütarlaps emakaru ja karupoegade saatel maha ligikaudu miili, seega vähemalt kolm korda rohkem, kui ta oleks suutnud käia sama aja jooksul pimedas. Siis jõudis ta oja aarde, mis oli uuristanud endale maasse sängi ja suubus kõhisedes järve kõrgete järskude metsaga käetud kallaste vahel. Siin Hetty pesi end; kustutanud janu puhta mägiveega, jätkas ta teed värske-nenuna ja kergema südamega, endiselt oma imelikest kaaslastest saadetuna. Nüüd kulges ta tee mööda laia ja peaaegu tasast terrassi, mis ulatus vee äärest kuni madala mäenõlva jalamini, kust algas pisut kõrgemal

177

teine ebakorrapäraste piirjoontega terrass. See oli oru selles osas, kus mäed taandusid põiki, moodustades madaliku alguse, mis laius mäekinkude vahel järvest lõuna pool. Hetty mõistis nende märkide järgi, et ta ligineb indiaanlaste laagrile, ja kui ta poleks mõistnudki, siis oleksid kärud teda inimeste ligidaloleku eest hoiatanud. Nuusutanud õhku, tõrkus emakaru talle järgnemast, kuigi

tütarlaps küll mitu korda ringi pöördus ja kutsus teda lapselike märkide ning isegi oma nõrga häälega. Tütarlaps tungis aeglaselt läbi põõsaste edasi, kogu aeg tagasi vaadates ja pilku liikumatuilt loomadelt pööramata, kui äkki tundis, et teda peatab kergelt tema õlale laskuv inimese käsi.

«Kuhu minema?» ütles pehme naisehääl kiirustades ja erutatult. «Indiaanlane, punanahk, tige sõjamees — seal!»

See ootamatu tervitus ei ehmatanud tütarlast rohkem kui tigedate metsaelanike juuresolu. Tõsi küll, Hetty üllatus mõnevõrra, kuid ta oli niisuguseks kuhtumiseks teatud määral ette valmistatud, ja olend, kes teda peatas, näis olevat kõige kahjutum nende seast, kes kunagi on inimeste ette ilmunud indiaanlase näol. See oli Hettyst endast ainult pisut vanem tütarlaps, niisamasuguse selge naeratusega nagu on Judith tema lõbusa-mail hetkil, häälega, mis kõlas kui muusika ja väljendas alandlikku õrnust, mis on nii iseloomulik nende rahvaste naistele, kus naist koheldakse tavaliselt ainult kui sõduri abilist või teenijat. Ilu pole mingi haruldus ameerika pärismaalaste naiste hulgas, seni kui nendel ei lasu veel kõik abielu ja emapõlve raskused. Selles suhtes erinevad maa põlisomanikud üsna vähesel määral oma tsiviliseeritumaist järeltulijaist.

Tütarlaps, kes oli Hetty nii ootamatult peatanud, kandis õlul mitkalist mantlit, mis kattis kogu tema ülakeha. Lühike sinine seelik, mis oli ääristatud kuldpoor-diga, ulatus ainult põlvini. Samast riidest säärekatted ja põdranahast mokassiinid täiendasid rõivastust. Juuksed langesid pikkade mustade patsidena ta õlgadele ja seljale ning olid kammitud lahku madala sileda lauba kõhal, pehmendades silmade ilmet, mis olid täidetud ühtaegu kavaluse ja lihtsameelsusega. Tütarlapsel oli

peente näojoontega piklik nägu, hambad olid ühtlased ja valged, kuna suu väljendas nukrat õrnust, milles näis peegelduvat selle tõsiasja vaistlikku mõistmist, et saatus on talle juba sündimisest peale osaks määranud taluda naise kannatusi, tunda naiselikku armastust. Ta hääl, nagu juba öeldud, oli tasane nagu öötuulekese ohe, mis on üldiselt iseloomulik indiaani naistele, kuid tema oli selles suhtes nii silmapaistev, et sai sellest oma hüüdnime Ua-ta-Ua, mis tähendab ingliskeelses tõlkes: «Tasem-tasem!».

Ühe sõnaga, see oli Tšingatšguki mõrsja, kes oli osanud vaigistada oma röövijate kahtlused,.ja saanud loa jalutada laagri ümbruskonnas. See järeleandlikkus vastas muide täiel määral punanahkade kommetele, kes pealegi teadsid väga hästi, et põgenemise puhul on tütarlast jälgede järgi kerge üles leida. Ühtlasi peab meeles pidama, et irokeesidel või huroonidel, nagu neid õigem on nimetada, ei olnud aimugi tema peigmehe lähedalolekust. Ja tema ise ei teadnud ka sellest midagi.

Raske on öelda, kumb tütarlastest avaldas selle ootamatu kohtumise puhul rohkem enesevalitsemist — kas kahvanäoline või punanahkne. Kuigi Ua-ta-Ua oli pisut üllatunud, oli ta siiski valmis meelsasti kõnelema ja teadis igal juhul paremini, mida ta tahtis. Kui ta oli laps, oli tema

isa teeninud kaua koloniaalvõimude juures sõdurina; ta ise oli mitu aastat elanud kindluste läheduses ja ära õppinud inglise keele, mida ta kõneles katkendlikult nagu kõik indiaanlased, kuid soravalt ja seejuures ilma igasuguse vastumeelsuseta, mida esines teistel tema suguharu indiaanlastel.

«Kuhu lähed?» kordas Ua-ta-Ua, kui oli vastanud Hetty naeratusele sõbraliku võluva naeratusega. «Seal küljes on tige sõjamees. Hea sõjamees on kaugel.»

«Kuidas su nimi on?» küsis Hetty lapseliku lihtsameelsusega.

«Ua-ta-Ua. Ma pole mingo — hea delavaar, ingiiside sõber. Mingod on kurjad, armastavad skalpe vere pärast; delavaarid armastavad kuulsuse pärast. Tule siia, siin pole silmi.»

[1] Ingiis — inglane.

Ua-ta-Ua viis oma sõbra järve äärde ja laskus alla kaldale, kus puud ja põõsad jäid nende ning võimalike kõrvaliste pilkude eest varju. Ta ei peatunud enne, kui nad istusid mõlemad külg-külje vastu mahalangenud puutüvele, mille üks ots oli otse vees.

«Milleks sa tulid?» küsis noor indiaanlanna erutatult. «Kust sa tuled?»

Hetty jutustas talle kogu loo oma tavalise lihtsuse ja tõearmastusega. Ta selgitas temale oma isa olukorda ja teatas, et ta tahab teda aidata ja, kui võimalik, saavutada tema vabastamise.

«Mispärast tuli sinu isa mingode laagrisse eile öösel?» küsis indiaani tütarlaps niisamasuguse siira otsekohesusega. «Ta teab, et praegu on sõjaaeg, ja ta pole poisike — ta on juba habemik — talle polnud vaja ütelda, et irokeesidel on tomahookid ja noad ning püssid. Mispärast ta tuleb öösel, haarab minul juustest kinni ja tahab delavaari tütarlast skalpeerida?»

«Sind!» ütles Hetty ja pidi kohkumisest peaaegu minestusse langema. «Kas ta tõesti sai sinu kätte? Kas ta tahtis sinult skalpi võtta?»

«Miks mitte? Delavaari skalpi võib müüa niisama hästi nagu mingo skalpigi. Kuberner ei tunne mingit vahet. Väga inetu tegu on kahvanäost käia skalpe küttimas. Pole tema komme, nagu mulle ütleb alati tubli Hirvekütt.»

«Ja kas sina tunned Hirvekütt!?» küsis Hetty, üllatusest ja rõõmust punastudes ning unustades selle uue tunde mõjul hetkeks kõik kahetsused. «Mina tunnen ka teda. Ta on praegu laevas koos Judithi ja delavaariga, keda kutsutakse Suureks Maoks. See Madu on ka ilus ja julge sõjamees!»

Kuigi loodus oli indiaani kaunitarile kinkinud tõmmu-värvilise näo, kattusid Ua-ta-Ua põsed nende sõnade juures veelgi sügavama punaga ja ta pigimustades silmades süttis ebatavaline elevus ja arukus. Hoiatavalt sõr.me tõstes summutas ta oma niigi tasase ja õrna hääle vaevalt kuuldava sosinani.

«Tšingatšguk!» ütles delavaari tüdruk, sosistades seda karmi nime sääraste pehmete kurguhelidega, et see kõlas nagu meloodia. «Tema isa Unkas on suur mohi-

kaani pealik, kõige lähem vanale Tamenundile! Kas sa tunned Madu?»

«Ta tuli meie juurde eile õhtul ja oli minuga koos laevas kaks-kolm tundi, enne kui ma nende juurest ära tulin. Ma kardan, Tasa,» Hetty ei suutnud hääldada oma uue sõbratari indiaani nime, ja kuna ta oli kuulnud, et Hirvekütt kutsus teda selle tuttava hüüdnimega, siis tarvitas temagi seda ilma igasuguse peenutsemiseta. «Ma kardan, Tasa, et tema tuli siia skalpide jahile, niisama nagu minu vaene isa ja Harry Välejalg!»

«Aga mispärast siis mitte? Tšingatšguk on puna-nahkne sõdur, väga punane — skalbid toovad talle kuulsust. Ta kindlästi peab neile jahti.»

«Niisugusel juhul,» ütles Hetty tõsiselt, «on ta niisama julm nagu kõik teisedki. Jumal ei andesta ka punanahksele seda, mida ta ei andesta valgele.»

«See ei ole tõsi!» ütles delavaari tütarlaps tulisusega, mis küündis peaaegu kirglikkuseni. «See ei ole tõsi, ütlen sulle! Manituu naeratab, kui noor sõdur tuleb sõjateelt kaks, kümme, sada skalpi lati otsas! Tšingatšguki isa küttis skalpe, vanaisa küttis skalpe — kõik suured pealikud kütivad skalpe; ja Tšingatšguk ise kütib ka niipalju skalpe kui jaksab künda!»

«Siis, Tasa, peavad teda öösiti vaevama hirmsad unenäod. Keegi ei saa olla julm ja ühtlasi loota andeksandmisele.»

«Ta pole julm, pole põhjust teda süüdistada!» vastas Ua-ta-Ua, väikese jalaga vastu kivist randa lüües ja pead raputades ning seeläbi näidates, kuidas üks naiselik tunne oli võitnud teise naiseliku tunde. «Ma ütlen sulle, et Madu on vapper; seekord läheb ta koju tagasi nelja — ei, kahe skalbiga.»

«Ja kas ta selleks tuligi siia? Kas ta tõesti tuli nii kaugele, üle mägede ja orgude, jõgede ja järvede, et oma ligimesi piinata ja määrida oma käsi nii vastiku asjaga?»

See küsimus kustutas pooliti solvunud indiaani iluduse põlema süttinud viha korrapealt ja sai täielikult võitu kasvatuse eelarvamustest ning suunas kõik ta mõtted õrnemale ja naiselikumale teele. Algul vaatas ta kahtlustavalt ringi, nagu oleks ta kartnud soovimatuid

pealtkuulajaid, siis vaatas ta uurivalt oma tähelepaneliku kaaslase näkku; seejärel kattis tütarlapseliku edevuse ja naiseliku häbelikkusega näo kähe käega ja puhkes naerma nii helisevalt, et seda oleks võinud nimetada metsade lauluks. Kartus, et teda võidakse pealt kuulda, tegi siiski kiiresti lõpu sellele naiivsele, tunneteavaldusele, ja lasknud käed langeda, vaatas see tunnete inimene uuesti mõtlikult kaaslase näkku, najju küsides, kuivõrd ta võib oma saladust temale usaldada. Kuigi Hetty ei võinud uhkustada õe erakordse iluga, pidasid paljud tema nägtc hoopis meeldivamaks. See

väljendas tema ehtsat iseloomu-siirust, ja samal ajal ei olnud sellel neid ebameeldivaid füüsilisi jooni, mis sageli on omased nõrgamõistuslikele. Tõsi on, et see, kes on harjunud vaatlema hoolikamalt kui tavaliselt, oleks tema vahetevahel. tühjade pilkude keeles märganud tema vaimunõtruse tõendeid; kuid need äratasid täieliku kavaluse puudumisega pigemini poolehoidu kui mingit muud tunnet. Ta avaldas Tasale soodsat muljet, ja andes järele äkilisele õrnushoole, kallistas Ua-ta-Ua Hettyt niisuguse loomuliku tunneteküllusega, et seda võis võrrelda ainult tema tulisusega.

«Sa oled hea,» sosistas noor indiaanlanna, «sa oled hea, ma tean.. Nii aftimu pole Ua-ta-Ual olnud sõpra, õde, kellele oleks saanud oma südant tühjaks rääkida! Sa oled minu sõber, eks räägi ma õigust?»

«Mul pole kunagi sõpra olnud,» teusus Hetty, vastates tulistele kallistustele teesklematu tõsidusega. «Mul on õde, kuid pole sõpra. Judith armastab "mind ja mina armastan loomulikult Judithit. Kuid mina tahaksin endale ka sõpra. Ma saan sinu sõbraks kõigest südamest, sest mulle meeldib sinu hääl ja sinu naeratus ja see, kuidas sa mõtled kõigest, ainult mitte skalpidest...»

«Ara räägi enam skalpidest,» katkestas Tasa teda sõbralikult. «Sa oled kahvanägu, aga mina olen punanahk — meil on erinevad kombed. Hirvekütt ja Tšingatšguk on suured sõbrad, kuid neil 'pole ühesugune nahavärv, Tasa ja ... Kuidas sinu nimi on, ilus kahvanägu?»

«Mind kutsutakse Hettyks, kuigi piiblis kirjutatakse see nimi «Esther».»

«Mispärast? Nii pole hea. Üldse pole tarvis nimesid kirjutada. Moraavia vennad katsusid Ua-ta-Uad kirju-tama õpetada, kuid ma ei lubanud. Delavaari tütarlapsel pole hea liiga palju teada — teada rohkem kui teab sõdur; see on suur häbi. Minu nimi on Ua-ta-Ua, see tähendab sinu keeli Tasa, ja sina kutsu mind Tasa ja mina kutsun sind Hetty.»

Viinud eelkäivad läbirääkimised vastastikuseks meeleheaks lõpule, hakkasid tütarlapsed keskustlema oma lootustest ja plaanidest. Hetty jutustas oma uuele sõbrale üksikasjaliselt oma kavatsustest isa heaks ja Tasa omakorda avaldas temale, kel oli kõige vähem kalduvusi oma nina võõrastesse asjadesse toppimiseks, oma tunded ja lootused, mis olid seoses tema suguharru kuuluva noore sõjamehe ilmumisega. Mõlemalt poolt avaldati nii ohtrasti saladusi, et kumbki sai küllaldase pildi teise arvamustest, kuigi oma teada jäi veel küllaltki niipalju, et äratada sellele järgnevat küsimuste ja vastuste tulva, millega keskustelu tegelikult lõppes. Terane Tasa alustas esimesena küsimuste esitamist. Võtnud Hettyl piha ümbert kinni, langetas ta pea ja vaatas sõbratarile teraselt näkku, ja hakkas rääkima avameelsemalt.

«Hettyl ei ole ainult isa, vaid ka vend,» ütles ta. «Mispärast sa ei räägi vennast, vaid ainult isast?»

«Mul pole venda, Tasa. Räägitakse, et kunagi olevat olnud; kuid suri palju aastaid tagasi ja elab nüüd ema kõrval järves.»

«Ei ole venda — on noor sõdur; kas armastad teda samapalju nagu isa, ah? On ta väga ilus ja vahva; ehk on ta pealik, kui ta on niisugune nagu paistab.»

«Armastada võõrast meesterahvast nõnda nagu oma isa on patt, ja sellepärast ma püüan sellest hoiduda,» vastas sisetundeline Hetty, kes ei osanud oma tundeid varjata isegi mitte niisuguse lubatava valega, nagu mahavaikimine, ehkki naiselik häbi ahvatles teda patustama. «Kuigi vahel näib mulle, et patt võtab minus võimuse, kui Välejalg sagedamini järvele tuleb. Ma pean sulle ütlema täit tõtt, armas Tasa: ma kukuksin maha ja sureksin metsas ara, kui tema sellest teada saaks.»

«Aga miks ta seda ise sinult ei küsi? Välimuselt vapper, mispärast ei räägi ta niisama vapralt? Noor sõdur

pab noorelt tütarlapselt küsima: noorel tütarlapsel ei sobi esimesena sellest rääkida. Mingode tütarlapsed häbenevad seda samuti.»

Ta ütles seda meelepahaga ja suuremeelse ägedu-jga nagu noor elav naisterahvas kunagi, kes tunneb, (tema soo kõige kallimale eesõigusele on kallale tungitud, kuid see ei avaldanud lihtsameelsele, kuid ühtlasi cglasele Hettyle erilist mõju, sest kuigi-ta ilmutas kõi-£s oma tunnetes sünnipärast naiselikkust, oli ta siiski hopis tundlikum omaenda südame keerdkäikude kui iasuguste tavade vastu, millede abil kombed on kaitsnud tema soo tundeõrnust.

«Minult küsida mida?» küsis tütarlaps võpahtades ja nii äkitselt, et kohe oli näha, kuivõrd see teda kõhutas, püsida minult, et kas ma armastan teda niisama nagu cia isa?! Oo, loodan, ei ta ei esita mulle iialgi nii-sgust küsimust, sest ma peaksin siis vastama ja see toaks minu!»

«Ei, ei, ei tapa üldse mitte,» ütles indiaanlanna taht-retult naerma puhkedes. «Paneb punastama, häbi hakkab, kuid mitte kauaks; siis tunned end õnnelikumana ki kunagi varem. Noor sõdur peab ütlema noorele tiarlapsele, et ta tahab teda endale naiseks võtta; raidu ei või ta kunagi tema vigvamis elada.» «Harry ei taha minuga abielluda. Keegi ei taha iialgi nnuga abielluda, Tasa.»

«Kust sa seda tead? Võib-olla tahab iga mees sinuga aielluda, ja vähehaaval ütleb keel, mida.süda tunneb. Aspärast siis keegi ei taha sinuga abielluda?»

«Öeldakse, et ma ei ole täie aruga. Isa ütleb mulle sda sageli ja Judith ka ütleb mõnikord, kui ta vihane oi Kuid ma ei usu niivõrd neid, kuivõrd ema. Tema ü'es mulle seda ainult ühel korral; ja seejuures hakkas tckibedasti nutma, nagu oleks süda tal lõhkenud; ja sdest ma teangi, et ma tõesti ei ole täie aruga.»

Tasa vaatas terve minuti üksisilmi ja sõnagi lausumata armsa, lihtsameelse tütarlapse otsa, kuni äkki sai talle kõik selgeks. Kaastunne, austus ja õrnus näisid vttlevat tema rinnas üheaegselt; tõustes siis äkki püsti, tetas ta oma kaaslasele, et see tuleks kohe temaga kasa indiaanlaste laagrisse, mis

asub lähedal. Tasa

muutis äkki oma otsuse ja endise ettevaatlikkuse asemele, mille tõttu ta oli tahtnud nähtamatuks jääda, asus soov näidata oma sõpra avalikult, kuna oli täiesti veendunud, et ükski indiaanlane ei tee haiget olendile, kelle Suur Vaim on jätnud kaitseta, kellelt ta on võtnud tugevaima kaitsevahendi — mõistuse. Selles suhtes sarnanevad kõik ürgrahvad üksteisega. Ua-ta-Ua muidugi teadis, et paljudes indiaani suguharudes tunti nõrgamõistuslike ja hullude vastu teatud religioosset aukartust ja neile sai harimata metslaste poolt osaks austus ning lugupidamine, mitte aga pilkamine ja alandus, nagu on nende saatuseks tsiviliseeritud rahvaste juures. Hetty järgnes oma uuele sõbrale ilma igasuguse hirmu või vastumeelsuseta. Ta ise soovis laagrisse jõuda võimalikult kiiremini ja leides julgustust oma lootustest, ei kartnud ta rohkem tagajärgede eest kui ta kaaslanegi, kes mõistis, missugust kaitsevahendit kahvanäoline tütarlaps endaga kaasas kandis.

Seni kui nad aeglaselt mööda kallast edasi läksid, mis oli täis allarippuvaid põõsaid, jätkas Hetty kõnelust, mis seisis peamiselt küsimuste esitamises. Kuid indiaanlanna, niipea kui ta õli mõistnud, kellega tal on tegemist, ei esitanud enam küsimusi.

«Kuid sina ei ole ju nõrgamõistuseline,» ütles Hetty, «ja sellepärast pole mingit põhjust, miks Madu ei tahaks sinuga abielluda.»

«Tasa on vang ja mingodel on erksad kõrvad. ära räägi nende juuresolekul Tšingatšgukist. Tõota mulle seda, kallis Hetty!»

«Tean, tean,» vastas Hetty sosinaga, püüdes teisele seeläbi täie tõsidusega näidata, et ta mõistab ettevaatlikkuse vajadust. «Tean — Hirvekütt ja Madu tahavad sind irokeeside juurest ära viia, ja sina tahad, et ma ei avaldaks neile seda saladust.»

«Kust sa seda tead?» küsis indiaanlanna rutakalt ja hetkeks tegi talle pisut tuskagi, et tema sõbratar pole kaugeltki mitte nii nõrgamõistuseline.

«Kust sa tead? Parem on, kui räägid ainult isast ja Välejalast; mingo mõistab seda; muust ta ei saa aru. Tõota mulle, et sa ei räägi sellest, millest sa ise aru ei saa.»

«Kuid ma saan sellest aru, Tasa; ja ma pean sellest rääkima. Hirvekütt jutustas mu isale kõigest sellest minu juuresolekul. Ja kuna keegi ei keelanud, siis ma kuulsin kõik nagu seekordki, kui Välejalg isaga skalpi-dest rääkis.»

«Väga paha, kui kahvanäod räägivad skalpidest, väga paha, kui noored naised pealt kuulavad! Ma tean, Hetty, nüüd sa armastad mind, ja indiaanlastel on juba kombeks: mida enam sa inimest

armastad, seda vähem temast räägid.»

«Valgete"juures on hoopis teisiti: meie räägime kõige 'rohkem neist, keda armastame'kõige enam.. Kuid ma olen nõrgamõistuslik ja ma ei saa aru, mispärast see punastel inimestel teisiti on.»

«Hirvekütt nimetab seda kombeks. Ühtedel on kom-beks rääkida, teistel aga on kombeks vaikida. Sinu ' kõmme mingode hulgas on vaikida. Kui Madu tahab näha Tasat, siis Hetty tahab näha Välejalga. Hea tütarlaps ei räägi kunagi sõbratari saladusi välja.»

Hetty sai sellest aru ja ta tõotas delavaari tütarlapsele mingode juuresolekul mitte meelde tuletada Tšingatšguki siinviibimist ega tema järvele ilmumise põhjust.

«Võib-olla vabastab ta Välejala ja isa ning minugi, kui tal lastakse tegutseda omamoodi,» sosistas Ua-ta-Ua oma kaaslasele usaldavalt ja meelitavalt, kui nad olid jõudnud laagrile juba nii lähedal?, et kuulsid naiste hääli, kes olid ametis majapidamistöödega. «Pea meeles ssda, Hetty, ja aseta kaks või isegi käkskümmend sõrme huultele. Ilma Mao abita ei saa sinu sõbrad vabaks.»

Paremat abinõu poleks osanud keegi välja mõtelda, et kindlustada Hetty vaikimist, kui see, mis tal praegu meelde tuli. Kuna ta isa ja noore küti vabastamine oli tema seikluse peaeesmärk, siis mõistis ta sidet selle ja delavaari teenete vahel; ja ta noogutas süütu naeratusega pead ning tõotas niisama alandlikul kombel sõbratari soovi silmas pidada. Selles suhtes rahule jäänud, ei viivitanud Tasa enam kauem, vaid suundus otsekohe ja avalikult oma vangistajate laagrisse.

XI PEATÜKK

Suur kuningate kuningas
nii ütleb oma pühas käsulauas,
et sina ei pea tapma.
Sa võta tema püha sõna kuulda,
et sind ei tabaks vali karistus.
Shakespeare «Kuningas Richard III»

Indiaanlaste salk, kuhu Ua-ta-Ua sunniviisiliselt kuulus, ei olnud veel õieti sõjateele asunud, mida võis näha kas või sellestki, et naised olid kaasas. See oli ainult üks väike suguharu-killuke, kes oli tulnud küttima ja kalastama inglise valdusaladele, kus teda sõjategevuse algus tabaski. Niiviisi talve ja kevade üle elanud, kui täpsemalt öelda, vaenlase arvel, otsustasid irokeesid enne lõplikku äraminekut anda siin vaenulik löök. Indiaanlaste suur kavalus ilmnes ka selles manöövris, mis oli toonud neid nii kaugele vaenlase territooriumile.

Kui ilmus kiirkäskjalg, kes teatas sõjategevuse puhkemisest inglaste ja prantslaste vahel, ja kui selgus, et kõik vaenulike poolte võimu all elavad suguharud sellesse sõtta kaasa tõmmatakse, paiknes meie poolt mainitud irokeeside jõuk Oneida järve kaldail, mis asub

nende oma territooriumi piirile viiekümne miili võrra ligemal kui see paik, millest kõneldakse meie jutustuses. Põgeneda otsejoones Kanadasse oleks tähendanud viivitamatult jälitamiseohtu sattumist ja pealikud olidki otsustanud tungida nüüd juba hädaohtlikuks muutunud alal veelgi sügavamale, lootes, et neil õnnestub taanduda, liikudes oma jälitajate seljataga, selle asemel, et vaenlased oleksid nende kannul olnud. .

Naiste kaasasolek oli teinud selle sõjakavaluse vajalikuks; neil nõrgemau suguharu liikmeil poleks muidugi jätkunud jiudu vaenlaste jälitamise eest pääsemiseks. Kui lugeja pealegi meelde tuletab, kui avaralt laiusid noil kaugetel aegadel Ameerika ürgmetsad, siis saab talle selgeks, et' isegi terved suguharud võisid end terveid kuid selles maaosas varjata. Oht köhata vaenlast ei olnud selles metsas tavaliste ettevaatusabinõude juures suurem kui avamerel aktiivse sõjategevuse aegu.

Laager oli ajutine ja osutus lähemal vaatlusel ainult kuruga üles löödud välileeriks, mis siiski oli varustatud küllaldaselt kõige vajalikuga inimeste tarvis, kes olid harjunud taolises olukorras kogu oma elu mööda saatma. Üks lõkketuli, mis oli süüdatud suure elava tamme all, rahuldas terve laagri vajadusi, kuna ilm oli niivõrd soe, et tuld 'oli tarvis ainult toidu keetmiseks. Umber selle keskkoha asusid laialipillatult viisteist-kaks-kümmend madalat onni — võib-olla oleks õigem neid küütideks nimetada — kuhu nencte peremehed ööseks pugesid ja kuhu nad võisid halva ilma puhul varjule minna. Onnid olid valmistatud puuokstes!, üsna oskuslikult kokku põimitud ja pealt kõik ühtemoodi käetud koorega, mis oli kistud mahalangenud puudelt, milliseid leidub aga põlismetsas sadandeti ja igasuguses hävinemisastmes. Majariistu onnides samahästi kui üldse polnud. Lõkke lähedal vedelesid maas algelised kööginõud; onnides või nende ümbruses oli näha üksikuid riietusesemeid; püssid, püssirohusarved ja jahipaurjad toetusid vastu puid või rippusid alumiste okste küljes; ja nende looduse enda poolt antud varnade otsa olid riputatud ka kaks-kolm põdrakeret.

Kuna laager asus keset tihedat metsa, polnud seda võimalik üheainsa pilguga haarata; alles lähemal vaatlemi-

sel kerkisid onnid üksteise järele esile sünge pildi taustal. Kui lõket mitte arvestada, polnud siin mingit kesk-kohta — ei ühtki avarat väljakut, kuhu selle lihtsa küla elanikud oleksid võinud koguneda; kõik oli varjatud, pime ja salakaval nagu nende omanikud isegi. Siin-seal jooksid paar last ühest onnist teise, andes paigale natuke kõdust ilmet. Naiste summutatud naer ja vaiksed hääled häirisid puhuti sünge metsa sügavat vaikust. Mehed sõid, magasid või puhastasid relvi. Nad rääkisid vähe ja hoidusid omaette või väikeste grup'pidena naistest eemale. Näis, et väsimatu, sünnipärane valvsus ja ohu aimus ei lahkunud neist isegi magades.

Tütarlapsed jõudsid kahekesi laagrile lähemale ja Hetty karjatas tasakesi, kui silmas oma isa. Vana Tom istus maas, toetades selga vastu puud, ja Välejalg seisis ' tema lähedal, vitsakesega hooletult veheldes. Nähtavasti olid nad niisama vabad nagu kõik teisedki laagrielani-kud; see, kes polnud tuttav indiaani kommetega, oleks võinud neid kergesti pidada külalisteks, mitte aga vangideks.

Ua-ta-Ua viis oma sõbratari üsna nende lähedale ja astus seejärel tagasihoidlikult kõrvale, et oma juuresolekuga neid mitte häirida oma tunnete avaldamisel. Kuid Hetty ei osanud isa kallistada või kuidagi teisiti oma tundeid väliselt avaldada. Ta läks lihtsalt nende juurde ja jäi nüüd isa kõrvale sõna lausumata seisma nagu tütrearmastust kehastav tumm raidkuju. Vanamees ei ilmutanud tema äkilise ilmumise üle ei üllatust ega kohkurnist. Neis asjus oli ta ammu harjunud jäljendama indiaanlaste meelerahu, teades hästi, et ainult sel viisil võib pälvida nende lugupidamist. Metslased ise samuti ei ilmutanud vähematki üllatust võõra ootamatu ilmumise puhul nende keskele. Ühe sõnaga, Hetty saabumine, mis toimus niivõrd erandlike asjaolude juures, avaldas hoopis vähem silmanähtavat ärevust kui tavalise ränduri ilmumine kõrtsi uksele mõnes kõrgelt kultuurses külas. Mõned sõdurid kogunesid siiski kokku ja nende pilkude järgi, mis nad omavahel rääkides Hettyle heitsid, oli ilmne, et just tema on nende jutuaineks ja et nad arvatavasti arutavad tema ootamatu ilmumise põhjusi. See näilik ükskõiksus on üldse iseloomulik

Põhja-Ameerika indiaanlasele — ja mõned ütlevad, et ka nende valgenahalistele järglastele —, kuid antud juhul tuleb kirjutada palju selle erilise seisukorra arvele, milles jõuk viibis. Irokeesidele olid hästi teada kõik lossis leiduvad jõud, välja arvatud Tšingatšguk. Ühtki teist indiaanlaste suguharu ega sõjaväeosa er usutud olevat lähedal ja valvsad luurajad olid paigutatud ümber järve: nad valvasid päeval ja ööl nende vähimatki liigutust, keda võis peaaegu ilma igasuguse liialduseta nimetada ümberpiiratuiks.

Sisemiselt oli Hutter Hetty käitumisest üpris liigutatud, kuigi ta teeskles täielikku ükskõiksust. Vanamehele meenus Hetty alandlik palve, millega ta oli tema poole pöördunud enne laevast lahkumist ja teda tabanud õnnetus tuletas talle meelde selle palve kaalu ja tähtsust, mille ta oleks edu puhul võinud kergesti unustada. Hutter tundis oma lihtsameelse, kavaluseta tütre vääramatut ustavust ja ta mõistis, miks tüdruk oli tulnud, ja ka seda, et kõiki tütre toiminguid juhtis täielik omakasu-püüdmatus.

«See ei ole hea, Hetty!» ütles ta noomivalt, pidades sellega silmas tüdrukut ennast ähvardavaid. ohte. «Need on väga vihased metslased: nad ei unusta iialgi neile tehtud ülekohut, nagu nad ei mäleta ka neile tehtud heategu.»

«Ütle mulle, isa,» küsis tütarlaps vastu, vargsi ringi vaadates ja nagu kartes, et teda pealt kuulatakse, «kas jumal lubas teil teha seda julma tegu, mille pärast te siia tulite? Ma tahan seda väga

teada, et võiksin indiaanlastega rääkida otsekoheselt.»

«Sa poleks pidanud siia tulema, Hetty. Need elajad ei mõista sinu tundeid ega kavatsusi.»

«Kuidas sellega siiski oli, isa? Nagu näha, ei õnnestunud ei sinul ega Välejalal skalpe saada.»

«Kui see sinu südamele rahu toob, laps, siis võin sulle vastata, et ei. Ma sain kätte selle tüdruku, kes tuli sinuga koos siia, kuid tema kisa meelitas kiiresti ligi terve metskasside karja, kellega ühelainsal kristlasel käis üle jõu võidelda. Kui see sinu südamele rahu toob, siis seekord oleme me mõlemad skalpide võtmises nii-

sama süütud nagu kahtlemata jääme ka süütuks preemia saamises.»

«Tänan sind selle eest, isa! Nüüd võin ma rääkida irokeeside pealikuga julgesti ja rahuliku südametunnistusega. Ma loodan, et ka Välejalg ei jõudnud indiaanlastele mingisugust kurja teha?»

«Sel korral, Hetty,» lausus kõne all olev noormees, «tabasid sa küll naelapea pihta. Välejalg ei olnud selleks suuteline ja sellega on kõik öeldud. Ma olen näinud paljugi tormipuhanguid nii vee kui ka maa peal — kuid ma ei mäleta ühtki nii elavalt ega selgesti kui seda, mis tabas meid üleeile öösel nende indiaani kõrilõikajate näol. Olgu mis oli, Hetty! Mõistust on sul napilt ja sa ei saa aru millestki, mis on pisut sügavam, kuid sa oled siiski inimlik ja sul on mõningad inimlikud arusaamised. Nüüd palun ma sind meie olukorra üle järele mõtelda. Vana Tom, sinu isa, ja mina tulime siia täiesti seaduslikule operatsioonile, nagu on öeldud seadusetähes ja kuberneri proklamatsioonides, ilma et me oleksime mõelnud midagi muud kurja teha. Kuid siin tungisid meie kallale need elajad, kes on rohkem sarnased näljasele hundikarjale kui tavalistele metslastele, ja sidusid meid mõlemaid kinni justkui lambad; kõik sündis hoopis lühema ajaga, kui ma suudan sulle seda lugu ära jutustada.»

«Kuid teie olete ju nüüd vaba, Välejalg,» ütles Hetty aralt, noore hiiglase kauneid, aheldamata käsi-jalgu vaadates. «Teie käsi ega jalgu ei vaeva praegu mingid köied ega pajuväädid.»

«Ei, Hetty, loodus on loodus ja vabadus on ka loodus, käed ja jalad on mul näiliult vabad, kuid sellest on vähe, sest ma ei saa neid käsutada nii, kuidas ma taaksin. Isegi neil puudel on silmad ja ka keel. Kui vanataat või mina katsuksime puudutada kas või ühtainust vitsakestki meie vangla piiride taga, niidetaks meid maha enne, kui meie jõuaksime jalgadele valu anda. Me ei jõua paari sammugi teha, kui neli-viis püssikuuli lendavad meile järele meeldetuletustega mitte liialt rutata. Terves Koloonias pole ühtki nii tugevat vangikambrit kui see, kus me oleme. Mul on olnud võimalus tutvuda paari-kolme vangimajaga, ja sellepärast

tean, missugusest materjalist nad on ehitatud ja mis laadi mehed neid on ehitanud, ja lammutamine on järgmine samm, mille abil õpitakse sihukesi lobudikke ehitama.»

Et lugejal ei tekiks liialdatud arvamust Välejala halbadest külgedest tema suurustleva ja ettevaatamatu paljastuse alusel, peab ütlema, et tema seaduserikkumised piirdusid tülide ja peksmistega, mille eest ta pisteti mitmelgi korral vanglasse, kust ta aga peaaegu alati ära põgenes, näidates nende hoonete nõrkust, kuhu ta oli pistetud, ja tehes endale uksed neisse kohtadesse, kuhu arhitekt polnud neid ette näinud. Kuid Hetty ei teadnud vanglatest midagi ja taipas üsna vähe kuritegude loomusest, välja atvatud ainult niipalju, kui talle ütles kavaluseta ja peaaegu vaistlik vahetegemine hea ja kurja vahel, ja sellepärast jäi Välejala toores teravmeelsus talle arusaamatuks. Ta taipas siiski tema sõnade üldist mõtet ja vastas sellele ainult:

«Nii on palju parem, Välejalg,» ütles ta. «Nii on isegi palju parem, kui teie jääte vaikselt ja rahulikult istuma seniks, kui ma olen irokeesidega rääkinud. Ja siis lõpeb kõik hästi ning õnnelikult. Ma ei taha, et kumbki teist minuga kaasa tuleb, vaid laske mul tegutseda omapead. Niipea kui ma kõik korda olen seadnud ja teil lubatakse vabalt lossi tagasi tulla, tulen ma ja teatan teile sellest.»

Hetty rääkis niisuguse lihtsameelse tõsidusega ja näis oma edus nii veendunud olevat, niag ta sõnadest kostis nii kõrget kõlblustunnet ning tõearmastust, et mõlemad kuulajad hakkasid tahtmatult lootma terrfa eestkostmise õnnelikule tulemusele. Sellest siis tuligi, et kui ta teatas oma kavatsusest nende juurest lahkuda, ei hakanud nad teda takistama, kuigi nägid, et tütarlaps suundus pealikute rühma poole, kes pidasid kõrval nõu, nähtavasti arutades tema ootamatu ilmumise põhjusi.

Kui Tasa — meile meeldib rohkem teda niiviisi kutsuda — lahkus oma kaaslastest, lähenes ta paarile kõige vanemale sõdurile, kes olid temasse vangipõlve aegu alati väga sõbralikult suhtunud ja kelledest vanem oli teinud talle koguni ettepaneku teda oma lihaseks tütreks võtta, kui ta nõustub hurooniks hakkama. Kaval tütarlaps seadis oma sammud sellesse suunda, et see-

193

läbi neid ahvatleda tema poole küsimustega pöörduma. Ta tundis liiga hästi oma rahva kombeid, et hakata temaealise noore naise arvamust avaldama meeste ja pealegi sõdurite juuresolekul; kuid loodus oli talle kaasa andnud taktitunde ja kavaluse, mis võimaldasid tal meelitada endale sõdurite tähelepanu, ilma et ta oleks nende uhkust riivanud. Isegi tema teeseldud ükskõiksus äratas uudishimu; ja vaevalt oli Hetty jõudnud oma isa kõrvale, kui delavaari tütarlaps oli juba sõdurite rin-gis, kuhu ta kutsuti peaaegu märgatamatu; kuid väljendusrikka liigutusega. Siin hakati temalt pärima, kus ta oli oma kaaslasega kokku saanud ja mispärast ta oli tema laagrisse kaasa toonud. Seda just Tasa sooviski. Ta seletas, kuidas ta oli märganud Hetty nõrgamõistuslikkust, sealjuures pigemini liialdades kui vähendades tema mõistuse puudujääke; ja seejärel jutustas üldjoontes, mis eesmärgil tütarlaps oli ilmunud vaenlaste laagrisse. Tema sõnad tekitasid just niisuguse mulje, mida ta oli oodanud; tema jutustus kindlustas nende külalise isikule pühaliku aupaiste ja lugupidamise, mis osutusid talle heaks kaitseks, nagu ta teadis. Niipea kui Tasa oli saavutanud oma eesmärgi, läks ta

eemale, kus ta naiseliku asjalikkuse ja õeliku õrnusega hakkas valmistama einet, et kostitada uut sõbratari, niipea kui viimasel avaneb võimalus sellest osa võtta.. Ent sellega tegeldes ei nõrgendanud tragi tütarlaps vähimalgi määral valvsust, pannes tähele iga muudatust pealikute näoilmes, iga Hetty liigutust ja kõiki pisi-maidki asjaolusid, mis võisid mõjutada isiklikult tema või samuti tema uue sõbranna huvisid.

Kui Hetty lähenes pealikutele, avanes indiaanlaste väike ring tema ees sundimatu viisakuse ja aupaklikkusega, mis oleks võinud teha au ka kõige viisakama kas-vatusega inimestele. Mahalangenud puu lamas läheduses ja vanim sõdureist palus rahuliku käeliigutusega tütarlast sellele istuda, ja ise võttis õrnalt nagu isa tema kõrval istet. Teised kogunesid nende ümber tõsise väärikusega ja tütarlaps, kes oli küllalt tähelepanelik, et märgata, mis temalt oodatakse, hakkas oma külastuse põhjust avaldama. Ent just samal hetkel, kui ta suu avas, et rääkima hakata, palus vana pealik sõb-

raliku liigutusega teda veel vaikida, ütles mõne sõna ühele oma .alluvaist ja ootas seejärel vaikides ja kan-natlikult, kuni noormees kutsus Tasa tema juurde. Seisak oli tingitud sellest, et pealik oli leidnud tõlgi vajaliku olevat; ainult vähesed kohalviibivaist huroonidest mõistsid inglise keelt, ja sedagi vaevaliselt.

Ua-ta-Ua ei kurvastanud, et teda kutsuti vestlusest osa võtma, ja kõige vähem veel sellest, milleks teda praegu vajati. Tütarlaps teadis, missugune oht teda ähvar-dab igasuguse katse juures petta üht või mõlemat vestlusest osavõtvat poolt; kuid sellest hoolimata otsustas ära käsutada kõik vahendid ja võtta tarvitusele kõik vigurid, millisejd võis talle anda idiaani kasvatus, selleks et varjata oma peigmehe lähedalolu fakti ja tema tuleku sihti. Inimene, kes ei tunne metslaste võitlusvahendeid ja vaateid, poleks osanud kahtlustadagi, et selle noore indiaani kaunitari tõsiste pilkude, leebete silmade ja päikesepaistelise naeratuse taga peitus niipalju leidlikkust, ettevaatlikkust, kiiret otsustusvõimet, üllaid tundeid, sügavat endaohverdust ja naiselikku ennastsalgavust, kui kõne alla tulid tunded. Kui ta neile ligines, vaatasid vanad sünged sõdurid teda mõnulevalt, sest salajase uhkusega hellitasid nad lootust, et poogfvad selle väärisvõsu peagi oma rahva tüve külge. Lapsendamist harrastatakse ja tunnistatakse Ameerika suguharude keskel niisama vastuvaidlematult nagu nendegi rahvaste seas, kes elavad kodanlike seaduste varju all.

Niipea kui Tasa istus Hetty kõrvale, palus vana pealik teda küsida «ilusalt noorelt kahvanäolt», mis asi teda irokeeside juurde tõi ja millega nemad teda teenida võivad.

«Ütle neile, Tasa, et ma olen Thomas Hutteri noorem tütar; Thomas Hutter on vanem vang; temale kuuluvad loss ja laev, ja temal on kõige rohkem õigust end pidada nende küngaste ja selle järve peremeheks, kuna ta on neis paigus nii kaua elanud, nii kaua küttinud ja nii kaua kalastanud. Nad saavad aru, keda sa mõtled Thomas Hutteri all, kui sa neile seda ütled. Ja siis ütle

neile, et ma tulin siia neid veenma, et nad isale ja Vale-jalale kurja ei teeks, vaid laseksid nad rahuga minna

195

ja kohtleksid neid kui vendi, aga mitte kui vaenlasi. Ütle neile kõike seda otsekoheselt ja ära karda midagi enda ega minu pärast. Jumal kaitseb meid.»

Ua-ta-Ua tegi nagu teine soovis, püüdes oma sõbra sõnu võimalikult sõna-sõnalt irokeeside murrakus edasi anda, missugust murrakut ta tarvitas peaaegu niisama vabalt nagu oma emakeelt. Pealikud kuulasid seda sissejuhatust üleva tõsidusega; paar meest, kes oskasid natuke inglise keelt, avaldasid põgusate, kuid paljutähendavate pilkudega tõlkijale oma rahulolu.

«Aga nüüd, Tasa,» jätkas Hetty, niipea kui talle anti mõista, et ta võib jätkata, aga nüüd ma tahan, Tasa, et sa sõna-sõnalt annaksid punanahkadele edasi seda, mida ma ütlen. Esiteks ütle neile, et isa ja Välejalg tulid siia sooviga saada võimalikult rohkem skalpe, sest tige kuberner on lubanud skalpide eest raha anda, sellest olenemata, kas need on sõdurite või naiste, meeste või laste-omad, ja nende armastus kulla vastu oli südameis liiga tugev, et nad oleksid suutnud sellele vastu panna. Ütle neile seda, armas Tasa, just nõnda nagu sa minult kuulsid, sõna-sõnalt.»

Ua-ta-Ua kõhkles, kas tõlkida seda kõnet nii sõnasõnalt, nagu ta oli tahtnud, kuid märgates, et indiaanlased, kes oskasid inglise keelt, Hetty sõnadest osalt aru said, ja kartes, et mõni neist täielikult keelt mõistab, oli ta sunnitud käsku täitma. Vastupidiselt sellele, mida oleks võinud oodata tsiviliseeritud inimene, ei avaldanud kuulajaile nende vangide eesmärgi ja kavatsuse avameelne ülestunnistamine mingisugust kahtlast muljet. Nad pidasid taolist käitumist tõenäoliselt vahvuseks ega tahtnud teiste üle kohut mõista selle eest, mis nad ilma igasuguse kõhkluseta oleksid võinud ise ette võtta.

«Ja nüüd, Tasa,» jätkas Hetty, kui oli märganud, et pealikud ta sõnu mõistsid, «pead sa neile ütlema midagi tähtsamat. Nad teavad, et isal ja Välejalal ettevõte ei õnnestunud, sellepärast ei tohi nad nende vastu viha kanda mingisuguse kurja eest, mis nad on teinud. Kui nad isegi oleksid tapnud lapsi ja naisi, ei muudaks ka see asja, ja see, mis ma tahan neile ütelda, jääks täielikult jõusse ka siis, kui nad oleksid kurja teinud. Kuid esiteks küsi, Tasa, kas nad teavad, et on olemas jumal,

196

kes valitseb kogu maailma, ja kes on kõikide inimeste, olgu nad punased või valged või mis värvi tahes, käskija ja pealik.»

Ua-ta-Ua oli niisugusest küsimusest nähtavasti pisut üllatatud, kuid ta tõlkis selle võimalikult sõna-sõnalt ja sai jaatava vastuse, mis oli öeldud suurima tõsidusega.

«Väga hea,» jätkas Hetty, «nüüd on mul kergem oma kohut täita. Suur vaim, nagu te ise opia jumalat kutsute, käskis kirjutada raamatu, mida meie kutsume piibliks. Ja selles raamatus on kirja

pandud kõik tema käsud ja tema püha tahe ja soovid ning seadused, mille järgi kõik inimesed peavad elama, ja näpunäited, kuidas nad peavad seadma oma mõtted, soovid ja tahtmised. Siin ongi mul püha raamat ja sa pead ütlema pealikule, et ma loen neile praegu kõhe selle pühadelt lehekülge-delt ette.».

Lõpetades võttis Hetty jämedast kalinguriümbrisest väikese ingliskeelse piibli niisuguse aukartusega, mis sarnanes pisut katoliiklase välise lugupidamisega pühakute jäänuste vastu. Seni kui ta aeglaselt avas raamatu, jälgisid süngeid pealikud pilku kõrvale pööramata iga tema liigutust ja kui nägid väikest köidet lagedale ilmuvat, pääses paari-kolme suust tasane üllatushüüatus. Hetty ulatas piibli Võidutsevalt nende poole nagu oodates, et ainuüksi selle nägemine võib imet teha. Ja seejärel, ilma et ta oleks avaldanud indiaanlaste meelerahu üle üllatust või solvumist, pöörtlus ta kärmelt oma sõbra poole, et juttu jätkata:

«See on püha raamat, Tasa. Need sõnad ja read, need salmid ja peatükid — kõik on pärit jumalalt endalt.»

«Aga mispärast Suur Vaim ei saada raamatut siis ka indiaanlastele?» küsis Tasa lihtsameelse otsekohesusega.

«Mispärast?» küsis Hetty pisut segadusse sattudes nii ootamatust küsimusest. «Kuidas mispärast? Ah-jaa, sa tead ju, et indiaanlased ei oska lugeda.»

See seletus ei rahuldanud võib-olla küll Tasat, kuid ta ei lugenud seda asjaolu nii tähtsaks, et oleks pidanud oma seisukohta peale sundima. Lihtsalt ettepoole kummardudes, vaikselt neid .sõnu tõeks tunnistades, istus ta

kannatlikult ja ootas kahvanäolise entusiasti edasisi põhjendusi.

«Sa võid pealikuile öelda, et selles raamatus on kästud inimestel oma vaenlastele andestada, kõhelda neid kui vendasid, mitte kunagi ligimesele ülekohut teha, eriti aga kättetasumishimust või kurjusest. Kuidas sa arvad, kas sa suudad seda nii öelda, et nad sellest aru saavad?»

«Mina suudan küll öelda, kuid neil on raskem aru saada.»

Tasa tõlkis siis Hetty sõnad, nõnda nagu ta oskas, tähelepanelikult kuulavaile indiaanlastele, kes suhtusid sellesse samasuguse imestusega nagu tänapäeva ameeriklane oleks hämmastunud kuuldes, et kõikide inimlikkude tegude suur, kuid kõhklev valitseja — avalik arvamus — võib olla väär. Ent paar-kolm indiaanlast, kes olid juba misjonäridega kokku puutunud, ütlesid mõne sõna seletuseks ja kogu salk kuulas suure tähelepanuga edasist selgitust. Enne kui Hetty jätkas, küsis ta Tasalt tõsiselt, kas pealikud on tema sõnadest aru saanud ja kui oli saanud puikleva vastuse, oli sunnitud sellega rahulduma.

«Nüüd loen ma sõjameestele mõne salmi, mida neil on kasulik teada,» jätkas tütarlaps veelgi pidulikumalt ja tõsisemalt. «Ja nad pidagu- meeles, et need on Suure Vaimu enese sõnad. Esiteks

andis ta teile käsu: «Armasta oma ligimest nagu iseennast». Tõlgi see neile, armas Tasa.»

«Indiaanlane ei. pea valget inimest oma ligimeseks,» vastas delavaari tütarlaps seekord palju otsustavamalt, «irokeesile on ligimeseks irokees, mohikaanile — mohikaan, kahvanäolisele — kahvanäoline. Pole mingit mõtet pealikule kõnelda millestki muust.»

«Sa unustad, Tasa, et need on Suure Vaimu sõnad, ja pealikud peavad neile alluma samuti nagu kõik teised inimesed. Ja teine käsk ütlebki: «Kui keegi lööb sind paremale põsele, siis pööra talle vasak põsk.»»

«Mis see tähendab?» küsis Tasa välgukiirul vahele.

Hetty selgitas, et see käsk käsib mitte viha kända ülekohtu pärast, vaid pigemini olla valmis taluma uusi vägivallategusid solvaja poolt.

«Ja kuula ka veel seda, Tasa,» lisas ta. ««Armastage oma vihamehi, õnnistage neid, kes teid neavad, tehke neile head, 'kes teid vihkavad, palvetage nende eest, kes teid põlgavad ja taga kiusavad.»»

Tugev erutus oli haaranud Hettyt: ta silmad hiilgasid tunnete tõsidusest, põsed punetasid, ja hääl, mis tavaliselt oli nii vaikne ja musikaalne muutus tugevamaks ja väljendusrikkamaks. Piiblit oli ema juba ammu teda tundma õpetanud, ja nüüd pööras ta lehekülgi imestusväärse kärmusega, valides niisugused salmid, mis õpetasid «kristlikust halastusest ja andeksandmisest. Tasa poleks sellest suutnud pooltki tõlkida, mis Hetty omas hardas tõsiduses rääkis, juhul kui ta oleks püüdnudki seda teha, kuid imestus köitis tema keele niisama nagu pealikutelgi, ja noor entusiast oli jäänud täiesti jõuetuks erutusest, enne kui tõlk jõudis suudki avada ja ainust silpigi lausuda. .Kuid siis andis delavaari tütarlaps kõige öeldu ja loetu peamise sisu lühidalt tõlkes edasi, piirdudes muide ainult ühe-kahe kõige silmapaistvama salmiga, nendega, mis kõige rohkem erutasid tema isiklikku kujutlusvõimet kui kõige paradoksaalsemad, ja mis antud juhul oleksid olnud kõige sobivamad, kui ainult kuulajate mõistus oleks mõistnud neis sisalduvaid suuri kõlblaid tõdesid.

Vaevalt on küll vajalik siin lugejale jutustada, missuguse mulje võis see kõik jätta indiaani sõdureile, kes pidasid oma peamiseks moraalseks kohuseks iialgi mitte unustada heategu või iialgi mitte andestada ülekohut, õnneks olid Tasa eelnevad seletused htiroone juba ette valmistanud Hetty nõrgamõistuslikkuse suhtes ja nad ootasid midagi veidrat; ja enamiku, mis tema sõnades näis neile totrana ja seosetuna, seletasid nad sellega, et tütarlaps oli mõistuselt hoopis teist laadi kui teised inimesed. Siiski viibis siin paar vanataati, kes olid midagi taolist kuulnud misjonäride käest ja kes nüüd olid nõus meelelahutuseks kuulama neile nii huvitavana näivat küsimust.

«See siis ongi kahvanäoliste hea raamat?» tähendas üks pealikuist, võttes köite tõrkumatu Hetty käest, kes sel ajal, kui see indiaanlane keeras lehekülgi, vaatas talle murelikult näkku, otsekui oleks

oodanud sealt min-

git nähtavat tulemust. «See on siis seadus, mille järgi minu valged vennad elavad?»

Tasa, kellele see küsimus oli esitatud, kui see üldse kellelegi oli esitatud, vastas lihtsalt jaatavalt, juurde lisades, et nii Kanada kui ka Briti provintside prantslased ja jänkid austavad seda raamatut võrdsel määral.

«Ütle minu noorele õele,» ütles huroon, Tasale silma vaadates, «et nüüd avan mina oma suu ja ütlen paar sõna.»

«Irokeesi pealik hakkab rääkima — mu kahvanäoline sõber kuulaku,» ütles Tasa.

«Ma kuulan teda heameelega!» hüüdis Hetty. «Jumal on puudutanud ta südant ja nüüd vabastab ta isa ja Välejala!»

«See on siis kahvanäoliste seadus?» jätkas juht. «See seadus käsib teha head kõigile, kes sulle ülekohut teevad. Kui see vend küsib sult püssi, siis anna talle ka püssirohusarv... Kas niiviisi ütleb kahvanäoliste seadus?»

«Ei, mitte just täiesti,» vastas Hetty tõsiselt, kui talle need sõnad tõlgiti. «Terves raamatus pole püssidest sõnagi ja püssirohi ning kuulid pole Suurele Vaimule meelepärased asjad.»

«Mispärast siis kahvanäod neid tarvitavad? Kui neid kästakse anda kaks korda rohkem kui neilt palutakse, mispärast nad siis võtavad kaks korda rohkem vaeselt indiaanlaselt, kes ei palu mitte midagi? Nad tulevad päikesetõusu poolt, oma raamat käes ja õpetavad puna-nahku seda lugema. Kuid mispärast nad ise selle ära unustavad, mida see raamat räägib? Kui indiaanlane neile annab, mis tal on, ei saa nad iial täis; ja nüüd; lubavad nad kulda meie naiste ja laste skalpide eest, ehkki nad ise kutsuvad meid tõbrasteks, kui meie võtame skalpe avalikus sõjas langenud sõdureilt. Minu nimi on Lõhkine Tamm.»

Kui need kohutavad küsimused olid Hettyle tõlgitud, ja Tasa täitis oma kõhust sel puhul rohkem kui tavalise valmisolekuga, siis tarvitseb vaevalt öelda, et Hetty sattus tugevasse hämmeldusse. Hoopis kavalamad pead, kui oli sel vaesel tütarlapsel, on selletaoliste küsimustega sageligi ummikusse aetud, ja pole midagi imestada,

et tema ei teadnud oma siiruse ja tõsiduse juures, mida vastata.

«Mis ma pean talle ütlema, Tasa?» küsis ta anuvalt. «Ma tean, et kõik, mis ma sellest raamatust lugesin, on tõsi, ometigi ei saa seda uskuda, kui otsustada nende inimeste tegude järgi, kellele see

raamat on antud.»

«Niisugune on kahvanäoliste mõistus,» vastas Tasa irooniliselt, «mis on hea ühe meelest,, võib olla teise meelest halb.»

«Ei, ei, Tasa, ei ole olemas kahesugust tõde, kuid imelik on see siiski! Ma olen veendunud, et lugesin salme õigesti, ja keegi ei või olla nii kuri, et võiks jumala sõna trükkida valesti! See pole iial võimalik, Tasa.»

«Noh, vaesele indiaani tütarlapsele näib, et Valgete juures võib kõik võimalik olla,» vastas Ua-ta-Ua külmalt. «Ühe ja sama asja kohta ütlevad nad ühel korral, et see on valge, aga teisel korral — et must. Mispärast sa ütled, et see pole iial võimalik?»

Hetty sattus üha suuremasse hämmeldusse, kuni ta lõpuks kartusest, et tema isa ja Välejala elu ähvardab mingisugune oht tema poolt tehtud eksituse tagajärjel, nutma puhkes. Delavaarlanna iroonia ja külm ükskõiksus kadusid silmapilkselt ja ta muutus uuesti õrnaks sõbratariks. Ta kallistas tugevasti kurba tütarlast ja püüdis lohutada tema muresid niisuguse alati mõjuva ravimiga, nagu seda on naiselik kaastnnne.

«Jäta nutmine, — ära nuta,» ütles ta ja^pühkis pisarad Hetty näolt otsekui väikesel lapsel, teda oma kuuma rinna vastu surudes. «Noh, mille pärast sina nii kurvastad! Ega sina seda raamatut pole kirjutanud, kui ta vale on, ja sina pole süüdi, et kahvanäolised on halvad. On halbu punanahku ja on halbu valgeid. Ühegi nahavärviga inimesed pole kõik head ega kõik halvad. Pealikud teavad seda väga hästi.»

Varsti sai Hetty jagu oma äkilisest kurvastjishoost ja ta mõtted pöördusid täie tõsidusega tagasi tema külastuse eesmärgi juurde. Nähes, et sünged pealikud seisavad endiselt tema ümber tõsises tähelepanus, lootis ta, et ta järgmine pingutus neid heale veenda lõpeb edukalt.

«Kuula, Tasa,» ütles ta, püüdes nuukseid alla suruda ja selgesti rääkida, «ütle pealikuile, et pole tähtis, kuidas halvad inimesed käituvad — hea jääb heaks. Suure Vaimu sõnad on Suure Vaimu sõnad, ja keegi ei tohi teha sellepärast halba, et keegi teine on enne teda halba teinud. «Tasu kurja heaga,» ütleb see raamat, ja see on seaduseks punanahksele inimesele niisamuti nagu val-gelegi inimesele.»

«Ei delavaaride ega irokeeside juures pole keegi kunagi kuulnud niisugusest seadusest,» vastas - Tasa, püüdes teda rahustada. «Sellest ei maksa pealikuile rääkida. Ütle neile midagi niisugust, mida nad usuvad.»

Tasa pidi sellele vaatamata juba tõlkima hakkama, - kui kõige vanema pealiku sõrmede puudutuseta ojale sundis teda tagasi vaatama. Siis märkas ta, et üks sõdu-reist oli teiste hulgast

lahkunud ja tuli juba tagasi Hut-teri ja Vä!ejala saatel. Mõistnud, et nad ka tuuakse ülekuulamisele, vaikis ta indiaani naise tavalise nurise-matu sõnakuulelikkusega. Juba mõne hetke pärast seisid vangid silm silma vastu suguharu juhtidega.

«Tütar,» ütles vanem pealik, pöördudes.noore dela-vaarlanna poole, «küsi hallhabemikult, mispärast ta mete laagrisse tuli?»

Tasa esitas selle küsimuse oma konarlikus inglise keeles, kuid sellegipeale täiesti arusaadavalt. Hutter oli loomult liiga järsk ja kangekaelne, et kõrvale hiilida vastutusest oma tegude eest ja tundis lisaks metslaste vaateid liiga hästi, mõistes, et ta ei saavuta midagi puigeldes või aralt nende viha kartes. Sellepärast tunnistas ta kõhklemata end kõiges süüdi, õigustades end ainult selle tõsiasjaga, et provintsi valitsus oli lubanud skalpide eest kõrget preemiat. See puhtsüdamlik ülestunnistus võeti irokeeside poolt vastu ilmse rahuloluga, mis ei olnud tingitud mitte ^niivõrd moraalsest üleolekust^ mis nad sel viisil omasid, kuivõrd asjaolust, et nad olid vangistanud mehe, kes oli väärt, et neis huvi äratada ja saada nende kättemaksuiha ohvriks. Välejalg tunnistas ülekuulamisel samuti tõtt, kuigi ta teistsugustes olukordades oleks hakanud salgama hoopis kergemini kui tema tõsisem kaaslane, kuid mõistes, et igasugune puiklemine oleks praegusel hetkel olnud käsutu, tegi ta hädast voo-

ruse ning järgnes Hutteri eeskujule, teeseldes avameelsust. See oli omandatud harjumusest toimida hoolimata ja kartmata isiklikke tagajärgi.

Niipea kui pealikud olid saanud vastuse oma küsimusele, eemaldusid nad vaikides, pidades asja otsustatuks, ja Hetty väited olid kõik kõrvale heidetud, kuna nad olid kasvatatud kärmusele lapsepõlvest alates.

Hetty ja Tasa jäid nüüd Hutteri ja Välejalaga üksinda ja keegi ei näinud neid valvavat, kuigi tegelikult olid kõik neli valvsa ja lakkamatu valve all. Indiaanlased olid juba vaüem võtnud tarvitusele vajalikud ettevaatusabinõud, et mehed ei saaks kätte püsse, mis asusid läheduses laiali, sealhulgas ka nende õrna püsse; sellega näis kõik nagu 'piirduvatki. Kuid mõlemad vangid, tundes hästi indiaanlaste kombeid, mõistsid, kui suur vahe on näilikkuse ja tõelisuse vahel, et lasta end ninapidi vedada sellest näilisest muretusest. Kuigi mõlemad mõtlesid lakkamata põgenemisele ja seda sugugi mitte kokkulepitult, mõistsid nad mõlemad igasuguse läbimõtlematu ja kiiresti teostatud katse käsutusest. Nad olid laagris viibinud küllaltki kaua ja olnud vajalikul määral tähelepanelikud ning märganud, et Tasa on samuti vang. Selle tõttu rääkis Hutter tema juuresolekul hoopis avameelsemalt, kui ta muidu oleks arukaks pidanud ja ahvatles oma eeskujuga ka Välejalga ettevaatamatusele.

«Ma ei tõrele sinuga, Hetty, selle»eest, et sa siia tulid, sest su kavatsused olid head, kuigi mitte täiesti arukad, läbi mõeldud,» algas isa, istudes tütre kõrvale ja, võttes tal käest kinni. Sel viisil

oli see karm inimene harjunud näitama oma armastust lemmiklapse vastu. «Kuid jutlustamise ja piibliga ei pööra sa indiaanlast tema teelt kõrvale. Kas Hirvekütt saatis meile mingisuguse sõnumi? Või on tal mingi plaan, kuidas meid vabastada?»

«Seep see asi ongi,» segas Välejalg end jutu vahele, «et kui sa, tütarlaps, aitad meil pääseda kas Või poole miili kaugusele, kas või veerand miiligi laagrist, siis mina vastutan ülejäänu eest. Võib-olla läheb vanamehel rohkem vaja, kuid minu kasvu ja minu aastates mehel on sellest täiesti küllalt.»

Hetty vaatas neile kurvalt kordamisi otsa, kuid ei suutnud muretu Välejala küsimusele mingit vastust anda.

«Isa,» ütles ta, «Hirvekütt ega Judith ei teadnud minu tulekust midagi seni, kui ma lahkusin laevast. Nad kar-davad, et irokeesid ehitavad parve ja püüavad vallutada lossi, sellepärast mõtlevad nad rohkem selle kaitsmisest kui teile appi tulekust.»

«Ei, ei, ei!» ütles Ua-ta-Ua kähku tasase häälega, ja näo maa poole pööranud, et salamahti valvavad indiaanlased ei märkaks tema huulte liigutusi. «Ei, ei, ei, Hirvekütt pole niisugune inimene! Tema ei mõtle ainult enda kaitsmisest, kui tema sõber oh ohus. Ta tahab abistada sõpru ja kõiki ühe katuse alla koguda.»

«See ei kõla halvasti, vana Tom,» ütles Välejalg naerdes ja salaja silmi pilgutades, kuigi ta kõneles ettevaatusest poole häälega. «Anna mulle sõbraks arukas skvoo ja ma tulen toime vana kuradi endagagi, irokeesidest kõnelemata.»

«Ara räägi valjusti,» ütles Tasa, «mõned irokeesid räägivad ingiiside keelt ja kõik saavad ingiiside keelest aru.»

«Tähendab, sa oled meie sõber, noorik?» küsis Hutter kasvava huviga. «Kui see nii on, siis võid loota heale tasule. Ja pole midagi hõlpsamat kui sind oma suguharu juurde tagasi saata, kui meil koos sinuga ainult läheb korda lossi jõuda. Anna meile laev ja kanuud ning me võime valitseda järve kogu Kanada metslaste kiuste. Meid võib sealt välja ajada ainult kahurväega.»

«Aga kui teie tulete uuesti kaldale skalpide jahile?» vastas Tasa külma irooniaga, milleks tal nähtavasti oli kalduvusi suuremal määral kui paljudelgi tema soo esindajail.

«No-jah, see oli viga; kuid nüüd pole kasu kurtmisest, ja veelgi vähem, neiu, on kasu pilkamisest.»

«Isa,» ütles Hetty, «Judith kavatseb suure kirstu avada; ja loodab sealt leida asju, mille eest osta teid vabaks metslaste käest.»

Sünge vari libises üle Hutteri näo selle teate puhul, ja ta pomises tumedalt mõne sõna, mis

väljendasid tema rahulolematust.

204

«Aga mispärast mitte kirstu avada?» segas end vahele Tasa. «Elu on vanast kirstust kallim. Skalbid on vanast kirstust kallimad. Kui sa ei luba tütrel seda avada, siis Ua-ta-Ua ei aita sul põgeneda.»

«Teie ise ei tea, mida te palute, — te olete rumalad tüdrukud ja kui teie ei tea, siis ärge parem rääkige... Mulle ei meeldi sugugi metslaste külm ükskõiksus, Välejalg! See on tõenduseks, et nad hauduvad, midagi tõsist, ja kui tahame midagi ette võtta, siis peame seda tegema kiiremini. Kuidas sa mõtled, kas võime loota sellele neiule?»

«Kuulake,» ütles Tasa kiiresti ja tõsidusega, mis näitas, kui tõsised olid tema tunded. «Ua-ta-Ua pole irokees, ta on hoopis delavaar, tal on delavaari süda, delavaari tunded. Tema on ka vangis. Üks vang aitab teist vangi. Nüüd pole vaja rohkem rääkida. Tütar jäägu isaga — Ua-ta-Ua tuleb sõpra vaatama, siis ütleb, mis teha.»

See oli öeldud vaikse häälega, kuid selgelt ja veenvalt. Seejärel tõusis tütarlaps ja läks rahulikult tema jaoks püstitatud osmikusse, nagu oleks ta kaotanud igasuguse huvi selle vastu, mida kahvanäolised teevad.

XII PEATÜKK

Ta aina räägib oma kadund isasi
ja süüdistab, et valetavad kõik.
Nii on ta ilmaaegu kurjust täis
ja vastu rindu lüües manab, neab.
Ta kõne lausa naeruväärne näib, kuid mine kõike tea? …
Shakespeare «Hamlet»

Me jätsime «lossi» ja laeva elanikud unne suikuma. Tõsi küll, öö jooksul tõusid Hirvekütt või delavaar korral või paaril üles ja silmitsesid liikumatut järve, ja pärast seda, kui leidsid kõik korras olevat, pöördusid tagasi oma aluskotile ja uinusid uuesti nagu inimesed, kes ei loobu hõlpsasti oma õigusest puhkusele. Ent esimesel koidupuhtel tõusis Hirvekütt üles ja hakkas algava päeva vastu valmistuma. Tema kaaslane, kes ei olnud saanud viimastel öödel rahulikult või segamatult magada, suikus vaiba all senikaua, edasi, kui päike oli juba kõrgel. Judith tõusis sel hommikul ka tavalisest hiljemini, sest esimesed öötunnid polnud toonud talle ei kosutust ega und. Kuid enne, kui päike oli kerkinud idapoolsete mäeküngaste kohale olid kõik jalul. Siinkandis juhtub harva, et isegi unimütsid jäävad asemele pärast suure taevalaterna ilmumist.

Tšingatšguk korraldas oma metsatualetti, kui Hirvekütt astus laeva kajutisse ja ulatas temale paar jämedakoelist, kuid kerget rõivastuseset, mis kuulusid Hutte-rile.

«Judith andis minu kätte selle sinule edasiandmiseks, pealik,» ütles ta kuube ja pükse indiaanlase jalge ette visates. «Sinu poolt oleks ettevaatamatu siin ringi käia pidulikus sõjarüüs ja lahinguvärvides. Pese need hirmsad kräämud oma põskedelt maha ja pane riided selga, ja siin on ka kübar, mis annab sulle õudselt tsiviliseerimatu tsivilisatsiooni esindaja välimuse, nagu ütlevad misjonärid. Pea meeles, et Tasa on lähedal, ja et hoolitsedes tütarlapse ejest ei tohi me unustada ka teisi. Ma tean, et sulle ei ole meeltmööda kända rõivaid, mis pole lõigatud teie, punanahkade, moe järgi, kuid tee hädast voorus ja pane need kõhe selga, kuigi need sulle vastikustunde peale ajavad.»

Tšingatšguk ehk Madu silmitses temale toodud rõivaid tugeva vastikusega, kuid ta mõistis, et ümber riietuda on kasulik ja vististi koguni absoluutselt tarvilik. Märgates, et «lossis» või selle läheduses on keegi tundmatu punanahk, muutuksid irokeesid valvsamaks ja tingimata suureneksid nende kahtlused naisvangi suhtes. Kuna jutt oli tema mõrsjast, siis oli ta nõus taluma pigem kõike muud kui ebaedu, ja selle tõttu, pärast seda, kui ta oli mitmeid rõivastusesemeid pööranud üht- ja teistpidi ja uurinud neid tõsise irooniaga, teeselnud neifde selga panemist viisil, mis selle toimingu nurja ajas, ning avaldanud teisiti vastumeelsust, mida tunneb noor metslane oma liikmeid tavalistesse tsiviliseeritud elu vahendeisse toppides, alistus pealik oma kaaslaste käsule ja lõpuks, niipalju kui silmaga näha võis, jäi ta punanahaks ainult oma näovärvilt. Viimast asjaolu ei maksnud eriti karta, kuna metslased, kellel polnud pikksilma, ei saanud kaldalt kauge vahemaa tõttu laeva lähemalt uurida ja ka Hirvekütil endal, kuigi ta oli heledama ja värskema nahavärviga, oli nägu tugevasti päevitunud ja peaaegu niisama punane kui tema mohikaanlasest kaaslasel. Delavaar liikus oma uues riietuses nii kohmakalt, et manas sõbra huulile naeratuse rohkem kui ühel korral päeva jooksul, ent Hirvekütt hoidus hoolikalt niisugus-

test naljadest, mida oleks võinud niisugusel puhul kuulda valgete inimeste seltskonnas; pealiku uhkus, sõduri väärikus, kes oli oma esimesel sõjateel, ja olukorra tõsidus, milles nad viibisid, tegid kõik kokku igasuguse kergemeelse lõõpimise ebakohaseks.

Kolm saareelanikku — kui võime oma sõpru nii nimetada — said hommikueinel kokku tõsistena, vaikivama ja mõtlikena. Judithi näost oli näha, et ta oli veetnud äreva öö, kuna mehed mõtlesid lähemast tulevikust, mis ootas neid oma ettenägematute ja tundmatute sündmustega. Hommikueine ajal vahetasid Hirvekütt ja tütarlaps paar viisakat märkust, kuid ühegi sõnaga ei puudutanud nad oma seisukorda. Judith, kellel olid tekkinud uudsete elamuste tõttu õrnemad tunded, ei pidanud lõpuks vastu ja alustas juttu sellest, mis oli tema mõtteid möödunud unetu öö jooksul vaevanud.

«See oleks hirmus, Hiwekütt,» hüüdis tütarlaps ootamatult, «kui minu isa ja Hettyga juhtuks midagi halba! Senikaua kui nad on irokeeside käes, ei või me siia rahulikult istuma jääda. Peame

välja mõtlema mingisuguse abinõu, kuidas neid aidata.»

«Ma olen valmis, Judith, abistame neid ja ka kõiki teisi, kes on sattunud raskesse olukorda, kui mulle ainult keegi näitaks, kuidas seda teha.- Punanahkade käppade vahele sattuda pole naljaasi, eriti kui inimesed on välja läinud niisugusele ettevõttele, nagu see, mille pärast vana Hutter ja Välejalg läksid kaldale. Ma mõistan seda niisama hästi nagu iga teinegi ega sooviks oma kurjemale vaenlaselegi. Sattuda niisugusesse täbarasse seisukorda; rääkimata nendest, kellega ma olen koos rännanud, söönud ja maganud. Võib-olla on teil mingisugune plaan, mida Madu ja mina saaksime täide viia?»

«Ma ei tea teisi vahendeid vangide vabastamiseks kui irokeeside äraostmine. Nad pole kingituste vastu külmad ja me võime neile pakkuda niipalju, et nad arvatavasti peavad paremaks lahkuda rikkalike kingitustega kui kaasa vedada kaht vaest vangi, kui neil muidugi õnnestub neid üldse ära viia!»

«See poleks halb, Judith, jah, see poleks halb, kui vaenlast saaks ära osta ja kui meil leiduks asju, millega kaupa teha. Teie isal on mugav ja kavala asukohaga

eluase, kuigi ta esimesel pilgul ei paista täis olevat rikkusi, mille eest saaks kedagi välja osta. Tal on muide olemas püss, «hirvetapja», seda võib aga meil tarvis minna; peale selle, nagu ma kuulsin, leidub siin tünn püssirohtu, mis ka kaalub midagi; kuid kahte täiskasvanud meest ei saa välja vahetada tühja-tähja eest, ja peale selle ...»

«Mis peale selle?» küsis Judith kärsitult, kui oli märganud, et jutukaaslane ei taha jätkata, arvatavasti kartes teda kurvastada.

«Asi on selles, Judith, et prantslased pakuvad peatasu samuti nagu meie poolgi; ja kähe skalbi hinnaga võib osta tünni püssirohtu ja püssi, kuigi just mitte nii täpse kui on «hirvetapja», mida teie isa peab ebaharilikuks ja ületamatuks. Kuid ometigi kena tunnikese head püssirohtu ja üsna korraliku püssi. Aga indiaanlased ei ole tulirelvade alal just suured asjatundjad ega tee alati vahet asja tuuma ja välise külje vahel.»

«See on hirmus ... !» sosistas tütarlaps, olles masendatud lihtsusest, millega tema kaasvestleja oli harjunud kõnelema tõsiasjadest. «Aga teie unustate minu kleidid, Hirvekütt. Ja need, ma mõtlen, võivad irokeesi naistele meeldida.»

«Kahtlemata, kahtlernata võivad, Judith,» vastas teine, vaadates talle teraselt otsa, otsekui tahtes veenduda, kas Judith on tõepoolest suuteline niisuguseks ohvriks. «Kuid kas te olete kindel, tüdruk, et teil jätkub julgust loobuda oma ehetest niisuguse eesmärgi jaoks? Maailmas leidub paljugi niisuguseid mehi, keda kuulu jä"rgi tuntakse julgetena senikaua, kuni nad ei vaata ohule näkku; ma tunnen ka inimesi, kes pidasid ise endid väga headeks inimesteks ja olid valmis kõike ära andma

vaesele, kui kuulsid teiste südamekalkusest, kuid kelle rusikad tõmbusid kõvaks kui pähklipuu, kui asi jõudis nende isikliku ohvrini. Peale selle, Judith, olete ilus, — võib öelda, ebatavaliselt ilus, kui tõele au anda; aga ilusad naised armastavad kõike, mis nende ilu rõhutab. Kas'te olete kindel, et teil jätkub meelekindlust oma ehetest lahkuda.»

Rahustav vihje tütarlapse isiklikule võlule tuli just parajal ajal, et tasakaalustada muljet, mille oli tekitanud see usaldamatus, mida noormees väljendas Judithi truu-

duse suhtes tema tütrekohtfstustesse. Kui keegi teine oleks läinud niikaugele nagu Hirvekütt, oleks kompli-ment tõenäoliselt jäänud tähele panemata keset vihasööstu, mille kahtlustused olid aretanud; kuid isegi see tahumatu siirus, mis nii sageli oli sundinud lihtsameelset jahimeest oma mõtteid otsekoheselt välja ütlema, tundus tütarlapsele võluvana. Tõsi küll, ta punastus ja silmist leegitses hetkeks tuld, kuid sellele vaatamata ei suutnud ta südamepõhjas tõsiselt vihastada inimese peale, kelle kogu süda näis olevat tulvil ainuüksi õiglusest ja mehisest tublidusest. Ta vaatas Hirvekütile siiski otsa etteheitega, kuid talitsedes oma teravat keelt, sundis ta. end vastama heatahtlikult ja sõbralikult.

«Nähtavasti varute kõik oma head arvamused dela-vaari tütarlaste jaoks, Hirvekütt, kui te tõsiselt mõtlete niiviisi omaenda ihuvärvi tütarlastest,» ütles ta teeseldud naeruga. «Kuid pange mind proovile. Ja kui leiate, et ma kahetsen mingisugust paela või sulge, siidi või loori, siis mõelge minust mis tahate ja rääkige sellest julgesti.»

«See on õige! Kõige haruldasem asi, mida maa pealt üldse võib leida, on tõeliselt -õiglane inimene. Nõnda ütleb Tamenund, delavaaride kõige targem prohvet. Ja nii peab igaijks mõtlema, kel on- olnud võimalus näha, kõnelda ja tegutseda inimeste seas. Ma armastan õiglast inimest, Madu; tema silmad pole iial varjatud vaenlaste eest ja nad säravad oma sõpradele nagu päike. Ta kasutab mõistust, mille jumal talle on andnud, et näha kõike niisugusena nagu nad on, aga mitte niisugustena, nagu ta neid tahaks näha. Väga kerge on leida inimesi, kes ise nimetavad end õiglasteks, kuid haru-harva õnnestub leida niisuguseid, kes on tõepoolest õiglased. Kui sageli olen minagi kohanud indiaanlasi, mu tüdruk, kes uskusid, et nad toimisid Suure Vaimu tahtmist mööda, kuna nad aga tegelikult püüdsid tegutseda ainult omaenda soovi ja tahtmist mööda! Ja suuremalt jaolt ahvatles neid kiusatus eksiteele ja seetõttu nad ise ei näinudki seda, nõnda nagu meie ei näe läbi nende mägede jõge, mis voolab naaberorus, kuigi iga kõrvaltvaataja oleks märganud seda niisama hästi, nagu me märkame kalakesi, kes ujuvad ümber selle onni.»

«Täiesti õige, Hirvekütt!» ühines Judith ja viimased rahulolematuse jäljed haihtusid tema kirkas naeratuses. «Täiesti õige! Ja ma loodan, et teie toimite alati õigluse armastuse seisukohast, kui jutt on minust. Eriti aga loodan, et teie teete minu kohta otsuse ise ega usu igasuguseid laimujutte, mida

võib levitacTa mõni Harry Välejala taoline lobasuu ja logard ning mis võivad määrida iga noore naisterahva head nime, kes juhtumisi ei ole tema näo ja teo suhtes samal arvamisel kui see kehkenpüks ise.»

«Harry Välejala sõnad pole mulle mingi evangeelium, Judith, kuid temast hullemaelgi võivad olla silmad ja kõrvad,» vastas kütt väärikalt.

«Aitab juba sellest,» hüüdis Judith. Ta silmad süttisid: ja puna tõusis talle näkku. «Räägime parem minu isast ja tema väljaostmisest. Tähendab, teie arvates, Hirvekütt, indiaanlased ei nõustu vange vabastama nii odava tasu eest, nagu seda on minu kleidid, isa püss ning; püssirohi. Kuid on veel olemas kirst.»

«Jah, on veel ojemas kirst, nagu te ütlete, Judith; ja kui tuleb valida saladuse ja skalbi vahel, siis minu arvates enamik inimesi eelistavad viimase säilitamist. Kas. isa on kunagi teile andnud mingeid käske selle kirstu suhtes?»

«Ei kunagi. Ta, nagu näete, pidas selle lukkusid, terasvitsu ja tugevust kõige pareaks kaitseks.»

«See on haruldane kirst, imestamisväärse kujuga,» jätkas Hirvekütt püsti tõustes ja kõne all olevale esemele liginedes; siis istus ta kirstule, et seda lähemalt uurida. «Tšingatšguk, seda puud ei kasva neis metsades, kus me sinuga oleme kunagi huluud! See pole meie must pähkel, kuigi ta välimuselt on peaaegu niisama kena — vahest isegi ilusam, kuigi suits ja vigastused on teinud oma töö.»

Delavaar läks lähemale, katsus puud, uuris selle süüd, kraapis selle pinda küünega ja silitas peoga uudishirnu-likult terasvitsu ja massiivse kirstu raskeid ripplukkusid ning muid ennenägematuid vigureid.

«Ei, selletaolist ei kasva siinkandis,» jätkas Hirvekütt. «Ma tunnen ära kõik tamme, vahtra, jalaka, pärna, pähklipuu ja üldse kõigi puude liigid, mis värvi Ja kuju

nad ka on, kuid niisugust puud pole ma varem näinud! Ainuüksi selle kirstu eest, Judith, võib teie isa vabaduse osta, või irokeeside uudishimu pole nii tugev kui indiaanlastel üldse; eriti aga tunnevad nad huvi puude vastu.»

«Kuid võib-olla tuleme odavama kaubaga toime, Hirvekütt. Kirst on täis ja parem on loobuda poolest kui tervest kirstutäiest. Peale selle isa — ma ei tea küll mispärast — peab seda kirstu väga kalliks.»

«Ta arvatavasti hindab kirstu sisu rohkem kui kirstu ennast, otsustades selle järgi, kuidas ta välimusega ümber käib ja selle sisemust hoiab. Siin on kolm lukku, Judith. Kas võtit ei ole?»

«Ma pole kunagi võtit näinud; kuid siiski peab ta siin kuskil olema. Hetty rääkis ju, et ta on

sageli näinud seda kirstu avatuna.»

«Võtmed ei lenda õhus ega uju vees, tütarlaps. Kui võti on olemas, siis peab olema ka koht, kus seda hoitakse.»

«See on tõsi, ja pole raske seda leida, kui me tõsiselt otsima hakkame.»

«See on teie enda otsustada, Judith, täiesti ainult teie otsustada. Kirst kuulub teile või teie isale, ja Hutter on teie, aga mitte minu isa. Uudishimu on naiste, aga mitte meeste nõrkus, ja kõik õigused on teie poolel. Kui kirs-tus on väärtesemeid peidus, siis on teie seisukohalt väga mõistlik neid tarvitada selleks, et nende peremeest välja osta või vähemalt tema skalpi säilitada; kuid seda peate teie ise otsustama, aga milte meie. Kui püünise või põdra või kanuu seaduslikku peremeest ei ole kohal, siis saab lähim sugulane kõigi metsaseaduste järgi tema pärijaks. Sellepärast jätame teie otsustada, kas on vaja kirstu avada või mitte.»

«Loodan, Hirvekütt, et te ei pea mind kõhklejaks, kui minu isa elu on ohus?!»

«Nojah, oleks rumalus hakata kartma tõrelemist, kui ! kaalul on pisarad ja lein. Poleks sugugi arutu hakata ennustama, et Vana Tom võib teid hukka mõista selle eest, mida olete teinud, kui ta on jälle oma onnis. Selles pole midagi imelikku, kui inimesed ei kiida heaks seda, mis on tehtud nende eneste heaks. Julgen öelda, et isegi

kuu paistaks hoopis teisiti kui nüüd, kui me saaksime teda teisest küljest vaadata.»

«Hirvekütt, kui meil läheb korda võti üles leida, luban ma teid kirstu avada ja võtta sealt niisugused asjad, mis teie arvates sobivad selleks, et isa välja osta.»

«Esiteks leidke võti, tütarlaps; kõigest muust kõneleme hiljem ... Madu, sul on silmad teravad nagu kärbsel ja niisugust taipugi leidub harva. "Kas sa ei oska arvata, kus Ujuv Tom võiks hoida kirstu võtmeid, mida ta nii kallj,ks peab?»

Seniajani ei olnud delavaar vestlusest osa võtnud. Nüüd aga, kui pöörduti otseselt tema,poole, eemaldus ta kirstust, mis oli'paelunud kogu tema tähelepanu, ja hakkas ringi vaatama ja seda kohta otsima, kus võti võiks peidus olla. Kuna Judith ja Hirvekütt ei istunud sel ajal. ka käed rüpes, olid varsti kõik kolm Kiire ja läbimõeldud otsimisega ametis. Oli kindel, et nii hoolikalt talletatud võtit ei maksnud otsida tavalisest käpist või kastist, missuguseid oli majas mitu tükki, ja sellepärast keegi ei vaadanudki neisse, vaid kõik hakkasid otsima salajasematest ja varjatumatest paikadest, mis tundusid niisuguseks eesmärgiks kohasematena. Sel kombel uuriti kogu tuba põhjalikult läbi, kuid ilma igasuguse tulemuseta. Siis läksid nad Hutteri magamistuppa. See osa majast oli paremini sisustatud kui muu osa ehitusest ja siin oli mõningaid asju, mida omaniku kadtmud naine oli alali-selt käsutanud. Kõik muud võtmed olid Judithi käes ja peagi oli see tuba läbi otsitud, ilma et oleks leitud soovitud võtit.

Nüüd astusid nad tütarde magamistuppa. Tšingatšguk märkas otsekohe kontrasti toa selle osa

esemete ja sisustuse, mida võiks Judithi pooleks nimetada, ja selle poole vahel, .mis kuulus Hettyle. Ta hüüatas vaikselt, ja osutades mõlema poole, lisas ta midagi tasakesi sõbrale delavaari keeles.

«Ah, sa mõtled siis nii, Madu!» vastas Hirvekütt. «Täiesti võimalik, et see nii on; ja see on juba looduse poolt nii määratud. Üks õde armastab ehteid, — vahest isegi üleliia, räägivad mõned, — sellal, kui teine on vaikne ja alandlik, nõnda.nagu jumal on loonud headuse

ja tõe, kuigi ka lõppude lõpuks julgen ütelda, et Judithil on oma voorused, ja Hettyl oma puudused.»

«Aga kas «Nõrgamõistuslik» on näinud kirstu avatuna?» küsis Tšingatšguk uudishimuliku pilguga.

«Muidugi; seda kuulsin rna tema oma suust ju nõndasamuti nagu sina isegi. Nähtavasti isa usaldab täiel määral tema tagasihoidlikkust, vanemat tütart aga ei usalda liialt.»

«Tähendab, et võti on peidus ainult Metsroosi eest?» küsis Tšingatšguk, kes oli sõbraga juteldes hakanud Judithit niiviisi kutsuma.

«Nõndaks see on! Nõndaks see nimelt on! Ühte ta usaldab, teist aga mitte. Seda juhtub nii punaste kui ka valgete juures, Madu; kõik suguharud ja rahvad usaldavad ühtesid inimesi ega usalda teisi. See oleneb iseloomust ja otsustusvõimest.»

«Kuhu siis veel kui mitte lihtsate kleitide hulka võib võtme Metsroosi eest kõige paremini ära peita?»

Hirvekütt võpatas, pöördus sõbra poole, kusjuures imetlus väljendus igas ta näojoones ja ta puhkes oletuse leidlikkuse ja kiiruse tõttu tugevasti ja südamest naerma.

«Sa oled oma hüüdnime tõesti ära teeninud, Madu, jah, ta sobib sulle tõepoolest! Muidugi ei hakka ehete armastaja iial tuhnima niisuguste jämedakoeliste ja näotute kleitide kuhjas nagu neid kannab vaene Hetty. Ma julgen öelda, et Judithi õrnad sõrmed pole puudutanud niisugust näotut ja jämedat kotiriiet, nagu see seelik, sellest ajast peale,, kui ta ohvitseridega tutvus. Aga kes teab? Võti võib niisama hästi olla selles varnas nagu igal pool mujalgi. Võta need kleidid varnast, delavaar, ja vaatame, kas sa tõepoolest oled prohvet.»

Tšingatšguk tegi nagu sooviti, kuid võtit ei leitud. Pleekimata lõuendist kott, nähtavasti tühi, rippus naaber-varnas, ja. järgmiseks uuriti seegi läbi. Judith märkas seda ja ütles kähku, otsekui soovides neid vabastada tarbetust tülist:

«Need on ju ainult vaese Hetty riided. Seal nüüd küll ei või olla seda, mida meie otsime.»

Vaevalt olid need sõnad jõudnud libiseda üle imekauniste huulte, kui Tšingatšguk tõmbas kotist soovitud

võtme. Judith oli küllalt kiire taibuga, et mõista, mispärast isa oli kasutanud niivõrd lihtsat ja kättesaadavat kohta peidupaigana. Veri tungis talle näkku — võib-olla mitte niivõrd meelepahast, kuivõrd häbist; ja ta hammustas vaikides huulde. Hirvekütt ja tema sõber olid niivõrd delikaatsed, et ei näidanud ei.naeratuse ega pilguga, kuivõrd selgesti nad mõistsid asja nende poolt paljastatud tembu kavalust ja põhjusi. Hirvekütt, võtnud võtme indiaanlase käest, suundus naabertuppa ja pistis võtme lukku, soovides veenduda, kas nad tõepoolest olid leidnud õige võtme. Kirst oli suletud kolme lukuga, kuid kõik avanesid kergesti ühe võtmega.

Hirvekütt võttis kõik lukud ara, lükkas obaduse lahti, kergitas pisut kaant, et kindlaks teha, kas see tõesti oli lahti, ja seejärel astus kirstu juurest mõne jala eemale, andes.sõbrale märku, et see temale järgneks.

«See on perekonna kirst, Judith,» ütles ta, «ja väga võimalik, et selles hoitakse perekonna saladusi. Meie Maoga läheme laeva kanuusid ja aerusid üle vaatama, aga teie võite kirstu ise läbi uurida, ja vaadake, kas seal leidub midagi, mis võiks sobida väljaostu jaoks. Kui olete sellega valmis, hüüdke meid, ja siis me arutame üheskoos läbi nende asjade väärtuse.»

«Pidage, Hirvekütt!» hüüatas tütarlaps, kui Hirvekütt kavatses eemalduda. «Ma ei puuduta ühtki asja, — ma isegi ei kergita kaant, kui teie ei viibi juures. Isa ja Hetty pidasid tarvilikuks minu eest selle kirstu sisu saladuses hoida ja mina olen liialt uhke, et pista oma nina nende peidetud varadesse muidu kui ainult nende eneste heaks. Üksinda ei ava ma mingi hinna eest seda kirstu. Jääge siia. Mul on vaja tunnistajaid, kes näeksid, mida ma teen.»

«Ma mõtlen praegu, Madu, et tütarlapsel on õigus. Vastastikune usaldus on ohutuse pant, kuid kahtlus sunnib meid kõiki olema ettevaatlikud. Judithil on õigus paluda meid siinjuures olla; ja kui kirst varjab mingeid master Hutteri saladusi, siis saavad neist feada kaks noormeest, kes vaikivad nagu haud . .. Me jääme teie juurde, Judith, kuid esiteks lubage meid heita pilk järvele ja kaldale, sest niisugust kirstu ei saa tühjendada ühe minutiga.»

Mehed läksid nüüd platvormile ja Hirvekütt hakkas pikksilmaga kallast vaatlema, indiaanlane pööras pilgu tõsiselt vee suunas ja metsa poole, püüdes tabada mingeid märke, mis võiksid paljastada vaenlaste salasepitsusi. Kui midagi kahtlast ei olnud näha ja kui nad olid kind-lad, et praegusel hetkel ei ähvarda neid oht, kogunesid nad kolmekesi uuesti kirstu ümber- kindla kavatsusega see viivitamata avada.

Sellest ajast peale, kui Judith mäletas, oli ta alati tundnud mingit alateadlikku austust selle kirstu ja tema tundmatu sisu vastu. Isa ega ema ei kõnelnud sellest kunagi tema juuresolekul ja neil näis olevat mingi tumm kokkulepe, et juhul, kui nimetati mitmesuguseid esemeid, mis juhuslikult asusid

kirstu läheduses või lebasid koguni selle kaanel, siis hoiduti piinlikult vihjamast kirstule endale. Harjumuse tõttu oli see muutunud nii kergeks ja nii endastmõistetavaks, et Judith oli alles üsna hiljuti hakanud mõtlema sellele omapärasele asjaolule. Kuid Hutter ja tema vanem tütar polnud iialgi olnud niivõrd lähedased, et teineteisele oma saladusi usaldada. Ajuti oli vana Hutter lahke, kuid üldiselt oli-ta, eriti aga Judithi vastu, vali ja sünge. Noor tüdruk ei võinud käituda isaga iialgi lihtsalt ja usaldavalt, ilma et poleks pidanud kartma tagajärgi, ja kinhisus nende vahel suurenes üha. Siis juba sigis Judrthile ka mõningane ebausk selle kirstu suhtes, mis oli mingisuguse perekonna-pühadusena seisnud ta silme ees varajasest lapsepõlvest kuni praeguse tunnini. Nüüd oli siiski tulnud aeg, kus see saladus pidi iseenesest avalikuks saama ja seda pealegi olukorras, mis temale üsna vähe valikuvõimalusi jättis.

Nähes, et mõlemad kaaslased jälgivad kõiki tema liigutusi sügava vaikimisega, pani Judith käe kaanele ja proovis seda tõsta. Kui tal siiski ei jätkunud jõudu seda teha, kuigi kõik lukud olid ära võetud, tundus tütarlapsele, et mingi üleloomulik jõud takistab tal seda pühaduseteotuse-katset lõpuni viia.

«Mina ei suuda kaant tõsta, Hirvekütt,» ütles ta. «Kas poleks mitte parem sellest kavatsusest loobuda ja leida mingi teine abinõu vangide vabastamiseks?»

«Ei, Judith, ei, seda mitte, tütarlaps. Pole ühtki kind-

lamat ja hõlpsamat abinõu kui hea altkäemaks,» vastas noor jahimees. «Mis puutub kaanesse, siis ei takista teda midagi muud kui tema oma raskus, mis on hämmastavalt suur nii väikese puutüki kohta, sest ta on üle rautatud.»

Kui Hirvekütt oli seda öelnud, asus *ist* ise kääne kal-lale, tõstis selle seinapalkide najale ja kinnitas ta hoolikalt. Judith värises üleni, kui heitis esimese pilgu kirstu sisemusse ja tundis ajutist kergendust, kui -märkas, et lõuenditükk, mis oli hoolikalt ümber äärte topitud, varjas kõik selle all leiduva nende eest. Kirst oli ilmselt peaaegu täis, kuna lõuend oli ainult ühe tolli, võrra kaanest madalamal.

«Noh, siin on ju terve koorem!» ütles Hirvekütt kirstu sisse vaadates. «Peame asuma asja juurde aruga ja kiirustamata. Madu, too paar istet, mina laotan selle vaiba põrandale ja siis algame oma tööd korralikult ja mugavasti.»

Delavaar tegi, mis kästi. Hirvekütt pakkus Judithile aupaklikult istet, ise istus teisele ja hakkas lõuendist katet kergitama. Ta tegi seda otsustavalt, kuid ettevaatlikult, oletades, et selle all võivad peituda mingisugused õrnad esemed. Kui lõuend oli kõrvaldatud, siis tulid kõigepealt nähtavale mitmesugused meeste riietusesemed. Kõik need olid õmmeldud peenest kalevist ja vastavalt selle aja moele paistsid silma eredate värvide ja rikkalike kaunistuste poolest. Mehi

üllatas eriti üks vabarnavärvi kuub, mille nööpaugud ojid ääristatud kuldpaelaga. Ent-see polnud siiski sõjaväevorm, vaid osa kõrges seisundis oleva eraisiku riietusest, mis kuulus ajastusse, kus ühiskondlik seisund avaldus riietuses rohkem kui meie päevil. Tšingatšguk ei suutnud hoiduda vaimustatud hüüatusest, kui Hirvekütt keeras kuue lahti ja näitas teda juuresolijaile; hoolimata harjumusest end valitseda oli selle riietuseseme hiilgus suurem kui indiaanlase filosoofiline rahu. Hirvekütt pöördus kiiresti ümber ja silmitses mõningase meelepahaga sõpra, kui sel libises huultelt see nõrkusetunnus. Seejärel lausus ta endamisi oma harjumuse kohaselt, nagu tal oli kombeks teha, kui tugevad tunded said temas üle võimu:

217

«Niisugune on tema loomus! Jah, punanahk armastab end ehtida ja sellepärast ei tohi tema üle kohut mõista. See on pealegi ebatavaline riietus, ja ebatavalised asjad kutsuvad esile ebatavalised tunded ... Ma mõtlen, see kõlbab meile, Judith, sest terves Ameerikas ei leidu indiaanlast, kes suudaks vastu seista niisugustele värvidele ja niisugusele hiilgusele. Kui see kuub on kunagi teie isale õmmeldud, siis olete teie temalt pärinud kire ehete vastu.»

«See kuub ei või olla õmmeldud minu isale,» vastas tütarlaps kiiresti, «ta on liiga pikk, aga minu isa on kasvult lühike ja tüse.»

«Kalevit on läinud rohkesti, ka kuldtikandiga pole kitsi oldud,» vastas Hirvekütt oma vaikse lõbusa naeruga.

«Madu, see riie on õmmeldud sinu kasvu mehele, ja ma tahaksin teda näha sinu seljas.»

Tšingatšguk nõustus ilma pikema jututa. Heitnud seljast Hutteri jämedast riidest ja ära kantud kuue, riietus ta kuube, mis oli kunagi õmmeldud mõne aadliku jaoks. See muudatus näis üsna naljakana. Kuna aga inimesed harva märkavad puudusi oma välimuses või käitumises, siis hakkas delavaar tõsise huviga uurima temaga toimunud muudatust odavast peeglist, mille ees Hutter tavaliselt habet ajas. Sel silmapilgul meenus talle Tasa, ja me peame tõele au andes tunnistama, — kuigi see ei sobi hästi sõduri tõsise iseloomuga —, et ta oleks tahtnud end selles rõivastuses Ua-ta-Uale näidata.

«Võta seljast, Madu, võta seljast!» jätkas halastamatu Hirvekütt. «Niisugused kuued ei sobi meietaolistele. Sinu loomus nõuab värve, haukasulgi, vaipasid, minu oma aga karusnahkset kuube, kõvasid sääremähiseid ja tugevaid mokassiine. Jah, just mokassiine, Judith! Kuigi me oleme valged, kuid elame metsas ja sellepärast peame kohanduma metsa tavadele mugavuse ja odavuse pärast.»

«Ma ei mõista, Hirvekütt, mispärast ei võiks üks inimene kända vabarnavärvilist kuube, aga teine võib,» ütles tütarlaps. «Ma tahaksin väga näha teid selles ilusas riietuses.»

218

«Näha mind lordi jaoks õmmeldud kuues? Noh, Judith, kui te seda päeva tahate näha, siis tuleb teil

oodata senikaua, kui ma täiesti aru kaotan. Ei, ei, tütarlaps, ma elan oma kaasasündinud harjumustega ja suren ka nendega või argu ma iial lasku maha ühtki põtra ega püüdku ainustki lõhet. Milles ma olen eksinud teie ees, et tahate mind näha niisuguses tolakuues Judith?»

«Mina mõtlen, Hirvekütt, et mitte ainuüksi valelikel ja südametuli garnisoni keigareil pole õigust end ehtida, vaid ka õiglus ning ausus võivad nõuda enda suhtes austusavaldusi ja tähelepanu.»

«Aga mis eriline au see mulle ikkagi on, Judith, kui ma ehin end üleni punasesse justkui mõni mingode pealik, kes asja on saanud Quebecist kingitusi? Ei, ei, mina jään niisuguseks nagu ma olen; riietest ma ka paremaks ei saa ... Pane kuub vaibale, Madu, ja vaatame, mis kirstus veel leidub.»

Ahvatlev riietusese, mis kindlasti polnud kunagi Hutteri jaoks valmistatud, pandi kõrvale, ja uurimine jätkus. Varsti olid välja võetud kõik meesterahva rõivad, mis oma omadustelt ei jäänud milleski maha kuuest. Siis järgnesid naisterahva riided, ja kõigepealt imekaunis brokaatkleit, 'mis oli hooletust kohtlemisest pisut rikutud. Selle nägemisel libises Judithi huultelt rõõmu-hüüatus. Tüdruk oli kleidist väga vaimustatud ja niipalju kui tal oli olnudki juhust 'näha midagi taolist ohvitseride naiste ja teiste kindluse seinte vahel viibivate daamide seljas, polnud ta iial veel näinud niisuguseid kalleid ja kirevaid materjale kui need, mis nüüd nii ootamatult olid sattunud ta silme ette. Teda haaras peaaegu lapselik vaimustus ja ta ei lubanud ülevaatust enne jätkata, kui oli ehtinud end kleidiga, mis sobis vähe tema harjumuste ja eluviisidega. Ta jooksis sel otstarbe! oma tuppa, kus ta vilunud käte abil vabastas end peagi oma kenast linasest riidest kleidist, ja astus lagedale eredavärvilises brokaadis. Kleit sobis Judithi kenale, täidlasele kogule, ja kindlasti polnud see kleit iial ehtinud ühtki, keda. loodus oleks õnnistanud veel kaunima näovärvi ia .nahaga. Kui ta tagasi tuli, hüppasid Hirvekütt ja Tšingatšguk, kes olid tema ära-

olekul aega viitnud meeste riiete teistkordse vaatlemisega, üllatunult üles ja tõid kuuldavale imetlus- ning rõõmuhüüde nagu ühest suust, nii et Judithi silmad hakkasid sellest särama ja põsed kattusid võidurõõmsa punaga. Ent teeseldes, nagu ei oleks ta märganudki enda poolt tekitatud muljet, võttis tüdruk istet kuninganna suursuguse rühiga ja väljendas soovi jätkata kirstu läbivaatamist.

«Ma ei tea ühtki paremat viisi, kuidas mingodega kaubale saada,» hüüdis Hirvekütt, «kui saata teid kal-dale niisugusena nagu te praegu olete ja ütelda, et kuninganna on neile külla tulnud. Niisuguse vaatepildi eest annavad nad ära nii vana Hutteri, Välejala kui ka Hetty.»

«Seniajani ma mõtlesin, et teie keel on liiga tõsine meelitamiseks, Hirvekütt,» ütles tütarlaps, kes oli meelitatud tema imetlusest rohkem kui ta oleks seda näidata tahtnud. «Mina austan teid peamiselt teie tõearmastuse pärast.»

«Aga see on sulatõde, Judith! Iial varem pole minu silmad näinud veel niisugust hurmavat olev-

ust, kui olete teie praegusel minutil. Olen minagi oma eluajal näinud valgeid kui ka punaseid iludusi, kes on olnud kuulsad ja kellest on räägitud ligidal ja kaugel, kuid seniajani pole ma veel kohanud ühtki, keda oleks võinud võrrelda teiega sel õnnistatud hetkel, Judith, ei iial!»

Üliõnnelik pilk, mille tüdruk saatis otsekoheselt kõnelevale kütile, ei vähendanud sugugi tema hurma; ja kuna niisked silmad sulasid sellega ühte tundeliseks pilguks, siis polnud Judith vististi küll tõepoolest kunagi olnud nii kaunis kui sel «õnnistatud hetkel», nagu noormees oli seda nimetanud. Kütt raputas pead, kummardus hetkeks lahtise kirstu kõhale nagu kaheldes, ja jätkas siis uurimist.

Nüüd järgnesid mitmed vähemad naisterahva riietusesemed, mis vastasid oma omadustelt kõik täiel määral kleidile. Hirvekütt asetas need vaikides Judithi jalge ette, nagu oleksid need täie õigusega kuulunud temale. Neiu haaras neist mõningad asjad, nagu näiteks kindad ja pitsid, ja täiendas nendega oma niigi rikkalikku pidurõivast, teeseldes sealjuures, nagu sünniks see lihtsalt

nalja pärast, kuid tegelikult kavatses ta end ehtida niipalju kui .olukord seda lubas. Kui kirstust olid välja võetud need meeste ja naiste rõivad, hakkas paistma teine lõuend, mis kattis kirstu kogu ülejäänud sisu. Niipea kui Hirvekütt seda märkas, peatus ta nagu kõheldes, kas maksab ülevaatust jätkata.

«Ma arvan, et igaühel on oma saladused,» ütles ta, «ja igaühel on õigus neid enda teada hoida. Me oleme selles kirstus küllalt sügavalt sorinud ja minu arvates jätkub sellest meie vajaduseks. Sellepärast tundub mulle, et parem mitte enam edasi vaadata ja jätta master Hutteri enese ja ta tunnete hoolde kõik, mis on selle kätte all.»

«Tähendab, Hirvekütt, te tahate pakkuda need riided irokeesidele lunarahaks?» küsis Judith kiiresti.

«Muidugi, milleks muuks me siis tuhnime võõras kirstus, kui ainult selleks, et peremehele teenet osutada? Ainuüksi selle kuuega võib juba nende tõbraste ülem-pealiku kiusatusse viia. Ja kui juhuslikult on tal kaasas naine või tütar, siis teeb see kleit pehmeks iga viimase naise südame, kes elab Albany ja Montreali vahel. Kauplemiseks piisab meile neist kahestki asjast.»

«Teile näib see nii, Hirvekütt,» ütles pettunud neiu, «kuid mis käsu on indiaani naisel niisugusest kleidist? Ta ei saa seda metsatihnikus kända. Vigvami mustuses ja suitsus ta määrdub kiiresti, ja mis nägu on punastel kätel neis pitskäistes!»

«See kõik on täiesti õige, tüdruk! Te oleksite võinud isegi tulla ja ütelda, et niisugused asjad ei sobi üldse meie aega ja ümbrusse. Kuid mis puutub see meisse, mis neist rõivastest saab, kui nad ainult saavutavad selle, mis meil vaja on! Ma ei mõista, mis käsu oleks teie isal niisugustest rõivastest? Tema õnn, et tal on asju, millel pole mingit väärtust talle endale, kuid on väga kallid

teiste silmis. Kui meie pakume need kaltsud tema vabaduse eest, siis on see väga kasulik äri. Me ohverdame tühja-tähja, aga vastutasuks saame koguni Välejala.»

«Teie arvates siis, Hirvekütt, pole Thomas Hutteri perekonnas kedagi, ühtki last — ühtki tütart, kellele see

[1] Montreal — tollal üks Prantsuse Kanada suurimaid linnu.

kleit kõlbaks. Ja keda teie tahaks kas või harva ja nalja pärast selles kleidis vaadata?»

«Ma mõistan teid, Judith! Ma saan aru, mida te tahate ütelda, ja ma mõistan ka teie soove. Ma olen valmis tõendama, et te olete selles kleidis kaunis nagu päike, kui see tõuseb või loojub selgel oktoobripäeval. Kuid teie ilu kaunistab siiski rohkem kleiti kui see kleit teid. Minu arvates sõdur, kes esmakordselt astub sõjateed, toimib ebaõigesti, kui ta maalib oma keha niisamasuguste eredate värvidega nagu vana, oma vaprust näidanud pealik, kes teab oma kogemuste najal, et ta hädaohu korral ei tee endale häbi. Sedasama võib ütelda kõigi meie — valgete ja punaste kohta. Teie olete Tho-. mas Hutteri tütar, aga see kleit on õmmeldud kuberneri tütrele või mõne teise suursuguse daami jaoks. Seda peab kandma peene mööbli keskel, uhkes seltskonnas. Minu arvates, Judith, tagasihoidlik tütarlaps näib kõige kaunimana, kui ta on riietatud tagasihoidlikult. Peale selle, kui kogu Koloonias on kas või üksainuski naine, kes ei vaja ehteid ja võib loota omaenda kenale välimusele, siis olete see teie.»

«Ma võtan kohe need kältsud seljast, Hirvekütt,» hüüatas neiu, kiiruga püsti tõustes ja toast välja joostes, «ega taha enam iialgi näha nendes ühtki inimest!»

«Niisugused on nad kõik, Madu,» ütles kütt oma sõbra poole pöördudes ja vaikselt naerdes, niipea kui iludus oli kadunud. «Nad armastavad ehteid, kuid kõige rohkem armastavad nad oma loomulikke võlusid. Mul on siiski heameel, et neiu nõustus sellest võltshiilgusest loobuma, sest tema seisuses tüdrukul ei sobi sääraseid asju kanda. Lisaks on ta nendetagi küllalt nägus. Tasa näiks niisuguses kleidis ka väga imelik, kas pole tõsi, delavaar?»

«Ua-ta-Ua on punanahkne neiu, Hirvekütt,» vastas indiaanlane. «Nagu noor tuvi peab ta kandma omaenda sulgi. Ma vististi läheksin temast mööda ega tunnekski teda ara, kui ta ehiks end niisuguse kestaga. Kõige targem on alati riietuda nii, et meie sõbrad ei tarvitseks meilt küsida meie nime. Metsroos on väga meeldiv, kuid need eredad värvid ei tee teda lõhnavamaks.»

«See on tõsi! See on loodusest nõnda seatud ja armastuse ning kaitsmise tõeline alus. Kui inimene kummar-

dub maast noppima maasikat, siis ta ei oota, et leiab eest meloni;, aga kui ta tahab saada melonit, on ta pettunud, kui leiab selle olevat üleküpsenud, kuigi üleküpsenud melonid on sageli silmale kaunimad. Nõndaks on lugu, ja see tähendab, et jää oma harjumuste juurde ja siis jäävad ka su harjumused alles.» *

Mehed arutasid koos veel pisut edasi, kas maksab enam Hutteri kirstus edasi tuhnida, kui Judith ilmus uuesti, riietatud jällegi oma lihtsasse linasesse kleiti.

«Aitäh, Judith,» ütles Hirvekütt, tal sõbralikult käest kinni võttes, «sest ma tean, et naisterahval pole kerge niisugusest pidukleidist loobuda. Kuid minu silmis olete teie praegu ilusam, kui et teil oleks peas kroon ja juustes sädeleksid kalliskivid. Kogu küsimus on nüüd selles, kas on vaja seda katet kergitada, et vaadata, kas ei leidu seal teisi asju, mille eest master Hutterit kasulikumalt välja osta. Me peame kujutlema, kuidas tema ise toimiks, kui ta seisaks siinsamas meie asemel.»

Judith näis üpris õnnelikuna. Kuigi ta oli harjunud lipitsemisega, valmistas Hirveküti tagasihoidlik kütus temale hoopis suuremat rahuldustunnet kui ühegi kei-gari otsitud komplimendid. Talle ei avaldanud nii tugevat muljet sõnad, millega noormees oma imetlust avaldas, sest need olid kullaltki lihtsad, ega ka nende uudsus, soojus või mingi muu iseärasus, mis tavaliselt annavad kütusele väärtuse; kõneleja vankumatu tõde oli see, mis viis ta sõnad otse kuulaja südamesse. See on lihtsa ja teeskluseta kohtlemise üks suuri eeliseJd. Vilunud ja osaval keigaril võib edu olla senikaua, kuni ta relvad pöörduvad ta enda vastu, kuid otsekohene ja õiglane inimene võib küll tihtigi solvata, kibedat tõtt öeldes, ent see tõde on hinnatavam kui kütus, sest ta sõnad tungivad otse südamesse ja leiavad seal mõistmises tuge. Niisamasugune lugu oli ka Hirveküti ja Judithi puhul; väga ruttu ja väga sügavalt veendusid kõik tuttavad lihtsameelse jahimehe vankumatus aususes, ni<- et tema kütus avaldas samasugust meeldivat muljet nagu samal ajal oleksid ta avameelsed ja otsekohesed etteheited võinud teenida endale hulga vaenlasi, kui tema iseloom ei oleks tahtmatult äratanud austust ja armastust. Hilisemas elus, kui ta harimatu elutee viis ta kokkupuutesse

kõrgemate ohvitseride ja- riigiametnikega, omandas ta sama mõju laiemas ulatuses, isegi kindralid kuulasid tema kiitust mõnusa naeratusega, mida ei suutnud alati esile manada tema kõrgemad ametnikudki. Judith oli võib-olla esimene temaga üht nahavärvi inimene, kes alistus Hirveküti tõele ja aususele. Ta oli ihanud tema kiitust ja ta oli nüüd selle saanud; ja seda pealegj kujul, mis oli kõige meeldivam tema nõrkustele ja mõtlemisviisile. Tagajärjed selguvad jutustuse käigus.

«See on üsna arukas jutt, tüdruk, kuigi teiste inimeste saladustes tuhnimine on omane valgetele, mitte aga punanahkadele.»

«Uudishimu on loomulik tunne ja on omane kõigile inimestele. Alati kui olen käinud garnisoni

asukohas, siis olen märganud, et enamik sealseid elanikke on huvi-latud oma naabrite saladustest.»

«Jah, ja sageli mõeldakse neid välja, kui ei jõuta tõe jälile. Selles seisabki vahe indiaani džentlmeni ja valge džentlmeni vahel. Nii näiteks pööraks Madu pea kõrvale, kui ta kogemata juhtuks vaatama teise pealiku vigvami. Aga valgete asundustes, kus kõik on enda meelest tähtsad, käitutakse täiesti teisiti. Kinnitan teile, Judith, et Madu ei tunnistaks iialgi, et delavaaride suguharus on mõni pealik, kes seisab temast niivõrd kõrgemal, et maksaks vaevata mõtteid ja keelt ning kõnelda tema käitumisest, kommetest ja söögist ning üldse lobiseda kõigist neist tühiasjadest, mis inimest huvitab, kui tal pole teisi tõsisemaid ülesandeid. See, kes nii käitub, pole mitte parem kui kõige tavalisem lurjus, millega ta end ka ei ehiks või kuidas ta ka ei ärpleks.»

«Kuid see pole võõras vigvam, see kirst kuulub minu isale; need on tema asjad ja neid on vaja tema enda kasuks.»

«See on õigus, tüdruk, see on õigus. Aga meil on kõik silme ees näha, siis me tõesti võime muidugi paremini otsustada, mida pakkuda lunatasuks, ja mis alles jätta.»

Judith polnud sugugi nii omakasupüüdmatu nagu ta püüdis näidata. Talle tuli meelde, et Hetty oli juba jõud nud kirstu suhtes oma uudishimu rahuldada, aga temal oli senini see võimalus puudunud; ja sellepärast oli ta rõõmus, et tal oli avanenud juhus tõusta selles küsimu-

ses ühele tasemele oma vähemate vaimuannetega õega. Niisiis näisid kõik olevat kokku leppinud, et kirstu sisu uurimist tuleb jätkata, ja Hirvekütt tõstis teise lõuendkatte üles.

Kui eesriie kerkis uuesti kirstu saladuste eest, ilmus päevavalgele kõigepealt püstolite paar, mis oli kaunistatud rikkaliku hõbedakirjaga. Linnas oleksid nad arvatavasti kõrget hinda maksnud, kuid metsades tarvitati sedalaadi relvi harva, õigupoolest mitte kunagi, ainult mõni Euroopast tulnud ohvitser, kes oli Londoni kom-mete üleolekus sel määral veendunud, et ei pidanud tarvilikuks neist isegi mitte kauges Ameerika piirikolkas loobuda. Mis nende relvade leidmisel juhtus, see selgub järgmises peatukis.

XIII PEATÜKK

Üks-vana logu tammetool;
üks küünlajalg (sest kadund pool);
üks voodi (põhi, küljed maas);
puukast' (ja sellel puudub kaas);
üks vana, nüri, murdund kiin;
ka tangid vedelevad siin;

üks taldrik (väärtus mõni cent);
Ovidius ja testament.

Dean Swifl «Inventuur»

Hirvekütt ei võtnud püstoleid välja enne, kui pöördus delavaari poole ja ulatas need talle imetlemiseks.

«Laps-püss,» ütles Madu naeratades, kui oli võtnud relva kätte niisuguse näoga, nagu oleks see olnud mingi mängukann.

«Ei ole, Madu, ei sugugi. See riistapuu on tehtud meeste jaoks ja võib hiiglase maha kõmmutada, kui oskad seda tarvitada. Kuid oota ... Valged hoiavad tulirelvi imestamisväärselt hooletult kirstudes ja nurkades. Anna korraks siia, ma vaatan nad üle.»

226

Kui Hirvekütt oli seda öelnud, võttis ta relva sõbra käest ja avas süütepanni. Viimane oli täidetud püssirohuga, mis oli aja, niiskuse ning rõhumise toimel pigi-kõvaks muutunud.

Laadimisvarda abil oli kerge veenduda, et mõlemad püstolid olid laetud, kuigi Judithi sõnade järgi nad olid aastaid kirstus lamanud. Ei ole kerge k,ujutada indiaanlase üllatust sel puhul, sest temal oli kombeks iga päev oma püssi sütikut uuendada ja seda tähelepanelikult üle vaadata.

«Valged on väga hooletud,» ütles Hirvekütt pead raputades, «ja peaaegu iga kuu kannatab keegi asundustes selle all. Lihtsalt imestamapanev, Judith, jah, lihtsalt imestamapanev! Tihtilugu juhtub, et omanik tulistab püssist põtra või mõnd teist jahilooma või mõnikord isegi vaenlast ja kolmest lasust läheb kaks mööda; aga kui selsamal mehel juhtub õnnetus, tapab ta kindlasti ühe lasuga lapse, venna või sõbra. Noh, hüva, me osutame peremehele teene, kui me need püstolid tühjaks laseme. Ja kuna nad on minule ja sulle, Madu, uudiseks, siis proovime õige osavust mõne märklaua pihta. Puista püssirohupannile värsket püssirohtu, ma teen sedasama, ja siis vaatame, kumb meist püstolit paremini käsitseb. Mis püssisse puutub, siis on see meie vahel ammu lahendatud.»

Hirvekütt naeris kõigest südamest oma enesekiituse üle ja minuti kahe pärast seisid sõbrad pjatvormil ning valisid laevalael sobivat märklauda. Uudishimu meelitas Judithi nende kõrvale.

«Minge kaugemale, tütarlaps, minge natuke kauge-male,» ütles Hirvekütt, «need püstolid on kaua aega tagasi laetud, tulistamisel võib õnnetuski juhtuda.»

«Siis teie ei tohi tulistada! Andke mõlemad püstolid delavaarile, või veelgi parem, laadige nad tühjaks ilma tulistamata.»

«See oleks kombe vastane, ja mõned ütlevad koguni, et argus, kuigi mina ise ei jaga niisugust rumalat arvamust. Me peame neist tulistama, Judith, jah, me peame tulistama. Kuigi aimame ette, et kummalgi meist ei ole suurt põhjust oma osavusega kiidelda.»

227

Judith oli üldiselt väga julge tüdruk, ja olles harjunud tulirelvadega, ei kartnud ta neid üldse nagu teised naised. Ta oli paljugi kordi püssi lasknud ja parajal juhul võis ta isegi põdra maha lasta. Sellepärast siis ta ei. hakanudki vastu vaidlema, vaid astus pisut tahapoole ja võttis aset Hirveküti kõrval, jättes indiaanlase üksinda platvormi äärele. Tšingatšguk tõstis mitu korda relva, proovis mõlemat kätt appi võttes sihtida, võttis ühe koh-maka asendi teise järel ja lõpuks päästis püssikuke peaaegu ilma sihtimata. Tagajärjeks oli, et'ta ei tabanud märklauaks olevat notti ega riivanud isegi laeva. Kuul hüples mööda veepinda nagu kivi, mille on visanud inimkäsi.

«Hästi tehtud, Madu, hästi tehtud,» ütles Hirvekütt, naerdes hääletut naeru. «Sa tabasid järve; mõnele laskurile on seegi vägitegu. Ma teadsin seda, et nii läheb ja ütlesin seda ka Judithile; punanahad pole harjunud lühikest relva käsitsema. Sa tabasid järve ja see on siiski parem kui lihtsalt õhku lasta. Nüüd astu tahapoole ja vaatame, mis maksab valge inimese vilumus valgete inimeste relvast tulistamisel. Püstol ei ole püss, kuid nahavärv on nahavärv.»

Hirvekütt sihtis kiiresti ja kindlalt ning kõhe niipea, kui relv tõusis, kõlas pauk. Kuid püstol sülitas veel tuld, nagu öeldakse, kui tükid lendasid sajasse kanti laiali, ühed kukkusid «lossi» katusele, teised laeva ja üks isegi vette. Judith karjatas ja kui mehed pöördusid ehmunult tüdruku poole, oli ta kahvatu nagu surnu ja värises kogu kehast.

«Ta on haavatud, — jah, Madu, vaene tüdruk on haavatud, kuigi me ei võinud ette näha, et see võiks juhtuda sel kohal, kus ta seisis. Viime ta kajutisse, püüame teha tema heaks kõik, mis oskame ja suudame.»

Judith laskis end viia istmele, jõi lonksu vett pudelist, mille Hirvekütt talle ulatas, ja pärast tugevat värinate-hoogu, mis oleks nagu tahtnud kogu ta keha lammutada, puhkes ta pisaraisse.

«Valu peab kannatama, vaene Judith — jah, valu peab kannatama,» ütles Hirvekütt rahustades. «Kuigi ma ei keela teid nutmast; pisarad kergendavad sageli tütarlapse tundeid . . . Kust kohast ta võiks haavatud olla,

228

Madu? Ma ei näe verd, jälgi ega ka auku nahas ega kleidis.» .

«Ma pole haavatud, Hirvekütt,» kogeles tüdruk läbi pisarate. «See on lihtsalt hirmust — ja muud mitte midagi, kinnitan teile. Jumalale tänu! Ma näen, et keegi pole viga saanud.»

«See. on siiski kummaline!» hüüdis lihtsameelne kütt, kes midagi ei kahtlustanud. «Mina

mõtlesin, et teie seisate taolistest nõrkustest kõrgemal ja et teietaolist neiut ei saa hirmutada lõhkeva relva raginaga. Ei, ma ei pidanud teid niisuguseks argpüksiks! Hetty-muidugi oleks võinud ehmuda, kuid teie olete liiga tark ja arukas, et siis veel karta, kui oht on juba möödas ... Niisugused neiud on küll silmale kenad vaadata, pealik, kuid nad on väga ebakindlad oma tunnetes!»

Häbi sundis Judithit vaikima. Tema erutuses ei olnud mingisugust teesklust, vaid kõik. oli juhtunud äkilisest võitmatust hirmust, mis jäi talle endale peaaegu niisama äraseletamatuks nagu ta kaaslastelegi. Ent ta naeratas uuesti, kui ta pisarad oli ära pühkinud, ja varsti suutis ta ise oma rumaluse üle naerda.

«Ja teie, Hirvekütt,» suutis ta lõpuks lausuda, «kas te tõepoolest ei saanud üldse viga? See on lihtsalt ime, et püstol purunes teil käes ja teie pääsesite ilma ühegi liikme kaotuseta, kõnelemata elust.»

«Niisuguseid imesid ei juhtu iga päev vanade relvadega. Esimene püss, mis mulle kätte anti, mängis mulle samasuguse tembu ja siiski jäin ma ellu, kuigi ma ei pääsenud veatult- nagu täna. Thomas Hutteril on üks püstol vähem kui hommikul. Kuid et see juhtus sellepärast, et meie tahtsime talle endale head teha, siis ei ole tal nurisemiseks põhjust. Tulge nüüd lähemale ja vaadakem edasi, mis veel kirstu on jäänud.»

Selle ajaga oli Judith erutusest niivõrd jagu saanud, et võis-uuesti oma taburetile istuda ja ülevaatus jätkus. Järgmine ese, mis nüüd välja võeti, oli mähitud kale-visse, ja kui see lahti rulliti, tuli sealt lagedale üks neid matemaatilisi mõõteriistu, mida meremehed tollal tarvitasid. Sellel olid vasest kaunistused ja kinnituspandlad. Hirvekütt ja Tšingatšguk hüüatasid imestusest ja vaimustusest, nähes tundmatut riista, mis läikis ja säras,

kuna omal ajal oli tema eest nähtavasti hästi hoolitsetud.

«Niisugused riistapuud on maamõõtjail, Judith,» ütles Hirvekütt, kui oli riista mitu korda käes pööranud, «ma olen sageli näinud kõiki nende tööriistu. Peab ütlema, et kurjad ja südametud inimesed on nad küll, sest metsa tulevad nad alati ainult selleks, et rajada teed riisumisele ja hävingule. Kuid ühelgi neist pole olnud nii ilusat riista! See sunnib mind siiski lõpuks kartma, et Thomas Hutter ei tulnud siinsesse kolkasse heade kävatsustega. Kas teie pole kunagi märganud oma isa juures maa-mõõtja ahnust, tütarlaps?»

«Ta pole maamõõtja, Hirvekütt, ega oska muidugi ka seda riista kasutada, kuigi tal see on olemas. Kas te tõesti arvate, et Thomas Hutter on kunagi seda kuube kandnud? See on tema kasvu jaoks niisamuti liiga suur, nagu see riist on üle tema tarkuse.»

«Küllap see vist nii ongi, Madu. Vanamees on nähtavasti mingisugusel tundmatul teel pärinud kellelegi teisele kuulunud asjad. Räägitakse, et ta on olnud meremees, ja kahtlemata on see kirst ja kõik, mis selles peitub .. . Ohoo! Aga mis see siis on? See on ju veelgi üllatavam kui vask ja must puu,

millest see riist on tehtud!»

Hirvekütt oli avanud väikese kotikese ja hakkas sealt ükshaaval malendeid välja võtma. Need olid elevandi-luust, tavalistest suuremad, oskuslikult treitud. Iga malend vastas kujult oma nimetusele: ratsurid istusid hobusts seljas, Tornid olid elevantide seljas, ja isegi ettu-reil olid inimpead ja ülakehad. Partii ei olnud täielik ja mõned katkised vigurid andsid tunnistust halvast kohtle-misest, kuid kõik allesolevad vigurid olid hoolikalt kotikesse pandud ja alal hoitud. Isegi Judith väljendas imetlust, kui oli näinud neid temale täiesti uusi esemeid, Tšingatšguk aga unustas imetluses ja rõõmus täiesti oma indiaanlase väärikuse. Ta võttis iga üksiku malendi kätte ja uuris neid väsimatu rahuldusega, näidates neiule teda kõige enam imestamapanevaid üksikasju. Talle meeldisid eriti elevandid. Ta kordas ühtesoodu «Huh! Huh!» ja silitas sõrmega nende lonte, kõrvu ja sabasid. Ta ei jätnud tähele panemata ka ettureid, kes oüd relvastatud ambulaskjatena. See stseen vältas mõne

minuti, mille jooksul Judith ja indiaanlane unustasid end vaimustusest. Hirvekütt istus vaikides, mõtlikuna ja isegi mornina, kuigi ta silmad jälgisid noore neiu ja delavaari iga liigutust, ja ta jättis meelde iga malendi iseärasused, mida vaadeldi. Ühtki imestushüüatust, mitte ühtki heakskiidusõna ei tunginud ta suust. Lõpuks panid kaaslased tähele ta vaikimist, ja siis hakkas ta rääkima, esimest korda pärast malendite leidmist.

«Judith,» küsis ta tõsiselt ja erutatult, «kas teie vanemad kõnelesid teiega kunagi usust?»

Tüdruk punastus ja tumepunased laigud, mis libisesid üle ta kena näo, olid nagu Neapoli taeva jonnakad värvivarjundid jiovembrikuus. Ent Hirvekütt oli teda juba sütitanud niivõrd tugeva tõearmastusega, et. ta vastas kõhklemata täiesti avameelselt ja lihtsalt:

«Ema küll rääkis tihti,» ütles ta, «isa aga mitte iialgi. Ema õpetas meile palveid ja käskusid, kuid isa pole selleks kordagi suud avanud ei ema eluajal ega ka pärast tema surma.»

«Seda ma võin uskuda — seda ma võin uskuda. Ta ei tunnista ühtki jumalat, ei ühtki niisugust jumalat, keda sobiks austada valgel inimesel või koguni punanahal. Need asjad on ebajumalad.»

Judith võpatas ja hetkeks näis ta tõsiselt haavuvat. Seejärel jäi ta mõttesse ja hakkas lõpuks naerma.

«Ja teie arvate, Hirvekütt, et need elevandiluust mängukannid on minu isa jumalad? Ma olen kuulnud ebajumalaist ja tean, mis need on.»

«Need on ebajumalad!» kordas jahimees veendunult. «Mispärast teie isa oleks hakanud neid alal hoidma, kui ta neid ei kummarda?»

«Kas ta oleks siis hoidnud oma jumalaid kotis ja lukustanud nad kirstu? Ei, ei, Hirvekütt, minu vaene isa kannab oma jumalat igal pool kaasas, kus ta käib, ja see jumal on tema kasuahnus. Need

kujukesed võivad tõepoolest olla ebajumalad, ma ise ka mõtlen .nii, otsustades selle järele, mis ma olen kuulnud ja lugenud ebajumalate kummardamisest. Kuid nad on sattunud siia kuskilt kaugelt maalt, samuti nagu kõik teisedki asjad, ja Thomas Hutter on need saanud enda kätte, kui ta oli meremees.»

«Mul on hea meel, tõesti, mul on üpris hea meel seda kuulda, Judith, kuna ma vaevalt oleksin suutnud end sundida ebajumalakummardajat hädast välja aitama. Vanamees on sama nahavärviga nagu minagi ja ma olen valmis teda abistama, kuid ma ei tahaks tegemist teha inimesega, kes on oma usust võõrdunud ... See loom, nagu näha, valmistab sulle suurt meelehead, Madu, kuigi ta on ainult ebajumal ...»

«See on elevant...» ütles Judith vahele. «Ma olen kindlustes sageli näinud niisuguste loomade pilte, ja emal oli raamat, milles jutustati niisugustest olevustest. Isa põletas selle ära koos teiste raamatutega, sest tema sõnade järgi armastas ema liiga palju lugeda. See juhtus vähe aega enne ema surma ja ma olen mõnikord mõtelnud, et seegi kaotus kiirendas tema lõppu.»

Ta ütles seda ilma sügavamate tunneteta. Ometi ei lausunud Judith seda kergemeelselt, sest ta oli kurb ema mälestustest, kuid ta oli harjunud elama liiga palju iseenda jaoks, oma edevuse rahuldamiseks, et oleks kan-natanud ema kaotuse pärast väga raskelt. Selle kena, kuid eksiteele sattunud tütarlapse äratamiseks ja tema üllamate tunnete ergutamiseks oli vaja erakorralisi olukordi, kuid neid olukordi polnud tema lühikese eluaja jooksul veel ette tulnud.

«Noh, elevant või mitte elevant, igal juhul on see ebajumal,» väitis kütt, «ja ristiinimesel ei sobi teda enda juures hoida.»

«Irokeesile on hea,» ütles Tšingatšguk, andes vastumeelselt käest elevandi, mille tema sõber talt võttis, et kotikesse tagasi panna. «Selle loomakese eest võib ära osta terve suguharu, võib ära osta Isegi delavaare!»

«Jah, selles on sul tõesti õigus. See on arusaadav igaühele, kes tunneb indiaanlase loomust,» vastas Hirvekütt. «Kuid inimene, kes valeraha levitab, Madu, toimib niisama halvasti kui see, kes seda valmistab. Kas sa tunned ühtainustki ausat indiaanlast, kes ei põlgaks müüa pesukaru nahka ehtsa lahitsa pähe või soosaarma teha kobrase pähe kaubaks? Ma tean, et paarist niisugusest ebajumalast, võib-olla isegi ainult elevandist üksi, jätkuks Thomas Hutteri väljaostmiseks, kuid südame-

tunnistus ei luba niisuguseid võltsrahasid käiku lasta. Ma usun, et ükski indiaani suguharu ei ole siin otse eba-jumalakummardaja, kuid mõned neist on sellele nii lähedal, et valged inimesed peaksid neid eriti sellest kiusa. tusest eemale hoidma.»

«Aga, Hirvekütt, võib-olla need luust kujukesed pole üldse ebajumalad!» hüüatas Judith. «Nüüd tuleb mul meelde, et ma nägin ühel garnisoni* ohvitseril mängu «Haned ja rebane», mis sarnanes pisut sellele; ja siin oh veel midagi kõva kalevisse mähitud, millel on nähtavasti muiagi ühist teie ebajumalatega.»

Hirvekütt võttis neiu käest kompsu ja kui oli selle lahti harutanud, leidis sellest malelaua. See oli nagu malendidki suur, tore ning kokku pandud elevandiluust ning mustpuust. Üksikasjaliselt kõik läbi kaalutlenud, nõustus jahimees lõpuks, kuigi kõhklusega, Judithi arvamusega ja mõõnas, et need näilised ebajumalad on vististi lihtsalt mingisuguse mängu kunstipäraselt nikerdatud vigurid. Judith osutus niivõrd taktiliseks, et ei hakanud oma võitu kurjasti tarvitama ega vihjanud poole sõnagagi oma sõbra naeruväärsele eksitusele.

Nende väikeste, kummalise välimusega kujukeste leid otsustaks väljaostu küsimuse. Kuna kõik tundsid indiaanlaste nõrkusi ja maitseid, siis jõuti ühisele arvamisele, et miski muu ei või äratada irokeeside ahnust nõnda kui just elevandid, õnneks olid kijjik neli vankrit alles ja sellepärast otsustati kõik neli Tomi kandvat looma esitada lunatasuks. Ülejäänud vigurid ja muidugi ka kõik teised kirslus leiduvad asjad koristati kiiresfi silmade alt ära selleks, et neid käsutada ainult kõige äärmisemal juhul. Niipea kui need ettevalmistused olid tehtud, pandi kõik asjad peale nende, mis olid mõeldud lunatasuks, hoolikalt kirstu tagasi ja kõik katted kohendati nõnda, nagu nad olid leitud; ja kui vana Hutter oleks «lossi» tagasi saanud, et siin oma elupäevad lõpuni veeta, ei oleks ta võinud aimatagi, et kellegi käsi on tema kirstu saladust puutunud. Purunenud püstol oleks võinud selle kõige kergemini paljastada, kuid see asetati terveksjäänud püstoli kõrvale, ja kõik vajutati kirstu nagu ennegi — umbes pooltosinat otse kästi põhjas asuvat pakki jäi üldse avamata. Kui see oli tehtud, lasti kaas alla, ripu-

tati tabalukud oma kõhale ja keerati need lukku. Pärast pandi võti tagasi lõuendist kotti, kust see oli võetud.

Edaspidise asjakäigu läbiarutamiseks ja kõigi esemete oma paika tagasipanemiseks oli kulunud rohkem kui tund aega.

Jutuajamises tekkisid sageli pausid ja Judith, kes tundis elavat naudingut sellest, kuidas Hirveküti ausad silmad vaatlesid ta kena nägu avameelse ja teeskluseta imetlusega, leidis teid, kuidas keskustelu pikendada, ilmutades seejuures nobedust, mis näib naiselikule edevusele olevat kaasasündinud.

Hirvekütt oli muidugi esimene, kes märkas, kui palju aega nad olid ilmaasjata ära raisanud, ja juhtis kaaslaste tähelepanu vajadusele kiiremini asuda kavatsetud plaani teostamisele. Tšin-gatšguk oli jäänud Hutteri magamistuppa, kuhu elevandid olid pandud ja laskis oma pilgul mõnuleda neil ime-päraseil ja tundmatuil loomadel; peale selle tundis ta võib-olla instinktiivselt, et ta kaaslased ei soovi tema juuresolekut ja eelistavad tema eemalejäämist.

«Noh, Judith,» ütles Hirvekütt pärast seda, kui jutlemine oli kestnud tunduvalt kauem, kui ta ise oleks arvanudki, — «teiega on väga meerdiv lobiseda ja kõiki neid küsimusi arutada, kuid kohustus kutsub meid teise kohta. Kogu selle aja Välejalg ja teie isa, rääkimata juba Hettyst...»

Ja sõna suri ta huultel, sest et selsamal kriitilisel hetkel kuuldus mademelt ehk õuelt kellegi kergeid samme, inimkogu varjas läbi ukse langeva valguse ning viimasena nimetatud isik, astuski juuresolijate ette. Vaevalt oli Hirveküti suust tunginud tasane hüüatus ja Judith kiljatanud, kui ootamatult astus Hetty kõrvale viietetst-kümne-seitsmeteistkümneaastane indiaani noormees. Neil mõlemal olid jalas mokassiinid ja järelikult astusid nad peaaegu kääratult. Hoolimata nende ilmumise ootamatusest jäi Hirvekütt rahulikuks. Kõigepealt ütles ta kiiresti mõne sõna delavaari keeles sõbrale ja hoiatas teda nähtavale tulemast, ise lubades valvele jääda. Seejärel läks ta ukse juurde, et kindlaks määrata ohu suurust. Kuid väljas polnud ühtegi hinge, ja üsna lihtne seadeldis, mis mõnevõrra meenutas parve ja õõtsus laeva kõrval veel, tegi talle kohe selgeks, mil viisil Hetty oli

«lossi» toimetatud. Kiaks kuivanud kuusetüve olid vöötide ja niinekooreribadega kokku seotud ja nendele oli seatud väike pähklipuu lõhendikkudest platvorm. Hetty oli asetatud palkidele, kuna noor irokees sõudis primitiivse ja aeglaselt liikuva, kuid täiesti ohutu sõiduki «lossi» juurde. Niipea kui Hirvekütt oli parve lähemalt vaadanud ja veendunud, et rohkem indiaanlasi läheduses pole, raputas ta pead ja kõneles oma tavalise harjumuse kohaselt endamisi:

«Näed, mis tähendab võõras kirstus tuhnimine! Kui me oleksime olnud valvsad, siis poleks niisugust üllatust saanud juhtuda. Selle poisikese poolt antud õppetunni varal näeme, mida võime oodata, kui asja juurde asuvad vanad sõdurid ise. Kuid meile avaneb niiviisi tee läbirääkimisteks ja ma tahan kuulda, mis Hetty ütleb.»

Niipea kui Judith oli üllatusest ja hirmust jagu saanud, tervitas ta õe tagasitulekut siira rõõmuga. Ta surus Hetty rinna vastu ja suudles teda nõnda, nagu ta oli harjunud tegema siis, kui nad olid alles süütud lapsed. Hetty oli rahulikum, kuna temale polnud kõiges selles midagi üllatavat ja ta meelekindlus püsis eesmärgi puhtuse ja pühaduse tõttu. Õe palvel võttis ta istet ja hakkas jutustama oma seiklustest. Ta jõudis parajasti oma jutustust alata, kui Hirvekütt tuli tagasi ja hakkas teda tähelepanelikumalt kuulama. Noor irokees seisis ukse juures, suhtudes kõigesse toimuvasse ükskõikselt nagu uksepiit.

Tütarlapse jutustus oli küllalt selge kuqi selle hetkeni, kus me pärast vestlust pealikutega

jätsime ta laagrisse ja kus Tasa tema juurest lahkus, ning selles pole meile midagi uut. Selle loo järje peab aga edasi andma tema oma sõnadega.

«Kui ma pealikutele piiblist mitu kirjatükki ette lugesin, Judith, poleks sina märganud neis mingisugust meelemuutust,» ütles ta, «kuid kus seeme on külvatud, seal hakkab ta idanema .. . Ma ei olnud kuigi kaua isa ja Välejala juures, vaid läksin Tasaga einet võtma. Niipea, kui olime söönud, tulid pealikud meie juurde, ja siis me nägime, et külv oli kandnud vilja. Nad ütlesid, et see, mis ma olin lugenud heast raamatust, peab olema õige — see kõlas õigena, nõnda nagu laulab ilus lind;

235

ja nad käskisid mind tagasi minna ja ütelda sedasama ka suurele sõjamehele, kes oli ühe nende vapra kange-lase tapnud, ning samuti teile edasi öelda, kui õnnelikud nad oleksid, kui nad saaksid tulla jumalateenistusele siia meie juurde lossi või välja päikesepaistele ja kuulata, kuidas mina jällegi loen neile seda püha raamatut ja et ma ütleksin teile, et nad tahaksid, et teie laenaksite neile mõne kanuu, et nad võiksid siia tuua isa ja Harry ja ka oma»naised. Ja et me kõik võiksime siis istuda siin lossi ees platvormil ja kuulata kahvanäolise Manituu laulusid. Kuule, Judith, kas sa oled kuulnud, et miski muu oleks nii selgesti tõendanud piibli vägevust?»

«Kui see oleks tõsi, siis oleks see tõesti ime, Hetty! Kuid see on ainult indiaanlaste kavalus ja äraandlikkus. Nad püüavad meid pettuse teel võita, kuna näevad, et nad ei suuda midagi saavutada jõuga.»

«Sa kahtled piiblis, õde, kui mõistad metsinimeste peale nii valjult kohut.»

«Ma ei kahtle piibus, vaene Hetty, kuid kahtlen tugevasti indiaanlastes ja irokeesides ... Mis .ütlete teie selle ettepaneku kohta, Hirvekütt?»

«Esiteks lubage mul Hettyga pisut rääkida,» vastas kõnetatav. «Ma tahan teada, kas see parv valmistati pärast teie einetamist, tütarlaps, või pidite te mööda kallast laagrist tulema jalgsi meie vastaskaldani?»

«Oh ei, Hirvekütt! Parv oli juba valmis ja oli vees. Kas see pole ime, Judith?»

«Jah, jah, indiaani Ime,» lisas jahimees vahele. «Nad on meistrid niisugustele imedele. Ja teie leidsite, et- parv oli juba täiesti valmis vees ning ootas ainult oma koormat?»

«Kõik oli nii nagu teie ütlete. Parv asus laagri lähedal, indiaanlased panid minu sellele, seal olid niineköied ja sõdurid vedasid parve lossi vastaskaldale, ja siis käskisid noormeest mind siia sõuda.»

«Ja see tähendab, et kogu mets on hulkureid täis, kes ootavad, millega see ime lõpeb. Nüüd on selge, milles asi seisab, Judith, — kuid kõigepealt katsume lahti saada sellest noorest Kanada vereimejast, ja siis peame nõu, mis ette võtta. Teil ja Hettyl tuleb siit ära minna, kuid enne tooge mulle elevandid, mida Madu imetleb, selle-

pärast et seda lippavat hirve ei tohi üheks minutikski jätta üksinda, või muidu ta laenab meilt kanuu ilma luba küsimata ...»

Judith täitis ta soovi ja läks siis koos õega oma tuppa. Hirvekütt oskas pisut kõiki selle ümbruskonna indiaani murrakuid ja võis irokeesi keeleski üsna soravalt kõ-nelda. Noogutades peaga noormehele, pakkus ta temale istet kirstule ja asetas siis kaks elevanti, ootamatult ta ette! Selle silmapilguni ei olnud noor metslane väljendanud mingisuguseid silmanähtavaid tundeid. Lossis ja selle ümbruses olid paljudki asjad talle uudsed, kuid ta säilitas filosoofilise meelerahuga täieliku endavalitsemise. Tõsi, Hirvekütt oli märganud, et irokeesi mustad silmad olid teraselt uurinud kaitseseadeldisi ja relva, kuid ta^oli teinud seda niisuguse süütu näoga, niisuguse ükskõikse laisa, poisikeseliku ilmega, et ainult see inimene, kes oli ise samasuguse kooli läbi teinud, võis tema ees-märki sel hetkel aimata. Ent kui metslase pilk langes elevandiluust mänguasjakestele ja ta esmakordselt nägi imelike, tundmatute loomade kujusid, valdas teda imestus ja vaimustus. Noore irokeesi ehk hurooni suust tuli kuuldavale vaimustusehüüe, kuid samas talitses ta end nagu inimene, kes on hakkama saanud mingi väga inetu teoga. Ta vaatas elevante üksisilmi ja pärast lühikest kõhklust söandas isegi üht neist kätte võtta. Hirvekütt ei seganud teda vähemalt kümne minuti kestel, teades, et noormees vaatleb neid imeasju sellepärast nii tähelepanelikult, et tagasipöördumisel vane-aile meestele nende välimust kirjeldada täpselt ja üksikasjaliselt. Lõpuks, kui ta oli otsustanud, et soovitud mõju saavutamiseks oli juba küllalt aega kulunud, pani jahimees sõrme noormehe paljale pqlvele ja tõmbas ta tähelepanu endale..

«Kuula,» ütles ta. «Ma tahan rääkida oma noore Kanada sõbraga. Las ta unustab hetkeks selle ime.»

«Aga kus on teine kahvanäoline vend?» küsis poiss, ringi vahtides ja tahtmatult väljendades mõtet, mis oli tal mõlkunud meeles kuni malendite lagedaletoomiseni.

«Ta magab, või kui ta päriselt ei maga, siis igal juhul on ta toas, kus harilikult mehed magavad,» vastas Hir-

kütt. «Aga kust minu noor sõber teab, et siin on teine kahvanäoline?»

«Nägin teda kaldalt. Irokeesidel on teravad silmad — näevad läbi pilvede, näevad suure allika põhjagi.»

«Hea küll, irokees on teretulnud. Kaks kahvanägu on vangis sinu isade laagris, poiss?»

Noormees noogutas pead, suhtudes sellesse seika ilmse ükskõiksusega, kuigi ta hetk hiljem pahvatas naerma, nagu oleks ta sattunud vaimustusse oma suguharu vanemate osavusest.

«Kas sa võid mulle jutustada, poiss, mida teie pealikud kavatsevad ette võtta vangidega? Või pole nad ise seda veel otsustanud?»

Poiss vaatas hetkeks jahimehele üllatunult otsa, siis aga pani ta külmavereliselt osutissõrme oma pea juurde, just vasaku kõrva kõhale ja tõmbas sõrme ümber oma juuste kiiresti -ja täpselt, otsekui tahtes näidata, kui hästi talle on kätte õpetatud see oma rahva eriline kunst.

«Millal?» küsis Hirvekütt, kelle! kramp pigistas kõri niisuguse ükskõiksuse puhul inimelu suhtes. «Aga mispärast te ei võiks nad endaga kaasa võtta oma vigvamitesse?»

«Tee on liiga pikk ja kahvanägusid täis. Vigvamid on täis, aga skalbid on kallid. Vähe skalpe, palju kulda.»

«Hüva, see on täitsa arusaadav, jah, täitsa arusaadav. Selgemini ei võigi enam väljendada. Sa siis tead, noormees, et teie vanem vang on nende kahe noore naisterahva isa, aga teine on vanema tütarlapse peig. Neiud tahavad loomulikult oma sõprade skalbid ära päästa ja on nõus andma nende lunaks kaks luust loomakest, kummagi skalbi eest üle. Mine tagasi, räägi sellest oma pealikutele ja too mulle nende vastus enne päikeseloojakut.»

Poiss nõustus selle plaaniga innukalt ja siiralt ega jätnud vähimatki kahtlust selles, et ta täidab oma ülesande arukalt ja kiiresti. Silmapilguks unustas ta auahnuse ja sünnipärase viha inglaste ning nende indiaanlaste vastu, kuna ta tahtis, et niisugune aare kuuluks tema hõimule. Hirvekütt jäi selle muljega rahule. Tõsi, noormees tegi ettepaneku anda talle üks elevant prooviks kaasa, kuid ta kahvanäoline vend oli liiga ettenäge-

lik, et sellega nõustuda. Hirvekütt teadis väga hästi, et elevant tõenäoliselt ei jõua kunagi sinna, kuhu määratud, kui ta usaldada niisugustesse kätesse. See väike raskus lahendati muide ruttu, ja poiss valmistus ära-sõiduks. Kui ta seisis platvormil ja oli juba parvele astumas, jäi ta äkki kõheldes seisma ja tuli tagasi palvega laenata talle kanuu, kuna see võiks läbirääkimisi kiirendada. Hirvekütt lükkas selle palve tagasi ja pärast veidikest kõnelemist sõudis poiss aeglaselt «lossi» juurest eemale, võttes kursi tiheda kaldavõsa suunas, kuhu polnud üle poole miili. Hirvekütt istus pingikesele ja. jälgis eemalduvat saadikut; vahel libistas ta tähelepaneliku pilgu üle kogu rannajoone niikaugele kui silm ulatus, siis aga asetas küünarnuki põlvele ja jäi tükiks ajaks istuma, toetades lõua käele.

Sel ajal kui Hirvekütt vestles poisiga, toimus naaber-ruumis hoopis teistlaadi stseen. Hetty küsis, kus delavaar on, ja kui talle öeldi, mispärast ja kuhu ta peitu jäi, läks ta tema juurde. Tšingatšguk võttis külalise vastu lahkelt ja lugupidavalt. Ta teadis, kellega tal on tegemist, ja kahtlemata suurendas tema lahkust selle süütu olendi vastu lootus mõrsja kohta mingeid uudiseid kuulda saada. Tütarlaps võttis tuppa astudes kohe istet ja käskis indiaanlast enda kõrvale istuda, kuid vaikis edasi, nagu eeldades, et pealikul on sünnis esimesena küsimu-

sega tema poole pöörduda, enne kui ta hakkab kõnelema sellest, mis tal südamel pakitses. Kuid Tšingatšguk ei mõistnud tema kavatsusi ja ootas lugupidavalt edasi, kuni Hettyl tuleb soov rääkima hakata.

«Teie olete Tšingatšguk, delavaaride Suur Madu, eks ole?» algas tütarlaps lõpuks üsna lihtsalt, kaotades enesevalitsemise soovist kõnelust jätkata, kuid kartes ühtlasi esimesena alata.

«Tšingatšguk,» vastas delavaar sügava väärikusega. «See tähendab Hirveküti keeles Suur Madu.»

«Nojah, see on ka minu keel. Seda räägivad nii Hirvekütt, isa, Judith, mina ise kui ka vaene Harry Välejalg. Kas te tunnete Harry Marchi, Suur Madu? Te siiski ei tunne teda, sest muidu oleks ta ka mulle teist jutustanud.»

«Kas kellegi keel nimetas Tšingatšguki nime Norgus

Liiliale? (Nõnda kutsus pealik vaest Hettyt.) Kas mõni väike linnuke irokeeside hulgas laulis seda nime?»

Esiteks Hetty ei vastanud midagi. Kuid selle kirjelda-matu tundega, mis äratab noortel ja kogenematuil tütarlastel poolehoiu ja arusaamise, langetas ta pea ja põsed kattusid punaga, enne kui ta leidis mingeid sõnu. Selle hämmelduse põhustes selgusele jõudmine käis üle tema mõistuse; kuid ehkki Hetty ei suutnud mõista iga esilekerkiva juhtumi põhjust, oli ta alati võimeline tunneteks. Puna taganes pikkamisi põskedelt ja ta vaatas indiaanlase otsa naeratades, lihtsameel-selt nagu laps, kusjuures sellele liitus täiskasvanud naise huvi.

«Kas minu õde, Norgus Liilia, kuulis niisugust lindu!» lisas Tšingatšguk nii õrnalt, et see oleks imestama pannud igaühe, kes oli tihtigi kuulnud läbilõikavaid karjeid, mis tulid sellestsamast kõrist. Niisugused üleminekud lõikavailt kurguhäältelt pehmetele ja meloodilistele toonidele ei ole tavalistes indiaani keskusteludes haruldased.

«Minu õe kõrvad olid ju lahti, kas on ta keele käotanud?»

«Teie olete ikka Tšingatšguk, jah, teie peate olema Tšingatšguk, sest siin pole teisi indiaanlasi, ja tema uskus, et Tšingatšguk peab tulema.»

«Tšin-gatš-guk,» hääldas pealik oma nime aeglaselt ja iga silpi rõhutades. «Suur Madu — ingiiside keeles.»

«Tšin-gatš-guk,» kordas Hetty niisama mõtlikult. «Jah, Tasa nimetas seda nime, ja teie peate olema see pealik.»

«Ua-ta-Ua,» lisas delavaar.

«Ua-ta-Ua ehk Tasa. Ma mõtlen, et Tasa kõlab ilusamini kui Ua ja sellepärast kutsun ma teda Tasaks.»

«Ua-ta-Ua on delavaari kõrvale armas.»
«Teie ütlete seda teisiti kui mina. Kuid ükskõik, ma kuulsin, kuidas laulab see lind, kellest te rälgite, Suur Madu.»
«Kas minu õde saab korrata laulu sõnu? Millest lind kõige rohkem laulab, kuidas ta välja näeb, kas naerab sageli?»
«Ta laulis Tšingatšgukist sagedamini kui kõigest muust, ja naeris kogu südamest, kui ma talle jutustasin,

kuidas irokeesid jooksid teile järele mööda vett ega saanudki teid kätte. Loodan, et neil palkidel pole kõrvu, Madu!»
«Ara karda palke, karda õde naabertoas. ära karda irokeesi — Hirvekütt sulges võõral elajal silmad ja kõrvad.»
«Ma mõistan teid, Madu, ma mõistsin ka Tasat. Mõnikord mulle näib, et ma pole sugugi nii nõrgamõistuslik kui räägitakse. Nüüd vaadake lakke ja ma jutustan teile kõik. Kuid te hirmutate mind, te vaatate nii teravasti, kui ma Ua-ta-Uast kõnelen.»
Indiaanlane püüdis vähendada oma silmade sära ja tegi näo, nagu täidaks ta tütarlapse lihtsat palvet.
«Tasa käskis mul öelda väga tasakesi, et te ei tohi irokeese uskuda. Nad on palju kavalamad kui kõik teised incftaanlased, keda tema tunneb. Siis ta ütles veel, et on suur hele täht, mis tõuseb mäekünka kõhale umbes tund aega pärast pimeduse saabumist (Tasa oli osutanud planeet Jupiterile, kuigi ta ise seda ei teadnud), ja et niipea kui täht nähtavale ilmub, ootab Tasa teid sel kohal, kus mina eelmisel ööl maabusin, ja et te peate talle kanuus järele sõitma.»
«Hüva! Tšingatšguk saab nüüd väga hästi aru, kuid ta saab paremini aru, kui õde laulab talle veel kord.»
Hetty kordas oma sõnu, üksikasjalisemalt selgitades, missugusest tähest on jutt, ja kirjeldas seda kohta kal-dal, kus Madu pidi randuma. Seejärel hakkas ta oma tavalisel otsekohesel viisil jutustama vestlusest indiaani tütarlapsega ja kordas mitutki tema väljendust ja arvamust, millega valmistas suurt rõõmu peigmehe südamele. Eriti kordas ta meeldetuletust, et nad oleksid valvel äraandlikkuse vastu, missugust hoiatust oli siiski küll vaevalt vaja, kuna see oli öeldud juba niigi küllalt ettevaatlikele inimestele. Peale selle kirjeldas ta küllalt selgesti vaenlase laagri praegust asukohta ja indiaanlaste kõiki edasiliikumisi alates tänasest hommikust. Tasa oli olnud temaga koos parvel senikaua, kuni see kaldalt eemaldus; nüüd oli ta kahtlemata kuskil «lossi» vastas metsas ega kavatsenud laagrisse enne öö tulekut tagasi minna. Tütarlaps lootis, et tal õnnestub oma kaaslaste juurest minema lipsata ja end

peita neemenukale. Keegi ei
241

paistnud aimavat, et Tšingatšguk on siin, kuigi kõik teadsid, et keegi indiaanlane oli eelmisel ööl tulnud laeva, ja oletati, et just nimelt tema oligi ilmunud lossi uksele kahvanäolise riietuses.--. Kuid selles suhtes püsisid siiski mõningad kahtlused, sest oli aastaaeg, rffil võis inimesi järvele oodata, ja järelikult võis lossi garnison sel loomulikul viisil tugevneda. Kõike seda oli Ua-ta-Ua jutustanud Hettyle, kui indiaanlased parve mööda kalda-äärt vedasid; nad sõitsid niiviisi üle kuue miili ja neil jäi aega enam kui küllalt.

«Tasa ise ei tea, kas nad kahtlustavad teda või mitte ja kas nad teavad teie saabumist, kuid ta loodab, et teda ei kahtlustata. Ja nüüd, Madu, pärast seda, kus ma olen teile jutustanud niipalju teie mõrsjast,» jätkas Hetty, võttis indiaanlasel alateadlikult käest kinni ja mängis tema sõrmedega, nagu teevad sageli, lapsed oma vanemate sõrmedega, «peate teie omalt poolt mulle midagi tõotama. Kui Tasa teie naiseks saab, peate te tema vastu sõbralik olema ja naeratama talle nii, nagu te naeratate praegu mulle; ei tohi temale vaadata tigedalt, nõnda nagu mõned pealikud vaatavad oma naisi. Kas te lubate mulle seda?»

«Alati olen hea Tasa vastu! Liiga õrn, et tugevasti kallistada — muidu ta puruneks.»

«Jah, sellepärast ongi tarvis talle ka naeratada. Teie ei teagi, kuidas tütarlaps igatseb armastatud inimese naeratust. Isa naeratas mulle ükskord vaevalt, kui ma olin tema juures —-, ja, Välejalg, — jah — Välejalg rääkis valjusti ja naeris. Kui'd ma ei usu, et ta oleks kordagi naeratanud. Kas te mõistate naeratuse ja naeru vahet?»

«Naer on parem. Kuulad Uad: naerab — mõtled, et lind laulab.» .

«Ma tean, tema naer on väga meeldiv, kuid teie peate naeratama. Ja peale selle, Madu, te ei tohi teda sundida tassima raskusi ja vilja niitma nagu teised indiaanlased. Kõhelge teda nagu kahvanäolised kohtlevad oma naisi.»

«Ua-ta-Ua ei ole kahvanäoline; tal on punane, nahk, punane süda, punased tunded. Üleni punane. Ta peab jõmpsikat kandma.»
242

«Iga naine kannab meeleldi oma last,» ütles Hetty naeratades, «ja selles pole midagi halba. Kuid teie peate Tasat armastama ja olema tema vastu sõbralik ja hea, sellepärast et tema ise on väga sõbralik ja hea.»

Tšingatšguk noogutas vastuseks tõsiselt pead ja otsustas sire nähtavasti, et parem on see teema kõrvale jätta. Enne kui Hetty jõudis juttu jätkata, kuuldus Hirveküti hääl, kes kutsus oma sõpra naabertuppa. Madu tõusis selle kutse peale kohalt ja Hetty läks oma õe juurde.

XIV PEATÜKK

Ei keegi säärast looma tea; —
ta sarnast pole olnud eal:
kui sisalik ta keret veab,
tal ussi keel ja käia pea,
kolm varvast jalgadel ta all,
pikk saba uhkuseks on tal...
Merrick

Sõbra juurde pöördudes ruttas delavaar kõigepealt end tsiviliseeritud rõivastusest vabastama ja muutus jällegi indiaani sõduriks. Hirveküti protestile vastas ta; et irokeesidele on juba teada indiaanlase viibimine lossis ja et kui delavaar ka nüüd jätkaks oma maskeraadi, siis näiks see irokeesidele kahtlasemana kui 'tema avalik ilmumine vaenuliku suguharu liikmena. Kui viimane sai tõde teada ja ühtlasi kuulis, et ta oli end petnud, arvates et pealikul on õnnestunud pääseda laeva märkamata, nõustus ta rõõmsalt muudatusega, mõistes, et edasine varjamine on käsutu. Tšingatšguk tahtis esineda metsade poja kujul mitte üksnes ettevaatuse tõttu, vaid tema soovi põhjuseks olid hoopis õrnemad tunded. Talle oli asja jutustatud, et Tasa on järve vastaskaldal; ja loodus saavutas nii suure võidu kõigi harjumuste, hõimu- ja

rahvusevahede üle, et tõstis selle noore metslasest sõduri niisamasugusele tunnete tasemele nagu seda oleks võinud taolistes olukordades leida ainult kõige peenemal linlasel. Talle valmistas lohutavat rahuldust mõtelda, et armastatud neiu võib nüüd teda näha. Ta jalutas platvormil oma napis pärismaalase riietuses, otsekui metsade Apollo, ja sajad magusad unistused kihutasid läbi ta aju ja pehmendasid ta südant.

Kõik see aga ei tähendanud midagi Hirveküti silmis, kes polnud kuigi suur meister Amori salapärasustes ja kes roHkem mõtles järjekordseist tungivaist muredest kui armastuse õrnadest tujukustest. Seepärast tuletas ta sõbrale varsti meelde, kuivõrd tõsine on nende tõeline seisukord ja ta kutsus teda sõjalisele nõupidamisele, kus nad pidid kindlaks määrama tulevase tegevuskava. Järgnenud keskustelus tutvustasid osalised üksteisele, mis neil oli õnnestunud möödunud jutlemiste aegu teada saada. Tšingatšguk sai teada, kuidas olid arenenud läbirääkimised väljaostu kohta ja omakorda teatas ta Hirvekütile sellest, mis Hetty talle oli jutustanud. Jahimees kuulas sõbra muresid ülla osavõtuga ja tõotas teda kõigiti aidata niipalju kui suudab.

«See on meie peaülesanne, Madu, nagu sa tead. Võitlusse vana Hütteri lossi ja tütarde päästmiseks sattusime ainult juhuslikult. Jah, jah, ma püüan aidata väikest Tasat, kes on teie suguharu kõige parem ja kõige kenam tüdruk ja pealegi üldse kõige parem ja kenam' tüdruk! Ma~ olen alati

ergutanud sinu kiindumust, pealik, ja on loomulik, et niisugune suur ja põline suguharu, nagu seda on teie oma, ei tohi mitte kustuda. Kui mõni punase nahavärviga ja punaste vaimuannetega. naine peaks mulle kunagi nii lähedaseks saama, et ma sooviksin teda oma naiseks, siis otsiksin ma endale just täpselt niisuguse, kuid seda ei või iial sündida, ei, seda ei või iial sündida. Ma olen väga rõõmus, et Hetty sai kokku Tasaga, sest kui esimesel on pisut napilt mõistust ja kavalust, siis viimasel see-eest jätkub kavalust ja mõistust kähe jaoks. Jah, Madu,» hakkas ta südamest naerma, «pane nad kokku ja kaht arukamat tütarlast ei leia sa terves Yorki koloonias!»

«Ma lähen irokeeside laagrisse,» vastas delavaar tõsi-

selt. «Mitte keegi ei tunne Tšingatšgukki peale Ua-ta-Ua, ja leping elu ja skalpide peale peab saama sõlmitud pealikuga. Anna mulle need imelikud loomad ja luba mul võtta kanuu.»

Hirvekütt laskis pea norgu ja hakkas õngeridva otsaga mööda vett vedama, kui ta istus jalgu üle platvormi aare kõlgutades nagu inimene, kes on haaratud mingist uuest mõttest. Selle asemel, et oma sõbra ettepanekul» otsekoheselt vastata, hakkas ta endamisi kõnelema.

«Jah, jah,» rääkis ta, «seda arvatavasti kutsutaksegi armastuseks. Ma olen kuulnud, et armastus pimestab mõnikord inimese mõistuse täiesti ja teeb ta arupidamise ja ettevaatlikkuse poolest abituks nagu mõne metslooma. Mõtelda ainult, et Madu peaks sel määral kaotama mõistuse, kavaluse ja tarkuse! Kindlasti peame Tasa Kiiremini vabastama ja ta mehele panema niipea, kui suguharu juurde tagasi jõuame, või pealikule ei too see sõda mingit muud käsu kui mõni pisut ebaharilik ja erakordne jaht. Jah, temast ei saa iialgi uuesti niisugust meest nagu ta oli enne, kui see raske kandam pole langenud ta südamelt ja ta pole tulnud mõistuse juurde .nagu kõik teised inimesed. Madu, sa pole praegu võimeline tõsiselt arutama ja sellepärast ma ei hakka sinu ettepanekule vastama. Kuid sa oled pealik, varsti sa pead juhtima terveid väesalku sõjateel, sellepärast küsin ma sinult: kas on arukas näidata vaenlasele oma jõudusid enne, kui algab lahing?» «Ua!» hüüatas indiaanlane.

«No jah, Ua. Ma saan hästi aru, et kogu asi on Uas ja ainult Uas. Tõepoolest, Madu, ma olen väga mures ja häbenen sinu pärast! Me pole iial veel kuulnud niisuguseid rumalaid mõtteid pealiku suust, ja pealegi veel niisuguse pealiku suust, kes juba on oma tarkuse poolest kuulus, kuigi ta on alles noor ja kogenematu. Ei, kanuud sa ei saa, senikaua kui sõpruse ja arukuse hääl veel midagi maksab.»

«Mu kahvanäolisel sõbral on õigus. Pilv laskus Tšin-gatšguki näole, .ta silmad on tuhmunud ja nõrkifis on tunginud tema mõistusse. Minu vennal on tugev mälu heade tegude jaoks ja nõrk halbade jaoks. Ta unustab.»

«Jah, see pole raske. Me ei räägi enam sellest, pealik. Kuid kui järgmine samasugune pilv ujub su pea kõhale, siis püüa terna teelt kõrvale hoida. Pilved sageli segavad meid isegi taevas, kuid kui nad pimestavad meie mõistust, siis ei kõlba see kuhugi. Aga nüüd istu minu kõrvale, arutame pisut, mida me tegema peame, sest et varsti kas ilmub siia saadik rahuläbirääkimiste asjus või meil tuleb pidada verist sõda. Nagu näed, oskavad need hulgused palke käsutada niisama hästi kui kõige osavamad parvetajad jõgedel, ja neil pole kuigi$_{s}$ raske ootamatult terve salgaga siia ilmuda. Mina arvan, et kõige targerrToleks laadida kogu vana Tomi varandus laevale, loss lukustada ja laevaga ära minna. See on liikuv, tal on puri, ja kui me asukohta vahetame, siis võime veeta kartuseta hulga öid, ilma et need Kanada hundid leiaksid tee meie lambalauta.»

Tšingatšguk kuulas selle plaani ära ilmse nõusolekuga. Kui läbirääkimised tõesti luhtuvad, siis on vähe lootust, et öö mööduks ilma kallaletungita. Vaenlasel oli küllalt taipu mõistmiseks, et lossi vallutades saavad nad kogu selle vara peremeheks, mis siin leidub, nende hulgas ka lunaks pakutud asjad, ja samal ajal säilitavad nad oma senised eelised. Tingimata oli tarvis teha mõningaid ettevalmistusi, kuna nüüd, kus irokeeside hulk oli teada, polnud loota, et öist rünnakut suudetaks edukalt tagasi lüüa. Oleks olnud võimatu takistada vaenlasel kanuude ja laeva vallutamist, ja laeva varjul oleks kallaletungijad olnud kuulide eest niisama hästi kaitstud nagu lossis olijadki. Korraks lõi neile pähe pliaan — uputada laev madalasse vette, tõmmata kanuud majja sisse ja loota täielikult lossi kaitsele. Kuid asja üle pikemalt järele mõeldes.leidsid nad, et see plaan on lõppude lõpuks ebaõnnestumisele määratud. Kaldalt oli nii kerge palke koguda ükskõik missuguse suurusega parve ehitamiseks ja kindel oli, et irokeesid, nüüd kus nad olid juba tähelepanu pööranud niisugustele abinõudele, võtavad appi selle vahendi, mõistes, et nende püsivust kroonib edu. Pärast põhjalikku kaalutlemist ja kõigi asjaolude esiletoomist jõudsid mõlemad metsasõja-kunsti noored algajad otsusele, et laev on neile ainuke kindel varjupaik. Viivitamata tegid nad oma otsuse tea-

tavaks Judithile. Tütarlapsel ei olnud tõsiseid vastuväiteid ja kõik neli asusid oma plaani ellu viima.

Lugeja võib endale hõlpsasti ette kujutada, et Ujuva Tomi maine vara polnud kuigi suur. Paar voodit, mõningad seljariided, relvad ja laskemoon, vähesed kööginõud ja seesama salapärane, poolenisti läbiuuritud kirst moo-dustasidki endast peamise osa. Kõik see koguti kiiresti kokku, ja laev veeti ehitise idapoolsele küljele, et kaldalt ei märgataks asjade kandmist. Otsustati, et raskemaid

ja kogukamaid asju ei maksa paigalt liigutada, kuna neid ei läheks laevas tarvis, ja neil ei olnud ka suurt väärtust. Kuna asju tuli ümber tõsta suurima ettevaatusega ja suurem osa neist anti edasi akna kaudu, siis kulus vähemalt kaks-kolm tundi, enne kui kõigega valmis jõuti. Selleks ajaks ilmus nähtavale ka parv, mis ligines kalda poolt. Hirvekütt haaras kiiresti pikksilma ja veendus selle abil, et parvel on kaks sõjaeest, nähtavasti relvadeta. Parv liikus aeglaselt; ja see asjaolu andis kaitsjaile tulevastes kokkupõrgetes suure eelise, sest laev liikus palju kiiremini ja kergemini. Kuna «lossi» elanikel jäi küllaldaselt aega, et valmistuda kähe ohtliku külastaja vastuvõtuks, siis oli kõik juba tükk aega enne seda valmis, kui parv nii lähedale jõudis, et võis tervitusi vahetada. Madu ja tütarlapsed läksid hoonesse, kus Tšingatšguk seisis ukse juures, hoides mitut laetud püssi käepärast. Judith jälgis toimuvat väikese aknakese kaudu. Mis puutub Hirvekütti, siis tema oli toonud järi platvormi veerele, sinna kohta, . kuhu parv lähenes, ja istus, püss hooletult põlvede vahel.

Kui parv ligemale jõudis, pingutasid lossi elanikud kogu oma tähelepanu, et veenduda, kas külalistel ei ole kaasas tulirelvi. Hirvekütt ja Tšingaišguk ei märganud midagi, kuid Judith, mitte usaldades paljaid silmi, pistis pikksilma aknast välja ja suunas selle kanada kuuse okstele, mis olid asetatud parve kähe palgi vahele, olid parve põrandaks ja ühtlasi sõudjaile istmeks. Kui raskepäraselt liikuv parv neist viiekümne jala kaugusele jõudis, hõikas Hirvekütt huroonidele ja käskis neil sõudmise lõpetada, kuna ta ei lubanud neil maanduda. Seda nõudmist tuli täita ja kaks kurja välimusega sõjameest tõu-

sid samal hetkel oma kohtadelt, kuigi parv veel aeglaselt edasi liikus ja ujus platvormile tükk maad lähemale.

«Kas teie olete pealikud?» küsis Hirvekütt väärikal toonil. «Kas te olete pealikud? Või saatsid mingod minu juurde niisuguses asjas nimeta sõjamehed? Kui nii, siis mida kiiremini te tagasi sõidate, seda varem ilmub minu juurde sõjamees, kellega ma võin rääkida..»

«Huh!» hõikas parvel olev vanem indiaanlane, libistades ahne pilgu üle mitmesuguste esemete, mis olid nähtaval lossis ja väljaspool lossi, niisuguse innukusega, mis näitas, et midagi ei jäänud tema tähelepanu eest varju. «Minu vend on väga uhke, kuid minu nimi on Lõhkine Tamm, ja see on nimi, mis paneb dela-vaarid kahvatama.»

«Võib-olla on see tõsi, Lõhkine Tamm, aga võib-olla ka vale, kuid vaevalt küll, et mina lähen kahvatuks, kuna olen niigi kahvatuna sündinud. Kuid mis on sul siit tarvis ja mispärast tulid sa kergete koorest kanuude juurde isegi õõnsaks tahumata palkidel?»

«Irokeesid pole pardid, et võiksid mööda vett käia. Andku kahvanäolised neile kanuu ja nad tulevad kanuus.»

«See on juba arukam jutt, kuid meiega ei lähe see läbi. Meil on ainult neli kanuud ja me oleme

neljakesi, nii et iga inimese kohta on ainult üks kanuu. Siiski, aitäh ettepaneku eest, kuigi me palume luba seda tagasi lükata. Tere tulemast, irokees, oma palkidel!»

«Tänan! mu noor kahvanäoline sõdur — kas tema on juba mingisuguse nime ära teeninud? Kuidas pealikud, teda kutsuvad?»

Hirvekütt kõhkles ühe, hetke, kuid äkki tabas teda uhkuse, ja inimliku nõrkuse hoog. Ta naeratas, ümahtas midagi'.läbi hammaste, seejärel ajas end uhkelt sirgu ja ütles:

«Mingo, — nii nagu teisigi noori ja tugevaid, on mind mitmesugustel aegadel tuntud mitmesuguste nimede all. üks teie sõdureid, kelle hing läks alles eile hommikul esiisade juurde õnnelikele jahimaadele, ütles, et ma olen väärt kandma Haukasilma nime. Ja seda sellepärast, et minu nägemine juhtus olema teravam kui

temal sellel hetkel kui meie vahel oli otsustamisel elu ja surma küsimus.»

Tšingatšguk, kes oli kõike toimuvat tähelepanelikult jälginud, kuulis seda ja mõistis oma sõbra põgusat nõrkushetke. Pärastpoole küsitles ta teda esimesel parajal juhul lähemalt sündmustest neemel, kus Hirvekütt oli võtnud esimese inimelu. Kui ta oli tõe teada saanud, pidas indiaani pealik oma kohuseks seda kogu suguharule edasi jutustada ja sellest ajast peale sai Hirvekütt üldiselt tuntuks selle ausalt ärateenitud uue hüüdnimega. Kuna see aga juhtus hiljem, kui kõik selle jutustuse sündmused, siis kutsume me noort jahimeest edasi sama hüüdnimega, mille all teda lugejale esmakordselt esitati!

Irokees oli kahvanäolise sõnadest hämmastatud. Ta teadis oma seltsimehe surmast ja mõistis vihjet ilma pikemata; võitja ja teTna ohvri vahel toimunud jutuajamist olid .pealt näinud mitu metslast, kes olid olnud järve kaldal võSiastiku piiril ja valvanud triivivaid kanuusid ning kes ei olnud jõudnud sündmuskohale enne, kui võitja oli juba taandunud. Karmil metsade-.pojal tungis rinnust kerge hämmastusehüüd. Sellele järgnes armastusväärne naeratus ja sujuv käeviibe, mis oleks võinud au teha isegi Aasia diplomaatidele. Mõlemad irokeesid vahetasid sosinal mõne sõna ja tulid siis parve sellele otsale, mis oli platvormile lähemal.

«Minu vend Haukasilm saatis huroonidele ettepaneku,» jätkas Lõhkine Tamm, «ja see rõõmustab nende südameid väga. Nad kuulsid, et tal on kähe sabaga loomade kujud. Kas ta ehk näitaks neid oma sõpradele?»

«Vaenlastele — oleks õigem öelda,» vastas Hirvekütt, «kuid sõna on ainult tühi hääl ja mingit kahju sellest ei saa olla. Siin on üks neist kujudest. Ma viskan ta sulle, lootes sinu aususele. Kui sa mulle seda tagasi ei anna, siis õiendab selle asja püss.»

Irokees nähtavasti nõustus selle tingimusega ja Hirvekütt tõusis püsti, kavatsedes üht elevantidest visata parvele, kusjuures mõlemad pooled võtsid tarvitusele vajalikud ettevaatusabinõud, et kujukene

vette ei kukuks. Kuna sagedane harjutus teeb inimesi niisugustes asjades osavaks, siis jõudis väike luutükike õnnelikult käest

kätte. Seejärel toimus parvel vaatepilt, milles imestus ja vaimustus said võitu indiaani rahulikkuse üle: kaks vana sünget sõdurit avaldasid osavasti nikerdatud malendit uurides oma vaimustust avameelsemalt kui poisike, sest viimane oleks oma tundeid ohjeldanud hiljutise koolituse tõttu, kuna aga täiskasvanud mehed, nagu kõik, kellel on olemas hea kuulsus, ei häbenenud oma tundeid väljendada. Mõneks minutiks unustasid nad ilmselt oma olukorra, uurides suure huviga nii kallist materjali, nii peent nikerdust ja nii ebatavalise välimusega looma.

Kõigest, mida võib Ameerika metsades.leida, meenutab põdra pikk ülemine mokk võib-olla kõige rohkem elevandi lonti, kuid see sarnasus oli ilmselt mitteküllaldane, et nähtamatu looma välimus oleks indiaanlaste silmis muutunud sellest vähem kütkestavaks kui enne, ja mida enam nad kuju uurisid, seda suuremaks muutus nende hämmastus. Metsade lapsed ei pidanud ka elevandi seljas olevat ehitust looma kehaosaks. Nad olid tuttavad hobuste ja härgadega ja näinud Kanadas kindlusetorne, ja sellepärast ei leidnud nad koormat kandvas loomas midagi üllatavat. Kuid nad oletasid täiesti loomulikult, et nikerdus kujutab looma, kes on nii tugev, et jaksab kända seljas tervet forti ja see asjaolu suurendas nende imestust veel enam.

«Kas minu kahvanäolisel sõbral on veel rohkem niisuguseid loomi?» küsis lõpuks vanem irokees meelitava häälega.

«On olemas veel mõned, mingo,» vastas Hirvekütt. «Kuid ühestki jätkub juba, et välja osta viitkümmend skalpi.»

«Üks minu vangidest on suur sõdur, pikk nagu mänd, tugev nagu põder, kärme nagu emahirv, vihane nagu panter. Ükskord saab temast suur pealik ja ta juhib kuningas George'i ' armeed.»

«Kus-kus-kus, mingo! Harry Välejalg on Harry Välejalg ja vaevalt et temast saab midagi muud kui kapral, ja seegi on kahtlane. Tõsi, ta on kasvult pikk, kuid sellest on vähe kasu, sest metsast läbi minnes põrkab ta

[1] Kuningas George II — Inglismaa kuningas aastail 1727—1760.

ainult peaga vastu oksi. Ta on tugev kah, kuid tugev keha pole veel tugev pea ja kuninga kindraleid ei valita mitte nende lihaste järgi. Tunnistan, et ta on tõesti väga Kiire, kuid püssikuul on veelgi kiirem; ja mis puutub vihasse, siis pole see sõdureile mingi voorus; inimesed, kes arvavad, et nad on kõigist tugevamad, annavad sageli alla juba kõige esimese kitsikuse puhul. Ei, ei, sa ei pane

kedagi ja kunagi uskuma, nagu maksaks Välejala skalp rohkem kui iga teine lokkis juustekahl, mis katab tühja kolu.»

«Minu vanem vang on väga tark, järve kuningas, suur sõdur, tark nõuandja.»

«Noh, ka sellele võib nii mõndagi vastu väita, mingo. Tõesti tark inimene poleks nii rumalasti lõksu langenud nagu master Hutter; ja kui' ta annab head nõu, siis on ta ise selles küsimuses küll hoopis halba nõu saanud. Sellel järvel on ainult üks kuningas, kuid ta elab siit kau.gel ja vaevalt ta kunagi seda järve näeb. Ujuv Tom on selles paigas samasugune kuningas nagu tihnikus luusiv hunt on metsade kuningas. Kähe sabaga loom on täiesti väärt kaht niisugust skalpi.»

«Kuid minu vennal on veel teine loom! Ja ta annab kaks tükki,» indiaanlane tõstis kaks sõrme, «vana isa eest.»

«Ujuv Tom pole minu isa, kuid sellepärast pole ta sugugi halvem. Aga et anda tema skalbi eest kaks looma, ja kumbki veel kahe sabaga loom, siis see ei tule kõne allagi. .Mõtle ise hästi järele, mingo, kas me võime teha niisugust kahjulikku kaupa?»

Selleks ajaks oli Lõhkisel Tammel enesevalitsemine juba imetlusest võitu saanud ja ta võttis jällegi tarvitusele oma tavalise kavaluse, et kasulikumaid tingimusi välja kaubelda. Pole mingit mõtet siinkohal korrata sellele järgnenud katkendlikku dialoogi kõigi üksikasjadega, mille kestel indiaanlane püüdis igati tasa teha esialgu kaotatud eeliseid. Ta isegi teeskles kahtlust, kas üldse on olemas nendele kujukestele sarnanevaid loomi, ja väitis, et kõige vanemadki indiaanlased pole niisuguseist loomadest iialgi midagi kuulnud. Nagu see on tavaline niisugustel puhkudel, ägestus üks pool selle vaidluse aegu, sest Hirvekütt vastas oma kavala vastase kõi-

gile ettekäänetele ja puiklemistele oma hariliku külma otsekohesusega ja kõikumatu tõearmastusega. Mis asi on elevant, seda ei teadnud tema palju rohkemgi kui metslane, kuid ta ei kahelnud, et elevandiluust nikerdatud kujukesed peavad kujutama irokeesi, silmis samasugust väärtust nagu kullakott või piibrinahkade virn kaupmehe silmis. Niisugustel tingimustel otsustas ta, et on palju arukam mitte ilmutada esialgu erilist järeleandlikkust, seda enam, et oli olemas hulk peaaegu ületamatuid takistusi vahetamisele isegi sel puhul, kui oleks õnnestunud kaubale saada. Neid raskusi silmas pidades otsustas ta ülejäänud malendid varuks hoida kui abinõud, mille abil saaks lahendada raskusi vajaduse korral.

Lõpuks teatas Lõhkine Tamm, et edasised läbirääkimised on käsutud, sest ta ei võinud oma suguharu häbistada ja loobuda kuulsusest ning autasust, mida on väärt kaks suurepärast meheskalpi ja saada vastutasuks niisuguse tühiasja nagu äsjanähtud mängukann — ja ta valmistus lahkuma. Nüüd kogesid mõlemad pooled seda, mida tavaliselt tunnevad inimesed, kui tehing, mida kumbki innukalt püüab sõlmida, on läbirääkimiste aegu ilmnenud liigse põikpäisuse tõttu nurjumas. Ent see pettumus

avaldas vaidlusest osavõtjaile üsna erisugust 'mõju. Hirvekütt näis olevat murelik ja tulvil kahetsust; ta oli mures mitte üksnes vangide pärast, vaid tundis sügavasti kaasa mõlemale tüdrukule. Sellepärast kurvastas läbirääkimiste ebaõnnestumine teda sügavalt. Mis puutub metslasesse, siis äratas ebaõnnestumine temas kättemaksuiha. Ärritushetkel teatas ta valjusti, et ei ütle enam ühtki sõna, kuid sellejuures sai ta ühevõrra vihaseks enda kui ka oma külmaverelise vaenlase peale, sellepärast et ta oli lasknud kahvanäol ilmutada suuremal määral ükskõiksust ja endavalitsemist kui seda suutis teha indiaani pealik. Kui huroon hakkas oma parve platvormi juurest eemale tõukama, langes tal pea norgu ja silmad süttisid põlema, kuigi ta sundis end sõbralikult naeratama ja lehvitas hüvastijätuks viisakalt kätt.

Võttis natuke aega, et parve liikuma saada, ja seni kui teine vaikiv indiaanlane seda tegi, kõndis Lõhkine Tamm sünge raevuga mööda palkidel olevaid kanada

kuuse oksi ja uuris läbitungiva pilguga onni, platvormi ja oma hiljutist vaidluskaaslast. Korraks ütles ta ruttu vaikse häälega mõne sõna oma kaaslasele ja kraapis jalgadega oksi laiali nagu vihaleaetud loom. Sel hetkel oli Hirveküti valvsus pisut nõrgem, kuna ta istus ja mõtiskles, mil viisil läbirääkimisi uuesti alustada, ilma et anda sealjuures vastaspoolele liiga suuri paremusi. Tema õnneks võib-olla olid Judithi selged silmad valvsad nagu alati. Sel silmapilgul, kui noor jahimees unustas täiesti valvsuse, tema vaenlane aga valmistus juba võitluseks, hüüdis Judith hoiatava häälega päris õigel ajal:

«Olge ettevaatlik, Hirvekütt! Ma näen pikksilmaga püsse kuuseokste all ja irokees püüab neid jalgadega välja tõmmata!»

Nagu näha, olid vaenlased nii kavalad, et saatsid «lossi» juurde saadiku, kes oskas inglise keelt. Kogu eelnev vestlus oli toimunud irokeesi keeli, kuid otsustades selle järgi, kuidas Lõhkise Tamme jalad lõpetasid järsku oma reeturliku tegevuse ja kui kiiresti sünge raevutsev ilme ta näol andis maad viisakale naeratusele, oli täiesti ilmne, et ta oli neiu -sõnadest aru saanud. Andnud kaaslasele käteliigutusega märku jätta sõudmine, tuli ta parve otsale, mis oli platvormile lähemal, ja hakkas uuesti rääkima.

«Mispärast Lõhkine Tamm ja tema vend peaksid lubama pilve kerkida nende vahele?» küsis ta. «Nad on mõlemad targad, mõlemad on julged ja mõlemad on suuremeelsed. Nad peavad lahkuma sõpradena. Üks loom on ühe vangi hinnaks.»

«Hea küll, mingo,» vastas jahimees, kes rõõmustas, et läbirääkimised algasid uuesti, ükspuha mis tingimustel, ja kes oli otsustanud kauplemise lõpetamist kinni-tada väikese ülepakkumisega. «Sa näed, et kahvanägu oskab maksta täit hinda, kui tema juurde tullakse lahtise südame ja

väljasirutatud käega. Jäta enda kätte see loom,-mille sa unustasid mulle tagasi anda, kui kavatsesid tahkuda, ja mida mina unustasin tagasi küsida, sest mul oli vastumeelt lahkuda sinust vihaga. Näita seda oma pealikutele. Kui sa tood meie sõbrad siia, sa saad veel kaks tükki lisaks,» ja siis kõhkles ta ühe hetke mitte teades, kas on arukas teha liiga suuri järeleandmisi, kuid

seejärel otsustas siiski asja käsuks: «. . . ja kui meie näeme neid enne päikeseloojakut, leidub meil võib-olla veel neljaski arvu ümardamiseks.»

Sellega oli küsimus lahendatud. Viimased rahulolematuse jäljed kadusid irokeesi tõmmult näolt ja ta naeratas niisama leebelt, kuigi mitte niisama võluva naeratusega nagu Judith Hutter. Ta hakkas malendit, mis oli juba tema käes, uuesti uurima, ja rõõmuhüüatus tõendas, kuidas ootamatu kokkulepe teda rõõmustas. Tõele au andes olid nii indiaanlane kui ka Hirvekütt mõlemad tunnete ägeduses hetkeks unustanud, mis oli saanud nende vaidlusesemest; kuid seda ei olnud unustanud Lõhkise Tamme kaaslane. Malend oli tema käes ja ta oli otsustanud selle järve pillata, kui olukord peaks nõudma selle tagasiandmist. Ta lootis, seda siis kunagi tulevikus sealt üles otsida. See äärmine samm ei olnud siiski enam vajalik, ja pärast seda, kui kokkuleppe punkti korrati ja teatati, et sellest oli aru saadud, lahkusid mõlemad indiaanlased ja sõudsid aeglaselt kalda poole.

«Kas võib neid lurjuseid usaldada?» küsis Judith, kui nad Hettyga uuesti platvormile tulid ja jäid Hirveküti kõrvale seisma, et jälgida parve aeglast liikumist. «Ma kardan, et nad jätavad mänguasja endile ja saadavad meile mõne verise tõendi, et neil õnnestus meid kavalu-selt üle trumbata? Nad võivad sellega hakkama saada lihtsalt kiitlemiseks. Ma olen niisftguseid asju ennegi kuulnud.»

«Kahtlemata, Judith, vähimagi kahtlusela, kui siin ei tuleks kõne alla indiaanlase loomus! Kuid siis ma ei tunne üldse punanahku, kui see kähe sabaga loom ei aja terve suguharu elevile nagu mesipuusse pistetud oksake. Näete, siinsamas on Madu: mehel on närvid nagu ränikivist ja igapäevastes asjades ei avalda ta rohkem uudishimu kui on mõistlikkuse piirides. Kuid temagi sattus sellest luukillust nikerdatud lopmast nii vaimustusse, et mul hakkas tema pärast otse häbi. Need on lihtsalt nende sünnipärased omadused, ja inimest ei tohi süüdistada sünnipäraste tunnete pärast, kui nad on loomulikud. Tšingatšguk saab peagi oma nõrkusest jagu ja talle tuleb .meelde, et ta on pealik, kes põlvneb

kuulsast hõimust ja on kohustatud oma nime kuulsust hoidma. Mis aga puutub neisse logardeisse, siis ei jää nad enne rahule, kui on omandanud kõik treitud luu-killukesed, mis leiduvad

Tom Hutteri panipaikades.»

«Nad nägid ainult elevante ega looda midagi muud.»

«See on õige, Judith. Kuid ahnus on vaigistamatu tunne. Nad ütlevad, et kui kahvanäolistel on olemas imelikke kähe sabaga loomi, kes teab, võib-olla on neil siis ka kolme sabaga või vast koguni nelja sabagagi loomi. Koolmeistrid nimetaksid seda loomulikuks aritmeetikaks ja metslaste mõttekäik läheb kindlasti seda rada. Nad ei jää iial rahule, ennekui pole tõde teada saanud.»

«Ega te ometi arva, Hirvekütt,» küsis Hetly lihtsal ja süütul kombel, «et irokeesid ei lase isa ja Välejalga tulema? Ma lugesin neile tervest piiblist kõige paremad salmid ette, ja näete, kuidas need on juba mõjunud.»

Jahimees kuulas nagu alati sõbralikult ja lahkesti ära Hetty märkused; siis mõtles ta hetke. Kerge puna kattis ta põski, kui ta lõpuks vastas:

«Ma ei tea, kas valge inimene peab selle pärast häbenema või mitte, kui ta tunnistab, et ta lugeda ei oska. Kuid niisugune on juba minu saatus, Judith. Ma tean, et teie olete väga osav niisuguses kunstis, aga mina oskan lugeda ainult seda, mis on kirjutatud jumala käega mäeküngastele ja orgudele, mäeharjadele, jõgedele, metsadele ja allikatele. Siit võib omandada sama palju tarkust kui raamatust. Ja ometigi tundub mulle vahest, et lugemine on valgele inimesele loomupärane and. Kui ma moraavia vendade suust esimest korda kuulsin neid sõnu, mis Hetty räägib, äratasid need mu meeles igatsuse ja ma oleksin tahtnud neid ise lugeda. Kuid küttimine suvel, indiaanlaste jutustused, nende õppetunnid ja muud toimetused on alati seda takistanud.»

«Tahate, ma õpetan teid, Hirvekütt?» küsis Hetty tõsiselt. «Räägitakse, et mina olevat nõrgamõistuslik, kuid » lugeda oskan ma niisama hästi nagu Judithki. Kui te oskate lugeda piiblit metslastele, siis võite seeläbi kunagi päästa oma elu ja kindlasti päästa hinge, sest ema rääkis mulle nõnda ikka ja jälle.»

«Tänan, Hetty, tänan kõigest südamest. Nüüd aga, nagu näha, seisavad ees keerulised ajad, ja pole aega tegelda niisuguste asjadega. Aga kui meile jõuab jälle kätte rahuaeg, tulen ma teile järvele külla ja siis me ühendame meeldiva kasulikuga. Võib-olla ma peaksin seda häbenema, Judith, kuid tõde on kõige ülevam asi. Mis puutub irokeesidesse, siis vaevalt et nad unustavad kahe sabaga looma kahe-kolme piiblisalmi pärast. Ma ennem loodan, et nad loovutavad vangid lootuses, et avaneb soodne juhus neid tagasi saada koos meiega ja kõigega, mrs lossis leidub, ja laev veel pealekauba. Ent meie peame neid lurjuseid meelitama esiteks selleks, et vabastada teie isa ja Välejalga, ja teiseks selleks, et säilitada rahu äärmisel puhul senikauagi, kui Madu jõuab oma mõrsja vabastada. Kui indiaanlased äkki vihaseks saavad, siis saadavad nad kõik oma naised ja lapsed jalamaid laagrisse tagasi, kui me aga säilitame nendega sõbralikud suhted ega ärrita neid, siis võime kõhata

Tasat tema poolt määratud koha\. Et meie tehing nüüd ei äparduks, olen ma nõus ära andma kas või pooltosinat ammulaskja kujukest; meil on neid kirstus palju.»

Judith nõustus meeleldi; ta oli isegi nõus ohverdama lillelise brokaadi, et aga saaks oma isa välja osta ja Hirvekütile meelepärane olla.

Väljavaated edule olid nüüd nii julgustavad, et kõigi «lossis» olijate meel muutus rõõmsamaks, kuigi säilitati endist valvsust vaenlase liikumise jälgimiseks. Tund möödus tunni järel ja päike hakkas juba läänepoolsetele mäeharjadele käiduma, aga ikka polnud veel mingeid märke tagasipöörduvast parvest. Vaadeldes läbi pikksilma kaldajoont, märkas Hirvekütt lõpuks tiheda ja tumeda metsatihniku taustal kohta, kus — ja ta ei kahelnud selles põrmugi — oli suur hulk irokeese kokku kogu-nenud. See asus padriku läheduses, mille tagant parv oli eelmisel korral välja tulnud, ja kerge yirvendus veepinnal näitas, et kuskil lähedal asub allikas. Nähta--vasti olid metslased kogunenud siia nõupidamiseks, kus tuli otsustamisele nende vangide elu või surma küsimus. Hoolimata viivitusest ei olnud siiski veel põhjust lootust kaotada, ja Hirvekütt ruttas oma erutatud sõpru

rahustama. Hoopis tõenäolisem oli, et indiaanlased olid jätnud vangid laagrisse, ega hakanud end vaevama sellega, et oleksid neid sundinud läbi metsa kaasa tulema.

Kui see nii oli, siis nõudis tükk aega, et saata saadik laagrisse ja tuua kahvanäolised sinna paika, kust nad võisid ära sõita. Lohutades end nende mõtetega, kogu-sid lossi elanikud uut kannatust ja jälgisid päikeseloojakut ilma igasuguse ärevuseta.

Hirveküti ennustus osutus õigeks. Pisut aega enne seda, kui päike lõplikult vaateveeru taha kadus, ilmus kahest palgist valmistatud parv uuesti tihnikust välja ja kui irokeesid ligemale jõudsid, teatas Judith, et isa ja Välejalg lamavad kätest ja jalust seotuina parve keskel okstel. Indiaanlased ise sõudsid nagu ennestki. Irokeesid nähtavasti mõistsid, et hiline aeg nõudis kiirusta-mist, ja nad töötasid usinasti kohmakate aerudega. Nende pingutuste tagajärjel lähenes parv lossile kaks korda kiiremini kui eelmise külastuse aegu.

Isegi pärast seda kui tingimused olid vastu võetud ja osaliselt täidetud, ei toimunud vangide üleandmine mitte raskusteta. Irokeesid pidid suurel määral usaldama oma vaenlaste ausust. Nad nõustusid sellega vastu tahtmist ja rohkem häda sunnil kui usalduse tõttu. Punanahad teadsid, et niipea kui nad vabastavad ainult Hutteri ja Välejala, tõuseb lossis viibijate arv kahekordseks, võrreldes parvel olijatega ja põgenemise teel pääsemisest ei saanud enam juttugi olla, kuna valgete käsutuses oli kolm koorest kanuud, kõnelemata maja ja laeva kaitseseadeldistest. Kõik see oli selge mõlemale poolele, ja tõenäoline oli, et nii poleks saadud tehingut lõpule viia, kui mitte Hirveküti aus nägu ja käitumine poleks avaldanud oma tavalist mõju Lõhkisele Tammele.

«Minu vend- teab, et ma usaldan teda,» ütles viimane, kui astus ettepoole koos Hutteriga, kelle

jalad olid lahti päästetud, et võimaldada tal platvormile astuda. «Üks skalp — veel üks loom…»

«Oota, mingo,» katkestas teda kütt: «Hoia vangi veel üks minut enda käes. Ma pean minema ja tooma tasu.»

See vabandus, kuigi oli osalt õige, oli ainult ettekäändeks. Hirvekütt lahkus platvormilt ja käskis majja astudes Judithil kõik tulirelvad kokku koguda ja panna need

tütarlaste tuppa. Seejärel rääkis ta tõsiselt delavaariga, kes seisis endiselt sissekäigu juures valvel, pani kolm ülejäänud vankrit tasku ja tuli tagasi platvormile.

«Tere tulemast oma vana kodukolde juurde, master Hutter,» ütles Hirvekütt, aidates vanamehel platvormile ronida ja samal ajal teist vankrit salamahti Lõhkise Tamme pihku pistes. «Teie tütred on üpris rõõmsad teid nähes; siin ongi Hetty ja ta võib enda eest ise paremini rääkida.»

Siis jahimees vaikis ja puhkes naerma oma erisugust südamlikku vaikset naeru. Indiaanlased päästsid parajasti lahti Välejala jalad ja tõstsid ta püsti. Kuid niinenöörid olid olnud nii pingule tõmmatud, et noor hiiglane ei suutnud esialgu veel valitseda oma liikmeid ja kujutas endast sel minutil üsna abitut ja kaunis naljakat pilti. See ebaharilik vaatepilt ja Välejala eriti hämmeldunud nägu pakkusid Hirvekütile nalja.

«Sina, Harry Välejalg, oled nagu mänd metsalagendikul tugeva tuule aegu,» ütles Hirvekütt, talitsedes mõnevõrra oma ebakohast lõbusust pigemini peenetundlikkusest teiste juuresolijate kui austusest vabanenud vangi vastu. «Mul on siiski rõõm näha, et irokeesi juuksurid ei püganud su juukseid, kui sa viimast korda laagrit külastasid.»

«Kuule, Hirvekütt!» vastas Välejalg pisut vihaselt. «Sinu poolt oleks praegusel juhul targem vähem naerda ja rohkem rõõmustada. Käitu ükski kord elus nii nagu ristiinimene, aga mitte alati nagu itsitav kooliplikake, kui õpetaja on selja pööranud. Parem ütle, kas mul jalgadel on päkad alles või ei. Ma mõtlen, et ma näen neid, kuid ei tunne neid üldse, nagu jalutaksid nad kuskil Mohawki kallastel.»

«Sa pääsesid sealt terve nahaga tulema, Välejalg, ja see pole mitte tühi-asi,» vastas jahimees, ulatades indiaanlasele saiakesi teise poole lubatud tasust ja andes talle samal ajaj märku viivitamatuks eemaldumiseks.

«Sa pääsesid tulema terve nahaga, jalad ja kõik muu on alles, ja oled tugevate köidikute tõttu ainult natuke kangeks jäänud. Loodus paneb varsti su vere käima ja siis võid tantsida ning pühitseda kõige imestusväärse-mat ja ebatavalist hundikoopast pääsemist.»

Hirvekütt vabastas oma sõprade käed, niipea kui kumbki platvormile astus, ja nüüd seisid nad seal jalgadega tampides ja longates, torisedes, vandudes ja püüdes kõigi abinõudega vereringet taastada. Nad olid olnud siiski liiga kaua seotud, et võida oma liikmeid silmapilkselt uuesti valitseda. Samal ajal eemaldusid indiaanlased lossist niisama Kiirelt, kui olid talle ligi-nenud, ja parv oli jõudnud lossist juba oma tubli-sada jardi eemale, kui Välejalg juhuslikult sellesse suunda vaadates märkas, kui kiiresti indiaanlased end tema kättemaksu eest päästavad. Ta võis selleks ajaks liikuda juba üsna hõlpsasti, kuigi veel väga kohmakalt. Ta haaras oma seisukorda arvestamata püssi, mis toetus vastu Hirveküti õlga, ja katsus kukke vinna tõmmata ja sihtida. Kuid noor jahimees oli temast kärmem. Haarates püssi, väänas ta selle hiiglase käest, kuid siiski mitte enne, kui see oli rabelemisega lahti läinud, kusjuures püssi suue oli otse üles. Vaevalt küll, et Hirvekütil oleks õnnestunud võitu saavutada, kui Välejalg oleks valitsenud oma liikmeid; kuid sel silmapilgul, kui püss lahti läks, laskis ta selle käest ja tammus maja poole, tõstes jalga igal sammul jala võrra maast üles, kuna jalgade suremine polnud veel üle. läinud. Kuid Judith oli temast ette jõudnud. Hutteri kogu relva-tagavara, mis oli vaenuliku tegevuse ootamatu uuestipuhkemise puhuks majja jäetud, oli juba ära koristatud ja Hirveküti käsu kohaselt ära peidetud. Nende ettevaatusabinõude tagajärjel puudus Marchil võimalus oma kavatsust täide viia.

Kaotanud lootuse kättemaksele, istus Välejalg ja oli nagu Huttergi poole tunni vältel usinasti ametis vereringe taastamisega, et saada jälle oma liikmete pere-meheks, ega mõelnud millestki muust.

Selle aja jooksul kadus parv silmist, ja öö hakkas jällegi laotama oma varjusid metsadele.

Enne kui. pimedus oli täiesti maad võtnud ja tüdrukud olid uuesti ametis õhtusöögi valmistamisega, istus Hirvekütt Hutteri juurde ja jutustas talle üldjoontes kõikidest sündmustest, mis olid selle päeva jooksul aset leidnud, ja abinõust, mis ta oli tarvitusele võtnud tema laste ja varanduse päästmiseks.

XV PEATÜKK

Nii kaua kuni Eduard
on kuningaks te riigis,
ei ole üldse rahu teil,
te pojad tmkka saavad.
Te hüljake see kuningas,
ta sõna ärge kuulge;
te tõuske üles julgesti
ja olge tõe eest väljas!
Chatterton

Õhtuvaikus oli jällegi teravas vastuolus inimeste meeleoluga, samal ajal kui tihenev pimedus vastas sellele täiel määral. Päike oli loojunud ja tema Kiired ei kullanud enam üksikute pilvede aari, millede vahelt hoovas kustuvat valgust. Taevavõlv tõmbus tihedaisse, rasketesse pilvedesse, mis ennustas pimedat ööd, kuid järvepinda kattis vaevalt märgatav õrn virvendus. Õhus oli tunda kerget hingust, mida võis vaevalt tuuleks nimetada, ja mis oli niiske ning raske. Ometi oli tal teatud jõudu. Lossielänikud olid niisama sünged ja vaikivad nagu ümberkaudne maastikki. Vabastatud vangid tundsid end alandatuina, häbistatuina ja piinlesid kättemaksuihas. Nad mäletasid ainult alandavat käitumist, mis oli saanud neile osaks vangisoleku viimastel tundidel, ja

olid täiesti unustanud selle, et enne seda oli neid kõheldud heatahtlikult. Südametunnistus, see teravsilmne valvur, tuletas küll meelde, et nad polnud süütult kan-natanud, kuid sellele vaatamata kihutas see neid rohkem kättemaksule kui iseenda süüdistamisele. Teised . istusid mõtlikult ja peas mõlkus neil ühevõrra kahetsus kui rõõm. Ka Hirvekütt ja Judith andusid kurbadele mõtetele, kuigi sootuks teistsugustel põhjustel. Hetty oli hetkel täiesti õnnelik. Delavaar maalis oma kujutluses pilte õnnejoovastusest, mida talle tõotas mõrsja kättesaamine. Niisuguses olukorras ja niisuguse meeleolu juures asusid kõik õhtueinet võtma.

«Tead, Vana Tom!» hüüdis äkki Välejalg, pahvatades kärarikkalt naerma, «sa olid üllatavalt sarnane kinniseotud karule, kui sind tõmmati kuuseokstele siruli, mina ainult imestasin, mispärast sa enam ei möirga! Noh, nüüd on see möödas ja pisarad ega halinad ei paranda enam midagi. Kuid veel on alles see lurjus, Lõhkine Tamm, seesama, kes meid siia tõi. Tal on tore skalp ja ma olen ise nõus maksma selle eest niisama palju kui koloniaalvõimudki. Jah, neis asjades tunnen ma end nüüd niisama rikkana nagu kuberner ja olen nõus temaga võitlema dublooniga dublooni vastu. Judith, kallis, kas te kurvastasite tugevasti minu pärast, kui ma olin nende Philipsteinide käes?»

Philipsteinid oli saksa päritoluga perekond Mohawkis, kelle suhtes Välejalg tundis suurimat vastumeelsust ja keda ta segas ära juuda rahva vaenlaste — vilistitega.

«Järve pind on tõusnud meie pisaraist, Harry March, nagu teie ise võisite seda kaldalt näha,» vastas Judith teeseldud kergemeelsusega, mis oli kaugel tema õigetest tunnetest. «Muidugi mõista kurvastasime meie Hettyga väga isa pärast, kuid teist mõeldes voolas meil pisaraid otsekui räästast.»

«Meil oli vaesest Harryst niisamuti kahju nagu isastki, Judith,» tähendas vahele ta süütu* ja lihtsa-meelne õde.

«Õige, tütarlaps, õige! Me tunneme ju muret igaühe pärast, kes on õnnetusse sattunud, eks ole?» vastas Judith ruttu, mõnevõrra etteheitvalt ja madala häälega.

«Igal juhul, master March, on rõõm teid näha ja veelgi suurem rõõm, et te vabanesite Philipsteinide käest.»

«Jah, see on nurjatu tõug, mitte sugugi parem sellest sohirahvast, kes pesitseb Mohawki jõe ääres. Imestan. tõepoolest, kuidas sul õnnestus meid välja lunastada, Hirvekütt. Selle väikese teenekese eest andestan sulle, et sa takistasid mind selle lurjusega arveid õiendamast. Jaga meiega oma saladust, et me võiksime parajal juhul teha sinu heaks sedasama. Millega sa neid ära meelitasid, kas valega või meelitusega?»

«Ei ühe ega teisega, Välejalg, vaid ostmisega. Me ostsime teid lunaraha eest välja ja maksime nii kõrget hinda, et teeksid targemini, kui oleksid tulevikus ettevaatlikum ega satuks uuesti vangi, sest muidu tuleb meil kapitalist nappus kätte.»

«Lunastasite välja? Tähendab, vanal Tomil tuli oma kukrut kergendada, sest kogu minu kraami eest ei oleks saanud välja lunastada isegi minu karvu, rääkimata veel nahast. Ma ei usu, et sihuke kaval hulgustekari laseks nii hõlpsasti käest meest, kes on käsist-jalust seotud ning täielikult nende võimu all. Kuid raha on raha ja sellele vastu seista oleks olnud kuidagi ebaloomulik. Selles suhtes on indiaanlane ja valge täiesti ühesugused. Peab tunnistama, Judith, et lõppude lõpuks on loomus kõikidel ühesugune!»

Nüüd tõusis Hutter püsti, andis Hirvekütile märku ja viis ta sisemisse tuppa, kus ta jahimeest küsitledes sai esmakordselt teada, missugust hinda oli nende vabastamise eest makstud. Vanamees ei avaldanud ei pahameelt ega imestust, kui oli kuulnud kallaletungist tema kirs-tule, ja tundis ainult uudishimu, kui kaugele nad olid selle sisu uurinud ja kuidas neil oli ühtlasi läinud korda võtit üles leida. Hirveküti tavaline otsekohesus tegi võimatuks norimise ja keskustelu lõppes peagi ning mõle-mad tulid tagasi eestuppa, mis oli üheaegselt eluto.aks ja köögiks.

«Huvitav, kas^eie elame nüüd metslastega rahus või oleme sõjajalal!» hüüdis Välejalg just parajasti, kui Hirvekütt, kes oli hetkeks midagi tähelepanelikult kuulatanud, läks äkkl välisukse juurde. «Vangide väljaandmine nagu annaks tunnistust sõbralikest kavatsustest,

ja pärast seda, kui inimesed on lõpetanud ausa kaubatehingu, peaksid nad tavaliselt lahkuma sõpradena, vähemalt selleks korraks. Tule tagasi, Hirvekütt, ja ütle meile oma arvamine, sest ma hakkan sind su viimase sammu järgi hindama palju rohkem kui varem.»

«Siin ongi vastus sinu küsimusele, Välejalg, kui sa just nii väga uuesti taplema kipud.»

Nende sõnade juures viskas Hirvekütt lauale, mille peale sõber küünarnukiga nõjatas, midagi miniatuurse vitsakimbu taolist, mis koosnes põdranahkse rihmaga kõvasti kokku seotud tosinast

pulgast. March haaras selle kiiresti, viis kolde ette, kus põlev männihalg oli ainukeseks valgusallikaks, ja veendus, et kepikeste otsad olid kastetud verre.

«Kui see pole täiesti arusaadav inglise keeles,» ütles kartmatu piiriasukas, «siis indiaani keeles on see selgem kui selge! Yorgis kutsutakse seda sõjakuulutamiseks, Judith ... Kuidas sa selle leidsid, Hirvekütt?»

«Väga lihtsalt. Minut aega tagasi pandi see sinna, mida sa nimetad Ujuva Tomi õueks.»

«Kuidas ta sinna sattus? Ta ei kukkunud ju ometi pilvedest, Judith, nagu konnapojad mõnikord alla sajavad ja pealegi ei sadanud'üldse vihma … Sa pead seletama, kust see siia on sattunud, Hirvekütt, või muidu hakkame kahtlustama, kas keegi ei kavatse meid hirmutada.»

Hirvekütt lähenes aknale ja heitis pilgu tumedale järvele. Seejärel, otsekui oleks te nähtuga rahule jäänud, tuli ta Välejalale lähemale, võttis kepikeste kimbu enda kätte ja hakkas seda tähelepanelikult uurima.

«Jah, see on kindlasti indiaanlaste sõjakuulutamine,» ütles Hirvekütt, «ja näitab, kui vähe sa kõlbad sõjategevuseks, Harry March. Sõjakuulutus on siin, aga sina ei mõista, kust ta siia sattus. Metslased jätsid sulle küll skalbi ' pähe, kuid kõrvad lõikasid nad sul vist ara. Muidu sa oleksid kuulnud veesolinat, kui see poiss oma palkidel uuesti siia sõitis. Talle tehti ülesandeks need kepikesed meie ukse ette visata, mis peab tähendama, et kauplemine on lõppenud, sõda algab uuesti, valmistuge võitluseks.»

«Räpane hundikari! Ulatage ometi mulle püss, Judith, ja ma saadan neile lurjustele nende saadiku kaudu vastuse.»

«Seda ei sünni senikaua, kui mina siin olen, master March,» ütles Hirvekütt külmalt ja peatas sõbra käeliigutusega. «Usaldus usalduse vastu, olgu tegemist kas punanahkade või ristiinimestega. Poiss süütas oksa ja sõudis siia selle valgusel, et meid niiviisi aegsasti hoiatada. Ja-keegi siin ei tohi teha talle kurja, seni kui ta täidab niisugust ülesannet. Praegu ei maksa tühje sõnu raisatagi, sest poiss on liiga kaval, et jätaks tõrviku praegu veel põlema, kui ta ülesanne on täidetud, ja öö on selleks juba liiga pime, et sa veel teda püssist tabaksid.»

«See võib küll õige olla püssi suhtes, kuid ei maksa kanuu kohta,» vastas Välejalg, suundudes, püss käes, hiigelsammudega ukse poole. «Niisugust meest ei ole veel sündinud, kes takistaks mind sellel tõpral skalpi võtmast! Mida rohkem sa neid juba munas puruks tallad, seda vähem neid sind metsas nõelama jääb.»

Judith värises nagu haavaleht, ilma et ta isegi oleks selle põhjust mõistnud. Oli põhjust oodata kaklust, sest kui Välejalg oma vägiläsejõuga oli ohjeldamatu ja raevukas, siis Hirveküti käitumises

tundus olevat rahulikku sihikindlust, mis tõotas suuremat visadust ja näitas, et ta ei tee milleski järeleandmisi. Küti tõsine ja kindel näoilme hirmutas Judithit rohkem kui Välejala tormakus. Harry jõudis peagi sinna, kus kanuud olid kinni köidetud, kuid Hirvekütt oli juba jõudnud kiiresti ja tõsise häälega öelda midagi Maole delavaari keeles. Tegelikult oli indiaanlane esimesena kuulnud aerude solksumist ja läinud valvsalt platvormile. Valgus ütles talle, et saadik on lähenemas, ja kui poiss viskas kepikesed ta jalge ette, siis see ei vihastanud eg,a üllatanud delavaari. Ta lihtsalt seisis püssiga valvel ja jälgis, et selle väljakutse taga ei peitu mingi lõks. Kui Hirvekütt nüüd teda hõikas, astus ta kanuusse ja koristas aerud mõttekiirusel. Välejalg sattus raevu, kui leidis, et talt oli võetud jälitamisvõimalus. Ta lähenes indiaanlasele kõvade ähvardustega ja isegi Hirvekütt jäi silmapilguks jahmunult seisma, kartes halbu tagajärgi. March lähe-

nes indiaanlasele, raputas oma sepavasara taolisi rusikaid ja tõstis juba kätt, ja kõik ootasid, et ta lööb delavaari pikali. Hirvekütt ei kahelnud, et sellele järgneb möödapääsematu verevalamine. Kuid isegi Välejalg hämmastus pealiku tõsist rahu nähes ja mõistis, et niisugune inimene ei jäta enda solvamist karistamata. Sellepärast suunas ta kogu oma viha Hirvekütile, kelle puhul ta ei kartnud nii kõhutavaid tagajärgi. On teadmata, millega tüli oleks lõppenud, kuid Õnneks seda ei puhkenud.

«Välejalg,» ütles pehme ja õrn hääl ta käsivarre juures, «on patt vihastuda, sest jumal ei andesta seda. Irokeesid kohtlesid teid hästi ja nad ei võtnud teie skalpi, kuigi teie isaga tahtsite ise neid skalpeerida.»

On ammugi teada, missugust rahustavat mõju avaldab õrnus vihapuhangutele. Hetty oli. oma äsjase enesevalitsemise ning otsustavusega teeninud samuti enda vastu austuse, mida tema vastu varem ei tuntud. Võibolla tugevdas tema mõju ka kõigile teadaolev nõrk aru, kuna see kõrvaldas igasuguse kahtluse tema abistamis- kavatsuste siirusest. .Olgu põhjused antud juhul kui küsitavad tahes, olid tema vahelesegamise tulemused küllaldasel määral kindlad. Selle asemel, et oma hiljutisel matkakaaslasel kõrist kinni haarata, pöördus Välejalg tütarlapse poole ja kallas osa oma meelepahast, kui mitte just vihast, tema kaela.

«On halb asi, Hetty!» hüüdis ta, «istuda krahvkonna vanglas või pidada tühjalt jahti, kuid veel hullem on see, kui püüad metslooma iseenda poolt ülesseatud püünisesse ja siis pead nägema, kuidas ta sealt välja lipsab! Kui raha peale ümber arvestada, siis kuus esimese sordi , nahka ujus palkidel minema, samal ajal kui kahekümnest tugevast tõmbest oleks piisanud ta kinnipüüdmiseks. Ma ütlen: kui raha peale ümber arvestada, sest poiss on lihtsalt poiss ja iseendast ei maksa ta mitte ühtki nahka . . . Hirvekütt, sa vedasid sõpra alt ja lasksid niisuguse saagi minu ja samuti ka oma sõrmede vahelt ära libiseda.»

Hirvekütt vastas talle rahulikult, kuid nii otsustavalt, kui seda lubavad sünnipärane kartmatus ja oma õigsuse mõistmine:

«Ma oleksin teinud suurt ülekohut, Välejalg, kui ma oleksin talitanud teisiti,» vastas Hirvekütt kindlalt, «ja ei sinul ega kel.lelgi teisel ole õigust seda minult nõuda. Poiss tuli siia seadusepärase ülesandega, ja kõige ala-tumgi punanahk, kes mööda metsi hulgub, peab häbiks lugupidamatust saadiku vastu. Kuid ta on juba kaugel, master March, ja nüüd pole enam mõtet tülitseda ja vaielda nagu kaks vanaeite selle pärast, mida ei saa enam muuta.»

Nende sõnadega pöördus Hirvekütt ümber nagu inimene, kes on otsustanud sõnu tühja asja pärast mitte raisata, Hutter aga sikutas Välejalga käisest ja viis ta laeva. Nad istusid seal kaua aega ja kõnelesid omavahel. Indiaanlane ja tema-sõber pidasid samal ajal ka salamisi nõu. Kuigi tähe ilmumiseni oli jäänud veel kolm või neli tundi aega, ei läbenud Tšingatšguk jätta oma plaane ja südant Hirvekütile avamata. Judith andus samuti õrnemaile tunnetele ja kuulas tähelepanelikult Hetty lihtsapärast jutustust kõigest sellest, mis oli temaga pärast maabumist juhtunud. Mets ei kohutanud kumbagi tüdrukut, kuna nad olid tema varjul üles kas-vanud ja harjunud järvel iga päev vaatama tema ääretuile avarustele, hulkuma tema hämarais tihnikuis; kuid vanem õde mõistis, et tema ei oleks üksinda julgenud irokeeside laagrisse minna. Tasast jutustas Hetty üsna napisõnaliselt. Ta kõneles tema tublidusest ja lahkusest ja nende esimesest kohtumisest metsas. Kuid Tšingatšguki saladust pidas Hetty nii osavasti ja ustavalt, et paljud targema aruga tüdrukud oleksid võinud teda kadestada.

Kui Hutter uuesti platvormile ilmus, kätkesid kõik kõnelused. Vanamees kogus kõik enda ümber ja jutustas oma kavatsustest nii palju kui pidas vajalikuks. Hutter kiitis täielikult heaks küti sammud, mis olid ette võetud selleks, et ööseks lossist lahkuda ja otsida varjupaika laevas. Tema arvas nagu kõik teisedki, et see on ainuke kindel vahend hukkumisest pääsemiseks. Nüüd. kus mets-laste tähelepanu oli pöördunud juba parvede ehitamisele, ei võ'nud olla mingit kahtlust, et nad püüavad lossi vallutada, ja veriste pulkade saatmine näitas küllaltki selgesti, et nad usuvad oma ettevõtte kordaminekusse.

Lühidalt öeldes, vanamees pidas lähenevat ööd kriitiliseks ja palus kõiki võimalikult kiiremini valmistuda lossist lahkuma, vähemalt mõneks ajaks, kui mitte alatiseks.

Kui Hutter lõpetas, hakkasid kõik kiiresti, kuid hoolikalt teekonnaks valmistuma. Loss suleti eespoolkirjel-datud viisil; kanuud toodi dokist välja ja seoti laeva külge; mõningad vajalikud

asjad, mis olid veel majja jäänud, kanti kajutisse, tuli kustutati ja seejärel asusid kõik laevale.

Öö tundus mändidega käetud rannaäärsete mäeküngaste läheduse tõttu palju pimedamana, kui see tavaliselt on järvedel. Ainult järvepinna keskkohal kulges nagu ikka tunduvalt heledam vöönd; kaldad. aga uppusid pimedusse, sest siia langesid mäeküngaste varjud. Leet-seljak või loss asus selles heledamas ribas, kuid öö oli siiski nii pime, et varjas täielikult laeva lahkumise. Eemal kaldal asuv vaatleja ei oleks võinud laeva üldse näha juba sellepärast, et laev liikus tumedate mäeküngaste taustal, mis kulgesid üle terve silmapiiri. Siinsetel järvedel puhub kõige sagedamini läänetuul, aga kuna mäed moodustavad arvukaid käänakuid, siis on tihtilugu raske määrata õhuvoolude tõelist suunda, kuna nad muutuvad lühikeste vahemaade takka ja lühikeste ajavahemike järel. See puudutab peamiselt kergeid õhkkonna kõikumisi, aga mitte püsivaid tuuli. Siiski, nagu teada, on mägistes paikades ja kitsastes veekogudes tugevad tuulehood alati muutlikud ja ebamäärased.

Käesoleval korral ei julgenud Hutter isegi ütelda, kui ta laeva «lossist» eemale tõukas, missuguses suunas tuul puhub. Niisugustel puhkudel määratakse tuule suund kindlaks tavaliselt pilvede järgi, mis sõuavad kõrgel mäetippude kõhal. Kuid nüüd näis kogu taevalaotus ühe ühtlase tumeda seinana. Taevas polnud naha ühtki heledamat kohta ja Tšingatšguk hakkas tõsiselt kartma, et tähe puudumine takistab tema -mõrsjat jõudmast õigeaegselt määratud kohtumispaigale. Hutter hiivas purje, kavatsedes nähtavasti ainult «lossist» kaugemale pääseda, kuna kauemaks tema lähedusse jääda oli ohtlik. Tuul täitis peagi kanga, ja kui pargas hakkas tüüri sõna kuulma ja puri oli korralikult trimmitud, selgus, et tuul

puhub lõunast, kaldudes idakalda poole. Paremat tuulesuunda ei saanudki enam olla, mis oleks niiviisi sobinud kõigi eesmärkidega, ja ainulaadne laev libises rohkem kui tund aega mööda-järvepinda. Seejärel muutus tuul ja hakkas laeva indiaanlaste laagri poole kandma.

Hirvekütt jälgis raugemata tähelepanuga kõiki Hutteri ja Välejala liigutusi. Esialgu ta ei teadnud, kas kirju-tada suuna valik juhuslikkuse või läbimõeldud kavatsuse arvele, nüüd aga hakkas ta kahtlustama viimast. Hutter tundis oma järve hästi ja tal oli kerge petta ükskõik keda, kes ei olnud harjunud vee peal manööverdama; ja olid ta kavatsused millised tahes, oli enne paari tunni möödumist siiski täiesti ilmne, et laev on umbes saja jardi kaugusel kaldast, otse indiaanlaste laagripaiga vastas. Juba tükk aega enne seda, kui laev sinna jõudis, oli Välejalg, kes oskas natuke algokviinide[1] keelt, hakanud Tšingatšgukiga salapäraselt nõu pidama ja selle nõupidamise tulemusest teatas viimane Hirvekütile, kes oli jäänud kõige toimuva juures külmaks, kui mitte vaenulikuks pealtvaatajaks.

«Minu vana isa ja minu noor vend, Pikk Mänd (nii kutsus delavaar Marchi) tahavad näha

huroonide skalpe oma vööl rippumas,» ütles Tšingatšguk oma sõbrale. «Mõne skalbi jaoks leidub natuke ruumi ka Mao vöö küljes ja tema rahvas otsib neid pilkudega, kui ta oma külasse tagasi tuleb. Pole hea, kui nende silmad jäävad kauaks udusse — ja nad peavad nägema seda, mida otsivad. Ma tean, mu vennal on valged käed; ia ei taha isegi surnut lüüa. Ta jääb meid ootama. Kui me tagasi tuleme, ei pea ta peitma oma nägu häbist sõbra pärast. Mohikaan Suur Madu peab väärima au käia sõjateed koos Haukasilmaga.»

«Jah, jah, Madu, ma mõistan* kuidas asi on. See nimi jääb mulle külge ja kunagi mind hüütaksegi Hauka-silmaks, aga mitte Hirvekütiks. Olgu, kui inimesele niisugune au osaks saab, siis peab ta, kui tagasihoidlik ta ka ei ole, selle vastu võtma. Mis puutub skalpide

[1] Algokviinid — Põhja-Ameerika kirdeosas elutsevate indiaanlas-hõimude ühine nimetus. Nende hulka kuulusid ka delavaarid.

jahti, siis vastab see sinu kommetele ja mina ei näe selles midagi halba. Kuid ära ole ainult julm, Madu, ära ole julm, palun sind. See ei peaks tegema sinu indiaan-laseaule põrmugi kahju, kui sa ilmutad pisutki halastust. Mis puutub vanamehesse, nende noorte neidude isasse, kel võiksid olla paremad tunded südames, ja Harry Marchisse, kes (Mänd või mitte Mänd) võiks kända -kristlikule puule hoopis kohasemat vilja, need kaks annan ma kahvanäolise jumala kätesse. Ükski teist poleks tohtinud täna öösel mingode vastu välja astuda, kui poleks olnud neid veriseid pulkasid, sest see tähendaks meie au häbistamist ja meie hea nime määrimist. Kuid see, kes januneb verd, ei tohi nuriseda, kui tema verd valatakse tema enda kutse peale. Siiski, Madu, ei tarvitse sa olla julm. ära alusta oma tegevust naiste halaga ja laste nutuga. Käitu nii, et Ua-ta-Ua võiks naeratada, aga mitte nutta, kui ta sind kohtab. Asu siis teele ja kaitsku sind Manituu!»

«Minu vend jääb siia laeva valvama. Ua tuleb varsti kaldale ja Tšingatšguk peab ruttama.»

Siis ühines indiaanlane oma kaasseiklejatega. Lasknud kõigepealt purje alla, läksid kõik kolm kanuusse ja eemaldusid laevast. Hutter ja March ei lausunud kumbki Hirvekütile sõnagi oma sõidu eesmärgist ega sellest, kui kauaks nad ära jäävad. Kõik see oli usaldatud indiaanlase hoolde, kes täitiski ülesande temale iseloomuliku lakoonilisusega. Niipea kui kanuu, oli silmist kadunud, ja see sündis enne, kui aerud olid tosinat kordagi vette kastunud, püüdis Hirvekütt asetada laeva nõnda, et see võimalikult paigal püsiks. Seejärel istus . ta laeva ninasse ja andus kibedaile mõtetele. Ent varsti tuli tema juurde Judith, kes käsutas iga sobivat juhust, et tema läheduses olla.

Teistkordset kallaletungi indiaanlaste laagrisse ette võttes kihutasid Hutterit ja Välejalga taga täpselt samad tungid, mis esimesegi kallaletungi korral, võib-olla ainult pisut tugevamad, kuna kõigele oli lisandunud kättemaksuiha. .Neis mõlemas toores inimeses, kes olid punanahkade õiguste ja huvide

suhtes nii ükskõiksed, kuigi neil nendes küsimustes oli ka inimlikke tundmusi, rääkis ainult üks tunne — südametu kasujanu. Tõsi, Välejalg

271

oli olnud pärast vabastamist oma kannatuste pärast indiaanlaste peale esialgu väga tige, kuid vihatunne oli kadunud varsti ja andnud ,maad harilikule kullaihale, mida ta otsis pigem pillaja ohjeldamatu apluse kui ihnuri visa ihaldusega. Lühidalt öeldes, ainult harjumuspärane põlgus oma vaenlase vastu ja täitmatu ahnus meelitasid neid kaht seiklejat nii ruttu asuma uuele retkele huroonide vastu. Teise retke ettevõtmiseks olid kaasa aidanud suurenenud edu-väljavaated. Nad teadsid, et suurem osa irokeesi sõjamehi — aga võib-olla koguni kõik — olid kogunenud kaldale otse «lossi» vastu ja nnd lootsid, et kaitsetute ohvrite skalpe pole selle tõttu raske kätte saada.

Kui tõtt tunnistada, siis Mutter, kes oli asja oma tütardest lahkunud, lootis just eriti sellele, et ei leia laagrist kedagi peale laste ja naiste. Ta oli vihjanud sellele asjaolule möödaminnes, kes-

272

kustledes Välejala ja Tšingatšgukiga. Hirvekütile polnud sellest sõnagi lausutud. Kui indiaanlane sellest üldse mõtles, siis oli see täiesti ainult tema enda teada.

Hutter juhtis kanuud. Välejalg oli mehiselt võtnud köha ninas ja Tšingatšguk seisis keskel. Me ütleme «seisis», sest kõik kolm olid niivõrd osavad juhtima selletaolist habrast paati, et võisid isegi pimedas täies pikkuses püsti seista. Nad lähenesid kaldale ettevaatlikult ja maandusid ilma mingisuguste takistusteta. Siin seadsid kõik kolm püssid laskevalmis ja hakkasid otsekui tiigrid laagrile lähenema. Indiaanlane läks ees, ta kaks kaaslastastusid ettevaatlikult hiilides tema jälgedes, liikudes sõna otseses mõttes peaaegu hääletult. Vahetevahel praksus mõni kuiv oks hiiglakasvu Välejala raskuse või vanamehe ebakindlate sammude all, kuid indiaanlase samm ei oleks olnud ker-gem, kui ta oleks

sammunud õhus. Nad pidid kõigepealt leidma lõkke asukoha, mis oli teatavasti kogu laagri keskkohaks. Tšingatšguki. terased silmad märkasid lõpuks seda tähtsat teejuhti. See vilkus kauguses puude vahel. See polnud tulekuma, vaid paljalt üksik nõrgalt hõõguv tukk, nagu võis oodata sel hilisel tunnil, sest indiaanlased tavaliselt lähevad magama ja tõusevad koos päikesega. Niipea kui see majakas paistma hakkas, muutus skalbiküttide edasiliikumine kiiremaks ja kindlamaks.

273

Mõne minutiga jõudsid nad väikeste osmikute ringi äärele. Siin nad peatusid, et ringi vaadata ja oma tegevust kooskõlastada. Pimedus oli nii sügav, et oli raske eraldada midagi muud peale süte,

lähemate puude tüvede ja lõputu lehesiikukatuse, mille kõhal rippus pilvis hämar taevas. Ent lähim osmik asus peaaegu käeulatuses ja Tšingatšguk püüdis kindlaks teha, kes seal sees asusid. Viis, kuidas indiaanlane ligines paigale, kus arvati vaenlasi olevat, sarnanes linnu juurde hiiliva kassi nõtketele liigutustele. Ligemale jõudes laskus ta neljakäpuli, sest sissekäik oli nii madal, et teisiti oli võimaiu sinna pääseda. Enne, kui ta pea ukse vahelt sisse pistis, kuulatas ta tükk aega lootuses tabada magajate hingamist. Kuid mingit häält ei olnud kuulda ja see inimesekujuline Madu pistis pea osmiku uksest ehk avast sisse niisamuti nagu tavaline madu oleks piilunud linnupesasse. See julge katse ei kutsunud esile mingeid ohtlikke tagajärgi; kobanud käega ettevaatlikult, veendus indiaanlane, et osmik oli tühi.

Delavaar uuris niisama ettevaatlikult läbi veel kaks või kolm osmikut ja leidis need kõik samas seisukorras olevat. Siis tuli ta kaaslaste juurde tagasi ja teatas neile, et huroonid on laagri maha jätnud. Edaspidine uurimine kinnitas seda tõsiasja ja nüüd jäi ainult üle kanuu juurde tagasi minna.

Möödaminnes on vajalik märkida, kuivõrd erinevalt meie seiklejad si/htusid sellesse ebaõnnestumisse. Indiaani pealik, kes oli maabunud ainuüksi sõjalise kuulsuse võitmise eesmärgiga, seisis liikumatult seljaga vastu puud ja ootas kaaslaste otsust. Ta oli, tõsi küll, kibestunud ja mõnevõrra üllatunud, kuid ta talus pettumust väärikalt, lohutades end magusa'lootusega, mis oli varuks tänasel ööl. Tõsi, delavaar ei võinud nüüd enam loota, et saab armsamat kohates näidata tajle oma osavuse ja vahvuse tõendeid; ja agar sõdur võib loata, et omandab varem või hiljem ikkngi sõjalise kuulsuse. Seevastu Hutter ja Välejalg, keda juhtis kõige madalam kirg — kasujanu, suutsid vaevalt oma meelepaha ohjeldada. Nad hulkusid ühest osmikust teise lootuses leida mahaunustatud last või muretult magavat täiskasvanut; nad puistasid oma viha mittemidagi tundvatele indiaan-

laste osmikutele ja mõned neist purustasid nad sõna otseses mõttes pilbasteks ning loopisid laiali. Meelepahas hakkasid nad koguni tülitsema ja teineteist ägedate etteheidetega üle puistama. Asi oleks võinud ulatuda tõsiste tagajärgedeni, kui delavaar poleks end vahele seganud ja neile meelde tuletanud, kui ohtlik võib olla taoline ettevaatamatus, ja et on tarvis rutemini laevale tagasi pöörduda. See tegi vaidlusele lõpu ja mõne minuti pärast sõudsid nad süngelt sinna tagasi, kus lootsid laeva leida.

Nagu meie juba ütlesime, tuli Judith varsti pärast skalbiküttide lahkumist Hirveküti juurde. Tüdruk vaikis mõne aja, ja jahimees ei osanud ära arvata, kumb õdedest oli talle lähenenud. Kuid peagi tundis ta ära vanema õe kõlava, väreleva, tunneterohke hääle.

«Kui õudne on niisugune elu naistele, Hirvekütt!» hüüatas ta. «Annaks taevas, et ma kiiremini selle lõppu näeksin!»

«Elu on kaunis, Judith,» vastas kütt, «ja kõik oleneb sellest, kuidas meie teda käsutame. Noh öelge, mida te siis tahaksite selle asemel näha?»

«Mina oleksin tuhat korda õnnelikum, kui saaksin elada tsiviliseeritud inimestele ligemal, kus on farme, kirikuid ja linnu ... kus minu uni öösiti oleks magus ja rahulik! Palju parem oleks elada kuskil fordi läheduses, kui selles sünges paigas, kus meie elame.»

«Oh ei, Judith, ma ei saa teiega nii kergesti'nõustuda. Kuigi fordid kaitsevad meid vaenlaste eest, siis sageli varjavad nad oma seinte vahel teist laadi vaenlasi. Ma ei usu, et teil või Hettyl oleks fordi naabruses hea elada. Ja ma pean ütlema, et minu arvates olete te juba niigi neile liiga lähedal elamud ...»

Hirvekütt rääkis tõsiselt ja veendunult nagu alati ja pimedus varjas tema eest puna, mis kattis neiu põski. Suure tahtepingutusega püüdis Judith alla suruda peaaegu lämmatavat hingamist.

«Mis farmidesse puutub,» jätkas jahimees, «siis on neist oma käsu, ja on inimesi, kes on nõus elama seal kogu oma elu. Kuid mis mõtet on tegelda põlluharimisega, kui metsast võib leida kaks korda suuremat saaki! Kui te armastate õhku, avarust ja valgust, siis

leiate neid metsalagendikel ja ojade kallastel, aga neile, kel on selles küsimuses suuremad nõudmised, on siin olemas järved. Aga kus te leiate raiesmikes varju, naervaid allikaid, tormavaid ojasid ja auväärseid tuhandeaastaseid puid? Teie ei leia sealt neid, kuid te leiate vigaseid puutüvesid, mis katavad maad nagu hauakivid käimistul. Mulle tundub, et inimesed, kes elavad niisugustes paikades, peavad alati mõtlema oma lõpust ja üldisest möödapääsmatust hukust, mis pole tingitud mitte aja ja looduse tegevusest, vaid laostumisest ja vägivallast. Mis puutub kirikutesse, siis peab neist arvatavasti olema käsu, sest muidu ei hakkaks tublid inimesed neid ehitama. Kuid tarvilikud pole nad sugugi. Nad ise kutsuvad neid issanda templiteks, kuid minu arvates, Judith, on terve mõistusega inimeste jaoks kogu maa templiks. Ei kindlused ega kirikud tee meid õnnelikumaks. Pealegi on meie asulates kõik üksteise vastu vaenujalal, aga meteades valitseb üksmeel. Kindlused ja kirikud seisavad peaaegu alati kõrvuti: kirikud peavad teenima rahu ja kindlused ehitatakse sõja jaoks. Ei, ei, mina eelistan metsatihnikut!»

«Naised pole loodud niisuguste veriste stseenide jaoks, Hirvekütt, millel pole lõppu seni, kui sõda kestab.»

«Kui teie sellega mõtlete valgeid naisi, siis olen ma päri, et te ei ole tõest kaugel. Aga kui rääkida punanahkade naistest, siis neile on niisugused külaskäigud meeltmööda. Miski ei tee praegu Ua-ta-Uad, meie dela-vaari tulevast naist, õnnelikumaks kui mõte, et selsamal hetkel Tšingatšguk luusib oma neetud vaenlaste laagri ümber ja peab nende skalpidele jahti.»

«Kuulge, Hirvekütt, ta on ju naisterahvas! Kas ta tõesti ei ole mures, teades, et mees, keda ta armastab, on ohus?»

«Ta ei mõtle ohust, Judith, vaid kuulsusest. Ja kui süda on täidetud niisuguste tunnetega, ei jää seal enam ruumi hirmule. Tasa on lahke, õrn, lõbus, meeldiv olend, kuid ta ei unista kuulsusest mitte vähem kui iga teine delavaari tüdruk, keda ma kunagi olen tundnud. Tunni aja pärast peab ta Maoga kohtuma samal kõhal, kus Hetty maale läks, ja ma ei kahtle, et ta on nüüd erutatud nagu iga naine. Kuid ta oleks veelgi õnnelikum, kui

ta teaks, et praegusel silmapilgul tema armsam käib mingo jahil, lootes tema skalpi kätte saada.»

«Kui teie tõepoolest seda usute, Hirvekütt, siis pole midagi imestada, et te omistate sünnipärastele kaldu-vustele niisugust tähtsust. Ma olen kindel, et iga valge neiu oleks kogenud ainult sügavat meeleheidet, teades, et tema peigmehe elu ähvardab oht! Samuti ei arva ma, et teiegi, kuigi näite alati nii tasakaalukana ja rahulikuna, võiksite olla rahulik, teades, et teie Tasa on ohus.»

«See on iseasi, see on hoopis teine asi, Judith. Naisterahvas on liiga nõrk ja õrn olevus niisuguse ohu jaoks ja meesterahvas peab tema eest hoolitsema. Ja ma koguni mõtlen, et see vastab ühtemoodi nii punanaha kui ka valge loomusele. Kuid mul pole oma Tasat, ja tõenäoliselt ei ole ka kunagi tulevikus, sest mina ei pea õigeks nahavärvide segiajamist muidu, kui ainult sõpruses ja töös.»

«Selles suhtes mõtlete te ju täiesti nõnda nagu peab mõtlema valge mees! Aga Harry Välejalal on minu arvates täiesti ükspuha, kas tema naine on indiaani skvoo või kuberneri tütar, kui tal ainult natukenegi nägu peas on ja oskab tema täitmatut kõhtu täita.»

«Te teete Marchile ülekohut, Judith, jah, tõsist ülekohut. Vaene mees jääb teie pärast kõhnaks, ja kui mees on oma südame andnud niisugusele olendile nagu teie, siis ei saa ükski mingo ega isegi delavaari neiu teda sundida 'meelt muutma. Teie võite naerda niipalju kui tahate niisuguste inimeste üle nagu Välejalg ja mina, sest meie oleme jämedad ja ei ole õppinud raamatutarkust, kuid meilgi on oma head küljed, samuti nagu halvadki. Ei tohi põlata, ausat südant, tütarlaps, isegi kui ta pole harjunud igasuguste peensustega, mis naisterahvastele nii meeldivad .. .»

«Naerda -teie üle, Hirvekütt?! Kas te tõesti kas või ainsa hetkegi võite mõtelda, et ma olen võimeline asetama teid Harry Marchiga ühele pulgale? Ei, ei, niivõrd rumal ma küll pole! Ei keegi — ei ükski mees ega naine — või kõrvutada teie ausat südant, mehist iseloomu ja lihtsameelset õiglust Harry Marchi lärmaka isekuse, täitmatu ahnuse ja ninaka julmusega. Kõige

parem, mis tema kohta öelda võib, peitub kokkuvoetult tema kahes hüüdnimes — Räpakäpp ja

Välejalg, mis ei tähenda küll suurt kurja, kuid, mitte ka eriti head. Isegi minu isa, kuigi ta on praegusel hetkel seotud sellesama asjaga mis Harrygi, mõistab väga hästi erinevust teie vahel. Ma tean seda kindlasti, sest ta ise ütles mulle seda lihtsate sõnadega.»

Judith oli erksatundeline ja siiras neiu. Ta ei tundnud kitsendusi, mis pidurdavad nende tütarlaste tunnete avaldamist, kes on kasvanud vastavalt tsiviliseeritud seltskonna harjumustele, tema vaba ja loomulik käitumisviis oli palju kõrgemal labasest edvistamisest ja südametust kõrkusest. Ta oli nüüd isegi haaranud küti käreda käe ja surus seda oma pihkude vahele niisuguse soojuse ja tõsidusega, et oli võimatu kahelda tema sõnade siiruses. Küllap oli veel hea, et tunnteküllus takistas tal encl lõpuni väljendamast, sest muidu oleks ta vististi korranud kotike, mida isa oli talle öelnud — vanamees polnud piirdunud ainult Hirveküti ja Välejala võrdlemisega, mis kujunes soodsaks esimesele, vaid oli koguni oma jämeda otsekohesusega napisõnaliselt soovitanud tütrele Marchist täielikult loobuda ja mõelda Hirvekütist kui oma mehest. Judith ei oleks mingi hinna eest ühelegi teisele meesterahvale sellest rääkinud, kuid Hirveküti süütu lihtsus oli äratanud temas nii suure usalduse, et üks ta iseloomukülgi tundis püsivat kiusatust astuda üle harjumuste piiride. Ent ta jäi siiski poole sõna pealt vnit, laskis noormehe käe lahti ja tegi uuesti .külma, tagasihoidliku näo, mis sobis rohkem-tema soole ja muidugi ka tema sünnipärasele tagasihoidlikkusele.

«Tänan, Judith, tänan teid kogu südamest,» vastas kütt, kelle tagasihoidlikkus ei lubanud tõlgendada tütarlapse käitumist või sõnu meelitavas mõttes. «Jänan teid, kui kõik, mis te ütlesite, on tõepoolest tõsi. Harry on kena välimusega meesterahvas, — jah, ta on nii kena välimusega nagu kõige pikem mänd siinsetes mägedes, ja Madu ei kutsunud asjata teda nii. Kuid ühtedele meeldib kena välimus, teistele aga ainult hea käitumine. Harryl on üks neist eelistest juba olemas ja oleneb temast endast, kas ta omandab ka teise või — tss…

tss… tss!... See on teie isa hääl, ja näib, et ta on millegi pärast vihane.»

«Issand päästku meid küll neist õudsetest stseenidest!» hüüdis Judith, surus näo põlvedele jia kattis kätega kõrvad, et pääseda riidlevate häälte kuulmisest. «Mõnikord ma tahaksin, et mul isa üldse ei olekski! ...»

Ta ütles seda kibeduse ja suurima hingevaluga. On võimatu öelda, mis oleks järgmisel hetkel võinud tema huultelt pääseda, kui tema selja tagant poleks kostnud äkki sõbralik, vaikne hääl:

«Judith, ma oleksin pidanud lugema ühe peatüki isale ja Harryle!» ütles süütu ja kohkunud kõneleja. «See oleks hoidnud neid minemast uuesti niisugusele kõhutavale retkele. Hüüdke neile, Hirvekütt, ja öelge, et mul on neid vaja ja neile mõlemale on üpris kasulik, kui nad tagasi tulevad ja minu sõnu kuulda võtavad.»

«Ah, vaene, vaene Hetty, te teate liiga vähe sellest, mis tähendab kullahimu ja kättemaksuiha, kui

arvate, et neid nii kergesti saab teelt ära pöörata ... Kuid siiski pole neil seal kõik korras, Judith. Ma kuulen, kuidas teie isa ja Välejalg möirgavad nagu karud, aga suure pealiku suust ei tule ainustki sõna. Nüüd on igasugune salapärasus möödas, kuid ma ei kuule tema sõjahüüdu, mis oleks pidanud niisugusel puhul kerkima mägede kohale!»

«Võib-olla on õiglus teda käristanud ja tema surm päästis paljude süütute elu.»

«Ei, ei, seda mitte, kui seadus on säärane, siis ei oleks pidanud kannatama mitte Madu üksinda. Kindlasti ei läinud nad seal tülli ja kõige tõenäolisem on, et laager on maha jäetud ja nad tulevad tagasi pettunult. Seda tunnistab Välejala möirgamine ja Mao vaikimine.»

Just samal hetkel kostis kanuu suunast vette langeva aeru solin, sest March oli meelepahast unustanud- igasuguse ettevaatlikkuse. Nüüd oli Hirvekütt veendunud, et ta arvamine osutus tõeks.

Kuna puri oli alla lastud, polnud laev kaugele triivinud, ja kütt kuulis mõne hetke pärast Tšingatšguki madalat häält, kes näitas Hutterile, kuidas on vaja laeva juurde tüürida. Kanuu jõudis laevapoordi kiiremini, kui kuluks aega selle jutustamiseks, ja seiklejad astusid

pardale. Hutter ega Välejalg ei lausunud kumbki sõnagi sellest, mis nendega oli juhtunud. Ainult delavaar lausus oma sõbrast möödudes: «Lõke on kustunud.» Kuigi see küll täiesti ei vastanud tegelikkusele, mõistis Hirvekütt, mis oli juhtunud.

Nüüd kerkis küsimus, mis kursis edasi sõita. Pärast lühikest ja sünget nõupidamist otsustas Hutter, et kõige mõistlikum on veeta kogu öö lakkamatus liikumises, kuna sel viisil on kõige kergem vältida ootamatut rünnakut. Seejärel teatas ta, et nad Marchiga käratsevad magama heita, et puhata pärast vangis veedetud unetut ööd.

Et tuul oli ikka veel muutlik ega olnud vaibunud, siis otsustati lõpuks purjetada pärituult, olgu see mis suunas tahes, kuni laev otse kaldale ei jookse. Selles kokku leppinud, aitasid vabanenud vangid purje heisata ja heitsid siis ise madpatseile pikali, jättes laeva liikumise järelevalvamise Hirveküti ja Tšingatšguki hooleks. Hirvekütt ja delavaar olid lellega meeleldi nõus, kuna Tasaga kohtumist oodates ei mõtelnud nad kumbki magada. Sõbrad ei olnud sugugi pahased, et Judith ja Hetty olid jäänud samuti laevatekile.

Mõnda aega rohkem triiviti kui purjetati kergest lõunatuulest aetuna piki läänekallast. Laev liikus aeglaselt — kurus ei ületanud kaht miili tunnis — kuid mõlemad mehed mõistsid, et sellest on küllalt õigeks ajaks kokkulepitud köhale jõudmiseks.

Harva vahetasid Hirvekütt ja Tšingatšguk tüdrukute juuresoleku tõttu paar sõna, ja seegi vähene puudutas peamiselt seda, kuidas Tasat vabastada. Väliselt oli indiaanlane täiesti rahulik, aga kui minut möödus minuti järel, haaras tema tundeid üha suurenev erutus, kuni see jõudis seisundini, mis oleks

rahuldanud kõige nõud-likumatki armukest. Hirvekütt juhtis laeva, rannale nii lähedale, kui oli vähegi mõistlik, sest see võimaldas olla metsade varjus ja märgata kaldal kas või kõige väiksemaidki märke, uuest indiaanlaste laagrist. Sel viisil liikusid nad ümber ühe madala neeme ja sõitsid juba lahel, mille põhjapoolses osas oligi kokkulepitud kõht, nende sõidu siht. Oli jäänud veel umbes veerand miili, kui Tšingatšguk tuli vaikides oma sõbra kõrvale ja näitas

käega otse ette: väike lõke põles just põõsaste serval, mis palistasid neeme lõunakallast. Nüüd ei jäänud enam nrngit kahtlust, et indiaanlased olid oma laagri akki üle viinud samale köhale, või vähemalt sarnale maaninale, kuhu Tasa oli määranud kokkusaamise!

XVI PEATÜKK

Ehk päike kuldset valgust toob
ja lilled ilu kannavad, —
kuid sinu kaunid muinaslood
mul ainsat troosti annavad.
Wordsworth

Eelmise peatüki lõpul nimetatud avastusel oli harukordselt suur tähtsus Hirveküti ja tema sõbra silmis. Esiteks oli olemas oht, ja see oli peaaegu täiesti kindel, et kui Hutter ja Välejalg üles ärkavad ja märkavad indiaanlaste laagri uut asukohta, siis võtavad nad ette uue kallaletungi. Seeläbi muutuks Tasa äratoomine kaldalt tunduvalt ohtlikumaks. Teiseks oli vaenlase asukoha vahetuse tõttu olukord keerulisemaks muutunud, see võis tekitada uusi ettenägematuid raskusi. Kuna delavaar teadis, et kohtumis-tund läheneb, ei mõelnud ta enam trofeedele. Esimeseks asjaks oli tal nüüd sõbraga kokku leppida selles, et ei tohi äratada Hutterit ja Harryt, kes oma plaanidega .võisid segada nende plaanide täidevii-mist. Laev liikus edasi väga aeglaselt ja selle kiiruse juures oleks neemeni jõudmiseks läinud vaja vähemalt veerand tundi, mis oleks andnud pisut aega mõtlemiseks. Arvates, et kahvanäod asuvad endist viisi «lossis», ja

soovides nende eest varjata oma lõket, olid indiaanlased süüdanud selle otse neeme lõunatipus, kus ta oli tihedaist põõsaist niivõrd varjatud, et isegi Hirvekütt, kes muutis kogu aja kurssi, kord paremale, kord vasakule, kaotas selle aeg-ajalt silmist.

«Ühes suhtes on hea, Judith, et nad süütasid lõkke nii vee ligidale,» ütles Hirvekütt lahel

manööverdades, «sest see näitab, et mingod usuvad meid lossis olevat ja meie ilmumine sellest kandist tuleb neile täieliku ootamatusena. Õnneks Harry March ja teie isa magavad, sest muidu läheksid nad ilmtingimata jälle skalpide jahile! ... Ahaa! näe — lõke hakkab uuesti põõsaste varju jääma — ja nüüd pole seda üldse enam näha!»

Hirvekütt ootas pisut, et kindlaks teha, kas laev tõesti asub õigel kohal. Seejärel andis ta kokkulepitud märgi, mille peale Tšingatšguk heitis ankru sisse ja laskis purje

alla.

Kohal, kus laev praegu seisis, olid oma eelised ja ka oma puudused. Kaldanõlvak varjas lõket ja kallas ise asus laevale võib-olla natuke lähemal, kui see oli soovitav. Kuid pisut kaugemal oli järv väga sügav ja antud olukorras tuli võimalikult hoiduda ankru allalaskmisest liiga sügavas kohas. Peale selle teadis Hirvekütt, et mitme miili kaugusel ümberkaudu pole ühtki parve; ja kuigi puud näisid pimeduses rippuvat otse praami kohal, polnud kerge paadi abita laevani jõuda. Metsa lähedal valitsev tihe pimedus oli samuti kindlaks kaitseks, ja senikaua kui hoiduti müra tegemast, polnud üldse või oli olemas ainult üsna vähene avastamise oht. Hirvekütt tegi selle kõik Judithile selgeks ja õpetas teda ühtlasi käituma häire korral, sest ta arvas, et magajad tuleb äratada ainult äärmisel juhul.

«Ja nüüd, Judith, kus rrte mõistame teineteist, on mul ja Maol aeg kanuusse asuda,» lõpetas jahimees. «Tõsi küll, tähte pole veel näha, kuid ta ilmub varsti, kuigi vaevalt meil'kellelgi õnnestub teda täna öösi läbi pilvede näha. Õnneks on Tasa väga kärmas tüdruk ja ta võib näha ka asju, mis ei asu otse tema nina all. Ma võin teile kinnitada, et ta ei hiline ühtki minutit ega väära ühtki sammu õigelt teelt, kui ainult need valvsad hulkurid, mingod, ei ole häirevalmis ega käsuta teda söödaks,

et meid püüda, või ei ole teda ära peitnud, et tema südant võita huroonide, mitte aga mohikaani mehe poole.»

«Hirvekütt,» katkestas teda neiu tõsiselt, «see on väga ohtlik ettevõte. Mispärast peate siis tingimata teie sellest osa võtma?»

«Kuidas mispärast? Kas teie siis ei tea, et meie läheme ära tooma Tasat, Mao mõrsjat, kellega ta kavatseb abielluda, niipea kui me tema suguvõsa juurde tagasi jõuame?»

«Kõik see puudutab ainult indiaanlast, kuid teie ju ei kavatse Tasaga abielluda. Teie ei ole ju klhlatud. Mispärast peate kahekesi riskima oma elu ja vabadusega, kui sellega võib ka üksinda väga hästi toime tulla?»

«Ah, nüüd ma mõistan teid, Judith, jah, nüüd hakkan ma aru saama. Teie arvate, et kuna Tasa on Mao pruut, mitte aga minu oma, siis on see puhtalt ainult tema oma asi, ja kuna ka üks mees suudab kanuuga toime tulla, siis mingu ta üksinda tüdruku järele! Kuid teie unustate, et sellepärast ma siia

järvele tulingi, ja poleks minu poolt mitte väga ilus taanduda ainult selletõttu, et asi on natuke raskevõitu. Edasi, kui armastus tähendab mõnele inimesele, eriti noortele naisterahvastele, palju, siis teistele maksab ka sõprus midagi. Julgen ütelda, et delavaar suudab ka ise kanuud sõuda ja suudab ise Tasa ära tuua ja vististi teeb ta seda meeleldi samahästi minu abita. Kuid tal pole nii kerge võidelda üksinda kõiksuguste takistustega või vältida ümberpiiramist või metslastega võidelda ja samal ajal oma mõrsjat kätte saada, kui tal pole seljataga toetamas ustavat sõpra, kuigi selleks sõbraks olen kõigest mina. Ei, ei, Judith, teie ise ei jätaks niisugusel hetkel maha inimest, kes teie peale loodab ja järelikult ei või teie nõuda seda ka minult.»

«Ma kardan, ma usun, et teil on õigus, Hirvekütt. Aga ma siiski ei tahaks, et te sõidate! Tõotage mulle vähemalt üht: ja nimelt seda, et te ei usu metslasi ega võta midagi ette peale neiu vabastamise. Esimeseks korraks on sellestki küllalt ja see peaks teid ju rahuldama.» «õnnistagu teid issand, tüdruk! Võiks mõtelda, et seda räägib Hetty, aga mitte taiplik ja imekaunis Judith Hut-ter! Kuid hirm teeb targad rumalaiks ja tugevad nõr-

gaks. Jah, ma näen igal sammul selle tõendeid. Nojah, teist on väga armas, Judith, et tunnete muret ligimese pärast, ja ma kordan alati, et te olete tubli ja ustav neiu, missuguseid rumalaid lugusid need, kes teie ilu kadetsevad, ka ei levitaks.»

«Hirvekütt!» ütles Judith kiiresti vahele, ise erutusest hingeldades. «Kas teie tõesti usute kõike, mis jutustatakse vaesest, emata tütarlapsest? Kas tõesti peab Harry Välejala kuri keel minu elu hävitama?»

«Ei, Judith, see pole sugugi nii. Ma ise olen öelnud Välejalale, et mehele pole sünnis neiut häbistada, kui sa ei oska teda enda poole võita ausal viisil, ja et isegi indiaanlane on alati tagasihoidlik, kui juttu on noore naisterahva heast nimest.»

«Ta ei julgeks niiviisi kõnelda, kui mul oleks vend!» hüüdis Judith, kelle silmad pildusid sädemeid. «Kuid nähes, et minu ainuke kaitsja on vana inimene, kelle kõrvad on niisama nürinenud nagu ta tundedki, teeb March mis heaks arvab.»

«Mitte just päriselt nii, Judith, mitte just päriselt nii. Iga aus inimene, olgu ta vend või kõrvaline, astub välja niisuguse kena tüdruku kaitseks nagu teie, kui keegi hakkab teda laimama. Välejalal on tõsi taga ja tahab teid endale naiseks saada, ja kui ta vahel teid natuke kirubki, siis tuleb see rohkem armukadedusest kui millestki muust. Naeratage talle, kui ta ärkab, suruge tema kätt kas või pooltki nii tugevasti nagu te hiljuti surusite minul, — ja ma vannun oma elu nimel, et ta vaene mees unustab maailmas kõik peale teie ilu. Ägedad sõnad ei tule mitte alati südamest, vaid kõhust või. kustki mujalt. Proovige teda, Judith, kui ta ärkab, ja te näete oma naeratuse kogu jõudu.»

Hirvekütt hakkas oma harjumuse kohaselt hääletult naerma ja seejärel ütles väliselt rahulikule,

kuid tegelikult kannatamatusest põlevale Tšingatšgukile, et on valmis teele asuma. Samal ajal, kui noormees kanuusse astus, seisis neiu liikumatult nagu kivi, olles süvenenud mõtteisse, mida tema kaasvestleja sõnad ja käitumine äratasid. Jahimehe lihtsus oli teda täielikult hämmastanud, sest oma kitsas ringis oli Judith senini olnud väga osav meestevõrgutaja, kuid käesoleval juhul järgnes

ta rohkem ootamatule südamepuhangüle kui läbimõeldud arvestusele. Ma ei hakka eitama, et Judithi mõned mõtisklused olid kibedad, ‚kuigi alles meie jutustuse edaspidistes peatükkides selgub, kuivõrd ära teenitud või kuivõrd teravad olid tema hingepiinad.

Tšingatšguk ja tema kahvanäoline sõber läksid ohtlikule, raskele retkele niisuguse külmaverelisusega ja ettenägelikkusega, mis oleksid võinud teha au isegi kogenud, sõjameestele, kes on oma kahekümnendal, aga mitte esimesel sõjaretkel. Olles kõige lähedasem kaunile põgenikule, kelle teenistuses nad seisid, võttis indiaanlane koha kanuu ninasse, Hirvekütt aga juhtis kanuu liikumist ahtris. Sel kombel pidi Tšingatšguk esimesena kal-dale minema ja loomulikult ka esimesena oma mõrsjat kohtama. Jahimees oli asunud oma köhale sõnagi lausumata, kuid oli endamisi mõtelnud, et inimene, kel oli kaalul nii palju kui indiaanlasel, võib vaevalt nii rahu-likult ja arukalt kjnuud juhtida, kui see, kes oma tundeid enam valitseb. Alates sellest hetkest, kui mõlemad seiklejad laeva juurest lahkusid, tuletasid nad kogu oma käitumisega meelde hästi väljaõpetatud sõdureid, kellel tuleb esmakordselt vaenlase vastu välja astuda. Senini polnud Tšingatšguk kordagi tulistanud vihas ja tema kaaslase debüüt sõjarajal on lugejaile juba teada. Tõsi küll, kui indiaanlane järvele tuli, oli ta mitu tundi hulkunud ümber vaenlase laagri ja pärast isegi korraks sinna sisse tunginud, nagu jutustati viimases peatükis, kuid kummalgi katsel polnud mingeid tagajärgi. Nüüd oli kindel, et tuleb korda saata tähtis kangelastegu või kogeda häbistavat ebaõnnestumist. Sellest ettevõttest olenes, kas Tasa pääseb vnbaks või jääb edasi vangi. Ühe sõnaga, see oli Jegelikult kähe noore ja auahne metsasõduri esimene sõjaretk; ja kui üks neist asus teele ainult tunnete sunnil, mis tavaliselt viivad mehi nii kau-gele, olid mõlemad talletanud kogu oma uhkus- ja mehi-sustunde ettevõtte edusse.

Selle asemef, et sõita otsejoones neeme juurde, mis asus siit vähem kui veerand miili kaugusel laevast, juhtis HirvekiMt kanuu nina diagonaalselt järve' kesk-koha suunas, soovides võtta positsiooni, kust oleks olnud võimalik kaldale ligineda nii, et vaenlased asuksid ainult

otse ees. Koht, kus Hetty oli maabunud ja kus Tasa oli lubanud neid köhata, asus pealegi pigemini pikliku neeme ülemises tipus kui allosas ja kui meie seiklejad poleks ette võtnud neid

ettevalmistavaid samme, oleks neil tulnud purjetada käida ligidal ümber neeme peaaegu kogu selle pikkuselt. Taolise sammu vajalikkus oli nii ilmne, et Tšingatšguk sõudis rahulikult edasi, kuigi kurss oli võetud ilma temaga eelnevalt nõu pidamata ja nähtavasti viis teda suunas, mis oli peaaegu vastupidine sellele, kuhu teda kihutas kärsitu soov. Juba mõne minuti pärast jõudis kanuu vajalikku kaugusse, mille järel mõlemad noormehed, otsekui sõnatul ja vaistlikul kokkuleppel, lakkasid aerutamast, ja paat peatus.

Pimedus oli pigem kasvanud kui vähenenud, kuid siiski oli sellest kõhast, kus meie seiklejad nüüd asusid, veel võimalik mägede piirjooni eraldada. Kuid asjata pööras delavaar näo itta, lootuses näha tõotatud tähe vilkumist. Kuigi pilved olid vaateveeru selles taevaosas natuke hõredamad, kattis pilvekate endiselt kogu taevalaotust nii tihedalt, et varjas kõik, mis oli selle taga. Otsustades rannaäärsete kõrgendikkude järgi, kulges eespool, umbes tuhande jala kaugusel, madal neem. Lossist ei olnud vähimatki märki näha ega kostnud kõrvu ühtki häält. Viimane asjaolu võis olla ühevõrra tingitud mitme miili pikkusest vahemaast kui ka sellest, et seal ei olnud mingisugust liikumist. Kuigi laev ei olnud kanuust mitte kaugemal kui oli neem, oli ta mähitud kaldalt langevasse varju ja oleks jäänud nähtamatuks ka siis, kui valgust oleks olnud mitu korda rohkem kui tegelikult oli.

Jahimees ja delavaar hakkasid tasakesi nõu pidama; nad püüdsid kindlaks teha, mis kell võiks olla. Hirvekütt arvas, et tähe paistmahakkamiseni jääb veel mõni minut, kuid tema kärsitule sõbrale näis, et on juba hiline öö ja tema. mõrsja ootab teda kaldal juba ammu. Muidugi jäi viimase arvamus peale, ja Hirvekütt nõustus juhtima kanuu kohtumispaigale. Lootsikut tuli nüüd juhtida suurima osavusega ja ettevaatlikkusega. Aerud tõusid ja langesid uuesti täiesti käratult vette. Jardi sada kaldast tõmbas Tšingatšguk aerud hoopis paati ja haaras püssi kätte. Sõitnud metsa piiravale hämarusevöön-

dile veelgi ligemale, nägid nad, et kaldusid liiga kaugele põhja poole, ja sellepärast oli vaja vastavalt kurssi muuta. Kanuu näis nüüd nagu mingisuguse instinkti mõjul ise liikuvat, — nii ettevaatlikud ja läbikaalutud olid kõik tema liikumised. Lõpuks jooksis kanuu nina kaldaäärsesse liiva just samas kõhas, kus Hetty oli maabunud ja kust ta hääl oli kostnud eelmisel ööl.

Piki kallast kulges kitsas liivariba, kuid põõsad palistasid suuri puid ja rippusid kõikjal vee kohal.

Tšingatšguk astus kaldale ja uuris seda ettevaatlikult kahel pool kanuud. Selleks tuli tal kõhati põlvini vees kahlata, kuid ometi jäi Tasa leidmata.

Tagasi tulnud, leidis ta sõbra samuti kaldnlt. Nad hakkasid uuesti sosinal nõu pidama, ja indiaanlane avaldas kartust, et nad olid kohtumiskohaga eksinud. Hirvekütt aga mõtles, et nad olid eksinud ajaga. Ta alles kõneles, kui haaras poolelt sõnalt delavaaril käsivarrest kinni ja sundis teda

pead pöörama järve suunas ning osutas idapoolsete künkatippude kõhale. Pilved olid pisut lõhenenud, kuid nad olid pigem küngaste taga, kui nende kõhal ja männiokste vahelt säras vastu õhtutäht. See oli igati väga meeldiv enne, ning noormehed pingutasid püssidele toetudes kogu tähelepanu ja kuulatasid teravasti, lootes tabada lähenevaid samme. Lõpuks kuulsid nad kellegi hääli, millele segunes tasast laste nuttu ja indiaanlaste naiste madalat, kuid meeldivat naeru. Seiklejad mõistsid nende tõsiasjade järgi, et nad peavad olema üsna laagri läheduses, kuna Ameerika pärismaalased on tavaliselt väpa ettevaatlikud ja räägivad harva valju häälega. Leegi kuma, mis valgustas puude ülemisi oksi, tõendas, et metsas põleb lõke, kuid sellelt kõhalt, kus kaks sõpra seisid, oli võimatu täpselt kindlaks teha, kui kaugel nad sellest asuvad. Korral-paaril näis neile, nagu läheneks keegj kohtumispaigale, kuid see oli kas täielik meeltepettus või .olid need, kes lõkkest eemaldusid, uuesti tagasi pöördunud, ilma et oleks kaldale jõudnud.

Veerand tundi oli möödunud piinavas ootuses ja äre-vuses, kui Hirvekütt tegi ettepaneku minna kanuus ümber neemenuka ja asuda kõhale, kust indiaanlaste laagrit oleks näha, et siis välja selgitada Ua-ta-Ua

mitteilmumise põhjused. Ent delavaar keeldus otsustavalt paigast liikumast, tuues täiesti tõepäraseks põhjuseks selle, et neiu võib pettuda, kui ta peaks tulema ega leia neid sealt. Hirvekütt mõistis orrta sõbra kartust ja tegi ettepaneku, et läheb üksinda kanuus ümber neeme ja jätab delavaari võsastikku peitu õnnelikku juhust ootama. Selles kokku leppinud, läksid nad lahku. Niipea % kui Hirvekütt oli jälle oma kõhal kanuu .ahtris istet võtnud, lahkus Tšingatšguk kaldalt niisama käratult ja ettevaatlikult, nagu oli sellele lähenenud. Praegusel juhul ei läinud ta kaldast kaugele, sest põõsad andsid küllaldast varju, kui ta hoidus neile nii lähedale kui võimalik. Tõesti oleks raske olnud välja mõelda soodsamat luureviisi kui praegu. Neeme kuju lubas sõita ümber tema kolme külje, ja lootsik liikus nii vaikselt, et ükski heli ei võinud äratada kahtlust. Kõige kogenum ja ettevaatlikumgi jalg võib pimedas astuda lehelasule või murda kuivanud oksa, kuid puukoorest kanuu võib libiseda siledal veepinnal vaistliku kärmusega ja täiesti käratult nagu veelind.

Hirvekütt oli jõudnu.d peaaegu ühele joonele laeva ja laagriga, kui märkas lõkketule helki. See tabas teda nii äkki ja pisut ootamatultki, et ta algul isegi kohkus, kas ta pole ilmunud ettevaatamatult lõkke valgussõõri. Kuid samas kõhe mõistis ta, et senikaua, kui indiaanlased valgustatud sõõri keskel püsivad, võib ta jälitamise eest täiesti kindel olla; ta peatas kanuu kõige soodsamas asendis ja alustas vaatlusi.

Meie oleme juba paljugi kirjutanud, kuid vaatamata kõigile meie pingutusile ei ole meil õnnestunud lugejale tutvustada seda ebatavalist inimest. Seepärast tuleb siinkohal veel korrata, et vaatamata oma vähestele koge-mustele ja lihtsuselg kõigi tavapäraste maitsepeenuste suhtes oli tal

üsna tugev ja loomupärane poeetiline vaist. Hirvekütt armastas metsi nende värskuse, nende ülla üksinduse ja ääretuse pärast. Ta läks harva metsast läbi, ilma et ei oleks peatunud mingil eriti kaunil köhal ja tundnud seejuures naudingut, kuigi ta harva püüdis selle põhjustes selgusele jõuda. Seepärast pole midagi imestada, et niisuguse hingelaadi ja mehise kindluse juures, mida ei võinud ükski oht kõigutada ega

ükski kaisumus häirida, tundis jahimees head meelt vaatepildist, mis avanes tema ees kaldal ja mis pani teda hetkeks unustama isegi oma siiatuleku eesmärgi. See selgub täielikumalt, kui me seda kirjeldame.

Kanuult avanes vaade pikale looduslikule alleele, mille moodustasid kallast palistavad puud ja põõsad ning kustkaudu oli laager täiesti selgesti näha. Sellesama sihi kaudu olid nad ka ennist laevalt näinud lõkketuld. Indiaanlased olid alles äsja laagri uues asukohas üles löönud ega olnud veel oma osmikutesse laiali läinud, vaid lõpetasid ettevalmistustöid, kuhw kuulus nii peavarju püstitamine kui ka toidu valmistamine. Suur lõke oli nii valguseallikaks kui ka koldeks, millel valmistati indiaanlaste lihtsaid roogasid; ja praegusel hetkel lõõmas hele leek kõrgele, sest asja oli visatud tulle lisaks sületäis kuiva hagu. Ööpimedusest kerkisid esile metsavõlvistikud ja kogu laagri alla võetud maa-ala muutus valgeks, nagu oleksid seal põlenud sajad vahaküünlad.

Askeldused olid juba lõppenud ja isegi kõige näljasem laps oli jõudnud oma isu täita. Ühe sõnaga, oli kätte jõudnud puhke- ja üldine jõudehetk, mis tavaliselt järgneb rikkalikule söögile, kui päevased tööd on lõpetatud. Kütid ja kalurid olid tagasi tulnud tubli noosiga. Toitu oli küllaldaselt, ja kuna see on metsrahva elus kõige suurem vajadus, siis surus täielik rahuldustunne kõik teised mured tagaplaanile.

Hirvekütt märkas esimesel pilgul, et puudus palju sõjamehi. Tema vana tuttav, Lõhkine Tamm oli siiski siin ja istus tähtsalt esiplaanil pildil, mille maalimisest oleks rõõmu tundnud Salvator Rosa [1]. Tõmmu nägu säras niisama palju rahuldustundest kui tõrvikutaolise leegi paistest; pealik näitas kellelegi hõimlasele üht elevanti, mis oli tema rahva hulgas niisuguse vaimustuse esile kutsunud. Üks poiss vaatas nüri uudishimuga üle tema õla, täiendades pildi keskset rühma. Natuke kaugemal lamasid kaheksa või kümme sõjameest maas või

[1] Salvator Ro»a (1615—1673} — itaalia kunstnik. Kuulus oma maalidega karjuste, sõdurite, hulkurite ja röövlite elust. Erakordse meisterlikkusega kujutab metsikuid kuristikke, kaljusid, padrikuid.

istusid, toetades selga vastu männitüve nagulaisa rahu elavad kehastused. Relvad olid neil siinsamas, mõnel sama puu najal, mille vastu ta ise toetus, mõnel lamas see muretus valmisolekus risti üle keha. Hirveküti tähelepanu köitis aga kõige rohkem naiste ja laste rühm. Kõik naised näisid olevat siia kogunenud ja arusaadavalt oli nende juures ka noorpere. Naised naersid ja vadistasid tasakesi nagu ikka, kuid see, kes tunneb indiaanlaste kombeid, oleks kõhe märganud, et laagris ei lähe kõik tavalist rada. Enamik nooremaid naisi oli üsna lõbusas tujus, kuid üks vanaeit istus taamal morni ja valvsa ilmega, ja Hirvekütt mõistis kõhe, et pealikud olid talle andnud mingi ebameeldiva kohustuse. Mis laadi see kohustus oli, seda Hirvekütt muidugi ei võinud teada, kuid ta arvas, et asi peab puutuma mõnd tüdrukut, kuna niisuguste ülesannete jaoks valitakse tavaliselt vanemaid naisi.

Hirvekütt otsis terava ja mureliku pilguga kõikjalt Tasa kuju. Teda polnud kuskil näha, kuigi valgus ulatus üsna kaugele igas suunas, ümber lõkke. Kütt võpatas korda paar, kuna ta arvas kuulvat Tasa naeru, kuid tema kõrvu oli petnud lihtsalt indiaanlannade häältele omane pehme meloodilisus. Lõpuks hakkas vanaeit valjusti ja tigedalt kõnelema, ja siis märkas kütt puude taustal üht-kaht tumedat kogu, kes ümber pöördusid, nagu oleks etteheide olnud neile suunatud, ja kes tulid nüüd rohkem valgussõõri keskele. Esimesena astus pimedusest nähtavale noor sõjamees, temale järgnesid kaks nooremat naist ja üks neist oligi del.ivaarlanna. Nüüd mõistis Hirvekütt kõike: tütarlast valvasid vististi tema noor kaaslane ja kindlasti vanamoor. Noormees oli arvatavasti üks Tasa või tema kaaslase austajaid; kuid isegi teda ei usaldatud, kuna ta oli tunnete mõju all. Huroonid teadsid, et delavaari neiu sõbrad asuvad läheduses ja tundmatu punanaha ilmumine järvele sundis huroone veelgi suuremale valvsusele, ning nähtavasti sellepärast polnudki Tasa saanud oma valvurite käest ära libiseda ja õigel ajal määratud kõhale tulla.

Hirvekütt märkas, et tütarlaps on rahutu, kuna ta paaril korral vaatas üles läbi puuokste, otsekui lootes näha tähte, mille ta ise oli leppemärgiks valinud. Kõik oli siiski asjata ja hulkudes veel mõnda aega teeseldud ükskõiksusega mööda laagrit ringi, lahkusid tüdrukud meessaatjast ja võtsid aset oma sookaaslaste keskel. Niipea kui see oli sündinud, tuli valvurist vanaeit ja istus otsekohe mugavamale kohale, mis oli ilmseks tõendiks, et ta senini oli olnud ametis ainult delavaarlanna valvamisega.

Hirvekütt ei teadnud, mis nüüd teha. Ta teadis hästi, et Tšingatšguk ei nõustu mingi hinna eest laeva tagasi minema, kui pole teinud mõnd meeleheitlikku katset oma mõrsja vabastamiseks, ja Hirveküti suuremeelsed tunded õhutasid teda selles ettevõttes aitama. Mõningate tunniste järgi paistis, et naised kavatsevad magama minna; paigale jäädes võib ta heleda lõkketule paistel näha, missugusesse osmikusse või missuguse puu alla Ua-ta-Ua heidab; edaspidiste sündmuste käigus oleks see võinud tuua hindamatut käsu. Teisest küljest jällegi, kui ta jääb siia liiga kauaks, tekib tõsine oht, et tema sõber võib kaotada kannatuse ja teha mõne läbimõtlematu sammu. Hirvekütt kartis, et iga minut võib laagri taustale ilmuda delavaari tume kogu, nagu ümber lambakarja luusiv tiiger. Hoolikalt kõik läbi kaalunud, jõudis ta otsusele, et parem on sõbra juurde tagasi pöörduda ning vaigistada tema ägedust oma külmaverelisuse ja kannatlikkusega. Selle plaani täideviimiseks oli

vaja kõigest paar minutit, ja kanuu pöördus liivakaldale tagasi minutit kümme-viisteist pärast seda, kui oli sealt lahkunud.

Vastupidiselt oma kartusele leidis Hirvekütt indiaanlase endiselt kohalt. Tšingatšguk polnud sealt liikunud kartusest, et mõrsja võib tulla tema äraoleku ajal. Nüüd järgnes nõupidamine, mille jooksul Hirvekütt tutvustas Tšingatšgukki laagris valitseva olukorraga.

Määrates kohtumispaigaks liivaneeme, oli Tasa lootnud, et tal õnnestub vanast laagrist tähelepandamatult põgeneda ja tulla ilma kõrvalisi isikuid kohtamata kokkulepitud kohale. Äkiline laagri asukoha muutmine oli kõik tema plaanid nurja ajanud. Nüüd läks vaja hoopis suuremat valvsust kui enne; samuti see, et vanaeit oli valvel, oli küllaldane põhjus ärevuseks. Kõik need asjaolud ja paljud teised küsimused, mida lugeja ise

hõlpsasti mõistab, tulid kiiresti läbi arutada, enne kui noormehed tegid lõpliku otsuse. Olukord nõudis sõnade asemel tegusid ja mehed asusid peagi asja juurde.

Asetanud kanuu nõnda, et Tasa pidi seda nägema, kui ta enne nende tagasitulekut kohtumispaigale jõuab, vaatasid Hirvekütt ja Tšingatšguk oma relvad üle ja valmistusid metsa tungima. Järve ulatuv neem võttis oma alla umbes kaks aakrit maad ja pool sellest oli nüüd irokeesi laagri all. Peamiselt kasvasid siin tammed ja nagu see on Ameerika metsades tavaline, kerkisid suurde kõrgusse paljad, ainsagi oksata tüved, ning laotasid siis laiali tiheda ja lopsaka lehestiku. All, kui mitte arvestada kaldaäärset tihedat põõsaspalistust, oli taimestik üsna käsin, see-eest seisid puud oma kuju tõttu palju tihedamini kui neis kohtades, kus kirves oli juba jõudnud oma töö teha, ja nad kerkisid taeva poole justkui kõrged, sirged, jämedalt tahutud sambad, mis hoidsid ülal lehis-võlvi. Maapind oli üsna tasane, ainult keskkoha läheduses kerkis väike seljak, mis jagas neeme põhja- ja lõunapooleks. Lõunakaldal olidki huroonid oma lõkke süüdanud, käsutades maastiku reljeefi, et end varjata vaen-laste eest, keda — olgu siinjuures meelde tuletatud — punanahad arvasid asuvat «lossis», mis seisis hulk maad põhja pool. Ojake, mis voolas künkanõlvalt» oli endale neeme lõunakaldal tee järve rajanud. Ta oli uuristanud endale sügava sängi läbi kõrgemate kohtade, ja veel hilisematelgi aegadel, kui tsivilisatsioon siia tungis, aitas ta oma käärude ja varjuliste kallastega palju kaasa ümbruse ilu tõstmisel. See oja asus laagrist lääne pool ja kandis oma veed järve lõkke lähedal. Hirvekütt oli kõik need iseärasused meelde jätnud, niivõrd kui olukord seda võimaldas, ja selgitas neid oma sõbrale.

Lugeja mõistab, et indiaanlaste laagripaiga taga asetsev küngas- soodustas suuresti kähe seikleja salajast edasiliikumist. Küngas takistas lõkkevalgust otse maa peale langemast, kuigi maapind oli vee suunas kallak ja jättis vasaku või idapoolse külje kaitsetuks. Me ütlesime «kaitsetuks», kuigi see pole just täpne väljendus, kuna osmikute ja tule taga asuv küngas pakkus rohkem kui mingi muu kaitse varju neile, kes praegu

indiaanlastele vargsi lähenesid. Hirvekütt ei tunginud põõsastest läbi otse kanuu kõhal, sest see tee oleks viinud neid liiga kiiresti valguse kätte, kuna küngas ei ulatunud otse veepiirini. Sellepärast liikusid noormehed esialgu piki kallast põhja poole, kuni jõudsid peaaegu nee-menuka vastaskülge, kus sattusid madala kaldajääraku varju. Niipea kui sõbrad põõsastikust välja tulid, peatusid nad, et ringi vaadata. Väikese künka taga leegitses lõke 'endiselt, heites valgust üles puude latvadele. Lehestikus värelev valgusehelk oli küll maaliline, kuid segas vaatlemist. Sellegipoolest oli lõkkekumast ka oma käsu, sest taust jäi pimedusse, esiplaan oli aga heledasti valgustatud, mistõttu metslased olid lagedal, vaenlased aga varjus. Noormehed hakkasid seda asjaolu käsutades ettevaatlikult künkaharjale liginema. Hirvekütt läks — n,agu ta ise nõudis — ees, kartes, et delavaar võiks oma tormitsevate tunnete tõttu mingisuguse järelemõtlematu teo sooritada. Madala nõlvaku jalamile jõudmiseks kulus ainult mõni hetk, ja siis algas ettevõtte kõige kriitilisem osa. Liikudes äärmise ettevaatlikkusega ja hoides püssi niiviisi, et see oleks iga hetk laskevalmis, aga et samal ajal raud silma ei paistaks, asetas kütt jalga jala ette, senikaua kui oli jõudnud nii kaugele, et ulatas nägema künka taha, kusjuures ainult tema pea jäi valguse kätte. Tšingatšguk astus tema kõrvale ja mõlemad seisatasid, et veel kord laagrit lähemalt uurida. Et end siiski kaitsta selja tagant mõne hulkuva indiaanlase eest, toetasid nad seljad vastu tamme tüve.

Pilt, mis nüüd avanes Hirvekütile, oli täpselt selle pildi tagakülg, mis oli talle avanenud järvelt. Tumedad kogud, mida Hirvekütt oli märganud kanuust, asusid kõigest mõne sammu kaugusel tema ees, otse künka tipul. Tuli lõõmas endise heledusega, selle ümber nottidel olid istet võtnud kolmteist sõdurit; nende hulgas ka kõik need, keda Hirvekütt oli kanuust näinud. Mehed vestlesid omavahel millestki üpris tõsiselt ja elevandi-kuju liikus käest kätte. Indiaanlaste esialgne vaimustus oli pisut jahtunud ja nüüd arutasid nad küsimust, kas tõepoolest on niisugust imelooma olemas ja mida ta küll sööb. Meil pole aega pikemalt kõnelda, mida need

294

lihtsad inimesed arvasid nende elu ja kogemustega nii harmoniseerivas küsimuses; kuid me eksime vähe, kui ütleme, et nende oletused olid niisama tõepärased ja isegi kaugelt teravmeelsemad kui pooled hüpoteesid, mis eelnevad teaduslikele tõestustele. Kuigi indiaanlased oma järeldustes ja oletustes eksisid, olid ometi nende õhin ja huvi ehtsad. Mõneks ajaks unustasid nad kõik muu ja meie seiklejad ei oleks osanud valida sobivamat hetke, mil märkamatult laagrile ligineda.

Naised olid kogunenud, nii nagu Hirvekütt oli ennist näinud, lõkke ja selle köha vahel, kus ta praegu seisis. Tammest, mille vastu noormehed toetusid, polnud irokeesi sõduriteni üle kolmekümne jardi; naised võisid olla kõige rohkem poole maa peal ja olid seega nii lähedal, et tuli ülima

ettevaatlikkuse tõttu hoiduda vähimastki liigutusest. Kuigi naised vestlesid väga tasa, võis sügavas metsavaikuses tabada isegi katkendeid nende kõnest ja tütarlaste kergemeelne naer kostis vahetevahel, nagu me teame, isegi kanuuni. Hirvekütt tundis, kuidas värin jooksis üle tema sõbra keha, kui see esmakordselt kuulis Tasa kenadelt täidlastelt huultelt pääsenud õrnu helisid. Ta isegi pani käe indiaanlase õlale, nagu manitsedes sõpra enesevalitsemisele. Kuna jutt muutus vahepeal tõsisemaks, küünitasid mõlemad pead ettepoole, et paremini kuulda.

«Huroonidel on veel veidramaidki loomi,» ütles üks tüdrukutest põlglikult, sest naised kõnelesid samuti nagu mehed elevandist. «Las delavaarid imetlevad seda looma, kuid ühegi hurooni keel ei kõnele homme enam sellest. Meie noormehed laseksid jalamaid selle looma maha, kui ta julgeks meie vigvamite lähedusse

tulla!»

Need sõnad olid. õieti suunatud Ua-ta-Uale, kuigi kõneleja ütles neid teeseldud tagasihoidlikkusega ja alandlikkusega, seejuures silmi tõstmata.

«Delavaarid on niisuguste loomade oma maale laskmisest nii kaugel,» vastas Ua-ta-Ua, «et keegi pole isegi .nende kujusid seal näinud! Meie noormehed ajaksid nii loomad kui ka nende kujud minema.>

«Delavaari noormehed! Kogu teie suguharu on naised. Isegi põdrad ei lahku oma karjamaalt, kui haista-

vad, et neile lähenevad teie jahimehed. Kes on kunagi kuulnud mõne noore delavaari sõduri nime?»

See oli öeldud heasüdamlikult naeratades, kuid samal ajal salvavalt. Ua-ta-Ua vastusest oli näha, et nool oli sattunud märki.

«Kes on kunagi kuulnud mõne noore delavaari nime?» kordas ta tõsiselt. «Tamenund ise, kuigi ta on niisama vana kui männid küngastel või nagu kotkad taeva all, oli ka omal' ajal noor. Tema nime kuuldi kõikjal Suure Soolamere' kallastelt kuni Lääne Magedate Veteni[2]. Ja Unkaste perekond? Kus on veel leida teist selletaolist, kuigi kahvanaod on nende hauad üles kündnud ja nende luud jalge alla tallanud! Kas lendavad kotkad nii kõrgelt? Kas jooksevad põdrad nii kärmelt? Kas on pantrid nii julged? Kas ei ole sel suguvõsal ühtki noort sõjameest? Huroonide neiud hoidku oma silmad paremini lahti ja siis näevad nad Tšingatšgukki, kes on sirge nagu noor saarepuu ja sitke^nagu pähklipuu.»

Kui tüdruk tarvitas indiaanlaste kombel piltlikku keelt ja käskis oma sõbratare, et need hoiaks oma silmi paremini lahti ja näeksid delavaari, torkas Hirvekütt sõbrale sõrmega vastu külge ja puhkes hääletult naerma südamlikku, heatahtlikku naeru. Indiaanlane naeratas, kuid kõneleja sõnad olid

temale liiga ahvatlevad ja Ua-ta-Ua häälekõla oli tema kõrvadele liiga magus, et teda oleks seganud see tegelikult koomiline kokkusattumus. Ua-ta-Ua kõne kutsus esile vastuväiteid ja puhkes äge ja üsna kärarikas vaidlus, kuid sellest osavõtjad ei lubanud endale selliseid tooreid sõimusõnu ja žeste, mille vastu sageli patustavad nõndanimetatud tsiviliseeritud ühiskonna kaunima sugupoole esindajad. Keset seda stseeni sundis delavaar sõpra kummardurna, et end täielikult -varjata, ja tegi siis häält, mis sarnanes niivõrd väikese ameerika orava piiksumisega, et koguni Hirvekütt ise, kuigi ta oli seda järeleaimamist sadu kordi kuulnud, mõtles tõesti, et seda tegi üks neid tillukesi olevusi, kes hüplesid tema pea köhal oksalt oksale. See häälitsus on metsas nii harilik, et ükski huroon ei pöö-

[1] Suur Soolameri — Atlandi ookean.

[2] Lääne Magedad Veed — Mississipi jõgi.

ranud sellele vähimatki tähelepanu, kuid Ua-ta-Ua lakkas järsku kõnelemast ja jäi liikumatuks. Tal jätkus siiski enesevalitsemist, et mitte pead pöörata. Neiu oli kuulnud märguannet, millega ta armsam oli teda nii sageli vigvamist salajasele kuhtumisele kutsunud, ja see hääl köitis tema meeli ja südant samuti, nagu lauludemaal Itaalias haarab neidusid serenaad.

Nüüd Tšingatšguk ei kahelnud, et Ua-ta-Ua teab tema lähedalolekust, ja ta lootis, et mõrsja hakkab nüüd tegutsema julgemini ja otsustavamalt, kui ta oleks julgenud teha, olles teadmatuses Tšingatšguki seisukorrast. Nüüd ei jäänud enam mingit kahtlust, et Ua-ta-Ua püüab omalt poolt teda kõigiti aidata ja ise vangist pääseda. Niipea kui signaal oli antud, ajas Hirvekütt end uuesti sirgu, ja kuigi ta polnud kunagi kogenud seda magusat ärevust, mida tunnevad ainult armastajad, märkas ta kõhe seda suurt muutust, mis oli toimunud tütarlapse käitumises. Silmakirjaks jätkas ta veel vaidlust, kuid nüüd ei olnud tal enam endist tulisust ega leidlikkust, ja kõik, mis ta ütles, oli pigem vastase ahvatlemine kergele võidule kui soov ise peale jääda. Tõsi, paaril korral näitas sünnipärane taibukus talle kätte vastuväite või argumendi, mis kutsusid esile naeru ja andsid talle hetkelise üleoleku; kuid need väikesed ülemeelikud torked, terve mõistuse välgatused olid talle vajalikud selleks, et paremini varjata oma tõelisi tundeid ja et anda oma vastaste võidule võimalikult loomulikum ilme. Lõpuks vaidlejad väsisid ja tõusid kõik korraga püsti, et laiali minna. Alles nüüd söandas Ua-ta-Ua esmakordselt nägu sinnapoole pöörata, kust . oli kostnud signaal. Sealjuures olid tema -liigutused täiesti loomulikud, kuid ettevaatlikud, ta ringutas end ja haigutas, nagu oleks uni talle peale tükkinud. Uuesti kostis orava kädistamlst ja nüüd jäi neiu rahule, sest ta mõistis, kus tema armsam on. Ta ise seisis lõkke ääres heledas valguses, Tšingatšguk ja Hirvekütt aga olid pimeduses peidus, mistõttu tal oli raske märgata nende päid künkaharja taga.

Peale selle oli puu, mille vastu nad seljaga toetusid, nende ja lõkketule vahel taeva poole kerkiva hiigelmänni varjus ja see asjaolu muutis mehed igasuguses kauguses nähtamatuks. Hirvekütt

297

mõistis seda hästi ja see oligi üheks põhjuseks, miks ta oli valinud just selle puu.

Lähenes silmapilk, mil Tasa-pidi hakkama tegutsema. Tavaliselt magas ta väikeses osmikus või lehtmajas, mis oli ehitatud sinna lähedale, kus ta seisis, ja ta kaasla-seks oli eespool mainitud vanamoor. Kui ta läheks osmikusse ja unepuuduse käes kannatav vanaeit heidaks põiki sissekäigu ette, nagu tal kombeks oli, siis oleks kõik põgenemislootused purustatud, ja teda võidaks iga hetk magama käsutada, õnneks hõikas sel hetkel üks vana sõjamees4ite nimepidi ja käskis tal joogivett tuua.

Neeme põhjapoolses küljes oli hea allikas ja vanamoor võttis oksalt pudel-kõrvitsa ning kutsus Tasa enda kõrvale. Ta liikus künka harja poole ja kavatses nõlvakust alla laskuda, et sel viisil kõige otsemat teed mööda allikale minna. Meie seiklejad märkasid ja mõistsid seda õigeaegselt ning taandusid pimedusse, peites end puude taha seniks, kui naised neist mööda jõuavad.

Vanaeit hoidis Tasal kõvasti käest kinni. Kui ta puu alla jõudis, mille taga Tšingatšguk ja Hirvekütt peidus olid, sirutas indiaanlane käe tomahoogi varre järele, kavatsedes selle vanaeide ajudesse lüüa. Kuid Hirvekütt mõistis niisuguse sammu ohtlikkust, sest üksainus kil-jatus võis neile kõik sõdurid kaela tuua. Peale selle oli see talle vastik ka inimlikkuse seisukohalt. Sellepärast hoidis tema käsi surmava hoobi ära. Sel ajal, kui naised neist möödusid, kostis jällegi orava kädinat. Hurooni eit peatus ja vaatas puu poole, kust hääl tundus kostvat. Sel silmapilgul seisis ta oma vaenlastest kõigest kuue jala kaugusel. Ta avaldas imestust, et orav niisugusel hilisel tunnil veel liikvel on ja ütles, et see tähendab halba. Tasa vastas, et viimase kahekümne minuti jooksul oli ta juba kolm korda kuulnud orava häälitsust ja et tema arvates loodab loomake leida raasukesi, mis on hiljutisest õhtusöögist järele jäänud. See seletus näis vanaeite rahuldavat ja nad liikusid allika poole edasi, kuna mehed vargsi nende kännul hiilisid. Täitnud pudel-kõrvitsa veega, hakkas vanaeit juba- tagasi tõttama, käsi endiselt ümber tfidruku randme, kui tal haarati ootamatult kõrist niisuguse jõuga kinni, et ta pidi vangi lahti laskma ega saanud rohkem häält teha kui ainult kurgu

298

põhjast rögiseda. Madu asetas käe ümber oma mõrsja piha ja kandis ta läbi põõsaste põhjapoolsele neeme-nukale. Siin pöördus ta kiiresti kalda poole ja jooksis kanuu suunas. Oleks võinud valida ka lühema tee, kuid irokeesid oleksid siis võinud maabumiskohta märgata. Hirvekütt mängis edasi vanaeide kõril nagu oreliviledel, lastes teda vahel natuke hingata ja surudes siis sõrmed jälle kõvasti kokku. Ent vanamoor oskas ära käsutada lühikesi hingetõmbamishetki ja tõi kuuldavale üks või kaks

läbilõikavat appihüüdu, mis ajasid terve laagri jalule. Hirvekütt kuulis selgesti sõdurite jalgade müdinat, kes tulid joostes lõkke poolt, ja järgmisel hetkel ilmuski kolm-neli sõjameest kinguharjale. Nende mustad, fantastilised varjud eraldusid teravalt heledal taustal. Nüüd oli jahimehelgi ülim aeg taanduda. Lükanud eide pikali ja pitsitanud tal lahkumiseks veel kord kõri, niihästi pahameelest selle üle, et ta oli laagri liikvele ajanud kui ka muudel kaalutlustel, jättis ta vanamoori selili ja jooksis ise püssi laskevalmis hoides põõsaste poole, hoides pead õlgade vahel nagu tagaaetav lõvi.

XVlI PEATÜKK

On targad pühakud, te vist ei tea,
et maailm petetuiks teid kõiki peab!
Kuid küllalt! On siis tõesti asi nii,
et upsakus teid upakile viib?
Moore

Lõke, kanuu ja allikas, mille juurest Hirvekütt oma taganemist alustas, moodustasid enam või vähem võrdsete külgedega kolmnurga. Lõkkest kuni paadini oli pisut vähem maad kui lõkkest allikani, kui otsejoones arvestada. Kuid põgenikel tuli teha väike kõverik, et jõuda põõsaste varju ja minna seejärel ümber kõigi kaldakäärude. Seega algas jahimees taandumist väga ebasoodsates tingimustes. Ta andis sellest endale täit aru, tundes indiaanlaste kombeid, kes ootamatu häire korral, eriti aga tihedas metsas, ei unusta kunagi tiibhaarajaid välja saatmast, et vaenlast mistahes punktis tabada ning võimaluse korral tema seljataha asuda.

Indiaanlased tahtsid ka nüüd seda võtet käsutada. Hirvekütt kuulis seda nende jalgade müdinast, mis kostis nii nõlvakult kui ka künka tagant, ja lisaks kuulis ta, kuidas sammud eemaldusid neemetipu poole, seega

ka vastupidises suunas. Nüüd oli tähtis iga hmna eest. rutata, kuna jälitajad võisid saabuda kaldale enne, kui põgenikud jõuavad kanuu juurde.

Vaatamata äärmisele ohule, viivitas- Hirvekütt ühe silmapilgu, enne kui tungis kaldaäärsesse põõsastikku. Kogu vaatepilt oli teda haaranud ja äratanud temas äärmise otsusekindluse. Künka harjal oli näha nelja tumeda kogu piirjooni. Need eraldusid selgesti heleda lõkketule taustal ja vähemalt ühe vaenlase oleks võinud kerge vaevaga ohvriks tuua. Indiaanlased olid peatunud, vahtides pimedusse ja otsides kisendavat vanaeite; ja kui küti asemel oleks olnud mõni vähem mõtleja inimene, oleks üks neist kindlasti surmalaps olnud.

õnneks oli Hirvekütt arukam. Kuigi tema püss oli suunatud lähimale jälitajale, ei sihtinud ta ega tulistanud, vaid kadus käratult põõsastesse. Kaldale jõudmine ja selle kõhani jooksmine, kus Tšingatšguk oli juba Tasaga kanuus ja teda murelikult ootas, oli vaid ainsa silmapilgu küsimus. Heitnud püssi kanuu põhja, kummardus Hirvekütt, et kanuud tugeva tõukega kaldast eemale lükata. Samal hetkel jooksis põõsastest välja tugev indiaanlane ja kargas nagu panter talle selga. Nüüd rippus kõik juuksekarva otsas. Uks vale samm võis kõik nurja ajada. Suuremeelsusega, mis oleks mõne roomlase igaveseks kuulsaks teinud, kuid niisuguse lihtsa ja tagasihoidliku inimese puhul, nagu seda oli Hirvekütt, oleks maailmale igaveseks teadmatuks jäänud, kui poleks olemas meie jutustust, koondas Hirvekütt kogu oma jõu ühte viimasesse meeleheitlikku pingutusse ja tõukas kanuu saja jala kaugusele kaldast eemale, ise-aga kukkus pea ees järve, kallaletungija muidugi temaga koos.

Kuigi järv oli mõne jardi kaugusel kaldast juba sügav, ulatus vesi selles kohas, kuhu mõlemad heitlejad kukkusid neile ainult rinnuni. Siiski oli sellestki sügavusest küllalt, et hukutada Hirvekütt!, kes lamas indiaanlase all. Ent tema käed olid siiski vabad ja indiaanlane oli sunnitud lõdvendama oma kägistust, et pead vee peal hoida. Pool minutit kestis meeleheitlik võitlus, mis sarnanes alligaatori vähkremisele, kes on haaranud tugeva ohvri, ning seejärel kargasid mõlemad püsti ja kumbki

neist haaras oma vastasel kõvasti käest kinni, et takistada teineteist pimeduses surmatoovat nuga käsutamast. Jääb teadmata, missugune oleks olnud selle hirmsa kahevõitluse tulemus, kuna pool tosinat metslast tormas vette oma sõbrale appi ja Hirvekütt andis end vangi väärikusega, mis oli niisama tähelepanuväärne kui tema hiljutine ohvrimeelsus.

Minuti pärast seisis värske vang juba lõkke ääres. Indiaanlased olid võitlusest ja selle tagajärgedest niivõrd haaratud, et ei märganud kanuud, kuigi see asus nii käida lähedal, et delavaar ja tema mõrsja-kuulsid iga irokeeside poolt öeldud sõna. Indiaanlased lahkusid nüüd võitluspaigalt, enamik läks tagasi lõkke juurde ja ainult üksikud jätkasid veel mööda kaldaäärt Tasa otsimist. Selleks ajaks oli vanaeit juba niivõrd hinge sisse saanud ja toibunud, et võis jutustada, kuidas tüdruk rööviti. Nüüd oli juba hilja teisi põgenikke taga ajada, sest niipea, kui Hirvekütt põõsastikku viidi, surus delavaar aeru vette ja kerge kanuu libises käratult kaldalt eemale, hoides kurssi järve keskkoha suunas, kuni oli laskude eest täiesti ohutus kauguses. Sellejärel hakkas ta sõudma laeva poole.

Kui Hirvekütt lõkke äärde jõudis, ümbritsesid teda kaheksa sünget metslast, kelle hulgas oli ka tema tuttav Lõhkine Tamm. Niipea kui viimane nägi vangi nägu, sosistas ta midagi oma_kaaslastele, kelle huultelt libises tasane, kuid ühine rõõmu- ja imestushüüd. Nad said teada, et järve vastaskaldal langenud, hiljuti surnud sõbra võitja on nende käes ja sõltub nüüd täiel määral nende suuremeelsusest või kättemaksust. Igast küljest suunati vangile pilke, milles raev oli segunenud imetlusega, mille

põhjustas samavõrd tema praegune meelekindlus kui tema endised kangelasteod. Võib öelda, et just see stseen panigi alguse sellele suurele ja kohutavale kuulsusele, mis oli Hirvekütil ehk Haukasilmal, nagu teda pärastpoole kutsuti kõigi New Yorgi provintsi ja Kanada indiaanl,ashõimude hulgas. See kuulsus oli kind-lasti maa-alalt ja arvuliselt ulatuselt piiratum, kui seda omatakse tsiviliseeritud maailmas, kuid seda hüvitasid võib-olla suurem õiglus ja täielik salapärasuse ning pettuse puudumine.

Hirveküti käed polnud kinni seotud ja tal oli täielik võimalus neid käsutada pärast seda, kui talt nuga ära võeti. Ainukesed ettevaatusabinõud, mis tema suhtes tarvitusele võeti, oli raugematu valvsus ja tugev niinekoorest köis, mis oli seotud jalapeksete vahele, mitte niivõrd selleks, et teda käimast takistada, kuivõrd eesmärgiga võtta talt võimalus püüda end äkilise põgenemisega päästa. Isegi see lisa-ettevaatusabinõu võeti tarvitusele alles pärast seda, kui ta oli toodud lõkke äärde ja ta ära tunti. Tegelikult oli see vaikiv kompliment tema mehisusele ja ta oli uhke selletaolisele esiletõstmisele. Kui ta oleks kinni seotud enne seda, kui sõjamehed magama heidavad, siis oleks see olnud täiesti tavaline, kuid kuna ta köideti kinni kohe vangistamisel, siis tõendas see, et tal on juba laialdane kuulsus. Sel ajal, kui noored indiaanlased pingutasid köit, küsis ta endalt, kas Tšingatšguk oleks saanud niisamasuguse kohtlemise osaliseks, kui tema oleks sattunud vaenlaste kätte. Noore kahvanäo kuulsuse põhjuseks polnud tema edu eelmises võitluses või tema peen otsustusvõime ja külm käinus hiljutiste läbirääkimiste pidamisel, vaid seda olid suuresti tõstnud möödunud öö sündmused. Kuna indiaanlased ei teadnud midagi laeva liikumisest ja juhusest, mille läbi nende lõkketuli nähtavaks sai, panid nad nende uue laagrikoha ülesleidmise nii kavala vaenlase valvsuse arvele. See, kuidas ta söandas tulla neemele, Tasa vargus või põgenemine ja eelkõige vangi ohvrimeelsus koos kärmusega, millega ta oli kanuu järvele tõuganud, olid kõik tähtsad lülid faktide ahelas, millele rajanes tema kasvav kuulsus. Nii mõndagi olid kõik oma silmaga näinud, nii mõndagi oli neile seletatud, aga kõik tema teod olid arusaadavad.

Sel ajal, kui Hirvekütt! imetleti ja talle nii avameelselt neid omapäraseid austusavaldusi osutati, ei pääsenud ta ka mõningaist ebameeldivustest, mis olid tema olukorraga seotud. Tal lubati istuda palgiotsale lõkke aarde, et' oma rõivaid kuivatada. Tema hiljutine vastane seisis ta ees, hoides kordamisi tule paistel oma napi rõivastuse esemeid ja katsudes oma kõri, millel olid veel selgesti näha vaenlase sõrmejäljed. Teised sõdurid pidasid lähedal nõu koos nendega, kes olid tagasi tulnud

teatega, et laagri ümbrusest ei leitud mingeid jälgi teisest põgenikust. Nüüd lähenes Hirvekütile välkuvate silmadega vanaeit, keda kutsuti Emakaruks, käed ähvardavalt rusikas. Siiani oli ta läbilõikavalt kriisanud, ja ta tegi seda üpris edukalt, kuni ajas jalule kõik, kes asusid kauaaegsest praktikast tugevaks muutunud kopsude-paari kuuldepiirkonnas, ja siis pööras ta oma tähelepanu ülekohtule, mida oli kannatanud võitluses ta ise. Ülekohus ei olnud aineline, kuid pidi loomulikult äratama naise viha, kes enam ammugi ei ahvatlenud mehi mingisuguste meeldivate omadustega ja kes oli valmis igaühele, kes tema võimu alla sattus, kätte tasuma kõigi nende raskuste eest, mida temal oli tulnud kaua aega taluda, kui ta oli õigusteta naine ja ema. Kuigi Hirvekütt ei olnud talle suurt viga teinud, oli ta eidele siiski korraks valu sünnitanud ja vanaeit ei olnud mitte niisuguste naiste-killast, kes oleks unustanud temale osaks saanud solvamisi.

«Kahvanäoline tõhk!» alustas see vihaleaetud ja teatud määral luuleline fuuria, raputades rusikaid täiesti rahuliku küti nina all. «Sa pole isegi naine! Sinu sõbrad delavaarid on ainult naised ja sina ise oled nende lammas. Sinu oma rahvas on sulle selja pööranud ja ükski punanahkade sugu, kus on ainult täismehed, ei võta sind oma vigvamitesse — ja sellepärast sa pei-dadki end seelikut kandvate sõjameeste selja taha. Sa mõtled, et sina tapsid meie vapra sõbra, kes jättis meid maha? Ei, tema suur hing värises põlastusest, kui ta mõtles, et pidi sinuga võitlema, ja lahkus pigem kehast kui kandis häbi, mis talle oleks osaks saanud sinu tapmise puhul. Veri, mis sina valasid, kui tema hing oli lahkunud, ei vaju maasse. See tuleb matta sinu oigamistesse. Mis muusikat ma küll kuulen? See pole punanaha hala. Ükski punanahkne sõjamees ei oiga nagu siga. Need oiged tungivad kahvanäolise kõrist, ingfisi rinnast, ja see hääl on meeldiv nagu tütarlapse laul! Koer! Tõhk! Ümiseja! Saarmas! Siil! Siga! Kärnkonn! Ämblik! Ingiis!»

Ammendanud, kogu oma sõimusõnade tagavara, jäi vanaeit nüüd täiesti hingetuks ja oli sunnitud hetkeks vait jääma, kuigi mõlemad rusikad vehklesid endiselt

otse vangi nina ees ja kogu eide kortsus nägu virildus metsikust raevust. Hirvekütt suhtus kõigisse neisse jõuetutesse katsetesse teda solvata niisama rahuliku ükskõiksusega nagu meie ühiskonnas suhtub džentlmen mõne lurjuse sõimusse; ühelt poolt mõistis ta, et vana naise keel ei tee kunagi sõdurile haiget, teiselt poolt, et laim ja labasus võivad igavest kahju teha ainult neile, kes neid ise tarvitavad.

Kuid edaspidistest kallaletungidest päästis teda Lõhkise Tamme vaheleastumine, kes lükkas vanamoori kõrvale ja käskis tal siit kaduda, ise aga istus palgile vangi kõrvale. Vanaeit eemaldus, kuid jahimees teadis väga hästi, et nüüdsest peale, senikaua kui ta on vaenlaste võimuses, peab ta taluma tema kiusu kui mitte otsest haavamist, sest miski ei näri südant nii sügavalt kui teadmine, et ärritamiskatse kohtab ainult põlgust, mis on inimpõues peituvaist tunnetest harilikult kõige passiivsem.

Lõhkine Tamm võttis rahulikult palgil istet ja hakkas pärast lühikest vaheaega Hirvekütiga rääkima, mille me, nagu alati, tõlgime lugejate mõnuks, kes pole õppinud Põhja-Ameerika keeli.

«Minu kahvanäoline sõber on teretulnud külaline,» ütles indiaanlane sõbralikult peaga noogutades ja vaevu märgatavalt naeratades. Oli vaja Hirveküti kogu valvsust, et ära tunda kõiges selles võltsi, ja mitte vähemal määral filosoofilist meelerahu, et pärast selle mõistmist rahulikuks jääda. «Jah, ta on teretulnud. Huroonid süütasid vägeva lõkke, et valge mees võiks oma rõivaid kuivatada.»

«Tänan sind, huroon ehk mingo, nagu mulle rohkem meeldib sind kutsuda!» vastas kütt. «Tänan nii tervituse kui ka lõkke eest. Kumbki on hea omal kombel, aga lõke on eriti meeldiv inimesele, kes just asja suples niisuguses Külmas järves nagu Vilkuv Peegel. Isegi hurooni soojus võib niisugusel puhul olla meeldiv sellele, kelle rinnus tuksub delavaari süda.»

«Minu kahvanäolisel vennal on ju mingi nimi? Niisugune suur sõjamees ei ole muidugi elanud ilma nimeta!»

«Mingo,» ütles jahimees, kusjuures tillukene inimlik

305

nõrkus väljendus tema silmade säras ja tema põskedele kerkivas punas, «mingo, üks teie vapraid sõdureid andis mulle nimeks Haukasilm — ma arvan, et sihtimise kiiruse ja täpsuse eest —, kui tema pea puhkas minu süles, enne kui ta hing lendas õnnelikele jahimaadele.»

«Hea nimi! Haugas tabab alati märki. Haukasilm pole naine. Mispärast ta elab delavaaride hulgas?»

«Ma mõistan sind, mingo, kuid kõik need on teie saatanlikud väljamõeldised ja tühjad süüdistused. Saatus on pannud mind elama delavaaride juurde juba noorena ja nõnda nagu nõuavad kristlikud kombed minu nahavärvilt, loodan elada ja surra selle suguharu ridades.»

«Hüva! Huroonid on samasugused punanahad nagu delavaaridki. Haukasilm on ennem huroon kui naine.»

«Ma arvan, mingo, et sa ise tead, kuhu sa sihid. Kui ei, siis on see ainult saatanal teada. Aga kui sa tahad minu käest midagi saada, siis räägi selgemini, kuna kauplema ei saa hakata kinniseotud silmadega või tropp suus.»

«Hüva! Haukasilm pole kahekeelne, ja ta on harjunud rääkima, mis mõtleb. Ta on Biisamroti tuttav (selle nimega kutsusid indiaanlased Hutterit). Ta elas tema vigvamis, kuid ta pole tema sõber. Ta ei taha skalpe nagu mõni armetu indiaanlane, kuid võitleb nagu mehine kahvanäoline. Biisamrott

ei ole valge ega punanahk, ta pole loom ega käia — ta on vesimadu; mõnikord elab järves, mõnikord kuival maal. Ta peab skalpidele jahti nagu mõni inimjätis. Haukasilm võib tagasi minna ja jutustada talle, kuidas ta huroone pettis ja ära põgenes. Ja kui Biisamroti silmad lähevad uduseks, kui ta ei suuda oma onnist enam metsa näha, siis avab Haukasilm uksed huroonidele. Ja kuidas me saagi jagame? Noh, Haukasilm viib ära kõige rohkem ja huroonid võtavad, mis temast üle jääb. Skalbid võib saata Kanadasse, sest kahvanägu neid ei vaja.»

«Nojah, mis siis ikka, Lõhkine Tamm, nii ma kuulsin sind kutsutavat,— see on küllalt selge jutt, kuigi on öeldud irokeeside keeli. Ma mõistan, mis sa tahad, ja pean ütlema, et se.e on niisugune saatanlik plaan, mis jätab kaugele seljataha mingode kõige saatanlikumadki väljamõeldised. Muidugi, ma võiksin kergesti Biisamroti

juurde tagasi minna ja jutustada, et mul õnnestus teie juurest plehku pista. Ma võiksin selle vägiteoga isegi mõningat kuulsust teenida.»

«Tubli! Ma tahaksingi, et kahvanäoline seda teeks.»

«Jah, jah, see on küllalt arusaadav. Ma mõistan ilma pikema jututa, mis sa minust tahad. Lähen majja, söön Biisamroti leiba, naljatan ja naeran tema kenade tütar-dega, ja siis võin ma temale ajada niisugust tihedat 'udu silma, et ta ei näe omaenda ustki, seda vähem veel kallast,»

«Hästi! Haukasilm oleks pidanud sündima huroonina! Tema veri on ainult poolenisti valge.»

«Nüüd sa lasksid küll märgist mööda, huroon. Nüüd lasksid sa märgist nõndasamuti mööda nagu siis, kui sa oleksid hunti metskassiks pidanud. Ma olen valge verelt, südamelt, loomuselt ja kommetelt, kuigi tunnetelt ja harjumustelt on minus pisut punanahka. Nii, tähendab, kui vana Hutteri silmad on uduseks tehtud ja tema kenad tütred magavad rasket und ja Harry Välejalg ehk Suur Mänd, nagu teie, indiaanlased, teda siin ümber ristisite, näeb und kõigest muust kui hädaohust, ja kõik usuvad, et Hirvekütt on ustav valvur, siis tarvitseb mul ainult panna kuskile tõrvik märguandeks, avada uksed ja lasta huroonid neil kõigil pead purustada.»

«Minu vend eksib kindlasti. Pole võimalik, et ta on valge! Ta on väärt, et temast saaks suur huroonide pealik!»

«Julgen ütelda, see oleks üsna õige, kui ma suudaksin teha kõike seda, millest me rääkisime. Aga nüüd, huroon,, kuula kas või kordki elus mõni sõna tõtt lihtsa inimese suust. Mina olen sündinud kristlasena ja ei;või ega taha selletaolisest kuriteost osa võtta. Kavalus sõjas võib olla ja ongi täiesti seaduspärane. Kuid kavalus, pettus ja ära-andrpine sõprade hulgas on loodud ainult kahvanäolistele kuraditele. Ma tean, et leidub palju valgeid, kes on võimelised teile, indiaanlastele, andma vale ettekujutuse meie loomusest, kuid need inimesed on ära andnud oma vere ja oma loomuse, ja peavad suuremalt jaolt olema inimjätised ja kaabakad. Mitte ükski aus valge ei suudaks teha seda, mida sina

tahad, ja kui juba ütelda nii otsekoheselt, nagu mina tahan öelda, siis minu arvates

ei suuda seda ka ükski aus delavaar. Mingodega võib olla lugu teisiti.»

Huroon kuulas selle etteheite ära ilmse meelepahaga. Ent siiski ei loobunud ta veel oma eesmärgist ja oli liiga kaval, et kaotada kõiki eduvõimalusi enneaegse meele-paha-väljendamisega. Teeseldult naeratades kuulas ta Hirvekütti tähelepanelikult ja seejärel mõtles mõnda aega vaikides kuuldu üle.

«Kas Haukasilm armastab Biisamrotti?» küsis ta äkki. «Või armastab ta tema tütreid?»

«Ei üht ega teist, mingo. Vana Tom pole niisugune inimene, kes võiks ära teenida minu armastuse. Mis puutub tütardesse, siis nad, tõsi, on küllalt nägusad, et võiksid igale noormehele meeldida. Kuid teatud põhjustel ei tohi tugevasti armuda ei ühte ega teise. Hetty on hea hing, kuid loodus on pannud raske käe vaesekese mõistuse peale!»

«Aga Metsroos?» püüdis huroon, kuna kuulsus Judithi ilust oli levinud metsalaantes ja maanteil hulkuvate indiaanlaste seas vanade kotkapesade, kaljude ja lõhkiste puude abil, kuulduste ja pärimuste kaudu niisamuti nagu valgete asunike hulgas. «Kas Metsroos ei lõhna küllalt magusasti, et olla kinnitatud minu venna rinnale?»

Hirvekütt oli loomult läbi ja läbi aumees ega tahtnud ainsa vihjegagi puudutada nii abitu tütarlapse head nime; ja kuna ta ei tahtnud valetada, siis pidas ta paremaks vaikida. Huroon ei mõistnud tema elamusi ja arvas, et tema tagasihoidlikkuse, põhjuseks on hüljatud armastus. Lootes ikka veel vangi ahvatleda või ära osta, jätkas indiaanlane pealetungi, et omandada aardeid, millega tema kujutlusvõime oli «lossi» täitnud.

«Haukasilm räägib sõbraga,» lausus ta. «Tal on teada, et Lõhkine Tamm on oma sõna peremees, sest nad on juba kord kaubelnud, ja kauplemine näitab hinge. Minu sõber tuli siia nööri otsas, mida tõmbas tütarlaps, kes suudab enda järele meelitada isegi kõige tugevama sõduri.»

«Nüüd, huroon, oled sa tõele ligemal kui meie vestluse alguses. See on tõsi. Kuid selle nööri üks ots pole kinnitatud minu südame külge ja teist otsa ei hoia Metsroos.» .

«See on imelik küll! Kas minu sõber armastab peaga ja mitte südamega? Kas tõesti võib Nõrk Mõistus enda järel vedada niisugust tugevat sõjameest?»

«Ma ütlen uuesti: osalt on see õige, osalt vale! Nöör, millest sa räägid, on kinnitatud suure

delavaari südame külge. Tegelikult on ta Unkasside perekonnast mohikaa-nide hõimust, kes elavad delavaaride hulgas pärast nende oma võimu hävimist. Tema nimi on Tšingatšguk ehk Suur Madu. Ta on tulnud siia selle nööri abil, aga mina järgnesin talle, või õigemini, tulin pisut varem, sest ma jõudsin esimesena siia. Mind meelitas siia ainult suur sõprus, mis on küllalt tugev igaühel, kel on olemas mingisuguseid tundeid ja kes tahab elada natuke ka oma ligimeste heaks, mitte aga ainult enda jaoks.»

«Kuid nööril on kaks otsa — üks oli kinnitatud mohi-kaani südame külge, ja teine…?»

«Noh, teine oli pool tundi tagasi siin, selle lõkke ääres. Ua-ta-Ua hoidis seda oma peos, kui mitte oma südames.»

«Ma saan aru, mida sa mõtled, mu vend,» vastas indiaanlane tõsiselt, taibates esmakordselt õhtuse seikluse tõelist mõtet. «Suur Madu osutus tugevamaks: ta tõmbas tugevamini ja Ua-ta-Ua oli sunnitud meid maha jätma.»

«Ma ei arva, et tal oleks olnud vaja tugevasti tõmmata,» vastas jahimees naerdes oma tavalist vaikset naeru ja niisuguse südamlikkusega, nagu ei olekski ta vangis ega ei ähvardaks teda piinamised ja surm. «Ei usu, et tal tuli tugevasti tõmmata, ei, tõesti mitte! Aidaku sind jumal, huroon! Madu armastab tütarlast ja tütarlaps armastab teda, ja kogu teie hurooni kavalustest ei jätkunud, et hoida kaht noort inimest lahus, kui niisugune tugev tunne tõmbab neid teineteise poole.»

«Ja Haukasilm ja Tšingatšguk tulid meie laagrisse ainult selle pärast?»

«Sinu küsimus sisaldab ise vastust, mingo! Jah, kui vastus saaks rääkida, ta vastaks ise enda eest sinu täielikuks rahulduseks. Milleks muuks oleksime me pidanud tulema? Ja pealegi ei ole see ka täiesti täpne; me ei tulnudki üldse teie laagrisse, vaid peatusime, näe, seal

männi juures, mida sa näed teisel pool seljakut. Seal me seisime ja jälgisime, niikaua kui tahtsime, kõiki teie liigutusi ja toiminguid. Kui me,olime end valmis seadnud, andis Madu signaali, ja pärast seda läks kõik nagu pidi minema, senikaua kui too hulgus mulle selga hüppas. Iseendast mõista tulime ainult selle pärast, aga mitte mingil muul põhjusel, ja saime kätte, mida tahtsime, asjata on seda salata. Ua-ta-Ua on nüüd mehe juures, kes peagi saab tema abikaasaks, ja saagu minuga mis saab, aga see asi on juba otsustatud.»

«Missugune märk või signaal teatas tütarlapsele, et tema kallim on lähedal?» küsis vana huroon temale mitteomase uudishimuga.

Hirvekütt hakkas jälle naerma ja paistis ettevõtte edust rõõmu tundvat, otsekui polnudki ta ise selle ohver.

«Teie oravad on hirmus vallatud, mingo,» hüüatas ta, «jah, teie oravad on tõepoolest suured

vallatlejad! Sel ajal, kui teiste rahvaste oravad istuvad puuõõntes ja magavad, hüppavad teie omad okstel, tsäksutavad ja laulavad, nii et isegi delavaari tütarlaps mõistab nende muusikat. On olemas neljajalgseid oravaid ja on olemas kahejalgseid oravaid, ja mis kõik ei või juhtuda, kui tugev nöör ühendab kaht südant!»

Huroon paistis olevat vihane, kuigi ta suutis hoiduda ägedast meelepaha väljendamisest. Varsti lahkus ta vangi juurest, ja liitunud teiste sõduritega, teatas neile kõik, mis tal oli õnnestunud välja uurida. Nagu temal endal, oli ka nendel viha segunenud vaimustusega,' mille tekitas vaenlaste julgus ja vaprus. Kolm või neli indiaanlast jooksid järsakust üles ja nad -vaatasid puud, mille all meie uljaspead olid seisnud. Üks irokeesidest isegi uuris jalajälgi ümber puujuurte, et veenduda jutustuse tõepärasuses. Selle uurimise tulemus kinrtitas vangi sõnu, ja kõik tulid tagasi lõkke juurde kasvava imestuse ja austusega. Juba sel ajal, kui meie sõbrad jälgisid irokeesi laagrit, oli sinna jõudnud käskjalg mingi sõnumiga sellelt väesalgalt, kes oli määratud tegutsema «lossi» vastu. Nüüd saadeti käskjalg vastusega tagasi ja nähtavasti viis ta sõnumi kaasa kõigest sellest, mis siin oli juhtunud.

Seniajani ei olnud noor indiaanlane, keda me nägime delavaarlanna ja teise neiu seltsis, teinud ühtki katset Hirvekütiga rääkima hakata. Ta hoidus eemale isegi omal sõpradest ja möödus noorematest naistest, kes olid kogunenud kobarasse ja vestlesid sosinal oma hiljutise kaaslase põgenemisest. Vististi oleks õigem öelda, et naised pigem rõõmustasid kui tundsid meelepaha kõige juhtunu üle. Naistena tundsid nad kaasa armastajatele, kuigi uhkus sundis soovima edu oma suguharule. Samuti oli võimalik, et Ua-ta-Ua ebatavaline ilu tegi ta ohtlikuks võistlejaks salga noorematele esindajatele, ja sad ei kurvastanud sugugi, nähes, et delavaarlanna ei seisa enam nende tõusu teel. Üldiselt olid õilsamad tunded siiski ülekaalus, sest ei metsikud elutingimused, sugukondlikud eelarvamused ega ka indiaanlaste naiste oma karm saatus ei suutnud täielikult võitu saada hingelisest pehmusest, mis on omane nende sugupoolele. Üks neidudest puhkes isegi naerma, vaadates lohutamatut peigmeest, kes pidas end hüljatuks. Naer tõenäoliselt äratas noormehe energia ja sundis teda liikuma palgi juurde, millel endiselt istus vang, kes kuivatas oma riideid.

«See on Jaaguar!» ütles indiaanlane, endale kätlevalt käega vastu paljast rinda lüües. Ta oli veendunud, et see nimi peab avaldama tugevat muljet.

«See on Haukasilm,» vastas Hirvekütt rahulikult, kasutades nime, mille all, nagu ta teadis, tuntakse teda tulevikus kõigi irokeesi suguharude hulgas. «Mul on väga terav nägemine. Aga kas minu vend hüppab kaugele?» «Siit delavaari küladeni. Haukasilm varastas minu naise. Ta peab tema tagasi tooma või tema skalp ripub ja kuivab minu vigvamis lati otsas.»

«Haukasilm ei ole midagi varastanud,' huroon. Ta ei ole sündinud varaste sohist ja tal pole kombekski varastaja. Sinu naine, nagu sa Ua-ta-Uad nimetad, ei saa iialgi ühegi Kanada

indiaanlase naiseks. Tema vaim oli kogu aeg delavaari onnis ja lõpuks läks keha hinge otsima. Ma tean, Jaaguar on väga väle, kuid isegi tema jalad ei suuda naiste soovidele järele jõuda.»

«Delavaaride Madu on lihtsalt koer, ta on armetu pardipoeg, kes püsib ainult vee peal; ta kardab seista kindlal maal nagu vapper indiaanlane!»

«Hea küll, hea küll, huroon, see on sinu poolt üsna häbematu, sest tund aega tagasi seisis Madu sinust saja jala kaugusel ja kui mina poleks teda käest kinni hoidnud, oleks ta proovinud püssikuuliga sinu naha tugevust. Sa võid hirmutada tütarlapsi asulais oma jaaguari möirgamisega, kuid mehe kõrvad oskavad eraldada tõde valest.»

«Ua-ta-Ua naerab tema üle! Ta mõistab, et ta on lombak ja vilets jahimees ja ta jalg ei ole iialgi astunud sõjateed. Ta võtab meheks endale täismehe aga mitte lolli.»

«Kust sa seda tead, Jaaguar,» vastas Hirvekütt naeruga. «Kust sa tead? Nagu näed, läks ta järvele ja tõenäoliselt eelistab ta käia konnale. Mis puutub sõjateesse, siis tunnistame, et ci minul ega ka Maol pole sellel alal suuri kogemusi. Kuid praegu ei ole jutt sellest teest, vaid hoopis seHest, mida asunduste tütarlapsed nimetavad abieluteeks. Võta minu nõuannet kuulda, Jaaguar, ja otsi endale naine noorte hurooni neidude hulgast; ükski delavaari tüdruk ei tule sulle vabatahtlikult kaasaks.»

Jaaguari käsi kobas tomahooki ja kui sõrmed ulatusid selle varreni, pigistasid nad kramplikult käepidet, nagu oleks nende omanik kõhelnud arukuse ja viha vahel. Sel kriitilisel silmapilgul ligines Lõhkine Tamm, ta sundis käskiva pealiigutusega noormehe eemalduma ja istus ise palgile endisele köhale Hirveküti kõrvale. Ta istus siin mõnda aega'vaikides, säilitades indiaani pealiku tähtsat hoiakut.

«Haukasilmal on õigus,» lausus irokees lõpuks. «Tema nägemine on nii terav, et ta suudab näha tõde isegi ööpimeduses, aga meie silmad on pimedusega käetud. Ta on öökull: pimedus ei varja tema eest midagi. Ta ei pea oma sõpradele halba tegema. Tal on õigus.»

«Ma olen rõõmus, et sa nii mõtled, mingo,» vastas jahimees, «sest minu arvates on äraandja argpüksist palju halvem. Ma hoolin Biisamrotist ainult niivõrd, kuivõrd üks kahvanägu peab hoolima teisest kahvanäoli-sest, kuid ma hoplin temast siiski liiga palju selleks, et teda sinu poolt ülesseatud'lõksu meelitada. Lühidalt, 'minu arvates on igasugune pettus, välja arvatud ainult

otsene sõjakavalus, seaduse ja ka selle vastu, mida meie valged pühakirjaks nimetame.»

«Minu kahvanäolisel vennal on õigus; ta ei ole mõni indiaanlane, et unustaks oma Manituu ja

nahavärvi. Huroonid teavad, et nad on võtnud vangi suure sõjamehe ja nad kohtlevad teda selle kohaselt. Kui teda piinama hakatakse, siis peavad piinamisviisid olema niisugused, missuguseid harilik surelik välja ei kannata; aga kui teda peetakse sõbraks, siis on see pealikute sõprus.»

Kui huroon oli niiviisi väljendanud omapärast austust vangile, libises tema pilk altkulmu üle kaasvestleja näo, et näha, kuidas ta niisugust meelitust vastu võtab. Kuid hurooni tõsidus ja näilik siirus ei oleks lubanud, kes ise ei oska petta, tekkida mingeid kahtlusi tema julguses. Hirvekütt ei olnud inimesi, kes teisi umbusaldavad, ja teades, kui omapärane on indiaanlaste aumõiste vangide kohtlemisel, tundis ta, kuidas tal veri tardus selle teate puhul. Vaatamata sellele õnnestus tal nii hästi säilitada välist rahulikkust, et isegi terava pilguga vaenlane ei märganud ta näol vähimaidki nõrkusetunnuseid.

«Mina sattusin jumala tahtel teie pihku, huroon,» vastas lõpuks vang, «ja ma arvan, et te talitate minuga oma tahtmist mööda. Ma ei hakka kiitlema, et suudan piinamist taluda kindlalt, sest ma ei ole seda iialgi koge-nud, ja seda ei või ükski inimene ütelda, enne kui pole proovinud. Kuid ma püüan teha kõik, et mitte häbistada inimesi, kes mind üles on kasvatanud. Siiski pean nüüd kõhe teatama, et kuivõrd mu soontes voolab valgete veri ja mul on loomulikult ka valged tunded, siis võib-olla ei suuda ma vastu pidada ja võin end unustada. Loodan, et te ei aja seda süüd delavaaride või nende liitlaste ja sõprade mohikaanide kaela, vaid mõistate, kes on tegelikult süüdi. Meie kõik oleme sündinud enam või vähem nõrgana, ja ma kardan, et valge ei talu kärme kehalisi piinamisi, samal ajal kui punanahk laulab oma laule ja ülistab oma vägitegusid isegi oma vaenlaste hammaste all.»

«Eks näe! Haukasilm on kindla vaimuga ja tugeva kehaga, kuid mispärast peaksid huroonid piinama inimest, keda nad armastavad? Ta pole sündinud nende

vaenlasena, ja ühe sõjamehe surm ei heida nende vahele igaveseks ajaks varju.»

«Seda parem, huroon, seda parem! Kuid ma ei taha, et meie vahele jääksid mingisugused arusaamatused üksteise kavatsuste suhtes. Väga hea, et teie ei kanna viha sõduri surma pärast, kes langes võitluses; ja ma siiski ei usu, et meie vahel ei oleks vaenu, ma tahan ütelda, seaduspärast vaenu. Niipalju kui mul on üldse indiaanlaste tundeid, on need delavaaride tunded, ja ma jätan teie otsustada, kas rna võin olla mingode sõber.»

Hirvekütt peatus, sest mingisugune viirastus kerkis äkki tema ette ja sundis teda üheks hetkeks vaikima ning kahtlema oma kiidetud nägemismeele eksimatuses. Hetty Hutter seisis lõkke kõrval niisama rahulikult, nagu oleks ta kuulunud irokeeside hõimu.

Samal ajal, kui jahimees ja indiaanlane istusid ja püüdsid teineteise nägudelt tundeid välja lugeda, oli tütarlaps neile lähenenud tähelepandamatult, olles maabunud neeme lõunaküljel, umbes

selles köhas, mille vastas laev ankrus seisis, ja oli tulnud lõkke juurde kart-matult, mis oli omane tema lihtsameelsele mõistusele, ja kindlustundega, mida õigustas täiel määral temale hiljuti indiaanlaste poolt osaks saanud kohtlemine. Niipea kui Lõhkine Tamm märkas tütarlast, tundis ta tema kõhe ära. Pealik hõikas paar noort sõdurit ja saatis need luurele, et selgitada, kas tütarlapse ilmumine ei kuuluta mitte uut rünnakut. Siis andis ta Hettyle märku, et ta ligemale astuks.

«Ma loodan, Hetty, et teie külastus annab tunnistust sellest, et Madu ja Ua-ta-Ua on väljaspool ohtu,» ütles Hirvekütt, niipea kui tüdruk oli hurooni palve täitnud. «Ma ei usu, et te tulite kaldale uuesti sellesama eesmärgiga mis eelmiselgi korral.»

«Seekord käskis Judith mind siia tulla, «Hirvekütt,» vastas Hetty. «Tema ise tõi mind kanuus kaldale,- niipea kui Madu tutvustas talle Tasat ja jutustas, mis oli juhtunud. Kui ilus on Tasa täna öösel, Hirvekütt, ja kuivõrd õnnelikum on ta nüüd, kui siis, millal ta elas huroo-nide juures!»

«See on täiesti loomulik, tütarlaps. Jah, säherdune on juba kord inimese loomus. Tasa on nüüd oma peig-

mehe juures ega karda enam, et teda pannakse mingole mehele. Minu arvates Judith ise kaotaks oma ilust palju, kui ta peaks mõtlema, et peab oma ilu ohverdama huroonile. Kena võib olla ainult see, kes on õnnelik, ja ma olen valmis kinnitama, et Tasa on väga õnnelik nüüd, kus ta on pääsenud paganate käest ja on oma väljavalitud sõduri juures! Kas te ütlesite, et õde käskis teil kaldale tulla? Mispärast?»

«Ta käskis mul tulla ja teiega kokku saada ja ühtlasi pakkuda metsinimestele veel elevante teie vabastamise eest. Kuid ma võtsin piibli kaasa — temast tuleb enam käsu kui kõikidest elevantidest kokku, mis on kirstus tallel.»

«Aga kas teie isa, mu hea väike Hetty, ja Välejalg, kas nemad teavad teie sammust?»

«Ei, ei tea. Nad mõlemad magavad. Judith ja Madu mõtlesid, et parem on neid mitte äratada, sest kui Tasa neile ütleb, kui vähe sõdureid ja kui palju naisi ja lapsi on laagris, siis tahavad nad jälle skalbijahile tuua. . Judith ei andnud mulle rahu, enne kui ma olin nõus kaldale tulema ja vaatama, mis teist on saanud.»

«See on ju imelik Judithist! Miks on ta minu pärast nii mures? Ahaa, nüüd ma mõistan, milles asi seisab. Jah, ma mõistan seda nüüd täiesti selgesti. Te saate aru, Hetty: teie õde kardab, et Harry March ärkab ja tormab uisapäisa jällegi siia vaenlaste kätte, arvates, et kuna ta oli mu matkakaaslane, siis on ta kohustatud mind ka aitama. Välejalg on tuulepea, see on tõsi, kuid ma ei usu, et ta hakkaks minu pärast riskima nii nagu enese pärast.»

«Judith ei armasta üldse Välejalga, kuigi Välejalg armastab Judithit,» ütles Hetty süütult, kuid täie veendumusega.

«Ma olen teid kuulnud seda juba varem ütlevat, jah, olen kuulmid seda juba varem, tütarlaps, ja ometi pole see tõsi. Kes on indiaanlaste hulgas kaua elanud, see oskab läbi näha, mis toimub naise südames. Kuigi ma ise ei kavatse kunagi abielluda, armastasin vaadata, kuidas niisugused asjad delavaaride juures arenevad, ja selles suhtes on kahvanäolise ja punanaha loomus ühesugused. Kui see tunne tärkab, jääb noor naine mõtisk-

lema ja näeb ning kuuleb ainult seda sõdurit, kellele ta oma südame on kinkinud; sellele järgnevad nukrutsemine, ohked ja kõik muu selletaoline, eriti neil puhkudel, kui asi ei lõpe lihtsa jutuga. Tüdruk käib ringi, nokib poissi ja leiab tal neid mitmesuguseid puudusi, mis talle just kõige rohkem meeldivad. Mõned noored inimesed just selle kaudu ilmutavadki oma armastust, ja ma mõtlen, et Judith on ka nende hulgast. Ma kuulsin teda rääkivat, tiagu ei kõlbaks Välejala välimus kuhugi, aga kui noor naisterahvas julgeb niiviisi ütelda, .siis näitab see, et ta on läinud väga kaugele!»

«Noor naisterahvas, kellele Välejalg meeldib, ütleks meeleldi, et ta on ilus. Mina mõtlen, et Välejalg on väga ilus, Hirvekütt, ja olen kindel, et nii peab mõtlema igaüks, kellel on silmad nägemiseks. Kuid Harry March ei meeldi Judithile ja selles ongi kogu põhjus, miks ta leiab temal mitmesuguseid puudusi.»

«Hea küll, hea kiUI, armas väike Hetty näeb kõike omamoodi. Kui me vaidleksime kas või talveni, jääb ikkagi kumbki meist oma arvamise juurde, ja sellepärast ei maksa asjata sõnu raisata. Ma olen täiesti veendunud, et Judith on tugevasti Välejalasse armunud ja et varem või hiljem läheb ta temale mehele. Ja seda otsustan ma jällegi selle järgi, kuidas ta teda kirub; ja ma julgen öelda, et teie mõtlete just vastupidist. Nüüd aga pidage meeles, mis ma teile ütlen, tütarlaps, ainult tehke nägu, nagu ei saaks te millestki aru,» jätkas see inimene, kes oli nii tuim asjade suhtes, mida tavaliselt mehed kiiresti taipavad, ja kes oli nii terava silmaga seal, kus enamik inimesi ei märka mitte midagi. «Ma mõistan nüüd, mis need hulgused hauduvad. Lõhkine Tamm jättis meid üksinda ja seletab seal midagi oma noortele sõjameestele. Kuigi nad on liiga kaugel ja ma ei kuule siit mitte midagi, näen ma siiski, millest ta neile räägib*. Ta käsib teid silmas pidada ja välja selgitada, kus kõhas kariuu randus, et teid laeva tagasi viia. Aga siis katsuvad nad kinni võtta ja kätte saada kõiki ja kõike, mis suudavad. Mul on väga kahju, et Judith saatis teid, kuna ta minu arvates tahab, et te tagasi, tuleksite.»

«Kõik see on korraldatud, Hirvekütt,» ütles tütarlaps vaikse, kuid paljutähendava tooniga. «Te võite mind

usaldada: mina oskan juba kõige kavalama indiaanlasegi üle trumbata. Tean, ma olen nõrgamõistuslik, kuid sellegipoolest on mul ka natuke taipu, ja te peate veel nägqmä, kuidas ma seda kasutan tagasiminekul, kui mu ülesanne on täidetud.

«Ah, mu vaene tütarlaps, kardan, et kõike seda on kergem öelda kui teha! See laager on mürgiste rooma- % jäte pesa, ja nende mürk ei ole pärast Ua-ta-Ua põgenemist nõrgemaks läinud. Ma olen üpris rõõmus, et Maol õnnestus põgeneda koos tütarlapsega, sest nüüd on, halvale lõpule vaatamata, maailmas kaks õnnelikku inimest. Kui tema oleks sattunud mingode kätte, oleks olnud kaks õnnetut ja veel üks kolmas, kes ei oleks end sugugi hästi tundnud.»

«Nüüd te tuletasite mulle meelde osa ülesandest, mis ma peaaegu pidin unustama, Hirvekütt. Judith käskis küsida, mis teie arvates huroonid teiega teevad, kui ei õnnestu teid vabaks osta, ja kas tema ei saaks kuidagi teid aidata? Jah, see oli just ülesande kõige tähtsam osa — mis ta saaks teie heaks teha?»

«Nii mõtlete teie, Hetty, kuid sel pole suurt tähtsust. Noored naisterahvad on harjunud kõige tähtsamaks pidama seda, mis puudutab nende tundeid, kuid see on ükspuha. Mõelge, kuidas tahate, kuid olge ainult ettevaatlikud ja püüdke, et mingod ei saaks mõnd kanuud kätte. Kui laeva tagasi lähete, siis öelge neile, et nad oleksid valvel ja kogu aeg vahetaksid oma asukohta, eriti öösel. Ma ei usu, et kulub palju aega, kui jõel seisvad sõjaväed saavad sellest jõugust kuulda, ja siis võivad teie sõbrad oodata abi. Siit on ainult ühe päeva teekond lähima garnisonini ja vaprad sõdurid rnuidugi ei jää , põõnutama, kui kuulevad, et vaenlane on ligidal. Niisugune on minu nõuanne, ja teie võite samuti ütelda orrja isale ja Välejalale, et jaht skalpidele on nüüd nurjunud ettevõte, kuna mingod on ärkvel ja valvel, ja kuni vägede tulekuni võib sõpru päästa ainult avar veevöönd nende ja metsinimeste vahel.»

«Aga mis ma pean teist ütlema Judithile, Hirvekütt? Ma tean, ta saadab mind tagasi, kui ma ei ütle talle teie kohta täit tõtt.»

«Siis öelge talle täit tõtt. Ei näe põhjust, mispärast

Judith Hutter ei peaks kuulma minu kohta tõtt vale asemel. Ma olen indiaanlaste käes, ja ainult taevas üksi teab, mis minust saab! Kuulake, Hetty!» Siin madaldas ta häält ja hakkas talle kõrva sosistama. «Teil on küll natuke mõistusest vajaka, kuid te tunnete siiski indiaanlasi. Ma sattusin nende küüsi pärast seda, kui tapsin ühe nende parimaid sõdureid, ja nad püüdsid mind ära hirmutada, et ma reedaksin neile teie isa ja kõik, mis on laevas. Ma mõistsin neid lurjuseid niisama hästi, nagu oleksid nad kõik korraga südamelt välja puistanud. Ühelt poolt nad panid mind proovile ahnusega, teiselt poolt hirmuga, ja mõtlesid, et minu ausus ei pea vastu niisuguse valiku ees. Kuid andke isale ja Välejalale edasi, et kõik see oli kasutu. Mis puutub Maosse, tema teab seda isegi.»

«Kuid mis pean ma Judithile edasi ütlema? Ta saadab mind tingimata tagasi, kui ma ei oska igale tema küsimusele vastata.»

«Noh, Judithile võite küll öelda sedasama. Kahtlemata hakkavad metslased mind piinama, et sundida mind järele andma ja et oma sõduri surma eest kätte maksta, kuid ma võitlen loomupärase nõrkuse vastu, nii kuidas suudan. Öelge Judithile, et ta minu pärast ei muretseks. Ma tean, et mul läheb raskeks, sest valge pole suuteline suurustlema ja laulma piinamiste aegu; ta pole sellega harjunud. Kuid te öelge Judithile, et argu sellepärast muretsegu. Ma loodan, et suudan seda taluda. Ja kui ma isegi nõrken ja näitan oma valget loomust oiete ja kisaga, võib-olla isegi pisaratega, siis ometi ei lange ma nii madalale, et reedaksin sõpru. Kui asi läheb ihupõletamiseni tuliseksaetud püssivardaga, keha katkiraiumiseni ja juuste väljakiskumiseni koos juurtega, siis võib valge inimese loomus end maksma panna, mis puutub oigamisse ja kaevetesse. Kuid sellega lõpeb lurjuste võidurõõm. Miski ei pane ausat inimest nahavärvi, ja kohusetunnet reetma.»

Hetty kuulas erksa tähelepanuga, ja tema tasasel, kuid paljuütleval näol peegeldus sügav kaastunne oletatavale piinatavale. Esimesel hetkel sattus ta nähtavasti hämmeldusse ega teadnud, mis edasi teha, siis aga võttis ta Hirvekütil käest kinni, pakkus talle õrnalt oma

piiblit ja soovitas seda piinamiste ajal lugeda. Kui jahimees puhtsüdamlikult tunnistas, et lugemine käib talle üle jõu, oli Hetty valmis vabatahtlikult tema juurde jääma, et ise seda püha kohustust täita. See ettepanek lükati sõbralikult tagasi, ja kuna Lõhkine Tamm samal ajal nende juurde tuli, soovitas Hirvekütt tütarlapsele ära minna ja käskis veel kord laevalolijaile öelda, et nad võivad kindlad olla tema ustavuses.

Hetty läks nüüd kõrvale ja ligines naiste salgale nii usaldavalt, nagu oleks ta nendega alati koos elanud. Vana huroon võttis uuesti istet vangi kõrval. Ta hakkas esitama uusi küsimusi kogenud indiaanlastejuhi tavalise kavalusega, noor jahimees aga ajas ta ummikusse selle võttega, mis on tuntud kõige mõjuvamana tsiviliseeritud maailma rafineeritud diplomaatia riugaste vastu ja nimelt: ta vastas tõtt ja ainult tõtt.

XVIII PEATÜKK

Nii heitis hinge kaunis neid:
ei iial enam paina teda piin.
Ta polnud loodud käima mureteid
ja kannatama maiseid vaevu siin.
Ta mulla alla lahkus õitsvas eas
ja puhta armastuse kaasa viis.

Nüüd puhkab kirstus, suritanu peas,
ta haual kohab mahe lainteviis.
Byron «Don Juan»

Noormehed, kes olid saadetud pärast Hetty äkilist ilmumist maad kuulama, tulid varsti tagasi ja teatasid, et neil ei läinud korda midagi leida. Üks neist oli tunginud kallast mööda isegi selle kohani, mille vastas seisis laev, kuid ööpimedus varjas seda täielikult. Teised olid ümbruskonna mitmes suunas läbi otsinud, kuid kõikjal liitus öövaikus metsade sõnatuse ja tühjusega. Irokeesid uskusid, et tütarlaps oli tulnud üksinda nagu eelmiselgi korral ja samal viisil. Nad ei teadnud, et laev oli «lossi» juurest lahkunud, ja samal ööl mõtlesid nad välja plaani, mis tõotas neile kindlat kordaminekut ja suurendas nende julgeolekutunnet. Sellepärast piirdusid nad ainult sellega, et seadsid valvepostid välja, ja kõik peale valvurite heitsid magama.

Irokeesid olid võtnud tarvitusele kõik vajalikud abinõud, et takistada vangi põgenemist, kusjuures talle ei tekitatud tarbetuid kannatusi. Mis aga Hettysse puutus, siis lubati tal otsida endale kõht indiaani tüdrukute hulgas, kus ta ise heaks arvas. Hetty ei leidnud enam eest Tasa sõbralikku lahkust. Tema abituse tõttu ei tehtud talle valu ega võetud teda vangi, vaid suhtuti temasse tähelepanelikkuse ja lugupidamisega, mis teda mugavuse suhtes seadis täiesti ühele tasemele ümberolevate metsikute, kuid õrnade olevustega. Talle anti üks loomanahk ja ta tegi endale okstehunnikule aseme pisut eemal hüttidest. Siin suikus ta varsti sügavasse unne nagu kõik teised ümberringi.

Laagris oli kõigest kolmteist meest; kolm neist pidasid üheaegselt valvet. Üks valvureid kõndis pimeduses, ent hoidus lõkke lähedusse. Tema pidi valvama vangi, hoolitsema selle eest, et tuli ei lõõmaks liiga suurelt ega oleks ka täiesti kustunud, samuti pidi ta jälgima laagri üldist korda. Teine valvur käis risti üle neeme ühelt kal-dalt teisele; kolmas liikus aeglaselt ümber neemetipu, et vältida uusi sedalaadi üllatusi, mis olid täna öösi juba aset. leidnud. Need ettevaatusabinõud ei vastanud hoopiski metsinimeste kommetele, kes rohkem loodavad oma salajasele edasiliikumisele kui sedalaadi valvsusele. Kuid antud juhul olid need abinõud tingitud erilisest olukorrast, millesse huroonid olid nüüd sattunud. Nende asukoht oli vaenlasele teatavaks saanud; seda aga.ei olnud sel tunnil, kus kõik puhkavad, kerge muuta. Peale selle lootsid indiaanlased, et sündmused, mis nende teada pidid

praegu toimuma järve ülemises osas, paeluvad tervenisti vabadusse jäänud kahvanäoliste ja nende ainukese pünanahkse liitlase tähelepanu. Lisaks arvestas Lõhkine Tamm, et kõige ohtlikum vaenlane, Hirvekütt, on nende peos.

fiiimesed, kes on harjunud alati valvel olema, kes on harjunud sellega, et nende puhkust tihti segatakse, uinuvad ja ärkavad kiiresti, — see tõsiasi kuulub inimloomuse kõige mõistatuslikumate nähtuste hulka. Niipea kui pea puudutab patja, kustub teadvus, ja siiski äratab mõistus keha vajalikul tunnil niisuguse täpsusega, nagu oleks kogu aeg valvepostil oldud. Samasugune lugu oli

ka Hetty Hutteriga. Nii nõdrad, kui tema hingelised võimed kõigi arvates ka olid, olid need siiski küllalt erksad, et avada tütarlapse silmad keskööl. Hetty tõusis üles, lahkus loomanahkadest ja lehtedest asemelt ning läks süütult ja avalikult lõkke juurde. Ta kohendas tuld, kuna öise metsa jaheduse ja lihtsa aseme tõttu oli tal pisut külm hakanud. Niipea kui leek üles kerkis, valgustas see valvepostil seisva hurooni tõmmu nägu, kelle silmad hakkasid leegi paistel hiilgama nagu pantril, kes on põlevate tukkide abil oma urkasse aetud. Kuid Hetty ei tundnud vähimatki hirmu ja lähenes ots$ indiaanlasele. Tema liigutused olid nii loomulikud ja nii vabad igasugusest salakavalusest või pettusest, et sõjamees arvas teda olevat tõusnud lihtsalt öõjaheduse tõttu, mis laagris on tavaline asi ja äratab küll kõige vähem kaht-lust. Hetty hakkas indiaanlasega rääkima, kuid see ei mõistnud inglise keelt. Siis vaatas Hetty magavat vangi ja läks aeglaselt ning kurvalt minema.

Tüdruk ei püüdnud oma liikumist varjata. Igasugune kõige lihtsamgi selletaoline kavalus oleks käinud talle kahtlemata üle jõu. See-eest oli tema samm kerge ja peaaegu kuuldamatu. Ta võttis suuna neeme tippu või sinna, kus ta oli eelmisel korral randunud või kus Ua-ta-Ua oli paati istunud, ja valvur nägi, kuidas tema kõhn kogu kord-korralt hämarusse kadus, ilma et see oleks teda häirinud või et ta oleks oma valvepostilt lahkunud. Irokees teadis, et tema kaks kaaslast on valvel, ja ta ei võinud uskudagi, et neiu, kes oli kahel korral vabatahtlikult laagrisse ilmunud ja oli sealt korra täiesti avalikult lahkunud, püüaks põgenemisega siit pääseda.

Hetty ei orienteerunud kuigi hästi ümbruses, kuid leidis siiski tee kaldale ja jõudis vee äärde samal neeme küljel, kus laager oli üles löödud. Ta läks mööda veepiiri põhja poole ja kohtas peagi teist rannaliival sammuvat valvurit. See, alles üsna nooruke sõjarnees, kuulis rannakruusal kergeid samme ja lähenes kärmelt tütarlapsele. Pimedus oli nii tihe, et puude varjus oli kahe-kümne jala kauguselt kogusid raske eraldada ja inimest oli võimatu ilma^ käepuudutuseta ära tunda. Noor huroon avaldas ilmset pettumust, kui tundis ära Hetty, sest õigust öelda ootas ta oma armsamat, kes oli lubanud

öise valvekorra igavust oma kohaletulekuga leevendada. Mees ei osanud ka inglise keelt, kuid neiu

äkiline ilmumine sel öötunnil ei üllatanud põrmugi irokeesi. Niisugused asjad olid tavalised indiaanlaste külades või laagris, kus magatakse niisama korrapäratult nagu süüakse-juuakse Hetty nõrk aru, millest kõik olid teadlikud, osutas talle praegusel Juhul teene. Noor jahimees, kes* oli oma ootustes pettunud ja soovis kutsumata tunnistajast lahti saada, käskis märkide abil tütarlast kallast mööda edasi minna. Hetty täitis käsku, kuid lahkudes hakkas ta rääkima inglise keeles oma õrna häälega, mis kostis öövaikuses üsna kaugele:

«Kui sa pidasid mind hurooni tütarlapseks, sõdur, siis ma ei imesta, et sa oled pahane. Mina olen Hetty Hutter, Thomas Hutteri tütar, ega ole iialgi käinud öösel ühegi meesterahvaga Kohtamas, sest 'ema ütles alati, et see ei ole oige. Tagasihoidlikud noored naisterahvad ei pea seda kunagi tegema. Ma mõtlen: tagasihoidlikud kahvanäolised naisterahvad; sest, nagu ma tean, on igal pool omad kombed. Ei, ei, mina olen Hetty Hutter ja ei läheks öösel välja isegi Harry Välejalaga, kui ta mmd paluks kas või põlvili. Ema ütles, et see on sobimatu.»

Niiviisi endamisi rääkides jõudis Hetty köhani, kus kanuu oli hiljuti randunud ja kus kaldakäänakute ja põõsaste tõttu ei oleks valvur teda märganud isegi päise päeva ajal Kuid armunud mehe kõrvu kostsid juba teised sammud ja ta oli juba peaaegu teise neiu -hõbedase hääle võimuses. Hetty, kes oh oma mõtteisse süvenenud, jätkas rääkimist. Tenia nõrk hääl ei suutnud küll tungida metsasügavusse, kuid vee kohal kandus see kaugemale.

«Mina olen siin, Judith,» lisas ta, «ja minu läheduses ei ole kedagi Huroon, kes seisab oma valvepostil, läks oma armsamaga kohtama; sa mõistad, indiaani tütarlapsega kellel ei ole kristlasest ema, kes oleks talle öelnud, kui inetu on öösel minna meesterahvaga kohtamisele.»

Vaikne hoiatushüüe, mis kostis veelt, sundis Hetty vaikima ja natukese aja pärast märkas ta kanuu ähma-seid piirjooni, mis ligines käratult ja peagi jooksis ninaga sahinal liiva. Samal hetkel, kui paadike tundis

endal Hetty raskust, eemaldus ta aeglaselt, ahter ees, otsekui oleks ta olnud elus, ega peatunud enne, kui oli kaldast saja jardi kaugusel. Seejärel pöördus kanuu ringi, tegi laia kääre, niihästi selleks, et pikendada vahemaad, kui ka selleks, et jõuda väljapoole kuuldekaugusest, ja võttis suuna laevale. Algul vaikisid mõlemad tüdrukud mitu minutit, -kuid siis, uskudes end olevat sobivas kauguses, et

kõnelda õega, hakkas Judith, kes istus üksinda ahtris ja juhtis kanuud niisuguse osavusega, mis oli peaaegu võrdne meeste osavusega, kõnelema sellest, mis tal oli meeles kibelnud sellest hetkest alates, kui nad neemel lahku läksid.

«Siin oleme väljaspool ohtu, Hetty,» ütles ta, «ja võime kõnelda kartmata, et meid võidaks pealt kuulata. Räägi siiski tasemini, sest tuulevaiksel ööl kostavad hääled vee kõhal kaugele. Kui sa olid kaldal, olin mina nii käida lähedal, et kuulsin sõdurite hääli ja sinu kingade krabinat kaldakruusal enne, kui sa jõudsid rääkima hakatagi.»

«Ma usun, Judith, huroonid ei tea, et ma nende juurest ära tulin.»

«Väga võimalik, sest armunud mees on halb valvur, kui ta ei valva oma kallimat. Aga ütle mulle, kas sa nägid Hirvekütti? Kas rääkisid temaga?»

«Oo jah! Ta istus lõkke ääres ja tema jalad olid kinni seotud, kuid ta käed olid vabad ja ta võis teha kõik, mis tahtis.»

«Noh, mis ta sulle ütles, laps? Räägi kiiremini! Ma suren kannatamatusest teada saada, mis ta käskis mulle edasi öelda.»

«Mis ta käskis sulle edasi öelda, Judith? Kujuta ette, ta ütles, et ta ei oska lugeda! Kui mõelda ainult! Valge inimene, ja ei oska isegi piiblit lugeda! Arvatavasti ei ole tal iialgi ema olnud, õde!»

«See pole tähtis, Hetty. Ega kõik inimesed oska lugeda. Kuigi ema oskas nii palju ja õpetas meile mitmesuguseid asju, teab isa raamatutest üsna vähe, nagu sa tead, ja piiblitki oskab ta vaevalt lugeda.»

«Oo, ma pole .iialgi mõelnud, et isad oskaksid lugeda hästi, kuid emad peaksid lugeda oskama, sest kuidas nad muidu oskavad oma lapsi õpetada? Usu, Judith,

Hirvekütil ei ole iialgi ema olnud, muidu oleks ta ka lugeda osanud.»

«Kas sa ütlesid talle, et mina saatsin sinu kaldale ja kui hirmsasti ma olen mures tema õnnetuse pärast?» küsis õde kannatamatult.

«Ma usun, et ütlesin, Judith. Kuid sa tead, et ma olen peast nõder ja võin kõik ära unustada. Ma ütlesin talle, et sina tõid mu randa. Ja tema rääkis mulle palju igasuguseid asju, mis ma pidin sulle edasi ütlema ja mida ma hästi mäletan, sest mu veri tardus soontes tema sõnu kuuldes. Ta käskis mul kõik oma sõpradele edasi öelda. Ma arvan, sa oled ka tema sõber, õde?»

«Kuidas sa võid ometi mind niiviisi piinata, Hetty! Muidugi olen ma tema kõige truum sõber maa peal.»

«Sind piinata? Jah, nüüd tuleb mul kõik meelde! Kui hea, et sa laususid selle sõna, Judith,-sest mul läks nüüd peas kõik jälle selgeks! No jah, ta ütles, et metslased võib-olla piinavad teda, kuid tema püüab seda välja kannatada, nagu see on kohane valgele ristiinimesele, ja et teil pole tarvis midagi karta ...»

«Räägi kõik, armas. Hetty!» karjatas õde erutusest hingeldades. «Kas Hirvekütt tõesti ütles, et metslased hakkavad teda piinama?. Tuleta nüüd hästi meelde, Hetty, sest see on väga hirmus ja tõsine asi.»

«Jah ütles. Mulle tuli see meelde, kui sa hakkasid rääkima, nagu piinaksin mina sind. Ah, mul on temast hirmus kahju! Kuid Hirvekütt ise räägis sellest väga rahulikult. Hirvekütt ei ole küll nii ilus kui Harry Väle-jalg, kuid ta on palju rahulikum.»

«Ta on miljon Välejalga väärt! Jah, ta on parem kui kõik noormehed kokku, kes on kunagi järvel käinud!» ütles Judith -energilise kindlusega, mis Hämmastas õde. «Hirvekütt on õiglane inimene. Temas pole kübetki valet. Sina, Hetty, võib-olla ei tea veel, missugune voorus see on. meeste juures — rääkida alati üksnes tõtt. Nojah, kui saad teada ... Ei, ma ei usu, et sa kunagi saaksid teada. Miks peaks sinusugusele olevusele kunagi antama umbusaldamise ja vihkamise karmi õppetundi?!» Judith kattis pimedas näo kätega ja hakkas tasakesi nutma. See äkiline erutushoog kestis siiski kõigest ühe hetke, ja ta jätkas rahulikumalt, kõneldes otsekoheselt

õega, kelle taiplikkust ja tagasihoidlikkust kõige selle suhtes, mis teda ennast puudutas, ta täiel määral usaldas. Judithi hääl muutus siiski madalaks ja kähisevaks ning kaotas oma tavalise selguse ja elavuse.

«Raske asi on tõtt karta, Hetty,» ütles ta, «ja ometi kardan ma Hirveküti tõtt rohkem kui ühtki vaenlast. Võimatu on petta, kui tegemist on niisuguse tõearmastusega, niisuguse aususega, niisuguse kõigutamatu otsekohesusega[1]! Aga, õde, kas me ei ole teineteisega täiesti ebavõrdsed — Hirvekütt ja mina? Kas ta on tõesti igas suhtes minust üle?»

Judith ei olnud varem kunagi end niivõrd alandanud, et oleks Hettylt otsinud moraalset tuge. Samuti ei kutsunud ta Hettyt alati õeks, kuigi teame, et perekondades, isegi täielikult võrdsete suhete puhul, nimetab noorem vanemat tavaliselt õeks. Kuna tühised kõrvalekaldumised üldkehtivaist reegleist mõjutavad sageli meie kujutlusvõimet tugevamini kui tähtsamad asjaolud, siis märkas Hetty seda kohe ja imestas puhtsüdamlikult.

Tema auahnus ärkas hetkeks ja vastus kõlas niisama ebaharilikuna nagu küsimuski. Vaene tüdruk püüdis kõigiti rääkida nii ilusasti kui võimalik.

«Sinust kõrgem, Judith?» kordas ta uhkusega. «Milles võib Hirvekütt sinust kõremal olla? Kas pole sa oma ema laps — ta ei oska isegi lugeda; aga meie emaga ei saa võrrelda ühtki teist naisterahvast selles maailmajaos. Ma mõtlen, et vaevalt ta küll peab ennast sinust kõrgemaks, ja vaevalt isegi minust. Sa oled ilus, aga tema on inetu. . . »

«Ei, ta ei ole inetu, Hetty,» segas Judith vahele, «tal on ainult lihtne nägu. Kuid ta näol on 'niisugune aus ilme, mis on igasugusest ilust hoopis parem. Minu silmis on Hirvekütt Harry Välejalast ilusam!»

«Judith Hutter! sa hirmutad mind! Välejalg on kõige ilusam inimene maailmas. Ta on isegi sinust endast ilusam, sest nagu-sa tead, on mehe ilu alati kaunim kui naise ilu.»

See väike süütu loomulik maitsevarjund ei meeldinud .vanemale õele ja ta ei vaevanud oma südametunnistust selle varjamisega:

«Hetty, nüüd sa räägid rumalusi, ja parem jätame selle jutu,» vastas ta. «Välejalg pole kaugeltki maailma kõige ilusam mees. Ja garnisonis on ohvitsere...» Judith takerdus nende sõnade juures, «meie garnisonis on kaugelt kenamaid ohvitsere kui tema. Kuid mispärast sa arvad, et ma olen Hirvekütiga võrdne? Ütle mulle seda. Mulle ei meeldi kuulda, kui vaimustatud sa oled % Harry Välejalast, kellel ei ole tundeid, kombeid ega südametunnistust. Sina oled tema jaoks liiga hea ja temale peab seda kõhe ütlema!»

«Mina? Judith, mis sa õige mõtled? Mina ei ole ju üldse ilus, ja mina olen nõrga aruga.»

«Sina oled hea, Hetty, ja see on palju rohkem kui võib öelda Harry Mareni kohta. Tal võib olla küll nägu ja kogu, kuid tal pole südant... Kuid küllalt sellest. Ütle parem, mis teeb mind Hirvekütiga samaväärseks?»

«Mõtle ometi, mida sa minult küsid, Judith! Ta ei oska ju lugeda, aga sina oskad. Ta ei oska kõnelda ja räägib veel viletsamini kui Välejalg, sest tead, õde, Harry ka ei häälda alati sõnu õigesti. Kas sa oled seda märganud?»

«Muidugi, ta jutt on niisama tahumatu, nagu ta on kõiges muus. Kuid ma kardan, et sa ainult meelitad mind, Hetty, kui arvad, et mind võib pidada võrdseks niisuguse inimesega nagu Hirvekütt. See on tõsi, et ma olen paremini kasvatatud; teatud mõttes olen ma temast ilusani ja tundun vahest

temast üle olevat.. . Kuid tema tõearmastus, tema tõearmastus — see loob niisuguse õudse vahe meie vahele! Hea küll, ma ei kõnele sellest enam. Püüame parem välja mõtelda, kuidas teda hurobnide käest ära päästa. Isa kirst on laevas, Hetty, ja võiksime proovida neid uute elevantidega ära meelitada; kuigi ma kardan, et niisuguse tühja-tähja eest ei saa vabaks osta Hirveküti taolist meest. Peale selle kardan ma, et isa ja Välejalg ei ole nõus Hirvekütt! nii välja lunastama, nagu Hirvekütt nemad välja lunastas.»

«Kuid mispärast mitte, Judith? Välejalg ja Hirvekütt on sõbrad, ja sõbrad peavad üksteist alati aitama.»

«Paraku tunned sa, vaene Hetty, inimesi halvasti! Näilisi sõpru peab mõnikord rohkem kartma kui avalikke vaenlasi, seda enam veel naissõpru. Kuid homme viin

ma sind uuesti kaldale ja sa püüad midagi teha Hirveküti heaks. Teda ei tohi piinata, senikaua kui Judith Hutter elab ja võib välja mõelda abinõu, kuidas seda takistada.»

Nende keskustelu muutus nüüd seosetuks, kuid nad jätkasid kõnelust senikaua, kuni vanem õde oli nooremalt kõik välja uurinud, mis viimane oma nõdra aruga oli suutnud meeles pidada ja edasi anda. Kui Judith oli lõpuks oma uudishimu rahuldanud — kuigi nii pole just kõige õigem öelda, kuna tema uudishimu paistis olevat täitmatu ja seda ei saanudki täiel määral rahuldada — aga kui Judith ei osanud enam uusi küsimusi välja mõtelda, suundus kanuu laeva poole. Läbitungimatu ööpimedus ja mustad varjud, mida künkad ja metsad veele heitsid, rasendasid laeva leidmist, mis oli jäänud ankrusse nii käida lähedale, kui see julgeoleku seisukohalt mõistlikuks osutus. Judith juhtis väga osavalt puukoorest kanuud, mis oli nii kerge, et tema juhtimiseks oli vaja rohkem oskust kui jõudu ja ta sõudis oma väikest paadikest nobedasti üle vee, kui oli lõpetanud kõneluse Hettyga ja otsustanud tagasi pöörduda. Kuid laeva polnud ikka näha. Õdedele tundus mitu korda, nagu oleks see paistnud neile pimeduses nagu madal must kalju, kuid iga kord leidsid nad, et see oli ainult silmapete või kalda lehestikusein. Pärast pooletunnilist otsimist olid tütarlapsed sunnitud tegema ebameeldiva järelduse, et laev oli lahkunud.

Enamik noori naisi oleks niisuguses olukorras nii ära ehmunud, et oleks mõelnud ainult oma ohtlikule seisukorrale. Kuid Judith ei kaotanud põrmugi pead ja Het-tygi tundis rohkem huvi põhjuste vastu, mis olid isa ja Välejalga lahkuma sundinud.

«See ei ole võimalik, Hetty,» ütles Judith, kui nad pärast põhjalikku otsimist mõlemad

veendusidf et laeva ei õnnestu leida, «ei või ju olla, et indiaanlased tulid parvedel või ujudes ning tabasid meie omi une pealt!»

«Ma ei usu, et-Tasa ja Tšingatšguk oleksid magama heitnud, jutustamata teineteisele kõike, mis oli rääkida pärast nii kauast.lahusolekut. Aga mis sa arvad, õde?»

«Võib-olla ka mitte, lapsuke. Neil oli palju põhjusi, et ärkvel olla, kuid indiaanlast võidi tabada ootamatult

ja sugugi mitte une pealt, eriti selle tõttu, et temal võisid mõttes mõlkuda teised asjad. Kuid me oleksime siiski pidanud kuulma kära. Harry Välejala sõim oleks ju •kostnud idapoolsetelt küngastelt nagu kõuemürin.»

«Välejalg teeb tihti pattu sellega, et pruugib inetuid sõnu,» vastas Hetty alandlikult ja kurvalt.

«Ei, ei, see on võimatu, et laeva oleks saadud vallu-tada, ilma et mina oleksin kära kuulnud! Ma lahkusin sealt vähem kui tund aega tagasi ja olen kogu aja tähelepanelikult kuulatanud kõige vähematki häält. Ja siiski on raske uskuda, et isa oleks võinud meelega oma lapsed hüljata.»

«Võib-olla mõtles ta, et me magame kajutis, Judith, ja otsustas sõita lossi juurde. Sa ju tead, et me sõidame laevaga sageli, öösiti.»

«See on tõsi, Hetty, ja võib-olla on tõesti nii, nagu sina arvad. Lõunatuul on natuke tugevamaks läinud, ja nad nähtavasti on üles järvele sõitnud .. .»

Judith peatus, sest kui viimane sõna oli tal parajasti alles keelel, valgustas äkki kogu ümbruskonda valguse-sähvatus. Siis kõlas püssipauk ja kohe järgnes kaja idapooiseilt mägedelt. Peaaegu samal hetkel rebestas õhku läbitungiv naise hädakisa. Sellele järgnev ähvardav vaikus tundus veel pahaendelisemana kui sügava öörahu metsik ja ootamatu häirimine. Hoolimata kogu oma meelekindlusest, julges Judith vaevalt hingata, vaene Hetty kattis aga näo kätega ja värises kogu kehast.

«See oli naise karjatus, Hetty,» ütles Judith väga tõsiselt, «ja ta karjus valu pärast. Kui laev läks siit ara, siis praeguse tuulega võiks ta sõita ainult põhja poole, aga püssipauk ja karjatus kostsid neeme poolt. Egas .ometi Tasaga midagi halba ei juhtunud?»

«Lähme ja vaatame, Judith. Võib-olla on tal meie abi tajrvis. Peale tema enda on laevas ainult mehed.»

Ei tohtinud hetkegi viivitada, ja enne kui Judith oli lõpetanud, vajutas ta aeru vette. Otsejoones oli neemeni vähe maad ja neidusid haaranud erutus ei lubanud raisata väärtuslikke minuteid kasutuile ettevaatusabinõudele. Nad aerutasid täiesti ettevaatamatult, kuid sellesama erutuse tõttu ei märganud indiaanlased nende liginemist. Äkki tungis põõsaste vahelt valgusvihk Judit-

hiie silmi ja ta juhtis selle järgi kanuu nii kalda ligidale, kui ettevaatus seda iganes lubas.
Metsas juba korduvalt mainitud künkanõlval tütarlastele avanevat vaatepilti võis paadist selgesti näha. Kogu laager oli siia kogunenud ja kuus või kaheksa meest hoidsid käes põlevaid männitõrvikuid, mis heitsid sünget matusevalgust kõigele, mis asus metsavõlvide all. Noor naine istus seljaga vastu puud. Ühelt poolt toetas teda valvur, kelle hooletus oli võimaldanud Hettyl põgeneda. Tõrviku valgel, mis loitis ta näo lähedal, paistis, et neiu oli suremas ja mööda tema paljastatud rinda tilkus verd, mis näitas, et ta oli haavatud. Teravat püssirohulõhna oli veel tunda niiskes ja raskes ööõhus. Ei saanud olla mingit kahtlust, et teda oli tulistatud. Judith mõistis seda kohe esimesest pilgust. Püssilask oli sähvatanud vee kohal neeme läheduses; nähtavasti oli tulistatud kas kanuust või möödasõitvalt laevalt. Vististi oli kas ettevaatamatu hüüatus või naer juhtinud kuuli teed, sest oli vaevalt võimalik, et laskjat oleks sihtides abistanud midagi muud peale hääle.
Varsti vajus ohvri pea longu ja ta keha vajus surnult kokku. Siis kustutati kõik tõrvikud peale ühe ja kurba rongkäiku, milles kanti surnukeha laagrisse, valgustas ainult üksiku tõrviku vilkuv valgus.
Judith võpatas ja ohkas raskesti, kui ta aeru vette laskis ja kanuu käratult ümber neemeotsa liikus. Vaatepilt, mis oli puudutanud ta tundeid ja painas nüüd tema kujutlusvõimet, tundus talle veelgi kõhutavamana kui haavatud neiu enneaegse lõpu ja lahkumisagoonia 'nägemine. Tõrvikute eredas valguses oli ta näinud Hirveküti pikka sirget kogu seismas surija lähedustes kaastundliku ilmega ja nagu millegipärast häbenedes. Ta nägu ei väljendanud hirmu ega hämmeldust, kuigi igast küljest temale suunatud pilkude järgi oli ilmne, missugused metsikud kired möllasid punanahkade südameis. Vang ei oleks neid pilkusid nagu märganudki, kuid Judithi mällu sööbisid rfeed kogu ööks.
Neeme lähedal ei kohanud tütarlapsed ühtki kanuud. Vaikus ja pimedus, mis olid nii täielikud, nagu poleks metsavaikust iial häiritudki, nagu poleks päike selle mahajäetud kõnnu kõhal iialgi paistnud — valitsesid

nüüd neeme, hämara vee, tukkuvate metsade kõhal ja 'iseei sünges taevas. Nüüd ei jäänud siis midagi muud üle kui otsida ohutu koht, ja seda oli võimalik leida ainult otse järve keskkohal. Aerutanud vaikselt sinna, laskis Judith kanuud aeglaselt põhja poole triivida. Sus aga asusid mõlemad tüdrukud puhkusele, kuivõrd see oli võimalik nende olukorras ja niisuguse meeleoluga.

XIX PEATÜKK

«Nüüd relvad kätte ja kaitske väravaid!
Me otsa saame kõik, kui vait ei jää
see neetud kell! Me ohvitser on eksind,
ta eksis teelt ja kaotas sootuks pea!
Anselmo, võta kompanii ja mine torni, ma ülejäänud meestega jään siia!»
Byron «Marina Faliero»

Judith Hutteri oletus selle kohta, mil viisil indiaani tütarlaps oli surma saanud, osutus üldjoontes õigeks. Pärast mõnetunnilist uinakut olid Hutter ja March üles ärganud. See juhtus ainult mõni minut pärast seda, kui Judith laevast lahkus ja nooremat õde otsima läks. Tšingatšguk oma mõrsjaga olid muidugi mõista sel ajal laevalael. Delavaarilt sai vanamees teada indiaanlaste laagri uuest asukohast, hiljutistest sündmustest ja samuti oma tütarde puudumisest. Viimane asjaolu ei teinud talle põrmugi muret, sest ta lootis vanema tütre arukusele ja karistamatusele, millega noorem tütar oli] juba korra metslaste juures käinud. Peale selle oli ta juba ammugi harjunud igasuguste ohtudega ning ta tunded olid nürinenud. Samuti ei paistnud vanamees l Hirveküti vangipõlve pärast kuigi palju muret tundvat. Ehkki ta mõistis väga hästi, kui suurt abi võis noor jahi-

mees talle osutada, kui tal tuleks end indiaanlaste vastu kaitsta, ei tekitanud Hirveküti kõlblad vaated temas erilist sümpaatiat. Ta oleks väga rõõmustanud, kui oleks laagri asukoha teada saanud enne, kui huroonid olid Ua-ta-Ua põgenemisest häiritud, kuid nüüd oli kaldale-minek liiga suure riskiga seotud ja tahes-tahtmata tuli tal selleks ööks loobuda julmadest mõtetest, mida hiljutine vangipõlv ja kättemaksuiha olid äratanud. Niisuguses meeleolus võttis Hutter istet praami ninas. Varsti tuli ta juurde Välejalg, jättes laevalae täielikult Mao ja Tasa käsutusse.

«Hirvekütt näitas end ehtsa poisikesena, et läks metslaste juurde niisugusel tunnil ja langes nende käppade vahele nagu auku kukkunud emahirv,» torises vanamees, nähes, nagu see tavaline on, pinda naabri silmas, kuna oma silmas ei märganud ta palkigi. «Kui tal selle rumaluse eest tuleb maksta omaenda nahaga, siis ei saa ta süüdistada kedagi peale enda.»

«Nii on see juba kord maailmas, vana Tom,» kostis Välejalg. «Igamees peab ise maksma oma võlad ja vastutama oma pattude eest. Mind paneb ainult imestama see, kuidas niisugune kaval ja valvas poiss nagu Hirvekütt võis säherdusse püünisesse sattuda! Kas tal tõesti polnud paremat teha, kui keskööl indiaanlaste laagris hulkuda, kus pole taganemiseks muud teed peale järve? Või mõtles

ta end põdra olevat, kes vette hüpates võib oma lõhna ära kaotada ja ohust rahulikult eemale ujuda? Pean ütlema, et ma olin selle mehe taibust paremal arvamisel. Mis teha, tuleb andestada uustulnukale see väike viga. Kuule, ütle parem, master Hutter, kas sa vast juhuslikult ei tea, kuhu tütarlapsed pn kadunud? Ma ei näe kuskil Judithi ja Hetty jälgegi, kuigi käisin terve laeva läbi.»

Hutter selgitas lühidalt, kuidas tema tütred olid kanuus ära sõitnud, nõnda nagu delavaar seda oli talle endale jutustanud, kuidas siis Judith oli tagasi tulnud, kui oli õe kaldale viinud, ja kuidas ta teist korda oli lahkunud.

«Näe, mis tähendab libe keel, Ujuv Tom!» lausus Välejalg meelepahast hambaid kiristades. «Näe, mis tähendab libe keel ja, näe, milleni ulatuvad tütarlaste ruma-

lad tujud. Sa peaksid selle üle põhjalikult järele mõtlema! Me sinuga olime ka mõlemad vangis,» suvatses Välejalg seda nüüd meelde tuletada, «me olime ka mõlemad vangis, aga siis ei liigutanud Judith sõrmegi meie heaks! See kergats Hirvekütt on lihtsalt ta ära nõidunud. Judith ise, ja sina, ja kõik teie, vaadake ette! Ma pole niisugune mees, kes lepib niisuguse ülekohtuga vaikselt, ja ma ütlen: vaadake ette! Lase puri alla, vanamees, sõidame neemele natuke ligemale ja vaatame, mis seal sünnib.»

Hutter ei vaielnud sellele ettepanekule vastu ja laev asuski harilikul viisil teele, kusjuures oldi nagu tavaliselt ettevaatlik, et mitte müra teha. Puhus põhjatuul ja puri viis laeva nii kaugele järveseljale, et hämarusest hakkasid ähmaselt paistma neeme katvate puude piirjooned. Ujuv Tom oli tüüril ja ta purjetas nii kalda ligidale, kui Vee sügavus ja allarippuvad puud lubasid. Võimatu oli midagi eraldada käida varjudehämarusest, kuid kaldal seisev nöör valvur, kellest oli juba juttu, oli märganud purjede ja laeva siluetti. Äkilise üllatuse hetkel laskis ta kuuldavale sügava indiaani hüüde. Selle järelemõtlematuse ja ohjeldamatu ägedusega, mis vastas tema iseloomule, tõstis Välejalg püssi ja tulistas.

Pime juhus juhtis kuuli ja tütarlaps kukkus. Sellele järgnes asja kirjeldatud stseen tõrvikutega.

Sel hetkel, kui Välejalg viis täide selle mõtlematu julma teo, oli Judithi kanuu umbes sada jalga sellest kõhast eemal, kust laev oli asja lahkunud. Me juba kir-jeldasime Judithi edaspidist teekonda ja seepärast on nüüd meie ülesandeks jälgida tema isa ja laevalolijate teekonda. Karjatus teatas neile, et Harry Marchi huupi lastud kuul oli märki tabanud ja et ohvfiks oli langenud naisterahvas. Välejalg ise kohkus selle ettenägematu tagajärje pärast ja hetkeks võitlesid tas vastuolulised tunded. Esiteks pahvatas ta naerma hoolimatult toorelt, siis aga hakkas teda piinama südametunnistus, see valvur, kes on pandud igaühe südamesse ja areneb üldiselt sellejärgi, kuidas kedagi on lapsepõlves kasvatatud. Hetkeks kujutas selle inimese hing, milles olid ühinenud tsivilisatsioon ja barbaarsus, endast ehtsat käost, ja tema ise ka ei teadnud, mis oma teost mõelda. Siis aga

said uhkus ja põikpäisus tema üle uuesti võimust. Ta põrutas püssipäraga väljakutsuvalt vastu praami lage ja hakkas teeseldud ükskõiksusega vilistama mingit laulukest. Kogu aja liikus laev edasi ja oli juba jõudnud lahe suusse neemetipu juures.

Välejala kaaslased ei suhtunud ta käitumisse kaugeltki nii heatahtlikult, nagu ta paistis ise lootvat. Hutter hakkas pahaselt torisema, sest tulistamine ei toonud mingisugust käsu, vaid ähvardas muuta sõja veelgi julmemaks ja halastamatumaks. Vanamees siiski talitses end, sest pärast Hirveküti vangilangemist muutus Välejala abi talle kahekordselt vajalikuks. Tšingatšguk kargas jalule, unustades hetkeks vana hõimuvaenu nahavärvi erinevuse kõrval. Ent ta sai endast õigeaegselt võitu ja suutis hoiduda igasugustest vägivallategudest, mis tal sel hetkel kindlasti meeles mõlkusid. Kuid Tasaga oli teisiti. Kajutist välja tormates jõudis tütarlaps peaaegu samal silmapilgul Välejala kõrvale, kui selle püssilaad puudutas laevalage. Kartmatusega, mis tegi au ta südamele, paiskas ta naise suuremeelse ägedusega etteheiteid Harryle näkku.

«Mispärast sa tulistasid?» küsis ta. «Mis hurooni tütarlaps sulle tegi, et sa tema tapsid? Mis sinu arvates ütleb nüüd Manituu? Mis sinu arvates tunneb Manituu? Mis teevad irokeesid? Sa ei saanud kuulsust, sa ei vallutanud laagrit, ei võtnud vange, ei võitnud lahingut, ei saanud skalpe, sa ei saanud üldse midagi! Veri ihkab verd. Mis sa tunneksid, kui tapetaks sinu naine? Kes haletseb nüüd veel sind, kui sa nutad ema või õe pärast? Sa oled suur nagu mänd, bürooni tütarlaps on nagu-väike õrn kaseke. Mispärast sa langesid tema peale ja murdsid ta? Sa mõtled, et huroonid unustavad selle? Ei! Ei! Punanahad ei unusta iialgi. Iialgi ei unustata sõpra, iialgi ei unustata vaenlast. Punanaha Manituu küsib, mispärast oled sa nii julm, suur kahvanäoline?»

Välejalg ei olnud veel kunagi nii kohkunud, kui ta oli nüüd indiaanlastüdruku Kiirest ja ägedast kallaletungist. Tõsi, tüdrukul oli võimas liitlane Välejala enda südametunnistuse näol. Tüdruk kõneles väga tõsiselt, niisuguse siira ja ehtsa naiseliku tundega, mis võttis Välejalalt

igasuguse ettekäände vihastamiseks. Neiu pehme hääl suurendas etteheidete raskust, andis neile hingepuhtuse ja tõe hõngu. Nagu enamik toore hingega inimesi, oli Välejalg senini vaadanud indiaanlastele ainult kõige ebasoodsamast küljest. Talle ei olnud iialgi pähe tulnud, et armastus on kogu inimkonna pärisosa, ja et isegi kõrgemad põhimõtted — mida, tõsi küll, tavad ja eelarvamused on muutnud, kuid samuti ka teatud mõttes õilistanud — võivad juhtida ka metsikult elavate inimeste käitumist; ja et sõdur, kes on halastamatu sõjatandril, võib alistuda kõige pehmemale ja õrnemale mõjule koduse rahu hetkil. Ühe sõnaga, ta oli harjunud vaatama kõigile indiaanlastele kui olevustele,

kes asuvad metsloomadest ainult ühe astme võrra kõrgemal, ja oli valmis neid vastavalt kohtlema iga kord, kui mingi kasuhimu või ootamatu tuju talle selleks põhjust andsid. Muide, kuigi kauni välimusega barbar oli etteheidetest kohkunud, ei näidaruid ta millegagi oma kahetsust. Selle asemel et haavuda või vastata Tasa lihtsale ja loomulikule kõnele, eemaldus ta nagu inimene, kes ei pea koha-seks naisterahvaga vaielda.

Vahepeal oli laev edasi liikunud, ja sel ajal, kui puude all toimus kurb tõrvikute stseen, oli ta juba jõudnud järve avarusele. Ujuv Tom juhtis laeva kaldast eemale, kartes vaistlikult kättemaksu. Nüüd möödus terve tund sünges vaikimises. Tasa oli tagasi läinud oma asemele ja Tšingatšguk heitis magama praami esiossa. Ainult Hutter ja Välejalg üksinda jäid ärkvele. Esimene seisis tüüri juures, teine aga mõtiskles juhtumist niisuguse inimese kangekaelsusega, kes pole harjunud kahetsema. Kuid väsimatu salauss näris ta südant edasi. Samal ajal olid Judith ja Hetty jõudnud juba järve keskele ja jäänud puhkama triivivas kanuus.

Öö oli vaikne, kuigi pilved katsid taevast. Tormide hooaeg polnud veel saabunud ja äkilised tugevad tuulepuhangud, mis juunikuus järvedel esinevad, on alati lühiajalised. Täna öösel oli tunda puulatvade ja järve peegelpinna kõhal ainult tavalist niiske, raske uduga küllastunud ö.ist õhuvoolu.

Nagu teada on õhuvoolud tingitud peamiselt rannaäärsete küngaste kujust — asjaolu, mis teeb isegi värs-

336

ked tuuled ebapüsivaiks ja muudab kerged öö3hu puhangud mingeiks tujukaiks ja muutlikeks metsaoheteks. Laeva nina näitas mitmel korral itta ja kord koguni lõunasse. Kuid lõppude lõpuks ujus laev põhja poole. Hutter purjetas kogu aja pärituult, kui seda üldse võis tuuleks nimetada, sest tema eesmärgiks oli laeva kogu aja liikvel hoida, et vaenlase salakavalaid plaane segi ajada. Vanamees tundis mõningat rahutust oma tütarde, aga võib-olla veel rohkem kanuu pärast.- Kuid üldiselt ei häirinud teda see kuigi palju, kuna ta, nagu me juba rääkisime, lootis Judithi arukusele.

Praegu olid kõige lühemad ööd ja peagi hakkas sügav pimedus aovalgusele maad andma. Kui looduse ilu sügav vaatlemine võiks meeli rahustada ja inimese julmust ohjeldada, siis sobiks selleks eesmärgiks kõige paremini maastik, mis kerkis Hutteri ja Välejala silme ette seda selgemini, mida enam aeg edasi läks ja öö andis aset hommikule. Nagu alati, katsid õrnad värvid taevast, kust sünge hämarus oli juba kadunud, kuid pimestav päikesesära ei olnud veel jõudnud võimust võtta, mistõttu kõik esemed paistsid ebamaisematena kui kunagi muul ajal kogu kahekümne nelja tunni vältel. Õhtu-videviku ilu ja uimastavat rahu on ülistanud tuhanded poeedid. Ja ometi ei ärata lähenev õhtu inimese hinges nii mahedaid ja ülevaid mõtteid kui suvise päikese-tõusu-eelne pooltunnike. Õhtul kaob panoraam järk-järgult silmist, kuna aga koiduajal ilmuvad nähtavale esiteks esemete ähmased, udused piirjooned, mis sel määral, kuidas ilm valgemaks läheb, muutuvad pfdulikul taustal üha selgemaks. Järgnevalt näeme neid kasvava valguse nõiduslikus säras, mis on hoopis midagi muud kui kahanev ehavalgus, ja lõpuks mahedas, selges ja hiilgavas paistes, kui suure valgusallika Kiired

hajuvad õhumerre. Pesadesse öörahule minnes ei laula linnud oma kiituselaule, kuid juba hulk aega enne tõusu kuulutavad nad -päeva saabumist j'a tervitavad päikesetõusu, mis äratab elurõõmu maal ja merel!

Ent Hutter ja Välejalg olid kõige selle tunnistajaiks, ilma et nad oleksid tundnud seda harrast rõõmu, mida niisugune vaatepilt äratab inimeses, kelle kavatsused on head ja mõtted puhtad. Kuid meie mehed polnud ainult

337

koidu saabumise tunnistajateks, vaid nad võtsid teda vastu olukorras, mis suurendas ja tõstis selle võlusid sajakordselt. Tärkavas valguses hakkas paistma ainult üks üksildane ese, millele olid andnud kuju inimese maitse või inimtahe, mis muidu küll nii sageli rikuvad kõige ilusamaid maastikke. Selleks esemeks oli «loss». Kõik muu säilitas looduse poolt antud välimuse. Ja isegi see hämarusest esile kerkiv omapärane.elamu oli kooskõlas kogu ümbritseva loodusega ja paistis imeväärse, kauni ja maalilisena. Kuid kõik see läks kaotsi vaatlejaile, kellele olid võõrad poeetilised tunded ja kes olid oma sügavale juurdunud isekuses ammugi kaota-nud igasuguse loomuliku võime heldida, sest nad vaatasid looduselegi ainult kõige madalamate kirgedega.

Kui valgus nii tugevaks läks, et võis täiesti selgesti näha järve ja kaldaid, pööras Hutter laeva nina otse lossi suunas, .kavatsusega jääda sinna terveks päevaks, sest seal võis ta kõige kindlamini tütardega kohtuda ja end indiaanlaste eest kaitsta.

Tšingatšguk oli selleks ajaks juba ärganud ja oli kuulda, kuidas Tasa köögis nõudega kolistas. «Lossini» oli jäänud kõigest üks miil ja kuna tuul oli päri, siis võisid nad purje abil, sihile jõuda. Otsekui oleks kõik soodsad asjaolud kokku sattunud, nähti sel hetkel Judithi kanuud avaral järveseljal põhja poole ujuvat; see oli pimedas veevoolus triivides praamile järele jõudnud. Hutter võttis oma pikksilma ja vaatas hulk aega erutatult läbi selle, et veenduda, kas mõlemad ta tütred on selles kerges laevukeses või 'mitte; ta hüüatas tasa rõõmu pärast, kui märkas kanuu parda serval Judithi kleidiäärt. Järgmisel hetkel tõusis neiu täies pikkuses püsti ja vaatas ringi, tahtes nähtavasti oma asukohta kindlaks määrata. Minut hiljem nähti Hettyt kanuu teises otsas põlvili laskuvat ja kordavat palveid, mida talle lapsepõlves oli õpetanud eksiteele sattunud, kuid kahetsev ema. Kui Hutter pani käest pikksilma, mis oli Veel fookuses, tõstis Madu selle oma silma juurde ja pööras kanuu suunas. Ta hoidis esmakordselt niisugust riistapuud käes ja Tasa mõistis tema hüüatuste, näoilme ja kogu käitumisviisi järgi, et mingisugune ime oli äratanud noormehes vaimustuse. On ju teada, et Põhja-Ameerika

338

indiaanlased, eriti need, kellele on looduse poolt antud uhke loomus või kel on oma hõimus kõrge

seisund, säilitavad imetlusväärse enesevalitsemise ja ükskõiksuse keset seda imedeuputust, kuhu nad satuvad iga kord, kui külastavad valgete tsiviliseeritud asundusi. Tšin-gatšgukki oli juba küllalt selles tuimuses koolitatud, et ta oleks avaldanud oma imestust mingil ebasündsal vii-sil. Kuid Tasa kohta see seadus ei käinud, ja kui ta peig seadis pikksilma ühele joonele kanuuga ja Tasa asetas silma väiksema avause juurde, astus tüdruk koh-kunult tagasi; siis hakkas ta rõõmsasti käsi plaksutama ja sellele järgnes naer, tavaline lihtsameelse vaimustuse kaaslane. Paarist minutist piisas sellele Kiire taibuga tüdrukule, et osata riista käsitseda, ja ta suunas selle igale esemele, mis äratas tema tähelepanu. Seades end ühe akna juurde, vaatlesid Tasa' ja delavaar esiteks järve, siis kaldaid ja künkaid ning lõpuks köitis «loss» nende tähelepanu. Seda hulk aega tähelepaneli-ikult silmitsenud, võttis tütarlaps pikksilma silma juurest ja ütles midagi vaikse tõsise häälega oma armsamale, Tšingatšguk tõstis pikksilma kiiresti silma juurde ja vaatas veel kauem ja terasemalt kui ta mõrsja. Nad sosistasid uuesti millestki salapäraselt ja vahetasid nähtavasti oma muljeid. Seejärel pani noor sõjamees pikksilma kõrvale, lahkus kajutist ja läks Hutteri ja Väle-jala juurde.

Laev liikus aeglaselt, kuid peatumata edasi 'ja «lossini» polnud jäänud enam üle poole miili, kui Tšingatšguk lähenes kahele ahtris seisvale valgele. Ta oli väliselt rahulik, kuid teistele, kes tundsid indiaanlaste harjumusi, oli ilmne, et tal on midagi tähtsat teatada. Väle-jalg oli üldiselt kärme keelega ja võttis oma kombe kohaselt jutulõnga enda kätte.

«Tule aga lagedale, punanahk!» käratas ta toorelt nagu tavaliselt. «Kas nägid oravat puu otsas või forelli meie praami ahtri all? Näed nüüd, Madu, missugused silmad on kahvanäolistel ja nüüd sa enam ei imesta, et nad näevad juba kaugelt punanahkade maad.»

«Ei ole hea sõita «lossi» juurde,» ütles Tšingatšguk väljendusrikkalt, niipea kui teine oli andnud talle võimaluse rääkida. «Huroonid on seal.»

«At sa kurat! Kui see peaks tõsi olema, Ujuv Tom, siis me oleksime peaaegu pistnud oma pead kenasse lõksu küll...! Seal on huroonid? Nojah, see on võimalik; kuid mina ei näe vana osmiku läheduses midagi peale palkide, vee, puukoore ja veel paari-kolme akna ja ukse.»

Hutter käskis endale tuua pikksilma ja vaatas ümbruse hoolikalt läbi, enne kui söandas oma arvamust avaldada.' Seejärel teatas ta pisut järsult, et ei ole indiaanlase arvamisega nõus.

«Sa vaatasid pikksilma valest otsast, delaevaar,» jätkas Välejalg, «sest et me vanamehega ei näe järvel mingu kahtlast jälge.»

«Jälge ei ole — veele ei jää jälgi!» tähendas Tasa südilt. «Peatage laev — ärge minge liiga lähedale, huroonid on seal.»

«Ah lora! Rääkisite kokku, korrutate üht ja sama juttu ja arvate, et inimesed teid usuvad. Loodan, Madu, et te ka pärast pulmi laulate tüdrukuga sedasi ühel häälel nagu praegu. Huroonid on seal!

Millest seda näha on: lukkudest, kettidest või palkidest? Terves koloonias pole ühtki niisuguste kindlate lukkudega vangikambrit kui vana Tomi kindlus; aga vangla asjus on minul-mehel juba nii mõnedki kogemused.»

«Kas sa ei näe mokassiini?» ütles Tasa kannatama-tult. «Vaata, ja sa näed! ...»

«Anna õige pikksilm siia, Harry,» segas Hutter vahele, «ja lase puri alla. Indiaani naine segab ennast harva meeste asjadesse, aga kui ta seda teeb, siis on harilikult selleks ka põhjust. Nii see ongi tõepoolest: mokassiin ujub ühe vaia juures. Ja see võib olla ja võib ka mitte olla märgiks, et meie äraolekül on tõepoolest lossis külalisi käinud. Mokassiinid pole siiski mingiks harulduseks, sest ma ise kannan neid, Hirvekütt kannab neid samuti, ja sina, March, ise kannad kah. Isegi Hetty tõmbab nad sageli saabaste asemel jalga. Ainult Judit-hit ei ole ma veel kordagi näinud mokassiine oma ilu-sasse jalga panevat.»

Välejalg laskis purje alla. Laev oli selleks ajaks «lossist» kahesaja jardi kaugusel ja triivis iga hetkega ikka lähemale ja lähemale, kuid siiski nii aeglaselt, et see ei

tekitanud mingit kartust. Nüüd võtsid kõik kordamööda pikksilma kätte ja «loss» ning kõik tema ümber uuriti hoolsamini läbi kui enne. Ilma igasuguse kahtluseta ujus seal mokassiin, kiikudes vaikselt vee peal. Jalanõu oli säilitanud oma esialgse kuju ning ei olnud vist üldse seest märg. Ta oli vee-aluse pihttara välisküljel ühe vaia koore taha kinni jäänud ja see takistas teda tuulega pärivoolu ujumast. Mokassiin võis siia sattuda siiski ka mõnel muul teel, nii et polnud tarvis arvata, nagu oleks tingimata mõni vaenlane ta siia pillanud. See võis kukkuda platvormilt vette ka siis, kui Hutter oli alles «lossis» peremees, ja seejärel ujuda sinna, kus ta praegu oli, jäädes märkamatuks senikaua, kui Tasa terased silmad teda esmakordselt silmasid. See võis siia ujuda ka järve ülemisest või alumisest otsast ja juhuslikult pihttara või vaia taha kinni jääda. See võis ka aknast välja visatuna sattuda just sellesse kohta. Lõpuks võis selle möödunud ööl pillata oma jalast mõni luuraja või kallale-tungija, kes pidi jalanõu jätma järve seepärast, et ümberringi valitses sügav pimedus.

Kõik need oletused käisid läbi Hutteri ja Välejala pea, kusjuures vanamees käidus arvama, et mokassiin on halb tundemärk. Välejalg aga suhtus sellesse oma tavalise kergemeelsusega. Mis puutub indiaanlasesse, siis oli ta arvamisel, et mokassiini tuleb võtta samuti nagu metsast leitud jalajälge, mis võib tähendada ohtu. Tasa tegi ettepaneku, mis oleks võinud küsimuse lahendada. Ta oli valmis sõitma kanuus pihttara juurde ning mokassiini veest ära tooma. Siis oleks selle tikandite järgi olnud kerge kindlaks teha, kas jalanõu on Kanada päritoluga või mitte. Mõlemad valged'olid selle ettepanekuga päri, kuid siin segas end delavaar vahele.

«Kui seda on tingimata vaja teha,» teatas ta, «las siis parem juba sõdur astub selle sammu.» Ning sama rahulikult ja lühidalt, nagu .indiaani mehed käsutavad oma naisi, keelas ta mõrsjal kanuusse

istuda.

«Hästi, delavaar, siis mine ise, kui sul on oma skvoost hale,» ütles ebaviisakas Välejalg. «See mokassiin tuleb kätte saada, või Ujuv Tom peab tolknema siin seni, kuni tulease ta onnis jahtub. Lõppude lõpuks on see ainult tükike põdranahka, ja see, kas ta on lõigatud nii

või teisiti, ei suuda hirmutada ehtsaid jahimehi, kes ajavad taga oma saaki. Noh, mis sa siis ütled, Madu, kes meist peab kärmusse ronima, kas mina või sina?»

«Las punanahk läheb. Tema silmad on terasemad kui kahvanäolisel ja ta tunneb paremini huroonide vigureid,» kostis Tšingatšguk.

«Noh, vennas, ma vaidlen selle vastu kuni oma surmatunnini! Valge inimese silmad ja valge inimese nina ja valge -inimese nägemine ja kõrvad, kõik on hoopis paremad kui indiaanlasel, kui ainult neid on küllalt harjutatud. Ma olen seda palju kordi proovirfud, ja alati tuli välja, et mul on õigus. Siiski suudab minu arvates isegi kõige viletsam hulkur, olgu ta siis delavaar või huroon, leida teed onni juurde ja tagasi. Sellepärast siis, Madu, võta aer pihku ja soovin sulle head kordaminekut.»

Tšingatšguk oli juba kanuus ja vajutas aeru vette, kui Välejala kärme keel oeatus. Ua-ta-Ua vaatas sõduri lahkumist sõnatu alandlikkusega, nagu on sünnis indiaani tüdrukule, kuid tema soole omaste kahtluste ja paha aimusega. Kogu möödunud öö kuni selle silmapilguni, millal nad vaatasid «lossi» pikksilmaga, oli Tšingatšguk kõhelnud oma mõrsjat niisuguse mehise õrnusega, mis oleks au teinud isegi kõige peenetundelisemale inimesele. Kuid pisimadki nõrkustunnused kadusid nüüd tõsise ohu palge ees. Kuigi Tasa püüdis talle häbelikult silma vaadata, kui kanuu pardaseina äärest lahkus, ei lubanud sõduri uhkus vastata tema ärevale ja armastavale pilgule. Kanuu eemaldus, ilma et ükski ekslev pilk oleks leevendanud Tasa muret.

Delavaari tõsidus vastas täiel määral praegusele olukorrale. Kui vaenlased tõepoolest olid «lossi» vallutanud, siis seadis delavaar end otse nende püssikirbule ilma igasuguse kaitseta, mis etendab indiaanlaste sõjakunstis nii tähtsat osa. On vaevalt võimalik kujutleda ohtlikumat ülesannet, ja kui Maol oleks olnud seljataga kümneaastased sõjakogemused või kui siin oleks olnud tema sõber Hirvekütt, siis poleks ta mingi hinna eest söandanud niisugust riskantset katset ette võtta, sest kasu, mis sellest võis saada, ei tasunud mingil määral ohtu. Kuid indiaani pealiku uhkust oli mõjutanud võist-

lus valgetega. Indiaanlase arusaamine mehisusest keelas delavaaril heitmast hüvastijätu-pilku Tasale, kuigi ta oli tulvil armastust tüdruku vastu, mida see oli täiesti ära teeninud, ent tüdruku juuresolek mõjutas tõenäoliselt siiski tema otsust suurel määral.

Tšingatšguk sõudis julgelt pihttara poole, laskmata silmist hoone arvukaid avasid. Iga hetk ootas

ta, et näeb väljapistetud püssitoru või kuuleb tulistamise kuiva raksatust. Kuid tal õnnestus terve nahaga vaiade juurde jõuda. Siin oli ta teatud määral kaitstud, kuna pihttara ülemine osa eraldas teda majast, ja kallaletungi võimalus tema elule oli suuresti vähenenud. Kanuu nina oli vaiade juurde jõudes põhja poole pööratud, ja mokassiin ujus päris ligidal. Selle asemel et viimast lihtsalt üles korjata, tegi delavaar aeglaselt ringi ümber kogu ehituse, uurides tähelepanelikult iga eset, mis oleks võinud anda tunnistust vaenlase kohalolekust või öösel toimunud sissemurdmisest. Ent ta ei märganud midagi, mis oleks kinnitanud tekkinud kahtlusi. Majas valitses sügav vaikus.

Ühtki lukku polnud paigast liigutatud, ühtki akent polnud kätki löödud. Uks näis olevat niisama kindel, nagu Hutter ta oli jätnud, ja, isegi doki väraval rippusid kõik lukud endiselt paigal. Lühidalt öeldes, kõige valvsamgi silm ei oleks avastanud siin ühtki muud vaenlase külaskäigu tunnusmärki kui see, mis oli ühenduses ujuva mokassiini ilmumisega.

Delavaar oli nüüd üsna suures kinibatuses ega teadnud, mis edasi teha. Sõites «lossi» eest läbi, oli ta juba platvormile astumas, et küünitada pilku ühe laskeava juurde ja oma silmaga näha, mis sees toimub. Kuid ta lõi kõhklema. Delavaaril enelal ei olnud veel taolistes asjades palju kogemusi, kuid ta oli kuulnud nii palju lugusid indiaanlaste sõjakavalustest ja kuulanud niisuguse kirgliku. huviga jutustusi vanade sõjameeste tegudest, et ta, lühidalt öeldes, oli teoreetiliselt hästi ette valmistatud ja tal oli peaaegu võimatu .teha jämedat viga, nõnda nagu hästi ettevalmistatud õpilane, kes on matemaatika ülesannet õigesti alanud, ei saa segi minna tema lõplikus lahenduses. Loobunud hetkelisest kavat-susest kärmust väljuda, jätkas pealik aeglaselt ümber

pihttara sõudmist. Lähenedes mokassiinile nüüd vastasküljelt, viskas ta pahaendelise eseme osava, peaaegu tähelepandamatu aeruliigutusega kanuusse. Nüüd võis ta lahkuda, kuid tagasitee oli veelgi ohtlikum, kuna dela-vaar ei saanud enam naelutada pilku laskeavadele. Kui «lossis» tõepoolest oli keegi, siis mõistis too ilma mingi vaevata Tšingatšguki siiatuleku põhjust ja sellepärast oli kõige targem viis, kui ohtlik see ka polnud, tagasi sõita, ilmutades usaldust, nagu oleks järeleuurimine hajutanud igasugused kahtlused. Niiviisi sõudiski indiaanlane siis rahulikult minema, võttes kursi otse la'eva poole ja alla surudes närvilist soovi kiirendada käsivarte liigutusi või ümber pöörata ja heita põgus pilk selja taha.

Ükski armastav naine, kes on kasvatatud kõige peenemas tsiviliseeritud keskkonnas, poleks võitlustandrilt tagasitulevat meest võtnud vastu õrnema näoilmega kui Tasa, kes nägi delavaaride Suurt Madu tervena laeva astuvat. Ta talitses oma tundeid, kuigi tema mustades silmades sädelev rõõm ja naeratus tema kaunil suul kõnelesid keelt, mida ta peig hästi mõistis.

«Noh, kuidas on, Madu?» hõikas Välejalg, kes alati ikka esimesena rääkima hakkas. «Missuguseid uudiseid sa vesirottidelt tood? Kas nad ajasid hambad irevile, kui sa ümber nende

eluaseme sõitsid?»

«Mulle seal ei meeldi,» vastas delavaar tähendusrikkalt. «Liiga vaikne on, nii vaikne, et võib näha vaikust.»

«Noh, tead, see on ju täiesti indiaanlaste moodi — nagu võiks olla veel midagi vaiksemat täielikust vaikusest. Kui sul pole paremaid põhjendusi, siis jääb vanal Tomil ainult üle puri heisata ja minna^ einestama omaenda katuse alla. Mis mokassiinist on saanud?»

«Siin,» vastas Tšingatšguk, ulatades oma auhinna kõigile vaatamiseks.

Tasa uuris mokassiini põhjalikult ja kinnitas täiesti veendunult, et see on huroonide valmistatud, sest ninale olid täiesti erilisel viisil asetatud okassea okkad. Hutter ja delavaar ühinesid täielikult tema arvamisega. Kuid sellest ei võinud veel tingimata järeldada, et mokassiini omanik asuks «lossis». Mokassiin võis olla ujunud siia kaugelt või kukkunud mõne luuraja jalast, kes oli «los-

sist» lahkunud pärast oma ülesande täitmist. Lühidal! öeldes, mokassiin ei selgitanud midagi, kuigi äratas tugevaid kahtlusi.

Kuid Hutter ja Välejalg ei olnud mehed, keda oleks saanud kuigi kaua tagasi hoida oma kavatsuse täideviimisest, kui tõendiks oli ainult tühine mokassiin. Nad heiskasid jälle purje Ja laev oli peagi liikvel ning suundus «lossi» poole. Nõrk tuuleõhk puhus endiselt ja laeva liikumine oli selleks küllaltki aeglane, et hoonet laeva lähenedes tähelepanelikult väljastpoolt üle vaadata. Endist viisi valitses surmavaikus ja raske oli kujutleda, et majas või selle läheduses võiks olla kedagi hingelist. Erinevalt Maost, kelle kujutlusvõimet olid mõjutanud ' indiaanlaste jutustused ja kes oli valmis nägema loomulikus vaikuses midagi kunstlikku, ei märganud kumbki kahvanäoline midagi ähvardavat selles rahulikkuses, mis on omane elutuile esemeile. Lisaks sellele oli ümbruskonna maastik pigem rahustav kui kahtlane. Päev oli vaevalt alanud ja päike ei olnud veel silmapiiri kohale tõusnud, kuid taevas, õhk, metsad ning järv olid juba üle Ujutatud sellest pehmest valgusest, mis käib vahetult tema ilmumise eel ja mis on vististi kõige nõiduslikum aeg kogu kahekümne nelja tunni vältel. Neil hetkedel on kõik selge, isegi õhk omandab kristalse läbipaistvuse, aga siiski näivad värvid hallidena, pehmetena, esemete piirjooned ja perspektiivid hajuvad nagu kõlblad tõekspidamised, mis saavad ilmsiks .ilma jgasuguse kaunistuseta. Ühe sõnaga, see on hetk, mil kõik tunded omandavad oma algupärase lihtsuse ja täpsuse nõnda, nagu mõistus tõuseb kahtluste pimedusest üles loogilise tõestuse selgusele ja rahule. Selletaoline pilt võib avaldada mõju normaalse kõlblustundega inimestele, mitte aga Hutterile ja Välejalale. Kuid delavaar ja tema mõrsja, kuigi nad olid selleks liialt harjunud koiduäja hurmava iluga, et hakata veel oma tundeid sõeluma, ei jäänud kumbki selle tunni ilu vastu ükskõikseks, kuigi nad seda ise arvatavasti ei märganud. Noor sõjamees tundis selle tõttu hinges rahuigatsust ja iialgi polnud ta mõelnud vähem

sõjalisele kuulsusele kui sel silmapilgul, mil ta astus koos Tasaga kajutisse ja kui praami poord müksas vastu platvormi külge. Neist õrnadest unistustest

äratas teda Välejala toores hääl, kes kutsus teda appi purje alla laskma ja laeva kinni siduma.

Tšingatšguk kuulas käsku. Selleks ajaks, kui ta jõudis praami ninasse, seisis Välejalg juba platvormil ja trampis jalgadega nagu inimene, kes tunneb rõõmu sellest, et tal on jalge all kindel maa, ja väljendas oma täielikku põlastust kogu huroonide hõimu vastu oma tavalisel kärarikkal ja labasel kombel. Hutter tõmbas kanuu laeva nina juurde ja kavatses juba värava avada, et dokki minna. March, kes oli hüpanud platvormile ainult mõtlematus kelkimishoos, lõi jalaga vastu itet, et selle tugevust proovida, ja läks siis kanuusse, et abistada Hutterit värava avamisel. Lugeja peaks mäletama, et selletaoline majja -tagasimineku viis oli tingitud neist abinõudest, millega selle ainulaadse elamu peremees tavaliselt kindlustas teda sissetungimise vastu, kui jättis maja tühjaks, Ja eriti neil puhkudel, kui teda ähvardas mingisugune oht. Kärmusse minnes oli Hutter andnud köie delavaari pihku ja käskinud tal laeva platvormi külge kinni siduda ning purje alla lasta. Selle asemel aga, et seda käsku täita, jättis Tšingatšguk purje üles, viskas köie aasa ühe vaia otsa ja laskis laeval vabalt edasi triivida, kuni see oli jõudnud niisugusesse asendisse, et temale võis pääseda ainult kas paadi abil või pihttara ülemist serva pidi. Viimane samm oleks nõudnud suurt osavust ja igal juhul ei oleks seda julge vaenlase silme all keegi söandanud teha.

Praami asukoha müütuse tõttu, mis oli toimunud enne, kui Hutter jõudis doki värava avada, asusid laev ja «loss» teineteisest kümne-kaheteistkümne jala kaugusel ja neid eraldas vaiadest püsttara. Praam rõhus end tihedalt vastu vaiasid ja need moodustasid nagu mingi rinnatise, mis kerkis peaaegu inimese pea kõrgusele ja varjas teatud määral neid laeva osi, mida kajut ei,kaitsnud. Delavaar silmitses seda kaitseseadist suure rahuloluga ja kui Hutteri kanuu läks läbi dokivärava, mõtles noor sõdur, et kui tal oleks Hirvekütt abiks, suudaksid nad oma positsiooni kaitsta kõige tugevamagi «lossis» aset võtnud garnisoni vastu. Isegi nüüd tundis ta end võrdlemisi kindlana ja teda ei vaevanud enam endine piinav kartus Tasa saatuse pärast.

Üheainsa aerutõmbega oli kanuu värava juurest maja all asuva trepi ees. Siin leidis Hutter kõik täiesti korras olevat: ripplukk, ketid ja riivid olid kõik vigastamata. Vabamees võttis võtme, eemaldas lukud, koristas keti ja laskis trepi alla. Välejalg pistis nüüd pea avausse, sellele järgnesid käed, ja siis tõusid ka hiiglasuured jalad ilma mingi näilise pingutuseta.

Järgmisel hetkel kostis ta raskete jalgade astumist koridoris, mis eraldas isa ja tütarde tube ja

kuhu avanes trepp. Siin laskis Välejalg kuuldavale võiduhõiske.

«Tule aga siia, vana Tom!» hüüdis kartmatu metsaelanik hoonest. «Sinu eluase on korras ja terve; jah, ja tühi nagu pähkel, mis poole tunni eest oli orava käppade vahel. Delavaar kiitleb, et ta suudab vaikustki näha. Saada ta siia ja siis ta võib seda isegi käega katsuda.»

«Vaikust seal kõhal, kus sina oled, Harry Välejalg,» vastas Hutter, pistes pea nende sõnade juures avausest sisse, mille järel tema hääl silmapilkselt hakkas kostma summutatult, «vaikust sel kõhal, kus sina praegu asud, võib näha ja käega kats.uda, sest see ei ole ühegi teise vaikuse sarnane.»

«Hea küll, hea küll, vana, vinna ennast üles ja avame uksed ning aknad, et natuke värsket õhku sisse lasta. Rasketel aegadel saavad inimesed kergesti sõpradeks, kuid sinu tütar Judith on täiesti käest ära ja minu side sinu perekonnaga on pärast tema eilseid tempe tugevasti nõrgenenud. Kui see nii edasi kestab, siis ei jõua sa kümmet käskugi ära lugeda, kui ma putkan jõele ja jätan sind koos kogu sinu laeva, sinu püüniste ja sinu lastega, sinu orjade, sinu härgade ja eeslitega iseennast irokeeside vastu kaitsma. Ava aken, Ujuv Tom, mina aga tungin käsikaudu edasi ja avan esiukse.»

Järgnes va;kushetk ja seejärel kostis tume mürts nagu raske keha kukkumisest. Summutatud vandumine tungis Välejala suust ja siis paistis ehituse kogu sisemus äkki otsekui elama hakkavat. Selle nii äkki ja, võime lisada, delavaarilegi nii ootamatu müra tähenduses oli võimatu eksida. See tuletas meelde tiigrite võitlust puuris. Korral-paaril kõlas indiaani sõjahüüd, kuid samas kohe läm-

347

bus, otsekui oleks see tunginud nõrkenud ja kinnisurutud kõrist. Seejärel kostis hetkeks uuesti Välejala toores sõim. Tundus, nagu oleksid kellegi kehad kogu aeg täie jõuga põrandale paisatud ja seejärel niisama kiiresti jälle üles tõusnud võitlust jätkama. Tšingatšguk ei teadnud, mis teha. Kõik relvad olid jäänud laeva. Hutter ja Välejalg olid läinud majja ilma püssideta. Praegu polnud mingisugust võimalust neid kasutada või neid omanikete kätte anda. Võitlejad olid sõna otseses mõttes , puuris ja kujunenud olukorras oli täiesti võimatu majja tungida ja ka sealt välja pääseda. Peale selle oli laevas Tasa, kelle juuresolek halvas indiaanlase otsustamisvõimet. Et vähemalt sellest murest vabaneda, käskis ta tüdrukul selleks, et end päästa ja teisi ohu eest hoiatada, allesjäänud kanuusse istuda ja sõuda kiiresti Hutteri tütarde juurde, kes paha aimamata «lossile» lähenesid. Tüdruk aga keeldus otsustavalt ja kindlalt tema \ käsku täitmast. Sel hetkel ei oleks ükski maapealne võim sundinud teda laevast lahkuma, välja arvatud vahest ainult otsene füüsiline vägivald. Olukorra ohtlikkus ei lubanud asjata viivitada ja delavaar, kes ei näinud mingit võimalust sõprade aitamiseks, lõikas köie läbi ja lükkas praami tugeva tõukega paarkümmend jalga vaiadest eemale. Siin haaras ta aerud ja tal õnnestus laeva juhtida pisut maad tuulepoolsesse külge, kui praegu üldse sobib seda väljendust tarvitada, kuna õhuliikumine oli vaevaltmärgatav. Aeg ja aerude käsitsemise oskus ei lubanud seda vahemaad kuigi pikaks arendada. Kui ta jättis sõudmise, võis laev olla platvormist saja jardi kaugusel ja viiskümmend jardi lõuna pool. Seal vinnas ta purje

üles. Judith ja Hetty olid lõppuks märganud, et midagi on korrast ara, ja jäid umbes tuhande jala kaugusel põhja pool peatuma.

Sel ajal jätkus majas vihane taplus. Niisuguste sündmuste puhul aeg nagu tiheneks ja tormaks nii kiiresti edasi, et autoril on oma jutustusega neile raske järele jõuda. Alates sellest silmapilgust, kui esimene kukkumine hoone sisemusest kostis, kuni selle hetkeni, kui delavaar lõpetas oma kobmaka sõudmise, võis olla- möödunud mitte üle kolme-nelja minuti, kuid võitlejad olid nähtavasti juba väsinud. Enam ei olnud kuulda Välejala

needmist ega sõimu, ja isegi võitlus oli kaotanud oma jõu ja metsikuse. Sellest hoolimata jätkus heitlus üha suurema visadusega. Äkki lendas uks pärani ja võitlus kandus üle platvormile valguse kätte, lahtise taeva alla.

Üks huroon lükkas ukse riivid eest ja kõhe tema järel tormasid kolm või neli indiaanlast välja kitsale platvormile, otsekui soovides pääseda ruumis toimuvate õudsete sündmuste käest. Seejärel paiskas keegi kohutava jõuga välja vee] ühe hurooni, kes lendas uksest välja pea ees. Siis ilmus Harry March, kes möirgas kui lõvi ja oli üheks hetkeks vabanenud arvukaist vaenlastest. Hutter oli juba vangis ja kinni seotud. Nüüd tekkis võitlusse vaheaeg, mis meenutas tuulevaikust keset tormi. Kõik tundsid ühteviisi vajadust hinere tagasi tõmmata ja võitlejad seisid üksteist põrnitsedes nagu raevukad koerad, kes on laiali aetud ja nüüd ootavad soodsat juhust üksteisele uuesti kõrri kärata. Me kasutame selle pausi ära selleks, et jutustada, kuidas indiaanlased olid «lossi» vallutanud. Teeme seda veel meelsamini sellepärast, et lugejale on vaja selgitada, mispärast niisuguses ägedas kok-kupõrkes polnud peaaegu üldse verd valatud.

Lõhkine Tamm ja ta kaaslane, eriti just viimane, kes näis olevat alluv ja kelle ülesandeks oli ainult parve sõudmine, olid mõlemal «lossis» käimise korral kõik tähelepanelikult järele uurinud, isegi poiss oli toonud täpseid ja väärtuslikke teateid. Sel viisil said huroonid üldise ettekujutuse sellest, kuidas maja on ehitatud ja kuidas ta lukus käib/ samuti ka muist üksikasjust, mistõttu nad võisid küllaldase kindlusega tegutseda -pimedas. Kuigi Hutter oma varandust laeva kandes oli ase-tanud laeva «lossi» idapoolsesse külge, jälgiti teda niivõrd teraselt, et see ettevaatus osutus asjatuks. Luurajad olid väljas-nii järve lääne- kui ka idapoolsel kaldal ja pidasid silmas «lossi» elanike iga toimingut. Niipea kui pimedaks läks, lahkusid mõlemalt kaldalt parved maad kuulama, ja laev oli sõitnud ühest neist umbes viiekümne jala kauguselt mööda, ilma et oleks seda märganud. Sellel olevad irokeesid lamasid pikali palkidel, nii et pimedas nende kehad ja aeglased sõidukid sulasid veega täiesü kokku. Kui mõlemad salgad «lossile» lähenesid, kohtasid nad teineteist, vahetasid tähelepane-

kuid ja sõitsid siis kõhklemata ehitise juurde. Nii nagu oodata võis, oli see tühi. Parved saadeti kohe kaldale abiväe järele, aga kaks kohalejäävat metslast ruttasid oma olukorra paremusi ära käsutama. Neil õnnestus katusele ronida ja kui paar kooretükki oli eemaldatud, pääsesid nad pööningule. Siia tulid neile varsti järele kaaslased, kes olid kaldalt pärale jõudnud. Sõjataprite abil raiuti kandilistesse laepalkidesse auk, mille kaudu vähemalt kaheksa kõige tugevamat indiaanlast end tuppa libistasid. Nad jäid siia ootama, olles relvade ja laskemoonaga hästi varustatud ja valmis olukorrast olenevalt kas piiramist vastu võtma või äkkrünnakule minema. Terve öö magasid sõjamehed rahulikult, nagu gee on indiaanlastel kombeks, kui nad on tegevuseta. Koidu ajal nägid nad laeva lähenevat; see paistis neile läbi laskepilude, mis olid ainukesed avaused, kustkaudu praegu valgus ja õhk sisse pääsesid, kuna aknad olid seestpoolt tugevasti plankudega kinni löödud. Niipea kui oli kindel, et kaks valget meest kavatsevad luugi kaudu sisse tulla, võttis pealik, kes juhtis huroonide tegevust, viivitamata vastavad abinõud tarvitusele. Ta ei usaldanud oma hõimukaaslaste metsikut tapahimu, kui nad ägestuvad isikliku ülekohtu tõttu, ja võttis neilt ära kõik relvad, isegi noad, ja peitis need kõrvalisse kohta, kus neid poleks ilma otsimiseta kätte saadud. Siis pandi niineköied valmis, ja läinud laiali kolme tuppa, ootasid indiaanlased ainult märguannet, et tulevastele vangidele kallale kärata. Kui väesalk oli majja pugenud, panid väljasolevad sõdurid koore katusele tagasi, hävitasid hoolikalt kõik oma hiljutise külastuse jäljed ja läksid siis kaldale tagasi. Üks nendest oligi kaotanud mokassiini, mida ta pimedas ei suutnud enam üles leida. Kui «lossi» jäänud irokeesid oleksid tütarlapse surmast teadnud, ei oleks arvatavasti miski suutnud Hutteri ja Välejala elu päästa. Kuid see sündmus toimus juba pärast seda, kui oli asutud varitsuskohale, ja lisaks mõne miili kaugusel laagrist, mis oli «lossi» vastas üles löödud. Niisugused sammud olid siis tarvitusele võetud, et luua olukord, millest me kohe edasi jutustame.

351

XX PEATÜKK

Kõik tegin, mida suutsin ma,
kuid asjatu on see.
Jää hüvasti, mu kodumaa!
Mind ootab meretee,
mu arm, mind ootab meretee!
Soti ballaad

Eelnevas peatükis me jätsime Vaenlased hingeldama nende ahtale võitlusväljale. Vilunud kõigis rusikavõitluse võtteis, mis tolleaegses Ameerikas ja eriti piirimail oli äärmiselt levinenud, omas Välejalg sellega oma hämmastava jõu kõrval eelise, mis oli võitluse teinud vähem ebavõrdseks, kui muidu oleks

võinud oodata. Ainult see oli võimaldanud tal nii kaua vastu pidada ülekaaluka pealetungiva vaenlase vastu, sest indiaanlased ei ole atleetika alal oma jõu ja osavuse poolest kaugeltki kuulsad. Senini ei olnud ükski võitlusest osavõtja saanud tõsiselt kannatada, kuigi mõnigi metslane oli mitu korda rängalt jalust maha löödud, ja seda, kelle Välejalg oli platvormile paisanud, võis ajutiselt rivist väljalangenuks pidada. Ülejäänuist lonkas nii mõnigi ja March ise ei olnud samuti ilma muhkudeta pääsenud.

352

Kõigil oli hädasti vaja hinge tagasi tõmmata fa võitlus katkes ajutiselt.

Niisuguses olukorras ei võinud vaherahu — oli see tingitud millest tahes — kaua kesta. Võitlusareen oli selleks liiga kitsas ja võimalus mingiks salakavalaks sammuks liiga suur. Vaatamata oma ebasoodsale seisukorrale alustas Välejalg esimesena uuesti vaenutegevust. Kas sündis see tegutsemistarkusest või teadlikust kaalutlusest, et saavutada paremus äkilise ja ootamatu kallaletungi abil, või oli see ainult indiaanlaste vastu sügavale juurdunud viha vili, seda on meil võimatu öelda. Ta kallaletung oli raevukas ja esimesel minutil purustas ta kõik, mis ette jäi. Ta haaras kõige lähemal huroonil vööst kinni, tõstis ta täiesti õhku ja paiskas järve nagu väikese lapse. Mõne sekundi pärast oli sama saatus tabanud kaht teist, kusjuures üks neist sai tugevasti viga, kukkudes hooga oma kaaslasele otsa, kes oli just enne teda sama teed läinud; kuid neli vaenlast olid veel järele jäänud ja käsikähmluses, ilma igasuguse relvata, peale nende, millega loodus ise on inimesi varustanud, lootis Harry March hõlpsasti nendegi punanahkadega toime tulla.

«Hurraa, vana Tom!» karjus ta. «Nadikaelad lendasid järve ja varsti panen ma nad kõik ujuma.» Nende sõnade juures virutas tn tugeva jalahoobi näkku indiaanlasele, kes oli platvormi äärest kinni haaranud ja püüdis end sellele upitada. Hoop paiskas tolle abitult ja lootusetult vette tagasi. Kui kukkumiskohal laineringid hajusid, paistis läbi Vilkuva Peegli läbipaistva vee, kuidas indiaanlase tume keha lamas põhjas, käed laiali sirutatud, kõnksus sõrmed haaramas liiva ja veetaimi, otsekui püüdes elu nende viimaste meeleheitlike surmakrampidega kinni hoida.

Hoop kõhtu sundis teist indiaanlast nagu tallatud ussi end kõverasse tõmbama, ja nüüd oli Välejalal tegemist veel ainult kähe võitlusvõimelise vaenlasega. Üks neist oli huroonide seas kõige pikem ja samuti kõige tugevam, pealegi kõige kogenum sõiamees, kelle lihased olid loendamatuis võitlustes ja pikkadel sõjakäikudel karastunud. See mees hindas täiesti õigesti oma vnstase hiiglajõudu ja oli seepärast hoidnud omaenda jõudu.

353

olnud nii hirmus ja kahvanäoline oli näidanud üles niisugust tohutu suurt jõudu, et isegi nüüd, kus ta lamas seotuna nagu lammas nende jalge ees, vaatasid indiaanlased teda veelgi kartlikult ja lugupidavalt. Nende kõige tugevama sõjamehe abitu keha oli ikka veel platvormil pikali maas, ja kui nad pöörasid pilgu järvele ja otsisid kaaslast, kelle Välejalg oli nii ebaviisakalt vette paisanud ja kelle nad võitlussegaduses olid silmist kaotanud, nägid nad tema elutut keha, mis oli põhjarohtu

kinni jäänud, nagu me juba kirjeldasime. Niisuguse hinnaga saavutatud võit ei pannud huroone sugugi vähem jahmatama kui kaotus.

Tšingatšguk ja tema mõrsja olid laeval kogu selle tapluse tunnistajateks. Kui kolm hurooni hakkasid köit ümber Välejala käsivarte tõmbama, 'haaras delavaar püssi, aga enne, kui ta jõudis seda tarvitada, oli kahvanäoline juba kinni seotud ja õnnetus oligi sündinud. Ta oleks võinud veel ühe vaenlase maha lasta, ent selle skalpi oli võimatu kätte saada, ja noor pealik, kes oleks küll meeleldi riskinud oma eluga säherduse sõjasaagi omandamiseks, ei tahtnud võtta vaenlaselt elu, kui polnud väljavaateid skalbi saamiseks. Üks pilk Tasale naivas tema peas mõlkunud kättemaksumõtte. Lugeja teab juba, et Tšingatšguk peaaegu ei osanudki laeva suuri aerusid käsutada, kuigi ta käsitses kanuu väikest aeru osavasti. Vististi ei ole ühtki teist kehalist tööd, milles inimesed oleksid nii käpardid ja saamatud kui esimesed sõudmiskatsed. Isegi kogenud meremehele võib äpardus osaks saada, kui ta proovib järele aimata gondlijuhi osavaid liigutusi. Ühe sõnaga — algajal on raske toime tulla isegi üheainsa aeruga, kuid praegusel juhul oli vaja käsitseda kaht, ja pealegi kaht suurt aeru korraga. Suured aerud kuulavad siiski tugevate käte sõna paremini kui kerged, ja see oligi põhjuseks, miks delavaaril õnnestus laeva paigalt nihutada juba esimesel katsel, nii hästi või halvasti kui see tal ka välja tuli. Kuid hoolimata sellest, pani see katse teda kahtlema omaenda jõus ja ta mõistis kõhe täielikult, missuguses kriitilises olukorras nad Tasaga on, kui huroonid peaksid käsutama luugi all seisvat kanuud ja neile kallale tungima. Esimesel silmapilgul mõtles Tšingatšguk oma mõrsja panna

ainukesse tema kätte jäänud kanuusse ja sõuda idakaldale, lootes, et jõuab sealt maad mööda delavaaride küladeni põgeneda. Kuid mitmesugused kaalutlused takistasid tal seda ettevaatamatut sammu astumast. Oli täiesti kindel, et luurajad valvavad järve mõlemast küljest ja et ükski kanuu ei saa märkamatult kaldale läheneda. Siis pole võimalik ka jälgi indiaanlaste eest var-jäta, ja Tasa ei olnud nii lugev, et oleks jõudnud põgeneda kogenud sõjameeste eest. Selles Ameerika osas ei tundnud indiaanlased veel hobuste kasutamist, ja kõik oleks sõltunud ainult põgenike jõust. Lõpuks — ja see ei olnud kaugeltki mitte kõige tähtsusetum — tuli dela-vaarile meelde ta ustava sõbra Hirveküti olukord, keda ta milgi viisil ei tohtinud hätta jätta.

Tasa mõtted ja tunded olid mitmeski suhtes teistsugused, kuid ometi jõudis ta samasugustele järeldustele. Teda ennast ähvardav oht häiris teda hoopis vähem kui kartus mõlema õe pärast, kes äratasid temas elavat naiselikku kaastunnet. Kui võitlus platvormil oli lõppenud, oli tütarlaste kanuu kõigest kolmsada jardi lossist eemal. Siin lakkas Judith. sõudmast, kuna siit avanes ta pilgule kogu sündmuste vaatepilt. Nad mõlemad Hettyga seisid kanuus püsti ja püüdsid näha, mis platvormil sündis, kuid na'd ei saanud oma kartusi rahustada, kuna ehituse seinad varjasid nende eest suurel määral tegevuskohta.

Oma ajutise julgeoleku eest võlgnesid laevas ja kanuus olijad tänu Välejala kallaletungi ägedusele;

tavalises olukorras oleksid indiaanlased viivitamatult tüdrukud vangistanud. Seda oleks olnud väga lihtne teha,' kuna üks kanuu oli nüüd metslaste käsutada. Kuid asja 'peetud lahing oli murdnud huroonide vahvuse. Võitluse tagajärgedest toibumine nõudis natuke aega, seda enam, et iydiaanlaste salga pealik oli saanud kõige rängemini kannatada. Siiski oli ülimalt tähtis, et Judith ja Hetty viivitamata otsiksid varju laevas, mis pakkus vähemalt ajutistki kaitset, ja esimeseks sammuks oligi neid sinna kutsuda. Tasa ilmus laeva ahtrisse ja hakkas kätega vehkima ning märku andma, paludes asjatult tütarlapsi sõita kaares ümber lossi ja läheneda laevale ida poolt. Kuid nemad kas umbusaldasid või ei mõistnud neid

märguandeid. Arvatavasti ei olnud Judithile tõeline olukord veel küllalt selge, et täielikult usaldada kumbagi poolt. Selle asemel et täita Tasa soovi, hoidus ta neist eemale ja sõudis aeglaselt tagasi põhja poole, teisiti öeldes — järve laiemasse ossa, kus tema ees avanes kõige avaram vaateväli ja kus oli kergem end põgenemisega päästa. Sel silmapilgul ilmus päike idapoolse mäeaheliku männilatvade kõhale ja samas hakkas puhuma kerge lõunatuul, nagu see on tavaline sel kella-ja aastaajal.

Tšingatšguk ei hakanud purje heiskamisele aega raiskama. Mis vaenlased tema suhtes ka ei kavatsenud, oli ometi igas suhtes parem viia laev lossist niipalju eemale, et vaenlased saaksid sellele läheneda ainult kanuus, mis sõjaõnne tujukuse tõttu oli'nii ebasobival ajal vaenlaste kätte sattunud. Huroonid äkki nagu virgusid avaneva purje nägemisest. Vahepeal, kui laev oli pööranud täävi tuule poole, mis õnnetuseks puhus ebasoodsas suunas ja kandis laeva tagasi platvormi poole, pidas Tasa vajalikuks hoiatada peigu, et ta nii ruttu kui võimalik varjaks end vaenlaste kuulide eest. See oli oht, mida tuli ilmtingimata vältida, seda enam veel, et Tasa, nagu delavaar oli märganud, ei tahtnud varju minna, seni kuni Tšingatšguk ise lagedale jäi. Sellepärast jättis Tšingatšguk laeva omapead edasi liikuma, lükkas mõrsja kajutisse, sulges viivitamata selle ukse ja laskis siis silmad püsse otsides ringi käia.

Vaenulike poolte seisukord oli niivõrd ainulaadne, et see väärib üksikasjalisemat kirjeldamist. Laev asus kuuskümmend jardi «lossist» lõuna pool, või teisiti öeldes — pärituult, kusjuures puri oli ülal ja tüüriaer peremeheta. Õnneks oli viimane kinnitamata ega avaldanud sellepärast kuigi suurt mõju omapead triiviva praami siksakilisele liikumisele. Puri peksles vabalt ttmles, kuigi mõlemad soodid olid pingul. Selle tõttu keeras lameda-t põhjaline laev, mis ei istunud vees sügavamalt kui kolm-neli tolli, ninaga aeglaselt vastu tuult. Kõik suunamuutused toimusid siiski väga aeglaselt, sest tuul oli väga nõrk ja pealegi muutlik nagu alati, ja paaril korral jäi puri lõdvalt rippu nägu narts. Kord paiskas tuul ta koguni vastassuunda.. Kui laeval oleks olnud kiil all,

oleks ta paratamatult jooksnud vööriga vastu platvormi, ja siis ei oleks arvatavasti miski asi takistanud huroone ' laeva vallutamast, seda enam, et puri oleks neile võimaldanud läheneda varjatult.

Praegu aga pööras laev end aeglaselt ringi ja pääses kokkupõrkest «lossiga», ainult mitu jalga etteulatuvatest vaiadest ei pääsenud ta mööda ja aeglaselt liikuva sõiduki ninaosa jäi kähe vaia vahele kinni. Samal hetkel varitses delavaar üksisilmi läbi laskeava sobivat võimalust tulistamiseks, kuna «lossis» viibivad huroonid olid samaga ametis. Jõuetu indiaanlasest sõdur toetus seljaga vastu majaseina, kuna keegi polnud jõudnud teda veel ära korjata, ja Välejalg, abitu nagu nott ning kinniseotud nagu lammas, keda viiakse tapale, lamas peaaegu keset platvormi. Tšingatšguk oleks võinud esimese tappa iga silmapilk, kuid tolle skalp oleks võtmata jäänud ja noor sõjamees ei tahtnud anda hoopi, mis ei tõotanud talle ei kuulsust ega käsu.

«Päästa end nende vaiade küljest lahti, Madu, kui sa tõesti Madu oled,» oigas Välejalg, kellele pingul nöörid hakkasid juba äärmiselt suurt valu valmistama. «Vabasta end vaiade küljest, lükka praami nina eemale, ja sa pääsedki minema. Ja kui oled teinud seda enda pärast, siis -tee lõpp sellele ähkivale lurjusele minu meeleheaks.»

Välejala üleskutsel ei olnud siiski muud mõju, kui et tõmbas Tasa tähelepanu tema seisukorrale. See taibukas tüdruk mõistis esimese pilguga kõik. Vangi jalad olid tugeva niineköiega kõvasti mitmekordselt kinni seotud ja käed olid pealtpoolt küünarnukke samuti selja taha kinnitatud, kuid ta sai käsutada siiski sõrmi ja liigutada käerandmeid. Asetanud huuled laskeava juurde, ütles Tasa vaikse, kuid selge häälega:

«Mispärast sa ei võiks end veeretada ja lasta end kukkuda praamile? Tšingatšguk laseb hurooni maha, kui see hakkab sind taga ajama!»

«Jumala eest, tütarlaps, see on väga arukas mõte, ja seda peab proovima, kui teie praami ahter tuleb pisut ligemale. Pane aluskott alla, et mul oleks pehmem kukkuda.»

See oli öeldud 'kõige sobivamal hetkel, kuna ootamisest tüdinud indiaanlased tulistasid kõik peaaegu korraga, ilma et oleksid kellelegi viga teinud, kuigi mõned kuulid lendasid läbi laskeavade. Tasa kuulis ainult osa Välejala sõnu, suurem osa läks kaotsi püssiragina tõttu. Tasa tõmbas ahtrisse viival uksel riivi eest, kuid ei söandanud siiski laevalaele ilmuda. Laeva nina oli kogu aja vaiade taga kinni, kuid üha nõrgemini, kuna ahter tuli aeglaselt .ringi tehes platvormile üha lähemale.

Välejalg, kes lamas nüüd otse näoga laeva poole, oli vähkrenud ja viselnud nagu valudes kogu aja pärast seda, kui ta kinni seoti. Ta jälgis praami liikumist ja nägi lõpuks, et kogu laev oli vaba ning hakkas pikkamisi vaiade äärest mööda libisema. Katse oli küll meeleheitlik, kuid paistis olevat

ainuke võimalus endpiinamisest ning surmast päästa ja sobis selle, mehe hulljulgele iseloomule. Oodanud ära silmapilgu, kus ahter peaaegu puudutas platvormi, hakkas Välejalg otsekui talumatust valust uuesti vähkrerrte, needes valju häälega üldse kõiki indiaanlasi, eriti aga huroone, ja seejärel veeretas ta end äkki praami ahtri poole. Õnnetuseks vajasid Välejala õlad veeretamisel palju rohkem ruumi kui tema jalad, ja platvormi äärele jõudmisel oli ta asend niivõrd muutunud, et ta ei sattunud praami kõhale, ja kuna ta Kiired liigutused ning tungiv vajadus tõtata ei lubanud tal enam ringi vaadata, siis kukku? ta vette. Sel hetkel avas Tšingatšguk oma mõrsja pealekäimisel uuesti tule huroonide pihta. Viimased arvasid, et vang on kõvasti seotud ega märganudki võitluse tuhinas, kuidas ta oli ära kadunud. Tasa oli oma julge plaani edust väga huvitatud ja jälgis põnevusega Välejala liigutusi nagu kass hiirt. Sel silmapilgul, kui Välejalg hakkas veerema, oli Tasale kohe selge möödapääsmatu tagajärg, seda enam, et praamil oli nüüd sõiduhoog sees. Tasa püüdis välja mõtelda mingi abinõu, kuidas vangi päästa. Ta avas vaistliku leidlikkusega ukse selsamal hetkel, kui püssipaugud kõmasid, tema kõrvus, ja astus kajuti seinte varjus ahtrisse just õigel ajal, et näha Välejala järve kukkumist. Tema jalg sattus juhuslikult lahtisele purjenurgale. Haaranud kätte selle külge kinnitatud nööri kohmakalt, kuid naisterahva suuremeelse otsusekindlu-

sega, viskas ta selle abitule Välejalale. Nöör kukkus põhjavajuvale mehele pähe ja kehale, ning sel õnnestus nöörist kinni haarata mitte ainult sõrmede, vaid ka hammastega.

Välejalg oli osav ujuja, ja kuigi ta oli käsist-jalust seotud, kasutas ta vaistlikult ainukest võtet, mida oleksid talle võinud õpetada füüsikaseadused ja läbimõeldud kaalutlus. Ta oli kukkunud selili, ja selle asemel et rabelda ja kasutute pingutustega end ise uputada, laskis ta oma keha vajuda võimalikult sügavale, ja sel silmapilgul, kui nöör teda puudutas, oli ta peaaegu tervenisti vee all, välja arvatud tema nägu. Selles asendis sai ta käsutada käelabasid nagu käia oma uimi, ja ta oleks võinud sellesse asendisse jääda ka senikauaks, kuni huroonid oleksid ta päästnud, kui abi poleks tulnud teisalt. Kuid laev liikus edasi ja nöör tõmbus peagi pin-. gule ning vedas teda loomulikult kaasa. Praami liikumine aitas tal nägu veepinnal hoida. Vastupidavat inimest oleks võinud niisugusel ainulaadsel, kuid lihtsal viisil miilide viisi taga vedada. Nagu juba öeldud, ei märganud huroonid vangi ootamatut kadumist. Oma praeguses seisundis varjas teda esialgu nende pilkude eest platvormi esiletungiv äär; kui aga laev aeglaselt edasi liikus, varjasid Välejalga sõbralikult vaiad. Peale selle ihkasid huroonid nii väga tappa oma delavaarist vaenlast, kihutada talle kuuli kerre läbi mõne laskeava või seinaprao, et nad üldse ei mõelnud Välejalale, kelle nad kujutlesid olevat tugevasti kinni seotud. Kõige rohkem huvitas neid see, kuidas laev vaiadest mööda pääseb, kuigi see hõõrumise tõttu vähemalt poole võrra aeglasemalt liikus, ja nad läksid üle lossi põhjaossa, et käsutada siin asuvaid laskeavasid. Tšingatšguk oli samuti ametis ega teadnud Välejala saatusest sugugi

rohkem kui ta vaenlased. Kui laev ujus «lossist» mööda, tungis püssilaskude suits välja laskeavadest, kuid mõlema võitleva poole silmad ja liigutused olid liiga Kiired, et asi oleks võinud lõppeda mõne võitleja haavamisega. Lõpuks vabanes ühe poole rahulduseks ja teise poole kurvastuseks praam täielikult vaiade vahelt ja nakkas üha suurema kiiru-sega põhja poole liikuma.

Alles nüüd sai Tšingatšguk Tasa käest teada, missuguses kriitilises seisukorras viibib Välejalg. Näidata end praami ahtris oleks tähendanud kindlat surma, kuid õnneks oli nöör, millest uppuja kinni hoidis, kinnitatud purje alumise nurga külge. Delavaar päästis selle konksu küljest lahti ja Tasa, kes. oli selleks juba ettepoole läinud, hakkas kohe nöörist tõmbama. Sel hetkel ujus Välejalg viie-kuuekümne jala kaugusel ahtri taga, ja ainult tema nägu ulatus veepinnale. Ta oli juba üsna kaugel «lossist» ja vaiadest, kui huroonid teda esimest korda märkasid. Nad tõstsid vastikult ulgtivat kisa ja hakkasid tulistama seda, mida õigemini tuleks nimetada ujuvaks tombuks. Just sel silmapilgul hakkas Tasa nööri sikutama ja see asjaolu tõenäoliselt päästiski Välejala elu, millele aitasid kaasa ka tema oma külmaverelisus ja piiriasuka taiplikkus. Esimene kuul põrkus vastu vett just sel kohal, kus noore hiiglase lai rind oli selgesti näha läbi puhta vee, ja kuul oleks läbistanud ta südame, kui seda poleks lasrad nii terava nurga all. Kuid selle asemel, et vette tungida, libises ta nüüd mööda siledat järvepinda, põrkus sellelt üles ja tungis kajuti seinapalkidesse, selle köha lähedal, kus Tšingatšguk oli minut aega tagasi nööri purje küljest lahti päästes seisnud. Järgnesid teine, kolmas ja neljas kuul, ja kõik sattusid samale veepinna takistusele, kuigi Välejalg täiesti selgesti tundis nende löökide jõudu, mis langesid tema rinnale nii lähedale.

Kui huroonid oma viga märkasid; muutsid nad taktikat ja sihtisid käimatusse näkku. Kuid Tasa sikutas nööri edasi, mistõttu märklaud liikus kõhalt ära ja surmatoovad kuulid kukkusid endiselt vette. Järgmisel hetkel tõmbas Tasa Harry keha praami otsa taha, ja nii oligi mees -väljaspool ohtu. Mis puutub delavaari ja ta mõrsjasse, siis olid nad kogu aja kajutis varjul ja nad tõmbasid Välejala hiigelkogu poordi aarde, kus nad ise seisid, palju kiiremini kui meie neid ridu kirjutame. Tšingatš-guk hoidis terava noa valmis ja kummardudes üle praami aare, lõikas kiiresti läbi niinenöörid, millega piiriasuka liikmed olid kinni köidetud.

Tõsta Välejalg nii kõrgele, et ta oleks ulatunud paadiäärest kinni võtma, ja aidata tal laeva tulla ei olnudki

väga kerge, kuna ta käed olid ikka veel peaaegu võimelud; kuid mõlemad toimingud sooritati

siiski õigel ajal. Vabastatud Välejalg tuikus ettepoole ja kukkus jõuetult ja abituna laeva tekile. Siia me jätamegi ta toibuma ja vereringet taastama, ise aga jätkame jutustust sündmustest, mis järgnesid üksteisele liiga kiiresti, et meil oleks võimalik neid edasi lükata.

Hetkel, kui huroonid kaotasid Välejala keha silmist, hakkasid nad pettumusest ulguma ja kolm kõige kärmemat neist jooksid trepi juurde ja astusid kanuusse. Siiski nõudis natuke aega, et kaasa võtta püssid, otsida üles aerud ja, kui tarvitada tehnilist oskussõna, «dokist välja saada». Selle ajaga jõudis Välejalg laevale ja delavaar oli samuti jõudnud kõik oma püssid uuesti laadida. Laev liikus pärituult edasi ja oli nüüd juba «lossist» paarsada jardi eemal ning libises iga hetkega üha kaugemale ja kaugemale, kuigi ta liikus nii aeglaselt, et pani vaevalt vee virvendama. Tütarlaste kanuu oli laevast tubli veerand miili põhja pool; nähtavasti hoidusid tüdrukud täiesti teadlikult kaugemale, kuna nad ei teadnud, niis «lossis» ja laevas oli juhtunud, ja kartsid lähemale tulla. Nad olid võtnud kursi idapoolsele kaldale, püüdes samal ajal hoiduda laeva suhtes pärituult. Sel viisil sattusid nad mõningal määral kahe vaenuliku poole vahele, otsekui kaheldes, kumba poolt pidada sõbraks, kumba vaenlaseks. Kauase vilumuse tõttu käsitsesid mõlemad tüdrukud aerusid suure osavusega; ja eriti Judith oli sageli saanud auhindu sõudevõistlustel, mida järve külastanud noormehed vahel korraldasid.

Kui kolm hurooni tulid pihttara tagant välja, leidsid nad end lahtiselt järvelt ning pidid laevale lähenema ilma igasuguse kaitseta, kui tahtsid oma esialgsest plaanist kinni pidada. See' jahutas punanahkade võitlustullina korrapealt. Puukoorest kanuus ei kaitsnud neid miski asi kuulide eest ja indiaanlaste loomupärane ettevaatlikkus oli täiesti vastuolus selletaolise eluohverdamisega, mis oleks üsna tõenäoliselt sündinud, kui nad oleksid katsunud rünnata vaenlast, kes oli nii hästi kind-lustatud, nagu delavaar praegu. Selle asemel et laeva taga ajada, käänasid need kolm sõdurit idakalda poole, hoides end Tšjngatšguki püssist ohutus kauguses. Kuid

see manööver asetas neiud äänmiselt kriitilisse olukorda; see ähvardas nad seada kui mitte just otse kähe tule, siis vähemalt kähe ohu vahele (sest nad pidasid mõlemaid pooli ohuks), ja selle asemel et lasta end huroonide poolt lõksu meelitada, alustas Judith viivitamata taandumist lõuna poole, hoidudes käida lähedale. Ta ei julgenud randuda, olles otsustanud seda abinõu käsutada ainult äärmisel juhul. Algul indiaanlased peaaegu ei pööranudki tähelepanu teisele kanuule, sest nad teadsid väga hästi, kes selles on, ja sellepärast ei omistanud selle vallutamisele suurt tähtsust, eriti nüüd, kui laev koos oma kujuteldavate aaretega ja kähe niisuguse sõjamehega, nagu delavaar ja Välejalg, oli neil silme ees. Kuid laeva ründamine oli siiski ohtlik, kuigi ahvatlev, ja sellepärast, kui nad olid ligi tund aega ära raisanud tema järel püssitule eest ohutus kauguses sõitmisele, näisid huroonid

äkki ootamatult taktikat muutvat ja hakkasid tüdrukuid hoogsalt taga ajama.

Kui nad asusid selle kavatsuse täideviimisele, muutus kummagi osavõtva poole olukord suuresti. Laev oli purjetanud ja trüvinud ligi pool miili ning asus nüüd ligikaudu samavõrra «lossist» põhja pool. Niipea kui delavaar märkas, et tüdrukud hoiduvad temast eemale, kusjuures tema ei osanud kohmakat laeva juhtida, ja teades, et igasugune katse kerge puukoorest kanuu eest ära pääseda on kasutu, laskis ta purje,alla, lootuses, et see meelitab õed oma kavatsust muutma ja laevalt varju otsima. Sel pettemanöövril ei olnud muid tagajärgi, kui et ta laev püsis tegevuskoha ligemal ja laeval olijad said algava tagaajamise tunnistajateks. Judithi kanuu oli huroonide kanuust ligi veerand miili lõuna pool, idakaldale aga pisut ligemal, ja peaaegu niisarrfa kaugel lõuna pool «lossist». Niisuguses olukorras algaski ajujaht.

Sel silmapilgul, kui huroonid äkki oma rünnakuplaani muutsid, ei olnud nende kanuu kõige paremas olukorras. Neil oli ainult kaks aeru, ja kolmas mees oli seega liigne ja kasutu koorem. Edasi, erinevus õdede ja kolme mehe raskuse vahel, seda enam veel niisuguste ebatavaliselt kergete. sõidukite puhul, tegi peaaegu täiesti nulliks igasuguse paremuse, mis oleks võinud olla huroonide poolel nende suurema jõu tõttu, ja muutis

võistluse kaugeltki mitte enam nii ebavõrdseks, nagu võis näida. Judith hoidis jõudu senikaua, kui teise kanuu lähenemine paljastas talle indiaanlaste kavatsused ja siisxõhutas ja anus ta Hettyt, et see aitaks teda kogu oma osavuse ja jõuga.

«Miks me peaksime põgenema, Judith?» küsis lihtsameelne tütarlaps. «Huroonid ei ole mulle iial midagi halba teinud ja ma usun, et nad iial ei teegi mulle midagi kurja.»

«Võib-olla on see sinu suhtes õige, Hetty, kuid minuga on. hoopis teine asi. Lasku põlvili ja loe oma palve, aga siis tõuse üles ja aita põgeneda. Kui hakkad palvetama, siis mõtle ka minule, kallis laps.»

Judith jagas need korraldused segase tundega, sest esiteks teadis ta, et õde otsib hädas tuge suurelt abimehelt, ja teiseks valdas tema enda uhket loomust sel ülima mahajäetuse ja raske katsumise hetkel äkki nõrkuse ja abituse tunne.

Sel korral palvetas Hetty siiski ruttu ja varsti liikus kanuu kärmesti edasi. Ometi ei võtnud kumbki pool kogu oma jõudu tarvitusele, mõistes, et jaht kujuneb kestvaks ja väsitavaks. Nagu kaks lahinguks valmistuvat sõjalaeva, tahtsid nad nähtavasti esialgu kindlaks teha oma suhtelise liikurriiskiiruse, et teada, kuidas kulutada jõudu, enne kui otsustavat võitlust alata. Mõne minuti pärast veendusid indiaanlased, et tüdrukud käsitsevad aerusid oskuslikult ja nende kättesaamine ei ole kerge.

Tagaajamise algul oli Judith hoidunud idakalda poole alateadliku kavatsusega randuda ja

põgeneda metsa viimases hädas, kuid maale lähenedes ja kindel olles, et vaenlase luurajad jälgivad iga tema liigutust, loobus ta niisugusest meeleheitlikust sammust. Siis oli tema jõud alles täiesti värske ja ta lootis jälitajad ara, väsitada. Sellast mõttest vaimustatult vajutas ta aeru vette ja eemaldus kaldaäärsest tihnikust, mille all ta oli juba valmis varju otsima, ning võttis kursi uuesti järve keskkoha poole. .See silmapilk paistis huroonidele olevat kõige sobivam rünnakuks, seda enam, et veepind laius nüüd nende ees kogu avaruses ning nad ise olid põgenike ja käida vahel. Mõlemad kanuud lendasid kiiresti edasi; Judith tegi jõu puudujäägi tasa suure osavuse ja enese-

valitsusega. Poole miili võrra edasiliikumisel ei olnud indiaanlastel õnnestunud saada olulist paremust, kuid kestev pingutus väsitas ilmselt mõlemad pooled ara. Siis võtsid huroonid käsutusele abinõu, mis võimaldas neil kordamisi puhata sel teel, et nad andsid aerusid käest kätte, ilma et kanuu kurus oleks sealjuures kuigi tunduvalt vähenenud. Judith vaatas aeg-ajalt tagasi ja märkas seda. Ta lõi kõhe kahtlema võiduajamises, mõistes, et tema jõud ei pea vastu üksteist asendavate J meeste jõule; kuid sellele vaatamata jätkas ta vastupanu ja ikka veel polnud märgata indiaanlaste silmanähtavat edu.

Indiaanlastel ei olnud senini korda läinud tüdrukutele ligemale jõuda kui kahesaja jardi kaugusele, kuigi nad järgnesid kanuule otsejoones, faarvaateris, nagu meremehed ütlevad. Judith märkas siiski peagi, et vahemaa tema ja huroonide vahel oli tunduvalt vähenenud juba enne, kui ta jõudis järve keskpaika. Ta polnud niisugune tüdruk, kes kõhe oleks sattunud meeleheitele; ent äkki tekkis tal tahtmine alla anda, et teda viidaks kiiremini laagrisse, kus ta teadis Hirveküti vangis olevat, 'kuid mõte, et ta võib veel ette võtta mõningaid samme sõbra vabastamiseks, andis talle värsket jõudu uuteks pingutusteks. Kui keegi oleks jälginud mõlema kanuu liikumist, siis oleks ta näinud, kuidas Judith otse lendas oma jälitajate eest, kui ta lisas värske jõuga kurust ja tal mõlkusid mõttes innukad ja üllad plaanid. Kähe kanuu liikumiskiiruse vahe oli järgmise viie minuti jooksul nii märgatav, et huroonid mõistsid, — neil- tuleb pingutada kogu jõudu, kui nad tahavad pääseda häbist, et naisterahvas nad üle trumpab. Kõige tugevam sõdur, kes oli raevunud sellest alandavast mcfttest, tegi liiga äkilise pingutuse ja murdis, aeru, mille kaaslane oli talle just asja ulatanud. See otsustas kõhe jõukatsumise tulemuse. Kanuu, milles oli kolm meest ja ainult üks aer., ei suutnud üldse enam kinni püüda niisuguseid põgenikke nagu Thomas Hutteri tütred.

«Näe, Judith!» hüüdis Hetty, kes nägi teiste õnnetust. «Ma loodan, et uüüd usud sinagi palve jõusse! Huroonid murdsid aeru ja nüüd ei saa nad meid enam ealeski kätte.»

«Ma ei ole selles iialgi kahelnud, vaene Hetty, ja mõnikord soovin ma oma hingekibeduses, et oleksin

ise palvetanud rohkem ja mõtelnud vähem oma ilust. Nüüd olem^ väljaspool ohtu ja peame sõitma ainult pisut lõuna poole, seal võime hinge tagasi tõmmata.»

See sündiski; vaenlane lõpetas tagaajamise hetkel, kui juhtus õnnetus, niisama äkki nagu laev, mis on kaotanud tähtsa raa. Selle asemel, et jälitada Judithi kanuud, mis libises nüüd kergesti üle vee lõuna suunas, pöörasid huroonid oma täävi «lossi» poole, kuhu nad peagi jõudsid ja sildusid. Tütarlapsed, kartes, et «lossist» või selle lähedusest võidakse leida vaba aer, sõitsid edasi ega peatunud enne, kui olid vaenlastest nii kaugel, et neil jäi täielik põgenemisvõimalus juhuks, kui indiaanlased oleksid uuesti neid jälitama asunud. Kuid metsinimesed nähtavasti ei kavatsenudki seda teha, ja tunni aja pärast nägid tüdrukud meestega täidetud kanuud «lossist» lahkuvat ja kaldale minevat. Tüdrukud ei olnud midagi söönud ja sellepärast keerasid nad hoone ja laeva juurde tagasi, kui olid lõpuks viimase manöövrite järgi otsusele jõudnud, et ta on sõprade kätes.

Vaatamata «lossi» näilisele tühjusele lähenes Judith sellele äärmise ettevaatusega. Laev asus nüüd miili võrra põhja pool, oli võtnud kursi «lossile» ja sõitis nii õigesti, et Judith jäi arvama, nagu asuks tüüril valge inimene. Jõudnud saja jardi kaugusele «lossist», -tegid tüdrukud ringi ümber «lossi», et kindlaks teha, kas see on tühi. Läheduses ei olnud näha ühtki kanuud ja see andis neile julgust tulla üha ligemale, kuni nad lõpuks olid vaiadest möödas ja jõudsid platvormi äärde.

«Mine majja, Hetty,» ütles Judith, «ja vaata, kas metslased on ära läinud, — nad ei tee sulle halba. Ja kui mõni neist on seal, siis hoiata mind. Ei usu, et nad hakkaksid tulistama vaest, kaitsetut tütarlast, ja mina vähemalt pääsen põgenema seniks, kui ma ise arvan heaks minna vabatahtlikult nende laagrisse.»

Hetty täitis tema soovi, ja niipea kui õde jõudis platvormile, sõitis Judith mõne jardi eemale ja oli valmis põgenema. Kuid selleks polnud mingisugust vajadust, sest ei möödunud minutitki, kui Hetty tuli tagasi ja teatas, et majas ei ähvarda neid mingisugune oht.

«Ma käisin kõigis tubades, Judith,» ütles õde tõsiselt, «ja kõik nad on tühjad, peale isa magamistoa. Isa on oma toas ja magab, kuigi mitte nii rahulikult nagu mina seda sooviksin.»

«Ega temaga ometi ei ole midagi juhtunud?» küsis Judith, kui ta jalg puudutas platvormi. Ta kõneles kiiresti, sest tema- närvid olid niisuguses seisundis, et ta sattus kergesti ärevusse.

Hettyt vaevas nähtavasti midagi ja ta vaatas põgusalt enda ümber, otsekui soovides, et keegi peale Judithi teda ei kuuleks.

«Sa ju tead, mis isaga vahel juhtub, kui ta end purju joob,» ütles ta. «Siis ei tea ta ise ka mitte, mis ta räägib või teeb … Ja mulle näib, et ta on praegu purjus,»

«See on veider! Ega ometi metslased teda täis ei jootnud ja siis maha jätnud? Ah, Hetty, raske on tütrel vaadata isa niisuguses olekus! Ma ei lähe tema juurde enne, kui ta ärkab.»

Siinkohal sundis sisemisest toast tulev oie Judithit oma otsust muutma ja tüdrukud söandasid läheneda isale, keda nad olid mitugi korda näinud seisukorras, mis alandab inimese looma tasemele. Ta istus, selg vastu seina toetatud, toakese nurgas ja pea rippus raskelt pinnal. Judith tormas äkilise tundepuhanguga tema juurde ja tõmbas tal peast purjeriidest mütsi, mis oli pähe vajutatud nii madalale, et kattis näo peaaegu kuni õlgadeni. Samal hetkel, kui ta selle katte kõrvaldas, nägi ta katkirebitud, värisevat ja toorest liha, paljaid sooni ja lihaseid ja muid vastikuid surmamärke, mis tulevad nähtavale siis, kui nahk maha nülitakse. Kõik see näitas, et Hutter oli skalpeeritud, kuigi ta veel elas.

XXI PEATÜKK

Nüüd ta surnuna kaotanud viimase toe,

talle mõnitust antaks veel kaua.

Aga temale see enam miskit ei loe,

tema puhkab nüüd britlase hauas ...

Wolfe

Lugeja võib 'kujutleda seda õudust, imida tundsid tütred, nähes ootamatult eelmise peatüki lõpul kirjeldatud vapustavat pilti. Me ei hakka pikalt kõnelema nende esimestest tunnetest, esimestest tütrearmastuse avaldustest, ja jätkame meie jutustust, jättes selles stseenis ettetulevad vastikumad asjaolud rohkem -kujutlusvõime kui jutustamise hoolde. Moonutatud ja purustatud pea seoti kinni, hüübinud veri pühiti kannataja näolt ära ja talle lasti osaks saada muudki selletaolist abi ja hoolt, ning alles seejärel esitasid tüdrukud küsimuse, mis nimelt oli isaga juhtunud. Kui lihtsad sündinud faktid ka olid, said need kõigis üksikasjades teatavaks alles aastaid hiljem. Ometi selgitame olukorda nüüd kohe mõne sõnaga. Võitluses huroonidega oli Hutter saanud pussilöögi vanalt sõdurilt, kes ettevaatusest oli võtnud kõigilt oma alluvailt relvad, kuid jätnud endale pussi alles. Kohanud vastase visa vastupanu, lahendas puss asja. See juhtus just sel silmapilgul, kui

uks lahti läks ning Välejalg välja tungis, nagu me juba jutustasime. See oligi saladuse põhjus, miks vana indiaanlane ja Hutter järgneva võitluse ajal ei ilmunud platvormile. Hutter oli sõna otseses mõttes reast välja löödud ja tema võitjal oli häbi näidata end värskete verejälgedega kätel pärast seda, kui ta oli noori sõjamehi veennud vange elusaina kinni võtma. Kui kolm hurooni tulid tagasi tüdrukute jälitamiselt ja otsustati lossist lahkuda ning ühineda kaldalejäänud salgaga, siis skalpeeriti Hutter lihtsalt selleks, et omandada tavaline võidumärk, ja ta jäeti aeglast surma surema, nõnda nagu Ameerika mandri selles osas halastamatud sõdurid olid tuhandeid kordi ennegi teinud. Kui Hutteri vigastused oleksid piirdunud ainult peaga, oleks ta võinud siiski veel paraneda, kuid pussihoop osutus surmavaks. «Ah, Judith!» karjatas nõrgamõistuseline tütarlaps, kui nad kannatajale esmaabi andsid. «Isa pidas jahti skalpidele, aga kus on nüüd tema oma skalp? Piibel oleks võinud talle ennustada seda õudset karistust!»

«Tasem, Hetty, tasem! — vaene õeke! Ta avab silmad. Ta, võib sind kuulda ja sinust aru saada. Sul on täiesti õigus, kuid sellest on liiga õudne rääkida!»

«Vett!» lausus Hutter otsekui meeleheitliku pingutusega, ja tema hääl kõlas veel kõhutavalt sügavana ja tugevana inimese kohta, kes oli juba nii surma lävel nagu tema. «Vett! .. . Rumalad tüdrukud, kas te tõesti lasete mul surra janu kätte?»

Tüdrukud tõid ja andsid haavatule vett; see oli esimene sõõm, mis ta sai suhu pärast pikki piinatunde. Vesi värskendas kuivanud kurku ja elustas surijat hetkeks. Tema silmad läksid pärani ja omandasid selle . mureliku, uduse pilgu, mis tavaliselt saadab inimest elu ja surma piiril. Ta paistis kõnelda tahtvat.

«Isake,» ütles Judith, vapustatuna isa õudsest seisukorrast kui ka oma võhiklusest, kuna ta ei teadnud, missuguseid ravimeid tarvitada. «Isake, kas me saame midagi sinu heaks teha? Kas me saame Hettyga sinu piinasid kergendada?»

«Isake ...!» kordas vanamees aeglaselt. «Ei, Judith, ei, Hetty, ma ei ole teie isa. Vaadake kirstu, kõik on seal... Andke mulle veel vett!»

Tüdrukud täitsid käsu ja Judith, kelle varasemad mälestused ulatusid kaugemale kui tema õel ja kel igal juhul olid selgemad muljed minevikust, tundis neid sõnu kuuldes äraseletamatut rõõmu. Tema ja tema oletatava isa vahel ei olnud iialgi erilist sümpaatiat olnud, ja paljugi kordi olid tal kahtlused peas vilksatanud, kui ta tuletas meelde isa ja ema jutuajamisi, mida ta oli pealt kuulnud. Oleks siiski liialdus ütelda, nagu ei oleks ta iialgi teda armastanud; kuid igal juhul peab tunnistama, et nüüd oli tal heameel selle üle, et see ei olnud talle enam kohuseks. Hetty elas läbi hoopis teistsuguseid tundeid. Tema ei suutnud nii peenikest vahet teha nagu tema õde, kuid kogu tema loomus oli täis sügavat kiindumust ja tema oli siiralt armastanud oma oletatavat isa, kuigi mitte nii õrnalt nagu oma kadunud ema, ja tal oli nüüd valus kuulda, et tal pole õigust sellele

armastusele. Ta tundis kahekordset leina, nii nagu oleksid isa sõnad ja surn} temalt kahel korral vanemad röövinud. Vaene tütarlaps andis oma tunnetele voli, läks kõrvale ja hakkas kibedasti nutma.

Need mõlema tüdruku vastupidised tunded sundisid neid tükk aega vaikima. Judith andis kannatajale tihti vett ja hoidus teda küsimustega tüütamast, osalt tema seisukorda arvestades, kuid tõtt öeldes veelgi enam kar-.tusest, et edaspidised seletused võiksid rikkuda meeldiva veendumuse, et ta ei ole Thomas Hutteri laps. Lõpuks Hetty kuivatas oma pisarad, tuli ligemale ja istus toolile surija kõrvale, kes lamas täies pikkuses põrandal. Pea all oli tal majja jäänud vanade rõivaste hunnik:

«Isa!» ütles ta. «Luba end nimetada isaks, kuigi sa ütled, et sa ei ole minu isa. Isa, luba rnind sulle piiblit lugeda, — ema rääkis alati, et piibel toob kannatajale troosti. Ta ise kannatas sageli ning siis pani mind endale piiblit lugema, kuna Judith ei armastanud piiblit nõnda nagu mina, ja see tõi talle alati kergendust. Palju kordi hakkas ema mind kuulama, kui pisarad voolasid tal silmist, aga lõpuks ta naeratas ja sai rõõmsaks. Oi, isa, sa ei teagi, kui palju head võib sulle piibel tuua, sest sa ei ole iialgi seda proovinud! Nüüd ma loen sulle peatüki, mis pehmendab sinu südant, nõnda nagu ta pehmendas huroonide südameid.»

Samal ajal, kui vaesel Hettyl oli nii sügav lugupida-'mine ja usk piibli voorustesse, oli ta aru liiga nõder, et ta oleks suutnud täielikult hinnata selle ilu või mõõta tema segavat ja taoti salapärast tarkust. See vaistlik õiglusetunne, mis näis teda kaitsvat kurja eest ja koguni heitvat tema iseloomule kõlbla ilu ja tõe kätte, ei suutnud tungida läbi tumedate kohtade või jälgida peeni sugulussidemeid põhjuse ja tagajärje vahel, välja arvatud kõige ilmsem ja vastuvaidlematum seos, kuigi ta küll harva unustas alistumise kõigile neile otsestele tagajärgedele. Ühe sõnaga, ta oli üks neid, kes tunnevad ja toimivad õigesti, ilma et nad ise mõistaksid selle loogilist 'põhjust, ja tunnistavad isegi fantaasiat endale täiesti autoriteetseks. Sellepärast paistsid tema poolt valitud piiblikohad silma tema enda lihtsameelsuse poolest. Tema kadunud ema oli asjaolude tõttu, mis lugejat pärastpoole üllatavad, armastanud Hiiobi raamatut, ja Hetty oli suuremalt jaolt õppinudki lugema nende sagedaste, õppetundide abil, mis temale oli antud selle auväärse ja peene poeemi mitmesuguste peatükkide najal. Vaene tütarlaps oli tema õppust hästi kuulda võtnud ja ta pöördus nüüd selle hästituntud koha poole piiblis niisamasuguse väledusega, nagu kogenud advokaat tsiteerib peast seadustarkuse varasalvede autoriteete. Peatüki valikul mõjutas teda pealkiri ja ta valis selle, mis algas sõnadega: «Kas pole inimeselapsele määratud maa peal oma elupäevad?». Ta luges selle kindlalt algusest lõpuni ette vaikse, õrna ja kaebliku häälega, lootes kind-lasti, et allegoorilised ja tumedad laused annavad kannataja südamele seda lohutust, mida ta vajab. Sõnad: «Ma olen pattu teinud, mis pean ma tegema sinule, sina inimeste kaitsja? Miks oled sa mind seadnud märgiks enda vastu, nõnda et ma olen iseendale koormaks?» tabasid Hutterit tugevami-

ni kui teised. Ja kuigi nad olid tema nüristunud tunnetele ja töntsile, mõistusele liiga arusaamatud, et tunda või mõista neid täies ulatuses, käisid nad otseselt tema seisukorra kohta ja sundisid teda seetõttu võpatama.

«Kas sa tunned end nüüd paremini, isa?» küsis Hetty raamatut sulgedes. «Emal oli alati parem, kui ta piiblit luges...»

«Vett. . .» vastas Hutter. «Anna mulle vett, Judith. Kas tõesti jääb mu keel alati niiviisi põlema? Hetty, kas piiblis ei kõnelda midagi põrgutules küpseva inimese keele jahutamisest?»

Judith pöördus kohkunult kõrvale, kuid Hetty otsis kiiresti köha üles ja luges selle valjusti ette oma ahnuse ohvriks langenud ja südametunnistuse piinu tundvale Hutterile.

«See on just seesama kõht, vaene Hetty; jah, just seesama. Mu keel tahab jahutamist juba nüüd, kuid niis saab küll pärast?»

Need sõnad sundisid vaikima isegi lihtsameelse Hetty, sest tal ei olnud vastust valmis nii meeleheitlikule küsimusele. Õdede võimuses oli kannatajale anda ainult vett, senikaua kui see tõi kergendust kannatajale, ja aeg-ajalt ulatasid nad vett surija kuivavatele huultele, kui ta seda küsis. Hutter elas siiski kauem, kui tüdrukud julgesid loota siis, kui nad ta leidsid. Aeg-ajalt rääkis ta kuuldavalt, kuigi sagedamini liikusid ta huuled hääletult. Judith kuulatas teraselt ja sai aru sõnadest «mees», «surm», «piraat», «seadus», «skalbid» ja mõningaist teistest nendetaolistest, kuigi need ei moodustanud mingit kindla tähendusega lõpetatud lauset. Kõik need sõnad olid ometigi küllalt väljendusrikkad, et neid võis mõista inimene, kes oli niisama Kiire taibuga, nagu ta oli tähelepandavate vaimuannetega, ja kelle kõrvu olid ulatunud kuuldused, mis maalfsid tema oletatava isa minevikust nii süngete värvidega pildi.

Nii möödus piinarikas tund ja kumbki õde ei mõelnud üldse huroonidest ega kartnud nende tagasitulekut. Näis, et kurvastus ja mure kaitses tütarlapsi selle ohu eest. Ja kui nad lõpuks kuulsid. aerude solinat, siis ei võpatanud isegi Judith, kel üksinda oli põhjusi vaenlasi karta, vaid ta mõistis otsekohe, et laev oli läheduses.- Ta läks kartmatult platvormile, sest juhul, kui Välejalg ei oleks seal olnudki ja huroonid oleksid laeval peremehed olnud, oleks põgenemine olnud võimatu. Judith tundis endas seda eneseusaldust, mida mõnikord annab inimesele ülim õnnetus. Kuid praegu ei olnud midagi karta: Tšingatšguk, Tasa ja Välejalg sei-

sid kõik kolmekesi praami pardal ja uurisid tähelepanelikult ehitust, et kindlaks teha, kas vaenlased tõepoolest on lahkunud. Nad olid samuti näinud nii huroonide lahkumist kui ka tütarlaste kanuu lähenemist, ja sellele tõsiasjale toetudes oli March juhtinud praami platvormi äärde. Ta selgitas paari sõnaga Judithile, et karta pole midagi, ja peagi oli laev viidud oma tavalisele seisukohale.

Judith ei lausunud sõnagi oma isa seisukorrast, kuid Välejalg tundis neidu liiga hästi ja mõistis kõhe, et on juhtunud mingi ebatavaline õnnetus. Ta läks majja, kuigi mitte niisuguse ülivaba käitumisega nagu tavaliselt, ja nägi tuppa jõudes selili lamavat Hutterit ja tema kõrval istuvat Hettyt, kes isalt hoolikalt kärbseid eemale tõrjus. Selle hommiku sündmused olid Välejala käitumises tunduva muutuse esile kutsunud. Hoolimata ujumisoskusest ja valmisolekust, millega ta oli käsutanud ainukest pääsmisvahendit, oli abitus seisundis, käsist ja jalust seotuna vees olemine avaldanud Marchile samasugust mõju nagu paratamatu karistuse lähenemine enamikele kurjategijaist. Surmahirm ja täieliku füüsilise abituse tundmine püsisid tema kujutluses alles elavana. Selle inimese vahvus oli suuremal määral tema määratu suure füüsilise jõu kui tahtekindluse või vaimujõu tulemus. Niisugused kangelased kaotavad tavaliselt suurema osa oma mehisusest, kui kehaline jõud neid maha jätab, ja kuigi Välejalg oli nüüd niisama vaba ja tugev nagu ennegi, olid äsjased sündmused tal veel liiga värskelt meeles. Kui talle oleks antud elada terve sajand, ka s-iis oleksid mõne järvel veedetud silmapilgu vältel läbielatud sündmused pidanud avaldama parandavat mõju kui mitte just kommetele, siis vähemalt ta iseloomule.

Välejalg ei olnud mitte' ainult sügavasti vapustatud, kui leidis oma vana sõbra niisuguses meeleheitlikus seisukorras, vaid ta oli ka ühtlasi suuresti üllatatud. Võitluse ajal siseruumides oli ta olnud ise liiga ametis, et veel huvi tunda sõbra saatuse vastu, ja kuna käesoleval juhul ei olnud kasutatud ühtki surmavat relva, vaid indiaanlased olid katsunud teda vigastamatult kinni võtta, siis uskus Välejalg täiesti loomulikult, et Hutter lihtsalt sattus vangi, samal ajal kui tal endal

õnnestus ebatavalise kehalise jõu ja erakordsete asjaolude õnneliku kokkusattumise tõttu pääseda. Surm toa pidulikus vaikuses oli talle midagi uut. Kuigi Välejalg oli harjunud vägivallastseenidega, ei olnud tal kunagi olnud juhust istuda surivoodi ääres ja jälgida, kuidas aeglaselt tuksuv pulss muutub kord-korralt nõrgemaks. Hoolimata tema tunnetes toimunud muutusest ei saanud ta oma käitumist ühe hetkega teiseks muuta, ja ootamatu vaatepilt kutsus välja püriasuka suust järgmise iseloomustava kõne:

«Vaat kus alles lugu, vana Tom! Tähe*ndab, et nadi-kaelad said sust võitu ja ühtlasi käsutasid oma üleoleku ara. Tõsi, ma arvasin, et sa oled vangis, kuid seda poleks ma eales osanud mõelda, et sul nii räbalast! läheb!»

Hutter avas klaasistunud silmad ja vaatas rääkijale metsiku pilguga otsa. Terve segane mälestustelaine ujutas nähtavasti-üle ta vankuva mõistuse, kui ta vaatas oma hiljutist kaaslast. Oli ilmne, et ta võitles oma nägemustega ega osanud enam tõelist eraldada ebatõelisest.

«Kes sa oled?» sosistas Hutter kähisedes, kuna jõud oli ta maha jätnud ja ta ei suutnud rääkida valjema häälega. «Kes sa oled? Sa oled «Lume» tüürimehe sarnane, ta oli ka hiiglane ja pidi peaaegu meist jagu saama.»

«Mina olen sinu abi, Ujuv Tom, ja sinu seltsimees, aga mul pole midagi pistmist mingisuguse lumega. Nüüd on suvi ja Harry March lahkub siit küngastelt alati juba esimeste külmadega.»'

«Ma tunnen sind, sina oled Harry Välejalg. Ma müün sulle skalbi. Toreda, täiskasvanud meesterahva skalbi. Kui palju sa annad?»

«Vaene Tom! Skalpidega kauplemine ei kukkunud kaugeltki nii kasulikult välja, nagu meie mõtlesime, ja ma otsustasin kindlasti selle ameti maha jätta ning hakata tegelema mingisuguse teise, vähem verise ametiga.»

«Said sa kas või üheainsagi skalbi kätte? Minu oma on Jäinud, Mida tunneb inimene, kui saab teise skalbi? Nüüd ma tean, mis tähendab enda oma kaotada: tuli ja leegid põletavad aju ja piinav tunne ängistab südant. Ei, ei, Harry, enne tapa ja siis alles võta skalp!»

376

«Mida see vanamees küll mõtleb, Judith? Ta räägib nii, nagu oleks see amet talle niisama vastikuks muutunud kui mullegi. Mispärast te tal pea kinni olete sidunud? Või avasid metsinimesed tal pealuu oma tomahookidega?»

«Nad tegid temaga seda, Harry March, mida teie oleksite heameelega teinud neile. Nad kiskusid tal naha ja juuksed peast maha, et saada Kanada kubernerilt raha, nõndasamuti nagu teie tahtsite kiskuda nahka huroonide peadelt, et raha saada Yorgi kubernerilt.»

Judith püüdis kõneldes kõigiti säilitada välist rahu, kuid tema loomus ja temas sel minutil tormitsevad tundedki lubanud tal rääkida ilma kibeduseta. Ta äge kõne, samuti nagu ta käitumisviis sundisid Hettyt talle etteheitvalt otsa vaatama.

«Thomas Hutteri tütrel ei kõlba rääkida niisuguseid sõnu, kui Thomas Hutter lamab tema silme all surivoodis,» lausus Välejalg.

«Tänu jumalale, et see pole nii! Missugune plekk ka ei lasuks minu vaese ema mälestusel, ei ole mina igal juhul Thomas Hutteri tütar.»

«Ei ole Thomas Hutteri tütar?» hüüdis Harry. «Ärge hüljake vanameest tema viimasel tunnil, Judith, sest et jumal ei andesta niisugust pattu iialgi! Kui teie ei ole Thomas Hutteri tütar, kelle tütar te siis olete?»

See küsimus sundis Judithi mässulist hinge mõnevõrra vaiksemaks jääma. Rõõmustades selle üle,

et ta oli lahti saanud isast, keda ta polnud kunagi tõsiselt armastanud, oli ta unustanud selle tähtsa asjaolu, et tal ei olnud kedagi teist, kes oleks tema isa kõhale asunud.

«Ma ei või teile öelda, Harry, kes minu. isa oli,» vastas ta tagasihoidlikumalt. «Kuid loodan, et ta oli vähemalt aus inimene.»

«Mida te ei või ütelda vana Thomas Hutteri kohta? Hea küll, Judith, ma ei eita, et vana Ujuva Tomi kohta liikusid igasugused sandid kuuldused, kuid kes meist pääseks kriimustusteta, kui vaenlane hakkab kratsima. On ju inimesi, kes räägivad mitmesuguseid inetuid jutte ka minu kohta; ja isegi teie, vaatamata oma ilule, ei pääse alati nende küüsist.»

See oli öeldud selleks, et esile tõsta teatud ühiseid huve poolte vahel, ja nagu poliitikameestel on kombeks öelda, kindla tagamõttega.

Raske on öelda, missuguseid tagajärgi need sõnad oleksid võinud esile kutsuda Judithi tuntud ägeduse ja tema ammuaegse antipaatia juures kõneleja vastu, kuid just selsamal silmapilgul sai juuresolijaile selgeks, et Thomas Hutteri viimne minut on ligi. Judith ja Hetty olid seisnud oma ema surivoodi juures ja seetõttu ei olnud kummalegi vaja seletada, missugused on algava surmaheitluse tunnused. Judithi näolt kadusid igasugused pahameeletunnused. Hutter lõi silmad pärani ja püüdis isegi kätega enda ümber kobada — kindel tunnus, et ta nägemine hakkas kustuma. Minuti pärast hakkas ta hingamine sagenema, sellele järgnes täielik hingamispaus, ja siis tuli viimne pikk hingetõmbus, millega koos — nagu arvatakse — lahkub hing kehast. Selle inimese äkiline surm, kes oli senini etendanud nii tähtsat osa sel väikesel näitelaval, tegi kõigile vaidlustele lõpu.

Päev lõppes ilma teiste sündmusteta. Kuigi huroonid olid saanud enda kätte kanuu, paistsid nad oma eduga niivõrd rahul olevat, et loobusid kohesest kallaletungist «lossile». «Lossile» lähenemine oleks olnud ohtlik sealviibijate püssitule tõttu ja peamiselt sellega ongi vist seletatav sõjategevuses tekkinud vaheaeg. Samal ajal tehti ettevalmistusi Thomas Hutteri matusteks. Teda kaldale matta oli võimatu ja lisaks soovis Hetty, et tema puhkaks ema kõrval järve põhjas. Talle tulid meelde isa sõnad, milles see ise oli järve nimetanud «perekonna matusepaigaks», ja õnneks väljendas ta oma soovi siis, kui õde polnud pealt kuulamas, kes oleks'tingimata selle plaani elluviimise vastu olnud. Kuid Judith ei seganud end ettevalmistusisse ja kõik, mis vajalik, tehti ilma tema osavõtuta ja nõuanneteta.

Selle algelise matuse ajaks valiti päikeseloojak, ja raske oleks olnud valida sobivamat silmapilku ja ümbrust, et avaldada viimast austust isegi õiglase ja puhta hingega inimesele. Surmas peitub mingi salapärane ja .pidulik väärikus, mis sunnib elavaid suhtuma teatud lugupidamisega isegi

kurjategija põrmusse. Kõik maised
378

vahed kaotavad oma tähtsuse, nagu langeks mingi eesriie, ja kadunu iseloom ja saatus asuvad väljapoole inimlikku arvustust, nagu ta ise on väljaspool inimlikku mõistmist.

Kui Judithile öeldi, et kõik on valmis, tuli ta õe kutsele alistudes platvormile, ja alles nüüd nägi ta, missuguseid ettevalmistusi oli tehtud. Surnukeha lamas laeva pardal palakasse mähitult, ja linasse olid seotud umbes saja naela raskused koldest võetud kivid, et ta põhja vajuks. Mingisuguseid muid ettevalmistusi ei peetud vajalikuks, kuigi Hetty hoidis kaenla all oma truud piiblit.

Kui kõik olid laeva pardal, hakkas liikuma see omapärane elamu, mis viis oma peremehe maise põrmu viimsesse rahupaika. Välejalg asus aerudele. Tema võimsates kätes liikusid need niisuguse kergusega, nagu oleks ta aerutanud kanuud. Kuna ta tuli nendega üksinda osavasti toime, siis jäi delavaar ükskõikseks pealtvaatajaks. Laeva liikumises oli midagi matuserongi pidulikkusest; aerud laskusid vette mõõdetult ja laeva liikumine oli aeglane ning ühtlane-. Vesi loksus aerulabade tõustes ja vajudes ühes taktis Välejala ponnistustega ja seda oleks võinud võrrelda peieliste sammude rütmiga. Ümbritsev maastik oli ülimal määral matusetalitusega kooskõlas. Sel hetkel ei olnud järve peegelpinnal näha vähematki virvendust ja metsade lai p-anoraam ümbritses nukra rahuga kurba tseremooniat. Judith oli pisarateni liigutatud ja koguni Välejalg, ilma et ta isegi oleks teadnud mispärast, oli sügavalt erutatud. Väliselt säilitas Hetty rahu, kuid südames oli ta hoopis kurvem kui õde: Tasa oli tõsine ja tähelepanelik ning jälgis kõike huviga, sest ta oli küll sageli näinud kahvanäoliste matuseid, kuid kunagi ei olnud ta osa võtnud niisugusest imelikust protseduurist. Delavaar, kes oli samuti tõsine ja tähelepanelik, säilitas kõigutamatu meelerahu.

Hetty täitis lootsi kohuseid ja näitas Välejalale, kuidas edasi liikuda, et leida järves see koht, mida ta oli harjunud kutsuma «ema hauaks». Lugeja mäletab, et «loss» seisis ligikaudu pool miili põhja poole ulatuva leetseljaku lõunatipust. Selle madaliku viimasesse lõppu oli Ujuv Tom omal ajal arvanud heaks matta naise ja
379

poja põrmud. Tema õrna põrm oli nüüd teel puhkusele nende kõrvale. Hettyl oli mitmesuguseid märke kaldal, mille abil ta tavaliselt selle köha üles leidis, kuigi maja asukoht, leetseljaku asend — kõik aitas teda, ja vesigi oli nii läbipaistev, et võis isegi põhja näha. Nende märkide abil juhtis tütarlaps laeva liikumist vaevata. Parajal ajal lähenes ta Marchile ja sosistas:

«Nüüd, Harry, võid jätta sõudmise. Me möödusime põhjas olevast kivist ja ema haud ei ole enam kaugel.»

March lõpetas sõudmise, laskis ankru põhja ja võttis trossi kätte, et pargase liikumist peatada. Laev pöördus' aeglaselt ümber selle takistuse ja kui ta täielikult seisma jäi, läks Hetty ahtrisse ja näitas käega vette, mille juures tal voolasid pisarad tagasihoidmatust kurbusest. Judith oli ka olnud ema matusel, kuid sellest alates ei olnud ta kunagi siin käinud. See ei sündinud sugugi ükskõiksusest kadunu mälestuse vastu, sest ta armastas oma ema ja oli kibedalt leinanud tema surma, kuid ta: tundis alati vastikust surmast mõeldes. Peale selle olid tema oma elus pärast matusepäeva, toimunud mõningad sündmused, mis suurendasid seda tunnet ja sundisid teda hoiduma võimalikult kaugemale kõhast, kus puhkas selle põrm, kelle karmid õppetunnid naise moraali ja sündsuse küsimuses süvendasid veelgi tema südametunnistusepiinu. Hettyga oli lugu olnud hoopis teisiti. Tema lihtsameelses ja süütus hinges ei äratanud mälestused emast teisi tundeid peale vaikse leina ja kurvastuse, mida nii sageli nimetatakse isegi ülevaks; sest ta ühendab endas headust ja puhtust. Terve suve oli ta peaaegu iga päev külastanud seda kohta pärast pimeduse saabumist ja, asetanud kanuu hoolikalt ankrusse niiviisi, et see 'ei oleks kuidagi saanud häirida surnukeha, pidas kadunuga kujuteldavaid vestlusi, laulis vaimulikke laule ja kordas palveid, mis ema oli talle lapsepõlves õpetanud. Hetty oli oma elu kõige õnnelikumad tunnid veetnud selles näilises suhtlemises ema hingega. Indiaanlaste pärimused segunesid alateadlikult tema peas lapsepõlves omandatud kristliku eluviisi sugemetega. Kord olid indiaani pärimused teda juba nii kaugelegi mõjutanud, et ta tahtis isegi sooritada ema haua kohal üht

neist usutoiminguist, mida tema teades punanahad sooritavad. Aga kui ta oli natuke järele mõtelnud, loobus ta sellest kavatsusest. Praegu oli tegemist ainult tütre loo-mujiku tunnetepuhanguga, kes nuttis oma ema taga ja kelle südamesse oli kustutamatult vajutatud armastus ema vastu, sest ema õppetunnid olid olnud selleks liiga tõsised, et neid oleks võinud unustada temataoline ini-mene, keda kiusatus nii vähe eksiteele ahvatles.

Sellel metsikul ja ainulaadsel matusetalitusel oli loodus ainukeseks preestriks. March langetas silmad ja nägi läbi vee, mis oli puhas nagu õhk, seda, mida Hetty oli harjunud nimetama «ema hauaks». See oli madal piklik .muldkeha, mida ei olnud kujundanud ükski labidas ja mille, ühest otsast valendas tükike surilina. Hutter oli lasknud oma naise keha järve põhja ja toonud kaldalt mulda ning heitnud seda vette, kuni see kattis tema keha täielikult. Niiviisi oli see püsinudki senikaua, kuni vee liikumine oli paljastanud ainukese märgi, mis mäitas äsjamainitud koha otstarvet. Matusetalitusel muutuvad ise.gi kõige tooremad ja ulakamad inimesed tagasihoidlikuks. Marchil ei olnud vähimatki soovi kuuldavale lasta mõnd oma jämedat nalja ja ta oli valmis täitma oma kohustust sündsas vaikues. Võib-olla mõtles ta hirmsast karistusest, mis oli tabanud tema vana sõpra ja mis tuletas talle meelde kõhutavat ohtu, milles tema õrna elu oli hiljuti olnud. Ta andis Judithile märku, et kõik on valmis, ja sai temalt käsu edasi tegutseda. Ilma igasuguse abita peale oma hiiglajõu tõstis Välejalg surnukeha üles ja viis selle praami otsa. Kaks köieotsa asetati

surnu jalgade ja õlgade alla, nii nagu need tavaliselt asetatakse kirstu alla, ja seejärel lasti surnukeha aeglaselt järve põhja..

«Mitte sinna — Harry March — mitte sinna!» ütles Judith tahtmatult võpatades. «Ärge asetage teda emale nii lähedale!»

«Mispärast mitte, Judith?» küsis Hetty tõsiselt. «Nad elasid eluajal koos ja peavad ka pärast surma kõrvuti lamama.»

«Ei, ei, Harry March, kaugemale, kaugemale! Vaene Hetty, sa isegi ei tea, mis sa räägid. Luba mind seda korraldada!»

«Ma tean, et ma olen nõdra aruga, Judith, ja sina oled tark, kuid muidugi peab mees lamama naise kõrval. Ema ütles alati, et niiviisi maetakse inimesi kristlikel surnuaedadel.»

See väike vaidlus toimus tõsiselt, kuid summutatud häälel, just nagu oleksid rääkijad kartnud, et surnu võib neid pealt kuulda. Judith ei julgenud niisugusel minutil õele liiga teravalt vastu rääkida, kuid tema väljendusrikas sest sundis Marchi laskma surnukeha mõningase vahemaa kaugusele tema naisest. Seejärel tõmbas March köied välja ja matusetalitus oligi lõppenud.

«Niisugune on siis Ujuva Tomi ots!» hüüdis Välejalg üle praami ääre kummardudes ja läbi vee surnukeha vaadates. «Ta oli vahva seltsimees sõjas ja väga osav kütt. Ärge nutke, Judith, ärge kurvastage, Hetty, sest varem või hiljem peavad kõige õiglasemadki meie hulgast su rema, ja kui jõuab kätte määratud tund, ei ärata palved ega pisarad surnut ellu. Muidugi on teil raske isast lahkuda; enamikust isadest on raske lahkuda, eriti vallalistel tütardel, kuid selle häda vastu on kindel vahend, ja teie, mõlemad olete veel liiga noored ja ilusad, et peaksite elama kaua seda vahendit leidmata. Kui teil, Judith, sobib kuulata seda, mis tahab ütelda aus ja tagasihoidlik inimene, siis ma kõneleksin teiega pisut nelja silma all.»

Judith ei pööranud tähelepanu Välejala sellele jämedale lohutamiskatsele, kuigi ta mõistis, kuhu ta jutt tüüris ja mis ta käitumise taga peitus. Ta nuttis, tuletades meelde ema kunagist õrnust, ja ammuununenud õppetunnid ning manitsused said ta peas uuesti elavaks. Välejala sõnad tõid ta siiski tagasi tegelikkuse juurde ja kogu oma ootamatusele ja ebasündsusde vaatamata ei tekitanud needseda meelepaha, mida oleks võinud oodata temataoliselt ägeda iseloomuga tütarlapselt.. Vastupidi, talle tuli nähtavasti mingi äkiline mõte pähe, hetjseks vaatas ta ainiti noormeest, kuivatas siis silmad ja läks praami vastaspoolsesse otsa, andes Välejalale märku talle järgneda. Siin võttis ta ise istet ja käskis käeliigutusega ka Marchi enda kõrval istet võtta. Tema otsustavus ja tõsidus isegi pisut 'hirmutasid kaaslast ja Judith leidis vajaliku olevat ise kõnelust alustada.

«Te tahate minuga rääkida abiellumisest, Harry March,» ütles ta, «ja ma olen tulnud siia oma vanemate… ei, ei! — oma vaese, armsa, kalli ema haua köhale, et kuulata, mis te tahate öelda.»
JfcSee on ebatavaline ja te käitute kuidagi imelikult, Judith,» vastas Välejalg, kes oli palju rohkem erutatud, kui ta näidata tahtis. «Kuid mis tõsi, see on tõsi, ja tõde > peab alati lagedale tulema. Te teate väga hästi, tüdruk, et ma olen juba ammu pidanud teid kõige ilusamaks kõikide naisterahvaste hulgas, keda minu silmad on eales näinud, ja et ma ei ole kunagi sellest saladust teinud, ei siin järvel, ei jahimeeste ega karusnahaküttide seltsis ega ka asundustes.»
^ «Jah, jah, ma olen juba varem sellest kuulnud ja oletan, et see on õige,» vastas Judith palavikulise kärsitusega.
«Kui noormees räägib niisugust juttu mõne noore naisterahva poole pöördudes, siis peab arvama, et ta teda väga kõrgelt hindab.»
«Tõsi, tõsi, Välejalg, te olete sellest kõigest mulle juba rääkinud mitmel ja mitmel korral.»
«Hea küll, kui see on meeldiv, siis ma mõtlen, et ükski naisterahvas ei hakka kurtma, et kuuleb seda liiga sageli. Kõik- ütlevad, et nii on üldse naistega: teie armastate kuulata, kuidas teile korratakse ikka ja jälle, sajandat korda, et te meeldite meesterahvale, ja sellest rohkem meeldivad teile ainult kõnelused teie ilust!»
«Kahtlemata, enamikul juhtudel armastame mõlemat, kuid täna on hoopis ebatavaline päev, Välejalg, ja et maksa raisata sõnu ilmaasjata. Ma tahaksin, et teie räägiksite ilma mõistukõnedeta.»
«Te peate alati saama õrna tahtmist, Judith, ja ma kärvan, et te saate seda alati. Ma olen teile sageli öelnud, et te meeldite mulle rohkem kui ükski teine noor naisterahvas, või kui juba rääkida tõtt, palju enam kui kõik noored naisterahvad kokku. Kuid teie oleksite pidanud märkama, Judith, et ma pole iialgi palunud teid endale naiseks tulla.»
«Ma olen seda märganud,» ütles neiu, mille juures naeratus ilmus tema ilusaile huultele, vaatamata eba-

tavalisele ja kasvavale erutusele, mis pani ta põsed punaga leegitsema ja süütas ta silmad peaaegu pimestava säraga. «Ma olen seda märganud ja olen pidanud seda üsna imelikuks Harry Marchi taolise otsusekindla ja kartmatu inimese poolt.»
«Selleks on ka oma põhjus olnud, tüdruk, ja see isegi vaevab mind praegu ... Ei, ärge punastage ja ärge vaadake nii kurjalt, sest on mõtteid, mis mõlguvad kaua meeles, ja" on sõnu, mis jäävad kurku kinni, kuid on ka tundeid, mis võivad võitu saada nii ühest kui teisest. Ma leian, et pean neile tundeile alluma. Teilpole enam isa ega ema, Judith, ja teil on Hettyga võimatu siin üksinda elada, isegi kui oleks rahuaeg ja irokeesid elaksid rahulikult. Praeguses olukorras on

vähe sellest, et te jääksite nälga, vaid enne kui nädal oleks lõpule jõudnud, oleksite teie mõlemad vangi võetud või skalpeeritud. On juba aeg mõelda elumuutusest ja mehest, ja kui teie olete nõus minule naiseks tulemj, siis unustame kõik, mis on olnud minevikus.»

Judith suutis vaevu tagasi hoida oma kärsitust niisuguse labase armuavalduse ja käepakkumise puhul, mida ta nähtavasti tahtis kuulda ja nüüd kuulaski tähelepanuga, mis oleks võinud äratada lootusi. Kuid ta suutis vaevalt ära oodata, mil noormees jõuab jutuga lõpule, — nii väga tahtis ta rutemini vastata.

«Aitab juba, Välejalg, sellest 0n küllalt,» ütles ta, tõstes käe just nagu selleks, et teda vaikima sundida. «Ma mõistan teid niisama hästi, nagu teie oleksite sellest rääkinud terve kuu. Teie eelistate mind teistele neidudele ja tahate, et ma saaksin teie naiseks.»

«Teie väljendasite minu mõtte hoopis paremini kui mina ise oleksin seda suutnud teha, Judith, ja sellepärast arvestage, palun, et kõik need sõnad olid lausutud minu poolt just nii, nagu teie neid soovisite kuulda.»

«Kõik on selge, Välejalg, ja mulle aitab kõigest sellest. Siin pole koht naljatamiseks või petmiseks. Nüüd aga kuulake ära minu vastus, mis on igas mõttes niisama siiras nagu teie ettepanekki. On olemas üks põhjus, March, miks ma iialgi...»

«Mulle tundub, et ma mõistan teid, Judith, kuid ma olen nõus selle põhjuse unustama, mis puudutab ainult

mind. Nüüd aga ärge punastage nagu taevas loojangul, sest ma ei taha teid sugugi solvata ...»

«Ma ei punasta ega solvu hoopiski,» ütles Judith, püüdes oma meelepaha ohjeldada, samuti nagu ta ei oBnud leidnud vajaliku olevat seda väljendada. «On olemas põhjus, miks ma ei või saada teie naiseks, Välejalg. Teie nähtavasti ei märka seda põhjust ja sellepärast olen ma kohustatud selgitama teile seda niisama otsekoheselt, nagu te palusite mind endale naiseks. Ma ei armasta teid ja olen kindel, et ei hakka teid iialgi niivõrd armastama, et saada teie naiseks. Ükski mees ei või endale soovida naist, kes ei pea teda kõikidest teistest meestest paremaks. Ma räägin teile seda otsekoheselt ja loodan, et teie olete mulle tänulik minu siiruse eest.»

«Oo, Judith, seda kõike on teinud need keigarid punakuuelised ohvitserid!»

«Tasem, March! Ärge laimake tütart tema ema haual. Ma tahan teist lahkuda heaga, ärge sundige mind südamekibedusest kutsuma needusi teie pea peale. Ärge unustage, et ma olen naisterahvas ja teie olete meesterahvas, ja et mul ei ole isa ega venda, kes võiks teile teie sõnade eest kätte tasuda.»

«Hea küll, ma ei ütle enam midagi. Kuid võtke aega, Judith, ja mõtelge minu ettepaneku üle järele.»

«Mulle ei ole mingit aega vaja. Ma olen juba ammugi oma otsuse teinud ja ainult oodanud, millal te oma südamelt kõik ära räägite, et vastata teile sellesamaga. Nüüd me mõistame teineteist ja sellepärast pole mõtet asjata rohkem rääkida.»

Tüdruku hoogus tõsidus kõhutas noormeest, sest ku- . nagi varem ei olnud ta teda näinud nii tõsise ja otsustavana. Nende eelmiste jutuajamiste aegu oli tüdruk teda lähenemiskatsete puhul tavaliselt kõhelnud põikle-valtrfvõi pilkavalt, kuid Välejalg oli pidanud seda naiselikuks edvistamiseks ja oletanud, et ta nõustub kergesti temaga abielluma. Ta ise oli võidelnud kõhklusega, kas peab ta tegema abiellumisettepaneku, kuid ei olnud iialgi arvanud, et Judith keeldub piirimaade kõige ilusama mehe naiseks saamast. Ja nüüd, kus tal tuli ära kuulata keeldumine, ja pealegi nii otsustaval kujul, et ei jäänud enam mingisugustele lootustele paika, oli ta nii

385

löödud ja jahmunud, et ei proovinudki teda sundida otsust muutma.

«Nüüd on Vilkuv Peegel minu jaoks kogu oma võlu kaotanud!» hüüdis ta pärast hetkelist vaikust. Tom on surnud, huroone on rannal niisama rohkesti kui tuvisid metsas ja üleüldse muutub see paik mulle sobimatuks.»

«Eks minge siis ara. Siin ähvardab teid palju ohte, ja milleks peaksite oma eluga teiste heaks riskima? Ja ma ei usu, et teie võiksite meile osutada mingisugust tõsist teenet. Minge ära juba täna öösel; me ei hakka teid kunagi süüdistama tänamatuses või mehisuse puudumises.»

«Kui ma ära lähen, siis raske südamega teie pärast, Judith, sest ma tahaksin teid endaga meelsasti kaasa võtta.»

«Sellest ei rrraksa enam rääkida, March. Kuid ma viin teid kanuus maale, niipea kui pimedaks läheb. Sealt te võite juba tungida lähima garnisonini. Kui jõuate fordini ja saadate siia väeüksuse...»

Judith takerdus nende sõnade juures, kuna ta ei tahtnud ennast teha tagarääkimiste ning kahtlustuse märklauaks inimese poolt, kes ei vaadanud heasoovlikult tema tutvusele garnisoni ohvitseridega. Välejalg mõistis siiski tema mõtet ja vastas täiesti lihtsalt, laskumata arutlustesse, mida neiu kartis:

«Ma mõistan, mis te tahate ütelda ja mispärast te seda ei ütle,» vastas ta. «Kui ma jõuan õnnelikult forti, asub väeüksus neid hulguseid jälitama, ja ma tulen, koos nendega, sest ma tahan näha teid ja Hettyt täielikus ohutuses, enne kui me jäädavalt teineteisest lahkume.»

«Ah, Harry March, kui te oleksite alati niiviisi rääkinud, oleksid minu tunded teie vastu võinud hoopis teistsugused olla!»

«Kas nüüd on siis liiga hilja, Judith? Ma olen jäjne metsaelanik, kuid me kõik muutume, kui meid kõheldakse teisiti kui .nii, nagu me oleme harjunud.»

«Liiga hilja, March! Mul ei ole teie ega ühegi teise mehe vastu — välja arvatud ainult üks — südames neid tundeid, mida teie sooviksite leida. Kuid ma olen öelnud küllalt palju, ärge esitage

mulle enam mingisuguseid kü-

simusi. Niipea kui läheb pimedaks, viime mina või delavaar teid kaldale; te lähete sealt Mohawkt kallastele, lähimasse garnisoni, ja saadate meile abi. Aga nüüd, Välejalg, me oleme ju sõbrad, ja ma võin teid usaldada, eks ole?»

«Aga muidugi, Judith, kuigi meie sõprus oleks võinud olla hoopis kuumem, kui teie vaataksite minule nii, nagu mina vaatan teile.»

Judith kõhkles ja paistis, et temas toimus mingisugune tugev sisemine võitlus. Seejärel, otsekui oleks ta otsustanud igasugusest nõrkusest üle olla ja iga hinna eest oma eesmärki saavutada, hakkas ta avameelselt rääkima.

«Te leiate seal Warley nimelise kapteni,» ütles ta surnukahvatuna ja üle keha värisedes. «Ma mõtlen, et tema sooviks olla üksuse ülemaks, kuid ma eelistaksin, et seda teeks keegi teine. Kui kapten Warleyt oleks sellest sõjaretkest võimalik tagasi hoida, siis olen ma väga õnnelik.»

«Seda on palju kergem öelda, kui teha, Judith, sest ohvitserid ei saa toimida' nii, nagu nad ise heaks arvavad. Major annab käsu, aga kaptenid, leitnandid ja lipnikud peavad käsku täitma. Ma tunnen seda ohvitseri, kellest te räägite, — see on punapõskne, lõbus, hõis-sassa-tüüpi džentelmen, kes kaanib niipalju madeirat, et võiks kogu Mohawki ära uputada, aga siiski kena jutu-puhuja. Kõik oru neiud on temasse armunud ja nad räägivad, et tema on kõigisse neidudesse armunud. Ma ei imesta põrmugi, et see naistekütt teile ei meeldi, Judith, sest ta on üsna tavaline naistekütt ega ole mingi kõrgem ohvitser.»

Judith ei vastanud midagi', kuigi värises tervest kehast ja tgma põsed tõmbusid esialgu punaseks, siis aga läksid uuesti surnukahvatuks.

«Oh õnnetust, mu vaene ema!» hüüdis ta mõttes. «Me oleme sinu haual, kuid sina ei teagi, kuidas me oleme unustanud sinu õpetused ja hoole, petnud sinu armastust ...»

Tundnud oma südames selle surematu ussi hammustust, tõusis ta oma köhalt ja andis Välejalale märku, et tal pole enam midagi öelda.

XXII PEATÜKK

... See hetk,
mil rõhutu ei mõtle enam elule,
võib muuta teda peremeheks sedamaid
ka võimsa valitseja üle ...

Kogu selle aja istus Hetty praami ninas ja vaatas kurvalt vette, kus puhkasid tema ema ja selle inimese keha, keda teda oli õpetatud oma isaks pidama. Tasa seisis tema kõrval sõbralikuna ja rahulikult, kuid ei teinud katsetki teda sõnadega lohutada. Indiaanlaste kombe kohaselt oli ta selles suhtes tagasihoidlik, aga naiselikud harjumused sundisid teda kannatlikult ootama seda momenti, mil ta võib oma kaastunnet Väljendada tegudega, aga mitte sõnadega, Tšingatšguk hoidus natuke kauge-male; ta käitus sügava tagasihoidlikkudega nagu sõjamees, kuid ometi valdasid ta südant tavalised tunded.

Judith tuli õe juurde piduliku ja väärika ilmega, mida tal tavaliselt polnud; ja kuigi läbielatud erutuse jäljed olid veel tema ilusal näol näha, hakkas ta rääkima kind-lalt ja kõhkluseta. Samal hetkel eemaldusid Tasa ja delavaar ahtrisse Välejala juurde.

«Õde,» ütles Judith lahkelt, «mul on sinuga paljugi rääkida; istume kanuusse ja sõidame natuke maad lae-

vast eemale, sest kähe orvu saladused ei ole määratud kõigi kõrvaliste isikute kõrvade jaoks.»

«Muidugi, Judith, kuid vanemad võivad kuulda neid saladusi. Välejalg hiivaku ankur ja mingu laevaga siit eemale, meie aga jääme siia, isa ja ema hauale, ja räägime teineteisega kõigest.»

«Isa ... !» kordas Judith aeglaselt, kusjuures esmakordselt pärast Marchi juurest lahkumist, tõusis talle puna põskedele. «Ta ei olnud ju meie isa, Hetty! Me kuulsime seda tema oma suust surmaeelseil minuteil.»

«Kas sa tõesti rõõmustad, Judith, et sul pole isa? Ta hoolitses meie eest, toitis, riietas ja armastas meid; lihane isa ei oleks suutnud ka rohkem teha. Ma ei mõista, mispärast ta ei olnud meie isa.»

«Ära mõtle sellest enam, armas laps, vaid teeme nii, nagu sa ütlesid. On õige, kui meie jääme siia, aga laev sõidab natuke eemale. Sea sina kanuu valmis, aga mina teatan Välejalale ja indiaanlastele meie soovist.»

Kõik see tehti ruttu ja kiiresti; laev sõitis ühtlaste aerutõmmetega saja jardi kaugusele, jättes tüdrukud otsekui õhku hõljuma selle paiga kõhale, kus puhkasid surnud: nii liikuv oli kerge lootsik ja nii läbipaistev teda kandev vesi.

«Thomas Hutteri surm,» algas Judith pärast lühikest pausi, mis pidi õde tema sõnadele ette valmistama, «muutis kõik meie tulevikukavatsused, Hetty. Kuigi tema ei olnud meie isa, siis meie oleme ometi -õed ja peame sellepärast koos elama.»

«Kust ma tean, Judith, et sa ei ole niisama rõõmus, kui kuuled, et ma pole sulle õde, nagu rõõmustad praegu, . et Thomas Hutter — nagu sina teda kutsud — ei olnud sinu isa! Mina olen ainult pooliku mõistusega ja vähesed tahavad endale puuduliku mõistusega sugulasi! Peale selle ei ole ma ilus,

vähemalt mitte nii ilus nagu sina, aga sa arvatavasti tahad; et sul oleks ilus õde.»

«Ei, ei, Hetty! Sina ja ainult sina oled mu õde — mu süda, minu armastus ütleb mulle seda, — ja ema oli minu lihane ema. Ma olen selle üle rõõmus ja uhke, sest ta oli ema, kellele võib uhke olla. Kuid isa ei olnud meie isa!»

«Tasem, Judith! Tema vaim võib kuskil läheduses olla

ja tal on kibe kuulata, et lapsed kõnelevad niiviisi, ja pealegi veel tema haual. Ema ütles mulle sageli, et lapsed ei pea kunagi oma vanemaid kurvastama, eriti siis, kui vanemad on surnud.»

«Vaene Hetty! Nad mõlemad on õnneks nüüd vabad igasuguseist muredest meie saatuse pärast. Miski, mis ma võin teha või öelda, ei valmista emale vähimatki kurvastust — selles on vähemalt mõningane troost, — ja miski, «mis sina võid öelda või teha, ei pane teda naeratama nagu varemalt, kui ta veel eluajal naeratas sulle su hea käitumise puhul.»

«Seda sina ei tea, Judith. Vaimud võivad näha ja ema võib niisamuti nagu iga teine vajm meid näha. Ta rääkis meile alati, et jumal näeb kõike, mis me teeme, ja sellepärast ei tohi me teha midagi, mis teda kurvastab; ja nüüd, kus ta meie juurest on lahkunud, püüan ma, mitte midagi-niisugust teha, mis temale võib-olla ei meeldi.»

«Hetty, Hetty, sa fsegi ei tea, mis sa räägid!» pomises Judith, erutusest punaseks minnes. «Surnud ei näe ega tea, mis siin sünnib. Kuid ärgem rääkigem enam sellest. Ema ja Thomas Hutteri kehad puhkavad koos järvepõhjas ja me loodame, et nende vaimud on koos jumala juures. Kuid meie sinuga, ühe ema lapsed, elame maa peal edasi; ja me peame mõtlema, kuidas me tulevikus peame edasi elama.»

«Kuigi me pole küll Thomas Hutteri lapsed, Judith, siis ei hakka keegi ometi vastu, vaidlema meie õigustele tema vara suhtes. Meile on jäänud loss, laev, kanuud, metsad ja järved, kõik see, mis tema elu ajalgi. Mis takistab meid siia jäämast ja elamast täpselt samuti, nagu me oleme seniajani elanud?»

«Ei, ei, vaene õde, nüüd. on see võimatu. Kaks tütarlast ei saa siin olla julged, isegi mitte siis, kui hurooni-del ei peaks õnnestuma meid kinni võtta. Isegi isal oli vahetevahel raskusi järvel rahu alalhoidmisega, aga meil ei maksa sellest mõteldagi. Meie peame siit lahkuma, Hetty, ja kolima asundusse.»

«Ma olen väga kurb, et sa nii mõtled,» vastas Hetty, langetades pea rinnale ning vaadates mõtlikult alla sinna kohta, kus paistis veel tema ema haud. «Mul on

väga kurb seda kuulda. Mina jääksin meelsamini siia, kus ma küll ei ole sündinud, kuid igal juhul olen veetnud kogu oma elu. Mulle ei meeldi asundused, nad on täis pahesid ja kurjust. Ma armastan puid, mägesid, järve ja allikaid, Judith, ja mul on väga kahju neist rikkustest lahkuda. Sina oled ilus, sa ei ole pooliku mõistusega. Ühel ilusal päeval sa abiellud ja saad endale mehe, ja mina saan endale venna, kes hakkab hoolitsema meie eest, kui naised tõesti ei suuda hoolitseda ise enda eest niisuguses paigas nagu siin.»

«Ah, kui see tõesti oleks võimalik, Hetty, siis ma tunneksin end praegu tõesti tuhat korda õnnelikumana siinsetes metsades kui asundustes! Kunagi ma mõtlesin teisiti, kuid nüüd ma tunnen end siin õnnelikuna. Kuid kus on niisugune mees, kes muudab meile selle paiga niisuguseks Eedeni aiaks?»

«Harry March armastab sind, õde,» vastas vaene Hetty, näppides kooretükke kanuu küljest. «Ma olen kindel, et ta on õnnelik, kui saab sinu meheks; ja tugevamat ning vapramat noormeest ei ole siinsetes paikades leida.»

«Harry March ja mina mõistame teineteist, ja temast ei maksa rohkem rääkida. Tõsi, on küll veel üks inimene... aga-noh, hea küll! Kõik on saatuse kätes ja meie peame nüüd kohe otsustama, kuidas me hakkame edasi elama. Siia jääda — see tähendab üksinda siia jääda — seda me ei või, ja võib-olla ei avane meil ka võimalust niiviisi siia jääda, nagu sina mõtlesid. Peale selle on tulnud aeg, Hetty, et peame kõik, mis võimalik, teada saama meie vanemate ja perekonna kohta. On vähe tõenäoline, et meil üldse ei ole sugulasi, ja neil on arvatavasti heameel meid näha. Vana kirst on nüüd meie omandus ja meil on õigus sisse vaadata ja kõike teada saada, mida see sisaldab. Ema sarnanes nii vähe Thomas Hutteriga, et nüüd, kus teame, et me ei ole tema lapsed, ma lausa põlen soovist teada saada, kes oli siis meie isa. Ma olen kindel, et kirstus on paberid varjul, ja need paberid võivad jutustada üksikasjaliselt meie vanemaist ja teistest sugulastest.

«Hästi, Judith, sina mõistad paremini niisuguseid asju, sest sa oled palju targem kui tüdrukud on tavaliselt, —

ema ütles ikka nii, — ja mina olen kõigest ainult pooliku mõistusega. Nüüd on isa ja ema surnud, ma ei hooli mingisugustest sugulastest peale sinu, ja ma ei usu, et ma võiksin armastada inimesi, keda ma pole iialgi näinud. Kui sina ei taha Välej alale mehele minna, siis ma tõesti ei tea, missuguse teise mehe sa võiksid endale leida ja sellepärast ma kardan, et meil tuleb lõppude lõpuks järvelt lahkuda.»

«Mis sa mõtled Hirvekütist, Hetty?» küsis Judith, olles langetanud oma lihtsameelse õe eeskujul pea ja püüdes sel moel oma hämmeldust vätjata. «Kas sa tahaksid, et tema saaks sinu vennaks?»

«Hirvekütt!?» kordas Hetty ja vaatas õele teesklematu imestusega otsa. «Kuid, Judith, Hirvekütt ei ole sugugi ilus ega sobi üldse sinusugusele tüdrukule.»

«Kuid ta pole inetu, Hetty, ja mehe ilu tähendab vähe.»

«Kas sa mõtled nii, Judith? Ma tean, et meesterahva või naisterahva ilu on jumala silmis tühine; ema rääkis mulle seda tihtilugu, Tou arvas, et ma olen ehk kurb, sest et ma ei ole nii ilus nagu sina — kuigi ta ei oleks pruukinud muret tunda selle üle, sest ma ei kadesta midagi, mis on sinul, õde; kuid ta ütles mulle seda. Ometigi on nii naisterahva kui ka meesterahva ilu silmale väga meeldiv näha. Ma mõtlen, et kui mina oleksin meesterahvas, siis hoolitseksin oma ilu eest palju rohkem kui nüüd tütarlapsena. Ilus mees näab välja palju meeldivam kui ilus naisterahvas.»

«Vaene lapsuke, sa isegi ei. tea, mis sa räägid või mõtled! Meile tähendab ilu siiski palju, kuid meesterahvale ei tähenda see midagi. Iseendast mõista peab meesterahvas olema pikk, kuid leidub palju niisama pikki mehi kui Välejalg; ja osav — ma tunnen inimesi, kes on temast palju osavamad; ja tugev — noh, tema ei kehasta endas mitte kogu maailma jõudu; ja vapper — ma olen kindel, et võiksin nimetada noormeest, kes on temast vapram.»

«See on imelik, Judith! Seniajani ma mõtlesin, et kogu maailmas ei ole tugevamat, ilusamat, osavamat ja vapramat meest kui Harry Välejalg. Ma olen kindel, et mina ei ole iialgi kohanud kedagi, kes oleks neis asjades temaga võrdne.»

«Hea küll, hea küll, Hetty, ärgem kõnelgem sellest enam! Mul on ebameeldiv kuulda, kui sina niiviisi räägid. See ei sobi sinu süütuse, õigluse ning südamesiirusega. Las Harry March läheb siit ara. Ta_ lahkub meie juurest fctäna öösel ja mul pole temast põrmugi hale. Kahju ainult, et ta asjata oli siin nii kaua.»

«Ah, Judith, seda ma kartsingi! Ja ma lootsin, et tema saab minu vennaks!»

«Nüüd ei maksa sellest mõtelda. Räägime parina oma vaesest emast ja Thomas Hutterist.»

«Niisugusel puhul räägi lahkemalt, õde, sest — kes teab! — võib-olla näevad ja kuulevad nende hinged meid. Kuigi isa ei olnudki meie isa, oli ta siiski väga hea meie vastu, andis meile toitu ja eluaseme. Nad on ./ maetud vette ja sellepärast ei saa me panna nende kal-mule hauasambaid, et teatada sellega neist kõigile inimestele; nüüd peame me kõike seda ise teatama oma suu läbi.»

«See neid ei huvita, õeke. Lohutav on mõelda, Hetty, et kui ema olekski nooruses teinud mingisuguse raske eksisammu, siis pärast kahetses ta seda siiralt; tema patud on talle kahtlemata andeks antud.»

«Judith, lastel ei ole niiviisi sünnis rääkida oma vanemate pattudest! Räägime parem oma pattudest.»

«Sinu pattudest, Hetty? Kui maailmas on kunagi olnud patuta olendit, siis oled see sina. Ka mina tahaksin, et võiksin sedasama öelda enda kohta! Kuid eks me näe. Keegi ei tea, missuguseid muudatusi võib naise südames esile manada armastus hea mehe vastu. Ma ei usu, laps, et ma armastaksin nüüd enam ilusaid ehteid
nii kui varem.»

«Oleks väga kahju, Judith, kui sa isegi oma vanemate haual mõtleksid riietest. Kui see tõesti nii on, nagu sa ütled, siis ei lahku me siit iial, ja Välejalg mingu kuhu tahab.»

«Ma olen täiesti nõus viimasega, kuid esimese kohta ei saa ma midagi vastata, Hetty. Nüüdsest peale me peame elama nii, nagu on sünnis tagasihoidlikele noortele naisterahvastele, ega tohi siia jääda, kuna me satuksime järve äärde tulevate labaste ja kurjade keeltega karusnahaküttide ning jahimeeste tühjade juttude märk-

lauaks. Las Välejalg läheb oma teed ja siis ma leian ka võimaluse Hirvekütiga kokku saada, ja siis laheneb ka meie tuleviku küsimus peagi. Tule, tütarlaps, päike on juba loojunud ja laev sõidab meist kaugele, pöördume ümber ja peame oma sõpradega nõu. Täna öösel ma uurin kirstu sisu järele ja homme otsustame, mis edasi teha. Mis puutub huroonidesse, siis on nüüd, kui me võime oma varandust tarvitada ilma Thomas Hutterit kartmata, neid hõlpus ära osta. Niipea kui mul ainult õnnestub Hirvekütt nende käest välja lunastada, hakkame me juba üheainukese tunni pärast teineteist mõistma.»

Judith rääkis kindlalt ja otsustavalt, teades kauaaegsete kogemuste järgi, kuidas oma nõrgamõistuselist õde kõhelda. Ehkki ta oli harjunud küll niiviisi oma käitumise ja suurema kõneosavusega oma tahtmist läbi suruma, talitses Hetty vahel ta ägedaid tundeid ja ennatlikke tegusid nende lihtsate kõlblate tõdede abil, mis olid nii sügavalt juurdunud ta mõtteisse ja tunnetesse. Praegusel juhul avaldus see puuduliku mõistusega tütarlapse tervendav mõju õele, kes teistsuguses olukorras oleks hiilanud ja olnud imeteldud, tavalisel lihtsal ja tõsisel kombel.

«Sa unustad, Judith, mis meid siia tõi!» vastas Hetty etteheitvalt. «Siin on ema haud ja asja alles lasksime isa keha tema kõrvale. Me oleme,teinud sellega suurt pattu, et oleme siin paigas nii palju rääkinud iseendast, ja peaksime nüüd palvetama, et jumal andestaks meile ja õpetaks, kuhu me peame minema ja mis me peame tegema.»

Judith pani tahtmatult aeru käest, Hetty aga laskus põlvili ja süvenes varsti oma hardaisse/kuid lihtsaisse palveisse. Judith ei palvetanud iialgi.

Hui Hetty tõusis, hõõgus ta põskedelt syrust, mis muutis ta meeldiva näo sel hetkel lausa kauniks. .Ta süda oli rahul ja südametunnistus mõistis ta õigeks kohusetunde unarusse jätmises.

«Nüüd, Judith, kui tahad, võime minna,» ütles ta. «Jumal on minu.vastu hea olnud ja võtnud koorma minu südamelt. Emal oli palju niisuguseid koormaid, nagu ta mulle jutustas, ja ta vabastas

end nendest alati niiviisi.

See on ainuke tee, õde, kuidas neist vabaneda. Kivi või palki võid sa oma kätega tõsta, kuid südant peab ker-gendama ainult palvega. Mispärast sa ei palveta nii sageli kui lapsepõlves, Judith?»

«Hea küll, hea küll, laps,» vastas Judith kuivalt, «praegu ei ole see tähtis. Ema on surnud ja Thomas Hutter on surnud. Nüüd on aeg, kus me peame mõtlema ja tegutsema ise enda eest.»

Kanuu liikus aeglaselt vanema õe tasastest aerutõm-metest aetuna; noorem õde istus sügavates mõtetes, nagu tal oli alati kombeks, kui tema ajus tärkas mõni abstraktsem ja keerulisem probleem kui tavaliselt.

«Ma ei tea, mis sa mõtled meie tulevikust, Judith,» ütles ta lõpuks äkki. «Emal oli kombeks öelda, et meie tulevik on taevas; kuid sina nähtavasti mõtled, et tulevik tähendab tulevat nädalat või homset päeva.»

«See sõna tähendab kõike, mis võib juhtuda nii selles kui ka teises maailmas, armas õde. See on pidulik sõna, Hetty, ja eriti, ma kardan, nendele, kes kõige vähem sellest mõtlevad. Meie emale on nüüd tulevikuks igavik. Meie jaoks on see kõik, mis võib meiega juhtuda, senikaua kui meie siin maailmas elame... Kuid kas ei sõitnud praegu üks kanuu lossi tagant mööda? Näe seal, selles suunas, kuhu ma näitan! Nüüd läks ta varju. Kuid tõesti, ma nägin, kuidas kanuu hiilis majade taha!»

«Ma märkasin seda juba tüki aja eest,» vastas Hetty rahulikult, kuna indiaanlased ei kohutanud teda põrmugi, «kuid ma ei mõelnud, et niisugustest asjadest võib rääkida ema haual. Kanuu tuli indiaanlaste laagrist ja selles istub ainult üks inimene. See paistis olevat Hirvekütt ja mitte irokees.»

«Hirvekütt!» karjatas Judith ebatavalise erutusega. «See ei või olla võimalik! Hirvekütt on vangis ja mina olen kogu aja mõelnud ainult sellest, kuidas teda vabastada. Mispärast sa arvad, et see on Hirvekütt, laps?»

«Sa võid ju ise seda näha, õde. Kanuu tulebki uuesti nähtavale teisel pool maja.»

Tõepoolest oli kerge paat _möödunud majast ja liikus nüüd otse laeva poole; kõik laevalolijad kogunesid praami ninna, et liginevat kanuud vastu võtta. Ainsast

pilgust mõistis Judith, et õel oli õigus ja et Hirvekütt oli kanuus üksinda. Ta lähenes siiski nii rahulikult ning kiirustamata, et Judith lausa imestas; sest inimene, kel oli jõuga või kavalusega

õnnestunud vaenlaste käest pääseda, oleks vaevalt suutnud tegutseda niisuguse meelekindluse ning külmaverelisusega. Päev oli selleks ajaks õhtule kaldunud ja kaldal olevad esemed paistsid juba ähmaselt. Avaral järveseljal oli veel siiski valge ja praeguste, sündmuste tegevuspaik, mis asus järve kõige laiemas osas ja oli justkui vähem varjatud kui enamik järvepinnast, omandas sära, mis pisut sarnanes päikeseloojaku soojade värvitoonidega Itaalias või Kreekas. Maja ja laeva seinapalkidel olid purpurpunased laigud, mis tuhmusid kasvava pimedusega, ja küti kanuu piirjooned muutusid ähmasemaks ja mahedamaks kui päikese paistel. Kui paadid üksteisele lähenesid — sest Judith ja õde aerutasid kogu jõust, et ootamatule külalisele järele jõuda, — näis isegi Hirveküti päevitunud nägu heledamana kuf muidu nende punaste helkide paistel, mis tantsisklesid hämaras õhus. Judith mõtles, et võib-olla oli kohtumisrõõm andnud oma osa sellele ebatavalisele ja meeldivale näoilmele: Ta ei teadnud, et tema oma ilugi oli palju võitnud sellestsamast loomulikust põhjusest. Ja samuti ei aimanud ta, kui suurt rõõmu oleks talle valmistanud teadmine, kui noormees tõepoolest mõtleks temast kui kaunimast naisest, keda ta silmad olid iial näinud.

«Tere tulemast, Hirvekütt!» hüüdis neiu, kui kanuud jõudsid kohakuti. «Me elasime üle kurva ja kõhutava päeva, kuid teie tagasitulekuga vähemalt on üks õnnetus vähem. Kas huroonid muutusid inimlikumaks ja lasksid teid vabaks? Või põgenesite nende kätest ära üksnes oma julguse ja-osavuse abil?»

«Ei nii ega naa, Judith, ei seda ega teist. Mingod on ikka mingod; niisugustena nagu nad on sündinud, niisugustena nad ka surevad; vaevalt küll nende loomus kunagi paraneb.. Nojah, neil on omad kombed ja meil jällegi omad, Judith, ja ei kõlba rääkida halba oma lähedastest, kuigi, tõsi küll, mul on üsna raske gneist hulKiireist hästi mõtelda Või midagi head kosta. Üle trumbata neid muidugi võib, ja me Maoga trumpasime

nad kavalusega üle, kui läksime tema mõrsjat päästma.» .Siinkohal hakkas kütt naerma oma tavalist vaikset naeru. «Kuid pole kerge petta neid, keda on juba kord oetetud. Isegi põdrad tunnevad ära kõik jahimehe vigurid pärast ainukest jahihooaega; ja indiaanlane, kelle silmad on juba kord avanenud teie kavalusele, ei sulge neid enam iial samas kohas. Ma olen näinud valgeid, kes on lasknud end teistkordselt haneks võtta, kuid iial mitte ühtki punanahka. Kõik, mis nad teavad, on nad omandanud tegelikust elust ja mitte raamatust. Koge-mus on parim koolmeister, kelle õppetunnid meil kõige kauem meeles püsivad.»

«See kõik on tõsi, Hirvekütt. Aga kui te ei põgenenud metslaste käest, kuidas te siis siia saite?»

«See on täiesti loomulik küsimus ja te esitasite ta võluvalt. Te olete täna õhtul imeilus, Judith ehk Mets-roos, nagu Madu teid kutsub, ja ma võin seda julgelt öelda, sest ma mõtlen '•tõesti nii. Teil on täiesti õigus nimetada mingosid metsikuteks, sest neil on tõesti metsikud tunded ja nad käituvad alati

metsikult, kui teie neile selleks põhjust annate. Äsjases tülis kandsid nad kao-tusi ja on valmis nende eest kätte maksma igale inimesele, kellel on inglise veri soontes ja kes neile ainult pihku satub. Tõsi, ma mõtlen, et sellel eesmärgil on nad ' valmis rahulduma hollandlasegagi.»

«Nad tapsid isa, see oleks pidanud nende verejanu rahuldama,» tähendas Hetty etteheitvalt.

«Ma tean seda, tütarlaps, ma tean kogu lugu, osalt selle järgi, mis ma nägin kaldalt, kuna nad tõid mu laagrist sinna, aga osalt nende ähvarduste ja muude juttude järgi. Mis parata, elu on väga ebakindel asi ja ripub iga päev juuksekarva otsas. Kui te olete kaotanud ustava sõbra, nagu ma arvan, siis saadab saatus teile ^uued sõbrad, ja kuna meie tutvus algas ebatavalisel viisil, siis võtan ma seda näpunäitena, et tulevikus olen mina kohustatud hoolitsema selle eest — kui selleks avaneb võimalus —, et teie vigvamis oleks alati leiba. Surnut ellu äratada ma ei saa, kuid mis puutub elavate eest hoolitsemisse, siis te leiate kogu piirialadel väheseid, keda võiks minuga võrrelda, kuigi ma muide ütlen seda kaastundest ja lohutuseks, mitte selleks, et kiidelda.»

«Me mõistame teid, Hirvekütt,» vastas Judith kähku, «ja võtame iga sõna, mis teie/suust langeb, lahkuse ja sõpruse märgina. Annaks taevas, et kõigil inimestel oleks niisugune õiglane keel ja aus süda!»

«Mõistagi erinevad inimesed ses mõttes üksteisest väga, Judith. Ma olen näinud inimesi, keda võiks usaldada ainult nii kaua, kui nad on su oma silma all. Olen näinud ka teistsuguseid, kelle lubadustele, mis antakse küll väikese vampuumitükikese juures, võib niisama kindel olla, nagu oleks kogu ülesanne, täidetud teie juuresolekul. Jah, Judith, teil oli täiesti õigus, kui ütlesite, et mõnele inimesele võib kindel olla, teisele aga mitte.»

«Teie olete tõesti imelik, Hirvekütt,» ütles tüdruk, hämmeldudes seejuures üsna tublisti lapselikust iseloomu lihtsusest, mis kütil nii sageli ilmsiks tuli. Tema lihtsameelsus oli nii rabav, et ta näis sageli asuvat peaaegu ühel tasemel va^se Hetty rumalusega. «Teie olete täiesti mõistatuslik inimene ja sageli ma ei tea, kuidas teist aru saada. Kuid te siiski unustasite meile ütlemata, kuidas te siia saite.»

«Mina! Oi, selles ei ole küll midagi mõistatuslikku, kuigi ma ise oleksin mõistatuslik, Judith! Ma olen puhkusel.»

«Puhkusel? Ma saan aru, mis see sõna tähendab, kui juttu on sõdureist. Kuid ma ei saa aru, mis ta tähendab vangi puhul.»

«Ta tähendab täpselt sedasama. Teil on täiesti õigus: sõdurid käsutavad seda sõna täpselt nii nagu mina. Puhkus — see tähendab luba lahkuda laagrist või garnisonist teatud kindlaksmääratud ajaks, se]le aja möödumisel on sõdur kohustatud tagasi tulema või kannatama piinu, olenevalt'sellest, kas ta juhtub olema sõdur või vang. Kuna mina olen vang, siis seisab mul ees

vangi saatus.»

«Kas huroonid tõesti lasksid teid tulla üksinda, ilma valvuri või saatjateta?»

«Aga muidugi — ma ei oleks saanud siia tulla teisiti, sest mul ei õnnestunud pääseda jõu või kavaluse abil.»

«Kuid mis on neile tagatiseks, et teie üldse tagasi lähete?»

«Minu ausõna,» vastas jahimees lihtsalt. «Jah, tunnistan, ma andsin neile ausõna, ja nad oleksid olnud suured lollid, kui nad oleksid mind lasknud ilma selleta tulema! Noh, ma ei oleks olnud kohustatud tagasi minema ja oma nahal tundma kõiki neid kuratlikke vigureid, mida nende kurjus suudab välja mõelda, vaid oleksin lihtsalt võtnud püssi õlale ja läinud kõige otsemat teed tagasi delavaaride küladesse. Kuid jumal halastagu, Judith, nad teavad seda niisama hästi nagu meiegi, ja oleksid lubanud mul lahkuda ilma ausõnata niisama palju, kui nad lubavad huntidel oma isade luid välja kraapida.»

«Kas teie tõepoolest kavatsete selle meeletu enesehävitamisega hakkama saada?»

«Mis?»

«Ma küsin, kas see tõesti võib olla võimalik, et annate end uuesti halastamatute vaenlaste meelevalla alla, et ainult oma sõna pidada?»

Hirvekütt vaatas mõne sekundi oma ilusale kaasvestlejale tõsise meelepahaga otsa. Siis muutus tema ausa, lihtsameelse näo ilme nagu mingisuguse ootamatu mõttevälgatuse mõjul, mille järel ta hakkas naerma oma tavalist naeru.

«Ma algul ei mõistnud teid, Judith, jah, ma tõesti ei mõistnud. Teie mõtlete, et Tšingatšguk ja Harry Välejalg ei lubaks seda. Kuid teie nähtavasti tunnete neid inimesi halvasti. Delavaar on viimane inimene maa peal, kes hakkab vastu vaidlema selle täitmisele, mida ta ise peab minu kohuseks. Ja mis puutub Marchisse, siis tema ei hoolitse ühegi elava olendi eest peale iseenda ega hakka niisuguse asja puhul üldse sõnu raiskama. Isegi siis, kui ta ka kavatseks sellele vastu vaidlema hakata, siis ei tuleks sellest midagi välja. Kuid ta ei tee seda, sest ta mõtleb rohkem oma käsust kui oma sõnapidamisest, aga mis puutub minu lubadustesse või teie, Judith, või ükskõik kelle lubadustesse, siis need ei huvita teda põrmugi. Niisiis, minu pärast ärge tundke . muret, tütarlaps. Mind lubatakse kaldale tagasi, kui puhkus lõpeb, ja isegi sel juhul, kui tekivad mõningad raskused, pole ma asjata metsas üles kasvanud, haridust saanud, nagu öeldakse, et ei mõistaks välja rabelda.»

Mõnd aega ei vastanud Judith midagi. Naisena, kes esmakordselt elus hakkab alistuma oma

tundele, millel on suur mõju tema soo esindajate õnnele või õnnetusele, tahtis ta protestida, mõeldes, missuguse karmi saatuse Hirvekütt iseendale kaela on tõmmanud, kuid samal ajal käskis õiglustunne teda imetleda niisugust kõigutamatut ja pretensioonideta ausust. Ta mõistis, et igasugused argumendid on käsutud; ja sel minutil tundus talle Ebasündsana vähendada jahimehe otsusekindluses väljenduvat väärikust ja endast lugupidamist ning keelitada teda oma kavatsustest loobuma. Ta lootis veel, et juhtub midagi, mis takistab Hirveküti eneseohverdamist; kõigepealt aga tahtis ta teada saada kõike, et hiljem tegutseda kooskõlas nende asjaoludega.

«Millal teie puhkus lõpeb, Hirvekütt?» küsis ta pärast seda, kui mõlemad sõudsid laeva suunas ja liikusid veepinnal vaevaltmärgatavate aerutõmmetega.

«Homme keskpäevaj, ja mitte üht minutit varem. Võite mind uskuda, Judith, et ma ei anna end nende hulguste kätte mitte sekunditki varem, kui see on tingimata vajalik. Nad hakkavad juba kartma garnisonisõdurite küllatulekut ja sellepärast ei taha enam asjatult aega kaotada. Me leppisime kokku, et kui ma ei täida täpipealt kõiki nende nõudmisi, hakatakse mind piinama, niipea kui päike kaldub loojakule. Sest nad tahavad asuda koduteele pimeduse tulekuga.»

See oli öeldud pühalikult, otsekui oleks vangi hinge rõhunud mure eeloleva saatuse pärast, aga ometi nii lihtsalt ja vähemagi uhkustamiseta oma tulevaste kan-natuste üle, nii et see pigem hoidis ara, kui kutsus esile avalikke kaastundeavaldusi.

«Tähendab, nad tahavad oma kaottiste eest kätte maksta?» küsis Judith nõrga häälega ja tema uhke vaim alistus teise rahuliku väärikuse ja otsusekindluse mõjule.

«Täiesti õige, kuivõrd mina suudan otsustada indiaanlaste kavatsuste üle väliste tunnuste järgi. Muide, nad näivad mõtlevat, et ma ei aima nende plaane. Kuid petta selles suhtes immest, kes on niikaua elanud punanahkade hulgas, oleks niisama vähe võimalik kui see, et hea jahimees võiks kaotada jäljed käest või et tubli jahi-

koer võiks kaotada haistmise. Ma ise peaaegu üldse ei looda pääsemisele, kuna näen, et naised on tigedaks saanud Tasa põgenemise pärast, sest mina aitasin ka tüdruku põgenemisele suuresti kaasa. Peale selle toimus möödunud ööl laagris julm tapmine, ja see lask oleks võinud niisama hästi olla sihitud mulle rinda. Aga tulgu mis tuleb! Madu ja tema naine on väljaspool ohtu, ja selles on siiski väike lohutus.»

«Oo, Hirvekütt, nad on arvatavasti ümber mõelnud, muidu poleks nad teid homseni vabaks lasknud!»

«Ma ei usu seda, Judith, ei, ma ei usu seda. Indiaanlane jääb indiaanlaseks, tütarlaps, ja üsna lootusetu on mõtelda, et teda saaks veel jälgedelt kõrvale pöörata, kui ta on juba haisu ninna saanud. Delavaarid on küll pool-kristlased — mitte et ma peaksin kristlasi palju paremaks kui täisverelisi uskmatuid — kuid vaatamata sellele, et hea poolikult ristimine võib inimesega nii paljugi ära teha,

on kättemaks ometi nende südamete küljes kinni niisamuti nagu väänkasvud nende puude küljest Lisaks ütlevad nad, et ma tapsin ühe nende parima ja julgeima sõduri; ja oleks siiski liiga palju loota, et nad jätaksid selle asja niisama, kuni on kätte saanud mehe, kes selle kuriteo toime pani. Kui sellest oleks möödunud kuu või paar, oleks nende viha jõudnud natuke jahtuda ning me oleksime võinud kohtuda sõbralikumalt. Kuid ei juhtunud nii. Judith, ma räägin siiski kogu aeg endast ning sellest, mis minusse puutub, samal ajal kui teilgi on olnud küllalt muresid ja tahate võib-olla nõu pidada sõbraga ... Tähendab, teie matsite vanamehe siia vette? Ma arvan samuti, et seal on temale õige puhkepaik.»

«Jah, Hirvekütt,» vastas Judith vaevalt kuuldavalt. «Me just äsja täitsime selle kohuse. Teil on- täiesti õigus arvata, et ma tahan sõbraga nõu pidada, ja see sõber olete teie. Harry Välejalg kavatseb meie juurest lahkuda. Kui ta on ära läinud ja me oleme pärast asjast pidulikku talitust pisut rahunenud, loodan ma, et te pühendate mulle üksinda ühe tunnikese. Meie Hettyga oleme lihtsalt nõutud ega tea, mis ette võtta.»

«See on täiesti loomulik, sest kõik juhtus nii äkki ning nii kõhutavalt. Juba olemegi laeva juures ja me räägime sellest veel, kui avaneb paras juhus.»

401

XXIII PEATÜKK

Tuul valjult lõõtsub kõrgel mägedes:
kuid vaikus heljub allpool orgudes.
Kes jääle astub, libisema peab,
sest teda raskus allapoole veab.
Kes aga õiget elukunsti teab
on tark, ning kes talt õppida ei taha.
on loll, kes alati jääb kõiges maha ...
Thomas Churchyard

Hirveküti kohtumine laeval olevate sõpradega oli eru tav ja kurb. Mõlemad indiaanlased märkasid kõhe temt käitumise järgi, et ta ei olnud õnnelik põgenik, ja paarist katkendlikust sõnast piisas neile, et mõista, mida tähendas see «puhkus», nagu Hirvekütt'seda ise kutsus. Tšingatšguk vajus

kõhe mõttesse, kuna Tasa püüdis nagu tavaliselt väljendada oma kaastunnet väikeste tähelepanuavaldustega, milles ilmnes naiselik osavõtt.

Mõne minuti jooksul oli siiski midagi üldplaani taolist eelolevaks õhtuks juba välja töötatud ning kõrvalseisjale võis näida, nagu liiguks kõik oma tavalist rada. Varsti läks pimedaks ning sellepärast otsustati viia laev «lossi» juurde ja asetada oma harilikule seisupaigale Seda otsust võis seletada osalt selle asjaoluga, et nüüd

402

olid kõik kanuud uuesti oma õigete peremeeste käes, kuid peamiselt tingis selle siiski kindlustunne, mis tekkis pärast Hirveküti selgitusi. Ta oli uurinud olukorda huroonide laagris ning oli veendunud, et nad ei võta ette mingisugust vaenutegevust öö jooksul, sest kantud kao-tused sundisid neid esialgu edaspidistest kallaletungidest loobuma. Hirvekütt pidi piiratavaile edasi andma piirajate ettepaneku, mis oligi tema külaskäigu peaeesmärgiks. Kui see ettepanek vastu võetakse, lõpeks sõda kõhe. Ja oli täiesti ebatõenäoline, et huroonid kasutavad vägivalda enne oma saadiku tagasitulekut, näidates sellega, et nad juba aimavad ette selle plaani nurjumist, millesse pealikud olid kogu südamega kiindunud.

Niipea kui laev oli tugevasti kinni seotud, asusid «lossi» elanikud oma igapäevaste toimetuste juurde; kii-rustamine nõupidamisega või otsuste tegemisega on valgetele piiriasukatele niisama vähe iseloomulik kui nende punanahalistele naabritelegi. Naised hakkasid kurvalt ning vaikselt õhtusööki valmistama, sest nad suhtusid nagu alati tõsiselt selle esimese loomuliku vajaduse rahuldamisse.

Välejalg hakkas peerutule paistel oma mokassiine parandama; Tšingatšguk istus süngetes mõtetes, kuna Hirvekütt, kelle käitumises polnud ei hooplemist ega murelikkust, uuris «hirvetapjat», Hutteri püssi, mida me juba oleme nimetanud ja mis hiljem sai nii kuulsaks selle mehe käes, kes praegu tutvus kõigi tema väärtustega. Püss oli pisut pikem kui harilikult ja nähtavasti oli pärit mõne osava meistri töökojast. Ta oli kult kaunis-tatud hõbeilustistega, kuid üldiselt oleks ta enamikule piiriasukaile paistnud üsna tavalise asjana. Ta peamised eelised seisid puurimise täpsuses, osade hoolikas töötluses ning suurepärases metalli kvaliteedis. Jahimees asetas püssilae ikka ja jälle vastu õlga, vaatas vasakut silma kissitades kirbule ning tõstis toru aeglaselt ülespoole just nagu jahisaaki sihtides, selleks et proovida püssi raskust ja veenduda, kas see sobib Kiireks ja täpseks laskmiseks. Ta tegi kõike seda Välejala peeru valgusel, lihtsalt, ent tõsiselt ja kainelt, mis oleks paistnud liigutav igale pealtvaatajale, kes juhtus teadma selle inimese traagilist olukorda.

403

«Tore püss, Välejalg!» lausus lõpuks Hirvekütt, «ja tõesti kahju, et ta on sattunud naisterahvaste kätte. Jahimehed on mulle sellest juba jutustanud, ja kõige järgi, mis ma olen kuulnud, tähendab ta

kindlat surma, kui on vilunud kätes. Kuula kas või seda lukkugi, isegi hundi-lõksul pole kiiremat vedrut; lukk ja kukk tegutsevad korraga, nagu kaks lauluõpetajat laulaks palvemajas kiriku-laulu. Ja ma ei ole veel iial näinud täpsemat puurimist, Välejalg, trsu mind.»

«Jah, vana Tom kütis mulle nii mõnelgi korral seda püssi, kuigi ta ise ei olnud tulirelvade alal kuigi suur asjatundja,» vastas March, pistes elukutselise kingsepa külmaverelisusega põdranahast rihmakesi läbi mokassiini augukeste. «Ta oli vilets, räbal laskja, seda peab tunnistama, kuid tal oli ka oma häid külgi samuti nagu halbugi. Üksvahe ma lootsin, et Judithile tuleb õnnelik mõte kinkida «hirvetapja» mulle.»

«Kunagi ei või ette öelda, mis noor naisterahvas teha kavatseb, selles on sul õigus, Välejalg, ja ma arvan, et sina võid selle püssi endale saada niisamuti nagu iga teinegi. Siiski, kui on tegemist asjaga, mis on täiuslikkusele nii lähedal, hakkab ikka kähju, kui seda ometi täiel määral ei saavutata.»

«Mis sa sellega öelda tahad? Ega sa ometi arva, et minu õlale sobib see püss halvemini kui iga teise mehe õlale?»

«Sobimise kqhta ei ütle ma midagi. Teie mõlemad olete kenad ja võite, nagu öeldakse, moodustada kena paari. Kuid kogu asi on selles, kuidas sa temaga ümber käima hakkad. Mõne mehe käes võib see püss ühe päevaga tappa rohkem loomi kui sinu käes terve nädala jooksul, Harry! Ma. nägin sind laskmas. Mäletad seda põtra, keda sa paari päeva eest lasksid?»

«Nüüd pole põdralaskmise aegki, ja kes tahaks tappa looma, kui selleks pole veel õige aeg! Ma tantsin lihtsalt looma hirmutada, ja ma arvan, sinagi oled nõus, et ta pääses terve nahaga.»

«Hea küll, hea küll, olgu siis pealegi sinul õigus. Kuid see on tore püss, ja kui ta satub kindla käega ja kiire silmaga inimese kätte, siis saab sellest metsade kuningas.»

«Siis võtke see endale, Hirvekütt, ja saage metsade kuningaks,» ütles Judith tõsiselt, kes oli nende vestlust pealt kuulnud ning polnud silmi peaaegu üldse jahimehe ausalt näolt ära pööranud. «Ta ei või kunagi sattuda paremattesse kätesse kui praegu, ja ma loodan, et ta jääb neisse viiekümneks aastaks.»

«Judith, kas te tõesti räägite tõsiselt?» hüüdis Hirvekütt, kes oli sel määral üllatatud, et unustas isegi oma tavalise tagasihoidlikkuse. «Niisugune kink teeb tõsist au päris kuningalegi, jah, ja seda võib vastu võtta ainult tõeline kuningas.»

«Kogu oma eluaja jooksul ei ole ma rääkinud tõsisemalt, Hirvekütt, ja palun teid minu kingitus vastu võtta.» «Hea küll, tüdruk, hea küll; me leiame veel aega sellest rääkida ... Sa ei tohi pahandada, Välejalg, sest Judith on julge noor naisterahvas ja tal on taipu. Ta teab, et tema isa püssi au on kindlam minu kätes, kui see võiks olla sinu käes, ja sellepärast ära kurvasta. Muudes

asjades aga, mis sulle rohkem meele järgi on, eelistab ta kindlasti sind.»

Välejalg urises midagi tigedalt; kuid tal oli järvelt lahkumise ettevalmistuste lõpetamisega liiga kiire, et oleks hakanud aega raiskama niisuguse vaidlusega. Varsti oli õhtusöök valmis. Söödi vaikides, nagu on harjumuseks inimestel, kellele toidu võtmine on ainult jõu taastamise vahendiks. Käesoleval juhul etendasid kurbus ja mure siiski suurt osa selles, et kellelgi ei olnud soovi vestlust alustada, sest Hirvekütt, erinevalt teistest tema kutsega inimestest, ei armastanud kõnelda laua taga; pealegi äratas ta sageli samasugust soovi ka oma kaaslastes.

Kui õhtusöök oli lõpetatud ja lihtsad toidunõud koristatud, kogunesid kõik kohalolijad platvormile, et kuulata Hirveküti oodatud jutustust tema külastamise eesmärgi kohta. Oli ilmne, et ta sellega ei kiirustanud, kuid Judith oli erutatud ega nõustunud enam viivitusega. Laevast ja onnist toodi järid ja kõik istusid kuuekesi ringis ukse juurde, jälgides üksteise näoilmet, kuivõrd see oli nõrgal tähtedevalgusel võimalik. Piki kaldaid, küngaste jalal valitses nagu alati hämarus; kuid järve keskkohal, kuhu rannaäärsed varjud ei ulatunud, oli natuke valgem ning

tuhandeid värelevaid tähti tantsiskles läbipaistval veel, midaöötuul kergelt säbardas.

«Noh, Hirvekütt,» algas Judith, kes ei suutnud enam kauem oma kannatamatusele vastu panna, «noh, Hirvekütt, jutustage meile kõik, mis huroonid räägivad ja mispärast nad teid ausõna peale ara lasksid tulla. Missuguse ettepaneku nad meile teevad?»

«Puhkus, Judith, puhkus! Sel sõnal on vabadusse lastud vangi, silmis samasugune tähendus nagu sõdurilgi, kel on mõneks ajaks lubatud lipu alt lahkuda. Mõlemal juhul antakse lubadus tagasi tulla. Hea küll, kuna ma lubasin teile huroonide läkituse üle anda, siis annangi. Vististi ei maksa sellega enam venitada ja võib-olla pole enam kasugi selle edasilükkamisest. Välejalg tahab varsti asuda teele jõe äärde, aga taevatähed tõusevad ja loojuvad, nagu poleks neil asja ei indiaanlaste ega nende läkitusega. Oh häda, see on ebameeldiv ülesanne, ja ma tean, et sellest ei ole mingisugust käsu, kuid ometigi pean ma selle tlitma.»

«Kuule, Hirvekütt,» ütles Välejalg pisut käskiva tooniga, «sa oled jahil osav ja tubli matkakaaslane mehele, kes käib kuuskümmend miili päevas maha. Kuid sina annad hirmus aeglaselt edasi läkitusi, ja eriti niisuguseid, mis sinu arvates ei leia eriti head vastuvõttu. Kui sul on meile midagi edasi rääKida, siis räägi otsekoheselt ja ara puikle nagu jänkist adyokaat, kes teeb näo, nagu ei mõistaks ta hollandlase inglise keelt, et sellelt kahekordset tasu välja pressida.»

«Ma mõistan sind, Välejalg. See hüüdnimi sobib sulle täna paremini kui kunagi varem, sest sa ei taha asjata aega raisata. Kuid asugem kõhe asja juurde, kui me juba oleme kord siia nõupidamiseks kokku' tulnud. Meie kokkutulekut võib ju nimetada nõupidamiseks, kuigi naisterahvad istuvad meie hulgas. Asjalood o/i järgmised. Kui sõjamehed olid «lossist» tagasi tulnud, kutsusid mingod ka

nõupidamise kokku ja nende süngete nägude järgi võis üsna hõlpsasti näha, et neil on hing küllaltki täis. Keegi ei taha olla kaotaja ja selles suhtes ei erine punanahk millegi poolest kahvanäolisest. Noh olgu peale. Pärast seda, kui nad olid piibud tühjaks süit setanud ja oma kõned ara pidanud ning kui nõupida

mise lõke kustuma hakkas, oli asi otsustatud. Nähtavasti olid vanamehed otsusele jõudnud, et minusugusele mehele võib puhkust anda. Nad on väga tähelepanelikud, seda peab tunnistama nende kõige suurem vaenla-negi, ja niiviisi nad siis otsustasidki, et mina olen niisugune inimene; aga seda ei juhtu mitte sageli,» lisas jahimees meeldiva teadmisega, et kogu tema endine elu , õigustab selletaolist kindlust tema ustavuses, «aga seda ei juhtu sageli, et nad osutaksid niisugust au kahva-näolisele. Kuid minuga sündis see, ja sellepärast ei viivitanud nad ka oma soovide teatamisega, ja need olid järgmised: teate, nende arvates on järv ja kõik, mis sellel leidub, nüüd nende täieliku võimu all. Thomas Hutter on surnud, aga mis puutub Välejalasse, siis oletavad nad, et tema tegi täna surmaga küllaltki lähedalt tutvust ega taha seda sel suvel enam uuendada. Sellepärast arvavad nad, et kõik teie jõud koosnevad Tšingatšgukist ja kolmest noorest naisterahvast. Kuigi nad teavad, et delavaar on kuulsast hõimust ja sündinud sõjamees, teavad nad ühtlasi, et ta on esimesel sõjateel. Mis puutub tüdrukutesse, siis loomulikult ei pea mingod neist rohkem kui oma naistest.»

«Te tahate, öelda, et nad halvustavad meid?» segas Judith vahele, kelle silmad lõid nii eredasti lõkendama, et seda märkasid kõik juuresolijad.

«Seda näete lõpuks. Nad arvavad, et kogu järv on nende võimuses, ja sellepärast saatsidki nad minu siia selle vampuumiga,» ütles jahimees, näidates delavaarile kõnealust eset, «ning kästi edasi anda järgmised sõnad: ütle Maole, et algaja seisukohalt ei tegutsenud ta mitte halvasti; nüüd võib ta üle mägede oma suguharu küladesse tagasi minna ja keegi ei hakka tema jälgi üles otsima. Kui tal on õnnestunud mõni skalp saada, võtku see endaga ühes, julgetel huroonidel on ka süda rinnas ja nad mõistavad, et noor sõjamees ei taha koju tagasi minna tühjade kätega. Kui ta on küllalt kärme, siis tulgu ta tagasi ja toogu endaga kaasa väesalk neid jälitama. Tasa peab aga siiski huroonide juurde tagasi tulema. Kui tema nad öösel maha jättis, siis viis ta .eksikombel endaga kaasa midagi, mis ei kuulu temale.»

«See on vale!» ütles Hetty tõsiselt. «Tasa ei ole niisugune tüdruk, et teiste asju ära viiks...»

Me ei tea, mis ta veel oleks öelnud, kui mitte dela-vaarlanna naerdes ja häbi pärast nägu peites poleks asetanud käe rääkija huultele, et teda vaikima sundida.

«Sa ei mõista huroonide mõistukõnet, vaene Hetty,» vastas Hirvekütt, «nad nimetavad asju harva nende õige nimega. Tasa tõi endaga kaasa noore hurooni südame ja nad nõuavad, et ta läheks tagasi ja paneks vaese noormehe südame sellele kõhale, kus see teda viimast korda nägi! Madu, ütlevad nad, on noor ja paljutõotav sõdur ja võib leida endale niipalju naisi kui soovib, kuid seda naist ta ei pea saama. Niisugune on nende seisukoht, niipalju kui mina neist aru sain.»

«Väga lahke ja armastusväärne nende poolt küll, kui nad arvavad, et noor naisterahvas võib unustada kogu oma tunde ainult selleks, et see õnnetu noormees võiks oma kaotatud südame tagasi saada!» ütles Judith irooniliselt, kuid seejärel kostis tema häälest kibedus: «Ma mõtlen, et naine jääb naiseks, ükskõik kas ta on punane või valge. Ka teie irokeesi pealikud tunnevad halvasti naise südant, Hirvekütt, kui nad arvavad, nagu võiks ta unustada vanad haavamised või tõelise armastuse.»

«Minu arvates on see väga õieti öeldud mõne naise kohta, Judith, kuigi ma tean ka niisuguseid, kes olid võimelised nii üheks kui teiseks. ‚Minu järgmine ülesanne puudutabki teid, Judith. Nad ütlevad, et Biisam-rott, nagu nad teie isa kutsuvad, läks järve põhja oma urgu peitu, et ta ei tule enam iial tagasi ja et ta lapsed hakkavad varsti puudust tundma vigvamitest, kui mitte just toidust. Nad arvavad, et hurooni telgid on palju paremad kui Yorgi majad, ja nad tahavati, et te tuleksite nende juurde ja prooviksite seal elada. Nad tunnistavad, et teil on valge nahk, kuid arvavad, ¡et noored naisterahvad, kes on nii kaua metsades elanud, võivad omapead jäädes eksida. Üks nende suuri sõjamehi kaotas hiljuti oma naise ja ta paneks Metsroosi rõõmuga oma kõide äärde istuma. Mis puutub Nõrgasse Arusse, siis austatakse teda alati ja tema eest hakkavad hoolitsema kõik punanahksed sõjamehed. Nad mõtlevad, et kogu teie isa varandus peab minema nende suguharu

omaks, kuid oma isiklikud asjad võite nagu iga naisterahvas viia oma mehe vigvamisse. Peale selle kaotasid nad hiljuti noore tütarlapse vägivaldse surma läbi ja kaks kahvanäolist peavad täitma tema kohta.»

«Ja te nõustusite mulle niisugust ettepanekut tooma?!» karjatas Judith, kuigi toonis, millega ta neid sõnu ütles» tundus rohkem kurbust kui viha.

«Kas ma olen tõesti niisugune tütarlaps, et nõustun indiaanlase orjaks hakkarna?»

«Kui te tahate, et ma ütlen teile oma ausad mõtted, Judith, siis ma vastan, et minu arvates te vaevalt nõustuksite hakkama ühegi meesterahva orjaks, olgu see punanahk või valge. Te siiski ei tohi minu peale vihaseks saada selle eest, et ma teile selle läkituse sõnasõnalt edasi andsin, nii nagu see minule anti. Ainult sel tingimusel ma sain puhkuse ja oma lubadust peab täitma, kuigi

see on antud kas või kaabakale. Ma räägin teile, mis huroonid kõnelevad, kuid ma ei öelnud veel, mis te minu arvates peaksite neile vastama.».

«Ahaa, kuulame ara, mis Hirvekütt ütleb!» segas Välejalg end vahele. «Mul, tõsi, pakitseb südamel teada saada, missugused vastused sa meie jaoks välja mõtlesid. Muide, mis minusse puutub, siis on minu otsus juba valmis ja ma võin selle teatavaks teha kas või kohe praegu.»

«Ja mina ka, Välejalg, otsustasin juba endamisi, mis te kõik peaksite vastama, ja eriti sina. Kui mina oleksin sinu asemel, ma ütleksin: Hirvekütt, teata lurjustele, et nad ei tunne Harry Marchi. Ta on täismees! Ta on valge inimene ja valge inimese loomus ei luba oma nahavärvi ja kommetega naist suurima hädaohu minutil maha jätta. Sellepärast teadke, et mina keeldun teie poolt pakutud kokkuleppest, kui te suitsetaksite selle juures kas või terve kuhja tubakat ara.»

March oli pisut hämmeldunud sellest etteheitest, mis-oli öeldud pealegi niisuguse õhinaga ja nii selgesti, et ei jäänud mingit kahtlust tema tähenduses. Oleks Judith teda natukenegi julgustanud, oleks ta ilma igasuguse kõhkluseta jäänud teda ja õde kaitsma, kuid nüüd sat meelepaha võimust. Igal juhul oli Välejalal liiga vähe

rüütellikust, et ta oleks nõustunud oma elu kaalule panema, kui ta ei näinud selles endale mingisugust otsest käsu. Sellepärast ei ole midagi imestada, et tema vastuses kõlasid ühtaegu nii varjatud mõtted kui ka usk oma hiiglajõusse, mis alati ei teinud teda küll mehiseks, kuid muutsid ta tavaliselt häbematuks nende suhtes, kel-lega ta kõneles.

«Ilusad sõnad tähendavad pikka sõprust, master Hirvekütt,» ütles ta ähvardava tooniga. «Sina oled alles nolk ja tead oma kogemustest, mis tähendab sinutaolisel täismehe pihku sattuda. Kuna sina pole rrritte mina, vaid ainult vahelttalitaja, kelle metslased saatsid kristlaste juurde, siis võid oma peremeestele öelda, et nad tunnevad juba Harry Marchi. ja see tõestab, et nad ei ole lollid, samuti nagu ei ole loll temagi. Ta on küllaltki inimene, et mõtelda inimese moodi, ja sellepärast mõistab ta ka, mäherdune lollus oleks võidelda üksinda terve suguharu vastu. Kui naisterahvad temast ära ütlevad, siis peavad nad ka selleks valmis olema, et ka tema ütleb neist ara, olgu nad siis tema oma nahavärvi ja kommetega või mitte. Kui Judith on nõus oma otsust muutma, siis on ta teretulnud, kui ta tahab minuga koos tulla jõele, ja Hetty tulgu temaga koos. Aga kui ta seda ei taha, asun ma teele, niipea kui vaenlase luurajad hakkavad põõsastesse ja lehtedesse endale ööseks aset valmistama.»

«Judith ei muuda oma otsust ega palu teie seltskonda, master March!» vastas tüdruk trotslikult.

«See küsimus on siis lahendatud,» jätkas Hirvekütt, keda teise ägedus jättis ükskõikseks. «Harry Välejalg vastutab iseenda eest ja võib toimida, kuidas talle meeldib. Ta valib kõige kergema pääsetee, kuigi see ei vii välja rahuliku -südametunnistuse juurde. Nüüd asume Tasa küsimuse

juurde. Mis sina mõtled, tütarlaps? Kas sina kah oled nõus loobuma oma kohustustest ja mingode juurde tagasi minema ning huroonile mehele minema, ja kõike seda mitte armastusest inimese vastu, kellele sa mehele lähed, vaid armastusest oma skalbi vastu?»

«Mispärast sa Tasale niiviisi räägid?» küsis Tasa pooleldi haavunult. «Sa mõtled, et punanahkne tütarlaps toi-

mib nagu mõni kapteni proua, kes on valmis esimese ettejuhtuva ohvitseriga lõõpima ja itsitama?»

«Mis mina ise mõtlen, Tasa, ei ole praegu üldse tähtis. Ma pean huroonidele viima sinu vastuse ja selleks pead sa selle teatavaks tegema. Aus saadik annab kõik, mis sa ütled, sõna-sõnalt edasi.»

Tasa ei kõhelnud enam oma otsuse avaldamisega. Ta tõusis pingilt sügavalt erutatuna ja võttes loomulikult abiks oma suguharu keele, milles ta väljendas end kõige ladusamalt, avaldas ta oma mõtted ja kavatsused kaunilt ja väärikalt.

«Ütle huroonidele, Hirvekütt,» ütles ta, «et nad on. rumalad nagu mutid: nad ei oska vahet teha hundi ja koera vahel. Minu rahva hulgas närtsib roos sama varre küljes, kus ta puhkebki; lapse pisarad langevad oma vanemate haudadele; viljapead küpsevad samal kohal, kuhu seeme on langenud. Delavaari neidusid ei saa saata nagu vampuume ühe suguharu juurest teise juurde. Nad on nagu kuslapuuõied, mis lõhnavad kõige magusamini oma kodumetsades; nende oma suguharu noormehed kannavad neid õisi rinnal nende hurmava lõhna pärast; ning kõige magusamini lõhnavad nad, • kui neid noppida nende varre küljest. Isegi punakurguke ja räästapääsuke tulevad iga aasta oma vanasse pessa tagasi; kas peab naisterahvas olema linnust südametum? Istuta mänd savimulda ja ta koltub; paju ei õitse künkal; tamarind kasvab kõige lopsakamalt soos, mereäärsed suguharud armastavad kuulata, kuidas tuul soolase mere kohal mühiseb. Mis on hurooni noormees Lenni-Lenape soost neiu meelest? Ta võib olla väga kärmas, kuid delavaari tütarlapse silmad ei jälgi tema jooksu: need silmad on pööratud delavaaride eluasemete poole. Ta võib laulda armsaid laule Kanada neidudele, kuid Ua kõrvus kõlab muusikana ainult see keel, mida ta on lapsepõlvest peale kuulnud. Kuid isegi sel puhul, kui huroon pärineks kunagi Suure Soolajärve kallastele rännanud rahva hulgast, oleks kõik asjata, kui ta ei kuuluks Unkasside perekonda. Noor mänd kasvab niisama pikaks nagu tema isadki. Ua-ta-Ual on rinnus ainult üks süda ja see võib armastada ainult ühte meest.»

Hirvekütt kuulas teesklematu vaimustusega seda tõsist ja tunnetega kooskõlas olevat iseloomulikku kõnet, ning kui neiu vaikis, vastas ta tema innukale ilukõnele oma tavalise lõbusa, vaikse ja omapärase naeruga.

«See jutt on väärt kõiki meie metsade vampuume kokku!» hüüdis ta. «Ma arvan, et teie ei mõistnud sellest ainustki sõna, Judith, aga kui te heidate pilgu oma südamesse ning kujutlete, et vaenlane teeb teile ettepaneku loobuda teie poolt väljavalitud mehest ning abielluda teisega, keda teie ise ei ole valinud, siis te mõistate selle tõelist tähendust. Seda võin teile kinnitada. Keegi ei suuda võistelda naisterahvaga ilukõnes, kui ta "ainult räägib sellest, mida ta tõeliselt tunneb. Rääkimise all ma ei mõista lobisemist, sest enamik naisi võivad lobiseda tundide viisi ühtejärge. Aus, sügav tunne leiab alati sobiva sõna. Nüüd aga, Judith, kus ma olen ära kuulanud punänahalise tütarlapse vastuse, pean ma pöörduma kahvanäolise poole, kui niiviisi võib üldse nimetada niisugust õitsvat nägu nagu on teil. Teid pole asjata hakatud kutsuma Metsroosiks, ja kui juba on kord jutt lilledest, siis minu arvates peaks Hettyt kutsuma Kuslapuuõieks.»

«Kui niisuguste sõnadega oleks mõni garnisoni kei-gar minu poole pöördunud, oleksin ma ta välja naernud, Hirvekütt. Aga kui neid ütlete teie, siis tean ma, et neid võib uskuda,» vastas Judith, kes oli sellest loomulikust ning väljendusrikkast komplimendist sügavasti meelitatud.

«Minult on liiga vara vastust nõuda; Suur Madu ei ole veel rääkinud.»

«Madu?! Jumala eest, ma võiksin indjaanlastele edasi anda tema kõne, kuigi ei ole sellest ainukest sõnagi kuulnud. Ma tunnistan, et ma üldse ei mõelnudki küsimusega tema poole pöörduda, kuigi see pole muidugi päris õige, sest tõde on kõige kõrgem, ja mina olen kohustatud mingodele sõna-sõnalt edasi andma ainult seda, mis tema ütleb. Niisiis, Tšingatšguk, jaga meiega oma arvamusi selles suhtes. Kas sa oled nõus minema läbi mägede oma koduküladesse, loovutama Ua-ta-Ua huroo-nile ning teatama kõdus pealikutele, et kui nad on Kiired ja neil veab, siis satuvad nad võib-olla irokeeside

jälgedele päeva kaks-kolm pärast seda, kui vaenlane on siit lahkunud?»

Niisamuti nagu mõrsjagi tõusis noor pealik püsti, et lausuda oma vastuse asjakohase selguse ning väärikutega. Tasa oli rääkinud, asetades käed rinnale risti, otsekui põues mässavat erutust maha surudes, kuid sõdur sirutas käe ette rahuliku energiaga, mis aitas tema kõnele anda erilist jõudu.

«Vampuum tuleb saata vampuumi vastu,» ütles ta, «läkitusele peab vastama läkitusega. Kuula, mis delavaaride Suur Madu tahab ütelda Suurte Järvede soerditele, kes nüüd meie metsades uluvad. Nad pole mingid hundid, nad on koerad, kes tulid selleks siia, et delevaaride käed raiuksid neilt kõrvad ning sabad maha. Nad oskavad noori naisi ainult varastada, kuid ei oska neid hoida. Tšingatšguk võtab selle, mis temale kuulub, sealt, kust leiab; ta ei küsi selleks luba

Kanada õuepenidelt. Kui tema südames on peidus õrnad tunded, siis ei ole see huroonide asi. Ta avaldab neid sellele, kes neid mõista suudab. Ta ei hakka neid pasundama metsades neile, kelle kõrvad mõistavad, ainult hirmukarjatusi. Sellest, mis sünnib tema majas, ei pea teadma isegi mitte tema oma suguharu pealikud, ja seda vähem veel mingo võllaroad .. .»

«Nimeta neid lurjusteks, Madu!» segas Hirvekütt vahele, suutmata oma vaimustust talitseda. «Jah, nimeta neid läbi-ja-läbi lurjusteks! Seda sõna on kerge tõlkida ja nende kõrvad vihkavad seda kõige enam. ära minu pärast karda, ma annan neile sinu läkituse edasi sõnasõnalt, silp-silbilt, mõtte-mõttelt, iga viimase irvituse, iga viimase pilke, sest paremat ei ole nad teeninud. Ainult nimeta neid kord või paar ka lurjusteks ja see paneb neil kõhe kõik mahlad kerkima kõige madalamatest juurteotstest kuni kõige kõrgema ladvatipuni.»

«Seda enajn veel hurooni lurjustel,» jätkas Tšingatšguk, täites meeleldi sõbra palve. «Anna hurooni koer-tele edasi, et las nad uluvad kõvemini, kui tahavad, et delavaar nad metsas üles leiaks, kus nad poevad urgu nagu rebased, selle asemel et pidada jahti nagu sõjamehed. Senikaua kui nad hoidsid delavaari neidu oma laagris, oli põhjust neile jahti pidada; kuid nüüd ma

unustan nad, kui nad ise ei hakka kära tegema. Tšingatšguk ei hakka vaeva nägema ega oma küladesse minema, et sõjamehed appi kutsuda; ta võib ise minna nende jälgi mööda. Kui nad ei suuda oma jälgi maa alla peita, läheb ta neid mööda kuni Kanadani välja. Ta võtab Ua-ta-Ua kaasa, et see talle metslinde küpsetaks. Nendest kahest delavaarist jätkub kõigi huroonide oma kodumaale tagasiajamiseks.»

«See on vast tubli depešš, nagu ohvitserid ütlevad!» hüüdis Hirvekütt. «See ajab huroonideJ vere keema, eriti see, kui Madu räägib neile, et Ua-ta-Ua jälitab neid ka senikaua, kui huroonid on maalt välja aetud. Kuid õnnetuseks ei käi kanged sõnad alati koos kangete tegudega. Annaks jumal, et me oleksime pooltki nii kanged nagu me tõotame… Ja nüüd, Judith, on teie kord kõnelda, sest huroonid ootavad teilt kõigilt vastust, välja arvatud võib-olla ainult vaene Hetty.»

«Aga miks mitte Hettyt kuulata? Ta räägib sageli väga arukalt. Indiaanlased võivad suure lugupidamisega suhtuda tema sõnadesse, sest nad peavad lugu tema seisukorras inimestest.»

«See on tõsi, Judith, ja väga hästi välja mõeldud. Punanahad austavad igasuguseid õnnetuid, aga Hetty-taolisi eriti. Niisiis, Hetty, kui sa tahad midagi ütelda, ma annan sinu sõnad huroonidele niisama täpselt edasi, nagu oleks neid öelnud mõni koolmeister või misjonär.»

Tütarlaps kõhkles ühe hetke ja vastas siis sõbraliku ning pehme häälega niisama tõsiselt nagu kõik eelkõnelejad.

«Huroonid ei mõista erinevust valgete'ja punanahkade-vahel,» ütles ta, «sest vastasel korral ei oleks nad kutsunud mind ja Judithit oma külla elama. Jumal on andnud punanahalistele inimestele ühe maa ja meile teise, Ta tahab, et me peame elama eraldi. Ema ütles alati, et me peame tingimata elama koos ainult ristiinimestega, ning sellepärast ei võigi me indiaanlaste juurde elama asuda. See on meie järv ning me ei lahku siit. Siin on . meie isa ja ema hauad ning isegi kõige viletsam indi-aanlane armastab elada oma isade haudade lähedal. Ma.

tulen jälle neid vaatama ning loen neile piiblit, kui nad tahavad, kuid ma ei või maha jätta ema ja isa hauda ...»

«Sellest aitab, Hetty, sellest aitab küllalt, Hetty, see on niisanja hea kui sa saadaksid kaks korda pikema sõnumi,» katkestas teda jahimees. «Ma annan neile edasi kõik mis sa ütlesid ning vastutan, et nad jäävad rahule. Aga nüüd, Judith, on teie käes kord ning siis on minu ülesande see osa tänaseks õhtuks täidetud.»

Judith tõrkus vastamast, mis äratas pisut saadiku uudishimu. Tundes tema iseloomu, ei oleks ta kunagi võinud arvata, et Judith osutub Hettyst või Tasast aremaks, kuid ometigi oli tema käitumises mingi ilmne kõhklus, mis tegi Hirveküti pisut rahutuks. Isegi nüüd, kus talt otseselt kõnelemist nõuti, näis ta kõhklevat ega avanud suud enne, kui juuresolijate sügav vaikimine talle ütles, missuguse huviga nad tema sõnu ootavad.. Lõpuks hakkas ta rääkima, kuid kahtlevalt ja vastu tahtmist.

«Ütelge-mulle esiteks… ütelge meile esiteks, Hirvekütt,» algas ta, sõnu lihtsalt lauserõhu muutmiseks korrates, «kuidas mõjutavad meie vastused teie saatust? Kui teie peate langema ohvriks meie julguse eest, siis oleksime pidanud end väljendama tagasihoidlikumalt. Mis te arvate, missugused võivad selle tagajärjed olla teile?»

«Issake, Judith, te oleksite võinud minult niisama hästi küsida, kust puhub tuul järgmisel nädalal või kui vana on hirv, kes homme maha lastakse. Võin ainult öelda, et huroonid vaatavad minule üsna kurjalt, kuid mitte iga must pilv ei too veel äikest ning mitte iga tuulepuhang ei too veel vihma. Seega on teie küsimust kergem esitada kui sellele vastata.»

«Niisamasugune lugu on ka nõudmisega, mis irokeesid mulle esitasid,» vastas Judith püsti tõustes, nagu oleks ta nüüd lõpuks otsusele jõudnud. «Ma teatan teile oma vastuse, Hirvekütt, pärast seda, kui me oleme nelja silma all kõnelnud, aga seda saab teha alles siis, kui kõik teised on magama heitnud.»

Tütarlapse käitumine oli nii otsustav, et Hirvekütt alistus talle. Ta tegi seda meelsasti sellepärast, et väike

viivitus ei saanud milgi viisil lõplikku tulemust mõjutada. Nõupidamine lõppes ning Välejalg teatas oma otsusest viivitamata teele asuda. Tal tuli siiski oodata veel ligi tund aega, et öö pimedamaks muutuks. Sel ajal asusid kõik oma tavaliste toimingute juurde ning jahimees hakkas uuesti eespool mainitud püssi kõiki väärtusi uurima.

Peagi sai kell üheksa ja otsustati, et Välejalg peaks teele asuma. Selle asemel et kõigiga siiralt ja suuremeelselt hüvasti jätta, lausus ta süngelt ning külmalt paar sõna. Meelepaha Judithi kangekaelsuse pärast ühines tema südames alandustundega, mille kutsusid esile kõik viimaste päevade jooksul järvel kogetud ebaõnnestumised. Ja nagu sageli on lugu inimestega, kes on toored

ning piiratud mõistusega, tegi ta oma nurjumiste eest etteheiteid rohkem teistele kui enesele. Judith ulatas talle käe pigem rõõmu kui kahjutundega. Delavaar ja tema mõrsja ei kahetsenud samuti, et ta neist lahkub. Kõigist juuresolijaist oli Hetty ainuke, kes avaldas tõelist südamlikkust. Tema soole ja iseloomule omane arglikkus ja tagasihoidlikkus sundisid teda eemale hoiduma, nii et Välejalg astus kanuusse, kus Hirvekütt teda juba ees ootas, enne kui Hetty söandas tulla nii lähedale, et teda märgati. Siis alles läks tüdruk laeva ning lähenes peaaegu kuuldamatute sammudega sellele kohale, kust kerge paat valmistus lahkuma. Nüüd sai tunnetepuhang lõpuks arglikkusest võitu ja Hetty hakkas rääkima.

«Hüvasti, Välejalg!» hüüdis ta oma õrna häälega. «Hüvasti, armas Välejalg! Olge ettevaatlik metsas ning ärge peatuge kordagi, enne kui jõuate garnisoni. Puudel on lehti vaevalt rohkem kui kaldalnuroone ja nad ei kohtle teietäolist tugevat meesterahvast nii sõbralikult nagu mind.» ,

Marchi mõju sellele nõrgamõistuselisele, kuid õiglaselt mõtlevale ja tundvale tütarlapsele oli tingitud loodusseadusest. Välejala välised voorused olid kütkestanud tüdruku meeled. Ja tema vaimsed sidemed Välejalaga ei olnud.kunagi nii tihedad, et oleksid nõrgendanud seda muljet, mis oleks vastupidisel juhul olnud hoopis väiksem isegi temataolisele segase aruga olendile.

Hetty õiglusevaist — kui niisugust sõna võib tarvitada mõistuse kohta, mida mingi hea vaim näis juhtivat eksi-mata täpsusega hea ja kurja vahel — oleks tõslnud mässu Välejala iseloomu puhul paljudeski punktides, kui miski oleks tema aru valgustanud. Aga kuna Välejalg vestles ja naljatles õega temast eemal, siis avaldas tema kaunis välimus suurt mõju Hetty lihtsale kujutlusvõimele ja loomupäraselt õrnadele tunnetele, ilma et seda oleks tumestanud tema vaated või väline jämedus. Tõsi, ta leidis Marchi olevat jämeda ja karmi, kuid samasugune oli ka ta isa ja enamik teisi mehi, keda ta oli näinud. Hetty otsustas, et nähtavasti on kõik meesterahvad ühesugused ja seepärast ei üllatanud see Välejala iseloomujoon teda sel määral, kui oleks võinud teisel puhul oodata. Siiski ei saa ütelda, et see oleks olnud tõeline armastus, mida Hetty tundis Välejala vastu, ja me ei tahagi seda niisugusena kujutada, vaid see oli lihtsalt ärkav tundelisus ja imetlus, mis soodsamais olukordades, kui seda poleks takistanud noormehe ebasoodne eelarvamus tema iseloomu kohta, oleks võinud peagi puhkeda selleks kõikevalitsevaks tundeks. Hetty tundis tema vastu õrnust, kuid vaevalt küll mingit kirge. Kõik, mida Hetty selles suhtes avaldas, oli vaid valutunne, millega ta j.älgis, kuidas March pidas õde temast paremaks. Judithi paljude imetlejate hulgas oli Harry ainuke, kelle puhul Hetty ähmane mõistus oli virgunud niivõrd, et hakkas olukorda märkama.

Ent sel korral jätsid kõik Välejalaga nii külmalt hüvasti, et Hetty sõbralikud sõnad teda tahtmatult liigutasid.

Ta peatas kanuu ja pööras selle tugeva aerutõmbega ümber ning tõukas ta tagasi laeva külje alla. See oli rohkem kui Hetty, kelle mehisus oli pärast tema kangelase lahkumist kasvanud, lootis

ning nüüd astus tütarlaps arglikult tagasi:
«Sa oled tubli tüdruk, Hetty, ja ma ei saa lahkuda enne, kui pole su kätt surunud,» ütles March sõbralikult. «Judith ei ole lõppude lõpuks sind väärt, kuigi ta on väliselt natuke ilusam. Mis aga puutub mõistusse, siis, kui noore naisterahva juures on aus ning otsekohene suhtumine noormehesse mõistuse tunnusteks, oled sa

tosina Juditheid väärt, jah, ja ka enamiku noori naisterahvaid, keda ma tunnen.»

«Ärge rääkige Judithi kohta midagi halba, Harry!» vastas Hetty paluvalt. «Isa on surnud ja ema on surnud ning meie oleme jäänud nüüd Judithiga kahekesi. Õed ei tohi teineteisest halba rääkida ning isegi halba kuulda. Isa puhkab järves, samuti ema ning meie kõik peame jumalat kartma, sest meie ei tea, millal meid endid sinna lastakse.»

«See kõlab väga arukalt, lapsuke, nagu peaaegu kõik. mis sa ütled. Hea küll, kui me veel kunagi kohtume, Hetty, siis leiad minus sõbra, kõnelgu su õde minust mistahes. Pean tunnistama, et ma ei sallinud su ema, sest me vaatasime enamikule asjadele täiesti erinevalt, see-eest su isa — vana Torn — ning mina sobisime teineteisega nagu karusnahkne pihtkuub sobib igale hea keha-ehitusega mejiele. Mina olen alati olnud arvamisel, et vana Ujuv Torn Hutter oli tore poiss ning olen valmis seda kordama ka kõikide vaenlaste ees nii tema kui ka teie pärast.»

«Hüvasti, Välejalg, hüvasti,» ütles Hetty, kes tahtis nüüd niisama kirglikult kiirendada noormehe lahkumist, nagu ta hetk tagasi oli soovinud teda tagasi hoida. «Hüvasti, Välejalg, olge metsas ettevaatlik. Ärge peatuge enne, kui jõuate garnisoni. Ma loen teie pärast peatüki piiblist, enne kui magama heidan ning mõtlen teile oma palvetes.»

Sellega puudutas .ta kohta, mis ei leidnud Välejala erilist poolehoidu ja sellepärast surus noormees vaikides tüdrukul kätt ning astus kanuusse. Järgmisel minutil olid mõlemad mehed juba laevast sada jalga eemal ja viie minuti pärast olid nad lõplikult,silmist kadunud. Hetty ohkas sügavalt ning läks õe ja Tasa juurde.

Mõnda aega aerutasid Hirvekütt ja tema kaaslane vaikides. Oli otsustatud, et Välejalg läheb kaldale sellessamas kohas, kus ta meie jutustuse alguses esimest korda kanuusse astus.

Huroonid ei 'valvanud seda kohta erilise hoolega, ja lisaks oli Välejalg seal metsaga üsna tuttav ja oskas ka pimedas edasi pääseda. Kerge sõiduk suunduski sinna. lennates vees või õigemini üle vee nii usinasti ja kiiresti.

kui iganes suutsid seda teha kähe tugeva ja osava aerutaja käed. Vähem kui veerand tunniga jõudsid nad sihtkohta ja suundusid käida varju. Ettenähtud punkti läheduses peatasid nad sõudmise, et jätta hüvasti väljaspool mõne juhuslikult naabruses hulkuva indiaanlase kuuldekaugust.

«Püüa ohvitseridele selgeks teha, et nad saadaksid üksuse hulkurite vastu, niipea kui garnisoni jõuad, Välejalg,» algas Hirvekütt, «ja kõige parem oleks, kui sa ise nad kohale juhataksid. Sina tunned siin iga jalgrada ja järve kaldaid ning kogu maastiku iseloomu ning võid selle ülesandega paremini toime tulla kui tavalised luurajad. Esiteks minge otse huroonide laagrisse ning siis otsi üles jäljed, mis sulle seal ise silma hakkavad. Ainsast pilgust majale ja laevale jätkub, et saada selget pilti, mis on juhtunud vaheajal delavaari ning naistega. Igal juhul avaneb siin tore võimalus mingode jälile saada ning anda neile lurjustele õppetund, mida nad veel ,kaua aega mäletavad. Minule on see muidugi täiesti ükskõik, sest et minu saatus otsustatakse juba enne, homme päikeseloojangul, kuid Judithi ja Hetty suhtes võib see palju abi tuua.»

«Aga mis juhtub sinuga, Nathaniel?» küsis Välejalg suurema huviga, kui talle tavaliselt oli omane teiste käekäigust kõneldes. «Mis juhtub sinuga su enese arvates?»

«Üksnes issand oma tarkuses võib seda öelda, Harry March! On kogunenud mustad ja ähvardavad pilved ja ma püüan valmis olla kõige halvemaks. Kättemaksuiha on maad võtnud mingode südametes ning iga väiksemgi pettumus sõjasaagi, vangide või Tasa tagasi-saamise suhtes tähendab seda, et minu piinamine on paratamatu.»

«See on tõesti räbal asi ja seda peab nii või teisiti takistama,» vastas Välejalg, kuigi ta ei osanud teha eriti suurt vahet hea ja kurja vahel nagu kõik isekad ja labased inimesed. «Kui kahiu, et me vana Hutteriga ei saanud skalpeerida viimase kui lojuse nende oma laagris sel ööl, kui me esimest korda kaldale läksime! Kui sina ei oleks maha jäänud, Hirvekütt, siis oleksime seda teinud. Siis ei oleks sa praegu olnud niisuguses täbaras seisukorras.»

«Ütle parem, et sa kahetsed oma tulekut niisugusele teele, mida ei sobi ühelgi valgel inimesel käia. Sel juhul poleks me üldse läinud indiaanlastega tülli ja Thomas Hutter oleks võinud elada ja metslaste südamed ei oleks ka põlenud nii tugevast kättemaksuihast. Noofre naisterahva surm oli ka täiesti asjata, Harry March, ning lasub raske koormana meie heal nimel, kui mitte meie südametunnistusel.»

Kõik «see oli nii silmanähtav ja tundus praegusel hetkel Välejalale endalegi nii päevselgena, et ta vajutas aeru vaikides vette ning hakkas kanüud käida poole sõudma, otsekui oleks ta püüdnud põgeneda teda jälitavate südametunnistusepiinade eest. Hirvekütt andis järele ta palavikulisele soovile ja paari minuti pärast krudises paadinina kergelt rannaliivas. Kaldaleminekuks, reisipauna ja püssi selga heitmiseks ning rännakuks valmistumiseks vajas Välejalg ainult ühe sekundi. Midagi hüvastijätuks urahtades alustas ta juba teekonda, kui mingi akitine mõttesähvatus sundis teda peatuma ja ümber pöörduma.

«Kas sa tõepoolest mõtled anda ennast uuesti nende verejanuliste metslaste kätte, Hirvekütt?» ütles ta samavõrd vihase meelepahaga kui suuremeelse tundepuhanguga. «Nii võib toimida ainult

hullumeelne või loll.»
«On inimesi, kes peavad sõnapidamist hullumeelsuseks, aga on ka niisuguseid, kes, vaatavad sellele hoopis teisiti, Harry Välejalg. Sina kuulud esimeste hulka, aga mina kuulun teiste'kilda. Ühelgi punanahalisel hingel ei pea olema võimalust öelda, et mingo peab oma sõna paremini kui valge inimene, vähemalt minu suhtes. Ma sain puhkuse, ning senikaua, kui mul jätkub jõudu ja mõistust, lähen ma homnte enne keskpäeva tagasi.»
«Mis tähendab indiaanlasele antud sõna. või puhkus, mis on saadud nendetaolistelt lojustelt, kel pole. hinge ega nime!»
«Kui neil pole hinge ega nime, siis meil sinuga on olemas nii üks kui ka teine ja me oleme nende eest vastutavad, Harxy March. Hüvasti, Välejalg, võib-olla me ei kõhtu enam iial, kuid ma siiski

soovitaksin sulle, et sa kunagi ei peaks oma sõna tühiseks, mida ei maksa mäletadagi, isegi sel juhul, kui võiksid nii pääseda kehalisest valust või hingepiinast.»
Nüüd tahtis March jälle võimalikult kiiremini põgeneda. Harry ei suutnud mõista tundeid, mis õilistasid Hirvekütt!, ning lahkudes kirus ta salamisi arulagedust, mis sundis inimest oma hukule vastu tormama. Hirvekütt vastupidiselt ei ilmutanud mingeid erutuse tundemärke. Jäädes kindlaks oma põhimõtetele ja vankumatuks oma otsuses toimida nende kohaselt ning olles üle igasugusest ebamehelikust kartusest, vaatas ta kõike eelolevat kui tühist ega teinudki katset sellest kõrvale hoida nii nagu muhameedlane, kes ei mõtle oma saatuse tahtele vastu hakata. Hirvekütt seisis rahulikult kaldal ja kuulatas, kui ettevaatamatult Välejalg läbi põõsaste tungis, raputas pahaselt pead ning astus siis vaikselt kanuusse. Enne kui noormees aeru uuesti vette kastis, vaatas ta tähtede paistel avanevat maastikku. See oli seesama kõht, kust ta oli esmakordselt pilgu üle kauni veevälja libistanud. Siis ergas järv suvise keskpäeva heledas päikesepaistes; nüüd oli ta öö varjudest kurb ja nukker. Mäed tõusid veepeegli ümber ringina taevasse nagu must tara, mis lahutas järve kogu välismaailmast, ning nõrk valguskuma, mis'vilkus veel veevälja laiematel kohtadel, oli sobivaks sümboliks nendele nõrkadele lootustele, mida tõotas talle tema tulevik. Raskelt ohates tõukas ta kanuu kaldast eemale ning sõudis kindlalt tagasi laeva ja kindluse suunas.

XXIV PEATÜKK

Su salarõõm pea muutub häbitöoks,

su salalõbu rooja saatust näeb,

ja hukkamõist su tiitli põrmu lööb,

su osav kõne kidekeelseks jääb,

ja sinust töö ja vaev kõik tühja laeb!
Shakespeare «Lucrecia röövimine»

Judith ootas Hirveküti tagasitulekut platvormil palavikulise kärsitusega.- Kui viimane pärale jõudis, magasid Tasa ja Hetty juba sügavat und sängis, mis kuulus kahele õele, delavaar aga oli pikali heitnud kõrvalruumi põrandale. Ta oli asetanud püssi enda kõrvale, mähkinud end vaipa ja nägi juba paari viimase päeva sündmustest und. Laevas põles lamp, sest perekond oli harjunud endale seda luksust lubama erakordsete sündmuste puhul. Lambi kuju ja materjali järgi otsustades oli seegi üks neid esemeid, mida kunagi oli kirstus hoitud. Niipea kui neiu pimeduses kanuud märkas, lakkas ta platvormil rahutult edasi-tagasi käimast ning jäi seisma. Ta aitas kanuud kinni siduda, et aga kiiremini vestlust alata. Kui see oli tehtud, jutustas ta, vastates Hirveküti küsimusele, kuidas kaaslased end magama olid seadnud. Hirvekütt kuulas teda tähelepanelikult, sest neiu tõsise ja

mureliku käitumise järgi oli kerge mõista, et mingisugune ebatavaline mure oli tal südamel.

«Ja nüüd, Hirvekütt,» jätkas Judith, «näete, ma süütasin lambi ja asetasin selle laeva kajutisse. Seda tehakse meie juures ainult erilistel puhkudel, ja ma arvan, et tänane öö on kõige tähtsam minu elus. Kas te olete nõus mulle järgnema ja vaatama, mis ma teile näitan ja ära kuulama seda, mida ma tahan teile öelda?»

Jahimees oli pisut üllatunud, kuid ei vaielnud sellele vastu, ning peagi olid mõlemad laevas ja selles kajutis, kus põles lamp. Siin oli kaks järi kirstu kõrval; kolmandal oli lamp ja samas asus laud, millele asju paigutada. Kõik selle oli tüdruk varem valmis seadnud, sest oma palavikulises kärsituses püüdis ta vältida igasuguseid viivitusi. Ta oli ära võtnud isegi kolm tabalukku ning nüüd jäi ainult üles tõsta raske kaas ja lagedale tuua kirstus kaua saladuses olnud aarded.

«Ma natuke taipan, mis see kõik tähendab,» tähendas Hirvekütt «jah, natuke taipan. Kuid mispärast ei ole Hettyt siin? Nüüd, kus Thomas Hutter on surnud, on tema nende harulduste üks omanikke ning ta peaks viibima juures, kui neid hakatakse välja võtma ja vaatama.»

«Hetty magab,» vastas Judith kähku, «õnneks ei ahvatle teda ilusad kleidid ja muud rikkused. Peale selle loovutas ta oma osa mulle, nii et ma võin selle kirstu sisuga teha, mis tahan.»

«Kuid kas vaesel Hettyl on õigus teha niisuguseid kinke, Judith?» küsis õiglane noormees. «On olemas hea Ja õiglane seadus, mis keelab võtta vastu kingitusi neilt, kes ei tea nende väärtust, ia inimestega, kelle mõistust jumala sõrm on puudutanud, peab käituma ettevaatlikult nagu lastega,

kes veel ei mõista oma käsu.»
Judith oli sellest etteheitest pisut solvunud, kuna see tuli pealegi inimese suust, kellest ta nii lugu pidas. Kuid ta oleks seda tundnud veelgi teravamini, kui tema südametunnistus poleks olnud täiesti puhas igasuguseist omakasupüüdlikest kavatsusist nõrgamõistuselise ning teda pimesi usaldava õe stmtes. Ent nüüd ei olnud aeg vihastamiseks või tüli alustamiseks, ja Judith hoidis

tagasi hetkelise puhangu, soovides kiifemini jõuda meeles mõlkuvale eesmärgile.

«Hetty ei kannata sugugi,» vastas Judilh alandlikult. «Ta ei tea seda, mis ma kavatsen leha, Hirvekütt; veelgi enam — ta ei tea isegi seda, mispärast ma seda teen. Niisiis, istuge, tõstke kirstukaas üles ja sel korral me tungime põhjani välja. Ma olen siis lausa pettunud, kui me ei leia sealt midagi, mis võiks meile selgust tuua Thomas Hutteri ja minu ema loos.»

«Mispärast Thomas Hutleri, aga mitte teie isa, Judith? Surnutesse peab suhtuma niisamasuguse lugupidamisega kui elavatesse.»

«Ma kahtiustasin juba ammu, et Thomas Hutter ei ole minu isa, kuigi mõtlesin, et ta võiks olla Hetty isa. Kuid nüüd teame, et ta ei ole meie kummagi isa. Ta ise tunnistas seda oma surmaeelsel minutil. A\a olen küllalt vann, et mäletada mõningaid paremaid helki siin järvel, kuigi need on nii nõrgalt minu mällu jäänud, et mu elu varasem osa näib mulle unenäona.»

«Unenäod on halvad juhid, kui on vaja mõista tegelikkust, Judith,» vastas jahimees õpetlikult. «Ärge siduge nendega mingeid pettekujutlusi ning lootusi, kuigi ma olen tundnud pealikuid, kes arvasid, et unenägudest on kasu.»

«Ma ei oota neilt midagi tuleviku mõttes, mu hea sõber, kuid ma ei saa midagi para"ta, kui mäletan seda, mis on minevikus olnud. See on aga asjata sõnade tegemine, sest et poole tunni pärast saame võib-olla teada kõik või koguni rohkemgi, kui me teada tahame.»

Hirveküti, kes mõistis neiu kärsitust, istus nüüd järile ja asus uuesti mitmesuguseid kirstus ojevaid esemeid välja tõstma. Muidugi olid kõik asjad, mida nad eelmisel korral olid vaadanud, endisel kõhal ja äratasid palju vähem huvi ning tähelepanu kui esmakordsel nägemisel. Isegi Judilh pani ükskõikse ilmega kõrvale uhke brokaat-kleidi, kuna tal oli nüüd ees hoopis kõrgem eesmärk kui tühise uudishimu rahuldamine ning ta tahtis kiiremini välja jõuda seni peidus olnud ja tundmatute aareteni.

«Kõike seda me oleme juba näinud,» ütles ta, «ning sellepärast ei hakka uuesti lahti harutama. Kuid see komps, mida te praegu käes hoiate, Hirvekütt, on meile

uus ning me harutame selle lahti. Annaks jumal, et selles oleks midagi, mis ütleks vaesele Hettyle ja minule, kes me tegelikult oleme.»

«Ah, kui mõnedki kompsud kõneleksid, võiksid nad rääkida imeväärseid saladusi!» vastas noormees jämeda lõuendi volte otsustavalt lahti harutades, et jõuda põlvedel lebava kompsu sisus selgusele. «Muuseas ma ei usu, et selles oleks peidus mingi perekonnasaladus, sest siin ei ole midagi vähem ega rohkem kui lipp, kuigi ma ei oska öelda, missuguse riigi oma.» . «See lipp peab ka midagi tähendama,» segas end Judith kuruga vahele. «Tehke ta rohkem lahti, Hirvekütt, et me võiksime tema värve näha.»

«Noh, kas teate, mul on kahju sellest lipumehest, kes pidi seda palakat õlal kandma ja marssima sellega lahinguväljal. Sellest, Judith, võib teha tosin niisugust lippu, mida kuninglikud ohvitserid nii kalliks peavad. See lipp ei ole lipumehe, vaid, ütlen otsekoheselt, kindrali oma.»

«Võib-olla on see mõne laeva lipp, Hirvekütt, ma tean, laevadel kasutatakse niisuguseid. Kas te ei ole siis iialgi kuulnud hirmsaid lugusid sellest, et Thomas Hutteril olevat olnud sidemeid inimestega, keda kutsutakse bukaneerideks.»

«Bu-ka-neeri-deks? Ei, ma ei ole iialgi kuulnud teda nii nimetatavat. Harry Välejalg rääkis mulle küll, nagu oleks Huttterit süüdistatud selles, et tal oli kunagi olnud' midagi pistmist mereröövlitega. Kuid issand hoidku, Judith, kas teile meeldib siis, kui saate teada midagi niisugust inimese kohta, kes oli teie ema mees, kuigi ta ei olnud teie isa.»

«Mulle meeldib kuulda kõike, mis võimaldab teada saada, kes ma olen ning aitab ära seletada minu lapsepõlve unenägusid. Minu ema mees? Jah, arvatavasti oli ta tema mees,kuid mispärast temataoline naine valis niisuguse mehe, seda ei oska mina oma mõistusega seletada. Te ei ole ema kunagi näinud, Hirvekütt, ega tea, missugune määratu vahe oli nende vahel!»

«Niisuguseid asju juhtub siiski, jah, juhtub siiski, kuigt ei tea, mispärast. Ma tundsin ka kõige metsikumaid sõjamehi, kellel olid kõige tasasemad ja sõbralikumad naised terves suguharus. Teisest küljest aga olid kõige õela-

mad, tigedamad vanamoorid sattunud just neile, kes võisid olla kas või misjonärideks.»

«See ei võinud nii olla, Hirvekütt, ei hoopiski mitte. Oh, kui õnnestuks toestada, et… Ei, ma ei või soovida, et ta ei oleks olnudki üldse tema naine. Seda ei saa mitte ükski tütar oma emale soovida! Aga nüüd jätkake, vaatame, mis leidub selles neljakandilises pakis.»

Hirvekütt tegi seda ja leidis sealt väikese kaunilt nikerdatud kästi. See oli lukus. Järgmiseks ülesandeks oli leida võti, kuid otsimine ei andnud tagajärgi ja nad otsustasid luku lahti murda. Hirvekütt tegi seda kiiresti mingisuguse rauast tööriista abil ning nad leidsid, et kast oli ääreni täis pabereid. Enamasti olid need kirjad; peale selle oli selles veel mingisuguste käsikirjade katkendeid, arveid, märkmeid meelespidamiseks ning teisi sellelaadilisi

dokumente. Kull ei lenda kanapoja kallale nii kiiresti kui Judith kummardus kasti kohale, et vallutada see senini temakest peidus olnud teadmiste allikas. Tema haridus, nagu lugeja võib-olla on juba märganud, oli tunduvalt kõrgem tema ühiskondlikust seisundist. Ta libistas pilgu kiiresti üle kirjade lehekülgede, mis andis tunnistust tema koolitatusest. Esialgu näis, et tüdruk oli täiel määral rahul, ja me võime koguni lisada, et see oli põhjendatud, sest naise käega süütult ja armastusega kirjutatud read täitsid teda uhkustundega inimese üle, kellega tal oli täielik alus pidada end seotuks veresidemetega. Meie kavatsustesse ei kuulu siiski siin kõigi nende läkituste sisu avaldamine tervikuna ja siinkohal anname ainult üldise ettekujutuse nende kirjade sisust. Seda aga on kõige hõlpsam teha kirjeldades, missugust mõju need avaldasid lugeva tüdruku käitumisele, välimusele ning tunnetele.

Nagu me juba ütlesime, jäi Judith erakordselt rahule esimeste silmapuutunud kirjadega. Need sisaldasid armastava ja aruka ema kirjavahetust eemalviibiva tütrega, kusjuures tütre vastused puudusid, kuid nende sisu võis oletada ema kirjade järgi. Neis ei puudunud ka manitsused ja hoiatused, ning Judith tundis, kuidas veri . tungis tal meelekohtadesse, niner külmavärin iooksrs üle keha. kui ta luges üht kirja, milles tehti tütrele etteheiteid liiga lähedase, sündsusetu sõpruse pärast — mida

tütar oli ilmselt ühes oma kirjas kirjeldanud — kellegi ohvitseriga, «kes oli tulnud Euroopast ning vaevalt kavatseb Ameerikas astuda ausasse seaduslikku abiellu». Sellesse tutvusesse suhtus ema kaunis jahedalt. Imelik oli see, et allkirjad olid hoolikalt kõigist kirjadest välja lõigatud, ja seal, kus mingisugune nimi esines kirja tekstis, oli see nii hoolikalt maha kriipsutatud, et sedl oli täiesti võimatu lugeda. Kõik kirjad olid tolle aja kohaselt ümbrikutes, kuid ühelgi ei leidunud aadressi. Kõik kirj,ad ise aga olid säilitatud hardusega, ning Judithile paistis, et mõningatel näeb ta veel pisarate jälgigi. Nüüd tuli tal meelde, et oli näinud seda puukarpi ema käes mitmel korral enne tema surma, ja Judith mõistis, et puukarp oli pandud suurde kirstu koos teiste ebatavaliste või salajaste asjadega pärast seda, kui kirjad ei saanud enam valmistada muret ega rõõmu kadunud emale.

Siis tuli järjekord järgmise paki kätte. Selles olid kirjad täis armuavaldusi ja tõsist kirge, kuid samal ajal ka kavalusi, mida mehed peavad sageli naiste suhtes lubatavaks. Judith oli ohtrasti pisaraid valanud esimese paki kõhal, kuid nüüd sundisid sündsuse- ja uhkusetunne teda end valitsema. Ta" käsi värises siiski ning külmavärinad jooksid uuesti üle keha, kui ta avastas neis kirjades paaris kõhas üllatava sarnasuse talle endale saadetud armastuskirjadega. Kord pani ta isegi paki kõrvale, kummardus ning surus pea vastu põlvi ja vappus kramplikest nuuksetest. Kogu selle aja istus Hirvekütt vaikides, kuid tähelepanelikult toimuvat jälgides. Kui Judith' oli ühe kirja läbi lugenud, andis ta selle noormehe kätte, hoiule, ise aga hakkas järgmist uurima. Kuid kaaslasele ei saanud sellest mida-gi selgemaks, kuna ta üldse ei osanud lugeda. Sellegipoolest mõistis ta

eksimatult neid tundeid, mis mässasid tema kõrval istuva ilusa olendi rinnas, ning kuna üksikud sosinal öeldud laused lipsasid üle Judithi huulte, oli Hirvekütt oma oletustega tõele palju lähemal, kui see võis neiule meelepärane olla.

Judith oli alanud varasemate kirjadega ja see aitas tal kiiresti mõista kogu neis peituvat lugu, kuna nad olid hoolikalt asetatud kronoloogilisse järjekorda, ja igaühele,

kes oleks võtnud vaevaks neid uurida, oleks avanenud kurb jutustus rahuldatud kirest, külmusest ning lõpuks tülgastusest. Niipea kui Judith oli leidnud võtme kirjade sisu juurde, ei läbenud ta enam viivitada ning hakkas, silmadega jooksma üle lehekülgede, et jõuda kiiremini kirjades peituva tõe jälile, kasutades seda abinõu, mille võtavad tarvitusele kõik, kes tahavad kiiremini tulemus
tele jõuda, ilma, et nad koormaksid end sealjuures pisiasjadega, ning sai peagi teada kurva tõe oma ema langusest ning teda tabanud karistusest. Ja sai teada,
et ilus nimi, mida ta praegu kandis, oli talle antud isa poolt, kelle isik oli jätnud tema mällu nii nõrga jälje, et see sarnanes pigem unenäoga. See nimi ei olnud tekstist maha kriipsutatud, kuna nähtavasti ei oleks selle kõrvaldamisega midagi võidetud. Hetty sündi oli ainult korraks meenutatud ja siin oli tal ema nimi. Kuid juba enne seda olid ilmunud esimesed jahcdusetunnused, mis
ennustasid peatset lahkuminekut. Sellest ajast alates oli ema nähtavasti otsustanud säilitada kõigist oma kirjadest ärakirjad. Neid ärakirju ei olnud palju, kuid kõik nad kõnelesid ilukõneliselt solvatud armastusest ja kahetsusest. Judith nuuksus nende kõhal kaua, kuni lõpuks oli sunnitud need kõrvale panema, ja ta ei olnud füüsiliselt enam võimeline neid nägema, sest pisarad tegid ta
sõna otseses mõttes pimedaks. Ent ta hakkas varsti uuesti lugema ja lõpuks läks tal korda jõuda viimase kirja lõpuni, mille tema vanemad olid arvatavasti vahetanud.

Kõik see võttis üle tunni aja, kuna tuli läbi vaadata ligi sadakond kirja ja läbi lugeda neist paarkümmend esimesest kuni viimase reani. Nüüd sai terava pilguga Judithile selgeks kogu tõde tema enda ja Hetty sünnist ja talle paistis hetkeks, et ta on kogu maailmast ära lõigatud ja et tal jääb nüüd üle soovida ainult üht — elada kogu oma elu järvel, kus ta on näinud nii palju rõõmusid ning nii palju kurbi päevi.

Mõned kirjad tuli'veel läbi vaadata. Judith leidis, et see oli kirjavahetus tema ema ja kellegi Thomas Hovey vahel. Mõlema poole kõik algupärandid olid hoolikalt kpkku kogutud, iga kiri vastuse kõrval, ning need jutustasid selle sobimatu vahekorra varasemast ajaloost palju

täielikumalt kui Judith oleks teada tahtnud. Tütre üllatuseks, kui mitte öelda kohkumiseks, hakkas ema esimesena abiellumisest mõista andma ja Judith oli peaaegu õnnelik, kui märkas mõningaid jälgi hullumeelsusest või vähemalt sellele lähenevast haiglasest meelelaadist selle õnnetu naise varasemais kirjades. Hovey vastused olid labased ja harimatud, kuigi neis väljendus selgesti soov omandada selle ebatavalise isikliku võludega naisterahva kätt, kelle suuri eksimusi ta oli valmis unustama, et aga ainult omandada see, kes seisis temast igas suhtes võrratult kõrgemal ning kes lisaks ei olnud nähtavasti just päris ilma rahata. Viimased kirjad olid üsna napisõnalised ja piirdusid peagi lühikeste asjalike teadetega, milles õnnetu naine palus eemalasuvat meest kiirustada ettevalmistustega tsiviliseeritud ühiskonnast lahkumiseks, missugune ühiskond, nagu on põhjust arvata, oli mehele niisama ohtlik, kui see oli ebameeldiv talle. Kuid üks ema poolt poetatud juhuslik lause andis Judithile võtme mõistmiseks, mis oli sundinud ema abielluma Hoveyga ehk Hutteriga. Selleks oli kättemaksuhimu, mis nii sageli sunnib solvatud inimest endale veel suuremat kahju tegema, et koguda süsi selle inimese pealaele, kelle pärast ta on kannatanud. Judithil oli küllaldasel määral emale sarnanevaid iseloomujooni, et mõista seda tunnet, ja ainult hetkeks turgatas talle pähe. kui ääretult rumalalt oli ema talitanud, lastes endas kättemaksuihal võimust võtta.

Siin lõppes see, mida võis nimetada leitud dokumentide ajalooliseks osaks. Ent üksikute katkendite hulgas leidus vana ajaleht teadaandega, milles pakuti tasu teatud mereröövlite ülesandmise eest, kellede hulgas oli ka Thomas Hovey nimi. Tüdruk pööras tähelepanu sellele teadaandele ja nimele seetõttu, et mõlemad olid tindiga alla kriipsutatud. Paberite hulgas ei leidunud midagi, mille abil oleks võinud Hutteri naise nime või esialgset elukohta kindlaks määrata. Kõik kuupäevad, allkirjad ning aadressid olid kirjadest välja lõigatud, ja seal, kus kirjnde tekstis esines sõna, mis oleks võinud saada edaspidiste otsingute võtmeks, oli see hoolikalt maha kriipsutatud. Sel viisil nägi Judith, et kõik tema lootused kindlaks teha, kes olid tema vanemad, varisesid põrmuks

ning et tal tuleb tulevikus loota ainult iseendale. Mälestused ema käitumisest, vestlustest ja kannatustest täiendasid arvukaid lünki ajaloolistes faktides, mida ta oli nüüd avastanud. Ja tõde oma üldistes joontes seisis nüüd tema silme ees küllalt selgelt, et lämmatada igasuguse soovi uute üksikasjade otsimiseks. End istme seljatoele toetanud, palus tüdruk sõpra lõpetada teiste kirstus leiduvate esemete ülevaatus, kuna sealt võis avastada veelgi midagi tähtsat.

«Heameelega, Judith, heameelega,» vastas kannatlik Hirvekütt, «aga kui seal leidub veel kirjtf, mis

te läbi lugeda tahate, siis näeme küll enne uut päikesetõusu, kui teie nende lugemisega lõpule jõuate. Kaks tundi ühtesoodu olete te juba neid paberilipakaid uurinud!»

«Need jutustavad mulle mu vanematest, Hirvekütt, ning on määranud minu tulevase elutee. Loodan, et te andestate sellele-tütarlapsele, kes loeb oma isa ja ema kohta ning pealegi veel esimest korda elus. Ma kahetsen väga, et panin teid ootama.»

«Ärge minu pärast muretsege, tütarlaps, ärge muretsege! Pole tähtis, kas ma magan või olen ärkvel. Kuigi teid on meeldiv vaadata ja kuigi te olete väga ilus, Judith, ei ole sugugi meeldiv niikaua istuda ja vaadata, kuidas te pisaraid valate. Ma tean, et pisarad ei tapa, ja paljudele inimestele, eriti naisterahvastele, on mõnikord kasulik nutta, kuid ometi, Judith, näeksin ma parema meelega teid naermas kui nutmas.»

Selle rüütelliku märkuse tasus Judith sõbraliku, kuigi kurva naeratusega njng siis palus ta uuesti oma kaas-last lõpetada kiiremini kirstu läbivaatamine. Uurimine võttis muidugi veel mõnda aega, mille vältel Judith kogus mõtteid ning, sai tagasi enesevalitsemise. Ta ei võtnud uurimisest osa, jättes selle tervenisti noormehe hooleks, ja mõnikord ainult vaatas hajameelselt igasuguseid esemeid, mida Hirvekütt välja võttis. Hirvekütt ei leidnud midagi, mis oleks pakkunud suuremat huvi või olnud erilise väärtusega. Paar mõõka, niisuguseid nagu tol ajal kandsid aadlikud, mõned hõbepandlad, või vähemalt olid need nii.rikkalikult hõbetatud, et paistsid hqbe-dastena, ja kenad naisterahva rõivad moodustasid peaaegu kogu leitud vara. Hoolimata sellest tuli Judithile

ja Hirvekütile üheaegselt meelde, et need asjad võivad olla kasulikud läbirääkimiste juures irokeesidega, kuigi Hirvekütt nägi siin raskusi, mis ei olnud tüdrukule selged. Nende vahel hargneski vestlus sel teemal.

«Ja nüüd, Hirvekütt,» ütles Judith, «me võime rääkida teist ja sellest, mil viisil teid huroonide käest välja lunastada. Mina ja Hetty anname meeleldi igasuguse osa sel-lest, mis te nägite kirstus, või isegi kõik, kui aga ainult saaksime teid vabastada.»

«Nojah, see on suuremeelne küll, — jah, see on teist väga suuremeelne ja helde. Nõnda käituvad alati naised. Kui nad kellegagi sõbraks saavad, siis ei tee nad midagi poolikult, vaid on valmis loovutama kogu oma varanduse, nagu ei oleks sellel nende silmis mingisugust väärtust. Aga kuigi ma tänan teid mõlemaid, nagu oleks kaubatehing juba tehtud ja nagu seisaks Lõhkine Tamm või mõni teine hulkur juba siin, et lepingut kinnitada, on siiski olemas kaks tähtsat põhjust, mille tõttu niisu-gust lepingut iial ei sõlmita, ja seda on parem öelda kõhe, et teis mitte äratada õigustamatuid ootusi või minul petlikke lootusi.»

«Missuguseid põhjusi veel võiks olla, kui mina ja Hetty oleme nõus loovutama need tühised asjad teie pärast ja kui.metslased on nõus neid vastu võtma?»

«Seep see ongi, Judith, et kuigi teile tulid õiged mõtted, on nad hoopis ebakohased. See on

niisama hea kui peni jookseks vastupidises suunas, aga mitte lõhna peale. On üsna tõenäoline, et mingod on nõus teilt neid või üldse igasuguseid asju vastu võtma, mis te neile võite pakkuda, kuid kas nad on ka nõus nende eest midagi maksma — see on hoopis teine asi. Öelge, Judith: kui keegi käsiks teile edasi öelda, et niisuguse ja niisuguse hinna eest on ta nõus teile ja Hettyle loovutama kirstu koos kõigega, mis selles leidub, kas te peaksite niisuguse kauba puhul vajalikuks palju sõnu raisata?»

«Kuid see kirst koos kõigega, mis tas on, kuulub ju meile. Ei ole ju mingit põhjust seda ostma hakata, mis juba on meie oma!»

«Just samuti arutavad mingodki! Nad ütlevad, et kirst on juba nende oma ja nad ei hakka kedagi tänama võtme eest.»

«Ma mõistan teid, Hirvekütt; kuid praegu valitseme järve siiski veel meie ja võime seda enda käes hoida senikaua, kui Välejalg saadab siia sõdurid, kes ajavad vaenlase minema. Seda me suudame täiesti, kui teie jääte meie juurde, selle asemel et tagasi minna ning end uuesti vangi anda, nagu te nähtavasti olete otsustanud leha.»

«Kui Harry Välejalg kõneleks niiviisi, siis oleks see täiesti loomulik ja selle inimese iseloomuga kooskõlas. Ta ei tea midagi paremat ning sellepärast on ta vaevalt võimeline teisiti tundma või tegutseme. Kuid, Judith, küsin teilt otsekoheselt: kas te arvate, et saaksite tõesti minust niiviisi lugu pidada, nagu ma loodan, et te praegu minust lugu peate, kui ma unustaksin oma sõna ega läheks indiaanlaste laagrisse tagasi?»

«Teist rohkem lugu pidada, kui ma praegu pean, Hirvekütt, oleks miri raske, kuid ma ei peaks teist mitte vähem lugu — vähemalt mulle paistab nii — ja ma loodan, et suudan seda. Kogu^maailma varanduste eest ei nõustuks ma teid meelitama mingisugusele sammule, mis muudaks minu praegust arvamist teie kohta.»

«Siis ärge ahvatlege mind antud sõna murdma, neiu. Puhkus on püha sõdurite hulgas ja niisugustele inimestele, kes hoiavad elu oma kätes nagu meie. Ja missugust kibedat meelehärmi tunneksid vana Tamenund ja Unkas, Mao isa. ja kõik teised minu indiaanlastest sõbrad, kui ma häbistaksin end juba esimesel sõjateel! Te peate mõistma, Judith, et see käib igasuguste valge inimese kohustuste ja südametunnistuse vastu. Viimane on aga minu kuningas ja ma ei vaidle iial tema käskudele vastu.»

«Ma usun, et teil on õigus, Hirvekütt,» vastas tüdruk kurva häälega pärast pikemat mõtlemist. «Teietaoline mees ei pea nii käituma, nagu käituksid tema asemel isekad ning ebaausad inimesed. Teie peate tõesti tagasi minema. Ärgem rääkigem sellest enam. Kuigi ma peaksin teid veenma midagi tegema, mida teie pärast kahet-seksite, siis ei kahetseks mina mitte vähem kui teie ise. Teil ei ole siis õigust öelda, et Judith … ma ei tea isegi, missugust perekonnanime ma nüüd kandma pean!»

«Mispärast siis mitte? Lapsed kannavad täiesti loomu-
432

likult oma vanemate perekonnanime, nad saavad selle otsekui kingituseks; ning miks ei peaks teie ja Hetty toimima samuti nagu on toiminud paljud enne teid? Vanameest kutsuti Hutteriks ja tema tütarde perekonnanimi peab olema samuti Hutter, vähemalt senikaua, kui teie ei ole astunud seaduslikku ning pühasse abiellu.»

«Mina olen Judith, ja ainult Judith,» vastas neiu otsustavalt, «senikaua, kui seadus annab mulle õiguse teisele nimele! Iialgi ei hakka ma kandma Thomas Hutteri nime, ja Hetty samuti muidu, kui ainult minu nõusolekul. Nüüd ma tean, et tema õige perekonnanimi ei olnud Hutter, ja kuigi temal oli tuhat korda õigus seda kanda, siis minul ei ole seda õigust. Tänu taevale, ta ei olnud minu isa, kuigi mul võib-olla ei ole põhjust uhkeldada ka oma lihase isaga!»

«See on kummaline,» ütles Hirvekütt, vahtides üksisilmi erutatud tüdrukut. Ta oleks meeleldi rohkem teada tahtnud, mis tüdruk sellega mõtleb, kuid ta häbenes pärida asju, mis otse temasse ei puutunud. «Jah, see on väga kummaline ja ebatavaline. Thomas Hutter ei olnud Thomas Hutter, tema tütred ei olnud tema tütred! Kes Thomas Hutter siis oli ja kes on tema tütred?»

«Kas te ei ole siis kunagi kuulnud mingisuguseid jutte sosistatavat selle inimese endise elu kohta, Hirvekütt?» küsis Judith. «Kuigi mind peeti tema tütreks, ulatusid need jutud isegi minuni.»

«Ma ei eita seda, Judith, ei, ma ei eita seda. Nagu ma juba teile rääkisin, jutustati temast igasuguseid jutte, kuid mina ei usu niisuguseid jutte kergesti. Kuigi ma olen veel noor, olen ma siiski elanud maailmas küllalt kaua ja mõistan, et on olemas kahesuguseid asjaolusid. Ühtedel puhkudel oleneb inimese hea nimi tema oma tegudest, teistel puhkudel võõrastest keeltest; ja sellepärast pean mina paremaks vaadata kõike oma silmaga ja teha otsus oma peaga ega luba igale esimesele vastutulevale lõuapoolikule kohtunikku mängida. Teel siia rääkis Harry Välejalg üsna avameelselt kogu teie perekonnast ja andis mulle tõepoolest mõista, et noorusaastail oli Thomas Hutter elanud soolastel vetel vaba elu. Oletan, et ta tahtis «vaba eluga» ütelda seda, et ta elas vaba elu võõra vara arvel.»

433

«Ta ütles teile, et vanamees oli piraat, ei maksa sõprade vahel salatseda. Lugege see läbi, Hirvekütt, ja te näete, et Välejalg rääkis teile sulatõtt. Thomas Hoveyst sai hiljem teile tuntud Thomas Hutter, nagu seda on näha neist kirjadest.»

Nende sõnade juures ulatas Judith, kelle põsed hõõgusid ning silmad hiilgasid erutusest, noormehele ajalehe ja osutas koloonia kuberneri teadiaandele.

«Õnnistagu teid jumal, Judith!» vastas kütt naerdes, «te võite samasuguse eduga paluda mind

seda trükkida või, halvemal juhul, kirjutada. Kuna ma olen kogu oma hariduse saanud metsades; ainukene raamat, mida ma olen lugenud, või mille lugemisest ma olen lugu pidanud, on kirjutatud suursugustele puudele, avaratele järvedele, voolavatele jõgedele, sinitaevasse, tuultesse, tormidesse, päikesepaistesse ning teistesse looduseimedesse. Seda raamatut oskan ma lugeda ja leian selle olevat täis tarkust ja teadmisi.»

«Palun, andestage mulle, Hirvekütt,» ütles Judith tõsiselt, hämmeldudes mõtte juures, et ta oli oma ettevaatamatute sõnadega oma kaasvestleja uhkust solvanud. «Ma unustasin, mismoodi te elate, ma ei tahtnud teid hoopiski solvata.»

«Mind solvata? Ons see minu solvamine, kui mind paluda lugeda, kui ma lugeda ei oska? Mina olen jahimees, aga nüü'd võin hakata ütlema — sõdur, kuid ma ei ole misjonär, ja sellepärast ei ole raamatud ja paberid minutaoliste jaoks. Ei, ei, Judith,» siinjuures hakkas noormees kogu südamest naerma, «nad ei kõlba 'mulle isegi püssitroppideks, sest teie kuulus «hirvetapja» nõuab põdra või mõne teise looma nahatükikes^. Mõned ütlevad, et kõik, mis on trükitud, on sulatõde. Kui see tõesti nii on, siis tunnistan, et harimatu inimene on palju kaotanud. Ometigi ei saa raamatusse trükitud sõnad olla tõelisemad kui need, mis on kirjutatud taevasse, metsadesse, jõgedele ja allikatele.»

«Nojah, Hutter ehk Hovey oli siis mereröövel. Ja kuna ta pole minu isa, siis ei saa ma teda selleks nimetada, tema perekonnartimi ei pea enam olema minu nimi.»

«Kui teile ei meeldi selle inimese perekonnanimi, siis

oli teie emal ka mingisugune perekonnanimi. Te võite julgelt seda kanda.»

«Aga ma ei tunne seda. Ma vaatasin kõik need paberid läbi, Hirvekütt, lootes leida neis mingisugust jälge, mille abil ma oleksin võinud teada saada, kes mu ema oli, kuid siin on kõik mineviku jäljed kadunud nagu kaob õhku lendava linnu jälg.»

«See on väga veider ja väga rumal. Vanemad peavad andma oma järeltulijaile mingisuguse nime, isegi siis, kui nad ei saa neile anda midagi muud. Mina ise olen pärit väga tagasihoidlikust perekonnast, kuid me ei ole siiski nii vaesed, et meil poleks perekonnanime. Meid kutsutakse Bumppo, ja ma olen kuulnud räägitavat,» seejuures kattis inimlik edevus jahimehe põsed punaga, «et vanasti seisid Bumppod teistest pisut kõrgemal ja tähtsamal kohal kui praegu.»

«Nad pole seda iialgi rohkem ära teeninud kui nüüd, Hirvekütt. Ka nimi on hea, ja nii mina kui ka Hetty peaksime tuhat korda paremaks kända Hetty Bumppo või Judith Bumppo nime kui Hetty ja Judith Hutteri nime.»

«Kuid see on ju võimatu,» vastas jahimees lihtsameelselt, «kui ainult mitte üks teist ei alandaks end seevõrd, et nõustuks mulle naiseks tulema.»

Judith ei suutnud tagasi hoida naeratust, nähes kui lihtsalt ja loomulikult oli vestlus sellele teemale siirdunud, mis teda kõige rohkem huvitas. Kuigi tüdruk ei olnud ebanaiselik ega esiletükkiv oma tunnete või harjumuste avaldamisega, ergutas teda temale osaks saanud ülekohus ja abitus tuleviku suhtes, kus temal ei olnud mingit kaitset, aga veelgi enam mõjutasid teda tunded, mis olid talle endale niisama uudsed kui jõulised ning valdavad. Algus oli liiga soodne, et seda käest lasta, kuigi ta puudutas küsimust otsekui möödaminnes ja antud juhul,- võib-olla, vabandatava naiseliku kavalusega.

«Ma ei mõtle, et Hetty kunagi abielluks, Hirvekütt,> ütles ta. «Kui on ühele meist määratud teie nime kanda . . . siis olen see mina.»

«Bümppode hulgas on varemgi olnud ilusaid naisi, Judith, ja kui teie nüüd selle nime endale võtaksite, siis,

nii imelik kui see ongi, ei paneks see sugugi imestama inimesi, kes meie perekonda tunnevad.»

«Niisugune naljatamine ei sobi meile kummalegi, Hirvekütt. Kui mees ja naine kõnelevad niisugusest küsimusest, peavad nad seda tegema tõsiselt ja siira südamega. Unustades häbi, mis sunnib tütarlast vaikima seni, kui meesterahvas hakkab temaga esimesena rääkima, nagu see enamasti sünnib, räägin ma teiega täiesti avameelselt, nagu tuleb kõnelda teietaolise suuremeelse iseloomuga inimesega. Kas te võite.. . mis te arvate, Hirvekütt, kas te võiksite olla õnnelik, kui teil oleks niisugune naine nagu mina?»

«Niisugune naine nagu teie, Judith? Kuid mis mõte on niisuguseid asju arutada! Niisugune naine nagu teie, see tähendab, kes on küllalt ilus, et kaptenile mehele minna, peen ja, nagu ma oletan, küllaltki haritud, tahab vaevalt küll minu naiseks saada. Ma arvan, et tüdrukutele, kes teavad, eh nad on targad ja ilusad, teeb mõnikord lõbu naljatada nendega, kel need omadused puuduvad, nagu näiteks vaene delavaari jahimees.»

See oli öeldud heasüdamlikult, kuid ühtlasi kostis tema hääles kerget solvumist. Arvatavasti ei oleks miski muu paremini äratanud Judithis suuremeelset kahjatsust või soodustanud tema kavatsusi, ja seepärast avaldas ta omakasupüüdmatut lepitussoovi ja tegi kõike seda nii võluva ja loomuliku ilmega, et vähendada naisterahvale ebasobiva ninakuse muljet.

«Te olete minu vastu ebaõiglane, kui arvate, et minul on niisugused mõtted või soovid,» vastas ta tõsiselt. «Kogu oma eluajal ei ole ma kunagi tõsisemalt rääkinud või tahtnud kinni pidada kokkuleppest, jnis me täna öösi sõlmime. Mul on olnud palju austajaid, Hirvekütt, — tõsi, peaaegu iga poissmehest trapper või jahimees, kes on viimase nelja aasta jooksul järvel käinud, on kutsunud mind endaga kaasa, ja ma kardan, et nende hulgas oli naisemehigi...»

«Jah, ma võin seda uskuda!» ütles kütt vahele, «ma võin seda uskuda! Võtke nad kõik kokku, Judith, ja maakamar pole kändnud isekamaid ning seadusest vähem lugupidavaid inimesi.»

«Ühtegi neist ei tahtnud ma, ei võinudki kuulata, võib-

olla minu õnneks läks kõik nii. Nende hulgas oli ka väga keni noormehi, nagu te ise võite otsustada oma tuttava Harry Marchi järgi.»

«Jah, Harry on silmale kaunis, kuigi minu arvates mitte nii tubli mõistuse seisukohalt. Ma esialgu mõtlesin, et te kavatsete temaga abielluda, Judith, tõesti mõtlesin! Kuid enne, kui ta siit lahkus, oli kerge selgusele jõuda, et maailmas ei ole nii suurt hoonet, kuhu te mõlemad ühe katuse alla mahuksite.»

«Lõpuks ometi olete õiglane minu suhtes, Hirvekütt! Niisuguse mehega nagu Välejalg ei oleks ma iial saanud abielluda, kui ta oleks isegi kümme korda olnud ilusam ja sada korda mehisem, kui ta tegelikult on.»

«Kuid mispärast mitte, Judith, mispärast mitte? Tunnistan, mind huvitab teada saada, mispärast Välejala taoline noormees ei meeldi teietaolisele neiule?»

«Siis peate ka selle teada saama, Hirvekütt,» ütles neiu, tundes rõõmu juhusest loetleda kõik need omadused, missugused teda kaasvestlejas veetlesid. Sel viisil lootis ta tähelepandamatult ligineda tema südamele kõige lähedasemale teemale. «Esiteks, mehe ilul ei ole suurt tähtsust naisterahva silmis, kui ta ainult on mehine ega ole lombak või peletis.»,

«Selles ma ei saa teiega täiesti nõustuda,» vastas jahimees mõtlikult, sest tal oli oma välimusest üsna tagasihoidlik arvamine. «Ma olen märganud, et kõige nägusamad sõjamehed võtavad endale tavaliselt naiseks suguharu kõige ilusamad neiud. Ja meie Madugi, kes on mõnikord väga ilus oma lahinguvärvides, on kõigi delavaari neidude üldine lemmik, kuigi ta ise hoiab ainult Ua-ta-Ua poole, nagu oleks see tüdruk ainukene iludus maailmas.»

«Indiaanlaste juures võib see ju nii olla, kuid valgete tütarlastega on teisiti. Kui noormees on küllalt tugev ja mehise välimusega, mis ütleb, et ta suudab naisterahvast kaitsta ning puuduse majast eemal hoida, siis muud tema välimuselt ei nõutagi. Välejala taolised hiiglased võivad olla[1] head grenaderid, kuid austajaina ei ole nad suures hinnas. Mis puutub näosse, siis aus pilk, mis vastab kõige paremini rinnas olevale südamele, on väärtuslikum kui ilusad näojooned, põskede puna, silmad, ham-

bad ning teised selletaolised pisiasjad. Kõik see võib olla tähtis tütarlapsele, kuid ei oma mingisugust väärtust jahimehe, sõduri või abielumehe juures. Kui niisuguseid rumalaid naisterahvaid leidubki, siis Judith ei ole nende külast!»

«Noh, teate, see paneb lihtsalt imestama! Ma mõtlesin alati, et ilusatele meeldivad ilusad nagu rikkad armastavad rikkaid!»

«Võib-cxlla on nii meestega, Hirvekütt, kuid kaugeltki mitte alati ei või seda öelda meie,

naisterahvaste, kohta. Me armastame vahvaid mehi, kuid ühtlasi tahame, et nad oleksid tagasihoidlikud, osavad jahil või sõjateel, valmis surema õige asja eest, paindumatud ülekohtu ees. Me hindame üle kõige ausust — keeli, mis iialgi ei räägi seda, mis ei mõlgu meeles, ja südameid, kes armastavad ka teisi, aga mitte ainult iseennast. Iga korralik neiu on niisuguse mehe eest valmis surema, kuna suurustlev ja kahekeelne austaja^ muutub nii silmale kui ka hingele peagi vastikuks.»

Judith rääkis kirglikult ning kibestunult, kuid Hirvekütt ei märganud seda, olles liiga tugevasti haaratud tunnetest, mis olid talle uudsed. Temasugusel tagasihoidlikul inimesel oli üllatav kuulda, et kõiki neid omadusi, mis tema endal kahtlemata teadis olevat, hindab nii kõrgelt kõige kaunim naine, keda ta eales oli näinud. Esimesel hetkel oli Hirvekütt täiesti jahmunud ja tundis loomulikku ja vabandatavat uhkust. Siis turgahtas tal esmakordselt mõte, et Judithi taoline olend võiks saada tema elukaaslaseks. See mõte oli nii meeldiv ja nii uudne, et ta vajus minutiks sügavasse mõtisklusse, unustades täiesti ilusa tõelisuse, kes istus tema ees ja jälgis tema avameelse ja, ausa näo ilmet nii tähelepanelikult, et leidis hea, kuigi mitte täiesti sobiva võtme tema mõtete juurde. Iialgi varem ei olnud niisugune meeldiv nägemus noore jahimehe vaimusilma ees hõljunud. Kuid ta oli harjunud peamiselt praktiliste tegudega ja tal ei olnud erilist kalduvust anda end kujutluste võimusesse, kuigi ta omas nii ehtsaid poeetilisi tundeid, eriti looduses esinevate esemete vastu. Noormees toibus peatselt ning naeratas omaenda nõrkuse üle, kui tema vaimusilmas tekkinud pilt hajus järk-järgult, ja ta tundis end

jälle lihtsa, harimatu, kuid ülimalt voorusliku ja ausa inimesena, kes istus Thomas Hutteri laevas südaööl ning selle hiljutise omaniku ilu poolest kuulus tütar vaatas talle äreva tähelepanuga üksildase lambi valgusel otsa.

«Te olete täna üllatavalt ilus ja võluv ning meeldiv vaadata, Judith!» hüüdis ta oma lihtsameelsuses, kui tegelikkus võttis lõpuks võimust kujutlusvõime üle. «Imeväärne! Ei mäleta, et ma oleksin kunagi näinud nii ilusat tüdrukut isegi delavaaride seas. Ma ei imesta, et Harry Välejalg läks siit ära nii kurvalt ja pettunult.»

«'Öelge, Hirvekütt, kas te tõesti oleksite tahtnud, et ma oleksin saanud niisuguse inimese naiseks nagu Harry March?»

«Mõndagi võib öelda tema käsuks, aga muidugi ka tema vastu. Minu arvates pole Välejalg mitte kõige parem mees, kuid kardan, et enamik noori naisterahvaid ei suhtu temasse nii valjult.»

«Ei, ei! Judith, kel isegi ei ole nime, ei ole iial nõus kandma Judith Marchi nime!... Parem kõik muu, aga mitte seda!»

«Judith Bumppo ei kõlaks nii hästi, tüdruk. Vähe leidub nimesid, mis on kõrvale nii meeldivad kui March!»

«Ah, Hirvekütt, niisugustel puhkudel kõlab kõrvale meeldivalt see, mis meeldib südamele! Kõik on meeldiv, kui ainult süda on rahul. Kui Bumppo kannaks Marchi nime ja March — Bumppo nime, ma tõenäoliselt armastaksin Marchi nime rohkem kui nüüd. Või kui ta kannaks teie nime, siis arvaksin et Bumppo nimi kõlab hirmsalt!»

«See on õige, jah, selles ongi kogu asja tuum. Teate, mul on loomulik vastikusetunne madude vastu, ja ma vihkan seda sõnagi, seda enam veel, et misjonärid on mulle rääkinud, nagu oleks maailma loomise aegu mingisugune madu esimese naise ära võrgutanud. Ja siiski, sellest ajast peale, kui Tšingatšguk teenis selle hüüdnime, mida ta praegu kannab, kõlab see sõna minu kõrvus meeldivamalt kui öösorri vile vaiksel suveõhtul. Tunded määravad kõik siin maailmas. Judith, mis puutub helidesse, jah, ja sama lugu on isegi välimusega.» «See on nii õige, Hirvekütt, et mind, tõsi, lausa ülla-

tab, miks te peate imelikuks seda, kui tütarlaps, kes ise võib-olla on kena, ei pea vajalikuks, et tema mehel oleks seesama tõeline või näiline voorus. Minule ei tähenda meesterahva välimus midagi, kui ta nägu ainult on niisama aus kui süda.»

«Jah, ausus on suur voorus. Ja need, kes selle algul kergesti ära unustavad, peavad seda sageli tundma õppima lõpus. Sellest hoolimata leidub maailmas palju inimesi, kes on harjunud rohkem arvestama oleviku tulu kui tuleviku käsu. Üht peavad nad surmkindlaks, teine aga on veel kahtlane. Ma olen siiski rõõmus, et te vaatate neile asjadele täiesti õiges valguses, aga mitte » nõnda, nagu paljudki püüavad end petta.»

«Ma mõtlen tõepoolest nii, Hirvekütt,» vastas neiu väljendusrikkalt, kuigi naiselik peenetundlikkus ei lubanud ikka veel tal otsekohe oma kätt pakkuda, «ja võin puhtast südantest öelda, et pigem olen valmis usaldama oma õnne inimesele, kelle tõemeeles ja tunnetes võib kindel olla, kui valelikule ja südametule lurjusele, kel on majad ja maad ja kirstud kulda täis… jah, kuigi ta istuks isegi kas või kuningatroonil! .. .»

«Need on ilusad sõnad, Judith, jah, need on väga ilusad sõnad! Kuid kas te olete kindel, et tunded nendega koos käivad, kui teie tõepoolest seisate valiku ees? Kui ühel poolel seisaks punases kuues peenike keigar, kel pea lõhnab nagu muskushirve jalg ja nägu on sile ning õitsev nagu teil endalgi, käed niisugused valged ja pehmed nagu inimesel, kes ei pea enesele leiba teenima oma

palgehigis, ja samm on kerge, nagu see võib olla ainult tantsuõpetajal, ja muretu süda; aga teisel pool seisaks teie ees inimene, kes on veetnud oma päevad lahtise taeva all, kuni ta otsaesine on muutunuid niisama punaseks kui põsedki; inimene, .kes on läbi rabade ja võsade tunginud, seni kui ta käed on läinud käredaks nagu tammed, mille all ta magab; kes on hiilinud jahiloomade jälil senikaua, kui ta kõnnak on muutunud niisama hiilivaks nagu pantri samm ning kellel ei ole mingisugust muud meeldivat lõhna kui see, mida talle loodus ise on andnud värskes metsa õhus, — noh, kui mõlemad mehed seisaksid kosilastena teie ees, kumba neist teie oma arvates eelistaksite?»

Judithi ilus nägu kattus punaga, sest see kaasvestleja poolt niisuguse lihtsusega joonistatud keigarliku ohvitseri pilt oli kunagi erutanud tema kujutlusvõimet, kuigi kogemused ning pettumus olid mitte ainult jahutanud ta tundeid, vaid andnud neile ühtlasi vastupidise suuna, ja põgusal pildil oli vaid hetkeline mõju ta tunnetele. Seejärel näkku tõusev puna andis maad surnukahvatusele, mille tõttu ta näis otse tontlikuna.

«Nõnda nagu jumal on tunnistajaks,» vastas tüdjuk pidulikult, «kui need mõlemad mehed seisaksid minu ees — nagu üks neist, julgen öelda, praegu seisabki siin, — siis langeks mu valik, niivõrd kui ma iseenda südant tunnen, teisele! Ma ei soovi endale meest, kes milgi viisil seisaks minust kõrgemal!»

«Seda on väga meeldiv kuulda, Judith, ja võib isegi sundida noormeest ajutiseks unustama iseenda tühisuse. Kuid vaevalt te küll nii mõtlete, nagu räägite. Niisugune mees nagu mina on liiga jäme ja harimatu neiu jaoks, kellel oli nii õpetatud ema. Edevus on loomulik, ma usun, kuid niisugune edevus läheb juba üle arukuse piiride.» «Siis teie ei tea, milleks on naise süda võimeline! Jäme teie ei ole sugugi, Hirvekütt, ja harimatuks ei või nimetada inimest, kes on nii hästi tundma õppinud kõike, mis ta on näinud. Kui tegemist on südameasjadega, paistavad kõik asjad kõige meeldivamas valguses, ja pisiasjadele me ei pööra tähelepanugi, või unustame need üldse. Kui süda tunneb päikesepaistet, ei ole midagi sünget, isegi tumedad asjad näivad rõõmsate ja eredatena. Ja nii on alati teiega ja naisega, kes teid armastab, isegi kui teie naisel oleksid maailma arvates mõningad eelised teiega võrreldes.»

«Judith, teie olete pant perekonnast, kes seisis minu perekonnast palju kõrgemal; ja ebavõrdne abielu samuti nagu ebavõrdne sõprus lõpeb harva heaga. Ma, muide, räägin sellest ainult näiteks, kuna teie vaevalt peate võimalikuks, et niisugune asi oleks tõesti meie vahel võimalik.»

Judith kinnitas oma tumesinised silmad Hirveküti avalasse ja ausasse näkku, otsekui oleks ta tahtnud lugeda, mis toimus noormehe hinges. Ta ei märganud seal mingit tagamõtet ning oli sunnitud endale tunnistama, et

Hirvekütt peab seda jutuajamist lihtsalt naljaks ega oska kahtlustadagi, et tema süda on tõsiselt puudutatud. Algul tundis Judith end solvatuna, siis aga mõistis ta, kui ebaõiglane oleks süüdistada jahimeest tema enda alavääristamise ja tagasihoidlikkuse pärast.

See uus takistus andis olukorrale erilise põnevuse ja tublisti suurendas tema huvi noormehe vastu. Sel kriitilisel momendil sündis uus plaan tema peas ja niisama kiiresti, rfagu tekivad Kiire taibuga ja vaimukail inimestel mõtted, võttis ta selle plaani ka kohe omaks, lootes selle abil oma saatuse alatiseks siduda Hirveküti saatusega. Selles otsuses etendas oma osa nii tema viljakas kujutlusvõime kui ka tema iseloomukindlus ja julgus. Et vestlust siiski mitte liiera järsult katkestada või et tema kavatsuse suhtes kahtlust ei tekiks, vastas Judith noormehe viimasele märkusele nii tõsiselt ja siiralt, nagu oleks tema esialgne kavatsus jäänud muutumatuks.

«Mul muidugi ei ple mingit põhjust oma päritoluga kiidelda pärast seda, mis ma täna öösel teada sain,» ütles neiu kurva häälega. «Tõsi, mul oli ema, kuid isegi tema nime ma ei tea, aga mis puutub isasse, siis vististi oleks parem, kui ma iial seda teada ei saagi, et ma temast liiga kibestunult ei kõneleks.»

«Judith,» ütles Hirvekütt, lahkelt tema käest kinni võttes, siirusega, mis tungis otse tütarlapse südamesse. «Jätame parem tänaseks selle jutu! Uinuge ja nähke und kõigest sellest, mis te täna nägite ja tundsite. Homme hommikul võivad asjad näida palju rõõmsamana. Kõigepealt, ärge iialgi tehke midagi meelekibeduse mõjul või sellenärast, et kavatsete iseendale kätte maksta selle eest, mis teised inimesed on teile teinud. Kõik. mis täna öösel on räägitud või juhtunud, jääb meie vahel saladuseks, ja keegi ei pea sellest teada saama, isegi Madu mitte, ja te võite landel olla seHes, et kui tema juba minult seda teada ei saa, siis ei saa seda ükski teine inimene. Kui teie vanemad olid patused, olgu nende tütar siis 'ilma patuta. Pidage meeles, et te olete noor, aga noorus võib alati loota paremat tulevikku. Peale selle olele, te palju taibukam kui enamik neidusid, aga mõistus aitab sageli mitmesugustest raskustest üle. Ja mis puutub ilusse, siis seda on teil erakordselt palju

442

ja see ei ole sugugi väike asi. . . Nüüd aga on aeg veidi puhata, sest homme seisab nii mõnelgi meist ees raske päev.»

Seda öeldes tõusis Hirvekütt üles ja Judith oli sunnitud tema eeskujule järgnema. Nad lukustasid uuesti kirstu ja lahkusid vaikides. Judith heitis Hetty ja Tasa kõrvale magama, Hirvekütt aga laotas vaiba kajuti% põrandale. Viie minuti pärast oli noormees vajunud sügavasse unne. Judith aga oli veel kaua aega ärkvel. Ta ei teadnud, kas ta peab kurvastama või rõõmustama oma .plaani luhtumise puhul. Ühelt poolt ei olnud tema naiselik delikaatsus põrmugi kannatanud; teiselt poolt aga tundis ta

pettumust ebaedust või pidi vähemalt leppima paratamatu viivitusega ja tulevik paistis nii süngena. Peale selle tuli tal pähe uus otsus ja julge plaan. Kui uni lõpuks ta silmad sulges, nägi ta õnnelikke pilte, mida maalis ta kujutlus kirgliku temperamendi mõjul.

XXV PEATÜKK

«Näe, ema, seal on sünge pilv,
mis katab kinni päikese.
Nii pimedaks nüüd muutub ilm
ja toob vist kaasa äikese!
Ei ole enam laulu, tööd —
eks tähenda see surmaööd?

Margaret Davidson

Tasa ja Hetty tõusid koos koiduga, jättes Judithi magama. Esimesel võttis ainult minuti, et end korda seada. Ta seadis pikad süsimustad juuksed lihtsasse sõlme, sidus kalingurkleidile vöö kõvasti ümber-nõtke piha ja pani jalga kirjude tikanditega kaunistatud mokassiinid. Olles end niiviisi ehtinud, jättis ta oma sõbratari majapidamismuredega tegelema, ise aga läks platvormile värsket hommikuõhku hingama. Siin leidis ta Tšingatš-guki, kes uuris järvekaldaid, mägesid ja tapvast metsade elaniku tarkuse ja indiaanlase väärika tõsidusega.

Kähe armastaja kohtumine oli lihtne, kuid õrn. Pealik oli mehiselt lahke ja talle olid ühteviisi võõrad poisikeselik nõrkus ja rutakus, kuna tüdruku naeratuses ja langetatud mlkudes .väljendus tema soole omane häbelik õrnus. Kumbki neist ei öelnud sõnagi ja nad kõnelesid teineteisega ainult pilkudega, kuigi nad selle juures

mõistsid teineteist niisama hästi, nagu oleksid kasutanud tervet sõnastikku. Tasa oli harva nii ilus kui sel hommikul. Puhanult ja pesnuna oli ta noor keha ja nägu väga värske, mida metsade rasketes elutingimustes esineb harva isegi kõige nooremail ja ilusamail indiaani naistel. Peale selle oli Judith jõudnud nende lühikeste vestluste aegu talle õpetada mõningaid oma tualetikavalusi ja oli talle kinkinud koguni mõningad hästivalitud ehteasjakesed oma riietusesemeist, mis tulid suurel määral kasuks indiaani tütarlapse loomulikule meeldivusele. Kõike seda märkas ja mõistis Tšingatšguk ja üheks hetkeks lõi tema nägu õnnelikust naeratusest särama. Kuid siis tõmbus ta peagi tõsiseks, muutus kurvaks ning murelikuks. Järid, millel oldi istutud eelmisel õhtul, olid veel kõik platvormil; asetanud kaks tooli seina aarde, võttis pealik ühele istet ja palus käeliigutusega kaaslast oma eeskujule

järgneda. Pärast seda istus ta terve minuti mõtlikult vaikides ja säilitades rahuliku inimese väärikuse, kes on sündinud selleks, et istuda nõupidamislõkke ääres, kuna Tasa jälgis altkulmu tema näoilmet tema suguharu naistele omase kannatlikkuse ja alistuvusega. Seejärel sirutas noor sõjamees käsivarre ette otsekui näidates maastiku ilule sel nõiduslikul tunnil, kui ümbritsev panoraam avanes tema ees varase hommikuvalguse mahedas selguses, ja ta viipas aeglaselt üle järve, küngaste ja taeva. Tüdruk jälgis tema liigutust ja naeratas imetlusega igale tema silme ees avanevale uuele vaatepildile.

«Ohoo!» hüüdis pealik, imetledes maastikku, mis oli isegi tema silmis nii ebatavaline, sest see oli esimene järv, mida ta oma elus nägi. «See on Manituu maa! See on mingode jaoks, liiga hea, Tasa; kuid selle suguharu penid uluvad nüüd karjakaupa metsas. Nad arvavad, et delavaarid magavad raskesti mägede taga.»

«Kõik peale ühe magavadki, Tšingatšguk. See üks on siin, ja temas on Unkasside veri.»

«Mis on üks sõjamees terve suguharu vastu! Rada meie küladesse on väga pikk ja kääruline ning meil tuleb seda mööda minna pilves taeva all. Ma kardan lisaks, Kaunim Õis, et meil tuleb minna üksinda.»

445

Tasa mõistis seda vihjet ning see tegi ta kurvaks, kuigi ta kõrvadele oli meeldiv kuulda, et sõjamees, keda ta nii armastab, võrdleb teda meeldiva õiega. Ta vaikis siiski, nagu oli talle sünnis nii sügavat huvi valmistava vihje puhul, kuid kogu oma kasvatusele vaatamata ei suutnud ta maha suruda rõõmsat naeratust, mille rahuldustunne ta ilusatele huultele manas.

«Kui päike on seal,» jätkas delavaar seniiti osutades, «läheb meie suguharu suur mees huroonide juurde tagasi ja nad kohtlevad teda nagu käru, kellelt nad nülivad naha ja keda praetakse isegi siis, kui sõjameestel on kõht täis.»

«Suur Vaim võib nende südant pehmendada ja võtta neilt verejanu. Ma olen elanud huroonide hulgas ja tunnen neid. Neil on ka süda rinnas ja nad ei unusta oma lapsi, kes võivad samuti sattuda delavaaride kätte.»

«Hunt ulub alati, siga õgib alati. Nad kaotasid mitu sõdurit ja isegi nende naised nõuavad kättemaksu. Kah-vanäolisel on kotkasilmad ja ta näeb mingode südametesse; ta ei oota mingit halastust. Tema vaimu üle on laotunud pilv, kuigi seda pole tema näost näha.»

Järgnes pikk, mõtlik paus, mille vältel Tasa võttis vargsi pealiku käe, otsekui temalt toetust otsides. Neiu ei julgenud tõsta pilku sõjamehe näole, mis oli muutunud ebatavaliselt kõhutavaks vastuoluliste tunnete ja karmi otsustavuse tõttu, mis nüüd tema rinnas võitlesid.

«Mis kavatseb Unkassi poeg nüüd ette võtta?» küsis neiu lõpuks arglikult. «Ta on pealik ja on juba oma nime pealikute hulgas kuulsaks teinud, kuigi ta on veel -nii noor. Mis tema süda käsib? Ja kas ütleb tema suu neidsamu sõnu, mida ütleb süda?»

«Mis ütleb Ua-ta-Ua sel minutil, kui minu kõige kal-lim sõber on ohus? Kõige väiksemad linnukesed laulavad kõige kaunimalt, alati on meeldiv nende laulu kuulata. Oma kahtlustes tahan ma

kuulata Metskäblikut. Tema laul tungib sügavamale kui ainult kõrvadesse.>
Tasa tundis jällegi sügavat tänutunnet, mida äratab alati kütus, kui seda ütleb armsama suu. Teisedki dela-vaari noormehed olid sageli kutsunud neiut Kaunimaks õieks, kuid need sõnad ei kostnud tema kõrvale kunagi nii magusalt kui nüüd, kus nad tulid Tšingatšguki huu-

liit; ent ainuüksi tema oli teda kunagi nimetanud Metskäblikuks, ja peale selle tahtis Tšingatšguk teada saada tema arvamist, ning see oli suur au. Ua-ta-Ua pigistas noormehe kätt ja vastas:

«Ua-ta-Ua ütleb, et ei tema ega Suur Madu saa iialgi naerda või iial magada huroone unes nägemata, kui Hirvekütt peaks surema mingo tomahoogist, ilma et sõbrad ei võta tema päästmiseks midagi ette. Ua-ta-Ua läheb parfema meelega üksinda tagasi ja asub ilma sõbrata sellele pikale teele, kui lubab niisugust tumedat pilve oma õnne tumestada.»

«Hästi! Mehel ja naisel peab olema üks süda, nad peavad vaatama asjadele samade silmadega ja tundma samu tundeid.»

Ma ei hakka siin jutustama nende edaspidist vestlust. Nägime juba, et jutt oli Hirvekütist ja tema saatusest, kuid nende otsus, millele nad jõudsid, selgub paremini jutustuse käigust edaspidi. Noorpaar vestles ikka veel, kui päike tõusis männilatvade kohale ja suvise päeva pimestav valgus voolas alla orgu, ujutades rõõmalt üle järve, metsad ning mäenõlvad. Hirvekütt tuli kajutist välja just samal silapilgul ja astus platvormile. Kõigepealt vaatas ta pilvitusse taevasse, siis libistas ta põgusa pilgu üle veevälja ja metsalaante, noogutas siis sõbralikult mõlemale sõbrale ja naeratas lõbusalt Tasale.

«Noh,» ütles ta nagu alati, rahuliku ja meeldiva häälega, «see, kes näeb, kuidas päike läände loojub ning tõuseb hommikul idast, võib pidada teda põdraks, keda ühtepuhku taga aetakse. Julgen nüüd öelda, Tasa, sa oled seda vaatepilti palju kordi näinud, kuid ometi ei ole sulle kunagi mõttesse tulnud küsida, mis on selle põhjus.»

Tšingatšguk ja tema mõrsja vaatasid mõlemad äkilise imestusega valguseallikat ja siis vahetasid pilgu, otsekui kimbatusele lahendust otsides. Harjumus nüristab juurdlevat aju isegi seal, kus on tegemist loodusenähtustega. Need lihtsad inimesed polnud seni kordagi püüdnud selgusele jõuda iga päev nende silme all toimuvate sündmuste põhjustes, kui mõistatuslikud need ka lähemal vaatlusel olid. Ja nüüd üllatas ootamatult esitatud küsimus neid mõlemaid samal silmapilgul ja niisama äkki

ning samasuguse jõuga nagu mingi uus ja hiilgav loodusteaduslik hüpotees võib üllatada õpetlast.

Tšingatšguk pidas sobivaks üksinda vastata.

«Kahvanäolised teavad kõike,» ütles ta. «Kas nad võivad meile seletada, mispärast päike oma näo ära peidab, kui ta läheb ööseks puhkama?»

«Ahaa, see on siis nüüd see punanahkade suur tarkus!» vastas jahimees naerdes. Talle valmistas

lõbu tõestada oma tõu üleolekut sel teel, et hakkas lahendama seda rasket küsimust, mille ta oli oma erisugusel kombel püstitanud. «Kuule, Madu,» jätkas ta juba tõsisemalt ja liiga lihtsalt, et selles oleks olnud mingit teesklemist, «see on palju kergemini seletatav, kui teie indiaanlaste ajud seda ette kujutavad. Kuigi meile näib, et päike rändab taevas, ei liigu ta tegelikult paigastki, vaid maakera hoopis pöörleb. Igaüks võib seda mõista, kui ta seisab näiteks veskiratta peal, kui see pöörleb: siis peab ta kordamööda nägema kord taevast, kord vee põhja. Selles kõiges ei ole mingisugust saladust, kõik on ainult lihtne loodus. Kogu asi seisab selles, et maakera liigub.»

«Kust minu vend teab, et maa pöörleb?» küsis indiaanlane. «Kas tema võib seda näha?»

«Noh, pean tunnistama, et see on tõesti raske pähkel, delavaar. Ma olen tihtigi proovinud selgusele jõuda, kuid mul ei ole see päriselt iialgi õnnestunud. Mõnikord tundus mulle küll, et ma sellest aru saan, kuid seejärel olin jällegi sunnitud tunnistama, et see on võimatu. Kuid maakera pöörleb siiski, nagu meie inimesed ütlevad, ja sina pead neid uskuma, sest nad oskavad ennustada päikesevarjutust ja muid imesid, mis täidavad indiaanlaste südameid hirmuga, sest neil on niisugustes asjades oma arvamised.»

«Hästi! See on tõsi; ükski punanahk ei salga seda. Kui ratas pöörleb, võivad minu silmad seda näha, kuid nad ei näe maakera pöörlemist.»

«Nojah, muide nimetan seda jonnakuseks. Oma silm on kuningas, ütlevad nad, ja paljud inimesed tõepoolest usuvad ainult seda, mida nad oma silmaga näevad. Ja ometigi, pealik, ei ole see kuigi veenev põhjus, nagu esimesel pilgul võib näida. Ma tean, et sa usud Suurde

Vaimu, ja siiski, ma olen kindel, et sa ei oska näidata, kus sa teda näed!»

«Tšingatšguk võib Suurt Vaimu näha igal pool — kõigis heades tegudes, Halba Vaimu — halbades tegudes. Suur Vaim on siin järvel, metsas, pilvedes; Ua-ta-Uas, Unkassi pojas, Tamenundis, Hirvekütis. Halb Vaim on mingodes. Ma tean seda, kuid kuskil ma ei näe, kuidas maa pöörleb.»

«Ma ei imesta, et sind hüütakse Maoks! Sinu sõnadest paistab alati terav mõistus ja sügav läbinägelikkus. Aga siiski sinu vastused ei taba mimi mõtteid. Sina otsustad Suure Vaimu tegude järgi, et ta on olemas, aga, valged teevad maakera pöörlemise kindlaks nende tagajärgede järgi, mis see kaasa toob. Selles ongi kogu vahe, kuigi mina ei oska sulle üksikasju täpselt seletada. Ma tean seda, kõik meie inimesed on selles kindlad, ja milles kõik kahvanäolised kindlad on, see peab ka üsna tõenäoliselt nii olema.»

«Kui päike tõuseb homme selle männi ladva kõhale, kus on siis minu vend Hirvekütt?»

Jahimees võpatas ja vaatas oma sõpra ainiti, kuigi igasuguse erutuseta. Siis andis ta' temale märku endale laeva järgneda, et seda asja arutada ilma nende kuul-' mata, kelle tunded, nagu ta

kartis, võiksid arukusest võitu saada. Siin ta peatus ja jätkas jutuajamist usalduslikumal toonil.

«Sinust oli pisut ettevaatamatu, Madu, küsida minult seda Tasa juuresolekul. Ja valged tüdrukud oleksid võinud ka meid kuulda. Sa olid ettevaatamatum kui muidu. Pole viga, Tasa nähtavasti ei saanud aru ja teised ei kuulnud .. . Seda küsimust on siiski kergem esitada kui sellele vastata. Ükski surelik ei saa ütelda, kus ta on, kui päike homme tõuseb. Ma esitan sulle sellesama küsimuse, Madu, ja tahaksin kuulda, mis vastuse sina annad.»

«Tšingatšguk jääb oma sõbra Hirveküti juurde.' KUI Hirvekütt läheb hingede maale, siis roomab Suur Madu talle järele; kui Hirvekütt jääb päikesepaistele, langeb soojus ja valgus neile mõlemale.»

«Ma mõistan sind, delavaar,» vastas jahimees, oma sõbra lihtsast endaohverdusest liigutatuna. «Niisugune

keel on arusaadav nagu iga teinegi, ta tuleb südamest ja läheb ka otse südamesse. Hea on nii mõelda, hea on vististi nii rääkida, kuid halb on nii tegutseda, Madu. Sa ei ole nüüd enam üksinda maailmas, kuigi sa pead veel eluaset vahetama ja muud kombetalitused läbi tegema, enne kui Tasa saab sinu seaduslikuks naiseks, — aga te olete juba nüüd niisama hästi kui abielus ja peats .koos rõõmu ja muret jagama. Ei, ei, Tasat ei tohi maha jätta sellepärast, et sinu ja minu vahele on tulnud pisut ootamatult natuke tumedam pilv, kui me võisime ette näha!»

«Ua-ta-Ua on mohikaani tütar. Tema teab, kuidas peab oma mehe sõna kuulma. Kuhu läheb mees, sinna läheb ka naine. Me mõlemad oleme koos delavaaride Suure Jahimehega, kui päike tõuseb homme selle männi latva.»

«Jumal õnnistagu ja kaitsku sind, pealik! See on lausa hullumeelsus! Kas suudab teist kumbki või suudate te mõlemad mingode loomust muuta? Kas tõesti suudavad sinu kõhutavad pilgud või Ua-ta-Ua pisarad ning ilu muuta hunti oravaks, või metskassi alandlikuks nagu hirv! Ei, Madu, mõtle järele ja jäta mind minu saatuse hoolde. Lõppude lõpuks.ei ole kindel, et hulgused mind piinama hakkavad, sest nad võivad veel mulle halastada ja järele mõtelda, missugune patt see on; kuigi tõtt öelda, on saske loota, et mingo jätaks maha kurjuse ja annaks halastusele oma südames maad. Ometigi ei tea keegi, mis võib juhtuda, ja niisugune noor olend nagu Tasa ei tohi asjata oma elu kaalule panna. Abielu on hoopis midagi muud, kui mõned noormehed kujutlevad. Kui sa oleksid alles üksik või niisama hästi kui üksik delavaar, oleksin ma muidugi oodanud, et sa luusid nagu jälgi ajav koer päikesetõusust loojakuni väsimatult ümber mingode laagri ja otsid ning varitsed sobivat juhust minu aitamiseks ning tõmbad vaenlaste tähelepanu teisale. Kuid kahekesi oleme nii mõnigi kord nõrgemad kui üksinda, ja kõiki asju peab võtma niisugusena nagu nad tegelikult on, aga mitte niisugusena, nagu me neid näha tahame.»

«Kuule, Hirvekütt,» vastas indiaanlane otsustava ilmega, mis näitas, kui tõsiselt ta seda mõtles, «mis

oleks teinud minu kahvanäoline vend, kui Tšingatšguk oleks huroonide kätte sattunud? Hiilinud delavaaride külla ja öelnud seal pealikutele, vanataatidele ning noortele sõjameestele: «Näete, siin on Ua-ta-Ua, ta on terve, kuid pisut väsinud, ja siin on Unkassi poeg: ta ei ole nii väsinud nagu Kuslapuu, sest ta on tugevam, kuid tema on ka terve!» Kas tõesti ta oleks minu asemel nii toiminud?»

«Noh, seda sa ütlesid tõesti erakordselt nupukalt, isegi ükski mingo ei oleks niisugusele kavalusele tulnud. Jumal ise teab, kuidas sulle pähe tuli niisugust küsimust esitada! ... Mis mina teeksin? Jah, esiteks oleks Tasa vaevalt minu seltsis olnud, sest ta oleks jäänud sinu kõrvale, ja järelikult kõik, mis sa temast räägid, on mõttetu. Ja mis puutub tema väsimusse, siis ei pea seegi paika, kui ta ei tule minuga; tähendab, ma ei saaks lausuda sinu kõnest ainust sõna. Niisiis, näed, Madu, mõistus kõneleb sinu vastu, ja sul pole mõtet seda arutada, kuna mõistuse vastu vaielda ei sobi sinutaolisel iseloomuga ja kuulsusega pealikul.»

«Minu vend on eksiteel; ta unustab, et räägib inimesega, kes on istunud oma rahva vanemate lõkke ääres,» ütles indiaanlane lahkelt.

«Kui inimesed räägivad, siis ei pea nad ütlema sõnu, mis lähevad ühest kõrvast sisse ja, tulevad teisest välja. Nende sõnad ei pea olema udusuled, mis on nii kerged, et tuul, mis ei tekita isegi virvendust veele, viib nad minema. Minu vend ei vastanud mu küsimusele: kui pealik esitab küsimuse oma sõbrale, ei pea tema sõber kõnelema muudest asjadest.»

«Ma mõistan sind, delavaar, ma mõistan väga hästi, mis sa mõtled 'ning tõde ei luba mul teisiti öelda. Vastata ei ole siiski nii kerge nagu sa nähtavasti mõtled, ja nimelt järgmisel lihtsal põhjusel. Sa tahad teada, jnis mina teeksin, kui mul oleks mõrsja siin järvel nagu sinul, ja kui minu sõber oleks huroonide laagris ja teda ähvardaksid piinamised. Kas pole nii?»

Indiaanlane noogutas vaikides pead, nagu alati, kõigutamatu väärikusega, kuigi ta silmad vilkusid kaas-vestleja hämmeldust nähes.

«Noh, mul ei ole iial olnud mõrsjat, mul ei ole ühegi noore naisterahva vastu niisuguseid õrnu tundeid südames olnud nagu sinul on Ua-ta-Ua vastu; kuigi minu tunded on kaunis soojad kõigi nende vastu ühtekokku. Ometigi on minu süda, nagu öeldakse, niisugustest asja•,dest puutumata ja sellepärast ei või ma ütelda, mis ma teeksin. Sõber tõmbab tugevasti enda poole; seda ma võin oma

kogemuste järgi öelda, Madu, kuid otsustades kõige selle järgi, mis ma olen näinud ja kuulnud armastusest, kaldun ma mõtlema, et mõrsja tõmbab tugevamini.»

«Tõsi, kuid Tšingatšguki mõrsja ei tõmba teda delavaaride majade poole, ta tõmbab huroonide laagri poole.»

«Ta on suursugune tüdruk. Tema jalakesed ja käekesed ei ole mitte suuremad kui lapsel ja hääl on tal helisev nagu linnul; ta on suursugune tüdruk ja on oma esi-,, vanemate vääriline! Noh, ja mis sellest järgneb, Madu? Ma siiski oletan, et ta ei ole muutnud oma otsust ega taha saada hurooni naiseks. Mille poole sa sellega sihid?»

«Ua-ta-Ua ei ela iial irokeesi vigvamis!» vastas delavaar kuivalt. «Tal on väikesed jalad, kuid need suudavad teda kända tema oma rahva küladesse; tal on ka väikesed käekesed, kuid suur hing. Kui tuleb aeg, näeb mu vend, mis me teha võime, et tal mitte lasta surra mingode piinamise kätte.»

«Ara võta midagi huupi ette, delavaar,» ütles jahimees tõsiselt. «Arvatavasti toimid sa omamoodi ja üldiselt on see õige, sest sa ei saa iial Õnnelik olla, kui sa midagi ette ei võta. Kuid ära tegutse läbimõtlematult. Ma ei arva, et sa lahkuksid järvelt enne, kui minu saatus on otsustatud. Kuid pea meeles, Madu, et ükski neist piinadest, mida mingod on suutelised leiutama, ei mõnitamised ega sõimamised, ei põletamised ega küpsetamised, ei küünte ärakiskumised ega mingisugused muud ebainimlikud piinamisviisid ei murra minu hinge nii nagu mõte, et sina ja Ua-ta-Ua olete sattunud vaenlaste kätte, püüdes minu heaks midagi teha.»

«Delavaarid on ettevaatlikud. Hirvekütt ei pea kartma, et nad tormavad vaenlase laagrisse kinnisilmi.»

Sellega vestlus lõppeski. Hetty teatas, et hommiku-

eine on valmis, ja kõik istusid peagi ümber lihtsa, piiriasukate algelise laua.

Judith asus viimasena oma kõhale, ta oli kahvatu ja vaikis, ja tema nägu näitas, et ta oli veetnud piinava ja unetu öö. Söömaaja jooksul vahetati vaevalt mõni silp. Naistel ei olnud üldse isu, kuid mõlemal mehel oli hea isu nagu alati.

Kui laua tagant üles tõusti, oli aeg alles varajane ja oli jäänud veel mitu tundi hetkeni, mil vang pidi lahkuma oma sõpradest.

Seda asjaolu mõistes ja tundes elavalt huvi Hirveküti saatuse vastu ning soovides tulevasele ohvrile ligemal olla, kogunesid kõik jälle platvormile, et viimast korda temaga kõnelda ja oma osavõttu avaldada, kui see võimalik, tema pisimaidki soove ette ara.aimates. Hirvekütt ise, niivõrd kui seda inimsilmaga võib otsustada, oli täiesti rahulik, vestles lõbusalt ja loomulikult, kuigi hoidus

igasugustest otsastest vihjetest saatusele, mis teda sel päeval ootas. Ainult tooni järgi, millega ta kõneles surmast ja viimasest suurest elumuutusest, võis oletada, et ta mõtted pöörduvad tahtmatult selle raske mõtte juurde tagasi.

«Ara kurvasta, Hetty,» ütles ta. Lohutades niiviisi lihtsameelset tütarlast vanemate kaotuse pärast, reetis ta seeläbi ka oma tunded, «sest jumal on määranud, et kõik peavad ükskord surema. Sinu vanemad või need, keda sa pidasid oma vanemateks, mis tähendab sedasama, lahkusid enne sind. Looduses on niisugune kord, mu armas tüdruk, et vanemad inimesed lähevad ees ja noored järgnevad neile. Kuid igaüks, kel on olnud niisugune ema nagu sinul, Hetty, võib teises maailmas loota ainult kõige paremat. Delavaar ja Tasa usuvad õnnelikesse jahimaadesse ja neil on oma arusaamised ja harjumused, mis sobivad neile kui punanahkadele, kuid meie, kes me oleme verelt valged, usume teistsugustesse õpetustesse. Mina olen siiski jõudnud arvamisele, et meie taevas on vaimuderiik ja et sinna viival teel käivad ühtemoodi igasuguse nahavärviga inimesed. Minu arvates on võimatu, et patused sinna pääseksid, kuid sõpru ei saa lahutada, kuigi nad ei ole maa peal üht nahavärvi. Ole vapper, vaene Hetty; ja oota seda päeva, mil sa saad

454

jälle emaga kokku, ja sel päeval ei ole kurvastust ega valu.»

«Ma ootan tõesti, et saan ema näha,» vastas ausameelne ja lihtne tütarlaps, «kuid mis saab isast?»

«See küsimus ajab mu kitsikusse, delavaar,» ütles jahimees indiaani murdes, «jah, see ajab mu lausa kitsikusse! Biisamrott ei olnud maa peal päris pühak ja võib päris ausasti arvata, et ta ei ole seda ka nüüdki! Siiski, Hetty,» Jaks ta hõlpsasti üle jälle inglise keelele, «siiski, Hetty, peame lootma kõige paremat. Nii on kõige targem ja ühtlasi südamel kõige kergem, kui ainult seda suudad. Ma soovitan sul loota jumalale ja kõrvale jätta kõik kartused ja igasugune argusetunne. On hämmastav, Judith, kuidas erinevail inimestel on erinevad arusaamised tulevikust, mõned arvavad nii, mõned teisiti. Ma olen kokku puutunud valgete koolmeistritega, kes arvavad, et pärastises elus on olemas ainult hing, ja teised jällegi usuvad, et keha viiakse teise maailma nõndasamuti nagu puna-. nahadki kujutlevad, et me käime ringi omaenda kujus ja tunneme üksteist ning kõneleme üksteisega ja oleme sõbrad seal maailmas samuti, nagu me oleme sõbrad siin maailmas.»

«Missugune neist arvamistest teile kõige rohkem meeldib, Hirvekütt?» küsis tütarlaps, kes oli valmis andestama Hirvekütile nukra meeleolu ja polnud ise ka hoopiski selle mõjust vaba. «Kas on siis ebameeldiv mõelda, et te kohtaksite kõiki, kes on praegu siin platvormil, teises maailmas? Või olete teie meid kõiki liiga palju tundma õppinud, et ei taha meid enam näha?»

«See viimane lause teeks surma kibedaks. Jah tõesti, sellest on juba oma tubli kaheksa aastat, kui mina ja "Madu hakkasime koos jahil käima, ja mõte, et me ei saa enam kunagi kokku, oleks mulle rängaks koormaks. Tema loodab tulevikus näha aega, kus ta kütib_vaim-põtru avaratel tasandikel,

kus ei ole puhmaid, põõsaid, rabasid ega muid takistusi. Mina aga ei saa ühineda niisuguste arvamistega, kuna nad paistavad mõistusele vastu käivat. Vaimud ei näe, samuti ei ole neil mingit kasu riietest, ja põtru võib jahtida ainult selleks, et neid tappa, ja tappa on neid õigus ainult selleks, et saada liha või nahka. Mina julgen küll vaevalt oletada, et õnd-

455

sad hinged hakkaksid küttima ilma eesmärgita, piinama loomi ainult oma lõbuks või meelelahutuseks. Mina pole veel iial vajutanud päästikule põdrapulli või emahirve laskmiseks muidu, kui mul on vaja olnud toitu või kehakatet.»

«Mälestus sellest, Hirvekütt, peaks olema nüüd teile suureks lohutuseks.»

«Mälestus niisugustest asjadest, mu sõber, ongi see, mille tõttd inimene suutlab pidada sõna, mis ta on andnud puhkusele tulekul. Seda võib muidugi teha selletagi, olen nõus; sest kõige halvemgi punanahk peab vahel oma sõna niisugusel juhul. Kuid see teeb selle, mis muidu oleks raske, kergeks, kuigi see pole täiesti meie meelt mööda. Miski ei tee tõesti südant julgemaks kui kerge südametunnistus.»

Judith läks kahvatumaks kui kunagi, kuid ta tegi pingutusi enesevalitsemise säilitamiseks ja tal õnnestuski seda saavutada. Sisemine heitlus oli olnud siiski ränk ja seetõttu oli tal nii vähe tahtmist kõnelda, et Hetty võttis jutulõnga enda kätte. Ta tegi seda lihtsalt, nagu see temast loomulik oli.

«Julm oleks tappa vaest põtra,» ütles ta, «nii siin kui kuskil teises maailmas, kui ei ole vaja nende liha või nahka. Ükski hea valge inimene ega ükski hea puna
nahk ei teeks seda. Kuid ristiinimesel on üldse patutegu kõneldagi küttimisest taevas. Niisuguseid asju ei tehta jumala palge ees ja misjonär, kes õpetab niisuguseid asju, ei või olla tõeline misjonär. Ta peab olema hunt lambanahas. Ma usun, et te teate, mis asi on lammas, Hirvekütt?»

«Seda ma tean, tütarlaps; ta on kasulik loom niisugusele inimesele, kes armastab taliriiefusena pigemini riideid kui nähku. Ma tunnen lammaste loomust, kuigi mul on nendega üsna vähe tegemist olnud; 5ja samuti huntide loomust ning taipan, mis tähendab hunt lambanahas, kuigi minu arvates saaks see tõbras endale soojadel kuudel üsna palava kasuka.»

«Patt ja ebausk on kuumad kasukad, nõnda nagu teavad need, kes neid kannavad,» vastas Hetty veendunult, «ja seepärast ei ole hunt halvemaski olukorras nii nagu patune. Hinged ei küti. ei püüa karusnahku, ka-

456

lasta ega tee midagi, mida tühised inimesed ette võtavad, sest neil ei ole siit maailmast mingisuguseid igatsusi kaasa viia. Oo, ema jutustas seda juba mulle aastaid tagasi ja ma ei taha

kuulda, et keegi seda eitama hakkaks.»

«Noh, mu kulla Hetty, sel juhul sa parem ära oma õpetusi Tasale jagagi, kui te olete kahekesi ja delavaari* tütarlapsel tuleb tahtmine usust kõnelda. Tema on veendunud, niipalju kui mina tean, et tubli jahimees ei teegi teises maailmas muud midagi, kui kütib ja kalastab, kuigi ma ei usu, et tema arvates mõni neist tegeleks karusnahapüüdmisega, mis ei ole julgete amet. Kuid küttida ja kalastada võivad nad oma arusaamise järgi seal, nagu tahavad, ja pealegi kõige parematel jahimaadel, ja neid loomi, keda võib alati küttida ja kes on alati nii elanud, et neid on lõbu tappa. Sellepärast ma ei soovitagi sulle hakata Tasale seda selgeks tegema.»

«Tasa ei või ometi olla nii patune, et ta usuks midagi niisugust,» vastas Hetty tõsiselt. «Ükski indiaanlane ei pea enam pärast surma jahti.»

«Ükski halb indiaanlane küll ei pea, ütlen minagi, ükski halb indiaanlane mitte. Tema on kohustatud kandma laskemoona ja pealt vaatama, ilma et ta tohiks ise sellest osa võtta, ja keetma ning süütama lõkketuld ning tegema kõiki töid, mis pole meestele kohased. Ja pea meeles, et need ei ole minu, vaid Tasa arvamised, ja .sellepärast on kodurahu pärast seda parem, mida vähem sa temale neis asjus vastu vaidled.»

«Ja kuidas kujutab indiaanlane enesele siis saatust teises maailmas ette?» küsis Judith, kes oli asja jälle hääle tagasi saanud.

«Ah, tüdruk, küsige kõike muud, aga mitte seda! Mina olen selleks juba liiga palju ristiinimene, et mina hakkaksin kujutlema küttimist ja kalastamist pärast surma; samuti ei usu ma, nagu oleks üks Manituu punanahkadele ja teine kahvanägudele. Maa peal võime leida küll erinevaid nahavärve, nagu igaüks võib ise näha, kuid me ei leia erinevaid loomusi. Erinevad on harjumused, kuid loomus on ainult üks.»

«Mille poolest erineb harjumus loomusest? Kas ei ole loomus niisamasuguseid jumala-ande?»

«Muidugi on; see on mõeldav ja usutav, Judith, kuid peamõte on vale. Loomus on inimene ise, tema soovid, tahted, mõtted ja tunded, nagu nad on kõik temal kaasa sündinud. Seda loomust ei saa peajoontes muuta, kuigi seda võib mõnel määral ühes või teises suunas mõjutada. Harjumused aga tulevad olukordadest. Kui sa paned inimese linna, omandab ta linnainimese harjumused, asunduses asunduse harjumused, ja misjonäril on jutlustamise harjumused. Kõik need kasvavad ja muutuvad

tugevamaks, senikaua kui nad kujundavad välja kindla loomuse, nagu see peabki olema, ja vabandavad seeläbi tuhandeid tegusid ja mõtteid. Kuid inimene jääb põhiliselt ikka samaks, nõndasamuti nagu inimene, kes kannab mundrit, on samasugune kui see, kes on riietatud nahkadesse. Riided muudavad ainult välimust ja võibolla ka pisut käitumist, kuid inimest ennast mitte. See on ka üks asi, mis vabandab harjumusi; sest me ootame teistsugust käitumist sellelt, kes on riietatud siidi ja sametisse, kui sellelt, kes käib kodukootud kuues, kuigi issanda silmis, kes ei ole teinud riideid, vaid on loonud ainult inimese, loeb ainult tema oma kätetöö. See ei ole küll täiesti misjonäride õpetusega kooskõlas, kuid on siiski sellele nii lähedane, nagu peab valge ihuvärviga inimesel olema. Oh mind küll! Ma ei kavatsenud üldse niisugustest asjadest täna rääkida, kuid meie nõrkus on ju see, et me ei tea iial, mis tulevikus sünnib. Astuge minuga koos minutiks laeva, Judith, ma tahaksin teiega rääkida.»

Judith täitis palve rõõmuga, mida ta vaevalt suutis varjata.

Järgnenud jahimehele kajutisse, võttis ta järil istet, kuna noormees võtiis nurgast «hirvetapja», püssi, mille Judith oli talle eelmisel õhtul kinkinud, ja istus teisele järile ning asetas püssi põlvedele. Vaadelnud, veel kord püssirauda ja lukku armunu tähelepanelikkusega, pani ta püssi kõrvale ja asus asja juurde, mille pärast ta seda kõnelust oli soovinud.

«Nii nagu ma teid mõistan, Judith, kinkisite te mulle selle püssi,» ütles ta. «Ma nõustusin seda võtma sellepärast, et noorel naisterahval ei ole tulirelva tarvis. Sellel püssil on kuulus nimi ja ta on selle ära teeninud ning

sellepärast peab teda kandrna inimene, kes on tuntud oma kindla käega, — sest kõige parema kuulsuse võib kaotada hoolimatu ning läbimõtlematu käitumisega.»

«Kas saab ta olla veel paremates kätes kui praegu. Hirvekütt? Thomas Hutter laskis temaga harva mööda, teie käes aga saab ta . . .»

«Kindlaks surmaks!» ütles jahimees naerdes vahele. «Ma tundsin kunagi üht piibrikütti, kellel oli sama nimega püss, kuid see kõik oli ainult hooplemine, sest ma olen näinud delavaare, kes läheda maa pealt lasksid vibuga niisama täpselt. Ma siiski ei eita oma annet.. . sest see on anne, Judith, aga mitte loomus… ma ei eita oma annet ja olen nõus tunnistama, et püss ei saa olla paremates kätes kui praegu. Aga kui kauaks ta sinna jääb? Meie võime omavahel tõtt rääkida, kuigi ma ei tahaks, et Madu ja Ua-ta-Ua seda kuuleksid, kuid teile võib ütelda tõtt, sest vaevalt teie süda kannatab sellest mõttest nii nagu neil inimestel, kes mind kaue-mini ja paremini tunnevad. Kui kaua olen mina veel selle või mistahes teise püssi peremees? See on tõsine küsimus, millest tasub mõtelda, ja kui juhtub see, mis tõenäoliselt juhtuma peab, jääb «hirvetapja» rima peremeheta.»

Judith kuulas teda näilise rahulikkusega, kuigi sisemine võitlus muutus temale peaaegu üle jõu käivaks. Tundes kaaslase imelikku iseloomu, sundis ta ennast säilitama välist rahu, aga kui Hirveküti tähelepanu ei oleks olnud pööratud täielikult püssile, siis oleks vaevalt niisugusele terava .tähelepanuvõimega inimesele jäänud märkamata hingepiin, millega tüdruk tema viimaseid sõnu kuulas. Hoolimata sellest võimaldas tema ebatavaline enesevalitsemine tal vestlust jätkata, ilma et ta oleks sealjuures oma tundeid paljastanud.

«Mis te mul käsite siis selle püssiga teha?» küsis Judith, «kui peaks juhtuma see, mida te nähtavasti ootate?»

«Sellest nimelt ma tahtsingi teiega rääkida, Judith, just nimelt sellest. Tšingatšguk, tõsi, kuigi ta on veel kau-gel täiuslikust kindlusest püssiga ümberkäimisel, sest seda on omanud ainult vähesed punanahad — kuigi ta on kaugel sellest täiuslikust kindlusest, on ta lugupee-

tud inimene ja edeneb laskmise kunstis. Peale selle on ta minu sõber, ja võib-olla kõige parem sõber, sest me ei ole kunagi tülitsenud, kuigi meil on erinevad loomuanded. Mina tahaksin jätta «hirvetapja» Maole, kui miski takistab mind teie kallihinnalisele kingitusele au ja kuulsust toomast, Judith.»

«Jätke ta kellele tahate, Hirvekütt. Püss on teie oma ja te võite temaga talitada oma äranägemise järgi. Kui see on tfeie soov, saab Tšingatšguk tema endale, juhul kui teie ei tule tagasi teda endale nõudma.»

«Kas te Hetty arvamist selles suhtes küsisite? Varandus jääb vanematelt kõigile lastele, aga mitte ainult* ühele nendest…»

«Kui te soovite toimida seadusliku korra järgi, Hirvekütt, siis kardan, et kummalgi meist pole õigust sellele püssile. Thomas Hutter oli niisama vähe Estheri isa nagu ta ei olnud minugi isa. Me oleme ainult Judith ja Hetty ja meil ei ole midagi muud nime.»

«Seadus võib-olla ütleb küll nii, kuid mina taipan sellest vähe. Meie kommete kohaselt kuuluvad kõik asjad teile, ja keegi ei hakka siin sellele, vastu vaidlema. Kui Hetty ainult ütleb, et tema on

nõus, on minu süda selles suhtes täielikult rahul. Tõsi, Judith, teie õel ei ole teie ilu ega teie mõistust, kuid me peame kaitsma arult kõige nõdremategi õigusi.»

Tüdruk ei vastanud, kuid läks akna juurde ja kutsus õe enda juurde. Lihtsameelse ja südamliku loomusega Hetty oli meeleldi nõus andma. Hirvekütile täieliku peremeheõiguse kallihinnalisele püssile. Jahimees tundis end nüüd täiesti õnnelikuna, vähemalt esialgu. Ta vaatas hinnalist kingitust ikka ja jälle ning lõpuks avaldas soevi proovida kõiki tema väärtusi tegelikult, enne kui ta siit lahkub. Ükski poisike ei oleks kiirustanud näitama oma pasunat või vibupüssi niisuguse vaimustusega, nagu see lihtsameelne metsaelanik hakkas proovima -oma püssi kõiki omadusi. Ta tuli platvormile, viis kõigepealt delavaari kõrva-le ja teatas temale, et see kuulus püss saab tema omaks juhul, kui praeguse omanikuga peaks midagi tõsist juhtuma.

«See, Madu, on jällegi põhjus, miks sa pead ettevaatlik olema ega tohi mõtlematult hädaohtu joosta,» lisas

jahimees, «sest teie suguharule on niisuguse püssi saamine juba suureks võiduks. Mingod lähevad kadedusest roheliseks, ja mis veelgi tähtsam, nad ei julge enam hulkuda ümber küla, kui teavad, et see püss asub seal. Sellepärast hoia teda hästi, delavaar, ja pea meeles, et sinu hoole all on nüüd asi, millel on kõik elusa olevuse head omadused ilma tema puudusteta. Tasa võib olla ja peab olema sulle väga kallis, kuid «hirvetapja» saab kogu teie rahva armastuse ja austuse osaliseks.»

«Üks püss on niisamasugune nagu teisedki, Hirvekütt,» vastas indiaanlane, kes oli pisut haavunud sellest, et sõber võrdles tema mõrsjat püssiga. «Kõik tapavad, kõik on tehtud puust ning rauast. Naine on südamele armas, püss on hea laskmiseks.»

«Ja mis on mees metsas, kellel ei ole laskeriista? Kõige paremal juhul vilets trapper või mõni luuategija või korvipunuja. Niisugune inimene võib vilja külvata ja hoida oma hinge sees, kuid iialgi ei tunne ta metsloomaliha maitset ega oska eraldada karusinki metsseasingist... Noh, hea küll, tead, sõber, teist niisugust juhust ei kordu võib-olla enam iialgi ja ma tahan iga hinna eest seda kuulsat püssi proovida. Too õige oma püss siia ja mina proovin «hirvetapjat», et me võiksime tundma õppida kõiki tema salajasi voorusi.»

Kuna Hirveküti ettepanek kergendas juuresolijate mõtteid, andes neile uue suuna, siis võeti see vastu hea meelega. Tüdrukud tõid tulirelvad platvormile peaaegu rõõmsa kärmusega. Hutteri arsenal oli üsna rikkalik — selles oli mitu püssi, mis olid kõik alaliselt laetud juhuks, kui peaks tulema vajadus neid ootamatult kasutada. Praegugi tarvitses ainult puistata püssirohupannile värsket püssirohtu ja iga püss oli kasutamisvalmis. Seda .tehti ühisel jõul kiiresti, kuna naistel ei olnud selles suhtes sugugi vähem kogemusi kui meestel.

«Nüüd, Madu, alustame tasahiljukesi: esiteks proovime vana Tomi harilikke püsse ja alles pärast

seda võtame tarvitusele sinu püssi ning «hirvetapja»,» ütles Hirvekütt rõõmu tundes sellest, et hoiab püssi uuesti käes ja võib oma osavust näidata. «Linde on siin külluses: ühed ujuvad järvel, teised lendavad ja hoiduvad majast just parajale kaugusele. Näita meile, delavaar, lindu, keda

sa tahad hirmutada. Vaata, otse ida pool näen ma ujuvat kauri. See on osav lind ja oskab silmapilkselt sukelduda; temaga tasub püssi ja püssirohtu proovida.»

Tšingatšguk oli napisõnaline inimene. Vaevalt oli talle lindu näidatud, kui ta juba sihtis ja tulistas. Lasu sähvatamisel sukeldus kaur silmapilkselt, nagu oodata võis, ning kuul libises talle kahju tegemata mööda järvepinda, puudutades vett mõne tolli kaugusel sellest kohast, kus lind oli hiljuti ujunud. Hirvekütt naeris südamlikult ja loomulikult, kuid samal ajal valmistus laskmiseks ning jälgis teravalt veepinda. Kehe ilmus sellele tume täpike — part tõusis pinnale hingama ning lehvitas, tiibu. Samal silmapilgul tungis kuul talle otse rinda ning lind kukkus surnult selili. Järgmisel hetkel seisis Hirvekütt püssipära platvormile toetades nii rahulikult nagu poleks midagi juhtunud, kuigi ta naeris oma tavalist kõlatut naeru.

«See proov polnud veel suurem asi,» ütles ta, otsekui soovides oma saavutust vähendada. «See ei anna tunnistust püssi käsuks ega kahjuks, kuna kõik olenes käte ja silmade kiirusest. Mina tabasin lindu ootamatult, sest muidu oleks ta võinud uuesti sukelduda, enne kui kuul oleks temani jõudnud. Ja Madu on liiga tark, et pidada tähtsaks niisuguseid vigureid, millega mõned on juba ammugi harjunud. Kas mäletad seda korda, pealik, kui sa tahtsid tappa metshane ja mina napsasin selle sul otse nina alt ara? Muidugi ei või niisugused asjad sõpru tülli ajada, aga noored tahavad vahel nalja teha, Judith ... Ahaa, nüüd näen lindu, keda meil parajasti vaja on, ja me ei tohi sobivat juhust mööda lasta. Näe, seal, pisut põhja pool, delavaar!»

Indiaanlane vaatas näidatud suunas-ja märkas peagi suurt musta parti, kes ujus suursuguse rahuga veepinnal. Neil kaugetel aegadel, kui veel väga vähesed inimesed rikkusid oma juuresolekuga kõnnumaa harrrlooniat, olid kõik väiksemad järved, millede poolest New Yorgi siseõu on rikas puhkepaigaks rändavatele veelindudele. Vilkuv Peegel, samuti nagu teisedki veekogud, oli kunagi kubisenud kõikvõimalikest pardi, hanede, kajakate ja kauri liikidest. Pärast Hutteri ilmumist jäi Vilkuv Peegel teiste, üksildasemate ja kaugemate järvedega võrreldes

tühjaks, kuigi siin pesitses veelgi mitut liiki linde nagu praegugi. Sel silmapilgul võis kindlusest näha sadu linde, kes tukkusid järvepinnal või pesid sulgi läbipaistvas vees. Kuid ükski neist ei

kujutanud endast nii sobivat märklauda nagu part, keda Hirvekütt oli asja oma sõbrale näidanud. Tšingatšguk oli nagu alati sõnadega kitsi ja asus viivitamata asja juurde. Sel korral sihtis ta hoolikamalt ja tal oli ka sedavõrd rohkem edu. Kuul tungis läbi pardi tiivast ja lind ujus kisades kiiresti küttidest kaugemale.

«Peame linnu piinadele lõpu tegema!» hüüatas Hirvekütt, nähes, et lind püüab asjatult tiiba lehvitada. «Selleks on mul ju püss ja silm.»

Part rabeles edasi, kuni saatuslik kuul ta tabas, eraldades pea kaela küljest nii puhtalt nagu oleks see kir-vega otsast raiutud. Tasa suust oli pääsenud vaikne vai-mustusekarjatus noore indiaanlase edu puhul; kuid nähes nüüd tema sõbra suuremat osavust, tõmbus ta mossi. Pealik vastupidiselt hüüatas rõõmsalt ja tema naeratus tunnistas, kui suuresti ta sõpra imetleb ja kui vähe'teda kadestab.

«Ara pane tüdrukut tähelegi, Madu, ära pane tähelegi Tasa meelepaha — see ei kägista ega uputa, ei tapa ega tee ilusamaks,» ütles Hirvekütt naerdes. «Naisterahvastele on loomulik südamesse võtta mehe võite ja kaotusi, ja teie olete nüüd, võib julgesti öelda, niisama hästi kui mees ja naine. Pea köhal on lind ja laseme teda prooviks. Kutsun sind välja laskma lendava märklaua pihta. Sellest tuleb tõeline proov: see nõuab nii täpset püssi kui ka täpset silma.»

Järvel elutsesid seda liiki kotkad, kes pesitsevad vee läheduses ja toituvad kaladest, ja sel minutil hõljus parajasti üks neist üsna suure's kõrguses valvsalt saaki luurates. Tema näljased pojad vaatasid välja pesast, mis paistis kuivanud männi paljas ladvas. Tšingatšguk suunas vaikides uue püssi sellele linnule ja tulistas pärast hoolikat sihtimist. Tavalisest laiem käär, mille kotkas tegi, tunnistas, et kuul oli lennanud temast lähedalt mööda. Hirvekütt, kes sihtis niisama kiiresti kui täpselt, tulistas niipea, kui oli kindel oma sõbra möödalaskmises, ning samal hetkel laskus kotkas alla, nii et hetkeks võis-

arvata, et ta oli haavatud. Laskja ise aga teatas, et ta polnud märki tabanud ja käskis sõbral võtta teine püss, sest ta oli kindel, et lind kavatseb ära lennata.

«Ma sundisin teda allapoole põikama, Madu, ja usun, etriivasin natuke tasulgi, kuid tapole kaotanud veeltilkagi verd. See vana püssiloks ei kõlbagi niisuguseks täpseks ja kiireks sihtimiseks. Küresti, delavaar, võta oma parem püss, aga teie, Judith, andke mulle «hirvetapja»! See on kõige sobivam juhus kõiki tema häid omadusi tundma õppida, kui tal neid ikka on!»

Sellele järgnes üldine elevus, võistlejad seadsid end valmis ja neiud seisid kaugemal, oodates kärsitult võistluse tulemusi. Kotkas tegi pärast madalamale laskumist laia kaare, tõusis siis veelgi kõrgemale kui enne ja tiirutas peaaegu otse maja kohal. Tšingatšguk vaatas teda ja ütles, et võimatu on tabada lindu nii kõrgelt, pealegi otse pea köhalt. Kuid Tasa vaikne nurin andis talle äkilise tõuke ning ta tulistas. Tulemus näitas siiski, et tal oli olnud õigfts, sest kotkas ei muutnud isegi oma lennu suunda,

vaid tegi õhus ringe edasi ja vaatas rahulikult otsekui põlastavalt alla oma vaenlastele.
«Nüüd, Judith,» hõikas Hirvekütt naerdes ja ta lõbusad silmad välkusid, «vaatame, kas võib «hirvetapjat» ka kotkatapjaks nimetada ... Mine kaugemale, Madu, ja vaata, kuidas ma sihin, sest niisuguseid asju maksab õppida.»
Hirvekütt sihtis hoolikalt, kordas seda mitu korda, lind aga tõusis selle ajaga üha kõrgemale. Viimaks järgnes sähvatus ning pauk. Nobe käskjalg sööstis üles ning järgmisel silmapilgul käidus lind küljeli ning 'hakkas allapoole langema, kord ühe, kord teise tiivaga veheldes, kord ringe tehes, kord meeleheitlikult rabeldes ja otsekui talle tehtud ülekohut mõistes. Pärast mitut ringi kukkus ta raskelt laeva ninasse. Kotka lähemal vaatlemisel leiti, et kuul oli läbistanud ta keha tiiva ja rinnaluu vahelt.

XXVI PEATÜKK

Ja viimaks oma kivikõva keha
ta kivist hauda puhkusele seab.
Nüüd vaikind too, kes tahtis õigust teha,
kes teadis, mis on ilmas halb ja hea
ja mille järgi võlga nõudma peab.
Ta teadis arvet elu-surma vahel,
ta teadis hinda igal hüvel-pahel,
miks inimesi vaevama peab ahel.

Giles Fletcher

«Me tegime mõtlematu teo, Madu! Jah, Judith, me astusime väga mõtlematu sammu, tappes elusolendi tühipalja eneseuhkuse pärast!» ütles Hirvekütt, kui delavaar tõstis hiigellinnu tiibupidi üles ja näitas surevaid silmi, mis vaatasid oma vaenlastele otse näkku kustuva pilguga, millega abitud ohvrid alati vaatavad oma mõrtsukat. «See oleks rohkem sobinud kahele poisikesele edevuse rahuldamiseks kui kahele sõjamehele, kes käivad sõjarada, kuigi küll alles esmakordselt elus. Häda mulle! Mis teha, "kar&tuseks lahkun ma teist otsekohe ja kui olen verejanuliste mingodega silm silma vastu, siis tuleb mul kõige tõenäolisemalt meelde, et elu on armas isegi

465

metsloomadele ning õhus lendavatele lindudele ... Tulge siia, Judith! Siin on «hirvetapja». Võtke ta tagasi ja hoidke ta käte jaoks, mis on rohkem väärt niisugust püssi.»
«Ma ei tunne käsi, mis oleksid seda rohkem väärt kui teie omad, Hirvekütt,» vastas tütarlaps kiiresti. «Keegi peale teie ei pea seda püssi puudutama.»
«Kui võtta arvesse osavust, siis on teil võib-olla õigus, tütarlaps,, kuid me ei pea teadma ainult seda, kuidas tulirelva käsutada, vaid ka seda, millal teda tarvitada. Nähtavasti ei ole ma seda viimast veel ära õppinud, sellepärast võtke püss! Surija ja kannataja olendi näge- , mine, kuigi see

on ainult lind, toob kurbi mõtteid inimesele, kes küll ei tea, millal jõuab kätte tema oma aeg, kuid arvab ometi, et see tuleb enne päikeseloojakut. Ma ohverdaksin kõik tühised tunded ja rõõmud, mida mulle minu käsi ja sHm valmistavad, kui see vaene kotkas pääseks jälle oma poegade juurde pessa.»

Kuulajad olid üllatatud jahimehe ootamatust kahetsusest, ja pealegi veel niisuguse patu puhul, sest inimesed harva mõtlevad kaitsetute ja abitute loomade füüsiliste kannatuste peale. Delavaar mõistfs oma sõbra sõnu, kuigi ta vaevalt sai aru neist tunnetest, mis olid need sõnad esile kutsunud. Ta võttis terava noa välja ja kii-rustas lõpetama kotka kannatusi, lõigates linnu pea maha.

«Missugune hirmus asi on küll jõud!» jätkas jahimees. «Ja kui hirmus on, kui ta sul on ning sa ei tea, kuidas teda kasutada! Pole midagi imestada, Judith, et selle maailma vägevad unustavad nii sageli oma kohuse, kui isegi väikestel inimestel on raske käituda õiglaselt ja hoiduda igasugusest kurjusest. Ja seejärel toob üks rumal samm kaasa teise! Kui ma ei oleks kohustatud otsemaid puhkuselt tagasi miema mingode juurde, otsiksin ma selle looma pesa üles, kuigi mul tuleks selleks hulkuda metsas kas või kaks nädalat ühtejärge. Muidugi ei ole kotka pesa raske leida sel inimesel, kes tunneb selle linnu harjumusi, kuid ma oleksin valmis ka kaks nädalat ühtejärge metsi mööda rändama, et linnupojad üles otsida ning nad kannatustest päästa.» «Mul on heameel, et te niiviisi räägite, Hirvekütt,»

tähendas Hetty, «ja jumal on valmis ennemini meeles pidama teie muret oma teo pärast kui pattu ennast. Ma mõtlesin, kui suur patt on tappa süütuid linde, kui te lasksite, ja kavatsesin teile juba seda öeldagi; kuid ma ei tea, kuidas see küll juhtus, — aga ma olin nii uudishimulik ja tahtsin näha, kas te suudate tabada kotkast nii suurelt kõrguselt, et ma unustasin seda ütelda enne, kui õnnetus oli sündinud.»

«Nii see on, nii see on, mu hea Hetty. Me näeme oma vigu ja puudusi ikka siis, kui on liiga hilja, et veel midagi parata! Mul on siiski hea meel, et sa ei ütelnud, sest ma ei usu, et paar sõna oleksid mind sel hetkel peatanud, ja niiviisi seisab patt teie ees oma täies alastiolekus ja seda ei raskenda mingisugused tähelepanemata jäetud keelamised. No jah, kibedad mõtted on alati rasked, kuid on aegu, mil nad on raskemad kui midagi muud.»

Siis Hirvekütt veel ei aimanudki, et see samm, mille eest ta ennast nii rangelt hukka mõistis, pidi tema edasisele maisele saatusele nii otsustavaks saama. Mil viisil ja kunas ta sai seda mõju tunda, oleks siinkohal enneaegne jutustada, kuna see selgub järgnevatest peatükkidest. .Noormees läks laevalt kahetseva patuse ilmega ning istus omaette vaikides platvormile. Selleks ajaks oli päike tõusnud kaunis kõrgele ning see lasjaolu koos tema praeguste tunnetega ergutas jahimeest lahkumi-sega idirustama. Delavaar seadis sõbrale kanuu valmis, niipea kui kuulis tema feavatsusest, kuna Tasa hoolitses, et tal oleks mugavam. Kõike seda ei tehtud silmakirjaks ja Hirvekütt nägi väga hästi

ning hindas täiel määral oma sõprade siiraid soove. Kui kõik oli valmis, tulid indiaanlased tagasi ning istusid Judithi ja Hetty kõrvale, kes ei olnud sel ajal noore jahimehe juurest lahkunud.
«Isegi paredatel sõpradel tuleb sageli lahkuda,» algas Hirvekütt, nähes, et kõik olid uuesti tema ümber kogune-nud. «Jah, sõprus ei saa muuta saatuse teid, ja olgu meie tunded missugused tahes, me peame lahkuma. Ma olen sageli mõtelnud, et on hetki, millal meie sõnad püsivad inimestel meeles tugevamini kui tavaliselt, ja kui nõuannet mäletatakse paremini sellepärast, et see suu,

mis nõu annab, saab veel vaevalt kunagi rääkida. Keegi ei tea, mis võib maailmas juhtuda, ja sellepärast on hea, kui sõbrad lahkuvad pikemaks ajaks, öelda mõni sõbralik sõna hüvastijätuks. Ma palun teid kõiki laeva minna ja sealt tagasi tulla ükshaaval. Ma räägin igaühega eraldi, ja mis veel tähtsam, ma tahan kuulda, mis igaüks teist mulle tahab öelda, sest halb on see nõuandja, kes ise ei võta kuulda teiste nõuandeid.»

Niioea kui kõneleja oli selle soovi avaldanud, eemaldusid mõlemad indiaanlased viivitamatult, jättes mõlemad õed noormehe kõrvale seisma. Hirveküti küsiv pilk sundis Judithit selle põhjust selgitama.

«Hettyga võite rääkida ka siis, kui hakkate kaldale minema,» ütles ta kiiruga. «Ma tahan, et ta saadaks teid kaldale.»

«Kas see on mõistlik, Judith? Tõsi on, et tavalistes olukordades on nõder aru indiaanlaste hulgas suureks kaitseks, aga kui nad on vihased ja hauduvad kättemaksu, siis on raske öelda, mis juhtuda võib. Peale selle...»

«Mis te tahtsite öelda, Hirvekütt?» küsis Judith niisuguse pehme häälega ja viisiga, et see ulatus peaaegu õrnuseni, kuigi ta püüdis kõigest jõust oma erutust ohjeldada.

«Noh, lihtsalt seda, et juhtub niisuguseid vaatepilte ja toiminguid, mille juures poleks hea olla tunnistajaks nii vähese aru ja mäluga inimesel, nagu seda on Hetty. Sellepärast, Judith, teete paremini, kui lubate mind üksinda sõita ja jätate õe koju.»

«Ärge kartke minu pärast, Hirvekütt,» ütles Hetty vahele, kes mõistis väga hästi selle vestluse üldist mõtet. «Öeldakse, et ma olen nõrgamõistuslik, ja see lubab mul igal pool käia, seda enam, et ma kannan alati endaga kaasas piiblit... Lihtsalt imestamisväärtie, Judith, kuidas igasugused inimesed — trapperid ning jahimehed, punanahad ning valged, mingod ning delavaarid — austavad ja kardava'd piiblit!»

«Ma mõtlen, et sul pole mingisugust põhjust mjdagi halba karta, Hetty,» vastas õde, «ja sellepärast nõuan ma, et sa läheksid koos meie sõbraga huroonide laag-

risse. Sulle ei tule sellest mingit halba, aga Hirvekütile võib see tuua suurt käsu.»

«Nüüd ei ole aeg vaielda, Judith, ja sellepärast toimige, kuidas soovite,» vastas noormees. «Sea end valmis, Hetty, ja istu kanuusse, sest ma tahan öelda sinu õele mõne sõna hüvastijätuks.»

Judith ja tema kaasvestleja istusid vaikides, kuni Hetty jättis nad üksinda, mille järel Hirvekütt võttis uuesti üles jutulõnga rahulikult ja asjalikult, nagu oleks selle katkestanud mingi tavaline sündmus.

«Lahkumisel öeldud sõnad, mida sõbra suust kuuleme, ei unune ruttu,» kordas ta, «ja sellepärast, Judith, tahan ma rääkida teiega kui vend, sest ma ei ole nii vana, et olla teie isa. Esiteks tahan teid hoiatada teie vaenlaste eest, kelledest kaks, võib öelda, käivad igal sammul teie kännul ja varitsevad teid kõigil teedel. Esimene neist vaenlastest on ebaharilik ilu, mis on niisama ohtlik vaenlane mõnele noorele naisterahvale kui terve mingode suguharu ja mis nõuab suurimat valvsust; jah, mitte vaimustust ega kütust, vaid umbusaldust ning vastupanu. Ilule võib osutada vastupanu ja seda isegi üle trumbata. Selleks on vaja ainult meeles pidada, et see sulab nagu lumi ja kui ta-on ükskord kadunud, siis ei tule enam iial tagasi. Aastaajad vahelduvad, Judith, ja kui meil vahel on talv oma lumetuiskude ning pakastega ning kevad öökülmade ning raagus puudega, siis on meil see-eest ka päikesepaisteline ja pilvitu suvi ning sügis oma puuviljade ning metsadega, mis on riietatud pidurüüsse, missuguseid ükski linnakeigar ei leia ka kõigist Ameerika poodidest kokku. Maailm on igaveses ringlemises ning kui meile on juba küllalt osaks saanud ebameeldivat, siis tuleb asemele meeldiv. Kuid seda ei sünni iluga. Ilu antakse ainult üürikeseks ajaks nooruses ning sellepärast peab teda arukalt käsutama, mitte aga teda kurjasti pruukima. Ja kuna ma ei ole iialgi kohanud ühtki noort naisterahvast, kellele loodus oleks olnud selles mõttes nii helde kui teile, Judith, siis hoiatan ma teid, võib-olla pealegi oma surmaeelsel minutil: hoidke end selle vaenlase eest!»

Judithil oli alati seda tema võlu otsekohest tunnustamist nii meeldiv kuulda, et ta võis paljugi andestada

niisuguseid sõnu lausuvale inimesele, kui see oleks olnud keegi teine. Kuid sel hetkel, kui ta oli hoopis kõrgemate tunnete mõju all, ei saanud ka Hirvekütt teda solvata: nii kuulas Judith kannatlikult seda osa kõnest, mis nädal tagasi oleks võinud äratada tema meelepaha.

«Ma mõistan, mis te öelda tahate. Hirvekütt,» vastas neiu mahedalt ja alandlikult, mis jahimeest pisut üllatas, «ning ma.loodan, et saan sellest üle. Kuid te nimetasite ainult üht vaenlast, keda ma kartma pean, kes või mis on siis teine vaenlane?»

«Teie teine vaenlane on praktiline meel ja uhkus, Judith. Tõsi, see ei ole nii ohtlik, nagu ma varem oletasin. Aga kui ma kord sellest olen juba rääkima hakanud, siis on parem ausalt kõik lõpuni ära rääkida. Esimene vaenlane, keda te kartma peate, Judith, nagu ma juba ütlesin, on teie suur ilu ja teine vaenlane on uhkus. Kui esimene on halb, siis teine ei paranda asja, kuna juttu on hingerahust»

Raske on öelda, kui kaua lihtsameelne ja mittemidagi kahtlustav jahimees oleks jätkanud sel teemal vestlemist, kui tema kuulaja poleks äkki ootamatult nutma puhkenud, andes voli tundepuhangule, mis tungis esile seda ägedamini, mida visamini ta oli enne seda alla surutud. Esialgu oli nuuksumine nii kirglik ja ohjeldamatu, et Hirvekütt pisut kohkus ja kahet-ses kõigest hingest. Tema sõnad olid mõjunud palju tugevamini, kui ta oleks võinud aimata. Isegi karmid ja nõudlikud inimesed muutuvad tavaliselt pehmemaks, kui näevad väliseid kurbusetunnuseid, kuid Hirvekütile mõjusid need veelgi tugevamini, ja ta tundis neiule'siiralt kaasa. Ta kargas püsti nagu ussist nõelatu ja isegi last rahustava ema hääl poleks võinud kõlada õrnemalt ja meeldivamalt kui sõnad, millega ta väljendas oma kahetsust, et oli nii kaugele läinud.

«Ma soovisin teile ainult head, Judith,» ütles ta, «ega kavatsenud teid sugugi solvata. Ma mõistan, et läksin üle piiri. Jah$_L$ ma läksin üle piiri ning palun teid mulle andestada. Sõprus on hirmus asi. Mõnikord ta heidab ette seda, et me oleme liiga vähe teinud, aga mõnikord laidab ta meid'kõige teravamate sõnadega selle eest, et me oleme liiga palju teinud. Ma tunnistan siiski, et läksin üle piiri, ja kuna ma teid tõesti kogu südamest aus-

tan, siis ütlen ma seda rõõmuga, sest see tõendab, et te olete palju parem, kui ma oma upsakuses ja iseteadvuses arvasin.»

Judith võttis käed silme eest, ta pisaratevool oli lakanud ja ta paljastas oma näo nii võluva ja särava naeratusega, et noormees jäi üheks silmapilguks vaimustusest täiesti sõnatuks.

«Vaikige, Hirvekütt!» ütles Judith kuruga. «Mul on valus kuulda, kuidas te oma vigu otsite. Ma tunnen selgesti oma nõrkusi nüüd, kus näen, et ka teie olete neid märganud. Kui kibe see õppetund praegu ka poleks, ei unune see niipea. Me ei räägi sellest enam, ma ei tunne ennast selleks küllalt tugevana ja ma ei tahaks, et delavaar või Tasa või isegi Hetty minu nõrkust märkaks. Jääge hüvasti, Hirvekütt, jumal olgu te vastu armuline ning kaitsku teid, nagu minu arvates seda on teie aus süda ära teeninud.»

Judith oli nüüd niivõrd tagasi saanud oma üleoleku, mis õigusega kuulus tema parema kasvatuse, vaimuannete ja erakordse ilu juurde, et suutis säilitada enesevalitsemise, ja vältis tagasipöördumist jutuainele, mis oli nii ainulaadselt katkestatud, nagu ta oli ainulaadselt alusiatudki.

Noormees laskis Judithil tegutseda nõnda, nagu neiu ise tahtis, ja kui tüdruk surus kähe käega tema käredat kätt, ei avaldanud ta mingisugust vastupanu, vaid võttis selle austusavalduse niisama rahulikult vastu, nagu mõni valitseja oleks võinud vastu võtta taolise anni mõnelt oma alamalt või mõrsja oma peiult. Meeleliigutus oli sütitanud puna tütarlapse näos ning valgustas seda.

Judithi ilu ei olnud iialgi olnud veel nii sädelev kui sel hetkel, kui ta heitis noormehele hüvastijätu-pilgu. See pilk oli täis muret, huvi ning õrna kaastunnet. Järgmisel hetkel tormas Judith kajutisse ja teda ei nähtud enam, kuigi ta ütles akna kaudu Tasale, et, nende sõber teda ootab.

«Sa tunned küllalt hästi punanahkade loomust ning nende kombeid, Ua-ta-Ua, et mõista, mispärast ma olen lõhustatud tagasi minema,» algas jahimees delavaari keeles, niipea kui selle hõimu kannatlik ning alandlik esindaja talle rahulikult lähenes, «sellepärast mõistad sina

väga hästi, kui vähe on lootust, et ma kunagi sinuga veel rääkida saan. Mul on üsna vähe öelda, kuid see vähenegi on teie rahva hulgas elatud pikkade aastate ning teie kommete, vaatluste ja tähelepanekute vili. Naise saatus on üldse raske, kuid peab tunnistama, ehkki ma ei tunne erilist poolehoidu oma nahavärvi inimeste vastu, et see on raskem punanahkade seas kui kahvanäoliste seas. See on punkt, millega kristlased võivad tõesti uhkustada, kui uhkustamist võib üldse mingil viisil või kujul lubada ristiusule; minu arvates seda küll ei või. Kõigile naistele on siiski määratud oma katsumused. Punanahalistel naistel on antud kanda oma, võiksime öelda, loomulikud katsumused, kuna valged naised peavad neid pealesunnituks. Kanna oma koormat, Tasa, nagu kord ja kõhus, ja pea meeles, et kui see ongi raske-võitu, siis on see ometi palju kergem kui enamikul indiaani naistel. Ma tunnen Madu hästi, tunnen tema südant. Temast ei saa iial selle üle türanni, keda ta armastab, kuigi ta muidugi ootab, et teda kõheldaks mohi-kaani pealikuna. Arvatavasti tulevad ka teie kotta pilvised päevad, sest neid juhtub tulema kõikide inimeste juures. Kui sa hoiad südameaknad pärani, siis on seal alati päikesekiirel ruumi sisse tungida. Sa oled pärit kuulsast soost ja samuti Tšingatšguk. Ma ei usu, et teie kumbki selle unustaksite või häbistaksite millegagi oma esivanemaid. Armastus on siiski õrn taim ega ela kunagi kaua, kui teda pisaratega kastetakse. Parem niisutagu teie abieluõnne õrnusekaste.»

«Minu kahvanäoline vend on väga tark. Ua' peab meeles kõik, mis tema tarkus talle teada andis.»

«See on väga arukas ja naiselik, Tasa. Võta kuulda häid nõuandeid ning pea neid meeles — see on kõige kindlam kaitse naisterahvale. Aga nüüd palu Madu hetkeks tulla siia minuga rääkima ning võta kaasa minu parimad soovid ja palved. Ma mõtlen sinule ja sinu tulevasele mehele, tulgu mis tuleb, ja soovin teile alati kõike head nii selles kui ka tulevases maailmas, olgu see viimane siis niisugune nagu indiaanlased seda usuvad või nagu õpetab ristiinimeste usutunnistus.»

Ua-ta-Ua ei valanud hüvastijätul pisaraid. Teda toetas inimese otsustavus, kes on oma tee kindlaks määranud,

kuid tema mustades silmades peegeldusid leegitsevad tunded ja ta ilusat nägu valgustas kindlameelsuse ilme, mis oli teravas ja silmapaistvas vastuolus tema tavalise alandlikkusega. Alles minuti pärast lähenes delavaar oma sõbrale indiaanlase kerge ning käratu sammuga. «Tule siiapoole, Madu, natuke kaugemale, naiste silme , alt ära,» algas Hirvekütt, «sest ma tahan sulle üht-teist ütelda, mida keegi ei tohi aimatagi, seda vähem veel pealt kuulata. Sina tead väga hästi, mis on puhkus ja kes roti mingod, et kahelda või hellitada võltslootusi selle suhtes, mis tõenäoliselt sünnib, kui ma nende laagrisse tagasi lähen. Sellepärast piisab nende kahe asjaolu tõttu mõnest sõnastki. Esiteks, pealik, ma tahan pisut rääkida Tasa suhtes ja sellest, kuidas teie, punanahad, kohtlete oma naisi. Ma tean, et teie rahva kommete kohaselt peavad naised töötama ja mehed jahil käima, kuid igas asjas peab mõõtu pidama. Mis puutub jahisse, siis ma ei näe põhjust, miks seda peaks kuidagi piirama, kuid Ua-ta-Ua ; on pärit liiga heast soost, et rühmata nagu mõni tavaline tööori. Teie jõukuse ja elujärjega inimesed ei tunne iial puudust viljast, kartulist või millestki muust, mis põld annab; sellepärast loodan, et sinu naisel ei tarvitse kunagi labidat kätte võtta. Sa tead, et mina ei ole päris kerjus, ja kõik, mis mul on, olgu see laskemoon, toiduvarud, nahad, relvad või riie, — kõik selle kingin ma Ua-ta-Uale, kui ma ei peaks suve lõpul oma vara järele tulema. Olgu see tütarlapsele kaasavaraks ja ma lunastan ta sellega tööst tükiks ajaks vabaks. Ma arvan, et ei ole vajadust sulle rääkida, et sa pead oma noorikut armastama, sest sa armastadki juba teda, ja keda inimene tõesti armastab, seda ta ka hindab. Ei tee siiski halba meelde tuletada, et-sõbralikud sõnad ei tee kunagi haiget, aga kibedad sõnad teevad seda küll. Ma tean, sa oled mees, Madu, kes räägib meelsamini nõukogu-lõkke ääres kui oma kodukolde veeres. Kuid meie kõik kaldume mõnikord pisut unustama, et sõbralik kohtlemine ning sõbralik sõna aitavad meil kõige paremini säilitada rahu nii kodukatuse all kui ka jahil.»

«Minu kõrvad on lahti,» lausus delavaar tõsiselt. «Minu venna sõnad on tunginud nii sügavale, et nad ei saa iialgi uuesti välja kukkuda. Nad on nagu rõngad,

millel ei ole otsa ega algust. Räägi edasi: haldja laul ja sõbra hääl ei lähe kunagi igavaks.»

«Ma kõnelen veel pisut, pealik, kuid vana sõpruse tõttu sa andestad mulle, kui ma nüüd räägin iseendast. Kui .asi võtab kõige halvema pöörde, siis jääb minust arvatavasti järele ainult peotäis tuhka, sellepärast ei ole erilist vajadust haua järele, ja see oleks ainult tühine edevus. Selles suhtes ei ole ma eriti nõudlik, kuigi oleks parem, et lõkketute riismed üle vaadataks. Kui seal luid või luutükikesi leidub, siis oleks viisakam need kokku koguda ja maha matta kui jätta huntidele närida ja nende kallal ulguda. Lõppude lõpuks ei ole selles ju suurt vahet, kuid valge ihuvärviga ja kristlike tunnetega inimesed peavad hauda väga tähtsaks.»

«Kõik saab tehtud nõnda nagu mu vend räägib,» vastas indiaanlane tõsiselt. «Kui ta süda on muret täis, siis tühjendagu ta seda sõbra rinnal.»

«Aitäh, Madu, mu süda on juba üsna kerge, jah, võrdlemisi kerge. Tõsi, ma ei saa lahti mõnest mõttest, mis enne tavaliselt meeldegi ei tule, kuid osalt saan ma neist võitu ning selle tõttu pole sellest suurt häda. Siiski on üks asi, pealik, mis näib mulle arutuna ning ebaloomulikuna, kuigi misjonärid ütlevad, et see olevat tõsi, ja minu usk ning nahavärv käsivad mind neid uskuda. Nad ütlevad, et indiaanlane võib sind piinata ning vaevata su keha, sind skalpeerida ning tappa ja tükkideks kiskuda ning põletada, kuni sust ei jää järele midagi peale tuha, mis loobitakse kõigi nelja tuule poole laiali, ja ometigi, kui puhub viimsepäeva pasun, saavad kõik jälle kokku ja inimene tõuseb üles oma ihulikus olemises ning saab vähemalt välimuselt, kui just mitte oma tunnetelt, niisamasuguseks nagu ta oli enne piinamist.»

«Misjonärid on head inimesed, nad soovivad meile head,» vastas delavaar viisakalt, «kuid nad on viletsad arstid. Nad usuvad kõike, mis räägivad, Hirvekütt, kuid see ei ole veel põhjus, et sõjamehed peaksid kõike kuulda võtma. Kui Tšingatšguk näeb Tamenundi isa, kes seisab tema ees skalp peas ja lahinguvärvides ning nõiarüüs, siis usub ta misjonäride sõnu.»

«Oma silm on kuningas, see on muidugi õige. Häda mulle! Mõned meie hulgast võivad kõiki neid asju näha

ennem, kui meie arvamegi. Ma mõistan, mispärast sa räägid Tamenundi isast, Madu, ja see on väga peen mõte. Tamenund on praegu juba üsna vana mees, ütleme aastat kaheksakümmend vana, ei põrmugi vähem. Tema isa skalpeeriti, piinati surnuks ning põletati ara. Jah, kui seda kõike oleks võimalik oma silmadega näha, siis ei oleks raske uskuda seda, mis misjonärid räägivad. Ma siiski ei hakka sellele arvamisele praegu vastu vaidlema, sest sa pead teadma, Madu, et ristiusu üks suuri põhimõtteid on, et me peame uskuma nägemata ja et inimene peab alati toimima oma usu ning selle õpetuste kohaselt, olgu need missugused tahes.»

«See on üsna imelik niisuguse targa rahva kohta nagu valged,» ütles delavaar rõhutades. «Punanahk vaatab kõike väga tähelepanelikult, et esiteks näha ja siis alles mõista.»

«Jah, see kõlab veenvalt ning meeldib uhkele surelikule, kuid see ei ole nii sügav kui esimesel pilgul paistab. Siiski, kogu ristiusu õpetusest, Madu, häirib ja kurvastab mind kõige enam see, et kahvanäolised peavad minema ühte taevasse; ja punanahad — teise. Sel viisil lahutatakse surmas need, kes eluajal elasid koos ja armastasid üksteist.»

«Kas misjonärid tõepoolest õpetavad seda oma valgetele vendadele?» küsis indiaanlane suurima tõsidusega. «Delavaarid usuvad, et head inimesed ning vaprad sõjamehed käivad koos jahil imepärastes metsades, kuulugu nad missugusesse suguharusse tahes; kuna aga halvad

indiaanlased ja argpüksid peavad roomama koos koerte ja huntidega, et oma kolletele jahisaaki hankida.»

«See on tõesti imestamisväärne, kuidas inimesed endale pärast surma õnne ja piina erinevalt ette kujutavad!» vastas jahimees oma mõtetele voli andes. «Ühed usuvad põlemisse ja leekidesse, teised jälle peavad karis-tuseks seda, et tuleb otsida endale toitu koos huntide ning koertega. Mõned arvavad, et taevas on koht, kus nende maised igatsused täide lähevad, teised jällegi kujutlevad, et ta hiilgab seal üleni kullast ja tulesärast! Minul on sellest oma arusaamine, Madu. Kui ma olen kunagi pattu teinud, siis olen ma seda teinud vaimupimeduse tõttu, mis varjas minu pilgu eest õigluse; ja kui

ma nägemise tagasi sain, siis tõi see kaasa mure ja ka-hetsuse. Mina arvan, et pärast surma, kui oleme keha maha jätnud — või kui seda üldse vaja peaks minema, siis on ta puhastusest läbi käinud ja ilma igasuguste igatsusteta — näeb vaim kõike õiges valguses ega ole kunagi pime tõe ja õigluse vastu. Kui see nõnda on, siis näeme kõike, mis me oleme elus teinud, niisama selgesti, nagu me jiäeme päikest keskpäeval. Head teod toovad rõõmu ja halvad teod toovad muret. Selles ei ole midagi mõistusevastast ja see meeldib igaühele.»

«Minu arvates usuvad kahvanäolised, et kõik inimesed on patused. Kes pääseks siis üldse kunagi valgete inimeste taevasse?»

«See on teravmeelne mõte, kuid käib misjonäride õpetuse vastu. Sinust saab ka ükskord kristlane, ma ei kahtle selles, ja siis saab see sulle täiesti selgeks. Sa pead teadma, Madu, et kunagi on sündinud suur lunastaja, kes jumala abiga lubab kõigile inimestele leida vabanduse oma pattudele, ja selles seisab kogu valge inimese usu tuum. Kuid ma ei saa neist asjadest sinuga kauem rääkida, sest Hetty on juba kanuus ning minu puhkus jõuab lõpule. Kuid ma loodan, et ükskord tuleb aeg, mil ka sina mõistad neid asju, sest lõpuks on ometi parem neid asju mõista kui nende üle targutada. Kahju küll! Hüva, delavaar, siin on minu käsi. Sa tead, et see on sõbra käsi, ja suru teda nagu sõber, kuigi ta ei ole sulle teinud pooltki seda head, mida tema peremees sulle oleks soovinud.»

Indiaanlane võttis väljasirutatud käe ning vastas sellele kuuma pigistusega. Saanud siis tagasi oma tavalise meelerahu, mida paljud pidasid loomupäraseks ükskõiksuseks, võttis ta end uuesti kokku ja valmistus sõbrast väärikusega lahkuma. Hirvekütt käitus muide loomulikumalt ja ta ei oleks kartnud anda voli oma tunnetele, kui ta hiljutine vestlus Judithiga ei oleks talle andnud salamisi, kuigi halvasti varjatult, aimu temas toimunud sisemisest võitlusest.

Ta oli liiga tagasihoidlik, et mõista selle ilusa neiu tõelisi tundeid, kuid samal ajal liiga tähelepanelik, et mitte märgata, missugune võitlus Judithi rinnas toimus ja mis oli teda nii sageli viinud avastuse äärele. Talle

oli selge, et Judithiga toimub midagi ebatavalist, ning meheliku delikaatsusega, mis oleks võinud au teha peenetundlikumalegi inimesele, vältis ta kõike, mis oleks võinud endaga kaasa tuua selle saladuse paljastamise, mida tüdruk oleks võinud ise hiljem kahetseda. Ta otsustas sellepärast otsekohe teele asuda ilma igasuguste oma- või teistepoolsete tunnete avaldamiseta.

«Kaitsku sind jumal, Madu, kaitsku sind jumal!» hõikas jahimees, kui kanuu platvormi äärest eemaldus. «Ainult sinu Manituu ja minu jumal üksinda teavad, millal ja kus me jälle kohtume. Ma pean enesele seda suureks õnnistuseks ja suureks tasuks iga pisimagi heateo eest, mis ma olen maa peal teinud, kui meil lubatakse teises maailmas teineteist tunda ja teineteist lohutada nõnda, nagu me oleme varem neis kaunites metsades nii kaua koos viibinudb

Tšingatšguk lehvitas käega, tõmmates kerge vaiba, mis ta õlgadel kandis, endale üle pea. Nõnda nagu roomlane varjas ta oma kurvastuse toogasse ja eemaldus aeglaselt laeva sisemusse, et kurvastada ja aru pidada üksinda. Hirvekütt ei lausunud ainust sõnagi, enne kui kanuu oli jõudnud kaldast poolele maale. Siin peatas ta ootamatult sõudmise, sellepärast et tema kõrvus kõlas Hetty mahe, helisev hääl.

«Miks te lähete huroonide juurde tagasi, Hirvekütt?» küsis neiu. «Räägitakse, et mina olen nõrgamõistuslik ja niisuguseid ei puudutata iialgi, kuid teie olete niisama tark nagu Harry Välejalg ja veel targemgi, nagu Judith usub, kuigi ma ei mõista, kuidas see küll võimalik on.»

«Ah, Hetty, enne kui randume, pean ma sinuga pisut rääkima, ja peamiselt asjadest, mis puudutavad sinu käekäiku. Jäta aerutamine, või parem, et mingod ei hakkaks arvama nagu hauduksime me mingisugust kavalust või salaplaani, kästa aer kergesti vette, et kanuu liiguks ainult õige natuke. Näed nii! ... Ahaa, ma näen nüüd, et sinagi oskad teeselda ja võiksid mõningatest sõjakavalustest osa võtta, kui need oleksid praegusel silmapilgul seaduspärased. Oh häda! Pettus ning vale on väga halvad asjad ega sobi üldse meie nahavärviga, Hetty, kuid nii meeldiv on punanahkade sepitsusi üle trumbata ausa, seaduspärase sõja ajal! Minu sõjarada on olnud lühike ja

jõuab arvatavasti peagi lõpule, kuid nüüd ma näen, et sõjas ei tule alati tegemist teha üksnes raskustega. Sõja-rajal võib olla ka oma meeldivaid külgi nagu enamikel muudelgi asjadel, kui me oleme ainult küllalt arukad, et seda märgata ja suuremeelsed, et seda tunnistada.»

«Aga mispärast peab teie sõjarada, nagu teie seda kutsute, varsti lõpule jõudma, Hirvekütt?»

«Sellepärast, armas tütarlaps, et minu puhkus jõuab lõpule. Tõenäoliselt lõpevad nii minu rada kui ka puhkus ühel ja samal ajal — igal juhul järgnevad nad teineteisele …»

«Ma ei mõista teie sõnu, Hirvekütt,» vastas tüdruk pisut hämmeldusse sattudes. «Ema ütles alati, et inimesed peavad minuga rääkima lihtsamalt kui teistega, sest ma olen nõrgamõistuslik. Nõrgamõistuslikud ei saa nii kergesti aru igasugustest asjadest nagu need, kel on terve mõistus.»"

«Hea küll, Hetty, ma ütlen sulle tõtt üsna lihtsalt. Sa tead, et ma olen praegu huroonide vang, aga vangid ei saa teha kõike, nagu neile endile meeldib ...»

«Aga kuidas te vang olete,» katkestas neiu kärsitult, «kui te asute siin järvel, isa kanuus,' aga indiaanlased on metsas, ja neil pole üldse paati? See ei saa tõsi olla, Hirvekütt!»

«Ma sooviksin kõigest südamest, Hetty, et sul oleks õigus ja mina eksiksin, kuid kahiuks oled sina see, kes eksib, aga mina räägin sulatõtt. Kui vabana ma ka sinu silmadele paistan, tüdruk, olen ma tegelikult käsist ja jalust seotud.»

«Ah, missugune õnnetus, kui inimesel ei ole mõistust! Mina küll ei näe ega mõista, et te olete vang või kuidagi kinni seotud. Kui te olete kinni seotud, millega siis te käed ja jalad on kinni köidetud?»

«Ausõnaga, tütarlaps! See on köidik, mis seob igasuguseist ahelaist kõvemini. Ahelad võib purustada, kuid ausõna mitte. Nööride ja ahelate vastu võib tarvitusele võtta noad, saed- ja igasugused riukad, kuid ausõna ei saa läbi lõigata, kätki saagida ega temast kavaluse abil vabaneda.»

«Mis asi see ausõna siis on, kui ta on kanepist või rauast tugevam? Mina ei ole iialgi ausõna näinud.»

«Loodan, et sa ei saa seda iial tunda, tüdruk. Need köidikud seovad me tundeid, sellepärast neid saab ainult tunda, kuid mitte näha. On sulle arusaadav, mis tähendab sõna pidada, tubli väike Hetty?»

«Aga muidugi, sõna pidada tähendab seda, et kui lubad midagi teha, siis tuleb seda ka teha. Ema pidas alati oma sõna minu vastu ja seejuures ütles ta, et on väga halb, kui ma ei pea oma sõna, mis ma olen temale või mõnele teisele andnud.»

«Sinul oli mõnes asjas hea ema, laps, -kuigi ta ehk mõnes teises asjas patustas. Niisugune ongi siis sõnapidamine ja sinugi arvates tuleb sõna pidada. Nojah, eelmisel ööl sattusin ma mingode kätte ja nad lasksid mind tulla oma sõpru vaatama ja oma ihuvärvi inimestele läkitust edasi andma, kuid seda ainult sel tingimusel, et ma pean olema tagasi täna keskpäeval ja talun kõik piinad, mis nende kättemaksuhimu ja kurjus võib välja mõelda, tasuks sõjamehe elu eest, kes langes minu kuulist, ning noore naise elu eest, kelle Välejalg maha laskis ning muude ebaõnnestumiste eest, mis neid siin järvel on tabanud. Seda, mida kutsutakse sõnapidamiseks ema ja tütre või isegi võõraste vahel,

kutsutakse asundustes. ausõnaks, kui seda üks sõdur annab teisele sõjarajal. Loodan, et nüüd sa mõistad minu seisukorda, Hetty?»

Mõnda aega ei vastanud tütarlaps midagi, kuid peatas aerutamise täielikult, nagu oleks uus pähetulnud mõte keelanud tal midagi muud teha. Seejärel alustas ta vestlust uuesti tõsiselt ja murelikult.

«Kas te arvate, et indiaanlased julgevad teha seda, millest te praegu rääkisite, Hirvekütt?» küsis ta. «Minu meelest olid nad lahked ja püütud.»

«See on teatud määral õlge, kui tegemist on sinutaolise inimesega, Hetty. Kuid hoopis teine lugu on, kui tegemist on avaliku vaenlasega ja eriti kui ta on tabava püssi omanik. Ma ei taha öelda, et nad kannaksid minu vastu viha mingisuguste minu endiste kangelastegude pärast, sest see oleks kiitlemine haua äärel. Kuid ilma igasuguse kiitlemiseta võib öelda, et üks nende vapramaid ja osavamaid pealikuid langes minu käe läbi. Pärast niisugust juhtumit hakkab kogu suguharu neile

479

etteheiteid tegema, kui nad ei saada kahvanäolise hinge seltsiks punanahalise venna hingele, muidugi arvates, et ta tema üles leiab. Mina, Hetty, ei oota neilt mingisugust halastust. Mul on ainult kahju, et niisugune õnnetus tabas mind mu esimesel sõjarajal. Kuid varem või hiljem peab see niikuinii sündima ning iga sõdur peab selleks valmis olema.»

«Huroonid ei tee teile midagi halba, Hirvekütt!» karja-tas erutatud tütarlaps. «See on patt ja julmus. Ma võtsin piibli kaasa, et neile seda selgitada. Kas te tõesti mõtlete, et ma vaatan rahulikult pealt, kuidas teid piinatakse?»

.«Loodan, et mitte, mu hea Hetty. Loodan, kui see minut kätte jõuab, et sa ära lähed ega ole selle tunnistajaks, mida sina takistada ei saa, kuid mis muidugi sind kurvastab. Ent ma ei pannud aeru käest mitte selleks, et siin oma muredest ja raskustest kõnelda, vaid selleks, tütarlaps, et rääkida pisut sinu oma asjadest.»

«Mis võite te mulle öelda, Hirvekütt? Ema surmast peale on vähe minuga niisuguseist asjadest räägitud.»

«Seda halvem, vaene tütarlaps, jah, seda halvem, sest sinutaolistega peab sagedamini rä'äkima sellest, kuidas end päästa selle kurja maailma lõksudest ja pettustest. Sa ei ole veel Harry Välejalga unustanud, nagu ma mõistan?»

«Mina! Mina oleksin unustanud, Harry Marchi?!» karjatas Hetty võpatades. «Kuidas võiksin ma teda unustada, Hirvekütt, kui tema on meie sõber ja lahkus meist alles eile öösel? Suur hele taht, mida ema armastas ikka vaadata, vilkus parajasti selle kõrge männiladva kohal, kui Harry kanuusse istus, ja kui te tema idapoolse lahe läheduses neemenukal kaldale lasksite, ei olnud täht mitte rohkem kui Judithi kõige ilusama lindi pikkuse võrra kõrgemale tõusnud.»

«Ja kuidas sa tead, kui kaua ma ära olin või kui kau-gel ma käisin Välejalga maale viimas, kuna

sa ei olnud meiega koos ja vahemaa oli nii suur; pealegi oli siis öö?»

«Oo! Ma teadsin küll, millal see oli,» vastas Hetty veendunult. «Aja ja kauguse lugemiseks on ju rohkem kui üks viis. Oma meeled on paremad kui ükski kell. Ma tean, et mu mõistus on nõrk, kuid ta ei peta mind

kunagi, kui tegemist on vaese Harry Välejalaga. Judith ei abiellu iial Marchiga, Hirvekütt.»

«Seep see ongi, Hetty, selle juurde ma just tahangi tulla. Arvatavasti sa tead, et on täiesti loomulik, kui noored inimesed teineteist armastavad, eriti kui üks juhtub olema noormees ja teine neiu. Sinu aastates tütarlaps, kellel ei ole isa ega ema ja kes elab metsakolkas, mida külastavad ainult jahimehed ja trapperid, peab olema valvas ohtude suhtes, millest ta' pole võib-olla uneski näinud.»

«Kuid mis kurja võib mulle teha ligimene?» vastas Hetty lihtsalt, kuigi puna tõusis talle põskedesse, hoolimata sellest, et ta hing oli puhas ega mõistnud punastamise põhjust. «Piibel õpetab armastama neid, kes meie vastu viha kannavad, ja mispärast ei peaks me armastama neid, kes seda ei tee?»

«Ah, Hetty, see armastus, millest misjonärid räägivad ei ole hoopiski see armastus, mida mina mõtlen! Vasta mulle üht, laps: kuidas sa arvad, kas sinust võib kunagi saada naine ja ema?»

«Seda ei ole sünnis küsida noorelt naisterahvalt, Hirvekütt, ja ma ei vasta sellele,» ütles Hetty laitva tooniga, nõnda nagu vanemad noomivad last mingi ebaviisaka teo pärast. «Kui teie tahate öelda midagi Välejala kohta, siis ma kuulan seda, kuid te ei tohi temast halba rääkida, — teda ei ole siin ja eemalviibijast ei ole viisakas halba rääkida.»

«Sinu ema on sulle andnud nii palju häid õppetunde, Hetty, et minu kartused sinu pärast on teatud määral vähenenud. Sellest hoolimata peab noor vanemateta naisterahvas, kel on niisugune vaimne seisukord nagu sinul ja keda on iluga õnnistatud, alati valvel olema niisugustes paikades nagu siin, kus ei tunnistata mingisugust seadust. Ma ei taha midagi halba öelda Välejala kohta, kes üldiselt ei ole omal kombel halb inimene, kuid sa pead üht asja teadma, mida sul võib-olla ei ole eriti meeldiv kuulata, kuid mida siiski ütlema peab. March on sinu õesse Judithisse meeletult armunud.»

«Noh, ja mis siis sellest on? Kõik imetlevad Judithit, ta on nii ilus, ja Välejalg on mulle mitmel korral öelnud, et tahab temaga abielluda. Kuid sellest ei tule

midagi välja, sest Valejalg ei meeldi Judithile. Talle meeldib teine ja ta räägib temast uneski, kuigi te ei pea mult küsima, kes ta on, sest kogu kulla ja kõigi briljantide eest kuningas George'i kroonis ei

nimetaks ma tema nime. Kui õed ei suuda teineteise saladusi hoida, kes siis veel seda suudab?»

«Muidugi, ma ei tahagi, et sa seda ütleksid, Hetty, ja vähe oleks sellest teadmisest käsu surmaminejale. Selle eest ei vaetuta ei pea ega süda, mis keel unes räägib.»

«Ma tahaksin teada, mispärast Judith nii sageli räägib unes ohvitseridest, ausaist südameist, valelikest keeltest; kuid arvatavasti ta ei soovi seda öelda mulle, sest ma olen nõrgamõistuseline. Kas pole imelik, Hirvekütt, et Judithile ei meeldi Valejalg, kuigi ta on kõige mehisem noormees kõigist neist, kes kunagi on järvel käinud ning ei jää ilu poolest Judithist maha? Isa ütles alati, et neist saab kõige ilusam paar kogu maal, kuigi ema ei sallinud Marchi rohigem kui Judithki. öeldakse, et ei maksa midagi ennustada, enne kui sündmused ise kätte jõuavad.»

«Oh mind küll! Nojah, vaene Hetty, pole mingit käsu rääkida neile, kes sind ei mõista, ja sellepärast ei ütle ma enam sõnagi sellest, millest ma rääkida kavatsesin, kuigi see lasub raskusena mul südamel. Hakka uuesti aerutama, tütarlaps, ja sõidame otse kaldale, sest päike on juba täiesti pea köhal ning mirui puhkus on peaaegu lõppenud.»

Kanuu libises otse edasi, hoides kurssi madalale neemele, kus, nagu Hirvekütt kindlasti teadis, vaenlased teda ootasid; ta hakkas isegi kartma, et ta hilineb ning ei jõua õigel ajal pärale. Hetty, nähes tema kannatama-tust, ilma et ta oleks selle põhjust mõistnud, aitas talle usinalt kaasa ning varsti oli selge, et nad jõuavad õigeks ajaks köhale. Alles siis hakkas noormees aeglasemalt sõudma ja Hetty hakkas uuesti lobisema lihtsalt ning usaldavalt nagu alati, kuid nad ei rääkinud enam midagi niisugust, mida oleks vajalik edasi jutustada.

XXVII PEATÜKK

Oo surm, sul oli täna tegemist, ent siiski

see polnud kõik! Veel põrgu väravad on lahti
ja oolavad sult uusi kümneid tuhandeid,
kes täna alles elavad, kel põle aimu,
et enne veel, kui taeva tärkab koidukiir,
nad manalasse teel...

Southey

Inimene, kes on harjunud jälgima taevamärke, oleks kõhe näinud, et puudus veel paar-kolm minutit hetkest, mil päike jõuab seniiti, kui Hirvekütt randus sel kohal, kuhu huroonid nüüd

laagri olid üles löönud, peaaegu otse kindluse vastas. See tuletas meelde juba meie poolt eespool kirjeldatud laagrit, ainult selle vahega, et paik
483

oli siin vähem künklik ning puud ei kasvanud nii tihedalt. Need kaks asjaolu tegid neeme väga sobivaks laagripaigaks. Puudealune oli varjurikas. Sobiva asukoha ja läheduses vuliseva oja tõttu külastasid indiaanlased ja jahimehed sageli seda kohta. Rohust paistis siin kõikjal lõkketule asemeid, mida põlismetsas väga harva esineb. Pealegi ei palistanud siin kaldaid tihedad põõsad nagu teistes kohtades, ning tähelepanelik silm .võis näha kõhe kaldajoonele jõudmisel, mis vee kohal rippuvate puude all sünnib.

Indiaani sõjamehe aukohuseks on oma sõna pidada, kui ta on lubanud tagasi tulla ning surmale vastu minna kindlaksmääratud tunnil, ent ilmuda enne määratud silmapilku ja näidata sellega naiselikku kannatamatust, peetakse ebasündsaks. Vaenlase suuremeelsust ei tohi kurjasti tarvitada ja kõige parem on ilmuda minuti pealt täpselt. Sedalaadi dramaatilised efektid esinevad Ameerika pärismaalastel alati tõsisemate kommete juures ja samuti nagu analoogilised tunded rohkem tsiviliseeritud ja elukogenud inimestelgi, juurduvad need kahtlemata inimloomusesse endasse. Me kõik armastame vahvust, ja kui sellele seltsivad rüütellik eneseohverdus ja au rangelt silmaspidamine, tundub ta meie imetlusele kahekordselt veetlevana. Mis Hirvekütisse puutub, siis, kuigi ta ise oli oma valgele verele uhke ning mõnikord hoidus indiaanlaste kommetest, võttis ta siiski tihti omaks nende tavasid ja endalegi teadmatult veelgi sagedamini punanahkade tundeid, sest aukùsimuses ei olnud tal pöörduda teiste kohtunike poole. Praegusel juhul ei tahtnud ta näidata palavikulist kiirustamist ning liiga vara pärale jõuda, kuna selles oleks peitunud selle tõsjasja vaikiv tunnustamine, et ta oli nõudnud endale puhkuseks rohkem aega, kui tal tegelikult vaja oli. Kuid teiselt poolt ei olnud tal selle vastu midagi, et kanuu liikumist pisut Murendada ja seega vältida viimasel silmapilgul ilmumise dramaatilist momenti. Ent noormehel ei õnnestunud täiesti juhuse toitu seda kavatsust täide viia, sest kui ta jala neemel kal-dale asetas ning kindla sammuga astus pealikute rühma poole, kes istusid mahalangenud männi tüvel tõsistena, heitis vanim neist pilgu puude vahelisse avasse ning osutas oma kaaslastele, et päike oli parajasti jõudnud

484

punkti, mis teati märkivat keskpäeva. Üldine, kuid vaikne üllatus- ja vaimustushüüe tungis kõikide suust ning sünged sõjamehed vaatasid üksteisele otsa; ühed kadeduse ja pettumusega, teised imestusega oma ohvri ebatavalise täpsuse puhul, mõned jällegi sõbralikumate ning suuremeelsemate tunnetega. Ameerika indiaanlane hindab alati kõige kõrgemalt moraalset võitu — ohvri oiged ja kärjed piinamise aegu on talle meeldivamad kui võidumärk skalbi näol, ning võidumärk ise on tema

silmis tähtsam kui vaenlase elu. Tappa vaenlane, kuid jätta võidutõend kaasa toomata, seda ei peeta auasjaks. Isegi need lihtsad ja metsikud elanikud on samuti nagu nende haritud vennad õukondadest ja sõjalaagritest asendanud õiglustunde ja mõistuse hääle kujuteldavate ja meelevaldsete aumõistetega.

Kui huroonid arutasid küsimust, kas vang tuleb tagasi, läksid nende arvamused lahku. Enamik neist ei pidanud võimalikuks, et kahvanäoline tuleb vabatahtlikult tagasi selleks, et anda end indiaanlastele piinata. Kuid mõned vanemad mehed ei oodanud niisugust argust inimeselt, kes oli juba näidanud end nii julgena, külmaverelisena tiing otsekohesena. Enamike otsus oli tehtud mitte niivõrd. lootuses, et kahvanägu peab oma sõna, kuivõrd soovist delavaare häbistada, heita neile näk-ku süüdistus nende külades kasvanud inimese nõrkuses. Huroonid oleksid muidugi eelistanud, et Tšingatšguk oleks nende käes vangis olnud ja et tema oleks osutunud sõnamurdjaks; kuid vihatud suguharu kahvanäoline kasvandik võis edukalt delavaari asendada. Soovides võidurõõmule erilist pidulikkust anda juhuks, kui jahimees määratud tunnil tagasi ei oleks ilmunud, kutsuti kõik sõjamehed ja luurajad laagrisse kokku.. Terve suguharu — mehed, naised ning lapsed olid nüüd ühte kohta kogunenud, et eelseisva stseeni tunnistajaks olla. Kindlus seisis otse nende silme all ja päevavalgel oli seda lihtne silmas pidada. Huroonid arvasid, et kindluses on nüüd ainult Välejalg, delavaar ning kolm tütarlast ja sellepärast ei olnud indiaanlastel põhjust karta, et keegi kindluses viibijaist võib tähelepandamatult põgeneda. Huroonid olid valmistanud palkidest suure rinnatisega parve, et niipea kui Hirveküti saatus on otsustatud, viivitamata laevale

või kindlusele kallale tungida. Vanemad olid jõudnud arvamusele, et on liiga ohtlik Kanadasse taandumist lähema öö peale edasi lükata. Lühidalt öeldes, nad ootasid ainult seda, et Hirvekütile lõppu teha ja kindlus paljaks röövida, aga siis kavatsesid nad viivitamata asuda tagasiteele kaugete Ontario järve vete poole.

Hirveküti ees avanev pilt oli üsna aukartust äratav. Kõik vanemad sõjamehed istusid mahalangenud puu tüvel ja odtasid tema lähenemist tähtsate nägudega. Neist paremal pool seisid relvastatud noormehed, kuna vasakul asusid naised ja lapsed. Keskel oli kaunTs lai lagendik, mis oli kõigist külgedest puudekroonidega käetud, kuid mis oli väikestest põõsastest, tuulemurrust ning muust risust hoolikalt puhtaks koristatud. Nähtavasti olid mitmedki indiaani suguharud siin palju kordi laagris olnud, kuna kõikjal oli selgesti näha lõkketuleasemeid. Metsa-võlvistikud heitsid isegi keskpäeval lagendikule oma sünget varju, kuigi säravad päikesekiired tungisid lehtede vahelt läbi ja heitsid kõikjale mahedaid valguslaike, ning, kui nii võib öelda, moodustasid nagu mingi ilutulestiku. On väga võimalik, et gooti ornamentika ja võlvistiku mõte esmakordselt sündiski

niisugust maastikku vaadeldes. Igal juhul, kuivõrd jutt on valgusest ja varjust, avaldab see loodusnähtus samasugust muljet nagu kõige kuulsamad arhitektuuriteosed.

Nagu seda esineb sageli pärismaalaste rändsuguharude seas, jagasid kaks pealikut omavahel võrdselt võimu nende metsade laste üle. Tõsi, oli mitugi meest, kes oleksid samuti võinud endale nõuda pealiku nimetust, kuid kõnealused kaks olid oma mõju poolest teistest niivõrd üle, et kui nende arvamine oli üksmeelne, ei söandanud keegi nende käskudele vastu vaielda; aga kui nende arvamised lahku läksid, lõi suguharu kõhklema nagu inimesed, kes olid kaotanud tegutserrasmõtte ... Väljakujunenud tava kohaselt austati üht pealikut tema lahtise mõistuse pärast, teist aga peamiselt tema füüsiliste omaduste' tõttu. Üks neist, aastatelt vanem, oli kuulus oma ilukõnega vaidlustes, tarkusega nõukogus ning arukusega-kõigis oma ettevõtetes, samal aja-1 kui tema peamine võistleja — kui mitte vaenlane — oli vapper, silmapaistev sõjas ning kuulus oma metsikuselt, —

mõistuselt aga ei paistnud viimane silma muuga kui kavaluse ning leidlikkusega sõjarajal. Esimene neist oli juba lugejale tuttav Lõhkine Tamm, kuna teist kutsuti Pantriks. Punanahkade kombe kohaselt tähendas see

hüüdnimi sõjamehe iseloomustavaid omadusi; tegelikult olid metsikus, kavalus ning reetlikkus tema peamised iseloomujooned. Oma hüüdnime oli ta saanud prantslastelt ning seda hinnati väga, eriti seetõttu, et indiaanlased olid selletaolistes asjades suurel määral oma kahva-näoliste liitlaste suurema arukuse mõju all. Meie edaspidisest jutust saab lugeja peagi teada, kuivõrd ta oli selle hüüdnime ära teeninud.

Lõhkine Tamm ja Panter istusid külg külje vastu, oodates vangi ilmumist, kui Hirvekütt astus oma mokassiiniga rannaliivale. Kumbki neist ei liikunud ega poetanud sõnagi, enne kui noormees oli jõudnud lagendiku keskkohale, ja teatanud valju häälega oma kohalejõudmisest. Ta rääkis kindlalt, kuigi täiesti lihtsalt, mis näitas tema iseloomu.

«Siin ma olen, mingod,» ütles Hirvekütt delavaaride keeles, mida enamik juuresolijaid mõistsid. «Siin ma olen ja päike on seal. Päike ei ole ustavam loodusseadustele kui mina oma sõnale. Mina olen teie vang, tehke minuga mis tahate. Minu arved on inimeste ja maaga lõpetatud. Mulle jääb nüüd oma saatusele vastu minna, nõnda nagu see on valgele inimesele kohane.»

Heakskiidusosinat oli kuulda isegi naiste hulgas ning üheks hetkeks valdas kõiki tugev, peaaegu üldine soov võtta võrdõigusliku liikmena oma suguharusse vastu inimene, kes ilmutab niisugust vaimujõudu. Kuid mõned olid selle vastu, eriti Panter ning tema õde Sumak,[J] keda oli hakatud

nõnda kutsuma tema suure lastearvu pärast; — tema oli hiljuti vangi käe läbi langenud Ilvese lesk. Pantri sünnipärane metsikus ei tundnud mingeid piire, kuna Sumaki kirglik kättemaksuiha takistas tal anduda leebematele tunnetele. Teisiti oli asi Lõhkise Tammega. Ta tõusis, sirutas käe viisakusavalduseks ette ning tervitas vangi sundimatuse ning väärikusega, tnida oleks iga printski kadestanud. Kuna ta oli suguharu kõige targem ning kõneosavuses ei olnud tal väärilist võistlejat, siis teadis ta, et temale langeb kohustus esimesena vastata kahvanäolise kõnele.

«Kahvanäoline, sa oled aus inimene,» ütles hurooni

[1] Rohkete õitega põõsastaim.

kõnemees. «Minu rahvas on õnnelik, et võttis vangi mehe ja mitte hiiliva rebase. Nüüd me tunneme sind ning koht-leme sind nagu vaprat meest. Kui sa oled tapnud ühe meie sõjamehe ning aidanud tappa teisi, siis oled sa valmis andma selle eest oma elu. Mõni minu noortest sõjameestest mõtles, et kahvanäolise veri on liiga vedel ning et ta tõrgub tagasi tulemast hurooni noa alla. Sa tõendasid neile, et see ei ole nii. Sul on mehine süda. Niisugust vangi on meeldiv enda käes hoida. Kuid minu sõjamehed ütlevad, et Ilvese surma ei tohi unustada, ja et tema ei või minna hingederiigi teekonnale üksinda, et tema vaenlane on vaja talle järele saata. Nad mäletavad, et ta langes vapra mehe käe läbi ning saadavad su temale järele niisuguste meie sõprusmärkidega, et ta ei tarvitse sinu seltsi häbeneda. Ma olen rääkinud. Sa mõistad, mis ma ütlesin?»

«Tõsi, mingo, kõik on tõsi — nagu evangeelium,» vastas lihtsameelne jahimees. «Sa oled rääkinud, kuid ma ei mõistnud sinu sõnu, ja mis veelgi tähtsam, ma ei saa aru, mis sa nendega mõtlesid. Julgen öelda, et teie Ilvese-nimeline sõdur oli vapper ja teie sõprust ning lugupidamist väärt, kuid ma tunnen end olevat väärt temaga sõbrutsema ka ilma teie käest saadud passita. Hoolimata sellest olen ma valmis teie nõukogu kohtuotsust vastu võtma, kui see asi teil muidugi pole otsustatud omavahel juba enne, kui ma tagasi pöörduda jõudsingi.»

«Minu vanamehed ei mõista nõukogus kohut kahvanäolise üle enne, kui ei näe teda enda keskel,» vastas Lõhkine Tamm, vaadates endamisi ümber pisut irooniliselt. «Nad ütlesid, et see oleks tähendanud pidada nõu tuulte üle, mis puhuvad, kuhu tahavad ning pöörduvad tagasi ainult siis, kui peavad seda vajalikuks, aga mitte teisiti. Ainult üks hääl kõneles sinu kaitseks, Hirvekütt, kuid ta jäi üksikuks nagu käblik, kelle kaaslase on haugas maha murdnud.»

«Tänan selle hääle eest, kellele ta ka ei kuuluks, mingo, ning ütlen, et see oli niisama õiglane hääl, kui kõik teised hääled olid valelikud. Kahvanäolisele, kui ta on aus inimene, on ausõna niisama püha asi nagu punanahalegi. Ja kui see oleks ka teisiti olnud, ei oleks ma iialgi häbistanud delavaare, kelle hulgas ma, võin öelda, olen saa-

nud oma tarkuse. Kuid igasugused sõnad on nüüd asjatud. Siin ma olen, tehke minuga, mis tahate.»

Lõhkine Tamm noogutas heakskiitvalt peaga ning seejärel hakkasid pealikud omavahel nõu pidama. Niipea kui nõupidamine lõppes, eraldusid relvastatud rühmast kolm-neli noormeest ning eemaldusid. Pärast seda teatati vangile, et ta võib vabalt jalutada kogu neemel, seni kui nõukogu otsustab tema saatuse. Selles näilises suuremeelsuses-oli siiski vähem tõsist usaldust kui võis esimesel pilgul oletada, kuna eespoolmainitud noormehed juba rivistusid põiki üle neeme kaela ja põgenemisest mingisuguses teises suunas ei saanud juttugi olla. Isegi kanuu oli viidud valvurite joone taha ohutusse kohta, kus ta arvati olevat kindel igasuguste ootamatute põgenemiskatsete eest. Neid ettevaatusabinõusid ei võetud tarvitusele usalduse puudumise pärast, vaid sellepärast, et vang, kes oli oma sõna pidanud, ei olnud nüüd enam millegagi seotud ning kui tal oleks nüüd õnnestunud vaenlaste käest põgeneda, oleks seda peetud kuulsaks ning igati kiiduväärseks kangelasteoks. Metslased teevad sedalaadi küsimustes tõesti niisugust peent vahet, et nad sageli annavad oma ohvritele võimaluse piinamisest pääseda, eeldades, et tagaajajatele on niisama austav põgenejat uuesti kätte saada või temast kavalam olla, kui kõik ohvri jõupingutused on mitmekordistunud surmaohu tõttu.

Hirvekütt teadis seda väga hästi ega olnud põrmugi unustanud oma õigusi ning ta otsustas seda võimalust esimesel sobival juhul ära käsutada. Kui ta oleks praegu näinud mingisugust väljapääsu, oleks ta hetkegi kaotamata seda proovinud. Kuid seisukord näis olevat täiesti lootusetu. Ta märkas valvurite joont nihg mõistis, kui raske on sellest terve nahaga.läbi tungida. Järve hüppamisest ei oleks olnud käsu. kuna vaenlased oleksid talle kanuus hõlpsasti järele jõudnud, sest muidu ei oleks talle mingisugust raskust valmistanud kindluseni ujuda. Mööda neeme edasi-tagasi jalutades uuris ta hoolega kohta, kuhu peitu pugeda, kuid kõht oli lage ja piiratud ning talle olid suunatud sajad valvsad silmad, mis küll teesklesid, nagu ei näekski nad teda üldse, ja kõik see määras juba ette iga niisuguse katse nurjumisele. Häbi

ja kartus nurjumise pärast ei häirinud Hirvekütt!, kes pidas teatud määral auasjaks arutada ja tegutseda nii, nagu see on sünnis valgele inimesele ning kes samal ajal peab oma kohuseks elu päästmiseks teha kõik, mis võimalik ja mis tema põhimõtetega vastuolus ei ole. Siiski kahtles ta selles, mõistes väga hästi, et enne peab ta kindel olema õnnestumises, kui ta kõik kaalule paneb.

Vaheajal läks kõik laagris oma harilikku rada. Pealikud pidasid isekeskis nõu. Nad ei lubanud ühelgi teisel peale Sumaki nõupidamisest osa võtta, sest temal kui langenud sõduri lesel oli õigus nõuda, et teda kuulda võetaks. Noormehed hulkusid laisalt ringi, indiaanlase kannatlikkusega

tulemusi oodates, kuna naised samal ajal tegid ettevalmistusi peosööminguks, millega pidi pühitsetama selle loo lõppu, — lõppegu see siis meie kangelasele õnnelikult või mitte. Keegi ei ilmutanud äre-vuse tundemärke ning peale tunnimeeste erakordse valvsuse ei oleks kõrvaltvaataja märganud midagi, mis oleks näidanud tõelist olukorda. Paar-kolm vanaeite olid pead kokku pistnud ja nende süngete pilkude ning vihaste käeliigutuste järgi otsustades ei ennustanud see Hirvekütile ntidagi head. Kuid indiaani neidude rühmas valitsesid nähtavasti hoopis teised tunded, mida näitasid vargsi heidetud pilgud, mis väljendasid kahetsust ning kaastunnet. Niisuguses olukorras möödus peagi terve tund. Sageli on kõige raskem taluda ootust. Kui Hirvekütt maale tuli, ootas ta, et mõne minuti pärast hakkavad indiaanlased teda kättemaksuks piinama ning valmistus oma saatusele mehiselt vastu minema. Kuid viivitus osutus hoopis piinavamaks kui kannatuste vahetu lähedus ning oletatav ohver hakkas juba tõsisemalt mõtlema mingisugusest meeleheitlikust, põgenemiskatsest, et ainult kiiremini lõpetada see ebamäärane olek, kui ta äkki kutsuti uuesti oma kohtunike ette, kes olid jälle võtnud istet endises järjekorras ja ootasid teda.

«Hirvede Tapja,» algas Lõhkine Tamm, niipea kui vang astus tema ette, «meie vanamehed on ära kuulanud targad sõnad; nüüd nad on valmis rääkima. Sina oled mees, kelle esiisad tulid siia tõusva päikese poolt, meie oleme loojuva päikese lapsed. Me pöörame oma näod Suurte Magedate Järvede poole, kui tahame vaadata

oma külade suunas. Voib-olla on idas tark, kõige poolest rikas maa, kuid päikeseloojangu maa on ka väga meeldiv. Me armastame kõige rohkem vaadata selles suunas. Kui me vaatame itta, haarab meid hirm: kanuu ka-nuu järele toob siia ikka rohkem ja rohkem sinu inimesi päikese jälgedes, nagu oleks teie maa nii täis, et ajab üle. Punaseid inimesi on jäänud juba väheseks, nad vajavad abi. Üks meie parimaid kodasid jäi hiljuti tühjaks tema peramehe surma tõttu. Läheb tükk aega mööda, enne kui tema poeg kasvab nii suureks, et võib tema köhal istuda. Siin on tema lesk, tal on vaja jahisaaki, et ennast ja oma lapsi toita, sest ta pojad on alles nagu noored lepalinnud, kes ei ole veel jõudnud pesa maha jätta. Sinu käe läbi on tema sattunud niisugusesse hirmsasse hätta. Sinul lasuvad kahesugused kohustused: ühed Ilvese suhtes, teised tema laste suhtes. Skalp skalbi vastu, elu elu-vastu, veri vere vastu — nii ütleb üks seadus; aga teine seadus käsib lapsi toita. Me tunneme sind, Hirvede Tapja. Sa oled aus; kui sa midagi ütled, siis on see ka nii. Sul on ainult üks keel, ja see ei ole kaheharuline nagu maol. Sinu oea ei ole iialgi rohus peidus, kõik võivad seda näha. Mis sa ütled, seda ka teed. Sa oled õiglane. Kui sa oled halba teinud, siis tahad sa seda nii ruttu heaks teha kui võimalik. Siin on Sumak, ta on jäänud üksinda vigvamisse ja ka tema lapsed nutavad tema ümber ning nõuavad süüa; siin on püss, see on laetud ja laskevalmis. Võta püss, astu metsa ning

tapa põder, too liha ja pane see Ilvese lese ette; toida tema lapsi ning kutsu end tema meheks. Pärast seda ei ole sinu süda enam delavaari süda ning saab hurooni südameks. Sumaki kõrvad ei kuule enam laste nuttu; minu rahvas leiab kaotatud sõjamehe jälle üles.»

«Seda ma kartsingi, Lõhkine Tamm,» vastas Hirvekütt, kui indiaanlane oma kõne oli lõpetanud,(«jah, ma kartsin, et see selleni jõuab. Siiski tõe ütlemine ei v.õta kaua laega ning see teeb lõpu kõikidele sedalaadi lootustele. Mingo, ma, olen valge inimene ja sündinud ristiinimesena ning mul ei sobi naist võtta punanahkade hulgast, paganale hulgast. Seda, mida ma ei oleks teinud ka mitte rahuajal, heleda päikese käes, teeksin ma [1] seda vähem äikesepilvede käes, et oma elu päästa. Ma

võib-olla ei abiellu iialgi. Vist on saatus, kui ta minu siia metsadesse elama pani, tahtnud nii, et ma pean elama üksikuna ning ilma oma kojata. Aga kui niisugune asi peaks siiski juhtuma, siis ainult minu oma nahavärvi naine riputab vaiba minu vigvami ette. Teie langenud sõduri lapsi olen ma rõõmuga nõus toitma, kui ma saaksin seda teha ennast häbistamata, kuid see pole mõeldav, kuna ma ei või elada hurooni külas. Teie oma noormehed peavad leidma jahisaaki Sumakile; ning kui ta järgmisel korral abiellub, siis argu otsigu ta endale niisuguste pikkade jalgadega meesj, kes jookseb mööda maad, mis ei ole tema oma. Me võitlesime ausas lahingus ning tema langes. Iga vapper mees peab selleks valmis olema. Kui sa ootad, et mulle tekib mingo süda, siis võid sa niisama hästi oodata, et poisikesel lähevad juuksed halliks või männi otsa kasvavad mustikad. Ei, ei, huroon, ma olen valge inimene, kuivõrd jutt on naistest, ning delavaar kõiges, mis puutub indiaan- lastesse.» Vaevalt jõudsid need sõnad Hirveküti suust kõlada, kui üldine sumin näitas rahulolematust, mis ta sõnad olid esile kutsunud. Eriti valjusti väljendasid oma meelepaha vanemad naised, ja iludus Sumak ise, kes aastatelt oleks võinud olla meie kangelase ema, kisendas kõige kõvemini. Kuid kõik need pettumuse ning rahulolematuse väljendused jäid tagaplaanile Pantri metsiku viha ees. See sünge pealik pidas üldse alandavaks, et tema õele lubati saada kahvanäolise ingiisi naiseks. Alles pärast lohutamatu lese tõsiseid ja järeleandmatuid palveid andis ta vastumeelselt oma nõusoleku abieluks, mis muide oli täiesti tavaline indiaanlaste hulgas. Nüüd solvas teda rängasti see, et vang lükkas temale pakutud au põlglikult tagasi. Loom, kellelt ta oli saanud oma nime, ei vahi oma saaki metsikuma raevuga kui hurooni silmad põlesid vangi peale vaadates ja ta käsivars ei jäänud maha tema rinnus märatsevast vihast. i «Kahvanäoline koer!» röögatas ta irokeesi keeles. «Mine ja ulu omasuguste ketipenidega oma viletsatel jahimaadel!»

Neid needmissõnu saatis vastav tegevus. Ta veel alles rääkis, kui ta käsi juba kerkis ning tomahook vuhises õhus. õnneks oli indiaanlase vali hääl Hirveküti tähele-

panu endale tõmmanud, sest muidu oleks sel hetkel meie kangelase elukäik arvatavasti lõpule jõudnud. Panter viskas ohtliku relva niisuguse kärmuse ning niisuguse surmatoova täpsusega, et ta oleks vangi pealuu lõhestanud, kui Hirvekütt ei oleks kätt õigel ajal välja sirutanud ning kirve varrest kinni haaranud niisamasuguse tähelepandava osavusega, millega see oli lendu heidetud. Tomahook lendas ometigi niisuguse jõuga, et kui Hirveküti'käsi sellest kinni haaras, tõusis ta käsi pea kohale ja taha ning võttis tahtmatult asendi, mis oli vajalik vastulöögiks. Raske on öelda, kaš ahvatles jahimeest kättemaksule see asjaolu, et ta leidis end äkki olevat niisuguses ähvardavas olukorras ja et tal oli relv käes, või sai äkiline vihahoog võitu tema tavalisest külmaverelisusest ja enesevalitsemisest. Hirveküti silmad süttisid ja põskedele ilmusid väikesed punased laigud, kui ta koondas kogu oma jõu käsivarde ja heitis tomahoogi kallaletungija pihta tagasi. Löögi ootamatus kindlustas sellele edu. Panter ei jõudnud kättki tõsta või pead kõrvale põigata. Väike terav kirves tabas teda otse silmade vahele ning lõikas sõna otseses mõttes ta pea pooleks. Hüpates ettepoole nagu madu, kes viskub vaenlase peale isegi siis, kui ta on saanud surmahoobi, langes surmaeelseis krampides tõmblev jõumees täies pikkuses maha ringi keskkohale. Kõik tormasid teda üles aitama, jättes vangi ainsaks hetkeks omapead, ja otsustanud teha viimase meeleheitliku katse oma elu päästmiseks, pistis Hirvekült hirve väledusega jooksma. Möödus pingeline hetk, ja kõik — noored ja vanad, naised ja lapsed, — jätsid Pantri eluta keha sinnapaika, tõstsid häirekisa ning tormasid talle järele.

Kuigi see sündmus, mis oli meelitanud Hirvekütt! seda meeleheitlikku põgenemiskatset ette võtma, oli toimunud äkki, polnud noormees ometi täiesti ettevalmistamata selleks ohtlikuks sammuks. Möödunud tunni vältel oli ta niisuguse võimaluse kõik üksikasjad hästi läbi mõtelnud ning täpselt välja arvestanud kõik edu või ebaedu üksikasjad. Sellepärast valitses ta oma keha esimesest hüppest alates ning allutas kõik oma liigutused arukuse kontrollile, mis suunas kõik ta pingutused ühele eesmärgile ja takistas nii tähtsal algushetkel igasuguse kõhk-

luse ja viivituse mõtte tekkimist. Ainult selle tõttu saavutas ta esimese ning väga tähtsa paremuse, ja nimelt — ta jõudis õnnelikult mööda tunnimeeste joonest. Ta tegi seda küll üsna lihtsalt, kuid see pälvib siiski lähemat kirjeldamist.

Põõsastik ei palistanud neeme kallast nõnda nagu mujal järve randa, mis tuli sellest, et jahimehed ning kalurid lõid siin sageli oma laagri üles. Tihedam võsastik algas alles sealt, kus neem ühines mandriga, ning ulatus sealt pikkade ribadena kaugemale põhja ning lõunasse. Hirvekütt hakkaski nüüd jooksma lõunasse ja kuna tunnimehed seisid tihnikust natuke eemal, siis enne kui häiresignaalid nendeni kostsid, jõudis põgenik juba tihedasse põõsastikku. Ent tihnikus jooksmine ei tulnud kõne alla ning Hirvekütt kahlas neli-viiskümmend jardi vettpidi, mis talle ainult põlvini ulatus ning mis oli temale niisamasuguseks takistuseks kui jälitajatelegi. Märganud

lõpuks sobiva paiga, tungis ta läbi võsa ning läks sügavamale metsa.

Hirvekütt! tulistati mitmest püssist, kui ta läbi vee kahlas, ja kui ta metsatukka varju jõudis, läks püssituli Iveelgi tihedamaks. Kuid see, et tema põgenemissuund oli poolpõiki tulistamissuunaga ja et laagris valitseva üldise segaduse tõttu tulistasid irokeesid räpakalt sihtides, oli põhjuseks, miks Hirvekütt pääses terve nahaga. Kuulid vingusid tal kõrvust mööda, mitmed purustasid oksi päris pea kõhal, kuid ükski ei riivanud isegi tema rõivaid. Neist viljatuist katsetest tingitud viivitus tuli suureks käsuks Hirvekütile, kes oli rohkem kui sada jardi kõige esimestest huroonidest ette jõudnud, enne kui jälitajate hulgas jõuti mingit korda luua. Jahimeest püssidega taga ajada oli võimatu; ja olles ebakindlas lootuses vangi juhuslikult haavata püssid huupi tühjendanud, viskasid parimad indiaanlaste jooksjad püssid kõrvale, käskides naistel, ning poiste! need üles korjata ning, niipea kui võimalik, need uuesti laadida.

Hirvekütt mõistis liiga hästi algava võitluse meeleheitlikku iseloomu, et kaotada kas või ainustki väärtuslikku' silmapilku. Ta teadis samuti, et ta ainuke lootus oli joosta otsejoones, sest niipea kui ta oleks hakanud põiklema ühte või teise külge, oleks arvult tunduvalt ülekaa-

lus olev vaenlane võinud teda kätte saada. Sellepärast pidas ta suunda mööda diagonaali üles künkale, mis ei olnud siin küll liiga kõrge ega liiga järsk, kuid tundus siiski küllaltki väsitavana inimesele, kes võitles oma elu eest. Siin aeglustas Hirvekütt siiski kurust, et aeg-ajalt hinge tõmmata ja neis kohtades, kus tõus oli eriti järsk, läks ta üle isegi aeglasele Kiirele käigule või aeglasele sörgile. Tema selja taga ulgusid ning hüppasid huroonid, kuid ta ei pööranud sellele tähelepanu, teades hästi, et neil tuleb võita neidsamu takistusi, mida tema oli ületanud, enne kui nad üles saavad. Esimene künkahari oli juba üsna ligidal ning pinnase üldise ehituse järgi mõistis Hirvekütt, et enne tuleb läbida sügav kuru, kui ta jõuab teise künka jalamile. Tõusnud julgelt künkaharjale, vaatas ta agaralt igasse külge ringi, otsides, kuhu end peita. Maa peal ei olnud mingit peidukohta, kuid tema lähedal lamas mahakukkunud puu ja up-puia öeldaks õlekõrrestki kinni haaravat.

Puu oli langenud maha paralleelselt künkaharja languspoolse nõlvaga. Puutüvele hüppamine ja selle alla pugemine võttis ainult ühe hetke. Kuid enne kui Hirvekütt end oma jälitajate eest ära peitis, ajas ta end Jäies ipikkuses sirgu ning laskis kuuldavale võidurõõmu-hõiske, otsekui eelseisvast künkast laskumisest rõõmu tundes. Järgmisel silmapilgul oli ta puu alla kadunud.

Niipea kui noormees oli seda kavalust käsutanud, tundis ta, missuguseid meeleheitlikke jõupingutusi oli see talt nõudnud. Kogu ta keha värises ja tuksus, ta kuulis südame peksmist ja kopsud töötasid

nagu Kiired sepalõõtsad. Vähehaaval sai ta siiski hinge tagasi tõmmata ning ta süda ei peksnud enam nõnda, nagu oleks ta tahtnud rinnust välja hüpata. Varsti hakkas kostma huroo-nide samme, kes tõusid vastaspoolset nõlvakut pidi üles, ja ähvardav kisa teatas seejärel jälitajate liginemist. Jõudnud künka harjale, lasksid eesmised kuuldavale valju kisa; siis aga, kartes, et vaenlane pääseb põgenema, hakkasid nad üksteise järel hüppama üle mahakukkunud puu ' ning tormasid mööda nõlva alla kuristikku, lootes, et märkavad põgenikku enne, kui see jõuab kuristiku põhja. Niiviisi järgnesid nad üksteisele, kuni Hirvekütt hakkas lootma, et juba kõik on temast möödunud. Kuid samas ilmusid kõhe teised, kuni vähemalt tükki nelikümmend

olid üle puu hüpanud; ta luges nad kokku, kuna ta niiviisi sai kõige kindlamini teada, kui palju võiks neid veel tagapool olla. Nüüd olid kõik kuru põhjas, sada jalga temast madalamal ja mõned hakkasid juba vas-taspoolse künka nõlva mööda üles tõusma, kui äkki taipasid, et nad isegi ei tea, missuguse suuna nad peavad võtma. See oli kriitiline moment ning nõrgemate närvidega või indiaanlaste sõja-kunstis vähemvilunud inimene oleks arvatavasti jalule käranud ning põgenema pistnud. Kuid Hirvekütt ei teinud seda. Ta lamas vaikselt edasi, jälgides teraselt kõike, mis all sündis, ja peaaegu hinge kinni pidades.

Nüüd tuletasid huroonid meelde jälgedelt eksinud jahikoerte karja. Nad rääkisid vähe, kuid igamees jooksis ringi, uurides kuivanud lehti, nagu hagijad ajavad taga kaotatud haisu. Suur hulk mokassiine, mis olid siia jälgi jätnud, raskendasid uurimist, kuigi sissepoole hoiduvatel varvastel sammuva indiaanlase jalajälge on kerge eraldada valge inimesse vabamast ning laiemast jäljest. Uskudes, et seljataha ei olnud jäänud enam ühtki jälitajat ning lootes märkamatult ära lipsata, viskas Hirvekütt end äkki üle puu ning kukkus tüve taha maha. Nähtavasti toimus see tähelepandamatult ning põgeniku rinnus süttis lootus. Tahtes veenduda, kas teda ei ole nähtud, tõusis Hirvekütt neljakäpukile ja kuulatas mõne sekundi kurust kostvaid hääli, seejärel aga hakkas ta roo-mama künkaharjale, mis ei asetsenud temast kaugemal kui kümme jardi, lootes, et mäehari jääb tema ning jälitajate vahele ja varjab teda. Niipea kui ta oli künkaharja taha roomanud, tõusis ta jalule ja läks kiiresti ning otsustavalt otse vastupidises suunas sellele, mis sihis ta oli esialgu põgenenud. Ent kuristikust kostvad hüüded muutsid ta peagi rahutuks ning ta tõusis uuesti künka tipule, et ringi vaadata. Niipea kui ta künka tipule jõudis, märgati teda kohe ning tagaajamine algas uuesti. Kuna tasasel maal oli kergem joosta, siis vältis Hirvekütt libajat künkanõlva ja põgenes nüüd piki harja. Huroonid, kes mõistsid maastiku üldise iseloomu järgi, et küngas peab varsti madalduma, tormasid piki kuristiku põhja edasi, kuna sel teel oli kõige kergem põgenikule järele jõuda. Samal ajal pöördusid mõned neist lõunasse..

püüdes takistada ohvri põgenemist selles suunas, kuna teised jällegi suundusid otse järve aarde, et ära lõigata taganemisvõimalus vett mööda.

Hirveküti olukord oli nüüd kriitilisem, kui see kunagi varem oli olnud. Ta oli tegelikult kolmest küljest sisse piiratud ja neljandas küljes asus järv. Kuid ta oli kõik võimalused hästi läbi mõelnud ning tegutses täiesti külmavereliselt isegi kõige ägedamas põgenemishoos. Nagu see on tavaline tugevate piiriasukate puhul, võis Hirvekütt igast üksikust teda jälitavast indiaanlasest ette jõuda ja need olid talle ohtlikud peamiselt oma suure arvu ning parema asendi tõttu. Ta oleks põrmugi kõhklemata jooksnud otsejoones, kui kogu jõuk oleks olnud tema selja taga. Kuid nüüd ei olnud ega saanudki niisugust võimalust olla. Nähes, et eespool laskub tee kuristikku, tegi Hirvekütt äkilise täispöörde ning jooksis hirmsa kiirusega alla otse käida poole. Mõned jälitajad tormasid hingeldades künkale, kuid enamik jätkas jooksmist kuristikku mööda, lootes ikka veel vangile järele jõuda.

Nüüd oli Hirvekütil uus, täiesti meeleheitlik plaan. Loobunud mõttest põgeneda läbi metsa, suundus ta otsemat, teed mööda kanuu poole. Ta teadis, kus see asub ja kui tal õnnestuks sinna joosta, pääseda paari püssikuuli eest, oleks edu kindlustatud. Ükski sõjameestest ei olnud kaasa võtnud püssi, mis oleks kurust aeglustanud, ning Hirvekütt! ähvardas ainult mõni naiste või suuremate poisikeste poolt oskamatult sihitud püssilask. Pealegi võttis suurem osa poisse samuti tagaajamisest osa. Näis, et kõik oli soodne selle plaani elluviimiseks. Joosta tuli kogu aeg allamäge ning noormees tormas kiirusega, mis tõotas kiiret lõppu kõigile tema vaevadele.

Teel möödus Hirvekütt mitmest naisest ja lapsest. Kuigi naised püüdsid talle jalge ette visata kuivanud oksi, oli hirm,, mille ta oli neile sisendanud ohtliku Pantriga julgelt arveid õiendades, nii suur, et ükski ei usaldanud talle lähedale tulla ja teda tõsiselt takistada. Ta möödus neist kõigist õnnelikult ning jõudis võsa servale. Tunginud läbi tihniku, leidis meie kangelane end uuesti järve kaldalt, kõigest viiekümne jala kaugusel kärmust. Siin lakkas ta jooksmast, sest ta mõistis väga hästi, et

kõige tähtsam on nüüd hinge tõmmata. Ta isegi kummardus ning jahutas kuivanud suud, ammutades peopesaga vett. Kuid ühtki silmapilku ei tohtinud kaotada ning peagi seisis ta kanuu juures. Esimene pilk ütles talle, et aerud olid ära viidud! See oli kibe pettumus pärast kõiki neid pingutusi ja hetkeks mõtles ta juba ümber pöörata ning väärikalt vaenlaste silme all laagrisse tagasi minna. Kuid põrgukisa, mida oskavad teha ainuüksi'iameerika indiaanlased, teatas talle esimeste jälitajate lähenemisest ning elualalhoiuinstinkt pääses ' võidule. End hoolega ette valmistades ning kanuule vajalikku suunda andes jooksis noormees vette. Koondades kogu oma jõu ja osavuse sellesse viimasesse pingutusse hüppas ta ning prantsatas paadi põhja nii õnnelikult, et see ei takistanud põrmugi kerge laevukese liikumist. Ta jäigi sinna selili lamama, et hinge tõmmata ja end ühtlasi kaitsta surmavate

kuulide eest. Kanuu kergus, mis on nii suur paremas sõudmisel, osutus nüüd ebasoodsaks. Paat oli sulgkerge ja sellepärast puudus tal liikumisel inerts, sest muidu oleks ta sellest tõukest mööda tasast ja siledat veepinda kaldast nii kaugele ujunud, et oleks võinud teda ilma igasuguse õhuta käte abil sõuda. Kui ta kaldast jõuaks niikaugele, mõtles Hirvekütt, siis saaks ta Tšingatšguki ning Judithi tähelepanu endale tõmmata, kes ei viivitaks talle teiste kanuudega appi tulemast, ja see oli asjaolu, mis oleks tõotanud kahtle-matut edu. Paadi põhjas lamades jälgis noormees kanuu liikumist, vaadates püüde latvu mäenõlval, ning arvutas kaugust liikumise ning kiiruse järgi'. Kaldalt kostis nüüd palju hääli ja jahimees kuulis räägitavat midagi parve vettelaskmisest, kuid põgeniku õnneks asus see üsna kaugel, neeme vastaspoolsel küljel.

Vististi ei olnud Hirveküti seisukord tänase päeva jooksul veel kordagi kriitilisem olnud kui sel hetkel, igal juhul ei olnud ta pooltki nii piinav olnud. Kaks-kolm minutit lamas ta täiesti liikumatult, usaldades ainult oma kuulmist ning teades, et vee solin kostab kindlasti tema kõrvu, kui mõni indiaanlane söandaks temale ujudes ligineda. Raani korral tundus talle, et kellegi käsi liigutab vett ettevaatlikult, kuid siis märkas ta kõhe, et see oli ainult vee loksumine rannakruusal. Äkki jäid hää-

led kaldal vait ning kõikjale sigines surmavaikus. Vaikus oli nii sügav, nagu oleks kogu ümbruskond suikunud surmaunne. Selleks ajaks oli kanuu ujunud juba nii kau-gele, et Hirvekütt nägi selili lamades enda ees ainult tühja sinist taevavõlvi ning paari heledat kurt, mis näitasid päikese lähedust. Noormees ei suutnud teadmatust enam kauem taluda. Ta teadis hästi, et sügav vaikus ennustab talle halba, sest metslased ei ole kunagi muidu nii vait, kui sel hetkel, mil nad kavatsevad anda otsustavat lööki, mis tuletab meelde pantri hiilivat sammu enne hüpet. Ta võttis noa ja tahtis lõigata puukooresse auku, et kallast näha, kuid peatus kartes, et vaenlased võiksid seda märgata ja sel viisil kindlaks määrata, kuhu oma kuulid sihtida. Sel silmapilgul tulistati ning kuul tungis läbi kanuu mõlema külje kaheksateistkümne tolli kaugusel sellest kõhast, kus Hirveküti pea oli. See tähendas, et ta oli surmast juuksekarva kaugusel, kuid sel; päeval oli meie kangelasel tulnud mõndagi hullemat läbi elada ning sellepärast ta ei kohkunud. Ta lamas veel -pool minutit liikumatult ning siis nägi ta, kuidas tamme-latv ilmus aeglaselt tema ahta vaatepiiri kohale.

Mõistmata selle muutuse põhjust, ei suutnud Hirvekütt enam oma kannatamatust ohjeldada. Nihutanud oma keha äärmise' ettevaatusega pisut ettepoole, surus ta silma kuuliaugule ning õnneks avanes talle päris hea vaade neemele. Kanuu, mida ajas edasi üks neid vaevaltmärgatavaid tuuleiile, mis nii sageli otsustavad inimeste saatuse ning samuti sündmuste lõpliku käigu, oli pöördunud lõunasse ning triivis aeglaselt mööda järve. Õnneks oli Hirvekütt andnud kanuule küllalt tugeva tõuke, mille tõttu sõiduk libises neemetipust mööda, enne kui muutis liikumissuunda, sest muidu oleks kanuu uuesti kaldale ujunud. Isegi nüüd ligines ta kaldale niivõrd, et noormees võis näha kahte-kolme puulatva. Vahemaa ei võinud olla -üle saja jala, kuigi õnneks edelast tulev kerge õhuvool

hakkas paati aeglaselt kaldast eemale ajama.
Hirvekütt mõistis nüüd, et on jõudnud aeg mingisuguse kavalusega vaenlastest kaugemale saada ning, kui võimalik, oma seisukorrast sõpradele märku anda. Kau-gus tegi viimase raskeks, kuna neeme lähedus tegi esi-

mese ilmtingimata vajalikuks. Nagu tavaliselt niisugustes paatides, oli kanuu kummaski otsas suur ümmargune sile kivi, mis oli samaaegselt istmeks ja ballastiks. Üks neist asus Hirveküti jalgade läheduses. Ta püüdis seda jalgadega ligemale nihutada, kuni sai ta kätte ning veeretas selle siis teise kivi juurde kanuu ninasse, kus mõlemad kivid pidid kerge paadi tasakaalus hoidma, samal ajal, kui tema ise roomas nii kaugele kui võimalik ahtrisse. Enrie kaldalt lahkumist, niipea kui ta oli märga-nud, et aerud on kadunud, oli Hirvekütt jõudnud kanuusse kuiva oksa visata; nüüd sattus see talle käe ulatusse. Võtnud peast mütsi, pani Hirvekütt selle kepi otsa ning tõstis üle kanuu aare oma kehast võimalikult kaugemale. Võttes selle riuka tarvitusele, oli noormehel kõhe tõend selle kohta käes, kuivõrd ta oli vaenlaste arukust alahinnanud. Vaatamata sellele, et see oli nii kulunud ja tavaline võte, tungis kuul otsekohe läbi kanuu selle osa, kus oli müts, ja riivas nahka. Jahimees laskis mütsi alla ja pani ta ruttu endale kaitseks pähe. See teine riugas jäi kas märkamata, või mis veelgi tõenäolisem, huroonid, kes olid kindlad, et saavad ohvri kätte, tahtsid ta elusana vangi võtta.

Hirvekütt lamas liikumatult veel mõne minuti, surunud silma vastu kuuliauku, ning rõõmustas kogu südamest, nähes, et ta ujub kord-korralt kaldast ikka kaugemale ja kaugemale. Üles vaadates märkas ta, et puuladvad olid kadunud ja .peagi leidis ta, et ta ei näe läbi vaateava muud kui kaht järveotsa. Nüüd tuli talle meelde oks, mis oli niisugusel viisil kõver, et sellega võis lamades sõuda. See katse õnnestus proovimisel paremini, kui jahimees oli julgenud loota, kuigi oli väga raske kanuud otsejoones liikuma panna. Et huroonid olid ta liigutusi märganud, sai selgeks kaldal tõusvast kisast. Seejärel vuhises kuul, tungis kanuu ahtrisse ja läbis paadi piki suunas, otse meie kangelase käte vahelt ning väljus ninast. Põgenik otsustas selle järgi, et kanuu eemaldub kaldast küllalt kiiresti ning tahtis juba oma pingutusi kahekordistada, kui teine kaldalt tulnud tinast saadik purustas tema oksa, mis ulatus üle parda serva, ning jät-tis tema korrapealt aerust ilma. Kuna aga hääled paistsid kaldal üha kaugemale jäävat, otsustas Hirvekütt

siiski panna oma lootused voolule, kuni kanuu jõuab kuuli ulatusest välja. See oli päris Piinarikas närviproov, kuid Hirvekütt ei suutnud midagi targemat va ja mõelda Ta lamas kanuu põhjas edasi. Äkki. ta tundis, et nõrk luuleiu puhub talle näkku, mis teda rõõmustas, sest see tunnistas, et tuul

oli tugevamaks muutunud.

XXVIII PEATÜKK

Ei lesepisarad, ei lapsenutt
röövvallutajaid hoida saa;
ei taevavälk, ei tormi äge rutt
piraate hoida saa,
sest kogu nende elutee
käib läbi vereojade.
Nad.võimu ahnitsevad üha,
ei miski ole neile püha.
Kuid nende surmatund ka ükskord kätte jõuab.
sest süütu veri hirmsat kättemaksu nõuab.

Congreve

Hirvekütt oli juba paarkümmend minutit kanuus lamanud, kui teda hakkas painama kannatamatu ootus, et sõbrad ruttaksid talle appi. Kanuu asend takistas teda ikka veel nägemast muud kui ainult järve põhja- ja lõunaosa Kuigi ta teadis selle nägemissuuna olevat kindlusest sajakonna jardi kaugusel, oli see tegelikult tunduvalt lääne pool. Sügav vaikus häiris teda samuti, sest ta ei teadnud, kas panna see vaikus vahemaa suurenemise arvele tema ja indiaanlaste vahel või mingisuguse uue kavaluse arvele. Lõpuks väsis ta viljatust ootusest, pööras end selili, sulges silmad ja otsustas rahulikult oodata, mis edasi sünnib. Kui metslased oskavad nii hästi ohjeldada oma kättemaksujanu, siis tahtis temagi nende ees-

kujul rahulikult edasi lamada ja usaldada oma saatuse veevoolu ning tuulte hoolde.

Möödus veel kümmekond minutit selles mõlema poole tegevuseta olekus ja siis äkki arvas Hirvekütt kuulvat tasast häält, justkui tasast krabinat kanuu põhja all. Endastmõistetavalt avas ta kohe silmad, lootes näha veest kerkivat indiaanlase nägu või kätt. Selle asemel nägi ta aga otse oma pea kohal lehestikuvõlvi. Püsti karates nägi ta kõigepealt Lõhkist Tamme, kes oli kanuu aeglasele liikumisele sellega kaasa aidanud, et tõmbas selle neemele, ning tekkinud rannaliiva krabin oligi kõigepealt meie kangelasi häirinud. Kanuu oli muutnud oma liikumissuunda kergete tuulehoogude ning

veevoolu muutumise tõttu.

«Tule välja!» ütles huroon, käskides vangi rahuliku ning kaaluka käeliigutusega kaldale astuda. «Minu noor sõber sõitis nii kaua ringi, et on vist väsinud. Loodan, et ta nüüd jookseb oma jalgade abil.»

«Sina võitsid, huroon!» vastas Hirvekütt kindla sammuga kanuust välja astudes ning ükskõikselt pealikule järgnedes. «Saatuse tuju aitas sind kõige ootamatumal kombel. Mina olen jälle sinu vang. Loodan, sa tunnistad nüüd, et ma oskan niisama hästi vangist ära põgeneda kui oma sõna pidada.»

«Minu noor sõber on ehtne põder!» hüüdis huroon. «Tema jalad on väga pikad, nad väsitasid minu noored mehed päris ära. Kuid ta ei ole kala, ta ei leia endale teed järves. Me ei lasknud teda püssiga; kalu püütakse võrkudega, neid ei tapeta kuulidega. Kui ta uuesti põdraks muutub, käiakse temaga ümber nagu põdraga.»

«Räägi pealegi, Lõhkine Tamm, kiitle oma võiduga! Arvan, et sul on selleks õigus ning tean, et niisugune on juba sinu loomupärane kalduvus. Selles suhtes ma ei vaidle sulle sõnagi vastu, kuna kõik inimesed peavad oma loomupärastele kalduvustele alistuma. Aga kui teie naised hakkavad mind mõnitama ning sõimama, mis minu arvates varsti peab sündima, siis pidagu nad meeles, et kahvanäoline võitleb oma elu eest, senikaua kui see on seaduspärane ning ei ole mehisusega vastuolus, samuti oskab ta ka loobuda võitlusest, kui mõistab, et

selleks on tulnud aeg. Ma olen sinu vang — tee minuga, mis tahad.»

«Minu vend jooksis kaua mööda künkaid nirrg purjetas mööda vett,» vastas Lõhkine Tamm mahedamalt ja ühtlasi naeratades, et kuulaja võiks märgata tema rahuarmastavaid kavatsusi. «Ta on näinud metsi, ta on näinud vett. Mis talle rohkem meeldib? Võib-olla on ta nüüd küllalt näinud ning on nõus oma otsust muutma ning mõistusehäält kuulda võtma?»

«Räägi otsekoheselt, huroon, sa varjad midagi oma mõtetes, ja mida rutem sa selle välja ütled, seda rutem saad sa minult vastuse.»

«See on juba otsekohene jutt! Minu kahvanäolise sõbra kõnes ei ole vähematki kõverust, kuigi ta joostes on rebane. Ma räägin temaga; tema kõrvad on nüüd rohkem avatud kui enne ja ta silmad ei ole suletud. Sumak on jäänud veel vaesemaks kui enne. Varem olid tal vend ja mees. Tal olid lapsed. Tuli aeg ja ta mees läks õnnelikele jahimaadele, ilma et oleks hüvastigi öelnud. Ta jättis naise lastega üksinda maha. Ilves oli hea mees. Tore oli vaadata põtru, metsparte ning hanesid ning karuliha, mis tema kojas talvel lae all rippusid. Nüüd on see kõik otsas — palava ajaga see ei seisa. Kes muretseb neile nüüd uut tagavara? Mõned arvavad, et ega vend õde unusta ja et tuleval talvel hoolitseb ta selle eest, et tema koda ei jääks tühjaks. Meie kõik mõtlesime nii. Kuid Panter hakkas

ulguma ning läks Ilvesele surmarajale järele. Nad mõlemad proovivad nüüd, kumb neist kiiremini jõuab õnnelikule jahimaale. Mõned mõtlevad, et Ilves jookseb kiiremini, teised jällegi arvavad, et Panter hüppab kaugemale. Sumak on kindel, et mõlemad rändavad nii kiiresti ja nii kaugele, et kumbki neist ei tule enam tagasi. Kes hakkab nüüd teda ja tema mudilasi toitma? See mees, kes käskis tema mehel ning vennal koja maha jätta, et seal vabaneks ruumi tema jaoks! Ta on suur jahimees ja me teame, et tema naisel ei tule iialgi puudust kannatada.»

«Jah, huroon, teie arvamise järgi on see juba kindel asi, kuid see on täielikult valge inimese tunnete vastu. Ma olen kuulnud, et mõned mehed on niiviisi oma elu päästnud, ning olen tundnud ka teisi mehi, kes pidasid

surma selletaolisest vangipõlvest paremaks! Mis minusse puutub, siis ma ei taha surma ega ka abielu.»

«Mõtelgu kahvanägu mu sõnade üle järele, senikaua kui minu rahvas nõupidamiseks kokku tuleb. Talle öeldakse, mis seejärel peab sündima. Ta pidagu meeles, kui ränk on mehe või venna Raotus. Mine! Kui meil sind vaja on, siis kõlab Hirveküti nimi.»

See vestlus oli toimunud nelja silma all. Kogu jõugust, kes alles hiljuti oli siin hulgati koos olnud, oli ainult Lõhkist Tamme üksinda näha. Ülejäänud paistsid koha täiesti maha jätnud olevat. Isegi majanõud, riided, relvad ning muu laagri vara oli täiesti kadunud ja hiljuti siin asunud rahvast ei olnud maha jäänud mingisuguseid muid jälgi kui ainult lökketuleasemed ja magamispaigad ning tallatud maa, millel oli veel näha nende jala'älgi. Nii äkiline ja ootamatu muutus üllatas suuresti Hirvekütti ning tegi ta rahutuks, sest midagi taolist ei olnud ta näinud kogu oma delavaaride hulgas viibimise kestel. Ta 1<ahtlustas siiski, ning põhjendatult, et indiaanlased olid otsustanud vahetada laagripaika ning tegid seda nüüd sihilikult nii salapäraselt, et teda pisut hirmutada.

Kui Lõhkine Tamm oli oma kõne lõpetanud, kadus ta puude vahele, jättes Hirveküti üksinda. Inimene, kes polnud selletaoliste stseenidega harjunud, oleks võinud mõelda, et vangile on nüüd antud täielik võimalus tegutseda nii, nagu talle endale meeldib. Kuid noor jahimees, 'kuigi ta oli teatud määral niisugusest dramaatilisest pöördest üllatunud, tundis oma vaenlasi liiga hästi, et kujutleda, nagu oleks ta vaba ja võiks omapead talitada.

Ta ei osanud siiski aimata, kui kaugele huroonid oma kavaluses lähevad, ning otsustas esimesel sobival juhul seda proovida. Ta hulkus edasi-tagasi teeseldud ükskõikse ilmega, mis polnud põrmugi kooskõlas tema tõsiste tunnetega, ja lähenes vähehaaval sellele kõhale, kus ta oli maabunud. Seejärel kiirendas ta äkki sammu, püüdes hoolikalt ära hoida põgenemise muljet, tõukas põõsad laiali ja astus kaldale. Kanuu oli kadunud ning Hirvekütt ei näinud kuskil isegi selle jälgi, kuigi ta käis läbi neeme põhjatipu ning lõunaserva ja uuris kaldad järele mõlemas suunas. Oli selge, et metslased olid kanuu kuskile ära viinud.

Nüüd mõistis Hirvekütt paremini oma tegelikku seisukorda. Ta oli vang kitsal maaribal, viibis kahtlemata hoolika valve all ja võis end päästa ainult ujudes. Ta mõtles jällegi sellest kõige viimasest abinõust, kuid otsustas sellest loobuda, olles ette kindel, et teda hakatakse kanuuga taga ajama ning et väljavaated pääsemiseks on täiesti lootusetud. Mööda kallast hulkudes jõudis ta kõhale, kus põõsad olid maha lõigatud ning väikesesse hunnikusse visatud. Kui Hirvekütt oli paar pealmist oksa üles tõstnud, leidis ta nende alt Pantri surnukeha. Ta teadis, et surnukeha hoitakse siin senikaua, kui metslased on leidnud niisuguse matmiskoha, kus teda ei ähvarda skalpeerimisnuga. Ta vaatas mõtlikult kindluse poole, kuid seal oli kõik vaikne ja tühi. Üksinduse- ja mahajäetusetunne valdasid teda ja suurendasid veelgi selle hetke nukrust.

«Sündigu jurnala tahtmine!» sosistas noormees kaldalt lahkudes ning uuesti metsavõlvistiku alla astudes. «Jumala tahtmine sündigu nii maa peal nõnda kui taevas! Ma lootsin, et minu päevad ei saa otsa niipea, kuid lõppude lõpuks ei tähenda see midagi., Veel mõni talv ja veel mõni suvi ning minu elu jõuaks loodusseaduse järgi nagunii lõpule. Kanju! Noor ja teguvõimas inimene usub harva surma, enne kui see talle otse näkku irvitab ning ütleb, et tund on tulnud.»

Pärast seda monoloogi sammus» jahimees aeglaselt mööda neeme ning nägi äkki oma üllatuseks Hettyt, kes ilmselt ootas tema tagasitulekut. Tütarlaps hoidis piiblit kaenla all ja 'ta nägu, mida tavaliselt kattiš kerge nuk-rusevari, oli nüüd kurb ja mahalöödud. Hirvekütt astus ta juurde ja hakkas rääkima.

«Vaene Hetty,» ütles ta, «viimased tunnid olid nii rasked, et ma unustasin sinu täiesti. Nüüd võib-olla kohtume ainult selleks, et koos tunda leina selle üle, mis peab sündima. Kuid ma tahaksin teada, mis on saanud Tšingatšgukist ja Ua-ta-Uast.»

«Mispärast te tapsite hurooni, Hirvekütt?» küsis neiu etteheitvalt. «Kas te unustasite käsu, mis ütleb: Sina ei pea mitte tapma! .Mulle öeldi, et teie tapsite selle naise mehe ja venna.»

«See on tõsi, hea Hetty, see on puhas tõde. Ma ei

hakka salgama seda, mis on sündinud. Kuid sa pead meeles pidama, tütarlaps, et sõjas on lubatud paljudki asjad, mis rahu ajal on seadusevastased. Mehe lasksin ma maha avalikus võitluses või õigemini öelda avalikus niivõrd, kuivõrd jutt on minust endast, sest tema oli paremini varjatud kui harilikult. Ja vend ise kutsus endale otsa ligi, visates oma tomahoogi relvata vangi pihta. Kas sa nägid seda pealt, tüdruk?»

«Ma nägin seda ning ma olen väga kurb, et see juhtus, Hirvekütt, kuigi ma lootsin, et te ei tasu hoobiga hoobi eest, vaid tasute kurja heaga.»

«Ah, Hetty, see võib passida misjonäridele, kuid kütil on niiviisi ohtlik metsas elada! Panter

ihkas minu verd ning oli niivõrd rumal, et viskas relva minu kätte just sel minutil, kui tungis ise minu elu kallale. Niisuguses võitluses oleks olnud ebaloomulik jätta käsi tõstmata, ja see oleks teinud häbi minu kasvatusele ja hingele. Ei, ei, ma olen valmis igaühele andma seda, mis ta on ära teeninud, ja seepärast loodan ma, et sa tunnistad seda, kui sinult hakatakse küsima, mis sa täna tegid.»

«Hirvekütt, kas te mõtlete nüüd Sumakiga abielluda, kuna tal ei ole meest ega venda, kes teda toidaksid?»

«Kas sinul on tõesti niisugused arusaamised abielust, Hetty? Kas noor mees võib abielluda vanaeidega, kahva-nägu punanahaga, kristlane paganaga? See käib vastu mõistusele ja loodusele ning sa isegi mõistad seda, kui natuke järele mõtled.»

«Ma olen kuulnud ema ütlevat,» vastas Hetty nägu kõrvale pöörates, rohkem küll naiselikust vaistust kui tõelisest patu mõistmisest, «et inimesed ei tohi iialgi abielluda, kui nad ei armasta teineteist tugevamini kui vennad ning õed. Arvan, et te mõtletegi seda. Sumak on vana ja teie olete noor.»

«Jah, ja ta on punanahk, mina aga valge. Peale selle, Hetty, oleta, et sina abielluksid oma aastates ja seisusega ning nahavärvi noormehega — näiteks Harry Välejalaga,» Hirvökütt valis selle näite lihtsalt sellepärast, et Harry Väleialg oli ainuke noormees, kes oli neile mõlemale tuntud, «ning oleta, et ta langeks sõjarajal. Kas sa oleksid siis nõus abielluma selle mehega, kes on tema tapnud?»

«Oh, ei,„ei, ei!» vastas tütarlaps värisedes. «See oleks patt ja südametu! Ükski kristlasest tütarlaps ei teeks ecra võiks seda teha. Ma tean, et ma ei saa iial Harry Välejala naiseks, aga kui tema oleks minu mees, ei abielluks ma pärast tema surma ühegi mehega.»

«Seda minagi mõtlesin, Hetty, et sa mind mõistad kui selle olukorra läbi mõtled. See on võimatu, et ma Sumakiga abielluksin, ja kuigi indiaanlaste pulmades ei ole-preestreid ega ole seal usuga suurt tegemist, ei või valge inimene, kes mõistab oma võimeid ja kohustusi, seda olukorda ära käsutada ja sobival ajal ära põgeneda Ma mõtlen, et surmgi on meeldivam ja loomulikum kui abielu selle naisega ...»

«Ärge öelge seda nii valjusti,» katkestas teda Hetty rahutult. «Ma usun, et talle ei meeldi seda kuulda Ma o!en kindel, et Välejalg abielluks pigemini isegi minuga, et aga piinamisest pääseda, kuigi mina olen nõrga aruga ning ma sureksin mõttest, et ta eelistas ennem surra kui minu meheks saada.»

«Mis sa räägid, tüdruk! Sind ei saa ometi Sumakiga võrrelda! Sina oled noor ja kena ristiinimene, hea südamega, meeldiva naeratuse ning sõbralike silmadega. Välejalg peaks uhke olema, kui ta saaks enesele sintr oma elu kõige paremail ja õnnelikemailgi päevadel, kõnelemata üldse

sellest, et end päästa hädast ja murest Kuid võta siiski minu nõuannet kuulda ning ära iialgi räägi Välejalaga nendest asjadest; ta on sijski parimal juhul ainult piiriasakas.»

«Ma ei räägi sellest talle mingi hinna eest!» hüüdis tütarlaps ehmunult ringi vahtides ning isegi teadmata mispärast punastades. «Ema ütles alati, et noored naisterahvad ei tohi olla pealetükkivad ega oma tundeid avaldada enne, kui neilt seda küsitakse. Oo, ma ei unusta iial seda, mis ema mulle rääkis! Kui kahju, et Välejalg on nii ilus! Kui ta ei oleks nii ilus, siis, ma mõtlen, meeldiks ta neidudele hoopis vähem ning tal oleks kergem valikut teha.»

«Vaene tüdruk, vaene tüdruk, see kõik on ju üpris selge! Ma ei räägi sellest enam. Kui sul.oleks mõistus alles, siis sa kahetseksid, et pühendasid kõrvalise isiku oma saladustesse. Ütle mulle, Hetty, mis on saanud

huroonidest ja mispärast lasevad nad sind hulkudas mööda neeme, nagu oleksid ka sina vang?»

«Mina ei ole vang, Hirvekütt, vaid vaba tütarlaps ning lähen, millal ja kuhu mulle meeldib. Keegi ei tohi mulle ülekohut teha! Kui nad seda teeksid, siis saab jumal vihaseks — ja ma võin neile seda piiblist näidata. Ei, ei,. Hetty Hutter ei karda midagi, ta on heades kätes. Huroo-* nid on, näe, seal metsas ja peavad meid mõlemaid hoolega silmas, selle eest võin ma vastutada, sest kõik naised ja isegi lapsed on valvel. Muist nendest matavad' vaest tütarlast, kes läinud ööl maha lasti, et vaenlased ja metsloomad teda üles ei leiaks. Ma ütlesin neile, et minu< isa ja ema lamavad järve põhjas, kuid ma ei näita neile, kus kõhas, kuna meie ei taha, et paganad oleksid maetud meie matusepaigas.»

«Kahju! Jah, see on õudne küll, kui pead seisma terve tunni siin elusana ning vihasena, hing täis raevu, ning seejärel järgmisel tunnil laskma end koristada kuskile auku inimsilmade alt ära! Kindel on see, et keegi ei tea, mis sõjarajal juhtub.»

Siinkohal katkestasid lehtede kähin ja kuivade okste praksumine Hirveküti kõne ning teatasid talle vaenlaste-lähenemisest. Huroonid koondusid tihedasse ringi eelseisva sündmuse jaoks valmistatud köha ümber. Relvastatud mehed olid nõrgemate salgaliikmete hulka jaotatud niiviisi, et ei jäänud ühtki kaitsmata punkti, millest vang oleks võinud läbi tungida. Kuid viimane ei mõtelnudki enam põgenemisele — hiljutine katse oli talle näidanud, et ta ei ole võimeline põgenema nii suure hulga jälitajate eest. Vastupidi, ta võttis kogu oma jõu kokku, et teda ootavat saatust rahulikult vastu võtta, mis teeks au tema ihuvärvile ja mehisusele. Ta ei avaldanud arglikku hirmu ega hoobelnud nagu metslane.

Kui Lõhkine Tamm uuesti indiaanlaste ringi keskele-ilmus, asus ta oma endisele pealiku köhale. Tema kõrval seisid mitu vanemat sõdurit. Nüüd, kus Sumaki vend oli langenud, ei olnud enam ühtki tunnustatud pealikut, kes oma mõju ja autoriteediga oleks võinud talle ohtlikuks võistlejaks saada. Ometigi on hästi teada, kui nõrgalt avaldusid monarhistlikud või despootlikud sugemed Põhja-Ameerika suguharude juhtimiskorras, kuigi esimesed:

511

kolonistid, kes tõid Lääne poolkerale kaasa oma kodumaal valitsenud arvamised ja arusaamad, austasid nende algeliste rahvaste pealikuid kuningate ja printside nimedega. Päritavaid õigusi esines muidugi ka indiaanlaste juures, kuid on alust arvata, et need püsisid pigem isiklike teenete ja hiljem omandatud võimete kui sünniõiguse tõttu. Lõhkine Tamm ei võinud muide kiidelda eriti kuulsa päritoluga, kuna tema oli esile tõusnud ainuüksi oma vaimuannete ja tarkuse tõttu.

Kui sõjalisi teeneid mitte lugeda, siis pakub kõneoskus kõige kindlama võimaluse populaarsuse omandamiseks, olgu see siis tsiviliseeritud seltskonnas või metsrahvaste seas. Ja Lõhkine Tamm oli, samuti nagu paljud enne tedagi, esile kerkinud niisama palju oskusega kuulajaile osavalt valetada kui oma teadmistega või kõnede range loogikaga. Olgu kuidas tahes, kuid tal oli suur mõju ning tal oli selleks ka mõningaid õigustusi. Nagu enamik inimesi, kes rohkem mõtlevad kui tunnevad, ei olnud huroonil kaldtivust oma rahva metsikuid kirgi järele küta. Oma võimu omandamisest peale oli ta tavaliselt pooldanud halastust kõigi julmade piinamis- ja kättemaksustseenide puhul, mis tema suguharus juhtusid. Käesoleval juhul ei tahtnud ta tarvitusele võtta äärmisi abinõusid, kuigi kiusatus oli nii suur. Kuid ta ei teadnud, mil viisil sellest raskest olukorrast üle saada. Sumak oli Hirvekütile vihane rohkem tema ettepaneku tagasilükkamise pärast kui mehe ja venna surma pärast ning polnud väljavaateid, et naine andestaks mehele, kes nii selgesti oli eelistanud surma tema kallistustele. Aga ilma .temapoolse andestamiseta oli raske loota, et suguharu oleks nõus unustama temale osaks saanud kaotust ning ka Lõhkisele Tammele endale, vaatamata tema andestamissoovile, näis meie kangelase saatus olevat lootusetult otsustatud.

Kui kogu jõuk oli vangi ümber kogunenud, võttis maad tõsine vaikus, mis oli eriti ähvardav oma sügava rahulikkuse tõttu. Hirvekütt pani tähele, et naised ja poisid valmistasid männitõrvastest pikki pindusid, mis, nagu ta väga hästi tgadis, torgatakse temale algul lihasse ja süüdatakse siis põlema; samal ajal hoidsid kaks või kolm noormeest juba käes niineköisi, millega teda kavatseti

512

kinni siduda. Eemalasuva lõkke suits teatas, et tuletukke .pandi juba valmis ja mõned vanemad sõdurid libistasid sõrmega üle oma tomahookide tera otsekui nende teravust ja karastust proovides. Isegi pussid näisid tuppedes põlevat kärsitusest, tahtes kiiremini alustada verist ning halastamatut tööd.

«Hirvede Tapja,» algas Lõhkine Tamm ilma vähimagi kaastunde või halastuse märgita, kuid rahulikult ja väärikalt, «Hirvede Tapja, on tulnud aeg ja minu rahvas peab tegema lõpliku otsuse. Päike ei seisa enam meie peade kõhal. Ta on huroonide ootamisest väsinud ja vajub teisele poole orgu mändide taha. Ta rändab kiiresti meie prantsuse isade maale. Ta tahab oma lapsi hoiatadia, et nende kojad on tühjad ja et neil on aeg koju tagasi tulla. Isegi hulkuval hundil on koobas ning ta tuleb

sellesse tagasi, kui tahab oma poegi näha. Irokeesid ei ole huntidest vaesemad. Neil on oma külad, vigvamid ja viljapõllud. Head vaimud väsivad neid üksinda valvamast. Minu rahvas peab tagasi minema ning oma tööde juurde asuma. Missugune rõõmuhõiskamine tõuseb kodades, kui nad kuulevad metsast meie hüüet! Kuid see on kurvastusehüüe. Kui nad seda kuulevad, järgneb sellele lein. Kõlab ka üks skalbihüüd, kuid ainult üks kord. Me saime Biisamroti peanaha — tema keha on kalade riigis. Hirvekütt peab ütlema, kas tuleb meie latile teine skalp. Kaks ko d a on tühjad. Skalpi — kas elavat või surnut — on tarvis kummalegi uksele.»

«Siis võtke kaasa surnud skalp, huroon,» vastas vang kindlalt, kuigi ilma igasuguse ülespuhutud kätlemiseta. «Ma usun, et minu tund on tulnud, ja see, mis peab sündima, sündigu. Kui te tahate mind piinata; siis püüan seda välja kannatada, kuigi ükski inimene ei või vastutada oma iseloomu eest, kuni ta pole piina proovinud.»

«Kahvanäoline peni nakkab saba jalge vahele tõmbama!» hüüdis noor ja lobisev metslane, kes kandis temale üsna sobivat Punase Ronga hüüdnime. Selle hüüdnime oli ta saanud prantslastelt oma alalise valmisoleku tõttu sobimatul ajal suud pruukida ja ebasündsa kalduvuse tõttu kuulata ise oma häält. «Tema pole kellegi sõdur — ta tappis Ilvese ja vaatas ise üle õla tagasi, et mitte näha oma püssi sähvatust. Ta rohib juba nüüd

nagu orikas ja kui bürooni naised teda piinama hakkavad, karjub ta nagu metskassipoeg. Ta on delavaari-eit, kel on seljas ingiisi nahk.»

«Ütle mis tahad, noormees, ütle aga pealegi!» ütles Hirvekütt häirimatult. «Midagi muud paremat sa ei oska ning ma ei tee sellest väljagi. Sõnad võivad naisi vihale ajada, kuid vaevalt suudavad nad teha nuga teravamaks, tuld kuumemaks või püssi täpsemaks!».

Nüüd segas Lõhkine Tamm end vahele ja noomis Punast' Ronka enneaegse vahelesegamise pärast. Ta andis käsu vang kinni siduda. Seda ei tehtud kartusest, et ta ära põgeneb või et ta ei suuda piinamist sidumata välja kannatada, vaid soovist sundida vangi tundma oma jõuetust, et siis vähehaaval murda tema otsusekindlust.

Hirvekütt ei osutanud vastupanu. Vabatahtlikult, kuigi mitte just rõõmsalt, ulatas ta oma käed ja jalad, mis pealiku käsu kohaselt seoti niineköitega kinni niiviisi, et võimalikult vähem vafu tekitada. See korraldus oli antud salaja, lootuses, et vang lõpuks nõustub end päästma tõsisematest kehalistest piinamistest ning võtab Sumaki endale naiseks. Hirvekütt seoti kinni'niiviisi, et ta ei saanud liigutada kätt ega jalga, ja kanti noore puu juurde ning tõmmati selle külge kinni, et ta ümber ei kukuks. Tema käed olid asetatud sirgelt vastu reisi ning kogu keha oli nööridega põimitud, nii et vang oli peaaegu nagu puu külge kasvanud. Müts võeti tal peast ara. Seistes pooleldi oma jalgadel ja pooleldi köidikute najal valmistus ta eelseisvat katsumust võimalikult paremini taluma.

Ent enne äärmiste abinõude tarvituselevõtmist tahtis Lõhkine Tamm vangi otsusekindlust ved

kord proovile panna, katsudes temaga veel kord kokkuleppele jõuda. Seda võis saavutada ainult ühel viisil, sest Sumaki nõusolek oli tingimata vajalik, kuna asi puutus tema[s]kättemak-suõigusesse. Sel eesmärgil kästi naisel ettepoole astuda ning .oma nõudmiste juurde kindlaks jääda — tema pidi seega etendama eelseisvatel läbirääkimistel peaosa. Indiaanlaste naised on tüdrukutena tavaliselt malbed jiing alandlikud, neil on meeldivad, musikaalsed hääled ning lõbus naer. Kuid raske töö ja kannatused riisuvad neilt

514

üldiselt kõik need omadused selleks iajaks, kui nad jõuavad eluikka, millesse Sumak oli juba ammu jõudnud. Indiaani naiste hääled muutuvad kurjuse ning vihakire mõjul karmiks, ja kui nad ärrituvad, võib nende läbilõikav kriiskamine täiesti talumatuks muutuda. Sumak ei olnud siiski veel täiesti naiselikku võlu kaotanud ning alles üsna hiljuti oli teda peetud oma hõimu iluduseks ja ta pidas end selleks veel nüüdki, kus aeg ja raske töö olid mõjunud ta välimusele hävitavalt. Lõhkise Tamme käsul olid tema ümber kogunenud naised püüdnud lohutamatut leske mõnda aega veenda, et siiski on veel lootust — Hirvekütt võib-olla eelistab tulla tema vigvami, selle asemel, et vaimudemaale minna. Ja nende töö oli kandnud vilja, mida seniste märkide järgi vaevalt võis loota. Pealik oli teinud seda püüdluses võtta tarvitusele kõik võimalikud abinõud, et saada oma rahva hulka kogu ümbruskonna suurima küti ning ühtlasi anda mees naisele, kellega tõenäoliselt tuleb palju tüli, kui suguharu jätab rahuldamata tema nõudmised ega ümbritse teda tähelepanu ning hoolitsusega.

Selle plaani kohaselt soovitati Sumakil minna salamisi ringi keskele ning pöörduda vangi õiglustunde poole, enne kui irokeesidel tuleks käsutada äärmisi abinõusid. Sumak oli sellega meeleldi nõus. Indiaani naistele meeldis samuti saada kuulsa jahimehe naiseks, nagu nende tsiviliseeritud õdedel meeldib anda oma käsi rikkale mehele. Kuna indiaani naistel valitsevad emakohustused kõigi teiste kaalutluste üle, siis ei tundnud lesk vähimalgi määral kohmetust, mida oleks meie juures tund-nud isegi iga peigmeestekütt. Sumak astus ette lapsi käe kõrval hoides, kes oma juuresolekuga õigustasid täiel määral tema sammu.

«Sa näed mind enda ees, julm kahvanäoline,» algas naine. «Sinu oma vaim peaks sulle ütlema, mida ma tahan. Ma leidsin sinu; ma ei suuda leida Ilvest ega Pantrit. Ma otsisin neid järvelt, metsadest, pilvedelt. Ma ei või öelda, kuhu nad on läinud.»

«Ükski inimene ei tea seda, armas Sumak, ükski inimene ei tea,» ütles vang vahele. «Kui hing lahkub kehast, siis läheb ta meile tundmatusse maailma ja mahajäänutel on kõige targem loota kõige paremat. Kindlasti läksid

515

mõlemad sinu sõjamehed õnnelikkudele jahimaadele ning omal ajal näed sa neid seal jälle tervetena. Vaprate meeste naisel ja õel on õigus oodata samasugust maise teekonna lõppu.»

«Julm kahvanäoline, mis tegid sulle minu sõjamehed, et sa nad tapsid? Nad olid kõige paremad

jahimehed ning kõige julgemad noormehed terves suguharus! Suur Vaim tahtis, et nad oleksid elanud seni, kuni oleksid närbunud nagu kanada kuuse oksad ning langenud omaenda raskusest maha ...»

«No-noh, kulla Sumak,» katkestas teda Hirvekütt, kellel tõearmastus oli selleks liiga tugev, et niisuguseid liialdusi isegi solvatud lese suust kannatlikult pealt kuulata. «No-noh, kulla Sumak, sa lähed natuke liiale, isegi teie, punanahkade, arusaamiste jäfgi. Noormehed ei olnud nad enam ammugi, samuti nagu sindki ei saa enam nooreks naisterahvaks nimetada. Aga mis puutub Suure Vaimu tahtmisesse ja sellesse, et nad oleksid pidanud teisiti langema, kui nad langesid, siis on see kurb, sest mis Suur Vaim kavatseb, see läheb kindlasti täide. Tõsi, kumbki sinu sõdur ei teinud mulfe midagi halba. Ma ei tõstnud oma kätt nende vastu mitte selle eest, mis nad tegid, vaid selle eest, mida nad püüdsid teha. Niisugune on juba looduse seadus: tee seda teistele, mida nad sulle tahavad teha.»

«See on nii! Sumakil on ainult üks keel; ta võib jutustada ainult üht lugu. Kahvanäoline tajapis huroonid, et huropnid ei tapaks teda. Huroonid on õiglane rahvas — nad unustavad selle. Pealikud sulevad silmad ning teevad, nagu ei oleks nad midagi näinud. Noored mehed usuvad, et Panter ja Ilves on läinud kaugetele jahimaadele, aga Sumak võtab oma lapsed käekõrvale, tuleb kah-vanäolise kotta ning ütleb:, vaata, need on sinu lapsed, nii nagu nad on minu omad, toida neid ning me jääme sinu juurde elama.»

«See ei sobi mulle, naine. Kuigi ma tunnen kaasa sinu kaotustele, mis on rasked, kuid ma ei saa sinu pakkumist vastu võtta. Kui meie elaksime naabruses, siis oleks mul sind jahisaagiga kerge toita. Kuid mis puutub sellesse, et saada sinu meheks ja sinu laste isaks, siis, ausalt öeldes, ei tunne ma selleks mingisugust soovi.»

«Vaata seda poissi, julm kahvanäoline! Temal pole isa, kes õpetaks teda jahil käima või skalpe võtma. Vaata seda tütarlast. Missugune noormees tuleb endale naist otsima kojast, kus peremees puudub? Mul jäi veel teisi lapsi Kanadasse ning Hirvede Tapja leiab sealt niipalju näljaseid suid, kui tema süda iganes soovib.»

«Ütlen sulle, naine,» hüüdis Hirvekütt, kelle süda põrmugi ei tundnud kaasa lesknaise palvele ja keda lese poolt maalitud pilt hakkas juba pisut rahutuks tegema, «see kõik ei puutu minusse! Sinu oma hõim ja sinu sugulased peavad hoolitsema oma orbude eest ja andma nad nende hooleks, kel endil ei ole lapsi igavust peletamas. Minul ei ole lapsi ja ma ei vaja naist. Nüüd mine minema, Sumak, jäta mind pealikute kätesse, sest minu nahavärv, kombed ja loomus lausa kisendavad selle vastu, et sind endale naiseks võtta.»

Pole vajadust sellest pikemalt jutustadagi, missugust mõju avaldas see naise ettepaneku otsustav tagasilükkamine. Kui tema rinnas oli midagi õrnuse taolist, ja tõenäoliselt ei puudu see tunne ühelgi naisel täiesti, — siis kadus see pärast nii otsekohest teadaandmist sootuks. Tigedus, viha, solvatud uhkus, terve raevuvulkaan purskusid korraga esile, ja Sumak muutus kurjast vaimust

vaevatuks, otsekui oleks teda mingi nõiakepiga puudutatud. Ta ei vastanud sõnadega, vaid täitis metsavõlvistiku läbitungiva kisaga, jooksis siis ohvri juurde ning haaras tal juustest kinni, kavatsedes need nähtavasti juurtega välja kiskuda. Kulus tükk aega, enne kui ta sõrmed lahti saadi. Hirveküti õnneks oli Sumaki viha pime, sest et vang oli täiesti abituna tema võimuses, ning kui naine oleks end paremini valitsenud, oleksid ta viha tagajärjed võinud saada saatuslikumaks. Nüüd oli tal õnnestunud välja katkuda ainult paar-kolm juuksetutti, enne kui noormehed jõudsid teda ohvri juurest eemale tirida.

Sumaki solvamist peeti terve hõimu solvamiseks. Muide, seda ei tehtud niivõrd austusest naise vastu, kuivõrd hurooni rahva au pärast. Sumakit ennast peeti niisama mõruks nagu seda marjagi, millelt ta oli oma nime saanud. Nüüd, kus olid surnud tema kaks peamist kaitsjat, ta mees ja vend, ei hakanud enam keegi varjama oma

põlgust riiaka lese vastu. Sellest hoolimata oli nüüd auküsimuseks karistada kahvanäolist, kes halvustas hurooni naist ning eelistas pigem surra kui võtta suguharu õlult lese ning tema laste toetamise kohustus. Lõhkine Tamm mõistis, et noormehed tahavad kiiresti piinamist alustada, ning kuna tema vanemad kaaslased ei väljendanud vähematki viivitamissoovi, oli ta sunnitud andma signaali põrgutöö alustamiseks.

XXIX PEATÜKK

Siis karu veel ei kartnud ahelaid,

ei lastud koeri tema peale lahti,

ja põder vabalt läbis rohumaid,

metssiga veel ei tundnud ajujahti, —

kõigil vabalt hingamiseks oli mahti.

Lord Dorset

Indiaanlastel on niisugustel puhkudel kombeks panna oma ohvri kannatus ja vastupidavus kõige karmimale proovile. Teiselt poolt nõuab indiaanlase uhkus, et ohver ei tohi näidata hirmu ega valu

kartust; vang aga ässitab vaenlasi tarvitusele võtma niisuguseid piinamisviise, mis kiiremini surma toovad. Tundes, et nad ei jaksa enam taluda piinu, mida on leiutanud niisugune saatanlik julmus, mille ees kahvatuvad kõige põrguhkumadki inkvi-sitsioonivõtted, on paljudki sõdurid salvavate märkuste ja pilkavate kõnedega oma kannatuste lõppu kiirendanud. Ent see õnnelik võimalus otsida varju vaenla-ste metsikuste eest nende oma kirgede abil oli Hirvekütile vastuvõetamatu tema erisuguse arusaamise tõttu valge inimese kohustustest, ja ta oli kindlasti otsustanud parem kõik välja kannatada kui oma nahavärvi häbisse saata.

Noormehele sai alles siis selgeks, et pealikud olid otsustanud piinamist alustada, kui mitu kõige julgemat ja kär-

memat noort irokeesi ette astusid, tomahoogid käes. Nad valmistusid seda ohtlikku relva proovima, püüdes tabada puud ohvri peale võimalikult ligemal, kuid siiski seda riivamata. See oli niivõrd ohtlik katse, et ainult neid, kes olid kuulsad tomahoogi osava käsitsemise poolest, lubati sellest osa võtta, kuna vastasel korral oleks võinud vangi enneaegne surm kauaoodatud lõbule äkki lõpu teha. Isegi kõige kogenumate käte puhul pääses vang harva sellest proovist vigastamata. Sagedasti juhtus nii, et surm tuli enne, kui lõplikku hoopi oligi kavatsetud anda. Praegusel juhul kartsid Lõhkine Tamm ja teised pealikud, et Pantri saatus võiks anda tõuget mõnele tulipeale tappa tema võitja, kuna oli avanenud ahvatlev võimalus teha talle lõpp täpselt samal viisil ja sama relvaga, mille läbi irokeesi sõdur oli hukkunud. Nii et tomahookidega piinamine tõotas Hirvekütile erakordselt suurt ohtu.

Paistis, et kõik noormehed, kes tomahookidega võistlema hakkasid, püüdsid näidata rohkem oma osavust kui tasuda kaaslaste surma eest. Igaüks valmistus piinamisele pigem võistlusinnust kui kättemaksusoovist ja esimese mõne minuti jooksul huvitas neid vang vaevalt rohkem kui elav märklaud. Nad olid innustunud, kuid sugugi mitte vihased, ning Lõhkine Tamm lootis, et tal õnnestub päästa vangi elu, kui noormeeste edev auahnus on rahuldatud, ja uskus, et teda ei ohverdata eelseisvate tühiste katsete jaoks.

Esimesena astus ette Ronga-nimeline noormees, kel ei .olnud veel avanenud võimalust omandada sõjakamat hüüdnime. Tema paistis silma rohkem oma ülemääraste pretensioonide kui osavuse või julguse poolest. Need, kes . tema iseloomu tundsid, arvasid, et vangi ähvardab tõsine oht, kui Ronk asus oma kohale ning tõstis tomahoogi. Noormees oli kõigele vaatamata siiski heasüdamlik ja mõtles ainult sellest, kuidas visata osavamini kui tema kaaslased. Märganud, et vanemad annavad Rongale juhendeid, mõistis Hirvekütt, et sellel sõduril ei ole teab kui head kuulsust.

Rongal ei oleks tõenäoliselt üldse lubatud areenile ilmudagi muidu, kui ainult lugupidamisest tema isa, vana ja suurte teenetega sõduri vastu, kes oli hõimu kodupaika maha jäänud. Meie kangelane säilitas siiski

enesevalitsemise. Ta oli leppinud selle mõttega, et tema viimne tund on tulnud ning et peab ainult saatust tänama, kui langeb esimesest tema vastu tõstetud ebakindlast käest.

Pärast paljusid viibutusi ja rabelemist, mis tõotasid palju enam kui ta suutis, heitis Ronk lõpuks tomahoogi käest. Relv vuhises tavaliste keerdudega läbi õhu, lõikas puust,o mille külge vang oli kinni seotud, laastu mõni toll tema põsest eemal ning tungis suurde tamme, mis kasvas mõni jard tagapool. See oli väga .halb vise ning üldine naerukahin andis sellele noormehe suureks häbiks kõhe hinnangu. Teiselt poolt käis üldine, kuigi summutatud, imetlussosin läbi rahvahulga, kes nägi, missuguse kindlusega vang selle proovi talus. Hirvekütt sai liigutada ainult pead; see oli sihilikult vabaks jäetud, et piinajad võiksid lõbutseda, kui piinatav tunneb häbi, et põikab kõrvale või püüab muul viisil tabamusi vältida. Hirvekütt valmistas kõigile taolistele lootustele pettumuse, säilitades meelekindluse, seistes liikumatult nagu puu, mille külge ta oli kinni seotud. Ta isegi ei kasutanud sel puhul üsna loomulikku ja tavalist vahendit, nimelt — ta ei sulgenud silmi. Veel kunagi polnud ükski, isegi kõige vanem ja kogenum punanahaline sõdur niisuguses olukorras seda soodustust põlanud.

Niipea kui Ronk oli oma ebaõnnestunud ja lapseliku katse lõpetanud, asus tema kõhale Põder; keskealine sõjamees, kes oli eriti, osav tomahooki käsutama. Temalt lootsid pealtvaatajad kindlasti hüvitust esimese prooviga ebaõnnestumisele. Sel mehel ei olnud Ronga heasüdamlikkust ning ta oleks meeleldi vangi ohvriks toonud oma vihale, mida ta tundis kõigi kahvanäoliste vastu üldse, kui ta poleks tundnud veelgi suuremat soovi oma erilise osavusega uhkustada. Põder asus rahulikult, enesekindla ilmega viskekohale, sihtis oma väikese kirvega, astus kiire liigutusega sammu ettepoole ning viskas. Hirvekütt nägi, kuidas terav relv lendab keereldes otse tema suunas, ja ta otsustas juba, et kõik on lõppenud. Kuid ta jäi siiski puutumata. Tomahook haaras ohvri juustesalgu kaasa, tungis pehmesse puukoorde ja otsekui naelutas vangi pea puu külge. Üldine ulgumine väljendas pealt-vaatajate vaimustust ja Põder tundis, kuidas ta süda

muutus pisut pehmemaks vangi vastu, kelle meelekindlus üksinda oli võimaldanud tal praegu oma täielikku kunsti näidata.

Põdra kohale asus Karglev Poiss, kes tuli ringi karel-des. See oli üks neid ülililikuvaid noormehi, kelle lihased alati liikusid ja kes kas teeskles või tõepoolest ei osanud oma harjumuse tõttu teisiti liikuda kui ainult kareldes ning igasuguseid veidraid liigutusi tehes. Sellest hoolimata oli ta vahva ja osav ning oli pälvinud suguharus lugupidamise oma vägitegudega sõjas ja eduga jahil. Ta oleks ammugi võinud saada hoopis suursugusema hüüdnime, kui keegi kõrgelseisev prantslane juhuslikult ei oleks andnud talle selle hüüdnime, mida ta hardalt säilitas, arvates, et see on talle antud Suure Isa poolt, kes elab teisel pool laia Soolast Järve. Karglev Poiss hüples vangi ees, teda tomahoogiga ähvardades kord ühest, kord teisest küljest, siis jällegi eest, asjatult lootes kahva-näolist hirmutada. Lõpuks kaotas Hirvekütt sellest kometi-mängust kannatuse ning kõneles esimest

korda pärast seda, kui piinamine oli alanud.

«Viska, huroon!» hüüdis ta. «Või sinu tomahook unustab oma kohused. Mis sa kepsled nagu noor isapõder, kes tahab emasele näidata, kui hästi ta hüpelda oskab. Ise oled sa juba täiskasvanud sõjamees ja teine täiskasvanud sõjamees heidab väljakutse sinu rumalatele veidrustele. Viska, või hurooni tüdrukudki naeravad sulle näkku!»

Kuigi Hirvekütt seda ei tahtnudki, ajasid tema viimased sõnad Kargleva Poisi raevu. Seesama närviline eru-tatavus, mille tõttu ta oligi niivõrd kärme, tegi tal raskeks oma tundeid talitseda. Vaevalt olid jõudnud viimased sõnad vangi suust pääseda, kui indiaanlane viskas tomahoogi ilmse sooviga kahvanäoline tappa. Kui ia kavatsus oleks olnud vähem surmatõotav, siis oleks võinud oht suurem olla. Karglev Poiss sihtis halvasti ning relv vilksatas vangi põse kõhal ja riivas ainult kergelt tema õlga. See oli esimene kord, kus viskaja püüdis vangi tappa ja mitte lihtsalt teda hirmutada või oma osavust näidata. Karglev Poiss viidi viivitamata areenilt minema ning teda hakati ägedalt hurjutama ebakohase rutakuse eest, mis peaaegu oleks nurja ajanud suguharu lootused.

523

Sellele 'kergesti ärrituvale sõjamehele järgnesid veel mitu noort sõdurit, kes viskasid ükskõikse kartmatusega peale tomahookide ka nuge, mida peeti palju ohtlikumaks; ent nad olid nii osavad, et ei tekitanud vangile mingisuguseid vigastusi. Hirvekütt sai mitu kriimustust, kuid ühtki neist ei saanud tõsiseks haavaks nimetada. Kõigutamatu kindlus, millega ta vaatas oma piinajatele näkku, tekitas pealtvaatajates sügavat lugupidamist tema vastu; ja Juti pealikud teatasid, et vang on noa ja tomahoogi proovi hästi välja kannatanud, ei olnud kogu suguharus enam ühtki indiaanlast, kes oleks tema vastu vaenu tundnud, välja arvatud Sumak ja Karglev Poiss. Need kaks rahulolematut hinge jätkasid teineteise võidu teiste ässitamist, kuid senini ei leidnud nende kurjus erilist vastukaja. Ometi oli olemas oht, et indiaanlased jõuavad varem^või hiljem kurjast vaimust vaevatud inimeste seisundisse, mis tavaliselt saadab taolisi vaatepilte punanahkade hiilgas.

Lõhkine Tamm teatas oma rahvale, et vang oli näidanud end täismehena. Tõsi, vang oli elanud delavaaride seas, kuid tema ei olnud muutunud naiseks selle hõimu ridades. Pealik küsis, kas huroonid soovivad piinamist jätkata. Isegi kõige tagasihoidlikumatele naistele oli karm vaatepilt pakkunud niisugust meelelahutust, et kõik ühel häälel palusid seda jätkata. Kaval pealik, kes tahtis kuulsat jahimeest oma suguharussfe,värvata nagu mõni Euroopa minister, kes otsib uusi maksual-likaid, püüdis kõikvõimalike usutavate ettepanekutega karmi meelelahutust õigeaegselt peatada. Ta teadis väga hästi, et kui laseb piinajate metsikud kired süttida, siis ei ole verejanust haaratud indiaanlasi kergem peapada kui Suurte Järvede vett tema asukohas paisutada. Seepärast kutsus ta neli-viis parimat laskurit enda juurde ning käskis vangi hakata püssiga proovima, hoiatades neid samal ajal. et nad peavad säilitama oma hea kuulsuse ega tohi endid häbistada. Kui Hirvekütt nägi, et väljavalitud sõjamehed astuvad ringi laskevalmis püssidega, tundis ta samasugust kergendust nagu

õnnetu kannataia, kes on kaua aega raskes haiguses piinelnud ning näeb lõouks surma kindlat lähenemist. Kõige pisemgi möödalaskmine sellest kõhutavast relvast kujuneb saatuslikuks, sest pea

524

on märklauaks või õigemini punktiks, mida tahetakse ilma vangi haavamata riivata. Niisuguses olukorras otsustab kuuli kõrvalekaldumine — kas või tolli võrra — korrapealt elu või surma küsimuse.

Selle proovi juures polnud neidki soodustusi, mida võimaldas Gessler[1] Wilhelm Tellile, ja juuksekarva laius oli tegelikult äärmine piir, mida kogenud laskur võis endale lubada. Ohvrid said sageli kuuli pähe liiga rutakate või oskamatute käte poolt. Tihtigi juhtus, et ohvri mehisusest ja pilkamissõnadest ülesärritatud indiaanlased surmasid vangi ohjeldamatu viha hetkel.

Hirvekütt teadis seda kõike väga hästi, sest vanataadid olid sageli veetnud pikki talveõhtuid oma onnides lahingute, oma rahva võitude ja niisuguste sündmuste jutustamisega. Nüüd oli ta täiesti kindel, et tema tund on tulnud ning ta tundis isesugust kurba naudingut mõttest, et talle on määratud langeda tema lemmikrelva — püssi — läbi. Ent siin tekkis siiski väike seisak, enne kui piinamistoimingut jätkata lubati.

Hetty Hutter oli olnud kõige selle tunnistajaks. Vaatepilt oli algul masendanud tema nõrka aru niivõrd, et halvas teda täielikult, kuid nüüd oli ta toibunud ning pahane, nähes ülekohtust piinamist, mida indiaanlased lasksid tema sõbrale osaks saada. Hetty oli tagasihoidlik ja häbelik nagu noor emahirv, kuid tal oli otsekohene hing ning seepärast ei tundnud ta kunagi hirmu, kui jutt oli inimlikkusest. Ema õppetunnid ja tütarlapse oma südamepuhangud sundisid teda võitu saama naiselikust argusest ning muutsid ta otsusekindlaks ning julgeks. Hetty astus nüüd otse ringi keskele, malbe, naiselik, häbelik nagu alati, kuid samal ajal tõsine ja vankumatu sõnas ja teos.

«Miks te piinate Hirvekütti?» küsis ta. «Mis ta on teinud, et te mängite tema eluga? Kes on teile andnud õiguse olla tema kohtunikud? Aga mjs siis, kui üks teie nugasid või tomahooke oleks teda tabanud; missugune indiaanlane teie hulgast oskaks seda haava terveks ra-

[1] Šveitsi rahvapärimus jutustab, et foogt Qessleri käsul Šveitsi vabadusvõitluse kangelane ja osav ammukütt Wilhelm Teil pidi tabama oma poja pea peale asetatud õuna noolega. Seda motiivi on käsutanud Fr. Schiller oma näidendis «Wilhelm Tell».

525

vida? Pealegi, Hirvekütt! haavates te teete ülekohut oma sõbrale: kui isa ja Harry Välejalg läksid teie skalpide jahile, siis tema ei läinud nendega koos ja jäi üksinda kanuusse. Seda noormeest piinates te piinate oma sõpra.»

Huroonid kuulasid Hettyt ülitõsise tähelepanuga ning üks neist, kes mõistis inglise keelt, tõlkis kõik öeldu oma emakeelde. Niipea kui Lõhkine Tamm oli teada saanud, mida tütar-laps ütles, vastas ta temale irokeesi keeles ja tõlk kordas seda kohe inglise keeles.

«Mul on väga meeldiv kuulata oma tütfe sõnu,» ütles vana range kõnemees pehme häälega ning sõbralikult naeratades nagu lapse poole pöördudes. «Huroonid on rõõmsad, kui kuulevad tema häält, nad mõistavad seda, mis ta ütles. Suur Vaim räägib sageli inimestega niisugust keelt. Sel korral ei olnud tema silmad avatud küllalt ning ta ei näinud kõike, mis oli juhtunud. Hirvekütt ei käinud skalbijahil, see on tõsi. Aga mispärast ta ei tulnud? Näe, nad bn meil peas alles ja sõjatutid on selleks, et neist kinni haaratakse; julge vaenlane peab alati käe välja sirutama, et neid võtta. Huroonid on liiga suur rahvas, et käristada mehi, kes skalpe võtavad. Seda, mis nad ise teevad, näevad nad hea meelega ka teisi tegemas. Vaadaku mu tütar ümberringi ning lugegu minu sõjamehi. Kui minul oleks niipalju käsi, kui on neljal sõjamehel kokku, siis neil oleks sõrmi vähem, kui oli minu rahvast, kui me tulime teie jahimaadele. Nüüd puudub üks terve käsi. Kus on tema sõrmed? Kaks neist lõikas maha see kahvanäoline. Minu huroonid .tahavad teada, kas ta tegi seda mehise südamega või ära-andmise teel; kas nagu hiiliv rebane või nagu hüppav panter?»

«Sa ise tead, huroon, kuidas üks neist langes. Ma nägin seda, ja teie kõik nägite seda samuti pealt. See oli verine vaatepilt, kuid Hirvekütt ei olnud selles süüdi. Teie sõdur tungis tema elu kallale ja tema kaitses ennast. Ma ei tea, kas hea raamat ütleb, kas see oli õiglane tegu, kuid kõik inimesed teeksid nii. Kuulge, kui te teada tahate, kes.teist kõige paremini laseb, andke Hirvekütile püss ja siis näete, kuivõrd ta on igast teie sõdurist osavam, jah, osavam kui nad kõik kokku!»

Kui lugeja oleks saanud seda stseeni pealt vaadata, oleks talle nalja teinud see tõsidus, millega metslased kuulasid selle ebahariliku palve tõlget. Samuti oleks teda üllatanud asjaolu, et punanahad ei käsutanud ühtki pilkesõna, sest Hetty loomus ja kombed olid liiga pühad nende metsikute ja julmade inimeste silmis ja nad ei kavatsenud pilgata nõrga mõistusega tütarlast; vastu-pidi, talle vastati tõsise ja aupakliku tähelepanuga.

«Minu tütar ei räägi alati nii nagu pealik nõupida-mistule ääres,» ütles Lõhkine Tamm, «muidu ta poleks seda öelnud. Minu kaks sõjameest on langenud meie vangi löökide all; nende haud on liiga väike, et mahutada veel kolmandat. Huroonid ei ole harjunud oma surnuid hunnikusse ajama. Kui siinsest maailmast peab veel üks hing lahkuma, siis ei pea see enam hurooni hing olema; see peab olema kahvanäolise-hing. Mine, tütar, ja istu Sumaki kõrvale, kes on leinas. Las hurooni sõjamehed näitavad oma osavust laskmises, las kahvanäoline näitab, kui vähe ta kardab nende kuule.»

Hetty ei osanud rohkem vaielda. Olles harjunud vanemate käsku kuulama, võttis ta kuulekalt istet palgile Sumaki kõrval ning pööras näo kõrvale piinarikkast vaatepildist, mis toimus ringi keskel.

Niipea kui-see vahelesegamine oli kõrvaldatud, asusid sõjamehed kohtadele ja valmistusid jälle oma osavust näitama. Neil oli sealjuures kahesugune eesmärk: panna vangi vastupidavus proovile ja näidata, kui kindlad olid nende käed märkilaskmisel isegi niisuguses erutavas olukorras. Vahemaa oli väike ja selle tõttu oli vangi elu kindlam. Kuid väike vahemaa suurendas vangi närvi-proovi tunduvalt. Tõeliselt asus Hirveküti nägu püssitoru otsast ainult nii kaugel, et ta ei saanud lasu plahvatusest kõrvetada ja Hirvekütt võis oma kindla pilguga vaadata otse temale suunatud püssirauast sisse, oodates surmatoovat saadikut, kes võis igaühest neist välja lennata. Kavalad huroonid teadsid seda tõsiasja ning igaüks püüdis sihtida esialgu vangi laubale võimalikult lähemale, lootes, et ta meelekindlus lööb vankuma ning kogu suguharu saab nautida võidurõõmu, nähes, kuidas ohver nende hästi väljamõeldud julmuse ees lõdiseb. Samal ajal püüdis iga võistlusest osavõtja siiski van-

gile mitte viga teha, sest enneaegset surmamist peeti niisamasuguseks häbiks nagu märgist möödalaskmist üldse. Lask järgnes kiiresti lasule, kõik kuulid tabasid märki Hirveküti pea läheduses ilma teda riivamata. Ometigi ei võinud keegi märgata kas või ühegi lihase liikumist vangi näos või kõige väiksematki silmapilkumist. Seda kõigutamatut meelekindlust, mis ületas kõik selletaolise, mida keegi juuresolijaist oli kunagi näinud, võis seletada kolme erisuguse põhjusega. Esimeseks põhjuseks oli saatusele alistumine, mis oli ühendatud loomupärase meelekindlusega, kuna meie kangelane oli vaikselt otsustanud, et ta peab surema, ning eelistas sedalaadi surma igasugusele teisele. Teiseks põhjuseks oli selle relva põhjalik tundmine, ja see hajutas igasuguse hirmu, mis on tavaliselt seotud igasuguse ohuga. Ja kolmandaks, olles põhjalikult tuttav laskmiskunstiga, võis ta püssitorule vaadates juba ette kuni tollilise täpsusega kindlaks määrata köha, kuhu kuul peab jooksma. Noor jahimees aimas nii täpselt ära kuuli lennujoone, et lõpuks sai uhkus temas võitu saatusele alistumise tundest, ning pärast seda, kui viis või kuus kütti olid oma kuulid puusse lasknud, ei suutnud ta enam hoiduda põlguse väljendamisest nende käe ja silma ebatäpsuse üle.

«Teie nimetate seda laskmiseks, mingod,» hõikas ta, «kuid meil on delavaaride seas yanu eitesid ning ma tean hollandi plikasid Mohawkist, kes võivad teile selles suhtes sada silma ette anda! Päästke mu käed lahti, andke mulle püss kätte ja ma olen nõus iga puu külge kinni naelutama kõige lahjema veidriku teie seast saja jardi kauguselt, ja kui tahate, siis kas või kahesaja jardi pealt, kui märk ainult paistab; ma teen seda üheksateistkümne lasuga kahekümnest, see tähendab õigemini kahekümne lasuga kahekümnest, kui püss küllalt õigesti jookseb.»

Tume ähvardav sosin järgnes sellele külmaverelisele pilkele. Sõjameestes süttis raev, kuuldes selletaolist etteheidet inimese suust, kes suhtus nii põlglikult nende osavusesse, et ei pilgutanud isegi silma, kui lasud sähvatasid tema näo juurest ainult nii palju eemal, et nägu ei põletanud. Lõhkine Tamm nägi. et kriitiline hetk jõuab

kätte, kuid vana kaval pealik ei kaotanud ikka veel lootust kuulsat jahimeest oma suguharusse võtta ning segas end oigel ajal vahele, hoides sellega arvatavasti ära selle osa piinamisest, mis oleks paratamatult surmaga lõppenud, kui mitte muidu, siis äärmiselt suurte kehaliste kannatuste tõttu. Ta läks raevunud rühma keskele, ning rääkides oma tavalise kavala loogika ja veenvusega, taltsutas korrapealt tormitsema löönud kired.

«Ma näen, kuidas asi on,» ütles ta. «Me oleme olnud nagu kahvanäolised, kes lukustavad öösi oma uksed hirmust punanahkade ees. Nad panevad nii palju riive ette, et tuli haarab ja põletab nende majad enne maha, kui inimesed jõuavad välja joosta. Me sidusime Hirveküti liisra kõvasti kinni: köidikud takistavad tema lihaseid värisemast ning silmi sulgemast. Päästke ta lahti, siis näeme, millest tema keha õieti on tehtud.»

Soovides iga hinna eest oma plaani edukat kordaminekut, haarame sageli kinni ükskõik missugusest vahendist, kui lootusetuna see ka ei näiks. Nii oli ka huroonidega. Pealiku ettepanek leidis kõhe poolehoidu: mitu kätt asus samas tööle, lõigates kätki ja harutades lahti niinenööre, millega meie kangelase keha oli kinni seotud. Poole minuti pärast seisis Hirvekütt niisama vabana nagu tund aega tagasi, kui ta oli alustanud põgenemist mööda mäenõlva. Läks natuke aega, enne kui ta sai hakata jäsemeid liigutama, sest pingul köidikud olid ta vereringet takistanud. Kaval Lõhkine Tamm lubas tal seda sel ettekäändel, et kahvanäolise keha avaldab kiire-mini hirmutunnuseid, kui ta on normaalses seisundis, tegelikult aga tahtis ta anda aega, et jahtuksid kired, mis olid juba noormeeste südameis ärganud. See kavalus õnnestus, ja Hirvekütt, liikmeid hõõrudes, jalgadel tammudes ja ringi liikudes, sai peagi vere käima; kehaline jõud tuli talle tagasi, nii nagu ei oleks temaga midagi juhtunudki.

Harva mõtlevad inimesed surmast, kui nad on õitsva tervise ja jõu juures. Nõnda oli ka Hirvekütiga. Alles üsna hiljuti, käsist ja jalust seotuna, oli tal olnud põhjust oletada, et seisab teise maailma piiril. Nüüd leidis ta end ootamatult vabana, oma jõu ning liikmete täie peremehena. See kõik mõjus talle nagu äkiline elluärka-

529

mine, ja uuesti tärkasid tas alles hiljuti täielikult mahajäetud lootused. Sellest hetkest peale muutusid kõik ta plaanid. Selles kuulas ta lihtsalt loodusseaduse sõna. Kui me püüdsime oma kangelast kujutada saatusele alistununa, ei olnud meil sugugi kavatsust teda kujutada surma igatsevana. Sellest silmapilgust alates, kui tema tunded uuesti ellu ärkasid, hakkas ta pingsalt mõtlema, mil viisil vaenlasi petta, ning muutus uuesti kärmeks, leidlikuks ja otsusekindlaks metsaelanikuks, kes tundis selgesti oma jõudu ja võimeid. See muudatus oli nii suur, et tema mõistus omandas korrapealt jälle loomuliku

paindlikkuse ja ta ei mõtelnud enam alistumisest, vaid ainult sellest, missuguse kavalusega eelseisvast heitlusest pääseda.

Niipea kui Hirvekütt oli köidikuist vaba, asusid huroo-nid tema ümber, tiheda ringina ja piirasid ta sisse. Soov murda tema mehisus kasvas neis sedamööda, kuidas nad nägid, et seda on raske murda. Nüüd olenes sellest kogu suguharu au. Isegi naistel ei olnud enam kaastunnet kannataja vastu, sest ka nemad tahtsid päästa suguharu head nime. Tüdrukute looduse poolt antud mahedad ja meloodilised hääled segunesid meeste ähvardustega. Sumakile tehtud ülekohtust tehti äkki teotus kõigile hurooni naistele. Andes sellele tõusvale meeleärevusele järele, tõmbusid mehed pisut tagasi. Naistele tehti märkide abil selgeks, et vang jäetakse mõneks ajaks nende kätesse, sest see oli üldine kõmme niisugustel puhkudel. Naised oma pilgete ja mõnitamistega ajavad ohvri raevu ning annavad ta seejärel ootamatult meeste kätte tagasi niisuguses hingelises seisundis, et ta vaevalt veel talub kehalisi piinu. Suguharul oli küllaldaselt abinõusid selle ülesande täitmiseks. Sumak oli oma riiakuse poolest kuulus. Peale selle olid jõugust eraldunud paar-kolm emakaru taolist vanamoori, tõenäoliselt viisakuse ja kõlbla distsipliini alalhoidmiseks. Niisuguseid abinõusid kasutatakse sageli ka tsiviliseeritud maailmas, rääkimata metslastest. Asjata on siin korrata kõike seda, mis kärmus ja rumalus võivad oma vastiku eesmärgi saavutamiseks leiutada. Ainuke vahe nende naiste vihapuhangute ning meil esinevate samasuguste stseenide vahel seisab väljenduste ja epiteetide tarvitamise viisis. Hurooni nai-

sed nimetasid vangi neile tuntud kõige jälgimate ja põlastusväärsemate loomade nimedega.

Kuid Hirvekütt, kes oli oma mõtetega liiga ametis, ei pööranud tähelepanu vihaste vanamooride sõimule, ja nende raev kasvas niisuguse ükskõiksuse nägemisel samuti, nagu tema ükskõiksus kasvas nende raevu näge-misel, ning varsti väsisid fuuriad oma märatsemisest.

Märganud, et see katse lõppes täieliku läbikukkumisega, segasid sõjamehed end vahele, et sellele stseenile lõpp teha. Nüüd tehti juba tõsiseid ettevalmistusi tõeliseks piinamiseks, sest kavatseti vangi mehisus kõige karmima füüsilise valuga proovile panna. Kuid ootamatu ning etteaimamatu teadaanne, mille tõi üks luurajaid — aastat kümme-kaksteist vana poisike — katkestas siiski kogu toimingu silmapilkselt. Kuna see sündmus on kõige tihedamalt seotud meie jutustuse lõppemisega, siis peame sellele pühendama eri peatüki.

XXX PEATÜKK

Nii endamisi aru pead

ja seda juba ette tead,
et tuleb rohke saak.
Kuid, sina saagist ilma jääd,
sest selle saavad karmid käed
ja püss ja mõõk ja tääk!
Scott

Hirvekütt ei suutnud algul mõista, mis kutsus esile selle ootamatu pausi tema vaenlaste toimingutes, kuid järgnevad sündmused tegid varsti kõik arusaadavaks. Ta märkas, et eriti naiste hulgas valitses suur 'elevus, kuna sõjamehed toetusid püssidele väärikas ootuses. Oli selge, et häiret ei olnud laagris antud, kuigi oli niisama selge, et mõni sõbralik sündmus ei saanud viivitust tekitada. Lõhkisele Tammele oli ilmselt kõigest teatatud ja käeliigutusega andis ta ringile korralduse mitte laiali minna, kõik juuresolijad pidid oma kõhale jääma. Minuti-paari pärast selgus selle imeliku ja salapärase pausi põhjus — irokeeside salk taandus ning Judith astus ringi keskele.

Hirvekütt Õli sellest ootamatust ilmumisest jahmunud, sest ta teadis väga hästi, et terane tüdruk ei võinud loota pääseda kõigist vangipõlve raskustest nagu

tema nõrgamõistuslik õde. Samavõrd üllatas teda Judithi maskeeriv rõivastus, milles ta oli siia ilmunud. Judith oli oma hariliku, kuid kena ja meeldiva koduse kleidi vahetanud meile juba tuntud brokaatkleidi vastu, mis oli juba kord varem nõiduslikku mõju avaldanud. Kuid see ei olnud veel kõik. Harjunud nägema garnisoni daame, kes rõivastusid tolle aja moe kohaselt toreda-tesse peokleitidesse ning olles tuttav selle kunsti kõige keerulisemate peensustega, oli tüdruk püüdnud oma peokleiti täiendada niiviisi, et ei torkaks silma midagi tabavalt puudulikku kas või pisiasjadeski ja et moesala-dustes kõige vilunumgi silm ei saaks tabada midagi ebasobivat. Pea, jalad, käsivarred, käed, büst ja kleit olid täielikus kooskõlas tolle aja naiseliku ilu ideaaliga. Eesmärgi, mille ta endale oli seadnud, ja nimelt — üllatada metslaste lihtsat kujutlusvõimet ja panna neid uskuma, et nende külaline on .kõrgest seisusest ja tähtis daam,— oleks ta võinud niisama hästi saavutada ka suurmaailma seltskonnas, kes on harjunud inimeste vahel teravat vahet tegema. Judith, kõnelemata tema haruldasest loomulikust ilust, paistis silma ebatavalise graatsiaga, ning ema õppetunnid olid temalt võõrutanud jämedad ja labased kombed. Tuhande pealinna moedaami hulgas oleks vaevalt leidunud kas või ühtki, kes oleks osanud kända suurema elegantsusega läikivat, eredavärvilist siidi ja peeni pitse, kui see üliilus olend, kelle kuju need nüüd ehtisid.

Judith oli õieti arvestanud mõju, mida tema ilmumine pidi tekitama. Hetkel, mil ta leidis end ringi keskelt, olid indiaanlaste imetlus- ja üllatushüüded talle juba teatud määral tasunud selle ohu eest, millesse ta oli end viinud. Sünged vanad sõdurid lasksid kuuldavale oma lemmikhüüu: «Huhh!» Nooremad

mehed olid veelgi enam rabatud ja isegi naised ei suutnud valjudest vaimustus-hüüetest hoiduda. Need lihtsameelsed metsade lapsed olid harva või polnud üldse näinud mõnd kõrgemast seisusest valget naisterahvast. Mis puutub Judithi riietusse, siis ei olnud nende silmade all veel iial säranud niisugust toredust. Prantslaste ja inglaste kõige kirevamad mundrid tundusid kahvatutena võrreldes selle brokaatkleidi säraga. Tüdruku erakordne loomulik ilu suurendas mul-

jet, mida avaldas kleidi värv, ja kleit omasoodu rõhutas ja tõi esile neiu ilu sel määral, et see ületas Judithi enda lootusedki. Hirvekütt oli hämmastunud nii sellest hiilgavast pildist, mida pakkus tütarlaps, kui ka ükskõiksusest tagajärgede suhtes, millega tüdruk oli astunud selle ohtliku sammu. Kõik ootasid, et külaline seletab oma külaskäigu eesmärki, mis enamikule juuresolijaile näis olevat niisama lahendamatu mõistatus nagu ta enda ilmuminegi.

«Kes neist sõjameestest on ülempealik?» küsis Judith Hirvekütilt niipea, kui oli märganud, et kõik ootavad, millal tema läbirääkimisi alustab. «Minu ülesanne on selleks liiga tähtis, et pöörduda mõne madalama mehe poole. Kõigepealt seletage huroonidele, mis ma ütlen. Seejärel tõlkige vastus minu küsimusele.»

Hirvekütt täitis rahulikult tema soovi ning kõik juuresolijad kuulasid ahnelt esimeste sõnade tõlget, mis kostsid ebatavalise* olendi suust. Ükski ei imestanud naisterahva nõudmise üle, kes oli välimuse järgi otsustades kõrgest seisusest. Lõhkine Tamm andis kohase vastuse ja esitles end ilusale külalisele sel viisil, et tollel ei võinud jääda mingit kahtlust selles, et tema vastab esitatud nõuetele.

«Ma usun seda, huroon ...» jätkas Judith, etendades oma osa kindluse ja väärikusega, mis oleks au teinud tema näitlejaandele, kuna ta püüdis anda oma käitumisele heatahtliku armastusväärsuse varjundit, mida ta oli kord märganud kindrali abikaasas samalaadse, kuigi kuil märksa sõbralikuma stseeni puhul, «ma usun, et sina oled siin kõige kõrgem ülemus. Ma näen sinu näol mõtete jälgi. Ning sinu poole ongi minu kõne pööratud.»

«Metsade Öis rääkigu,» vastas vana pealik viisakalt, niipea kui Judithi sõnad olid tõlgitud kõigile arusaadavasse keelde. «Kui tema sõnad on niisama meeldivad nagu tema välimus, ei kustu need iialgi mu kõrvust. Ma kuulen neid veel kaua pärast seda, kui Kanada talv on surmanud kõik lilled ja külmetanud kinni kõik suvised kõned.»

See imetlus valmistas Judithi iseloomuga neiule suurt meelehead, aitas tal säilitada enesevalitsust ja kõditas tema edevust. Naeratanud tahtmatult, vaatamata soovile

säilitada suurimat tagasihoidlikkust, hakkas ta oma plaani täide viima.

«Nüüd, huroon,» jätkas ta, «kuula minu sõnu. Sinu silmad ütlevad sulle, et ma ei ole lihtne naine. Ma ei ütle, et ma olen selle maa kuninganna. Kuninganna elab kaugel maal, merede taga, kuid meie armuliku valitseja võimu all on palju kõrgeid aukandjaid ja mina olen üte neist. Missugune aukandja mina nimelt olen, sellest ei ole tarvis siin rääkida, kuna te ei mõistaks seda nagunii. Te peate uskuma lihtsalt oma silmi. Teie näete, kes ma olen. Te peate aru saama, et kuulates minu sõnu teie kuulate inimest, kes võib olla teie sõber või vaenlane, olenevalt sellest, kuidas teie teda vastu võtate.»

Ta rääkis julge ja otsusekindla tooniga, mis oli antud olukorras tõepoolest hämmastav. Hirvekütt tõlkis tema sõnad korralikult, kuigi lihtsalt, indiaanlaste keelde ning irokeesid kuulasid teda lugupidamisega ja tõsiselt, mis tõotas tüdrukule edu. Kuid indiaanlase mõtet on raske jälgida. Judith kõikus lootuse ja kartuse vahel, oodates erutatult vastust. Lõhkine Tamm oli kogenud kõnemees ja vastas pärast lühikest pausi, mis oli täielikult kooskõlas indiaanlaste kommetega. Paus andis tunnistust sellest, et ta peab sügavalt lugu oma kaasvestlejast ning et kaalub-iga tema sõna, enne kui annab väärilise vastuse.

«Minu tütar on ilusam kui Ontario metsroosid; tema hääl on kõrvadele meeldiv nagu käbliku laul,» vastas ettevaatlik ja kaval pealik, kes üksinda kogu iõugust ei olnud lasknud end petta Judithi toredast ja ebatavalisest välimusest. «Kolibri ei ole mesilasest palju suurem, kuid ta suled on kirjud nagu paabulinnu saba. Suur Vaim mõnikord rüütab kõige väiksemaid loomi kõige kirevama kuuega. Ja tema on see, kes katab põdra käreda karvaga. Kõik need asjad on vaeste indiaanlaste arusaamistest kõrgemal, kes mõistavad ainult seda, mis nad näevad ja kuulevad. Mu tütrel on kahtlemata väga suur vigvam kuskil järvel, huroonid ei ole seda oma rumaluses märganud?»

«Ma juba ütlesin sulle, pealik, et asjata oleks nimetada minu auastet ja asukohta, sellepärast et te nagunii ei mõista mind. Teie peate uskuma lihtsalt iseenda silmi.

Linik, mida ma kannan õlgadel, ei ole hariliku naisterahva linik; niisuguseid ehteid kannavad ainult pealikute naised ja tütred. Nüüd kuulake ja teadke, mispärast ma tulin teie juurde üksinda ja mis asi mind siia tõi. Ingiisidel on noormehi samuti nagu huroonidelgi. Neid on ainult palju rohkem, te teate seda väga hästi.»

«Ingiise on palju nagu lehti puudel. Iga huroon ,teab ja mõistab seda.»

«Ma mõistan sind, pealik. Kui ma oleksin siia toonud oma saatjaskonna, see oleks võinud välja kutsuda tüli. Minu noormehed ja teie noormehed oleksid vihaselt üksteisele otsa vaadanud, eriti kui minu noormehed oleksid näinud, et kahvanäoline on piinamiseks kinni seotud. Teie vang on suur jahimees ning teda armastatakse väga kõigis kaugetes ja lähedastes garnisonides. Tema pärast võiks asi minna võitluseni ja huroonide tagasiteed Kanadasse. tähistaks verine rada.»

«Verd on juba valatud nii palju,» ütles pealik süngelt, «et see pimestab meie silmi. Minu noored mehed

näevad, et see kõik on huroonide veri.»

«Kahtlemata. Ja veelgi enam oleks valatud huroonide verd, kui ma oleksin tulnud kahvanäolistest ümbritsetuna. Ma olen kuulnud Lõhkisest Tammest ning mõtlesin, et parem on saata ta rahuga tagasi oma külasse, et ta saaks oma naised ja lapsed sinna jätta. Kui ta soovib sealt tagasi tulla meie skalpide järele, siis me võtame ta vastu. Ta armastab elevandiluust loomi ja väikesi püsse. Vaata, ma tõin mõned kaasa, et temale näidata. Ma olen tema sõber. Kui ta paneb need asjad oma muu vara juurde, siis asub ta teele oma külasse, enne kui minu noormehed jõuavad talle järele. Ning siis näitab ta oma rahvale Kanadas, missuguseid rikkusi nad võivad tulla siit otsima, nüüd, kus meie suured isad, kes elavad teisel pool Soolast Järve, on üksteisele saatnud sõjakirve. Ma viin endaga kaasa suure jahimehe, keda on miille vaja, et varustada minu majapidamist jahisaagiga.»

Judith, kes tundjs küllalt hästi indiaanlaste kõneviisi, püüdis oma mõtteid väljendada rahulikule rahvale omaste mõtetega ning see õnnestus tal üle ootuste hästi. Hirvekütt teenis teda 'ausameelselt tõlgina ning täitis ülesannet seda meelsamini, et tüdruk vältis hoolikalt otsest

valet. See oli andam, mida ta maksis Hirveküti õiglusetundele, kellele oli vastik igasugune pettus, kes pidas seda alatuseks, mis ei sobi kuidagi valge inimese väärikusega. Võimalus saada veel kaks elevanti ja juba eespool mainitud püstolid kutsusid huroonide seas esile suure elevuse, kuid Lõhkine Tamm kuulas seda ettepanekut külmalt, kuigi ta alles hiljuti oli sattunud vaimus* tusse, kuuldes kähe sabaga looma olemasolust. Lühidalt öeldes, seda külmaverelist ja läbinägevat pealikut ei saanud nii kergesti petta nagu tema kaaslasi, ning väärikustundega, mis oleks paistnud enamikule tsiviliseeritud inimestele liigsena, keeldus ta altkäemaksust, sest ta ei tahtnud kinkija soovi kohaselt toimida.

«Las mu tütar hoiab need kähe sabaga sead enesele toiduks selleks puhuks, kui jahisaagist tuleb nappus,» vastas ta kuivalt, «ja väikesed kähe toruga püssid kah. Huroonid tapavad hirvi, kui neil on nälg, aga võitluseks on neil pikad püssid. See jahimees ei saa praegu lahkuda minu noormeeste juurest: nad tahavad teada, kas tal on nii mehine süda, nagu ta kiitleb ...»

«Seda ma eitan, huroon!» katkestas Hirvekütt teda ägedasti. «Jah, seda ma eitan otsekoheselt, sest see on vastuolus tõe ja mõistusega. Keegi ei ole kuulnud, et ma oleksin kunagi kiidelnud ja ei kuule ka seda, kui te mul ka elusalt naha maha nüliksite ning seejärel praeksite mu värisevat liha kõige oma põrgulike viguritega. Ma võin olla tagasihoidlik inimene, olla õnnetu, olla teie vang, kuid juba oma iseloomult ei ole ma kiitleja.»

«Noor kahvanäoline kiitleb sellega, et ta ei ole kiitleja.» ütles kaval pealik. «Tingimata on tal õigus. Ma kuulen imelikku lindu laulmas. Tal on väga ilusad suled. Ükski huroon ei ole iial niisuguseid sulgi näinud. Kuid neil on häbi oma kodukülla tagasi minna ning oma rahvale öelda, et nad lasksid vangi lahti selle imeliku linnu laulu tõttu ega tea selle linnu nime nimetada. Nad ei tea, kas see on käblik või pilkaja-

harakas. See oleks suureks häbiks. Pärast seda ei lubata minu noormeestel minna metsa teisiti kui ainult emade saatel, kes õpetavad neile lindude nimesid.»

«Teie võite küsida mu nime oma vangilt,» vastas tüdruk. «Minu nimi on Judith. Ja Judithist räägitakse pikalt

kahvanäoliste raamatus, mida kutsutakse piibliks. Kuigi ma võin olla ilusate sulgedega lind, on mul siiski ka nimi.»

«Ei,» vastas kaval huroon, ootamatult kaunis õigesti inglise keelt rääkima hakates. Ta tahtis sellega näidata, et oli siiani teeselnud, nagu ei oskaks ta seda keelt. «Ma ei küsi vangilt. Vang on väsinud, ta peab puhkama. Ma küsin oma nõdra mõistusega tütrelt. Tema räägib tõtt. Tule siia, tütar, vasta sina. Sinu nimi on Hetty?»

«Jah, nii mind kutsutakse,» vastas neiu, «kuigi piiblis on kirjutatud Esther.»

«Tähendab sinu nimi on kirjutatud ka piiblisse. Kõik on kirjutatud piiblisse. Hea küll. Kuidas tema nimi on?»

«Judith — ja nii kirjutatakse ka piiblis, kuigi isa mõnikord nimetas teda Jude'iks. See on minu õde Judith, Thomas Hutteri tütar. Te kutsusite meie isa Biisamrotiks, kuigi ta ei olnud biisamrott, vaid niisamasugune inimene nagu te isegi. Ta elas majas vee peal — ja sellest peaks teile küllalt olema.»

Võidurõõmu naeratus säras pealiku kipras näol, nähes kui hästi oli õnnestunud tema pöördumine tõtt armastava Hetty poole. Mis Judithisse endasse puutus, siis nägi ta samal silmapilgul, kui tema õde küsitleti, et kõik on läbi, kuna mingisuguste märkidega ega isegi mitte manitsustega ei olnud tõearmastajat tütarlast võimalik valetama meelitada. Judith mõistis, et asjata on püüda Biisamroti tütart kujutada mõne printsessi või suursuguse daamina, ja ta nägi, et tema julge ja teravmeelne plaan nurjus kõige lihtsama ja loomulikuma põhjuse tõttu, mida võis üldse kujutleda. Siis pööras ta oma silmad Hirveküti poole, otsekui paludes sõnatult teda vahele astuda ja neid mõlemaid päästa.

«Sellest ei tule midagi välja,» ütles noormees vastuseks sellele pilgule, mille tähendust ta mõistis. Ta teadis, et see on käsutu. «Sellest ei tule midagi välja. See oli julge mõte, mis on väärt kindraliprouat,» selleks aiaks oli Lõhkine Tamm läinud pisut eemale ja oli väljaspool kuuldekaugust. «Kuid see mingo ei ole tavaline mees ja teda ei saa petta mingisuguste kavalustega. Kõik pidi minema oma tavalist rada ja pilv ei katnud tema silmi. Liiga raske on teda uskuma panna, et kuninganna või

mõni tähtis daam elaks siinsetes mägedes, ja kahtlemata mõtleb ta, et ilus kleit, mida kannate, on osa saagist, mis teie isa või see, keda kunagi teie isaks peeti, on röövinud, nagu see ka tõenäoliselt oli, kui kõik, mis räägitakse, tõsi on.»

«Igal juhul, Hirvekütt, päästab minu siinolek teid mõneks ajaks. Vaevalt julgevad nad piinata teid misu silmade all!»

«Miks mitte, Judith? Kas te tõesti mõtlete, et nad kohtlevad kahvanäolist naist õrnemalt kui oma naisi? Tõsi, teie sugupool päästab teid vististi piinamistest, kuid ta ei päästa teie vabadust ja võib ka teie skalpi mitte päästa, ja võib-olla oleks parem, kui te ei oleks siia tulnud, kulla Judith. Mul ei ole sellest mingisugust kasu, kuid teile võib see tuua suurt kahju.»

«Ma võin jagada teie saatust!» vastas neiu suuremeelse õhinaga. «Nad ei tee teile mingit halba, kuni mina siin seisan ja kuni minu võimuses on seda ära hoida, kui ainult...»

«Mis kui ainult, Judith? Missuguse abinõuga teie tahate indiaanlaste julmust leevendada või nende saatanlikku õelust segada?»

«Ei tea; Hirvekütt,» vastas neiu kindlalt, «kuid ma võin karinatada koos oma sõpradega ning surra koos nendega, kui tarvis.»

«Ah, Judith! Kannatada tuleb teil võib-olla küll, kuid te ei sure enne, kui teie tund pole tulnud! Vaevalt küll teietaolisel ilusal naisel on oodata rängemat saatust kui see, et peate saama mõne pealiku naiseks, kui, muide, teie oma kalduvuste juures suudate alanduda niikaugele, et olete nõus minema paari indiaanlasega. Sellepärast-oleks olnud parem, kuj te oleksite jäänud laeva või kindlusse. Kuid mis on tehtud, see on tehtud. Aga mis te tahtsite öelda, kui jätsite jutu pooleli sõnadega «kui ainult»?»

«Sellest on praegu ohtlik rääkida, Hirvekütt,» vastas neiu väga kiirelt. Möödudes temast ükskõikse ilmega ütles ta tasa. «Pool tundi tähendab nüüd meile kõik. Teie sõbrad ei raiska asjata aega.»

Jahimees vastas talle ainult tänuliku pilguga. Seejärel pöördus ta uuesti oma vaenlaste poole, justkui val-

mistudes uuesti teda ootavaid piinamisi vastu võtma. Pärast lühikeseajalist nõupidamist tulid pealikud lõplikule otsusele. Judithi kavalus oli Lõhkise Tamme humaanseid kavatsusi suuresti nõrgendanud. Tüdruk oli saavutanud oma ootustele otse vastupidise tulemuse. See oli ka loomulik: indiaanlane ei suutnud andestada, et kogemusteta tüdruk pidi teda peaaegu haneks võtma. Nüüd mõistsid juba kõik, kes Judith tõeliselt oli — kuulsus tema ilust soodustas tema paljastamist. Mis puutub ebatavalisse rõivastusse, siis jäi see tagaplaanile ning kaotas mõneks ajaks oma võlu, kuna kõilf olid huvitatud saladuslikest kähe sabaga loomadest.

Niisiis, kui Lõhkine Tamm uuesti vangi peale vaatas, oli tema näoilme sootuks muutunud. Ta oli loobunud soovist päästa kahvanäoline ning tal ei olnud enam tahtmist piinamise kõige tõsisemat osa edasi lükata. See muutus vana pealiku meeleolus sai kiiresti teatavaks noormeeste

hulgas, kes tegid juba kiiruga ettevalmistusi oodatava vaatepildi jabks. Nad kogusid kähku noore männi kõrvale kuivi oksi, teritasid pindu, et neid ohvri kehasse torgata ja seejärel põlema süüdata ning valmistasid nööre, et vangi puu külge kinni siduda. Kõik see toimus sügavas vaikuses. Judith jälgis hinge kinni pidades kõiki indiaanlaste liigutusi, sellal kui Hirvekütt ise seisis näiliselt niisama kindlana nagu männid künkal. Kui sõdurid läksid teda kinni siduma, vaatas noormees siiski Judithi poole otsekui küsides, mis on soovitatavam, kas vastu panna või alistuda. Tähendusrikka žestiga soovitas Judith talle viimast abinõu ning minuti pärast köideti Hirvekütt uuesti puu külge kinni. Nüüd oli ta abitu märklaud igasugustele solvamistele või kuritegudele, mida ta piinajad oskasid välia mõeMä. Kõik olid nüüd nii agarasti ametis, et ei lausunud ühtki sõna. Siis süütasid nad lõkketule ja kõik ootasid kannatamatult lõppu.

Huroonid ei kavatsenud oma ohvri elu tulel põletamisega võtta. Nad tahtsid lihtsalt tema füüsilist vastupidavust kõige karmimale proovile panna. Neile oli kõige tähtsam tema skalp^oma kodukohta kaasa viia, kuid enne seda tahtsid nad tema mehisuse murda, sundida teda valust oigama. Seepärast oli okstest ja hagudest tuleriit

asetatud parajale kaugusele, nii et kuumus pidi muutuma talumatuks, kuigi see polnud otseselt eluohtlik. Kuid nagu säärastel puhkudel sageli juhtub, oli vahemaa valesti arvestatud ning leegid hakkasid lehvitama oma haralisi keeli ohvri näole nii lähedal, et mõne hetke pärast oleks see võinud saatuslikuks saada, kui Hetty poleks tunginud läbi rahvahulga, kepp käes, ja loopinud leegitseva tuleriida igasse külge laiali. Mõnigi käsi tõusis, et jultunud segajat maha paisata, kuid pealikud takistasid teda löömast, tuletades oma ägedaks läinud kaaslastele meelde, missugune on tema vaimne seisukord. Hetty ise ei mõistnud, missuguse ohtliku sammu ta oli astunud. Sooritanud selle julge teo, jäi tüdruk kulme kortsutades ringi vahtima, otsekui tahtes tähelepanelikuks muutunud metslasi nende julmuse eest noomida.

«Õnnistagu sind jumal, armas õde, selle julge teo eest!» sosistas Judith, kes oli liiga nõrgaks muutunud, et midagi taolist ette võtta. «Taevas ise saatis sulle selle mõtte!»

«See oli väga hästi välja mõeldud, Judith,» ütles vang vahele, «see oli väga hästi välja mõeldud ning päris õigel ajal, kuigi lõppude lõpuks see võib muutuda ka väga ebasobivaks ajaks! Mis sündima peab, see sündigu rutem või muidu on see juba liiga hilja. Kui ma oleksin täie suuga seda leeki sisse hinganud, ei oleks mingi inimlik jõud suutnud minu elu päästa. Ja te näete, et sel korral on nad minu pea nii kinni sidunud, et mul pole. võimalust seda liigutada. Hettyl olid küll head kavatsused, kuid võib-olla oleks olnud parem lasta tulel oma töö teha.»

«Julmad, südametud huroonid!» karjätas vihane Hetty. «Teie tahate ristiinimest põletada nagu puuhalgu! Kas te pole kunagi piiblit lugenud või kas te arvate, et jumal teile niisugused asjad andeks annab?»

Lõhkine Tamm käskis käeliigutusega laialipaisatud tukid uuesti kokku koguda. Toodi uusi puid — isegi naised ja lapsed korjasid agaralt kuivi oksi. Leek oli uuesti süttinud, kui üks indiaani naine tungis läbi_ringi, jooksis lõkketule juurde ning pildus jalaga põlevad oksad jälle laiali. Irokeesid vastasid sellele uuele ebaõnnestumisele kisaga, kuid kui süüdlane ringi pöördus ja

nad temas Tasa ära tundsid, järgnes sellele üldine heameele- ja üllatushüüd.

Minutiks ei mõtelnud keegi pooleli olevast toimingust ja nii vanad kui noored tunglesid ümber tüdruku, pärides talt kiiresti selgitust tema äkilise ja ootamatu ilmumise kohta. Sel kriitilisel hetkel jõudis Ua-ta-Ua midagi Judithile sosistada, pistis talle salaja pihku mingisuguse eseme ning hakkas seejärel vastama hurooni neidude tervitustele, kes teda väga armastasid. Judith sai jälle enesevalitsuse tagasi ning toimis kiiresti. Väike terav nuga, mille Ua-ta-Ua oli talle andnud, rändas Hetty kätte, sest see näis olevat kõige ohutum ja kõige vähem kahtlust äratavam viis, kuidas seda Hirvekütile edasi toimetada. Kuid Hetty nõder aru hävitas kõigi kolme hästipõhjendatud lootused. Selle asemel et kõigepealt vangi käed lahti päästa ja seejärel nuga tema riietesse peita, et too võiks seda kõige sobivamal silmapilgul käsutada, asus Hetty kõjkide silme all nööre läbi lõikama, mis köitsid Hirveküti pead, et ta uuesti ei satuks leekide ohtu. Muidugi märkasid huroonid seda toimingut ning haarasid Hetty kätest kinni, kui ta oli jõudnud nööridest vabastada ainult vangi ülakeha kuni küünarnukkideni. See avastus tõmbas kõhe kahtluse Ua-ta-Uale ja Judithi üllatuseks ei eitanud julge tüdruk ülekuulamisel oma osavõttu kõigest sellest, mis oli juhtunud.

«Aga mispärast ma poleks pidanud Hirvekütti aitama?» küsis tüdruk kindlal häälel. «Ta on delavaari pealiku vend. Minu süda on läbi ja läbi delavaari süda ... Tule siia, kõlvatu Kibuvitsaokas, ning pese irokeesi värv oma näolt maha! Astu huroonide ette, vares! Sa oled valmis sööma oma surnute kehasid ennem kui nälgima... Pange ta nägu näo vastu Hirvekütiga, pealikud ja sõjamehed, ma näitan teile, missuguse lurjuse te oma suguharusse olete vastu võtnud.»

See nende oma keeles peetud julge kõne avaldas sügavat muljet. Reetmine kutsub alati esile usaldamatust, ja kuigi arg Kibuvitsaokas püüdis oma vaenlasi kõigiti usinalt teenida, oli ta pälvinud kõigi oma pingutuste ning orjameelsuse peale vaatamata parimal juhul ainult põlgliku sallivuse. Soov Ua-ta-Uad oma naiseks saada innustas teda kunagi reetma oma rahva ning tüdruku; kuid

uute sõprade seas olid kerkinud talle tõsised võistlejad, kes teda reetmise pärast veelgi enam põlgasid. Lühidalt öeldes, Kibuvitsaokkal lubati jääda hurooni laagrisse, kuid tema oli seal samasuguse hoolika ja kuva järelevalve all nagu Ua-ta-Ua isegi. Ta ilmus harva pealikute ette ning hoidis hoolega Hirvekütist kõrvale, kel praeguse hetkeni polnud aimugi tema sealolekust. Siiski, kuulnud oma nime, mõistis ta, et enam ei olnud võimalik end peita. Ta ei pesnud irokeeside värve näolt maha ja kui ta ilmus ringi keskele, ei tundnud Hirvekütt teda esimesel pilgul äragi. Reetur võttis trotsliku ilme ja küsis kõrgilt, milles võiks keegi teda süüdistada.

«Küsi seda iseendalt,» vastas Ua-ta-Ua südikalt, kuigi kogu tema käitumises tundus äkki mingisugust hajameelsust; ta otsekui ootas midagi ja vähemalt Hirvekütt ning Judith märkasid seda kohe.

«Küsi seda iseenda südamelt, arg delavaaride koopaorav! ära tule siia süütu näoga. Mine vaata allikast — näed oma vaenlaste värve oma valelikul nahal, siis tule tagasi ning kiitle, kuidas sa oma suguharu juurest ära jooksid ning prantslaste vaiba endale katteks võtsid. Maali ennast kirjuks nagu koolibri — ometigi jääd mustaks nagu vares.»

Ua-ta-Ua oli huroonide juures elades käitunud nii vagusalt, et nüüd kuulati üllatunult tema pahast kõnet. Mis puutub süüdlasesse, siis hakkas selle veri soontes keema ja kauni kõneleja õnn oli, et Kibuvitsaokka võimuses ei olnud täide viia kättemaksu, mida ta juba mõttes haudus, vaatamata kogu oma teeseldud armastusele.

«Kel on vaja Kibuvitsaõit?» küsis ta süngelt. «Kui see kahvanäoline on elust väsinud, kui ta kardab indiaanlaste piinamisi, siis käsi, Lõhkine Tamm, ma saadan ta sõjameeste jälgedele, kelle me kaotasime ...»

«Ei, pealik, ei, Lõhkine Tamm!» segas Ua-ta-Ua innukalt vahele. «Hirvekütt ei karda midagi ja kõige vähem kardab ta varest. Päästke ta lahti, lõigake ta köidikud läbi, pange ta selle vaakuva linnuga nägu näo vastu, siis näeme, kes neist on elust tüdinud.»

Ua-ta-Ua tungis ettepoole, et haarata nuga noormehelt ja isiklikult see toiming lõpule viia, kuid üks elatanud

sõdur astus Lõhkise Tamme märguande peale vahele. Pealik jälgis kahtlustusega tüdruku iga sammu; sellepärast et isegi siis, kui ta rääkis hoopleval toonil, tundus temas peituvat mingisugune ebakindlus ja ootus, mis ei võinud niisuguse tähelepaneliku vaatleja eest märkamata jääda. Ua-ta-Ua mängis oma osa hästi, kuid kaks-kolm vanameest mõistsid kõhe, et ta lihtsalt mängib kornetit.

Sellepärast lükati tagasi tema ettepanek vabastada Hirvekütt ning kurvaks muutunud Ua-ta-Ua viidi puu juurest eemale sel hetkel, kui ta juba hakkas lootma, et tal on edu. Samal ajal asusid irokeesid, kes õlid tungelnud korratu jõuguna, uuesti korralikult ringi. Lõhkine Tamm teatas, et vanemad kavatsevad piinamist jätkata: viivitus on kestnud küllaltki kaua ning ei ole mingisuguseid tulemusi andnud.

«Pea, huroon! Pidage, pealikud!» hüüdis Judith, vaevalt isegi mõistes, mis ta räägib, et aga igal viisil aega võita. «Jumala nimel, kas või üksainus minut veel!»

Need sõnad katkestas teine, veelgi ebatavalisem vahelesegamine. Keegi noor indiaanlane tungis ühe hüppega läbi huroonide ridade ja kargas ringi keskele suurima iseteadlikkuse või südikusega, mis oli peaaegu hulljulguse piiril. Viis-kuus tunnimeest valvasid ikka veel järve mitmes üksteisest eemalasuvas punktis ning Lõhkisel Tammel jäi esimene mulje, et üks neist oli siia jooksnud mingisuguse tähtsa teatega. Võõra liigutused olid siiski nii nobedad ja tema sõjarüü, mis oli niisama napp nagu mõnel antiikaja kujul, oli väliselt nii vähe huroonide omast erinev, et esimesel pilgul oli võimatu mõista, kes ta oli, kas vaenlane või sõber. Kolme hüppega oli sõdur Hirveküti kõrval ning ainsa silmapilguga õlideta köidikud läbi lõigatud kiiruse ja täpsusega, mis vabastas vangi jäsemed täielikult. Alles pärast seda vaatas võõras ringi, siis pöördus ta ümber ning näitas üllatunud huroonidele delavaaride värvides ja sõjavarustuses noore ülla sõduri laupa, sirget rühti ning kotkapilku. Kummaski käes hoidis ta püssi; pussilaed toetusid maa peale, ja ühe küljest rippus alla Hirveküti padrunitasku ja püssirohu-sarv. See oli kuulus «hirvetapja». Julgelt ja väljakutsuvalt, ümbritsevale rahvasummale vaadates, andis indiaanlane relva selle seadusliku omaniku kätte. Kahe rel-

vastatud mehe kohalolek, kuigi nad ise asusid ringi kes-kel, halvas huroone. Nende püssid olid puude alla laiali loobitud ning nad said endid kaitsta ainult nugade ning tomahookidega. Ent nad valitsesid end küllalt hästi, et mitte hirmu näidata. Tundus väheusutavana, et niivõrd nõrgad jõud tihkaksid niisuguse tugeva salga kallale tungida. Huroonid ootasid, et sellele julgele väljaastumisele järgneb mingisugune ebatavaline ettepanek. Võõras ei petnudki nende ootusi: ta valmistus rääkima.

«Huroonid,» ütles ta, «see maa on väga suur. Suured Järved on ka avarad; nende taga on irokeesidele küllalt

ruumi. Siinpoolsel küljel on küllalt ruumi delavaaridele. Mina olen Tšingatšguk, Unkassi poeg, Tamenundi järglane. See on minu mõrsja; see kahvanäoline on minu sõber. Minu süda läks üpris

raskeks, kui ma tema kaotasin. Kõik delavaari neiud ootavad Ua-ta-Uad. Nad imestavad, mispärast ta nii kauaks ära jääb. Tulge, jätkem hüvasti ja mingem oma teed.»

«Huroonid, see on teie surmavaenlane, nende Suur Madu, keda te vihkate!» hõikas Kibuvitsaokas. «Kui ta siit välja pääseb, on iga teie mokassiinijälg siit kuni Kanadani verega määritud. Mina olen läbi ja läbi huroon.»

Viimaste sõnade juures heitis reetur oma noa delavaari palja rinna suunas. Ua-ta-Ua, kes tema kõrval seisis, suunas kiire käeliigutusega löögi kõrvale ning ohtlik relv tungis terapidi männitüvve. Järgmisel silmapilgul välkus samasugune relv Mao käes ning värises reeturi südames. Ei olnud minutitki möödunud sellest, kui Tšingatšguk ringi sisse hüppas, kui Kibuvitsaokas langes nagu puunott maha. Sündmused olid järgnenud niisuguse kiirusega, et huroonid ei jõudnud toibudagi. Toimunud katastroof ei lubanud enam viivitamist. Kajas üldine kisa ning kogu jõuk oli liikvel. Sel silmapilgul kostsid metsast ebatavalised helid. Kõik huroonid — nii mehed kui naised — jäid kuulatama, kõrvad kikkis, näod täis ootust. Hääl oli korrapärane ning raske, nagu oleks rammimisnuiaga vastu maad löödud. Puude vahel hakkasid mingisugused 'kogud liikuma ning varsti ilmus metsaservale taktisammul marssiv sõjaväeüksus. Sõdurid asusid rünnakule, kuningakuubede purpur punas keset metsa ererohelist lehestikku.

Raske on kirjeldada sellele järgnenud sündmusi. Tekkis niisugune segadus ning meeleheitlik püüd end päästa, et hävis igasugune tegevusühtsus ja -selgus. Qmberpii-ratud huroonide suust tungis metsik hädakisa. Sellele järgnesid inglaste jõulised hurraa-hüüded. Ükski mus-kett, ükski püss «i paukunud, kuigi kindel ja korrapärane jalgademüdin jätkus ning oli näha, kuidas püssi-täägid läikisid sõduriterivi ees, milles oli vähemalt kuuskümmend meest. Huroonid olid sattunud äärmiselt ebasoodsasse olukorda: kolmest küljest piiras neid vesi ja

neljandast lõikas neil taganemistee ära kohutav ja hästi väljaõpetatud vaenlane. Indiaanlased tormasid oma relvade juurde ning seejärel hakkasid kõik neemel olijad — mehed, naised, lapsed, — rutuga varju otsima. Keset üldist segadust ja kohkumist säilitas Hirvekütt külmaverelisuse ja otsustusvõime. Ta esimeseks mureks oli peita Judith ja Ua-ta-Ua puutüvede taha ning siis hakkas ta Hettyt otsima, kuid hurooni naised olid ta endaga kaasa viinud. Pärast seda tormas Hirvekütt taganevate huroonide tiivale, kes jooksid neeme lõunatipu poole, lootuses end vee kaudu päästa. Hirvekütt varitses paraja silmapilgu, kui kaks tema asjast piinajat kohakuti jõudsid ning tema püss katkestas esimesena selle õudse stseeni vaikuse. Ühe kuuliga läbistas ta mõlemad põgenikud. See kutsus esile üldise tulistamise huroonide poolelt. Üldisest kärast kostis Mao sõjahüüd ning tulis-tamine. Hästi väljakoolitatud sõdurid ei vastanud ikkagi kogupauguga huroonide tulistamisele ja ainuüksi Välejala hüüdeid ja laskmist oli kuulda inglaste ridadest. Inglased liikusid vaikides, kui mitte arvestada lühikest ja kiiret käsklust ja raskeid, taktis kajavaid ning ähvarda-vaid samme.

Sellele järgnesid karjatused, oigamised ja .needmised, mis tavaliselt saadavad täägivõitlust. See hirmus, surmatoov relv küllastus kättemaksust. Järgnenud stseen oli niisugune, nagu neid sageli kordub meiegi päevil ja milles ei ole kellelgi pääsu julma arveteõiendamise eest.

XXXI PEATÜKK

Näe, lilledest tulvil on nurm, —

kuid homme tahab neid surm!
Kui see, mida soovides süda taob,
täitub, — siis peagi jälle kaob.
Mis on siis maailma helk?
Vaid öösi sähvav pälk,
mis haihtub kui välk!
Shelley

Vaevalt maksab lugejale üksikasjaliselt maalida pilti neemenukast, mille õnnetud huroonid olid oma viimaseks laagripaigaks valinud. Tundelisemate või nõrgemate närvidega inimeste õnneks varjasid puutüved, lehestik ja suits ära enamiku seal toimunud stseenidest ja öö laotas peagi oma loori üle järve ning üle kogu ääretu asustamata maa, mis oiatus tollal väheste ja tühiste eranditega Hudsoni leetseljakuilt kuni Vaikse Ookeani kallasteni. Viime oma jutustuse tegevuse üle järgmisele päevale, kui päikese valgus langes jälle maale nii lahke ja naeratavana, nagu poleks midagi erilist juhtunud.

Kui päike järgmisel hommikul tõusis, olid Vilkuva Peegli kallastel kõik vaenu- ja taplusejäljed kadunud. Eelmise õhtu õudsed sündmused ei olnud jätnud pisimatki jälge järvepinnale ning tunnid jätkasid väsimatult oma rahulikku käiku, nõnda nagu loodus oli seadnud. Linnud õõtsusid endist viisi järvel või tiirutasid kõrgel, mägede kõige pikemate mändide kõhal, olles looduse vastupandamatutele seadustele alludes valmis jahisaagile kallale sööstma. Ühe sõnaga, midagi ei olnud muutunud, välja arvatud elu ja liikumine, mis valitses nüüd kindlu-ses ja selle ümber. Siin toimunud muutus oleks silma torganud isegi kõige hajameelsemale vaatlejale. Kuningliku jalaväerügemendi mundris tunnimees kõndis mõõdetud sammuga mööda platvormi edasi-tagasi. Paarkümmend meest samast üksusest istusid siinsamas või asusid laevas. Püssid olid hakkides, tunnimehe valve all. Kaks ohvitseri vaatlesid kallast meie poolt juba nii sageli mainitud merepikksilmaga. Nende pilgud olid suunatud sellele saatuslikule

neemele, kus puude vahel vilkusid veel praegugi punased kuued ja kus läbi pikksilma paistis, kuidas sõdurid olid ametis labidatega ning kuidas toimusid matused. Mõnegi reamehe välimuse järgi •oli näha, et võitu ei olnud vaenlaste üle saavutatud vastupanuta. Ja platvormil seisvatest ohvitseridest rippus nooremal käsi sidemes. Ta kaaslane, kes üksust juhtis, oli õnnelikumalt pääsenud. Tema oligi see, kes pikksilmaga vastaskallast uuris.

Seersant tuli ettekandega. Ta nimetas vanemat ohvitseri kapten Warleyks, nooremat lipnik Thorntoniks. Lugeja näeb peagi, et esimene oligi seesama ohvitser, kelle nime oli ärevusega mainitud Judithi ja Välejalä vahelises lahkumisvestluses. Tema see oligi, keda garnisoni tühjad jutud sidusid kõige sagedamini selle kena, kuid avameelse tüdruku nimega. Warlev oli kolmekümne viie aastane punapõskne, jämedate näojoontega mees. Kuid tema sõjaline rüht ja elegantne välimus võisid kergesti pimestada Judithi taolist kogemusteta tütarlast. «Craig külvab meid tänusõnadega üle.» tähendas kapten lipniku poole pöördudes ükskõikse näoilmega, pani pikksilma kokku ja andis selle käskjala kätte. «Ja tõtt öeldes on selleks ka põhjust. Muidugi oleks palju meeldivam

olla siin ja miss Judith Hutteriga kurameerida kui neemel indiaanlasi matta, hoolimata romantilisest ümbrusest ja hiilgavast võidust... Muide, Wright, kas Davis on veel elus?»

«Ta suri kümme minutit tagasi, teie ausus,» vastas seersant, kellele see küsimus oli esitatud. «Ma teadsin kõhe, millega see lõpeb, niipea kui nägin, et kuul oli sattunud talle kõhtu. Ma pole veel kohanud inimest, kes oleks suutnud kaua vastu pidada pärast seda, kui tal on auk vatsas.»

«Jah, pärast seda ei ole küll kellelgi suurt isu,» tähendas Warley haigutades. «Kas teate, Arthur, kaks unetut ööd järjestikku mõjuvad kuratlikult inimese ajule. Ma olen loll nagu hollandi papp Mohawkis. Loodan, et te käsi teid väga ei häiri, armas poiss?»

«Nagu näete, tõmbab see mul näo natuke krimpsu, sir,» vastas nooruk naerdes, kuigi ta nägu tõmbus samal ajal valust lausa kõveraks. «Kuid seda võib välja kannatada. Loodan, et Graham leiab varsti mõne minuti aega ja vaatab mu haava.»

«Aga see Judith Mutter on siiski väga armas tütarlaps, Thornton, ja see ei ole minu süü, kui tema ilu ei saa keegi näha ja imetleda Londoni parkides,» jätkas Warley, tundes vähe huvi oma kaaslase haava vastu. «Ah jaa, teie käsi! Täiesti õigus! Minge laeva, seersant, ning öelge doktor Grahamile, et ma palun teda mister Thorntoni haava vaadata, niipea kui ta on valmis saanud selle vaese mehega, kel jalaluu on kätki... Veetlev olevus! Ja ta oli otsekui mõni kuninganna oma brokaatkleidis. Ma näen, siin on kõik muutunud: isa ja ema on surnud, õde on suremas, kui ta ei olegi juba surnud, ja, tervest perekonnast on järele jäänud ainult meie iludus üksi. Üldsummas oli see vägagi edukas ekspeditsioon ning tõotab lõppeda palju meeldivamalt kui tavalised kokkupõrked indiaanlastega.»

«Kas ma pean oletama, sir, et te kavatsete hüljata suure poissmeeste armee lipu ning lõpetada sõjaretke abiellumisega?»

«Mina, Tom Wafley, peaksin hakkama abielumeheks?! Jumala eest, kulla poiss, te tunnete vähe suurt armeed, millest te räägite, kui te kujutate ette midagi niisugust!

Mina oletan, et koloonias leidub tõesti naisi, keda kergejalaväe kapten ei tarvitse põlata, kuid neid ei leidu siin mägijärve ääres või isegi all Hollandi jõekese kaldail, kus meie garnison asub. Tõsi, minu kindralist onu võttis kord vaevaks ja valis mulle naise Yorkshire'is; kuid too tüdruk oli inetu ja mina ei abiellu isegi printsessiga, kui ta ei ole ilus.»

«Aga kui ta on ilus, siis olete valmis abielluma isegi kerjusega?»

«Noh, see on ju lipniku arusaamine asjast! Armastus onnis — see on vana laul uuel viisil, mida kuuleme juba sajandat korda. Meie ei ole nende killast, kes abielluvad, mu kallis poiss. Võtame kas või meie komandöri, rügemendiülema vana sir Edwini. Noh, kuigi ta on juba täiskindral, ei ole ta iial mõelnud ühestki naisest, ja kui inimene teenib kindralleitnandi astmeni abiellumata, siis on ta juba ohutus olukorras. Rügemendiülema abi on ka ainult leeris käinud, nagu ma ütlesin kord oma onupojale — piiskopile. Major on lesk, ta oli noorest peast kaksteist kuud abielus ja nüüd me peame teda oma inimestest kõige kindlamaks. Kümnest kaptenist on dilemma ees ainult üks, ja tedagi, vaesekest, hoitakse alaliselt rügemendistaabis nagu mingit memento mori[1] noorte uustulnukate jaoks. Mis noorematesse ohvitseridesse puutub, siis ei ole ühelgi neist olnud jultumust teatada, et ta kavatseb oma abikaasat rügemendile esitleda ... Kuid teie käsi teeb teile valu ja lähme vaatame, mis on lahti Grahamiga.»

Üksusega kaasas olev kirurg tegeles hoopis muuga, kui kapten oli oletanud. Kui lahing oli läbi ning surnud ja haavatud kokku korjatud, leiti vaene Hetty viimaste hulgast. Ta oli püssikuulist surmavalt haavatud. Keegi ei teadnud, mil viisil ta oli haavata saanud. Arvatavasti oli see juhuslikke õnnetusi, mis alati käivad kaasas niisuguste sündmustega nagu need, millest eelmises peatükis jutustati. Sumak, kõik vanemad naised ja mõni hurooni neiugi olid langenud täägi ohvriks kas üliägeda käsi-Mhmluse segaduses või sellest, et raske oli eraldada meest naisest, kuna nende riided olid nii lihtsad. Suurem

Mäleta surma! (Lad. k.)

osa sõjamehi jäi sinnasamasse. Üksikutel oli siiski õnnestunud põgeneda ning paar-kolm meest võeti elusalt vangi. Mis haavatutesse puutub, siis vabastas tääk kirurgi liigsest tülist. Lõhkine Tamm oli pääsenud elu ja tervete kehaliikmetega, kuid oli haavatud ja vangis. Kui kapten Warley ja lipnik

läksid laeva, möödusid nad temast. Vana indiaanlane istus väärikalt vaikivana ühes praami otsas sidemes pea ja jalaga, kuid tema näol ei olnud märgata mingisuguseid nukruse või meeleheite märke. KindLasti leinas ta taga oma suguharu hukkumist, kuid säilitas sealjuures väärikuse, nagu sobis sõdurile ja pealikule.

Mõlemad ohvitserid leidsid kirurgi laeva peakajutist. Ta oli just eemaldumas Hetty sängi juurest. Rangel rõuge-armilisel šotlase näol oli kurb kaastundeilme, mida seal tavaliselt polnud näha. Kõik tema pingutused olid olnud asjata ja tal tuli vastu tahtmist loobuda igasugusest lootusest, et tüdruk elab veel kas või mõne tunnigi. Doktor Graham oli harjunud* suri-stseenidega ning tavaliselt mõjusid need talle üsna vähe. Kõigis usku puutuvates küsimustes oli ta materiaalsete küsimuste üle loogiliselt ja järjekindlalt mõeldes skeptikuks muutunud. Usust toe otsimine tundus talle nõrkusena. Kui ta aga nägi, et vagur ja noor Hetty, kes mõistuselt seisis enamikust naisterahvastest madalamal, leidis sel raskel kannatus-hetkel tuge neist harrastest tunnetest ja talus piinu kindlusega, mida oleks võinud kadestada nii mõnigi karastatud sõdur või kuulus kangelane, oli ta sellest vaatepildist niivõrd liigutatud, et isegi häbenes seda tunnistada.

«Täiesti ebatavaline juhtum metsas, ja pealegi on tegemist pooliku aruga,» tähendas ta terava šoti aktsendiga, kui Warley ja lipnik kajutisse astusid. «Ma loodan, džen-telmenid, et kui meie kolme tund kätte tuleb, sjis oleme meiegi valmis niisamasuguse alandlikkusega minema sellest maailmast pensionile nagu see vaene poolearuga neiu.»

«Kas pole mingit lootust, et ta paraneb?» küsis Warley, pöörates pilgu surnukahvatule Judithile, kelle põskedele olid muide ilmunud kaks punast laiku, kui kapten kajutisse astus.

«Mitte rohkem kui Charlie Stuartil[1] Inglismaa kuningaks saada. Astuge lähemale ja otsustage ise, džentelmenid. Selle vaese neiu hinges toimub võitlus elu ja surma vahel, mis väärib koguni filosoofi tähelepanu… Mister Thornton, nüüd olen ma teie teenistuses. Me vaatame teie haava kõrvalruumis ja sel ajal me võime ka filosofeerida inimhinge keerdkäikudest.»

Kirurg ja lipnik eemaldusid. Warleyl oli nüüd võimalus tähelepanelikumalt ringi vaadata ja kajutisse kogu-nenud inimeste meeleolu paremini mõista. Vaene Hetty oli asetatud oma lihtsasse sängi ja oli pooleldi istukil. Tema näol, millel oli omapärane kirgastunud ilme, paistsid läheneva surma tunnused. Tema juures olid Judith ja Ua-ta-Ua. Judith istus sügavas kurbuses, Ua-ta-Ua seisis, valmis osutama igasugust abi, milleks naise tähelepanu on suuteline. Hirvekütt, kes oli täiesti vigastamata, seisis voodi jalutsis oma «hirvetapjale» toetudes. Sõjavaimustus, mis alles nii hiljuti oli säranud tema näol, oli andnud maad tavalisele ausale ja heasoovlikule ilmele, mida pehmendasid nüüd veel kahjutunne ja mehine nukrus. Madu seisis tagaplaanil, sirge ja liikumatu nagu raidkuju, kuid nii tähelepanelik, et ainuski asi ei pääsenud tema terava pilgu eest. Välejalg täiendas gruppi; ta

istus ukse juures toolil niisuguse inimese ilmega, kes tunneb, et tema juuresolek on ebakohane, kuid kes häbeneb omapead lahkuda.

«Kes on see punases kuues mees?» küsis Hetty, kui oli märganud kapteni mundrit. «Ütle mulle, Judith, kas see on Välejala sõber?»

«See ohvitser juhatab seda väeüksust, kes päästis meid kõiki huroonide käest,» vastas õde tasa.

«Tähendab, ka mina olen päästetud? Ja mina mõtlesin, et siin räägiti, nagu oleks mind lastud ja ma pean surema. Ema on surnud, isa samuti, kuid sina oled elus, Judith, ja Välejalg ka. Ma kartsin väga, et Välejalg tapetakse, kui kuulsin, kuidas ta sõdurite hulgas karjus.»

«Pole midagi, pole midagi, kallis Hetty,» katkestas

i Charles Stuart — Inglismaa troonilt kukutatud kuningas James II pojapoeg, troonipretendent. 1745. aastal korraldas ta Sotimaa mägihõimude abil ülestõusu, kuid ülestõus purustati inglaste poolt ja ta põgenes.

Judith teda, kes püüdis sel silmapilgul rohkem kui kunagi varem säilitada õe saladust. «Välejalg on terve ja Hirvekütt on terve ja delavaarid on ka terved.»

«Kuidas see juhtus, et tulistati minutaolist vaest tütarlast ja nii palju mehi jäi terveks? Ma ei teadnud, et huroonid on nii kurjad, Judith.»

«See oli õnnetus, vaene Hetty, kurb õnnetus. Keegi ei oleks sulle meelega midagi viga teinud.»

«Mul oh selle üle väga hea meel. Mulle tundus see imelikuna: mina olen nõrgamõistuseline ja punanahad ei teinud mulle varem kunagi midagi halba. Mul oleks olnud väga raske mõtelda, et nad on minu suhtes meelt muutnud. Mul on samuti heameel, Judith, et nad ei teinud midagi halba Välejalale ... Teate, Hirvekütt, siiski oli väga hea, et sõdurid tulid, sest tuli põletab.»

«Tõepoolest, see oli suur õnn, õde.»

«Ma arvan, Judilh, et sa oled tuttav mõnega neist ohvitseridest; varem puutusid sa nendega sageli kokku.»

Judith ei vastanud midagi; ta kattis näo kätega ja hakkas oigama. Hetty vaatas talle imestades otsa, kuid oletades loomulikult, et tema seisukord on õe kurvastuse põhjuseks, püüdis ta õde lahkelt trööstida:

«Ära minu pärast muretse, armas Judith. Kui ma suren, siis ma ei kannata. Noh, isa ja ema on mõlemad surnud ja see mis juhtus nendega, võib ka juhtuda minuga. Sa tead ju, et meie peres olin mina alati kõige viimasel köhal; tähendab, et vähe on neid. kes mõtlevad minule pärast seda, kui ma olen järvepõhja kadunud.»

«Ei, ei, ei, vaene armas Hetty!» karjatas Judith tagasihoidmatus kurbusehoos. «Mina vähemalt

mõtlen sinule alati. Ja rõõmuga... Ah, missuguse rõõmuga vahetaksin ma köha sinuga. Sa oled puhas, hea, Ilma patuta!»

Kapten Warley oli toetunud vastu kajuti ust. Ent kui see tunnetepuhang, mis oli täis ääretut kurbust ja võibolla meeleheidetki, tungis ilusa tütarlapse suust, läks ta aeglaselt ja mõtlikult eemale. Lipnikust möödudes, kes kortsutas kirurgt käes valu pärast nägu, et pööranud ta sellele mingit tähelepanu.

«Näe, siin on.minu piibel, Judith!» ütles Hetty võidurõõmsalt. «Tõesti, ma ei suuda enam lugeda, mu silmadega on midagi juhtunud. Sa paistad mulle nii ähma-

sena ja kaugena, ja Välejalg ka, kui ma teda vaatan. Tõesti, ma ei oleks kunagi uskunud, et Harry Marchil võib olla nii tuim pilk. Mis selle põhjuseks võiks olla, Judith, et ma täna nii halvasti näen? Mina, kelle kohta ema alati ütles, et mul on kogu perekonnas kõige paremad silmad. Jah, see on tõsi... Mõistus oli mul küll nõrk, inimesed ütlesid, et ma olen poole aruga, kuid silmad olid üpris head...»

Judith hakkas uuesti nutma, sel korral ei teinud talle valu enda haletsus ega minevikumälestused. See oli puhas, südamest tulev kurbus, mille oli esile kutsunud armastus õe vastu ja mida suurendas tema ees lebava olendi alandlikkus ja ülim truudus. Sel hetkel oleks ta rõõmsalt ohverdanud oma elu, et Hettyt päästa. Ent see «i olnud tema võimuses ja tal jäi üle ainult kurvastada. Sel hetkel tuli Warley kajutisse tagasi, aetuna salajasest tungist, millele ta ei suutnud vastu panna, kuigi ta tundis ka samal ajal, et hülgaks suure rõõmuga Ameerika kontinendi igavesti, kui see võimalik oleks. Selle asemel et jääda ukse juurde, tuli ta kannataja sängile nii ligidale, et sattus Hettyle otse silma alla. Hetty suutis eraldada vaid suuri esemeid ning tema pilk kiindus peagi ohvitserile.

«Kas teie olete see ohvitser, kes tuli siia koos Väle-jalaga?» küsis ta. «Kui nii, siis peame kõik teid tänama. Kuigi mina sain haavata, pääsesid ometi kõik teised. Tähendab, Harry March ütles teile, kust meid leida ja kui hädasti me vajame teie abi?»

«Teate indiaanlaste ilmumisest tõi meile sõbraliku suguharu käskjalg,» vastas kapten, rõõmustades juhusest kergendada oma tundeid vestlusega. «Ja mind saadeti viivitamata nende taganemisteed ära lõikama. Muidugi, oli õnn, et me kohtasime Harry Välejalga, nagu te teda kutsute, sest ta oli meile teejuhiks, ja niisamuti oli õnn, et me kuulsime püssipauke, — nagu ma nüüd teada olen saanud, lasti lihtsalt märki, — sest see sundis meid oma marssi kiirendama ja juhtis meid ka järve õigesse külge. Delavaar nägi meid kaldal, kui ma ei eksi, pikksilma abil. Tema ja Ua-ta-Ua, nagu tema skvood kutsutakse, osutasid meile suure teene. See oli tõepoolest üsna õnnelik kokkusattumine, Judith.»

«Ärge rääkige mulle õnnest, sir!» vastas neiu nutuse häälega, uuesti nägu kätega kattes. «Minu jaoks on terve maailm kurbust täis. Ma ei taha enam kunagi midagi kuulda märkiiaskmisest, püssidest, sõdureist ja üjdse inimestest.»

«Kas te tõesti olete minu õega tuttav?» küsis Hetty, enne kui hämmeldunud ohvitser jõudis vastuseks mõtteid koguda. «Kust te teate, et tema nimi on Judith? Teil on õigus, sest see on tõesti ta nimi. Ja minu nimi on Hetty ning meie mõlemad oleme Thomas Hutteri tütred.

«Taeva nimel, armas õeke, minu pärast, armas Hetty,» ütles Judith paluvalt, «ära räägi enam sellest!»

Hetty vaatas talle üllatunult otsa, kuid olles harjunud sõna kuulma, lõpetas ta kapten Warley ebakohase ja piinliku ülekuulamise ning langetas silmad piibli poole, mida ta hoidis ikka veel käes, nõnda nagu mõni mees hoiab laevahuku või tulekahju ajal kramplikult süles aarde-laegast. Tema mõistus pöördus nüüd tulevikku, olles kaotanud minevikupildid.

«Meie ei jää kauaks teineteisest lahku, Judith,» ütles ta. «Kui sina sured, siis peab ka sind toodama ja maetama järve ema kõrvale.»

«Kahju, Hetty, et ma juba praegu ei lama seal!»

«Ei, Judith, see ei ole võimalik. Inimene peab enne surema, kui tal on õigus saada maha maetud. Patt oleks sind matta või et sa ise mataksid enese elavana. Kord mõtlesin minagi enese matmisest, kuid jumal hoidis mind sellest patust.»

«Sina...! sina, Hetty Hutter, mõtlesid niisugusest teost?» karjatas Judith, vaadates õele kirjeldamatu imestusega otsa, kuigi ta teadis, et Hetty huultelt ei tulnud ühtki sõna, mis poleks olnud täielik tõde.

«Jah, Judith, kuid jumal on unustanud — ei, tema ei unusta midagi — ta on selle andestanud,» vastas surev tütarlaps süüd kahetseva lapse alandliku näoga. «See oli varsti pärast ema surma. Ma tundsin, et olin kaotanud oma kõige parema sõbra maa peal, kui mitte ainukese sõbra. Tõsi, Judith, teie isaga olite minu^astu väga sõbralikud, kuid ma olen nõrgamõistuseline]a teadsin, et ma olen teile ainult koormaks. Peale selle häbenesite

te nii sageli niisuguse õe ja tütre pärast. Ja raske on elada maailmas, kus kõik vaatavad sulle ülalt alla. Siis ma mõtlesingi, et kui ma saaksin end ema kõrvale matta, oleksin ma õnnelikum järvepõhjas kui majas.»

«Andesta mulle, andesta mulle, kallis Hetty! Põlvili palun sult andestust, kallis õekene, kui mõni minu sõna või tegu tõi sulle niisuguse pöörase, julma mõtte!»

«Tõuse üles, Judith. Põlvita jumala ees, aga mitte minu ees. Täpselt samuti tundsin mina ennast, kui ema oli suremas. Mulle tuli meelde kõik, millega ma teda olin kurvastanud ning olin andeks paludes valmis suudlema tema jalgu. Ma mõtlen, et nii tuntakse alati kõigi surijate juures; kuigi nüüd, kus ma sellest mõtlen, ma enam ei mäleta, et oleksin midagi niisugust tundnud isa surma puhul.»

Judith tõusis püsti, ja varjates nägu põllega, hakkas nuuksuma. Sellele järgnes pikk, üle kähe tunni vältav paus, mille kestel kapten Warley mitu korda kajutisse astus ja sealt jällegi lahkus. Nähtavasti ei olnud tal mugav olla, kui ta ära oli, kuid ta ei suutnud ka kauaks siia jääda. Ta tegi mitmesuguseid korraldusi, mida tema mehed täitma hakkasid. Kogu väeüksuses valitses liikumine, eriti siis, kui leitnant Craig oli lõpetanud ebameeldiva surnute matmise toimingu ja saatis käskjala kaldalt küsima, mis väesalgaga ette võtta. Selle vaheaja kestel oli Hetty pisut aega maganud ja Hirvekütt ning Tšingatšguk lahkusid laevast, et kahe-kesi nõu pidada. Kuid eespooltähendatud vaheaja lõpul tuli kirurg platvormile ning teatas erutusega, mida tema seltsimehed varem polnud tema juures kunagi märganud, et patsient läheneb kiiresti oma lõpule. Selle teate puhul kogunesid kõik kajutisse. Uudishimu, aga võib-olla ka kõrgemad tunded, meelitasid siia inimesi, kes olid alles nii hiljuti olnud palju raskemate ja tähtsamate, sündmuste tunnistajaiks. Nüüd oli Judith murest juba täiesti teovõimetu ja Ua-ta-Ua üksinda ümbritses õrna naiseliku hoolitsusega haigevoodit. Hettys endas ei olnud toimunud mingisugust muud märgatavat muutust, kui mitte arvestada üldist nõrkust, mis osutas surma peatsele lähenemisele. Nii vähe kui tal mõistust oligi, jäi see selgeks nagu alati ning mõnin-

gas suhtes muutus tema mõistus isegi erksamaks kui tavaliselt.

«Ära kurvasta minu pärast nii palju, Judith,» ütles tagasihoidlik kannataja. «Ma näen varsti ema. Mulle tundub, et ma juba näengi teda. Ta nägu on niisama sõbralik ja naeratav nagu alati. Võib-olla kui ma ära suren, annab jumal mulle kogu aru tagasi ning ma olen väärilisem kaaslane emale kui varem. Aga kui pimedaks läheb kõik! Kas tõesti nii lähedal on öö? Ma ei näe peaaegu mitte midagi. Kus on Ua-ta-Ua?»

«Ma olen siin, vaene tütarlaps. Mispärast sa mind ei näe?»

«Ma näen sind, kuid ma ei näe, kas see oled sina või Judith. Ma usun, et ma ei näe sind enam kaua, Tasa.»

«Sellest on väga kahju, vaene Hetty. Kuid pole viga: kahvanäolistel lähevad taevasse nii tütarlapsed kui ka sõjamehed.»

«Kus on Madu? Ma tahan temaga rääkida, andke mulle tema käsi, näe nii! Nüüd ma tunnen teda. Dela-vaar, sa pead armastama ja austama seda noort naisterahvast. Ma tean, kui õrnalt tema sind armastab ning sina pead teda niisama õrnalt armastama. ära kohtle teda nii, nagu mõned teie mehed oma naisi kohtlevad, ole talle hea mees. Aga nüüd tooge Hirvekütt mulle ligemale, andke mulle tema käsi.»

See palve täideti ning jahimees seisis haige sängi kõrval, alludes lapse kuulekusega kõigile tema soovidele.

«Ma tunnen, Hirvekütt,» jätkas ta, «kuigi ei-suuda ütelda mispärast, et teie ja mina ei lahku igaveseks. See on imelik tunne! Ma ei ole seda varem tundnud... Huvitav, millest see tuleb?»

«See on jumal, kes annab sulle julgust viimases hingehädas ja seepärast peab. tema vastu austust tundma. Jah, meie saame veel kunagi kokku, kuigi see -võib sündida alles kaua aja pärast ja kaugel maal.»

«Kas teie ka tahate, et teid maetaks järve? Kui see nii on, siis ma mõistan, millest mul see tunne tuleb.»

«Vaevalt on .see võimalik, tütarlaps, vaevalt on see võimalik. Kuid öeldakse, et ristiinimeste hingede jaoks olevat olemas niisugune maa, kus ei ole järvi ega metsi.

Miks seal metsi ei ole, see käib küll üle minu mõistuse, kuna mugavus ja rahu on peaasjad. Minu haud on kõige tõenäolisemalt kuskil metsas, kuid ma loodan, et minu hing ei ole sinu omast siiski kaugel.»

«Kindlasti on see nii. Ma olen liiga nõdra aruga, et niisuguseid asju mõista, kuid ma tunnen, et mina ja, teie kohtume veel... Õde, kus sa oled? Nüüd ma ei näe midagi peale pimeduse. Kindlasti on juba öö.»

«Ah, Hetty, ma olen siin, sinu kõrval, näed minu käed-kallistavad sind,» nuuksus Judith. «Räägi, kallis.._võib-olla sa tahad midagi öelda või palud midagi sel õudsel minutil?»

Selleks ajaks oli Hetty nägemine täiesti kadunud. Siiski ei lähenenud surm talle oma tavaliste õudustega,, vaid otsekui õrnusest haaratuna. Tütarlaps oli kahvatu nagu laip, kuid hingas kergelt ja ühtlaselt. Tema hääl,, mis oli muutunud peaaegu sosinaks, jäi siiski endiselt: selgeks ja arusaadavaks. Kui õde selle küsimuse esitas, valgus puna üle sureva tütarlapse põskede; see oli siiski: väga nõrk, peaaegu märkamatu ja sarnanes roosi värvile. Keegi peale Judithi ei märganud seda naiselikku tundeväljendust, millest isegi surm ei olnud võitu saanud. Judith mõistis kõhe selle põhjust.

«Välejalg on siin, kallis Hetty,» sosistas õde, asetades-näo surijale nii lähedale, et sõnad ei

kostaks võõrastele kõrvadele.

«Kas tahad, ma kutsun tema sinuga hüvasti jätma?»

Õrn käesurumine andis jaatava vastuse ja siis kutsuti Välejalg surivoodi juurde. Arvatavasti ei olnud see kaunis, kuid jäme metsaelanik iial tundnud end nii ebamugavasu, kuigi kiindumus, mida Hetty tema vastu tundis, oli liiga puhas ja pealetükkimatu, et tema peas võisid tekkida kas või pisimadki kahtlused selles suhtes. Ta lubas Judithil oma kõva hiiglasekäe asetada Hetty kätesse ja seisis ebamugavas vaikimises, oodates, mis edasi saab.

«See on Välejalg, mu armas,» sosistas Judith õe kohale kummardudes. «Räägi temaga ja luba tal ära minna.»-

«Mis ma pean talle ütlema, Judith?»

«Kõike, mis käsib sinu puhas hing, mu kallis. Usalda oma hinge ja ära karda midagi.»

«Hüvasti, Valejälge sosistas tütarlaps sõbralikult tema kätt surudes. «Ma oleksin tahtnud, et te püüaksite saada rohkem Hirveküti taoliseks.»

Need sõnad olid lausutud suure vaevaga. Kahvatu puna püsis vaid hetke, seejärel vallandusid sõrmed ja Hetty pööras näo kõrvale, nagu oleks ta selle maailmaga kõik arved lõpetanud. Salapärane tunne, mis sidus teda selle noormehega, tunne, mis oli nii õrn, et jäi peaaegu märgatamatuks temale endalegi ja mida ei oleks iial tekkinudki, kui mõistus oleks rohkem valitsenud tema südame üle, andis maad ülevatele mõtetele.

«Millest sa mõtled, armas õeke?» sosistas Judith. «Ütle mulle, et ma saaksin sind aidata sel hetkel.»

«Ema ... ma näen nüüd ema ... Ta seisab järve kõhal üleni valgusest ümbritsetuna... Mispärast ei ole isa seal?... Kui imelik, et näen ema, aga ei näe sind... Jää hüvasti, Judith!»

Viimased sõnad ütlgs ta pärast pausi. Õde kummardus tema kõhale äreva tähelepanuga, kuni ta lõpuks märkas, et alandlik hing oli juba lahkunud. Nii suri Hetty Hutter, üks neid salapäraseid lülisid materiaalse ja vaimse maailma vahel.

XXXII PEATÜKK

Kas lüüa vast võiks tütarlast, kes parunite perest?
Kas võiksin ma ehk naida ta? Ma pole siniverest!
Ja isale ei meeldiks see, ma oleks pinnuks silmas!
On parem see, kui minu tee käib üksi selles ilmas.
Ei kõlba nii; nüüd saatus viib mind käima metsaradu;

kui viibin siin, siis vaibub piin, sest see on minu kodu!
«Pruunipäine tüdruk» (vana ballaad)

Järgmine päev oli väga kurb, kuigi see möödus väga; pingsates askeldustes. Sõdurid, kes olid hiljuti oma ohvrid maha matnud, kogunesid nüüd oma surnud seltsimeest mulda sängitama. Hommikune vaatepilt oli jätnud härrasrahvale kurva mulje ja teisedki olid samasuguse tunde mõju all üsna mitmekesisel viisil ja paljudel põhjustel. Tund venis tunni järele, kuni saabus õhtu.ja siis jõudis kätte vaese Hetty Hutteri põrmule viimase austuse avaldamise nukker silmapilk. Tema keha lasti; järve ema kõrvale, keda ta oli nii armastanud ja austanud. Kirurg Graham, vaatamata kogu oma vabameelsusele, nõustus meeleldi tema haua kohal matusekõnet pidama. Judith ja Ua-ta-Ua valasid ohtralt pisaraid; Hirvekütt vaatas ainiti läbipaistvale veele, mis voogas, nüüd selle keha köhal, kelle hing oli puhtam mägialli-kast. Isegi delavaar pööras näo kõrvale, et oma nõrkust

561

varjata. Reasõdurid vaatasid matusetalitust tuimade imestavate pilkudega.

Päev lõppeski selle harda toiminguga. Vanemkomandöri käsu kohaselt heitsid kõik varakult magama, sest oli otsustatud asuda koidu ajal koduteele. Üks osa üksusest, kelle teejuhiks oli Välejalg ja kelle hooleks oli haavatute, vangide ja sõjasaagi äraviimine, oli lahkunud kindlusest juba keskpäeval, et jõuda forti lühimat teed kaudu. Salk -oli maabunud sellel neemel, mida nii sageli on mainitud või kirjeldatud meie jutustuse esimestel lehekülgedel. Kui päike loojus, asus väesalk juba laagris pika, ebaühtlase ja järsu küngasteaheliku veerul, mis langes Mohawki jõe oru suunas. Selle salga lahkumine oli suurel määral lihtsustanud järgmise päeva toiminguid, sest mahajääjad olid nüüd vabanenud haavatutest ja pagasist ning üksuse ülem võis vabalt tegutseda.

Pärast õe surma ei rääkinud Judith kuni südaööni kellegagi peale Ua-ta-Ua. Kõik austasid tema kurbust ning mõlemad neiud viibisid kuni viimase minutini kadunu põrmu juures. Niipea kui kurb matusetalitus oli lõppenud, purustas trummipõrin vaikuse, mis valitses rahuliku järvepinna köhal, ja kajas mägedest vastu. Täht, Tasa hiljutine teejuht, tõusis maastiku kohale, mis oli nii rahulik, nagu poleks inimesed looduse rahu iial rikkunud. Platvormil sammus kogu öö üksik tunnimees ja hommik algas nagu tavaliselt äratussignaaliga.

Piiriasukate aeglus andis nüüd maad sõjaväelisele täpsusele ja distsipliinile. Kiiruga, lõpetati tagasihoidlik hommikueine ja kogu salk hakkas korrapäraselt, mürata ja segaduseta kaldale liikuma. Kõigist ohvitseridest oli ainult kapten Warley kohale jäänud. Craig juhatas eelsalka, Thorton oli haavatute seas ja Gfaham saatis muidugi oma haigeid. Isegi Hutteri kirst ja muud hinnalisemad asjad olid vooriga minema saadetud; m^jia oli jäänud ainult vana koli, mida ei tasunud kaasa viia. Judith oli rõõmus, et kapten pidas lugu tema tunnetest ja tegeles ainult oma ametikohustustega, inttes tema oma kurbade mõtiskluste hooleks. Kõik olid ühisel arvamisel, et see koht

jäetakse täielikult maha, kuid peale selle ei küsinud ega andnud keegi mingisuguseid selgitusi.

Soldatid asusid laevale kapteniga eesotsas. Warley küsis Judithilt, mida too kavatseb ette võtta, ja kuuldes, et neiu tahab viibida Ua-ta-Uaga kuni viimase hetkeni koos, ei tüüdanud ta teda enam oma pärimistega ega solvanud oma nõuannetega. Mohawki äärde viis ainult üks ohuta ja tuntud teerada ning Warley ei kahelnud, et varem või hiljem kohtuvad nad sõbralikult ka sel juhul, kui ei uuendata end.isi suhteid.

Kui kõik olid pardal, asusid mehed aerudele ja Vaev hakkas liikuma kohmakalt nagu alati eemalasuva neeme suunas. Hirvekütt ja Tšingatšguk tõmbasid veest kaks kammd välja ja peitsid need kindlusse. Löönud aknad ja uksed kinni, väljusid nad majast trepi kaudu eespoolkir-jeldatud viisil. Otse püsttara ääres istus Ua-ta-Ua juba kolmandas kännus. Delavaar läks aega viitmata tema juurde ja aerutas minema, jättes Judithi üksinda platvormile. Selle ootamatu sammu tõttu leidis Hirvekütt end nüüd üksi ilusa ja ikka alles nutva leinajaga. Olles liiga lihtsameelne, et midagi kahtlustada, juhtis noormees kerge paadi välja, võttis kindtuse perenaise sellesse istuma ning suundus koos temaga oma sõbrale järele.

Teekond viis haudade lähedalt mööda. Kui kanuu sealt mööda libises, hakkas Judith sel hommikul esimest korda kaaslasega rääkima. Ta kõneles väga vähe: palus ainult minutiks või paariks peatada, enne kui ta siit lahkub.

«Mina ei näe võib-olla seda kohta enam iial, Hirvekütt.» ütles ta, «ja siin lamavad minu ema ja õe põrmud. Kas teie arvates on võimalik, et ühe süütus pääs
tab jumala silmis teise kähe hinged?»

«Minu arvates ei ole see nii, Judith, kuigi ma ei ole küll misjonär ja olen vähe õppinud. Iga hing vastutab ise oma pattude eost; kuid südamest tulev kahetsus võib lunastada igasuguse süü.»

«Siis peab ka minu vaene ema taevas olema! Kibe-dasti, — ah kui kibedasti on ta oma pattusid kahetsenud; ja kindlasti peavad tema kannatused siin maailmas lugema ka midagi teises maailmas.»

«See kõik käib üle minu mõistuse, Judith. Mina püüan teha õigust siin maailmas, see on siiski kõige kindlam viis, kuidas oma asjad teises maailmas korda saada.

Hetty oli ebatavaline inimene, mida peavad tunnistama kõik, kes teda tundsid.»

«Minu arvates olete te tema vastu ainult õiglane. Kahju! Kahju! Mispärast on nii suur vahe nende vahel, keda toideti ühe ja sama rinnaga, kes magasid ühes voodis ning elasid ühe katuse all. Kuid

ükskõik — juhtige kanuu natuke kaugemale ida poole, Hirvekütt: päike paistab mulle otse silma ja ma ei näe haudasid. Eks ole, Hetty haud on näete seal, emast paremal?»

«Jah, muidugi. Teie ise tahtsite nii ja kõik täidavad teie soove rõõmuga, Judith, kui need on õiglased.»

Tüdruk vaatas talle peaaegu minuti vaikiva tähelepanuga otsa, siis pööras pilgu tagasi kindlusele.

«See järv on varsti täiesti maha jäetud,» ütles ta. «Ja just nüüd, kui ta võiks olla ohutum eluase kui kunagi varem. Viimaste päevade sündmused võtavad irokeesidel kauaks ajaks isu siia tagasi tulla.»

«See on tõsi! Jah, see on täiesti kindel. Ma ei usu, et mul oleks vaja siia tagasi tulla, kuni sõda kestab. Minu arvates ei jäta ükski hurooni mokassiin jälgi nende metsade lehtedele, kuni nende vanemad kõnelevad oma noormeestele sellest häbist ja lüüasaamisest.»

«Kas te tõesti nii väga armastate vägivalda ja verevalamist? Ma olin teist paremas arvamises, Hirvekütt. Ma uskusin, et teie olete inimene, kes võib leida õnne rahulikul kodukoldel, andunud ja armastava naise seltsis, kes on valmis kõiki teie soove täitma, tervete, sõnakuulelike laste hulgas, kes püüavad usinasti käia teie jälgedes ja kasvavad niisama ausateks ja õiglasteks nagu teie ise.»

«Jumal küll, Judith, kui ilusti te räägite! Kõne ja välimus käivad teil käsikäes ning mida ei suuda teha üks, seda saavutab kindlasti teine! Niisugune tüdruk võib üheainsa kuu jooksul kõige vaprama sõduri koloonias ära võluda.»

«Tähendab, ma siis eksisin? Kas te, Hirvekütt, tõesti armastate sõda rohkem kui kodukollet ja omakseid?»

«Ma mõistan, mis te öelda tahate, jah, ma usun, et ma tõesti mõistan, mis te öelda tahate, tütarlaps, kuid ma ei arva, et te minust õigesti aru saite. Ma arvan, et võin end nüüd õigusega sõduriks nimetada, sest olen

võidelnud ja võitnud, ja sellest piisab selle nime kandmiseks. Ma ei eita ka, et mul on kalduvusi niisuguseks kutseks, mis on kõigiti mehine ja auväärne töö, kui temaga tegelda nii nagu nõuavad meie tõekspidamised. Kuid ma ei ole sugugi verejanuline. Noorus jääb siiski nooruseks ja mingo mingoks. Kui kõik siinsed noormehed istuksid käed rüpes ning laseksid hulKiireil maad rüüstata, — noh, siis oleks meil parem kõhe prantslasteks muutuda ning loovutada maa neile. Ma ei ole löömamees, Judith, ning ei armasta sõdu sõdade pärast. Kuid mina ei näe suurt vahet selles, kui antakse ära mõni maa-ala hirmust enne sõda, või kui ta loovu-tatakse pärast sõda, sellepärast et pole jõudu vastu panna, kui mitte arvestada seda, et teine tee on siiski mehisem ja väärikam.»

«Ükski naine ei taha näha, et tema mees või vend seisaks kõrval ning kannataks alandlikult haavamisi ja solvamisi, Hirvekütt, kuigi naine võib selle juures tunda muret selle üle, et mees on

sunnitud viibima sõjaohtudes. Kuid teie olete juba küllalt teinud ja puhastanud selle ümbruse huroonidest, sest just teile oleme kõik tänu võlgu meie hiljutise võidu eest. Nüüd kuulake mind kannatlikult ja vastake täie avameelsusega, mida on samavõrd meeldiv kui ebatavaline teie soo esindaja juures näha.»

Judith vaikis, sest nüüd, kui ta oli juba valmis kõike südamelt ära rääkima, võttis loomupärane tagasihoidlikkus uuesti võimust, vaatamata kogu usaldusele, mida talle oli sisendanud kaaslase iseloomu suur lihtsus. Tema põsed, mis olid alles hiljuti olnud kähvatud, tõmbusid-punaseks ning silmades süttis endine sära. Tunded andsid tema näole ilmekuse ning häälele pehmuse, muutes tema, kes ta oli juba niigi ilus, veel mitu korda võluvamaks ja ahvatlevamaks.

«Hirvekütt,» ütles ta pärast kaunis pikka vaheaega, «nüüd ei ole aeg teesklemiseks, petmiseks või avameelsusest hoidumiseks. Siin oma ema haua kohal, tõtt armastanud, tõtt kõnelnud õe haua köhal, oleks igasugune teesklus sobimatu. Seepärast kõnelen ma teiega avameelselt ja ilma igasuguse hirmuta, et mind ei mõistetaks. Me ei ole nädalat aegagi tuttavad, kuid mulle

näib, nagu oleksin ma teid tundnud aastaid. Selle lühikese aja jooksul on aset leidnud nii palju ja palju tähtsaid sündmusi, et terve elu leinad ja ohud ning õnn on kuhjunud paarile päevale! Ja need, kes on neis sündmustes koos kannatanud ja tegutsenud, ei pea end tundma üksteise suhtes võõrana. Ma tean seda, mida mina tahan teile öelda, mõistaksid enamik meesterahvaid valesti; kui loodan, et teil on minu tundeist suuremeelseni ettekujutus. Meie ei ole siin keset asunduste kava-lust ja pettust, vaid oleme noored inimesed, kel ei ole veel kordagi olnud juhust teineteist milgi kujul või viisil petta. Loodan, et ma väljendasin ennast arusaadavalt?»

«Aga muidugi, Judith. Vähesed räägivad teist paremini, kuid keegi ei räägi nii meeldivalt. Teie sõnad on niisama meeldivad nagu teie ilugi.»

«Teie olete minu ilu nii sageli kiitnud, et see annab mulle julgust jätkata. Siiski, Hirvekütt, minu aastates tütarlapsel ei ole kerge unustada kõiki lapsepõlves saadud õppetunde, kõiki oma harjumusi ja loomupärast ettevaatlikkust ning avameelselt öelda kõike, mis ta süda tunneb!»

«Mispärast mitte, Judith? Mispärast ei peaks naisterahvad samuti nagu meesterahvadki käituma oma ligimestega täiesti siiralt ja ausalt? Ma ei näe mingit põhjust, miks te ei võiks rääkida niisama avameelselt nagu mina, kui on vaja öelda midagi tõesti tähtsat.»

See jonnakas tagasihoidlikkus, mis seni oli noormeest takistanud tões kahtlemast, oleks tüdrukul igasuguse julguse riisunud, kui tema hing samuti nagu ta siidagi ei oleks iga hinna eest püüdnud teha viimast meeleheitlikku pingutust, et pääseda tulevikust, mis teda hirmutas seda tugevamini, mida piltlikumalt ta seda endale ette kujutas. See tunne võitis kõik tavalised kaalutlused ning Judith jätkas visalt, olles sellest isegi üllatatud, kui mitte hämmeldunud.

«Ma räägin, ma pean teiega rääkima niisama, nagu ma räägiksin vaese kalli Hettyga, kui see armas

laps veel elaks!» jätkas Judith, muutudes kahvatuks, selle asemel et punastuda, sest ülim otsusekindlus avaldas

566

hoopis vastupidist mõju, kui taoline toiming oleks tavaliselt esile kutsunud mõne teise tütarlapse juures. «Jah, ma lämmatan kõik teised tunded ja alistan nad ühele,
praegu kõige tähtsamale! Teie armastate ju metsi ja elu, mida me veedame siin kõlkas, kaugel valgete inimeste eluasemetest ja linnadest?»

«Armastan, Judith, nagu ma armastasin oma vanemaid, kui nad olid elus. Seesama paik vääriks minu silmis kogu maailma, kui see sõda ainult ükskord hästi lõpeks ja asunikud siit võimalikult kaugemal püsiksid.»

«Mispärast siis siit lahkuda? Paik on peremeheta, — vähemalt ei ole ühtki, kel oleks temale suurem õigus kui minul, ja viimase loovutan ma meeleldi teile. Kui see ka oleks terve kuningriik, Hirvekütt, ütleksin ma rõõmuga sedasama. Tuleme siia tagasi pärast seda, kui vaimulik fordis on meile oma õnnistuse andnud, ja pärast seda ei lahku me enam kunagi siit, enne kui jumal kutsub meid teise maailma, kust me leiame eest minu vaese ema ja õe vaimud.»

Sellele järgnes pikk, paljutähendav paus. Teinud nii avameelse ettepaneku, kattis Judith näo kahe käega ja Hirvekütt, kes oli ühteviisi nukker ja imestunud, mõtiskles kuuldud sõnade üle. Lõpuks katkestas jahimees vaikuse, püüdes oma häälele anda õrna tooni, et tütarlast mitte solvata.

«Te ei ole seda küllalt hästi läbi mõtelnud, Judith,» ütles ta. «Ei, teie tunded on kõigest sellest erutatud, mis hiljuti juhtus, ja uskudes, et teil ei ole maailmas ühtki omast, püüate te kuruga leida inimest, kes asendaks neid, kelle te kaotasite.»

«Kui ma elaksin sõprade keskel, Hirvekütt, tunneksin tna ikkagi sama, mida tunnen praegu, ning räägiksin sedasama, mida räägin praegu,» vastas Judith, endiselt oma ilusat nägu kätega varjates.

«Aitäh, tütarlaps, tänan teid kõigest südamest! Kuid ma ei ole siiski niisugune inimene, kes kasutaks teie hetkelist nõrkust, kui te unustate kõik oma eelised ja kujutlete, et kogu maakera ühes kõigega, mis temas on, peitub selles kanuus. Ei, ei, Judith, see oleks minu poolt tänamatu! See, mida te pakute, ei või iial sündida.»

567

«See kõik on võimalik ning ma ei kahetse seda!» vastas Judith tagasihoidmatu tundepuhanguga, mis sundis teda käsi silmade eest ära võtma. «Me võime paluda sõdureid meie asjad teele maha jätta ja kui meie tagasi pöördume, on neid hõlpus koju tagasi tuua. Vaenlased ei näita oma nägu järvele vähemalt kuni selle sõja lõpuni. Karusnahad on kerge fordis maha müüa. Sealt võite osta need vähesed tarbeasjad, mis meil vaja läheb, sest mina ei taha forti enam näha. Ja lõpuks, Hirvekütt,» lisas tüdruk nii sõbralikult ja loomulikult naeratades, et noormehel oli väga raske kindlaks jääda,

«tõendina sellest, kui tugevasti ma olen ja tahan olla teie oma, kuidas ma ei taha olla muud kui ainult teie naine, teen ma kõige esimese tule, mille me süütame pärast tagasitulekut, oma brokaatkleidist ja viskan tulle kõik asjad, mida te ei pea oma naisele sobivaks!»

«Ah, kui kütkestav ja kaunis te olete, Judith! Jah, te olete kütkestav ja keegi ei või seda eitada, kui ta ei taha valetada. Kõik need kujutlused on meeldivad, kuid tegelikkuses ei tarvitse nad olla nii õnnelikud nagu te usute. Sellepärast unustage see kõik ning -sõuame Maole ja Tasale järele, nagu ei oleks me sellest üldse midagi rääkinudki.»

Judith tundis end sügavasti alandatuna ja — mis veel enam — ta oli äärmiselt kurb. Hirveküti kindluses ja rahulikkuses oli lisaks midagi, mis purustas tema lootused ja mis ütles talle kõhe, et tema harukordne ilu ei avaldanud sel korral oma mõju. Öeldakse, et naisterahvad andestavad harva neile, kes nende ettepaneku tagasi lükkavad; kuid see uhke, tujukas tüdruk ei väljendanud siis ega ka kunagi hiljem pisimat meelepaha varjugi selle ausa ning lihtsameelse jahimehe suhtes. Sel hetkel oli temal kõige tähtsam veenduda selles, et nende vahele ei olnud jäänud vastastikust mittemõistmist. Pärast uut piinarikast pausi viis ta asja lõpuni, esitades nii otsese küsimuse, mis ei lubanud Hirvekütile mingisugust põiklemist.

«Argu lubagu jumal, et me seda kunagi hiljem kahet-seksime, et meil praegu ei jätkunud siirust,» ütles ta. «Loodan, et me vähemalt mõistame teineteist. Teie ei taha mind endale naiseks saada, Hirvekütt?»

«Meile mõlemale on parem, kui ma ei kasuta teie nõrkust oma kasuks, Judith. Me ei või iialgi abielluda.»

«Teie ei armasta mind... Võib-olla ei pea te hinge põhjas minust isegi lugu, Hirvekütt?»

«Kui on juttu sõprusest, Judith, olen ma teie heaks valmis kõigeks, olen valmis ohvriks tooma isegi omaenda elu. Jah, ma olen teie pärast nõus praegusel silmapilgul riskima samuti, nagu ma riskisin Ua-ta-Ua pärast, ja sellest rohkem ei või ma tõotada ühelegi naisterahvale. Kuid ma ei arva, et ma armastaksin teid või mõnd teist naisterahvast — pange tähele: ma ütlen, mõnd teist, Judith! — nii et oleksin valmis isa ja ema maha jätma, kui nad veel elus oleksid ... Nad mõlemad on küll surnud, kuid kui nad elaksid, ei armastaks ma ühtki naisterahvast nii, et oleksin valmis oma vanemaid tema pärast maha jätma ning tema poole hoidma, nagu ütleb pühakiri.»

«Sellest on küllalt!» vastas Judith mahalöödud häälega. «Ma mõistan, mis te öelda tahate — te ei või abielluda armastuseta ja teie ei armasta mind. Ärge vastake, kui ma õieti arvasin, ma mõistan teie vaikimist. See on iseenesest küllaltki piinav.»

Hirvekütt kuulas tema sõna ja ei vastanud midagi. Rohkem kui minuti vältel naelutas tüdruk oma selged silmad Hirvekütile, otsekui oleks ta tahtnud lugeda, mis tema hinges toimub. Hirvekütt aga

istus, mängides vees aeruga nagu eksinud koolipoiss. Siis laskis Judith ise aeru vette ja tõukas kanuu paigalt niisama tõrksa liigutusega, nagu olid seda tunded, mis teda juhtisid. Hirvekütt aitas vaikselt kaasa ning peagi olid nad delavaari' kanuule järele jõudnud.

Teel neemele ei vahetanud Hirvekütt enam oma ilusa kaaslasega ühtki sõna. Kuna Judith istus kanuu ninas, oli ta seljaga jahimehe poole. Muidu oleks tema näoilme arvatavasti sundinud Hirvekütti ütlema tüdrukule mõne sõbraliku lohutussõna. Vastupidi kõigile ootustele ei olnud Judith temale siiski pahane, kuigi ta põskedel vaheldus tihe häbipuna mitmel korral pettumuskahvatu-sega. Kurbus, sügav südamepõhjani ulatuv kurbus valitses teiste tunnete üle ning seda oli nii selgesti näha, et seda ei olnud võimalik tähele panemata jätta.

569

Kuna nad kumbki ei sõudnud kuigi usinasti, oli laev juba pärale jõudnud ning sõdurid maabusid enne, kui kanuu neemele jõudis. Tšingatšguk oli neist ette jõudnud ja läinud juba sügavasse metsa ning jõudnud selle kohani, kus jalgrajad lahku läksid: üks viis garnisoni, teine — delavaari küladesse. Sõdurid olid ka juba alustanud oma rännakut, olles enne lükanud laeva uuesti voolu hoolde ja jäädes täiesti ükskõikseks tema edaspidise saatuse vastu. Judith nägi seda kõike, kuid ei pööranud sellele mingit tähelepanu. Vilkuv Peegel oli tema jaoks kaotanud kogu oma võlu, ja kui ta asetas jala rannaliivale, ruttas ta kõhe sõdureile järele, ainustki pilku tagasi heitmata. Ta möödus isegi Tasast teda märkamata. See tagasihoidlik noor inimene põrkas tagasi Judilhi kõrvalepööratud nägu nähes, justkui oleks tema milleski süüdi olnud.

«Oota mind siin, Madu,» ütles Hirvekütt sõbrast möö-dudes ja järgnes hüljatud iludusele. «Ma vaatan, kuidas Judith üksusele järefe jõuab ja tulen siis sinu juurde tagasi.»

Kui nad jõudsid eelolijaist saja jardi kaugusele, pöördus Judith ringi ja hakkas rääkima.

«Olgu nii, Hirvekütt,» ütles ta kurvalt. «Ma mõistan teie lahkust, kuid selleks pole vajadust. Mõne minuti pärast jõuan ma sõduritele järele. Kuna teie ei saa olla mulle teekaaslaseks eluteel, siis ei taha ma, et te tuleksite sedagi teed kaugemale. Kuid oodake, enne kui me lahkume, tahan ma esitada teile veel üheainsa küsimuse. Ja ma nõuan teilt, nõnda nagu te kardate jumalat ja austate tõtt, vastake mulle ausalt. Ma tean, teie ei armasta kedagi teist ja näen ainult üht põhjust, miks te ei või, ei taha mind armastada, öelge mulle siis Hirvekütt…»

Tüdruk peatus, nagu oleksid sõnad, mida ta[s]öelda tahtis, teda lämmatada ähvardanud. Võtnud siis kogu oma meelekindluse kokku, jätkas ta iga hingetõmbe puhul punastudes ja kähvatudes:

«Öelge mulle, Hirvekütt: kas see, mis Harry Mardi on minu kergemeelsuse kohta rääkinud, ei ole teie tundeid mõjutanud?»

Tõde oli alati olnud Hirveküti Põhjanael. See oli alati talle olnud teetähiseks ja nüüd oli tal peaaegu võimatu seda varjata, ehkki kaine meel nõudis talt vaikimist. Judith luges vastuse ta näolt ning südamega, mis oli purustatud teadmisest, et ta ise on kõiges süüdi, noogutas ta temale veel kord hüvastijätuks ning kadus metsa. Hirvekütt seisis mõnda aega kahevahel, teadmata mis edasi teha, kuid lõpuks keeras ta tagasi ning ühines delavaariga. Sel ööl asusid nad kolmekesi laagrisse kodujõe allika juures ja järgmisel õhtul astusid nad delavaari külasse. Tšingatšguk ja tema mõrsja võeti vastu võiduhõisetega; kõik austasid ja imetlesid nende kaas-last, kuid möödus kuid täis pingsat tegevust, enne kui ta toibus teda tabanud kurvastusest.

Siis alanud sõda oli pikk ja verine. Delavaari pealik tõusis oma rahva seas nii kõrgele, kuni tema nime ei mainitud iial ilma kiidukõnedeta, ja samal ajal lisandus veel üks Unkas, oma hõimu esindaja, pika sõjameeste reaga, kes kandsid seda kuulsat hüüdnime. Mis puutub Hirvekütisse, siis sai ta Haukasilma hüüdnime all ligidal ja kaugel nii kuulsaks, et tema püssipaugud muutusid huroonide kõrvus niisama kõhutavaks nagu Manituu . äike. Tema teeneid vajasid peagi kuninglikud ohvitserid ja ta köitis end sõjakäikudel eriti ühega, kellega tal olid hilisemaski elus tihedad ja tähtsad sidemed.

Möödus viisteist aastat, enne kui Hirvekütil oli võimalik uuesti Vilkuvat Peeglit külastada. Riigis valitses rahu ja Ameerika oli juba teise ja hoopis tõsisema sõja «elõhtul, kui tema koqs oma ustava sõbra Tšingatšgukiga kiirustas Mohawki fortide poole, et oma liitlastega ühineda. Neid saatis poisike, sest Ua-ta-Ua puhkas juba igavest und delavaari mändide all, ning kolm ellujäänut olid nüüd lahutamatud.

Nad jõudsid järve kaldale just sel hetkel, kui päike loojus.

Siin oli kõik jäänud muutumatuks: jõgi voolas endiselt puudevõlvide all; väike kalju oli vee aeglase tegevuse tõttu pisut madalamaks kulunud;, mäed seisid oma

571

looduslikus rüüs, tumedad, rikkad ja salapärased, kerki-sid endiselt kõrgusse, ja järvepind sädeles oma üksinduses otsekui metsade kaunis kalliskivi.

Järgmisel hommikul leidis poiss kanuu, mis oli kaldale jäänud ja juba pooleldi lagunenud. Pärast väikest vaevanägemist läks korda seda kasutuskõlblikuks muuta ning varsti astusid nad kõik kanuusse, soovides järve vaadaja. Nad külastasid kõiki paiku ning Tšingatš-guk näitas pojale, kus huroonid olid esialgu laagris asunud ja neeme, kust tal oli õnnestunud.õrna mõrsjat ära röövida. Siin

läksid nad kaldale, kuid kõik laagripaiga jäljed olid ammugi kadunud. Seejärel suundusid nad lahingupaigale ning leidsid mõningaid märke, mis ikka esinevad niisuguses kohas. Metsloomad olid hulk haudu lahti kraapinud, inimluud pleekisid suvivihmade käes. Unkas vaatas seda kõike harda aukartuse ja kaastundega, kuigi indiaani legendid olid juba äratanud tema noores mõistuses sõduri auahnuse ning karmuse.

Siit suundus kanuu leetseljaku poole, kus olid veel näha kindluse jäänused, mis kujutasid endast maalilist varet. Talvetormid olid juba ammu kiskunud majalt katuse ning seinapalgid olid mädanenud. Kõik lukud olid terved, kuid loodusjõud olid mitmel korral majas märatsenud, otsekui pilkeks, et neid võita püüti. Pistand-tara oli mädanenud, samuti nagu väiadki, ja oli ilmne, et veel mõni talv, veel mõni torm ja lumetuisk ning loodusjõud pühivad kõik järve ning hävitavad lõplikult ehitise, mis kerkis siin kunagi üllas üksinduses. Haudu ei läinud neil korda enam üles leida. Võib-olla oli vesi pühkinud nende jäljed või olid, Hirvekütt ja Tšingatšguk pikkade aastate jooksul unustanud nende asukoha.

Laeva leidsid nad idakaldale randunult, kuhn olid ta arvatavasti ajanud loodetuuled, mis siin valitsesid. Laev lamas pika madala neeme liivasel tipul, mis asus jõesuudmest umbes kähe miili kaugusel ja oli vee tegevuse tagajärjel kiiresti kadumas. Praam oli vett täis, kajut ilma katuseta nulg palgid :mädanenud. Mõned lihtsad majariistad olid veel alles ning Hirveküti süda hakkas kiiremini lööma, kui ta märkas Judithi üht paela palgi

küljes lehvimas. See manas meelde kogu tema ilu ja, võime lisada, kõik tema puudused. Kuigi tütarlaps ei olnud kunagi tema südant puudutanud, tundis Hauka-silm — sest nüüd võime teda niiviisi kutsuda — endiselt siirast huvi tema saatuse vastu. Ta tõmbas paela ära ja sidus selle tütarlapselt saadud «hirvetapja» lae külge.

Paar miili kaugemal leidsid nad teise kanuu ja neemelt, kus nad viimast korda olid maabunud, leidsid nad need kanuud, mis olid kaldale jäänud. Kanuu, millel nad praegu sõudsid, ja teine, mis nad olid leidnud idakaldalt, olid kukkunud läbi kindluse mädanenud põranda, ujunud läbi ümberkukkunud püsttara ning kaldale paiskunud.

Selle kõige järgi otsustades oli tõenäoline, et keegi ei olnud järvel käinud sellest ajast peale, millal juhtusid meie jutustuse viimased sündmused. Juhus ja pärimused olid ta muutnud uuesti puutumatuks paigaks. Sagedaste sõdade ja koloonia väikesearvulise rahvastiku tõttu olid asundused alles üsna kitsastesse piiridesse surutud. Tšingatšguk ja tema sõber lahkusid siit nukrate tunnetega. Siin olid nad kunagi koos astunud oma esimesele sõjarajale, siin olid nad kunagi läbi elanud esimesed õrnuse- ja võidutunded. Nad asusid vaikides tagasiteele Mohawki poole, vastu uutele vägitegudele, niisama tähelepanuväärsetele ja erutavatele nagu need, millega olid alanud nende juhtumused sellel imeilusal järvel. Alles paljude aastate pärast tulid nad uuesti siia, kus delavaar leidiski oma haua.

Aeg ja olukorrad on mähkinud läbitungimatusse saladusse kõik muu, mis on Hutteritega seotud. Nad elasid, olid eksiteel, surid ja on unustatud. Keegi ei ole tundnud küllaldast huvi teotatute ja teotajate vastu, et kergi-tada eesriiet, mis neid varjas. Aga aeg kustutab isegi mälestuse nende nimedest. Kuritegude ajalugu on alati vastik ja õnneks armastavad ainult vähesed seda uurida.

Kui Haukasilm jõudis Mohawki garnisoni, päris ta huviga kõigilt selle ilusa olendi kohta teateid. Keegi ei tundnud teda, keegi isegi ei mäletanud teda enam. War-

leyde, Craigide ning Grahamite asemele olid tulnud uued ja jälle uued ohvitserid.

Ainult üks garnisoni vana seersant, kes oli hiljuti Inglismaalt tulnud, teadis meie kangelasele jutustada, et sir Robert Warley elab oma perekonnamõisas ja et seal elavat keegi ebatavaliselt ilus leedi, kel olevat temale suur mõju, kuigi ta ei kandvat sama nime. Kuid kas see oli Judith, kes oli korranud oma nooruseeksitust, või selle sõjamehe rrioni teine ohver, seda ei saanudki Haukasilrh teada — seda polnudki meeldiv ega kasuljk pärida.

fl. 4>. Kynep 3BEPOEOH HJIH I1EPBAH *TPOnA BOHHbl

Ha 3CTOHCKOM J33HKe

c aHrjiHHCKoro CeöjieHTajia

H.

0$opMjieHHe 3. Maftcaapa

ScTOHCKoe Focyj;apCTBeHHoe

TajuiHH, napHy Maatires 10

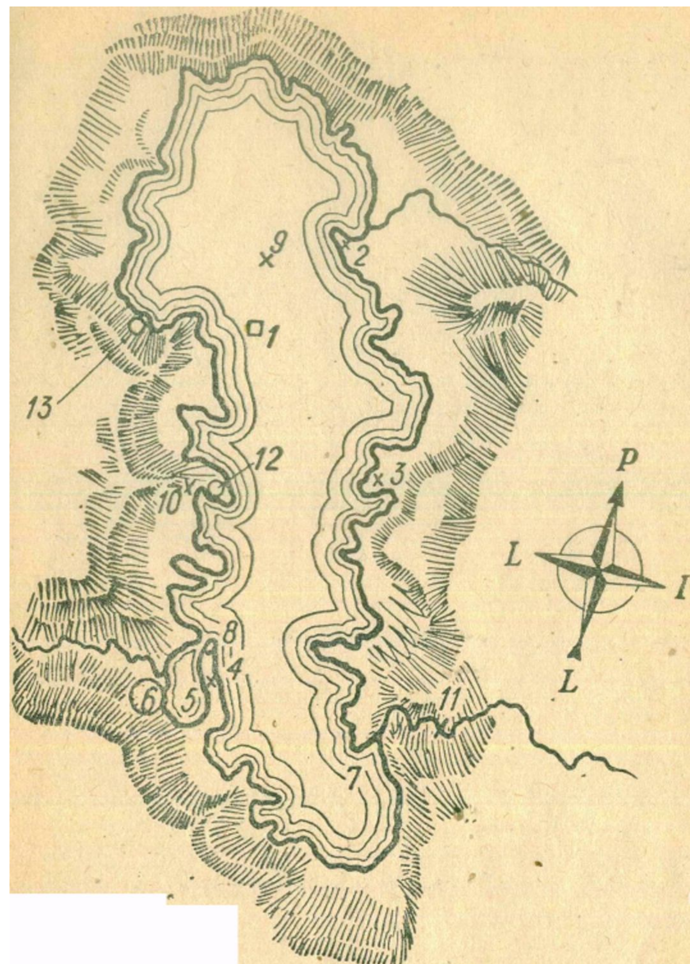
Toimetaja H. Tiidus Kunstiline toimetaja H. Vitsur

Tehniline toimetaja T. Mitt Korrektorid M. Sepp ja P. Hiie

Ladumisele antud 29. IX 1955. Trükkimisele antud 1. XII 1955. Paber 54:84, i/u. Trükipoognaid 36+1 lisa. Formaadile 60:92 kohal-datnd trükipoognaid 29,57. ArvutuspooRnaid 30,74. Trükiarv 40000. MB-19311. Tellimise nr. 3282. Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk tän. 40/42.

Hind rbl. 10.45

7—11

9
2
1
13
12
3
10
P
L
I
L
8
4
6
5
11
7